

ספר במדבר
NUMBERS

Formatting by Nathan Kasimer

With the Targum, 1917 JPS Translation, and Rashi

©Nathan Kasimer, 2021 (5782). This text may be re-used under the terms of the Creative Commons Sharealike 2.0 license (CC-BY-SA), the terms of which are available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/>. This book includes the following texts:

- Miqra According to the Masora
 - License: CC-BY-SA
 - Source: https://he.wikisource.org/wiki/מסורה_על_פי_מקרא
- Targum Onkelos, vocalized according to the Yemenite Taj
 - License: CC-BY-SA
 - Source: https://he.wikisource.org/wiki/תרגום_אונקלוס
- Rashi Chumash, Metsudah Publications, 2009
 - License: CC-BY

All these texts were retrieved from Sefaria. It was typeset and formatted using L^AT_EX, using the Shlomo font by Shlomo Orbach from <https://sites.google.com/site/orlaeinayim/download> and the EB Garamond font by Georg Duffner from <http://www.georgduffner.at/ebgaramond/index.html>. Both of these were used under the terms of the SIL Open Font License.

תוכן העניינים

v	Introduction
vi	Usage Guide
1	פרשת במדבר
20	פרשת נשא
44	פרשת בהעלתך
66	פרשת שלח לך
84	פרשת קורח
98	פרשת חקת
113	פרשת בלק
130	פרשת פינחס
153	פרשת מטות
168	פרשת מסעי
186	פרשת דברים למנחה בשבת מסעי
186	פרשת דברים
187	הפטרות
187	הפטרת במדבר
189	הפטרות נשא
191	הפטרות בהעלתך
193	הפטרות שלח לך
195	הפטרות קורח
198	הפטרות חקת

201	הפטרת בלק
202	הפטרת פינחס
205	הפטרת מטות
207	הפטרת מסעי
210	הפטרת שבת ראש חודש
212	הפטרת שבת מחר חודש

Introduction

This ḥumash is intended primarily for learning *Shnayim Mikra veEchad Targum*, but to be versatile enough to be usable in a synagogue. To that end, it includes multiple texts used as the “Targum”—Targum Onkelos itself, the commentary of Rashi, and a translation into English. For Haftarot, special Maftir portions, and Shabbat Minḥa readings, only Hebrew and English are printed, since these sections are included for ease of use in synagogues rather than for study use.

The text of the Torah itself is from the *Mikra al pi Masorah* project. The text was selected for its open licensing, extensive source documentation, and accuracy in presenting the masoretic text. The text of Targum is the Wikisource Targum, which is based on Yemenite texts (particularly the 1901 edition of the Taj). It was selected for its accurate vocalization. The English translation is the 1917 JPS translation, and text of Rashi is from the Metsudah edition. All these texts were retrieved from Sefaria. Data for aliya divisions, haftarot, and lengths of parshiyot was pulled from Hebcal. Information on which special *Maftir* and *Haftarot* can occur on which Sabbaths is from the Koren Shabbat Chumash. Sedarim data was pulled from *Mikra al pi Masorah*.

I hope this text will be helpful to those who use it.

Usage Guide

This text has minimal notations about various textual differences in the Masoretic text of the Torah. For information where this text varies from others, see the notes of the *Mikra al pi Masorah* project, or notes in *Minḥat Shai*. The *Mikra al pi Masorah* project also has information in its notes about variations in customs about where to divide aliyot. Only differences that affect the consonantal text as it appears in a Seder Torah are noted. Kamatz Katan is indicated with a special symbol for the text of the Torah, but not in the text of the Targum. *Paseq* is indicated with a vertical bar with a space on both sides, but the line indicating a *munah legarme* has no space between the line and the preceding word.

To reduce confusion, different numbering systems used for running verse references are numbered differently. Roman numerals are used for chapters, Hindu-Arabic numerals for verses, and Hebrew letters for Sedarim. In verse references in notes, however, chapters are listed in Hindu-Arabic numerals. Where there are attested seder divisions that are not included in the traditional 154-seder count, the number is printed with an asterisk, indicating that it is a seder break but the seder number has not increased. Instances where there are variations in tradition for the start of a seder are in brackets or parentheses.

Names of parshiyot, aliyot, and the number of verses in each parsha are noted in Rashi script. The weekday aliyot can be assumed to end where the second aliya begins. The ending is noted if that is not the case. לוי and ישראל indicate the weekday aliyot. Aliyot for doubled parshiyot are in parentheses.

Parsha breaks are indicated with a פ or ט in parentheses. A petuḥa is a paragraph break that ends a line, a setuma is a break where a blank space is left mid-line. Keri ukhetiv instances are noted with brackets and letters indicating which text is the kerī and which is the ketiv.

Large/small letters are printed in the text. Note that in an actual Seder Torah the large/small letters have the top of the letter aligned with the rest of the text. They are printed aligned with the bottom line here due to typesetting considerations. Other special letters are indicated with parenthetical notes.

1	AND THE LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the tent of meeting, on the first day of the second month, in the second year after the were come out of the land of Egypt, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי בְּאַהֲל מוֹעֵד בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְאֹמֶר:	צמד א
2	‘Take ye the sum of all the congregation of the children of Israel, by their families, by their fathers’ houses, according to the number of names, every male, by their polls;	שָׂאוּ אֶת-רֹאשׁ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל-זָכָר לְגִלְגָּלָתָם:	2
3	from twenty years old and upward, all that are able to go forth to war in Israel: ye shall number them by their hosts, even thou and Aaron.	מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְיָמָעָלָה כָּל-יֶצֶא צֶבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצַבָּאתָם אֹתָהּ וְאֶתְּךָ:	3
4	And with you there shall be a man of every tribe, every one head of his fathers’ house.	וְאִתְּכֶם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לְמִטָּה אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית-אֲבֹתָיו הוּא:	4
5	And these are the names of the men that shall stand with you: of Reuben, Elizur the son of Shedeur.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַעֲמִדוּ אִתְּכֶם לְרֹאשׁוֹן אֶלִּיזֹר בֶּן-שִׁדְיָאוֹר:	5
6	Of Simeon, Shelumiel the son of Zurishaddai.	לְשִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן-צֹרִישָׁדַי:	6
7	Of Judah, Nahshon the son of Amminadab.	לְיְהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן-עֲמִינָדָב:	7
8	Of Issachar, Nethanel the son of Zuar.	לְיִשָּׁשָׁכָר נֶתַנָּאֵל בֶּן-צֹעֶר:	8
9	Of Zebulun, Eliab the son of Helon.	לְזִבְלוּן אֶלְיָאֵב בֶּן-חֵלֹן:	9
10	Of the children of Joseph: of Ephraim, Elishama the son of Ammihud; of Manasseh, Gamaliel the son of Pedahzur.	לְבִנְיָמִן יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם אֶלִּישָׁמָע בֶּן-עֲמִיהוּד לְמָנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן-פְּדָהצֹר:	10

- (1) וידבר. במדבר סיני באחד לחדש. מתוך חיצתן לפניו מונה אותם כל שעה כשיצאו ממזרים מנאן וכשנפלו בעגל מנאן לידע מנין הנומרים כשצא להשרות שכינתו עליהן מנאן. צאחד בניסן הוקם המשכן וצאחד צאייר מנאס:
- (2) למשפחתם. דע מנין כל שצט ושצט: לבית אבתם. מי שצצו משצט אחד ואמו משצט אחר יקום על שצט אציו (צ"צ קט, צ): לגלגלתם. על ידי שקלים צקע לגלגולת:
- (3) כל יצא צבא. מגיד שאין יוצא צבא פחות מנן עשרים:
- (4) ואתכם יהיו. כשנפקדו אותם יהיו עמכם נשיא כל שצט ושצט:

11	Of Benjamin, Abidan the son of Gideon.	לְבִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי:	לְבִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי:	11
12	Of Dan, Ahiezer the son of Ammishaddai.	לְדָן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי:	לְדָן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי:	12
13	Of Asher, Pagiel the son of Ochran.	לְאַשֶׁר פַּגְעִיאל בֶּן-עֶכְרָן:	לְאַשֶׁר פַּגְעִיאל בֶּן-עֶכְרָן:	13
14	Of Gad, Eliasaph the son of Deuel.	לְגָד אֱלִיסָפָה בֶּן-דְּעוּאֵל:	לְגָד אֱלִיסָפָה בֶּן-דְּעוּאֵל:	14
15	Of Naphtali, Ahira the son of Enan.	לְנַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן-עֵינָן:	לְנַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן-עֵינָן:	15
16	These were the elect of the congregation, the princes of the tribes of their fathers; they were the heads of the thousands of Israel.	אֵלֶּין מַעֲרֵעֵי כְנֻשָׁתָא רִבְרַבִּי שְׁבֻטֵי אֲבֹתָהוֹן רִישֵׁי אֲלָפִיא דִּישְׂרָאֵל אֲנֹן:	אֵלֶּה (כ' קריאי) קְרוּאִין הָעֵדָה נְשִׂאֵי מִטּוֹת אֲבוֹתָם רֹאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל הֵם:	16
17	And Moses and Aaron took these men that are pointed out by name.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יֵת גּוֹבְרִיא הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹת:	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹת: (בספרי ספרד ואשכנז בשמות)	17
18	And they assembled all the congregation together on the first day of the second month, and they declared their pedigrees after their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, by their polls.	וַיָּת כָּל כְּנֻשָׁתָא כְּנֻשׁוֹ בְּחֹד לְיָרְחָא תַּנְיָנָא וְאַתִּיחְסוּ עַל זְרַעֲיָתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִנְיֹן שְׁמֹתָן מִכּוּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעִילָא לְגוֹלְגָלְתָהוֹן:	וְאֵת כָּל-הָעֵדָה הִקְהִילוּ בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּתְּלָדּוּ עַל-מִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה לְגוֹלְגָלְתָם:	18
19	As the LORD commanded Moses, so did he number them in the wilderness of Sinai.	כְּמָא דְּפָקִיד יְיָ יֵת מֹשֶׁה וּמִנְיֹן בְּמִדְבָּרָא דְּסִינַי:	כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וַיִּפְקְדֵם בְּמִדְבָּר סִינַי: (ס)	19
20	And the children of Reuben, Israel's first-born, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	וַהֲוּ בְנֵי רְאוּבֵן בּוֹכְרִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל תּוֹלְדֵתָהוֹן לְזְרַעֲיָתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִנְיֹן שְׁמֹתָן לְגוֹלְגָלְתָהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִכּוּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעִילָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	וַיְהִי בְנֵי-רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדָתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגוֹלְגָלְתָם כָּל-זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֹצֵא צֶבָא:	20
21	those that were numbered of them, of the tribe of Reuben, were forty and six thousand and five hundred.	מִנִּינְיָהוֹן לְשִׁבְטָא דְּרְאוּבֵן אַרְבַּעִין וְשֵׁשָׁתָא אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה רְאוּבֵן שֵׁשָׁה וָאַרְבָּעִים אֲלָף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: (פ)	21

(16) אלה קרואי העדה. הנקראים לכל דבר חשיבות שצנדה:
(17) האנשים האלה. את שנים עשר נשיאים הללו: אשר נקבו. לו כאן צשמות:
(18) ויתלדו על משפחותם. הציאו ספרי יחוסיהם ועידי חזקת לידתם כל אחד ואחד להתייחס על השצט:

22	Of the children of Simeon, their generations, by their families, by their fathers' houses, those that were numbered thereof, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָהוּן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקָדֵיו בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	לְבִנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקָדֵיו בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	22
23	those that were numbered of them, of the tribe of Simeon, were fifty and nine thousand and three hundred.	מִנִּיגִיהוֹן לְשִׁבְטָא דְּשִׁמְעוֹן חֲמִשִּׁין וְתִשְׁעָא אֲלָפִין וְתַלְתָּ מֵאָה:	פְּקָדִיהֶם לְמִטָּה שִׁמְעוֹן תִּשְׁעָה וְחֲמִשִּׁים אֲלָף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (פ)	23
24	Of the children of Gad, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי גָד תּוֹלְדֹתָהוּן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם שְׁמוֹת בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנִין וְלַעֲיֵלָא כָּל נָפִיק חִילָא:	לְבִנֵי גָד תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	24
25	those that were numbered of them, of the tribe of Gad, were forty and five thousand six hundred and fifty.	מִנִּיגִיהוֹן לְשִׁבְטָא דְּגָד אַרְבַּעִין וְחֲמִשָּׁא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה וְחֲמִשִּׁין:	פְּקָדִיהֶם לְמִטָּה גָד חֲמִשָּׁה וְאַרְבַּעִים אֲלָף וּשְׁשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים: (פ)	25
26	Of the children of Judah, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָהוּן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנִין וְלַעֲיֵלָא כָּל נָפִיק חִילָא:	לְבִנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	26
27	those that were numbered of them, of the tribe of Judah, were threescore and fourteen thousand and six hundred.	מִנִּיגִיהוֹן לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה שְׁבַעִין וְאַרְבַּעָא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה:	פְּקָדִיהֶם לְמִטָּה יְהוּדָה אַרְבַּעָה וּשְׁבַעִים אֲלָף וּשְׁשׁ מֵאוֹת: (פ)	27
28	Of the children of Issachar, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי יִשָּׁשְׁכָר תּוֹלְדֹתָהוּן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנִין וְלַעֲיֵלָא כָּל נָפִיק חִילָא:	לְבִנֵי יִשָּׁשְׁכָר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	28
29	those that were numbered of them, of the tribe of Issachar, were fifty and four thousand and four hundred.	מִנִּיגִיהוֹן לְשִׁבְטָא דִּישָּׁשְׁכָר חֲמִשִּׁין וְאַרְבַּעָא אֲלָפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:	פְּקָדִיהֶם לְמִטָּה יִשָּׁשְׁכָר אַרְבַּעָה וְחֲמִשִּׁים אֲלָף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	29

30	Of the children of Zebulun, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָם לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָהוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַל־לָה כָּל יֵצֵא צָבָא וְלַעֲיֹלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	30
31	those that were numbered of them, of the tribe of Zebulun, were fifty and seven thousand and four hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה זְבוּלֹן מִנִּיחֵהוֹן לְשִׁבְטָא דְזְבוּלֹן חֲמִשִּׁין וְשִׁבְעָא אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	31
32	Of the children of Joseph, namely, of the children of Ephraim, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי יוֹסֵף לְבִנֵי אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַל־לָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	32
33	those that were numbered of them, of the tribe of Ephraim, were forty thousand and five hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה אֶפְרַיִם מִנִּיחֵהוֹן לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם אַרְבַּעַיִם אֲלָף וְחֲמִשָּׁה מֵאוֹת: (פ)	33
34	Of the children of Manasseh, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָם לְבִנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָהוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַל־לָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	34
35	those that were numbered of them, of the tribe of Manasseh, were thirty and two thousand and two hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה מְנַשֶּׁה שְׁלִישִׁים וּשְׁלֹשִׁים אֲלָף וּמֵאוֹתָם: (פ)	35
36	Of the children of Benjamin, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֹתָם לְבִנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֹתָהוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַל־לָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	36
37	those that were numbered of them, of the tribe of Benjamin, were thirty and five thousand and four hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה בִנְיָמִן חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֲלָף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	37

38	Of the children of Dan, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֹּה כָּל יֵצֵא צָבָא	לְבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֹּה כָּל יֵצֵא צָבָא
39	those that were numbered of them, of the tribe of Dan, were threescore and two thousand and seven hundred.	מִנִּיחֵיהֶן לְשִׁבְטָא דְדָן שְׁתֵּין וְתַרְיֵן אֲלֵפִין וּשְׁבַע מֵאָה	מִנִּיחֵיהֶן לְשִׁבְטָא דְדָן שְׁתֵּין וְתַרְיֵן אֲלֵפִין וּשְׁבַע מֵאָה
40	Of the children of Asher, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבְנֵי אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֹּה כָּל יֵצֵא צָבָא	לְבְנֵי אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֹּה כָּל יֵצֵא צָבָא
41	those that were numbered of them, of the tribe of Asher, were forty and one thousand and five hundred.	מִנִּיחֵיהֶן לְשִׁבְטָא דְאָשֶׁר אַרְבַּעִין וְחָמִישׁ מֵאָה	מִנִּיחֵיהֶן לְשִׁבְטָא דְאָשֶׁר אַרְבַּעִין וְחָמִישׁ מֵאָה
42	Of the children of Naphtali, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֹּה כָּל יֵצֵא צָבָא	בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֹּה כָּל יֵצֵא צָבָא
43	those that were numbered of them, of the tribe of Naphtali, were fifty and three thousand and four hundred.	מִנִּיחֵיהֶן לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי חֲמִשִּׁין וְתַלְתָּא אֲלֵפִין וְאַרְבַּע מֵאָה	מִנִּיחֵיהֶן לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי חֲמִשִּׁין וְתַלְתָּא אֲלֵפִין וְאַרְבַּע מֵאָה
44	These are those that were numbered, which Moses and Aaron numbered, and the princes of Israel, being twelve men; they were each one for his fathers' house.	אֵלֶּין מִנִּינִיָּא דְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְרַבְרָבֵי יִשְׂרָאֵל תְּרֵי עֶשְׂרִי גִבּוֹרִין גִּבּוֹרָא חַד לְבֵית אֲבֹתָהוּי הֵּוּ	אֵלֶּה הַפְּקָדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנָשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עֶשְׂרִי אִישׁ אִישׁ-אֶחָד לְבֵית-אֲבֹתָיו הָיוּ
45	And all those that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war in Israel;	וְהָיוּ כָּל מִנִּינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָהוּן מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֹּה כָּל נָפִיק חִילָא בְּיִשְׂרָאֵל	וְהָיוּ כָּל-פְּקוּדֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם מִן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֹּה כָּל-יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל
46	even all those that were numbered were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.	וְהָיוּ כָּל מִנִּינֵי שֵׁט מֵאָה אַלְפִין וְתַלְתָּא אֲלֵפִין וְחֲמִישׁ מֵאָה	וְהָיוּ כָּל-הַפְּקָדִים שֵׁשׁ-מֵאוֹת אֲלֵף וּשְׁלֹשָׁת אֲלֵפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים

47	But the Levites after the tribe of their fathers were not numbered among them.	וְהַלְוִיִּם לְמִטָּה אֲבֹתָם לֹא וְלִיֻּאֵי לְשִׁבְטָא דְאַבְהֹתָהוֹן הִתְפַּקְדּוּ בְּתוֹכָם: (פ)	47
48	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:	48
49	'Howbeit the tribe of Levi thou shalt not number, neither shalt thou take the sum of them among the children of Israel;	אֲךְ אֶת־מִטָּה לֹוִי לֹא תִפְקֹד בְּרֵם יֵת שִׁבְטָא דְלֹוִי לֹא תִמְנֵי וְיֵת חֹושְבְּנָהוֹן לֹא תִקְבִּיל בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	49
50	but appoint thou the Levites over the tabernacle of the testimony, and over all the furniture thereof, and over all that belongeth to it; they shall bear the tabernacle, and all the furniture thereof; and they shall minister unto it, and shall encamp round about the tabernacle.	וְאִתָּה תִפְקֹד אֶת־הַלְוִיִּם עַל־ מִשְׁכָּן הָעֵדוּת וְעַל כָּל־כֵּלָיו וְעַל כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְהֵם יִשְׁרְתֻהוּ וְסָבִיב לַמִּשְׁכָּן יִחַנּוּ: וְאִתָּה מְנֵי יֵת לִיֻּאֵי עַל מִשְׁכָּנֵי דְסִהְדוּתָא וְעַל כָּל דְלִיָּה אֲנָוִי וְיִטְלוֹן יֵת מִשְׁכָּנָא וְיֵת כָּל מְנוּהֵי וְאֲנָוִי יִשְׁמְשׁוּנֶיהָ וְסָחוּר סָחוּר לַמִּשְׁכָּנָא יִשְׁרוּן:	50
51	And when the tabernacle setteth forward, the Levites shall take it down; and when the tabernacle is to be pitched, the Levites shall set it up; and the common man that draweth nigh shall be put to death.	וּבְנִסַּע הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וּבְחֻנַּת הַמִּשְׁכָּן יִקְיֻמוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת: וּבְמַטְל מִשְׁכָּנָא יִפְרֻקוּן יִתִּיָּה לִיֻּאֵי וּבְמִשְׁרֵי מִשְׁכָּנָא יִקְיֻמוּן יִתִּיָּה לִיֻּאֵי וְחִילּוּנֵי דִיקָרֵב יִתְקַטֵּל:	51
52	And the children of Israel shall pitch their tents, every man with his own camp, and every man with his own standard, according to their hosts.	וְחָנּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל־ מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל־דָּגְלוֹ לְצַבָּאתָם: וַיִּשְׁרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּבֹּר עַל מִשְׁרוּהֵי וּגִבֹּר עַל טַקְסִיָּה לְחִילֵיהֶוֹן:	52
53	But the Levites shall pitch round about the tabernacle of the testimony, that there be no wrath upon the congregation of the children of Israel; and the Levites shall keep the charge of the tabernacle of the testimony.'	וְהַלְוִיִּם יִחַנּוּ סָבִיב לַמִּשְׁכָּן הָעֵדוּת וְלֹא־יִהְיֶה קֶצֶף עַל־ עַדֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשִׁמְרוּ הַלְוִיִּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכָּן הָעֵדוּת: וְלִיֻּאֵי יִשְׁרוּן סָחוּר סָחוּר לַמִּשְׁכָּנָא דְסִהְדוּתָא וְלֹא יְהִי רוּגְזָא עַל כְּנֻשָׁתָא דְבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁרוּן לִיֻּאֵי יֵת מִטְרַת מִשְׁכָּנָא דְסִהְדוּתָא:	53

(49) אך את מטה לוי לא תפקד. כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לצדו. דבר אחר נפח הקצ"ה שעתידיה לעמוד גזירה על כל הנמנין מן עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר אחר אל יהיו אלו בכלל לפי שהם שלי שלא טעו בעגל:
(50) ואתה תפקד את הלויים. כמרגומו מני לשון מוני שררה על דבר שהוא ממונה עליו כמו (אסתר ג, א) ויפקד המלך פקידים:
(51) יורידו אותו. כמרגומו ופרקו כשצאין ליסע במדבר ממסע למסע היו מפרקין אותו מהקמתו ונושאים אותו עד מקום אשר ישכון שם הענין ויחננו שם ומקימין אותו: והזר הקרב. לעבודתם זו: יומת. בידי שמים (סנהדרין פד, א):
(52) ואיש על דגלו. כמו שהדגלים סדורים בספר זה שלשה שבטים לכל דגל:
(53) ולא יהיה קצף. אם תעשה כמנתי לא יהיה קצף ואם לאו שיכנסו זרים בעבודתם זו יהיה קצף כמו שמצינו במעשה קרח (במדבר יז, יא) כי יאל הקץ וגו':

54	Thus did the children of Israel; according to all that the LORD commanded Moses, so did they.	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה בֶּן עֲשִׂי: (פ)	54
II	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל- אַהֲרֹן לֵאמֹר:	שלישי ב
2	'The children of Israel shall pitch by their fathers' houses; every man with his own standard, according to the ensigns; a good way off shall they pitch round about the tent of meeting.	אִישׁ עַל-דִּגְלוֹ בֵּית אֲבֹתָם יַחְנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב לְאַהֲל-מוֹעֵד יַחְנוּ:	2
3	Now those that pitch on the east side toward the sunrising shall be they of the standard of the camp of Judah, according to their hosts; the prince of the children of Judah being Nahshon the son of Amminadab,	וְהַחֲנִימִים קִדְמָה מִזְרְחָה הָגֵל מִחֲנֶה יְהוּדָה לְצַבָּאתָם וְנָשִׂא לִבְנֵי יְהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן- עֲמִינָדָב:	3
4	and his host, and those that were numbered of them, threescore and fourteen thousand and six hundred;	וּצִבְאָו וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבַּעַה וּשְׁבַעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת:	4
5	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Issachar; the prince of the children of Issachar being Nethanel the son of Zuar,	וְהַחֲנִימִים עָלָיו מִטָּה יִשָּׁשְׁכָר וְנָשִׂא לִבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר נֹתָנָאל בֶּן- צוּעָר:	5
6	and his host, even those that were numbered thereof, fifty and four thousand and four hundred;	וּצִבְאָו וּפְקֻדָּיו אַרְבַּעַה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	6
7	and the tribe of Zebulun; the prince of the children of Zebulun being Eliab the son of Helon,	מִטָּה זְבוּלֹן וְנָשִׂא לִבְנֵי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן-חֵלֹן:	7
8	and his host, and those that were numbered thereof, fifty and seven thousand and four hundred;	וּצִבְאָו וּפְקֻדָּיו שִׁבְעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	8

(2) באחת. כל דגל יהיה לו אות מפה צבועה תלויה בו צבעו של זה לא כצבעו של זה צבע כל אחד כגוון אצו הקבועה בחשן ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו (תנחומא במדבר יצ). דבר אחר באותות לבית אבותם באות שמסר להם יעקב אציהם כשנשאוהו ממזרים שנאמר (בראשית ג, יצ) ויעשו בניו לו כן כאשר צוה יהודה ויששכר וזבולן ישאוהו מן המזרח וראובן ושמעון וגד מן הדרום וכו' כדאיתא בתנחומא בפרשה זו: מנגד. מרחוק מיל כמו שנאמר ביהושע (יהושע ג, ד) אך רחוק יהיה צניכס וציניו כללפים אמה שיוכלו לזא בשבת משה ואהרן וצניו והלויים חוגים בסמוך לו (תנחומא שם ט):

(3) קדמה. לפנים הקרויה קדם ואילו זו רוח מזרחית והמעבר קרוי אחר:

9	all that were numbered of the camp of Judah being a hundred thousand and fourscore thousand and six thousand and four hundred, according to their hosts; they shall set forth first.	כָּל־הַפָּקָדִים לְמַחֲנֵה יְהוּדָה מֵאֵת אֶלֶף וּשְׁמֹנִים אֶלֶף וּשְׁשָׁת־אַלְפִים וָאַרְבַּע־מֵאוֹת לְצִבְאָתָם רִאשֹׁנָה יֵסְעוּ: (ס)	כָּל מִנְיַנָּא לְמִשְׁרֵית יְהוּדָה מָאָה וְחֲמִנָן וּשְׁתָּא אֶלְפִין וָאַרְבַּע מָאָה לְחִילִיָּהוֹן בְּקִדְמִיתָא נְטָלִין:
10	On the south side shall be the standard of the camp of Reuben according to their hosts; the prince of the children of Reuben being Elizur the son of Shedeur,	דָּגֹל מַחֲנֵה רְאוּבֵן תִּימָנָה לְצִבְאָתָם וְנָשִׂא לְבָנִי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדִיאוּר:	טִיקֶס מִשְׁרֵית רְאוּבֵן דְּרוּמָא לְחִילִיָּהוֹן וְרָבָא לְבָנִי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּר שְׁדִיאוּר:
11	and his host, and those that were numbered thereof, forty and six thousand and five hundred;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדָּיו שְׁשָׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת:	וְחִילִיָּה וּמִנְיָנָהּ אַרְבַּעִין וּשְׁתָּא אֶלְפִין וְחֲמִשׁ מָאָה:
12	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Simeon; the prince of the children of Simeon being Shelumiel the son of Zurishaddai,	וְהַחֹנָם עָלָיו מִטָּה שְׁמַעוֹן וְנָשִׂא לְבָנִי שְׁמַעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי:	וְדָשָׁרֹן סְמִיכִין עֲלוּהִי שְׁבָטָא דְּשְׁמַעוֹן וְרָבָא לְבָנִי שְׁמַעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרִישַׁדָּי:
13	and his host, and those that were numbered of them, fifty and nine thousand and three hundred;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם תִּשְׁעָה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת:	וְחִילִיָּה וּמִנְיָנָהּ חֲמִשִּׁין וְתִשְׁעָא אֶלְפִין וְתֵלָת מָאָה:
14	and the tribe of Gad; the prince of the children of Gad being Eliasaph the son of Reuel,	וּמִטָּה גָד וְנָשִׂא לְבָנִי גָד אֱלִיסָפָה בֶּן־רְעוּאֵל:	וּשְׁבָטָא דְּגָד וְרָבָא לְבָנִי גָד אֱלִיסָפָה בֶּר רְעוּאֵל:
15	and his host, even those that were numbered of them, forty and five thousand and six hundred and fifty;	וּצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים:	וְחִילִיָּה וּמִנְיָנָהּ אַרְבַּעִין וְחֲמִשָּׁא אֶלְפִין וְשִׁית מָאָה וְחֲמִשִּׁין:
16	all that were numbered of the camp of Reuben being a hundred thousand and fifty and one thousand and four hundred and fifty, according to their hosts; and they shall set forth second.	כָּל־הַפָּקָדִים לְמַחֲנֵה רְאוּבֵן מֵאֵת אֶלֶף וְאַחַד וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע־מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים לְצִבְאָתָם וּשְׁנֵי יֵסְעוּ: (ס)	כָּל מִנְיַנָּא לְמִשְׁרֵית רְאוּבֵן מָאָה וְחֲמִשִּׁין וְאַחַד אֶלְפִין וָאַרְבַּע מָאָה וְחֲמִשִּׁין לְחִילִיָּהוֹן בְּתַנְיָתָא נְטָלִין:
17	Then the tent of meeting, with the camp of the Levites, shall set forward in the midst of the camps; as they encamp, so shall they set forward, every man in his place, by their standards.	וְנָסַע אֹהֶל־מוֹעֵד מַחֲנֵה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֵה כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ כֵן יֵסְעוּ אִישׁ עַל־יָדוֹ לְדֹגְלֵיהֶם: (ס)	וְנָטִיל מִשְׁכָּן זִמְנָא מִשְׁרֵית הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֵה כַּמָּא יַחֲנוּ כֵן נְטָלִין גְּבֵר עַל אֲתֵרֵיהּ לְטַקְסִיָּהוֹן:

(9) ראשונה יסעו. כשרואין העין מסתלק תוקעין הכהנים צחצחות ונוסע מחנה יהודה תחלה וכשהולכין הולכין כדרך כנייתן הלוים והעגלות באמצע דגל יהודה במזרח ושל ראובן בצדו ושל אפרים במערב ושל דן בצפון:
(17) ונסע אהל מועד. לאחר שני דגלים הללו: כאשר יחנו כן יסעו. כמו שפירשתי הליכתן כחנייתן כל דגל מהלך

18	On the west side shall be the standard of the camp of Ephraim according to their hosts; the prince of the children of Ephraim being Elishama the son of Ammihud,	דגל מחנה אפרים לצבאתם ימה ונשיא לבני אפרים אלישמע בן עמיהוד:	טיקס משרית אפרים לחיליהון מערבא ורבא לבני אפרים אלישמע בר עמיהוד:
19	and his host, and those that were numbered of them, forty thousand and five hundred;	וצבאו ופקדיהם ארבעים אלף וחמש מאות:	וחיליה ומניניהון ארבעין אלפין וחמש מאה:
20	and next unto him shall be the tribe of Manasseh; the prince of the children of Manasseh being Gamaliel the son of Pedahzur,	ועליו מטה מנשה ונשיא לבני מנשה גמליאל בן פדהצור:	ודסמיכין עלוהי שבטא דמנשה ורבא לבני מנשה גמליאל בר פדהצור:
21	and his host, and those that were numbered of them, thirty and two thousand and two hundred;	וצבאו ופקדיהם שנים ושלשים אלף ומאתים:	וחיליה ומניניהון תלתין ותריין אלפין ומאתן:
22	and the tribe of Benjamin; the prince of the children of Benjamin being Abidan the son of Gideoni,	ומטה בנימן ונשיא לבני בנימן אבידן בן גדעני:	ושבטא דבנימין ורבא לבני בנימין אבידן בר גדעני:
23	and his host, and those that were numbered of them, thirty and five thousand and four hundred;	וצבאו ופקדיהם חמשה ושלשים אלף וארבע מאות:	וחיליה ומניניהון תלתין וחמשא אלפין וארבע מאה:
24	all that were numbered of the camp of Ephraim being a hundred thousand and eight thousand and a hundred, according to their hosts; and they shall set forth third.	כל-הפקדים למחנה אפרים מאת אלף ושמת-אלפים ומאה לצבאתם ושלשים יסעו: (ס)	כל מנינא למשרית אפרים מאה ותמנא אלפין ומאה לחיליהון בתליתיתא נטלין:
25	On the north side shall be the standard of the camp of Dan according to their hosts; the prince of the children of Dan being Ahiezer the son of Ammishaddai,	דגל מחנה דן צפנה לצבאתם ונשיא לבני דן אחיעזר בן עמישדי:	טיקס משרית דן צפונא לחיליהון ורבא לבני דן אחיעזר בר עמישדי:
26	and his host, and those that were numbered of them, threescore and two thousand and seven hundred;	וצבאו ופקדיהם שנים ושלשים אלף ושבע מאות:	וחיליה ומניניהון שתין ותריין אלפין ושבע מאה:
27	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Asher; the prince of the children of Asher being Pagiel the son of Ochran,	והחנים עליו מטה אשר ונשיא לבני אשר פגיעאל בן עכרן:	ודשרן סמיכין עלוהי שבטא דאשר ורבא לבני אשר פגיעאל בר עכרן:
28	and his host, and those that were numbered of them, forty and one thousand and five hundred;	וצבאו ופקדיהם אחד וארבעים אלף וחמש מאות:	וחיליה ומניניהון ארבעין וחד אלפין וחמש מאה:

לרוח הקדושה לו (סס יז): על ידו. על מקומו ואין לשון יד זו ממשמעו רוח של 17 קרוי על ידו הסמוכה לו לכל הושטת ידו. אינשוין איש"א בלע"ז: (20) ועליו. כתרומתו ודסמיכין עלוהי:

29	and the tribe of Naphtali; the prince of the children of Naphtali being Ahira the son of Enan,	וּמִטֵּה נַפְתָּלִי וְנִשְׂיָא לְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן-עֵינָן: וְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי וְרִפְאָ לְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּר עֵינָן:	29
30	and his host, and those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקָדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲמֵשִׁים וּמֵנִיחֵהוּן חֲמִשִּׁין וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: וַחֲמֵשִׁים וְאַרְבַּע מֵאוֹת וְאַלְפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	30
31	all that were numbered of the camp of Dan being a hundred thousand and fifty and seven thousand and six hundred; they shall set forth hindmost by their standards.'	כָּל-הַפְּקָדִים לְמַחֲנֶה דָן מֵאַתְּ כָּל מֵנִינְיָא לְמִשְׁרֵית דָּן אֶלֶף וְשִׁבְעָה וַחֲמֵשִׁים אֶלֶף מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁין וְשִׁבְעָא אֶלְפִין וְשֵׁשׁ מֵאוֹת לְאַחֲרֹנָה יִסְעוּ לְדַגְלֵיהֶם: (פ)	31
32	These are they that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses; all that were numbered of the camps according to their hosts were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם כָּל-פְּקוּדֵי הַמַּחֲנֶה לְצִבְאוֹתָם שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשָׁת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים: אֵלִין מֵנִינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָהוֹן כָּל מֵנִינֵי מִשְׁרֵיתָא לְחִילֵיהוֹן שֵׁית מֵאוֹת וַחֲמֵשִׁין אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁין:	32
33	But the Levites were not numbered among the children of Israel; as the LORD commanded Moses.	וְהַלְוִיִּם לֹא הִתְּפַקְדּוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: וְלִיּוֹאִי לֹא אֶתְּמַנִּיאוּ בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְּפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:	33
34	Thus did the children of Israel: according to all that the LORD commanded Moses, so they pitched by their standards, and so they set forward, each one according to its families, and according to its fathers' houses.	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה דְּפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה בֶּן שָׁרָן כְּכֹל כִּי תִּנְּחֻן לְדַגְלֵיהֶם וְכֵן נָסְעוּ אִישׁ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ עַל-בֵּית אֲבֹתָיו: (פ) וַעֲבָדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דְּפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה בֶּן שָׁרָן לְטַקְסִיהוֹן וְכֵן נָטְלִין גְּבֵר לְזַרְעֵיתָהּ עַל בֵּית אֲבֹתָהוֹי:	34
III	Now these are the generations of Aaron and Moses in the day that the LORD spoke with Moses in mount Sinai.	וְאַלֶּה תּוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹם דִּבְרַי יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי: וְאַלִּין תּוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹמָא דְּמַלִּיל יְיָ יְת מֹשֶׁה בְּטוֹרָא דְּסִינַי:	רביעי ג
2	And these are the names of the sons of Aaron: Nadab the first-born, and Abihu, Eleazar, and Ithamar.	וְאַלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי-אַהֲרֹן הַבְּכֹר נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וַאֲיִתְמָר: וְאַלִּין שְׁמֹת בְּנֵי אַהֲרֹן הַבְּכֹר נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וַאֲיִתְמָר:	2

(1) ואלה תולדות אהרן ומשה. ואינו מזכיר אלא בני אהרן ונקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה מלמד שכל המלמד את בן חזירו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו (סנהדרין יט, ז): ביום דבר ה' את משה. נעשו אלו התולדות שלו שלמדן מה שלמד מפי הגבורה:

3	These are the names of the sons of Aaron, the priests that were anointed, whom he consecrated to minister in the priest's office.	אלה שמות בני אהרן הכהנים המשחים אשר מלא ידם לכהן:
4	And Nadab and Abihu died before the LORD, when they offered strange fire before the LORD, in the wilderness of Sinai, and they had no children; and Eleazar and Ithamar ministered in the priest's office in the presence of Aaron their father.	וימת נדב ואביהוא לפני יהוה בהקרבם אש זרה לפני יהוה במדבר סיני ובנים לא הני להם ויכהן אלעזר ואיתמר על-פני אהרן אביהם: (פ)
5	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וידבר יהוה אל-משה לאמר:
6	'Bring the tribe of Levi near, and set them before Aaron the priest, that they may minister unto him.	הקרב את-מטה לוי והעמדת אתו לפני אהרן הכהן ושרתו אתו:
7	And they shall keep his charge, and the charge of the whole congregation before the tent of meeting, to do the service of the tabernacle.	ושמרו את-משמרתו ואת- משמרת כל-העדה לפני אהל מועד לעבד את-עבדת המשכן:
8	And they shall keep all the furniture of the tent of meeting, and the charge of the children of Israel, to do the service of the tabernacle.	ושמרו את-כל-כלי אהל מועד ואת-משמרת בני ישראל לעבד את-עבדת המשכן:
9	And thou shalt give the Levites unto Aaron and to his sons; they are wholly given unto him from the children of Israel.	ונתתה את-הלויים לאהרן ולבניו נתונם נתונם המה לו מאת בני ישראל:

- (4) על פני אהרן. בחייו (צמ"ר ז, כו):
(6) ושרתו אתו. ומהו השרות ושרתו את משמרתו לפי ששמירת המקדש עליו שלא יקרב זר כמו שנאמר (במדבר יח, א)
אמה ובנין וצית אצין אתך תשאו את עון המקדש והלויים הללו מסייעין אותם זו היא השרות:
(7) ושמרו את משמרתו. כל מנוי שהאדם ממונה עליו ומוטל עליו לעשותו קרוי משמרת ככל המקרא ובלשון משנה כמו
שאמרו בצגתן ותרש והלא אין משמרתו ומשמרתך שיה (מגילה יג, ז) וכן משמרות כהונה ולויה:
(8) ואת משמרת בני ישראל. שכולן היו זקוקין לזרכי המקדש אלא שהלויים צאים תחתיהם צליתותם לפיכך לוקחים
מהם המעשרות שזכרן שנאמר (להלן יח, לא) כי שכן הוא לכם חלק עבודתכם:
(9) נתונם המה לו. לעזרה: מאת בני ישראל. כמו מתוך בני ישראל כלומר משאר כל העדה נצדלו לכך בגזרת המקום
והוא נתנם לו שנאמר (שם ט, יט) ואתנה את הלויים נתונים וגו':

10	And thou shalt appoint Aaron and his sons, that they may keep their priesthood; and the common man that draweth nigh shall be put to death.'	וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו תִּפְקֹד וְשָׁמְרוּ אֶת־כֹּהֲנֻתָם וְהַזָּר הִקְרַב יוּמָת: (פ)	וְיֵת אַהֲרֹן וְיֵת בָּנָיו תִּמְנֶי וְיִשְׁרֹן יֵת כְּהוֹנֵתָהוּן וְחִילּוֹנֵי דִיקְרַב יִתְקַטִּיל:
11	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
12	'And I, behold, I have taken the Levites from among the children of Israel instead of every first-born that openeth the womb among the children of Israel; and the Levites shall be Mine;	וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי תְלוּיִם:	וְאֲנֵא הָא קְרִיבִית יֵת לְיוֹאֵי מִגֹּו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֶלֶף כָּל בּוֹכְרָא פֶתַח וְלֵדָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִהוּן מִשְׁמָשִׁין קִדְמֵי לְיוֹאֵי:
13	for all the first-born are Mine: on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I hallowed unto Me all the first-born in Israel, both man and beast, Mine they shall be: I am the LORD.'	כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל־בְּכוֹר בָּאָרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי וְהָיוּ אֲנִי יְהוָה: (פ)	אֲרִי דִילִי כָל בּוֹכְרָא בְּיוֹמָא דְקַטְלִית כָּל בּוֹכְרָא בָּאֶרֶעָא דְמִצְרַיִם אֶקְדִּישִׁית קִדְמֵי כָל בּוֹכְרָא בְּיִשְׂרָאֵל מֵאֲנָשָׁא עַד בְּעִירָא דִילִי יִהוּן אֲנֵא יי:
14	And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יי עִם מֹשֶׁה בְּמִדְבָּרָא דְסִינַי לְמִימַר:
15	'Number the children of Levi by their fathers' houses, by their families; every male from a month old and upward shalt thou number them.'	פָּקֹד אֶת־בְּנֵי לְוִי לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וְעֹלָה תִפְקְדֵם:	מִנִּי יֵת בְּנֵי לְוִי לְבֵית אֲבֹתָהוּן לְזִרְעֵתָהוּן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר יָרְחָא וְלַעִילָא תִמְנִינֵין:
16	And Moses numbered them according to the word of the LORD, as he was commanded.	וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוָּה:	וּמִנָּא יִתְהוּן מֹשֶׁה עַל מִימְרָא דִּי כַּמָּא דְאַתְּפָקֵד:
17	And these were the sons of Levi by their names: Gershon, and Kohath, and Merari.	וַיְהִיו־אֵלֶּה בְּנֵי־לְוִי בְשֵׁמֹתָם גֵּרְשֹׁן וְקָהַת וּמֶרָרִי:	וְהָיוּ אֵלִין בְּנֵי לְוִי בְשֵׁמֹתָהוּן גֵּרְשֹׁן וְקָהַת וּמֶרָרִי:

(10) ואת אהרן ואת בניו תפקד. לשון פקידות ואינו לשון מניין: ושמרו את כהנתם. קבלת דמים וזריקה והקטרה ועבודות המסורות לכהנים:

(12) ואני הנה לקחתי. ואני מהיכן זכיתי בהן: מתוך בני ישראל. שיהיו ישראל שוכרין אותן לשירות שלי על ידי הזכרות זכיתי בהם ולקחתים תמורתם לפי שהיתה העבודה בזכורות וכשחטאו בעגל נפסלו והלויים שלא עבדו עבודת אלילים נצחרו תחתיהם (מדרש אגדה):

(15) מבן חדש ומעלה. משינא מכלל נפלים הוא נמנה ליקרא שומר משמרת הקדש. אמר רבי יהודה ברבי שלום למוד הוא אותו השבט להיות נמנה מן הבטן שנאמר (להלן כו, נט) אשר ילדה אותה ללוי במצרים עם כניסתה צפתח מצרים ילדה אותה ונמנית בשבעים נפשות שכשאתה מונה חשבונם לא תמנאם אלא שבעים חסר אחת והיא השלימה את המניין (תנחומא במדבר טז):

(16) על פי ה'. אמר משה לפני הקב"ה היאך אני נכנס לתוך אהליהם לדעת מניין יונקיהם אמר לו הקב"ה עשה אותה שלך ואני אעשה שלי הלך משה ועמד על פתח האהל והשכינה מקדמת לפניו וצת קול יוצאת מן האהל ואומרת כך וכך תינוקות יש צאהל זה לךך נאמר על פי ה' (שם):

18	And these are the names of the sons of Gershon by their families: Libni and Shimei.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי-גֶרְשׁוֹן וְאֵלֶּיִן שְׁמֹת בְּנֵי גֶרְשׁוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבִנֵי וְשִׁמְעִי: לְזַרְעֵיהֶן לְבִנֵי וְשִׁמְעִי:	18
19	And the sons of Kohath by their families: Amram and Izhar, Hebron and Uzziel.	וּבְנֵי קָהָת לְמִשְׁפַּחְתָּם עִמָּרָם וִיזָהָר חֶבְרֹן וְעֻזִּיאֵל: וּבְנֵי קָהָת לְזַרְעֵיהֶן עִמָּרָם וִיזָהָר חֶבְרֹן וְעֻזִּיאֵל:	19
20	And the sons of Merari by their families: Mahli and Mushi. These are the families of the Levites according to their fathers' houses.	וּבְנֵי מֵרָרִי לְמִשְׁפַּחְתָּם מַחֲלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפָּחַת הַלֵּוִי לְבֵית אֲבֹתָם: וּבְנֵי מֵרָרִי לְזַרְעֵיהֶן מַחֲלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּיִן אֲנֹן זֶרְעִית לֵוִי לְבֵית אֲבֹתָהֶן:	20
21	Of Gershon was the family of the Libnites, and the family of the Shimeites; these are the families of the Gershonites.	לְגֶרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַגֶּרְשֹׁנִי: לְגֶרְשׁוֹן זֶרְעִית לְבִנֵי וְזֶרְעִית שִׁמְעִי אֵלֶּיִן אֲנֹן זֶרְעִית גֶּרְשׁוֹן:	21
22	Those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, even those that were numbered of them were seven thousand and five hundred.	פָּקְדֵיהֶם בַּמִּסְפָּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וּמַעְלָה פָּקְדֵיהֶם שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: מִנִּיגִיהֶן בְּמִנּוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּן יָרֵחַא וְלַעֲיֵלָא מִנִּיגִיהֶן שִׁבְעָא אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:	22
23	The families of the Gershonites were to pitch behind the tabernacle westward;	מִשְׁפַּחַת הַגֶּרְשֹׁנִי אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן יַחֲנֹו יָמָה: זֶרְעִית גֶּרְשׁוֹן אַחֲרֵי מִשְׁכְּנָא יִשְׁרֹן מֵעֶרְבָא:	23
24	the prince of the fathers' house of the Gershonites being Eliasaph the son of Lael,	וַיָּשִׂא בֵּית-אָב לְגֶרְשֹׁן אֱלִיָּסָף בֶּן-לֵאל: וְרַב בֵּית אָב לְבֵית גֶּרְשׁוֹן אֱלִיָּסָף בֶּר לֵאל:	24
25	and the charge of the sons of Gershon in the tent of meeting the tabernacle, and the Tent, the covering thereof, and the screen for the door of the tent of meeting,	וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי-גֶרְשׁוֹן בְּאֹהֶל מוֹעֵד הַמִּשְׁכָּן וְהָאֹהֶל מִכְסֹּהוּ וּמִסָּךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וּמִטָּרַת בְּנֵי גֶרְשׁוֹן בַּמִּשְׁכָּן זְמָנָא מִשְׁכְּנָא וּפָרָסָא חוּפְאִיָּה וּפָרָסָא דִּתְרַע מִשְׁכָּן זְמָנָא:	25
26	and the hangings of the court, and the screen for the door of the court—which is by the tabernacle, and by the altar, round about—and the cords of it, even whatsoever pertaineth to the service thereof.	וּשְׁלֵעֵי הַחֲצֵר וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח הַחֲצֵר אֲשֶׁר עַל-הַמִּשְׁכָּן וְעַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מִיתְרָיו לְכָל עֲבֹדָתוֹ: (ס) וּסְרָדֵי דִּרְתָּא וְיֵת פָּרָסָא דִּתְרַע דִּרְתָּא דְעַל מִשְׁכְּנָא וְעַל מִדְבַּחָא סָחוּר סָחוּר וְיֵת אֲשֻׁנֹהֵי לְכָל פּוֹלְחָנִיָּה:	26

(21) לגרשון משפחת הלבני. כלומר לגרשון היו הפקודים משפחת הלבני ומשפחת השמעית פקודיהם כך וכך:

(25) המשכן. יריעות המסמנות: והאהל. יריעות עזים העשויות לגג: מכסהו. עורות אילים וחמשים: ומסך פתח. הוא הוילון:

(26) ואת מיתריו. של משכן והאהל ולא של חצר:

27	And of Kohath was the family of the Amramites, and the family of the Izharites, and the family of the Hebronites, and the family of the Uzzielites; these are the families of the Kohathites:	וּלְקַהֲתַת מִשְׁפַּחַת הָעֶמְרָמִי וּלְקַהֲתַת זִרְעֵית עֶמְרָם וְזִרְעֵית וּמִשְׁפַּחַת הַיִּזְחָרִי וּמִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי וּמִשְׁפַּחַת הָעֻזִּיאֵלִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת קַהֲתִי:	27
28	according to the number of all the males, from a month old and upward, eight thousand and six hundred, keepers of the charge of the sanctuary.	בְּמִסְפַּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וְעַלְיָה שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וּשְׁשׁ מֵאוֹת שְׁמָרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:	28
29	The families of the sons of Kohath were to pitch on the side of the tabernacle southward;	מִשְׁפַּחַת בְּנֵי-קַהֲתַת יַחְנוּ עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן תִּימָנָה:	29
30	the prince of the fathers' house of the families of the Kohathites being Elizaphan the son of Uzziel,	וְנָשִׂא בֵּית-אָב לְמִשְׁפַּחַת קַהֲתִי אֱלִיזָפָן בֶּן-עֻזִּיאֵל:	30
31	and their charge the ark, and the table, and the candlestick, and the altars, and the vessels of the sanctuary wherewith the priests minister, and the screen, and all that pertaineth to the service thereof;	וּמִשְׁמֶרֶתָם הָאָרֹן וְהַשְּׁלֶחֶן וְהַמִּזְבֵּחַת וְכָלִי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ בָהֶם וְהַמָּסָךְ וְכָל עֲבֹדָתוֹ:	31
32	Eleazar the son of Aaron the priest being prince of the princes of the Levites, and having the oversight of them that keep the charge of the sanctuary.	וְנָשִׂא נְשִׂאֵי הַלְוִי אֱלֶעָזָר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן פִּקְדֵּת שְׁמָרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:	32
33	Of Merari was the family of the Mahlites, and the family of the Mushites; these are the families of Merari.	לְמֶרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחֲלִי וּמִשְׁפַּחַת הַמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת מֶרָרִי:	33
34	And those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, were six thousand and two hundred;	וּבְקִדְיָהֶם בְּמִסְפַּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וְעַלְיָה שְׁשַׁת אֲלָפִים וּמֵאוֹתָיִם:	34

(29) משפחת בני קהת יחנו וגר תימנה. וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה (לעיל 3, י) אוי לרשע ואוי לשכנו לכך לקו מהם דתן ואבירם ומאחיס ואשם אש עם קרח ועדתו שנמשכו עמהם במחלוקתם (תנחומא במדבר 3):
 (31) והמסך. היא הפרכת שאף היא קרויה (שמות מ, כא) (פרכת) המסך:
 (32) ונשיא נשיא הלוי. ממנה על כלם ועל מה היא נשיאותו: פקודת שומרי משמרת הקודש. על ידו היה פקודת כולם:

35	the prince of the fathers' house of the families of Merari being Zuriel the son of Abihail; they were to pitch on the side of the tabernacle northward;	וַיָּשִׂא בֵּית־אֲבִי לְמִשְׁפַּחַת מְרָרִי צוּרִיָּאֵל בֶּן־אֲבִיחַיִל עַל־יָרֵךְ הַמִּשְׁכָּן יִחְנֶה צָפֹנָה: וְרֹב בֵּית בָּא לְזִרְעֵית מְרָרִי צוּרִיָּאֵל בֶּן־אֲבִיחַיִל עַל־שֵׁדָא דְּמִשְׁכְּנָא יִשְׂרוּן צָפֹנָא:
36	the appointed charge of the sons of Merari being the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and the sockets thereof, and all the instruments thereof, and all that pertaineth to the service thereof;	וּפְקֻדַּת מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי מְרָרִי קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאֹדְגָיו וְכָל־כֵּלָיו וְכָל־עֲבֹדָתוֹ: וְדַמְסִיר לַמַּטֵּר לְבְנֵי מְרָרִי דְּפִי מִשְׁכְּנָא וְעֲבֹדוֹהִי וְעַמֻּדוֹהִי וְסֻמְכוֹהִי וְכָל־מְנוּחֵי וְכָל־פְּוִלְחָנֵיהִי:
37	and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords.	וְעַמֻּדֵי הַחֲצֵר סָבִיב וְאֹדְגֵיהֶם וַיִּתְּדֵתָם וּמִיתְרֵיהֶם: וְעַמֻּדֵי דִרְתָּא סָחוּר סָחוּר וְסֻמְכֵיהוֹן וְסִפְיֵיהוֹן וְאַשְׁוִיֵּיהוֹן:
38	And those that were to pitch before the tabernacle eastward, before the tent of meeting toward the sunrising, were Moses, and Aaron and his sons, keeping the charge of the sanctuary, even the charge for the children of Israel; and the common man that drew nigh was to be put to death.	וְהַחֲנֻיִּם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קִדְמָה לִפְנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד וּמִזְרְחָה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנָיו שְׁמֵרִים מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַזֶּרֶק הַקָּרֵב יוּמָת: וְדָשָׁרֵן קִדְם מִשְׁכְּנָא קְדוּמָא קִדְם מִשְׁכָּן זִמְנָא מִדְּנִחָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנֵיהוֹן נִשְׁרִין מִטְרָתָא דְּקוּדְשָׁא לְמִטְרַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְחִילוּנֵי דִיקָרֵב יִתְקַטִּיל:
39	All that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron numbered at the commandment of the LORD, by their families, all the males from a month old and upward, were twenty and two thousand.	כָּל־פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה לְמִשְׁפַּחְתָּם כָּל־זָכָר מִבֶּן־ חֹדֶשׁ וָמוֹעֵלָה שְׁנָיִם וְעֶשְׂרִים אַלְפֵי: (ס) כָּל מְנִינֵי לְיוֹאֵי דִמְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי לְזִרְעֵיתָהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּן יָרְחָא וְלַעֲיָלָא עֶשְׂרִין וּתְרִין אַלְפִין:
40	And the LORD said unto Moses: 'Number all the first-born males of the children of Israel from a month old and upward, and take the number of their names.	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פָקַד כָּל־בְּכֹר זָכָר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמוֹעֵלָה וְשָׂא אֶת מִסְפַּר שְׁמֵתָם: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה מְנֵי כָל בְּכוֹרִיא דְּכוּרִיא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן יָרְחָא וְלַעֲיָלָא וְקַבִּיל יֵת חִוּשְׁבֵּן שְׁמֵתָהוֹן:

(38) משה ואהרן ובניו. וסמוכין להם דגל מחנה יהודה והחונים עליו יששכר וזבולן מוצ לזדיק מוצ לשכנו לפי שהיו שכניו של משה שהיה עוסק בתורה נעשו גדולים בתורה שנאמר (תהלים ס, ט) יהודה מחוקקי (דה"א יב, לג) ומצני יששכר יודעי צינה וגו' מאתים ראשי סנהדראות ומזבולן (שופטים ה, ד) מושכים בשצט סופר (תנחומא שס):

(39) אשר פקד משה ואהרן. נקוד על ואהרן לומר שלא היה צמנין הלויים (זכורות ד, ח): שנים ועשרים אלף. ובפרטן אחת מואל שלש מאות יתרים צני גרשון שצעת אלפים וחמש מאות. צני קהת שמונת אלפים ושש מאות. צני מררי שש אלפים ומאתים. ולמה לא כללן עם השאר ויפדו את הזכורות ולא יהיו זקוקים השלשה ושצעים ומאתים זכורות העודפים על המנין לפדיון אמרו רבותינו צמסכת זכורות (ה, ח) אותן שלש מאות לויים זכורים היו ודים שפיקעו עצמם מן הפדיון:

(40) פקד כל בכור זכר וגו' מן חדש ומעלה. משיא מכלל ספק נפלים:

41	And thou shalt take the Levites for Me, even the LORD, instead of all the first-born among the children of Israel; and the cattle of the Levites instead of all the firstlings among the cattle of the children of Israel. ⁷	וְלָקַחְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִי אֲנִי יְהוָה תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבֵהֶמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְתִקְרַיִב יָת לִי־אֵי קְדָמִי אֲנִי יְיָ חֶלֶף כָּל בּוֹכְרָא בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָת בְּעִירָא דְלִי־אֵי חֶלֶף כָּל בּוֹכְרָא בְּבֵעִירָא דְבָנֵי יִשְׂרָאֵל׃
42	And Moses numbered, as the LORD commanded him, all the first-born among the children of Israel.	וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֶת־כָּל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וּמִנָּא מֹשֶׁה כְּמָא דְפִקִּיד יְיָ יִתִּיה יָת כָּל בּוֹכְרָא בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל׃
43	And all the first-born males according to the number of names, from a month old and upward, of those that were numbered of them, were twenty and two thousand two hundred and threescore and thirteen.	וַיְהִי כָל־בְּכוֹר זָכָר בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה לְפָקְדֵיהֶם שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף שְׁלֹשָׁה וְשִׁבְעִים וּמֵאָתָיִם׃ (פ) וַהֲיוּ כָל בְּכוֹרִיא דְכוֹרִיא בְּמִנּוּן שְׁמֵהוּן מִבֶּר יֶרְחָא וְלַעֲיֵלָא לְמִנְיָהוֹן עֶשְׂרִין וּתְרִין אֶלְפִין וּמֵאָתָן וְשִׁבְעִין וּתְלָתָא׃
44	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר׃
45	‘Take the Levites instead of all the first-born among the children of Israel, and the cattle of the Levites instead of their cattle; and the Levites shall be Mine, even the LORD’s.	קַח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֵמָתָם וְהָיוּ־לִי הַלְוִיִּם אֲנִי יְהוָה׃ קָרִיב יָת לִי־אֵי חֶלֶף כָּל בּוֹכְרָא בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָת בְּעִירָא דְלִי־אֵי חֶלֶף בְּעִירָהוֹן וַיְהִי מִשְׁמִשֵּׁין קְדָמִי לִי־אֵי אֲנִי יְיָ׃
46	And as for the redemption of the two hundred and three score and thirteen of the first-born of the children of Israel, that are over and above the number of the Levites,	וְאֵת פְּדוּיֵי הַשְּׁלֹשָׁה וְהַשִּׁבְעִים וְהַמֵּאָתָיִם הָעֶדְפִים עַל־הַלְוִיִּם מִבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְיָת פּוֹדֶקֶן מֵאָתָן וְשִׁבְעִין וּתְלָתָא דִּיתִירִין עַל לִי־אֵי מִבְּכוֹרִיא דְבָנֵי יִשְׂרָאֵל׃
47	thou shalt take five shekels apiece by the poll; after the shekel of the sanctuary shalt thou take them—the shekel is twenty gerahs.	וְלָקַחְתָּ חֲמִשָּׁת חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים לְגִלְגֶּלֶת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח עֶשְׂרִים גֶּרָה הַשֶּׁקֶל׃ וְתִסַּב חֲמִישׁ חֲמִישׁ סֵלַעִין לְגִלְגֶּלֶתָא בְּסֵלַעִי קוֹדֶשָׁא תִסַּב עֶשְׂרִין מַעֲיִן סֵלַעִא׃
48	And thou shalt give the money wherewith they that remain over of them are redeemed unto Aaron and to his sons. ⁷	וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פְּדוּיֵי הָעֶדְפִים בָּהֶם׃ וְתִתִּין כֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָהוּ פּוֹדֶקֶן דִּיתִירִין בָּהוֹן׃

(45) ואת בהמת הלויים וגו'. לא פדו זהמות הלויים את זכורי זהמה טהורה של ישראל אלא את פטרי חמוריהם וזה אחד של צן לוי פטר כמה פטרי חמורים של ישראל מדע שהרי מנה העודפים צאדם ולא מנה העודפים צבהמה (שם 7, 3):
(46) ואת פדויי השלשה וגו'. ואת הזכורות הנריכין להפדות צהם אלו השלשה ושבעים ומאתים העודפים צהם ויתריים על הלויים מהם תקח חמשת שקלים לגלגלת כן היתה מכירתו של יוסף עשרים כסף שהיה זכורה של רחל (צ"ר פד, יח):

49	And Moses took the redemption-money from them that were over and above them that were redeemed by the Levites;	וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפְּדִיּוֹם וַיִּסֹּב מֹשֶׁה יֵת כֶּסֶף הַיִּזְדָּקֻתָּם מֵאֵת הָעֶדְפִים עַל פְּדֻיָי הַלְוִיִּם:	49
50	from the first-born of the children of Israel took he the money: a thousand three hundred and threescore and five shekels, after the shekel of the sanctuary.	מֵאֵת בְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת-הַכֶּסֶף חֲמִשָּׁה וְשָׁשִׁים יֵת כֶּסֶּף אֶלֶף וְתֵלַת מֵאָה וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְאַלֶּף בְּשֶׁקֶל וְשִׁתִּין וְחֲמִישׁ סֵלְעִין בְּסֶלְעֵי הַקֹּדֶשׁ:	50
51	And Moses gave the redemption-money unto Aaron and to his sons, according to the word of the LORD, as the LORD commanded Moses.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-כֶּסֶף הַפְּדִיּוֹם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו עַל-פִּי יְהוָה וְיָהוָה צִוָּה אֶת-מֹשֶׁה: (פ)	51
IV	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:	שביעי
2	'Take the sum of the sons of Kohath from among the sons of Levi, by their families, by their fathers' houses,	נִשְׂא אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי קֹהַת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֵוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם:	2
3	from thirty years old and upward even until fifty years old, all that enter upon the service, to do work in the tent of meeting.	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנָה וְלַעֲלָא וְעַד בֶּן-חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל-בָּא לַעֲבֹד לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	3
4	This is the service of the sons of Kohath in the tent of meeting, about the most holy things:	זֹאת עֲבֹדַת בְּנֵי-קֹהַת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים:	4
5	when the camp setteth forward, Aaron shall go in, and his sons, and they shall take down the veil of the screen, and cover the ark of the testimony with it;	וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בְּנִסְעַת הַמַּחֲנֶה וַהֲוֹרְדוּ אֶת פָּרֹכֶת הַמִּסְכָּה וַיְכַסּוּ-בָהּ אֶת אֲרֹן הָעֵדֻת:	5

(49) העדפים על פדויי הלוויים. על אומן שפדו הלוויים בגופן;
(50) חמשה וששים ושלוש מאות ואלף. כך סכום החשבון חמשת שקלים לגלגלת למאחיס זכורות אלף שקל לשזעים זכורות שלש מאות וחמשים שקל לשלש זכורות חמשה עשר שקל אמר כיצד אעשה זכור שאומר לו תן חמשת שקלים יאמר לי אני מפדויי הלוויים מה עשה הביא שנים ועשרין אלף פתקין וכתב עליהן בן לוי ומאחיס ושזעים ושלושה פתקין כתב עליהן ה' שקלים כללן ונתמן בקלפי אמר להן זואו וטלו פתקיכם לפי הגורל (במדבר רבה ד, י. סנהדרין יז, א):
(2) נשא את ראש וגר. מנה מהם את הראויין לעבודת משא והן מבן שלשים ועד בן חמשים שנה והפחות משלשים לא נתמלא כחו מכאן אמרו (אבות ה, כא) בן שלשים לכה והיותו על בן חמשים כחו מכחיש מעתה:
(4) קדש הקדשים. המקדש שזכולן הארון והשלחן והמזבחה והפרוכת וכלי שרת:
(5) ובא אהרן ובניו וגר. יניסו כל כלי וכלי לנרתקו המפורש לו בפרשה זו ולא ינטרכו הלוויים בני קהת אלא לשאת: בבסוע

6	and shall put thereon a covering of sealskin, and shall spread over it a cloth all of blue, and shall set the staves thereof.	וַיִּתְּנוּ עָלָיו חֹפֶאֶה דְּמֹשֶׁךְ סָסְגֹנָא וַיַּפְּסֹן לְבוֹשׁ גָּמִיר תְּכֵלֵא מְלֵעִילָא וַיִּשְׁווֹן אֲרִיחוּהִי:	וַנִּתְּנוּ עָלָיו פָּסוּל עוֹר תַּחֲשׁ וּפְרָשׁוֹ בְּגֵד-כָּלִיל תְּכֵלֵת מְלֻמָּעָה וְשָׁמוּ בְּדָיו:	6
7	And upon the table of showbread they shall spread a cloth of blue, and put thereon the dishes, and the pans, and the bowls, and the jars wherewith to pour out; and the continual bread shall remain thereon.	וְעַל פִּתּוּרָא דְלֶחִים אֲפִיָא יַפְּסֹן לְבוֹשׁ תְּכֵלֵא וַיִּתְּנוּ עָלָיו יָת מְגִסִּיָא וַיָּת בִּזְכִּיָא וַיָּת מְכִילְתָּא וַיָּת קְסוֹת נְסוּכָא וְלַחֲמַא תְּדִירָא עָלָיו יְהִי:	וְעַל שְׁלֹתֵן הַפָּנִים יַפְּרָשׁוֹ בְּגֵד תְּכֵלֵת וַנִּתְּנוּ עָלָיו אֶת-הַקְּעָרֹת וְאֶת-הַכַּפֹּת וְאֶת-הַמִּנְקִיָּת וְאֶת קְשׁוֹת הַנֶּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה:	7
8	And they shall spread upon them a cloth of scarlet, and cover the same with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.	וַיַּפְּסֹן עֲלֵיהֶוּן לְבוֹשׁ צָבֵעַ זָהָרִי וַיְכַסּוּן יִתְיָה בְּחֹפֶאֶה דְּמֹשֶׁךְ סָסְגֹנָא וַיִּשְׁווֹן יָת אֲרִיחוּהִי:	וּפְרָשׁוֹ עֲלֵיהֶם בְּגֵד תוֹלַעַת שָׁנִי וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמַכְסָה עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׁמוּ אֶת-בְּדָיו:	8
9	And they shall take a cloth of blue, and cover the candlestick of the light, and its lamps, and its tongs, and its snuffdishes, and all the oil vessels thereof, wherewith they minister unto it.	וַיִּסְבּוּן לְבוֹשׁ תְּכֵלֵא וַיְכַסּוּן יָת מְנֶרֶת דְּאֶנְהוּרִי וַיָּת בּוֹצִינְהָא וַיָּת צִיבְתָּהָ וַיָּת מַחְתֵּיתָהָ וַיָּת כָּל מְנֵי שְׁמוּשָׁה דִּישְׁמֻשׁוֹן לָהּ בְּהוֹן:	וְלָקְחוּ בְּגֵד תְּכֵלֵת וְכִסּוּ אֶת-מְנֶרֶת הַמְּאֹר וְאֶת-נֵרֹתֶיהָ וְאֶת-מִלְקָחֶיהָ וְאֶת-מַחְתֵּיתֶיהָ וְאֶת כָּל-כְּלֵי שְׁמֹנֶה אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ לָהּ בָּהֶם:	9
10	And they shall put it and all the vessels thereof within a covering of sealskin, and shall put it upon a bar.	וַיִּתְּנוּ יָתָהּ וַיָּת כָּל מְנַהָא לְחֹפֶאֶה דְּמֹשֶׁךְ סָסְגֹנָא וַיִּתְּנוּ עַל אֲרִיחָא:	וַנִּתְּנוּ אֹתָהּ וְאֶת-כָּל-כְּלֵיהָ אֶל-מַכְסָה עוֹר תַּחֲשׁ וַנִּתְּנוּ עַל-הַמּוֹט:	10
11	And upon the golden altar they shall spread a cloth of blue, and cover it with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.	וְעַל מִזְבֵּחַ הַזָּהָב יַפְּרָשׁוֹ בְּגֵד לְבוֹשׁ תְּכֵלֵא וַיְכַסּוּן יִתְיָה בְּחֹפֶאֶה דְּמֹשֶׁךְ סָסְגֹנָא וַיִּשְׁווֹן יָת אֲרִיחוּהִי:	וְעַל מִזְבֵּחַ הַזָּהָב יַפְּרָשׁוֹ בְּגֵד תְּכֵלֵת וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמַכְסָה עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׁמוּ אֶת-בְּדָיו:	11
12	And they shall take all the vessels of ministry, wherewith they minister in the sanctuary, and put them in a cloth of blue, and cover them with a covering of sealskin, and shall put them on a bar.	וַיִּסְבּוּן יָת כָּל מְנֵי שְׁמוּשָׁא דִּישְׁמֻשׁוֹן בְּהוֹן בְּקוּדְשָׁא וַיִּתְּנוּ לְלְבוֹשׁ תְּכֵלֵא וַיְכַסּוּן יָתָהוּן בְּחֹפֶאֶה דְּמֹשֶׁךְ סָסְגֹנָא וַיִּתְּנוּ עַל אֲרִיחָא:	וְלָקְחוּ אֶת-כָּל-כְּלֵי הַשְּׁרָת אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ-בָּם בְּקֹדֶשׁ וַנִּתְּנוּ אֶל-בְּגֵד תְּכֵלֵת וְכִסּוּ אוֹתָם בְּמַכְסָה עוֹר תַּחֲשׁ וַנִּתְּנוּ עַל-הַמּוֹט:	12

המחנה. כשהענין מסתלק הם יודעין שיסעו:

(7) קערות וכפות קשות ומנקיות. כזר פירשתי צמלאכת המשכן (שמות כה, כט): הנסך. הכסוי לשון מסך. (שם) אשר יוסך צהם:

(9) מלקחיה. כמין צנת שמושך זה את הפחילה לכל צד שירצה: מחתתיה. כמין כף קטנה ושוליה פשוטין ולא סגלגלים ואין לה מחילה לפנים אלא מזדיה וחומה זה את דשן הנרות כשמיטין: נרתיה. לז"ש צלע"ש שנותנים צהן השמן והפחילות:

(10) אל מכסה עור תחש. כמין מרזף (כלים לב):

13	And they shall take away the ashes from the altar, and spread a purple cloth thereon.	וַיִּסְפּוּן יֵת קִטְמָא דְּמִדְבָּחָא וַיִּפְרְסוּן עָלוּהִי לְבוּשׁ אֲרָגָנִין:	13 וְדָשְׁנוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וּפָרְשׁוּ עָלָיו בִּגְדֵי אֲרָגָמָן:
14	And they shall put upon it all the vessels thereof, wherewith they minister about it, the fire-pans, the flesh-hooks, and the shovels, and the basins, all the vessels of the altar; and they shall spread upon it a covering of sealskin, and set the staves thereof.	וַיִּתְּנוּ עָלוּהִי יֵת כָּל מְנוּחֵי דִישְׁמִשׁוֹן עָלוּהִי בִּהּוֹן יֵת מַחְתֵּיתָא וְיֵת צִנּוּרֵיתָא וְיֵת מְגִרּוּפֵיתָא וְיֵת מִזְרָקָא כָּל מְנֵי מִדְבָּחָא וַיִּפְרְסוּן עָלוּהִי חוּפָאָה דְּמִשְׁדָּ סִסְגוּנָא וַיִּשּׁוּן אֲרִיחֹהִי:	14 וְנִתְּנוּ עָלָיו אֶת־כָּל־כְּלֵי אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ עָלָיו בָּהֶם אֶת־הַמַּחְתֹּת אֶת־הַמִּזְלָגֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־הַמִּזְרָקֹת כָּל כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ וּפָרְשׁוּ עָלָיו פָּסוּי עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׂמוּ בִדָּיו:
15	And when Aaron and his sons have made an end of covering the holy furniture, and all the holy vessels, as the camp is to set forward—after that, the sons of Kohath shall come to bear them; but they shall not touch the holy things, lest they die. These things are the burden of the sons of Kohath in the tent of meeting.	וַיִּשְׁיִצִי אַהֲרֹן וּבְנָהוּי לְכַסָּאָה יֵת קוּדְשָׁא וְיֵת כָּל מְנֵי קוּדְשָׁא בְּמִטְל מִשְׁרֵיתָא וּבִתְר בֶּן יִיעֲלוּן בְּנֵי קָהָת לְמִטְל וְלֹא יִקְרְבוּן לְקוּדְשָׁא וְלֹא יָמוּתוּן דִּין מִטוּל בְּנֵי קָהָת בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:	15 וְכִלְהָ אַהֲרֹן וּבְנָיו לְכַסֹּת אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ בְּנִסְעַ הַמַּחֲנֶה וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ בְנֵי־קָהָת לִשְׂאת וְלֹא־יָגֻעוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וּמָתוּ אֵלֶּה מִשָּׂא בְנֵי־קָהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד:
16	And the charge of Eleazar the son of Aaron the priest shall be the oil for the light, and the sweet incense, and the continual meal-offering, and the anointing oil: he shall have the charge of all the tabernacle, and of all that therein is, whether it be the sanctuary, or the furniture thereof.	וְדַמְסִיר לְאַלְעֶזֶר בֶּר אַהֲרֹן כְּהֵנָּא מִשְׁחָא דְּאַנְהָרוּתָא וְקִטּוֹרֹת בּוֹסְמִיא וּמִנְחָתָא תְּדִירָא וּמִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא מְסִרַת כָּל מִשְׁכָּנָא וְכָל דְּבִיָּה בְּקוּדְשָׁא וּבְמְנוּחֵי:	16 וּפְקֹדֶת אֲלַעְזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן שֶׁמֶן הַמָּאֹר וּקְטֹרֶת הַסִּמִּים וּמִנְחַת הַתָּמִיד וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה פְּקֹדֶת כָּל־הַמִּשְׁכָּן וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ בְּקֹדֶשׁ וּבְכָלֵיו: (פ)
17	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְלֹאֲהֲרֹן לְמִימֵר:	מַפְטִיר ד 17 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:

(12) את כל כלי השרת אשר ישרתו בם בקדש. בתוך המשכן שהוא קדש והן כלי הקטרת שמשרתין בהם צמזמח הפנימי:

(13) ודשנו את המזבח. מוצח הנחשת: ודשנו. יטלו את הדשן מעליו: ופרשו עליו בגד ארגמן. ואש שירדה מן השמים רצונה תחת הצגד כארי בשעת המסעות (יומא כא, ז) ואינה שורפתו שהיו כופין עליה פסכת של נחשת (עירובין קד):

(14) מחתת. שבהן חותים גחלים לתרומת הדשן שעשויה כמין מחצות שאין לה אלא שלש מחציות ומלפניה שואבת את הגחלים: מזלזות. לנוריות של נחשת שבהן מכין צאצרים שעל המזבח להפכן כדי שיתעכלו יפה ומהר: "עים. הם מגרפות ובלע"ו וידי"ל והן של נחשת ובהן מכדין את הדשן מעל המזבח:

(15) לכסת את הקדש. הארון והמזבח: ואת כל כלי הקדש. המנורה וכלי שרת: ומתו. שאם יגעו חייבין מיתה בידי שמים:

(16) ופקדת אלעזר. שהוא ממונה עליהם לשאת אותם שמן וקטרת ושמן המשחה ומנחת התמיד עליו מוטל לזוהר ולזהר ולהקריב צעת חנייתן: פקדת כל המשכן. ועוד היה ממונה על משא בני קהת לזוהר איש איש על עבודתו ועל משאיו והוא המשכן וכל אשר בו כל הדורים למעלה צפרשה זו אזל משא בני גרשון ומררי שאינן מקדש הקדשים על פי אימרת היה כמו שכתוב צפרשת נשא (להלן פסוק כח):

18	'Cut ye not off the tribe of the families of the Kohathites from among the Levites;	אֶל־תִּכְלִיתוֹ אֶת־שִׁבְטַת מִשְׁפַּחַת לֹא תִשְׁיֹצוּן יֵת שִׁיבַט זִרְעֹתָהּ הִקְהַתִּי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם:	קָהַת מִגּוֹ לְיוֹאֵי:
19	but thus do unto them, that they may live, and not die, when they approach unto the most holy things: Aaron and his sons shall go in, and appoint them every one to his service and to his burden;	וְנָאֲתוּ עֲשׂוּ לָהֶם וַחֲיוּ וְלֹא יָמָתוּ בְּגִשְׁתָּם אֶת־קֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים אֶהְרֹן וּבְנָיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְאֶל־מִשְׁאֹ:	וְדָא עֲבִידוּ לַהוֹן וַיַּחֲיוּ וְלֹא יָמוּתוּן בְּמִקְרָבָהוֹן לְקוֹדֶשׁ קוֹדֶשׁא אֶהְרֹן וּבְנֵיהּ וַיַּעֲלוּן וַיִּמְנֹן יִתְּהוֹן גִּבְרָ גִבְרָ עַל פּוֹלְחָנִיהּ וּלְמִטּוֹלִיהּ:
20	but they shall not go in to see the holy things as they are being covered, lest they die.'	וְלֹא־יָבֹאוּ לִרְאוֹת כִּבְלַע אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְיָמָתוּ: (פ)	וְלֹא יַעֲלוּן לְמַחֲיו כִּד מַכְסָן יֵת מְנִי קוֹדֶשׁא וְלֹא יָמוּתוּן:

The Haftara is Hosea 2:1 – 2:22 on page 187. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftara on page 212.

21	And the LORD spoke unto Moses saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יֵי עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:
22	'Take the sum of the sons of Gershon also, by their fathers' houses, by their families;	נִשָּׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם־הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם:	קָבִיל יֵת חוֹשְׁבֵן בְּנֵי גֵרְשׁוֹן אַף אֲנֹנִי לְבֵית אֲבֹתָהוֹן לְזִרְעֵיתָהוֹן:
23	from thirty years old and upward until fifty years old shalt thou number them: all that enter in to wait upon the service, to do service in the tent of meeting.	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְעַל־הָעֵד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹד אוֹתָם כָּל־הַבָּא לַעֲבֹד לַעֲבֹד בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא עַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין תִּמְנִי יִתְּהוֹן כָּל דְּאֵתִי לַחֲיָלָא חִילָא לְמַפְלַח פּוֹלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:
24	This is the service of the families of the Gershonites, in serving and in bearing burdens:	זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי לַעֲבֹד וּלְמִשָּׂא:	דִּין פּוֹלְחָן זִרְעֵיתָ גֵרְשׁוֹן לְמַפְלַח וּלְמִטָּל:
25	they shall bear the curtains of the tabernacle, and the tent of meeting, its covering, and the covering of sealskin that is above upon it, and the screen for the door of the tent of meeting;	וְנִשָּׂאוּ אֶת־יְרִיעֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד מִכְסֵּהוּ וּמִכְסֵּה הַתֵּחָשׁ אֲשֶׁר־עָלָיו מִלְמַעְלָה וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:	וַיִּטְלוּן יֵת יְרִיעֵת מִשְׁכָּנָא וְיֵת מִשְׁכָּן זְמָנָא חוּפְאִיָּהּ וְחוּפְאִיָּהּ דְּסִסְגוֹנָא דְּעִלּוּהִי מִלְּעִילָא וְיֵת פְּרָסָא דְּתִרַע מִשְׁכָּן זְמָנָא:

- (18) אל תכרייתו. אל תגרמו להם שימותו:
 (20) ולא יבאו לראות כבלע את הקדש. לתוך נרתק שלו כמו שפירשתי למעלה צפרשה זו ופרשו עליו בגד פלוני וכסו אותם במכסה פלונית וכלו שלו הוא כסויו:
 (22) נשא את ראש בני גרשון גם הם. כמו שזויתך על בני קהת לראות כמה יש שהגיעו לכלל עבודה:
 (25) את יריעת המשכן. עשר המחתונות: ואת אהל מועד. יריעות עזים העשויות לאהל עליו: מכסהו. עורות אילים מאדמים: מסך פתח. וילון המזרחי:

26 and the hangings of the court, and the screen for the door of the gate of the court, which is by the tabernacle and by the altar round about, and their cords, and all the instruments of their service, and whatsoever there may be to do with them, therein shall they serve.

וְאֵת קַלְעֵי הַחֹצֵר וְאֶת־מִסְכַּן פֶּתָחוֹ שַׁעַר הַחֹצֵר אֲשֶׁר עַל־הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֵת מִיתְרֵיהֶם וְאֶת־כָּל־כְּלֵי עֲבֹדָתָם וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעָבְדוּ:

27 At the commandment of Aaron and his sons shall be all the service of the sons of the Gershonites, in all their burden, and in all their service; and ye shall appoint unto them in charge all their burden.

עַל־פִּי אֶהְרֹן וּבָנָיו תִּהְיֶה כָּל־עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרְשֹׁנִי לְכָל־מִשְׁאֵם וְלְכָל עֲבֹדָתָם וּפְקֻדָּתָם עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת אֵת כָּל־מִשְׁאֵם:

28 This is the service of the families of the sons of the Gershonites in the tent of meeting; and their charge shall be under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.

זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת בְּנֵי הַגֵּרְשֹׁנִי בְּאֶהֱל מוֹעֵד וּמִשְׁמֶרֶתָם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אֶהְרֹן הַכֹּהֵן: (ס)

29 As for the sons of Merari, thou shalt number them by their families, by their fathers' houses;

בְּנֵי מֵרָרִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם תִּפְקֹד אֹתָם:

30 from thirty years old and upward even unto fifty years old shalt thou number them, every one that entereth upon the service, to do the work of the tent of meeting.

מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקְדֵם כָּל־הַבָּא לַעֲבֹד לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֶהֱל מוֹעֵד:

31 And this is the charge of their burden, according to all their service in the tent of meeting: the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and the sockets thereof;

וְזֹאת מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאֵם לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֶהֱל מוֹעֵד קִרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאַדְנָיו:

32 and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords, even all their appurtenance, and all that pertaineth to their service; and by name ye shall appoint the instruments of the charge of their burden.

וְעַמֻּדֵי הַחֹצֵר סָבִיב וְאַדְנֵיהֶם וְיִתְדֹתָם וּמִיתְרֵיהֶם לְכָל־כְּלֵיהֶם וְלְכָל עֲבֹדָתָם וּבִשְׁמֹת תִּפְקְדוּ אֶת־כְּלֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאֵם:

(26) אשר על המשכן. כלומר הקלעים והמסך של חצר הסוככים ומגינים על המשכן ועל מזבח הנחשת סביב: ואת כל אשר יעשה להם. כחגומו וית כל דימסר להון לצניגרשון:
(27) על פי אהרן ובניו. ואיזה מהצנים ממונה עליהם ציד אימאר בן אהרן הכהן:

33	This is the service of the families of the sons of Merari, according to all their service, in the tent of meeting, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.	זאת עבדת משפחת בני מררי לכל-עבדתם באהל מועד ביד איתמר בן-אהרן הכהן:	ע"כ צחול
34	And Moses and Aaron and the princes of the congregation numbered the sons of the Kohathites by their families, and by their fathers' houses,	ויפקד משה ואהרן ונשיאי העדה את-בני הקהתי למשפחתם ולבית אבתם:	34
35	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting.	מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן-חמשים שנה כל-הבא לצבא לעבדה באהל מועד:	35
36	And those that were numbered of them by their families were two thousand seven hundred and fifty.	ויהיו פקדיהם למשפחתם אלפים שבע מאות וחמשים:	36
37	These are they that were numbered of the families of the Kohathites, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses. .	אלה פקודי משפחת הקהתי כל-העבד באהל מועד אשר פקד משה ואהרן על-פי יהוה ביד-משה: (ס)	37
38	And those that were numbered of the sons of Gershon, by their families, and by their fathers' houses,	ויפקודי בני גרשון למשפחותם ולבית אבתם:	שני
39	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,	מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן-חמשים שנה כל-הבא לצבא לעבדה באהל מועד:	39
40	even those that were numbered of them, by their families, by their fathers' houses, were two thousand and six hundred and thirty.	ויהיו פקדיהם למשפחתם לבית אבתם אלפים ושש מאות ושלשים:	40

(32) ויתדתם ומיתריהם. של עמודים שהרי יתדות ומיתרי הקלעים צמשא בני גרשון היו ויתדות ומיתרים היו ליריעות ולקלעים מלמטה שלא תגזיחם הרוח ויתדות ומיתרים היו לעמודים קציצ למלות צהם הקלעים צשפתם העליונה צלונקסות וקונדסין כמו ששנויה צמלכח המשכן (פ"ה):

41	These are they that were numbered of the families of the sons of Gershon, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD.	אלֹן מְנִי זִרְעֵית בְּנֵי גֵרְשׁוֹן כָּל דִּפְלַח בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא דְּמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי:	אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן כָּל־הָעֶבֶד בְּאַהֲל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה:	41
42	And those that were numbered of the families of the sons of Merari, by their families, by their fathers' houses,	וּמְנִי זִרְעֵית בְּנֵי מֶרָרִי לְזִרְעֵיתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן:	וּפְקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם:	42
43	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,	מִבֶּר תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲיֵלָא וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאַתִּי לְחִילָא לְפִוְלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא:	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹדָה בְּאַהֲל מוֹעֵד:	43
44	even those that were numbered of them by their families, were three thousand and two hundred.	וְהוּוּ מְנִיָּהוֹן לְזִרְעֵיתָהוֹן תְּלָתָא אֲלָפִין וּקְמָתָן:	וַיְהִי פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחָתָם שְׁלֹשָׁת אֲלָפִים וּקְמָתָיִם:	44
45	These are they that were numbered of the families of the sons of Merari, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.	אלֹן מְנִי זִרְעֵית בְּנֵי מֶרָרִי דְּמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:	אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:	45
46	All those that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron and the princes of Israel numbered, by their families, and by their fathers' houses,	כָּל מְנִיָּא דְּמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְרִבְרֵי יִשְׂרָאֵל יֵת לִינְאִי לְזִרְעֵיתָהוֹן וּלְבֵית אֲבֹתָהוֹן:	כָּל־הַפְּקוּדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנֹשְׂאֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־ הַלְוִיִּם לְמִשְׁפַּחָתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם:	46
47	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered in to do the work of service, and the work of bearing burdens in the tent of meeting,	מִבֶּר תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲיֵלָא וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאַתִּי לְמַפְלַח פּוֹלְחָן פּוֹלְחָנָא וּפּוֹלְחָן מְטוֹל בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא:	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹד עֲבֹדַת וְעֲבֹדַת מִשָּׂא בְּאַהֲל מוֹעֵד:	47
48	even those that were numbered of them, were eight thousand and five hundred and fourscore.	וְהוּוּ מְנִיָּהוֹן תְּמִנָּא אֲלָפִין וּחֲמִישׁ מֵאָה וְרַבְּמִן:	וַיְהִי פְּקֻדֵיהֶם שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וּחֲמִשׁ מֵאוֹת וּשְׁמֹנִים:	48
49	According to the commandment of the LORD they were appointed by the hand of Moses, every one to his service, and to his burden; they were also numbered, as the LORD commanded Moses.	עַל מִימְרָא דִּי מִנָּא יְתָהוֹן בִּידָא דְּמֹשֶׁה גִּבֵּר גִּבֵּר עַל פּוֹלְחָנִיה וְעַל מְטוֹלִיה וּמְנִיָּהוּ דְּפְקִיד יֵת מֹשֶׁה:	עַל־פִּי יְהוָה פָּקַד אוֹתָם בְּיַד־ מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְעַל־מִשָּׂאוֹ וּפְקֻדֵּיו אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)	49

(47) עבודת עבודה. הוא השיר צמלמים וכנורות שהיא עצודה לעצודה אחרת (ערכין יא, ח): ועבודת משא. כמשמעו:

v	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	שלישי
2	'Command the children of Israel, that they put out of the camp every leper, and every one that hath an issue, and whosoever is unclean by the dead;	צוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ מִן-הַמַּחֲנֶה כָּל-צָרוּעַ וְכָל-זָב וְכָל טִמְא לְנֶפֶשׁ: פָּקִיד יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ מִן מִשְׁרִיתָא כָּל דְּסָגִיר וְכָל דְּדָאִיב וְכָל דְּמַסְאֵב לְטַמִּי נַפְשָׁא:	2
3	both male and female shall ye put out, without the camp shall ye put them; that they defile not their camp, in the midst whereof I dwell.'	מִזָּכָר עַד-נִקְבָּה תִשְׁלְחוּ אֶל-מַחוּץ לַמַּחֲנֶה תִשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת-מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם: מִדְּבָר עַד נִקְבָּא תִשְׁלְחוּן לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא תִשְׁלְחוּן וְלֹא יִסְאֲבוּן יֵת מִשְׁרִיתָהוֹן דְּשְׂכִינְתִּי שְׂרִיא בִּינְיָהוֹן:	3
4	And the children of Israel did so, and put them out without the camp; as the LORD spoke unto Moses, so did the children of Israel.	וַיַּעֲשׂוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתָם אֶל-מַחוּץ לַמַּחֲנֶה כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)	4
5	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	5
6	Speak unto the children of Israel: When a man or woman shall commit any sin that men commit, to commit a trespass against the LORD, and that soul be guilty;	דִּבֹּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אוֹי אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל-חַטָּאת הָאֲדָמָה לְמַעַל מַעַל בִּיהוָה וְאִשְׁמָה הִנֵּפֶשׁ הַהוּא: מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּבֹּר אוֹ אִתָּא אֲרִי יַעֲבֹדוּן מִכָּל חֻבִּי אֲנָשָׁא לְשִׁקְרָא שִׁקֵּר קָדָם יִי וַיְחֻב אֲנָשָׁא הַהוּא:	6
7	then they shall confess their sin which they have done; and he shall make restitution for his guilt in full, and add unto it the fifth part thereof, and give it unto him in respect of whom he hath been guilty.	וְהִתְנִדּוּ אֶת-חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת-אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִישְׁתּוֹ יִסַּף עָלָיו וְנָתַן לְאִשֶּׁר אֲשֶׁם לוֹ: וַיִּנְדֹּוּ יֵת חֻבֵּיהוֹן דְּעֲבָדוּ וַיְתִיב יֵת חֻבֵּיתָהּ בְּרִישִׁיָּה וַחֲמִישִׁיָּה יוֹסִיף עָלֵהּ וַיִּתֵּן לְדַחֲיָב לִיה:	7

(49) ופקדיו אשר צוה ה' את משה. ואותן הפקודים היו צמנוה מן שלשים שנה ועד בן חמשים:
(2) צו את בני ישראל וגו'. פרשה זו נאמרה ביום שהוקם המשכן ושמנה פרשיות נאמרו בו ביום כדאיחא במסכת גיטין בפרק הנזקין (ס, א"ב): וישלחו מן המחנה. שלש מחנות היו שם בשעת חנייתן. תוך הקלעים היא מחנה שכניה. חניית הלויים סביב כמו שפורש בפרשת במדבר סיני (לעיל א, ג) היא מחנה לויה. ומשם ועד סוף מחנה הדגלים לכל ארבע הרוחות היא מחנה ישראל. הצד מותר במחנה ישראל ומשולח מן השמים. וטמא לנפש מותר אף בשל לויה ואינו משולח אלא משל שכניה. וכל זה דרשו רבותינו מן המקראות במסכת פסחים (סז, א"ב): טמא לנפש. דמסאז לטמי נפשא דאנשא אומר אני שהוא לשון עצמות אדם בלשון ארמי והרבה יש בצראשית רבה (י, א. כח, ב. עה, א. ועוד) אדריאנוס שחיק טמיא שחיק עצמות:
(6) למעל מעל בה'. הריחור וכתב כאן פרשת גזול ונשבע על שקר היא האמורה בפרשת ויקרא (ה, כא) ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו וגו' ונשנית כאן בשביל שני דברים שנאחדשו זה האחד שכתבו והמודו לומר שאינו חייב חומש ואשם על פי עדים עד שידה בדבר והשני על גזל הגר שהוא ניתן לכהנים (ספרי נשא צ):

8	But if the man have no kinsman to whom restitution may be made for the guilt, the restitution for guilt which is made shall be the LORD's, even the priest's; besides the ram of the atonement, whereby atonement shall be made for him.	וְאִם-אֵין לְאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם אֵלָיו הָאָשָׁם הַמּוֹשָׁב לַיהוָה לַכֹּהֵן מִלֵּבד אֵיל הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר-בּוֹ עָלָיו:	וְאִם לֹא יִהְיֶה לְאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם אֵלָיו הָאָשָׁם הַמּוֹשָׁב לַיהוָה לַכֹּהֵן מִלֵּבד אֵיל הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר-בּוֹ עָלָיו:
9	And every heave-offering of all the holy things of the children of Israel, which they present unto the priest, shall be his.	וְכָל-תְּרוּמָה לְכָל-קֹדֶשׁ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה:	וְכָל-תְּרוּמָה לְכָל-קֹדֶשׁ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה:
10	And every man's hallowed things shall be his: whatsoever any man giveth the priest, it shall be his.	וְגִבֹּר יֵת מִעֶשֶׂר קֹדֶשׁוֹ יִהְיֶה יְהוָה יְהוָה:	וְאִישׁ אֶת-קֹדֶשׁוֹ לוֹ יִהְיֶה אִישׁ אֲשֶׁר-יִתֵּן לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה: (פ)
11	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
12	Speak unto the children of Israel, and say unto them: If any man's wife go aside, and act unfaithfully against him,	מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִמָּר אֶלֶּהֶם אִישׁ אִשָּׁה כִּי-תִשָּׁטֵה אִשְׁתּוֹ וּמַעַלָּה בּוֹ מַעַל:	מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִמָּר אֶלֶּהֶם אִישׁ אִשָּׁה כִּי-תִשָּׁטֵה אִשְׁתּוֹ וּמַעַלָּה בּוֹ מַעַל:
13	and a man lie with her carnally, and it be hid from the eyes of her husband, she being defiled secretly, and there be no witness against her, neither she be taken in the act;	וַיִּשְׁכַּב גִּבֹּר יְתָהּ שִׁכְבַּת זָרָע וְהָיָה מְכֻסָּא מַעֲיָנִי בַעֲלָהּ וּמִטְמָאָה וְהָיָה מְסֻבָּא וְסֻהָד לִית בָּהּ וְהָיָה לֹא אֶתְאַחַדְתָּ:	וַיִּשְׁכַּב אִישׁ אֶת־הָאִשָּׁה שִׁכְבַּת-זָרָע וְהָיָה מְכֻסָּא מַעֲיָנִי אִשָּׁה וְנִסְתָּרָה וְהָיָה נִטְמָאָה וְעַד אֵין בָּהּ וְהָיָה לֹא נִתְפָּשָׁה:

(7) את אשמו בראשו. הוא הקרן שנשבע עליו (ז"ק, קי, א): לאשר אשם לו. למי שנתחייב לו (כתובות יט):
(8) ואם אין לאיש גאל. שמת התובע שהשבעו ואין לו יורשים: להשיב האשם אליו. כשנמלך זה להתמודד על עונו ואמר רבותינו (ספרי נשא ד. ז"ק קט, א) וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים או צן או אח או שאר בשר הקרוב ממשפחת אביו למעלה עד יעקב אלף זה הגר שמת ואין לו יורשים: האשם המושב. זה הקרן והחומש (ז"ק, קי, א): לה' הכהן. קנאו השם ונתנו לכהן שזאתו משמר (ספרי נשא ד. ז"ק קט, ב): מלבד איל הכפרים. האמור ציורא (ה, כה) שהוא צריך להציא:
(9) וכל תרומה וגו'. אמר רבי ישמעאל וכי תרומה מקריצין לכהן והלא הוא המחזר אחריה לבית הגרנות ומה תלמוד לומר אשר יקריבו לכהן אלו הזכורים שנאמר זהם (שמות כג, יט) תציא בית ה' אלהיך ואיני יודע מה יעשה זהם תלמוד לומר לכהן לו יהיה צא הכחוש ולימד על הזכורים שיהיו נתנין לכהן (ספרי נשא ה):
(10) ואיש את קדשיו לו יהיו. לפי שנאמרו מתנות כהונה ולויה יכול יצואו ויטלוס בזרוע תלמוד לומר ואיש את קדשיו לו יהיו מגיד שטובת הנאתן לצעלים (שם ו) ועוד מדרשים הרבה דרשו בו בספרי. ומדרש אגדה (תנחומא ראה י) ואיש את קדשיו לו יהיו מי שמעבד מעשרותיו ואינו נותן לו יהיו המעשרות סוף שאין שדהו עושה אלא אחד מעשר שהיתה למודה לעשות: איש אשר יתן לכהן. מתנות הראויות לו: לו יהיה. ממון הרבה (זכרות סג, א):
(12) איש איש כי תשטה אשתו. מה כתוב למעלה מן הענין ואיש את קדשיו לו יהיו אם אתה מעבד מתנות הכהן חייך שתצטרך לצא אלף להציא לו את הסוטה (שם): איש איש. ללמדך שמועלת בשמים באיש מלחמה של מעלה ואישה מלמטה (תנחומא נשא ה): כי תשטה אשתו. שנו רבותינו (שם) אין המנאפין נואפין עד שתכנס בהן רוח שטות דכתיב כי תשטה וכתיב בו (משלי, לז) נואף אשה חסר לב. ופשוטו של מקרא כי תשטה תמ מדרכי צניעות ותחשד בעיניו כמו (שם ד, טו) שטה מעליו ועבור (שם ז, כה) אל ישט אל דרכיה לנך: ומעלה בו מעל. ומהו המעל:

14	and the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be defiled; or if the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be not defiled;	וְעֵבֶר עָלָיו רוּחַ-קִנְאָה וְקָנָא אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהָיָה נִטְמָאָה אוֹ-עֵבֶר עָלָיו רוּחַ-קִנְאָה וְקָנָא אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהָיָה לֹא נִטְמָאָה:	14
15	then shall the man bring his wife unto the priest, and shall bring her offering for her, the tenth part of an ephah of barley meal; he shall pour no oil upon it, nor put frankincense thereon; for it is a meal-offering of jealousy, a meal-offering of memorial, bringing iniquity to remembrance.	וַיְבִי יְיָ גֹבֶרָא יֵת אֶתְיָה לֵית כְּהֵנָּא וַיְבִי יֵת קִירְבְּנָה עֲלֶהּ חֵד מִן עֶשְׂרָא בִתְלֵת סֵאִין קֶמַח שְׁעָרִין לֹא יִרִיק עֲלֹהֵי מִשְׁחָא וְלֹא יִתֵּן עֲלֹהֵי לְבוֹנָתָא אֲרִי מְנַחֵת קִנְאָתָא הוּא מְנַחֵת דְּיוֹכְרָנָא מִדְּכָרְתָּ חֹבִין:	15
16	And the priest shall bring her near, and set her before the LORD.	וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהִעֲמִידָהּ לִפְנֵי יְהוָה:	16
17	And the priest shall take holy water in an earthen vessel; and of the dust that is on the floor of the tabernacle the priest shall take, and put it into the water.	וְלָקַח הַכֹּהֵן מַיִם קִדְּשִׁים בְּכֵל־חֶרֶשׁ וּמִן-הָעֹפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּקֶּרֶקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל-הַמַּיִם:	17

(13) ושכב איש אתה. איש פרט לקטן ומי שאינו איש (סוטה כח. תנחומא נשא ו. ספרי ז): אתה שכבת זרע. שכיצתה פוסלת אותה ואין שכיצת אחותה פוסלת אותה כמעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו (יבמות זח. תנחומא שם): ונעלה מעיני אישה. פרט לסומא הא אם היה רואה ומעמס (ס"א ומעלים) אין המים בודקין אותה (סוטה כז. ספרי ז. תנחומא ז): ונסתרה. שיעור שמראה לטומאת זיאה: ועד אין בה. הא אם יש זה אפילו עד אחד שאמר נטמאת לא הייתה שוטה (סוטה ז, ג, לא, ז): ועד אין בה. בטומאה אצל יש עדים לסתירה (שם ז, ג): נתפשה. נאנסה כמו (דברים כז, כח) ותפשה ושכב עמה (ספרי ז):

(14) ועבר עליו. קודם לסתירה: רוח קנאה וקנא. פירשו רבותינו (סוטה ג, א) לשון התראה שמתרה זה אל תסתרי עם איש פלוני: והיא נטמאה או עבר עליו וגו'. כלומר הוא התרה זה ועצרה על התראתו ואין ידוע אם נטמאה אם לאו: (15) קמח. שלא יהא מסלת (ספרי נשא ח): שעורים. ולא חטים היא עשמה מעשה זהמה וקרצנה מאלל זהמה (סוטה טו, ג. ספרי שם): לא יצק עליו שמן. שלא יהא קרצנה מהודר שהשמן קרוי אורו והיא עשמה צחשך (סוטה טו, א. תנחומא נשא ג): ולא יתן עליו לבנה. שהאמהות נקראות לצונה שנאמר (שיר ד, ו) אל גזעת הלצונה והיא פירשה מדרכיהן (סוטה ה. תנחומא שם): כי מנחת קנאת הוא. הקמח הזה. קמח לשון זכר: מנחת קנאת. מעוררת עליה שמי קנאות קנאת המקום וקנאת הצעל (ספרי ח):

(17) מים קדשים. שקדשו בכיור (שם י. כתובות עז. סוטה טו, ג) לפי שנעשה הכיור מנחשת מראות הוצאות וזו פירשה מדרכיהן שהיו נעלות לבעליהן צמזמרים תחת המפוח וזו קלקלה לאחר תצדק צו (תנחומא פקודי ט): בכלי חרש. היא השקתה את הנואף יין משוצה כזכוסות משוצחים לפיכך תשמה מים המרים במקידה בזויה של חרם (סוטה ז):

18 And the priest shall set the woman before the LORD, and let the hair of the woman's head go loose, and put the meal-offering of memorial in her hands, which is the meal-offering of jealousy; and the priest shall have in his hand the water of bitterness that causeth the curse.

19 And the priest shall cause her to swear, and shall say unto the woman: 'If no man have lain with thee, and if thou hast not gone aside to uncleanness, being under thy husband, be thou free from this water of bitterness that causeth the curse;

20 but if thou hast gone aside, being under thy husband, and if thou be defiled, and some man have lain with thee besides thy husband—

21 then the priest shall cause the woman to swear with the oath of cursing, and the priest shall say unto the woman—the LORD make thee a curse and an oath among thy people, when the LORD doth make thy thigh to fall away, and thy belly to swell;

18 וְהָעֹמִיד הִכְתִּין אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וּפָרַע אֶת־רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת הַזִּכָּרוֹן מִנְחַת קִנְאָת הָאֵלֹהִים וּבִידוֹ הַמָּאֲרָרִים הַמְאָרָרִים:

19 וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל־הָאִשָּׁה אִם־לֹא שָׁכַב אִישׁ אִתָּךְ וְאִם־לֹא שָׁטִית שְׁמָאָה תַּחַת אִישׁךָ הִנֵּנִי מִמֵּי הַמָּרִים הַמְאָרָרִים הָאֵלֶּה:

20 וְאִתְּ כִּי שָׁטִית תַּחַת אִישׁךָ וְכִי נִשְׁמָאת וַיִּתֵּן אִישׁ בְּדֶךָ אֶת־שִׁכְבָּתוֹ מִבִּלְעָדִי אִישׁךָ:

21 וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה בִּשְׁבַעַת הָאֵלֶּה וְאָמַר הַכֹּהֵן לָאִשָּׁה יִתֵּן יְהוָה אוֹתָךְ לָאֵלֶּה וּלְשִׁבְעָה בְּתוֹךְ עַמֶּךָ בְּתַת יְהוָה אֶת־יֶרֶכְךָ נִפְלֹת וְאֶת־בִּטְנְךָ צָבָה:

(18) והעמיד הכהן וגו'. והלא כבר נאמר והעמידה לפני ה' אלא מסייעין היו אותה ממקום למקום כדי ליגעה ומטרף דעתה ותודה (שם ח, א): ופרע. סותר את קליעת שערה כדי לצוותה מכאן לצוותה ישראל שגלוי הראש גנאי להן (שם יד. כחצות עז, א. ספרי): לפני ה'. בשער נקנור הוא שער העזרה המזרחי דרך כל הנכנסים (ספרי. סוטה ז, א): ונתן על כפיה. ליגעה אולי מטרף דעתה ותודה ולא ימחה שם המיוחד על המים (שם יד, א): המרים. על שם סופן שהם מרים לה (ספרי נשא יא): המאדרים. המחסרים אותה מן העולם לשון (יחזקאל כה, כד) סילון ממאיר ולא יתכן לפרש מים ארוכים שהרי קדושים הן ולא ארוכים כחצ הכתוב אלא מאדרים את אחרים ואף אונקלס לא תרגם ליטיא אלא מלטיא שמראות קללה גופה של זו:

(19) והשביע וגו'. ומה היא השבועה אם לא שבח הנקי הא אם שבח חנקי (ס"א לא חנקי) שמכלל לאו אתה שומע הן אלא שמוזה לפתוח צדיני נפשות תחלה לזכות: (20) ואת כי ששית. כי משמש כלשון אס:

(21) בשבעת האלה. שבועה של קללה: יתן ה' אותך לאלה וגו'. שיהיו הכל מקללין בך יצואך כדרך שבח לפלונית: ולשבעה. שיהיו הכל נשבעין בך לא ירע לי כדרך שאירע לפלונית וכן הוא אומר (ישעיה סה, טו) והנחתם שמכם לשבועה לצחירי שהנדיקים נשבעים צפורנותן של רשעים וכן לענין הצרכה (צראשית יב, ג) ונצרכו וגו' (שם מח, כ) בך יצרך ישראל לאמר (סוטה ית. שבועות כד): את ירכך. בקללה הקדים יך לזעון לפי שזה המחילה צעזירה תחלה: צבה. כתרומה נפומה:

22 and this water that causeth the curse shall go into thy bowels, and make thy belly to swell, and thy thigh to fall away; and the woman shall say: 'Amen, Amen.'	וַיַּעֲלוֹן מִיָּא מִלְטָטִיא הָאֵלִין בְּמַעֲכִי לְאַפְחָא מַעֲיִן וְלֹאֲמַסָּא יִירָךְ וְתִימַר אֶתְתָּא אָמֵן אָמֵן:	22 וְכָאוּ הַמַּיִם הַמֵּאֲרָרִים הָאֵלֶּה בְּמַעֲכִי לְצַבּוֹת בֶּטֶן וּלְנֹפֶל יֶרֶךְ וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן:
23 And the priest shall write these curses in a scroll, and he shall blot them out into the water of bitterness.	וַיִּכְתֹּב יֵת לְוֹטִיא הָאֵלִין כְּהֵנָּא בְּסִפְרָא וַיִּמְחוֹק לְמִיָּא מִרִירִיָּא:	23 וְכָתַב אֶת־הָאֱלֹת הַפֶּהֶן בְּסִפֵּר וּמָחָה אֶל־מֵי הַמָּרִים:
24 And he shall make the woman drink the water of bitterness that causeth the curse; and the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter.	וַיִּשְׁקִי יֵת אֶתְתָּא יֵת מִיָּא מִרִירִיָּא מִלְטָטִיא וַיַּעֲלוֹן בָּהּ מִיָּא מִלְטָטִיא לְלוֹט:	24 וְהִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־מֵי הַמָּרִים הַמֵּאֲרָרִים וְכָאוּ בָּהּ הַמַּיִם הַמֵּאֲרָרִים לְמָרִים:
25 And the priest shall take the meal-offering of jealousy out of the woman's hand, and shall wave the meal-offering before the LORD, and bring it unto the altar.	וַיֹּסֵב כְּהֵנָּא מִידָּא דְאַתְתָּא יֵת מִנְחָתָא דְקִנְיָתָא וִירִים יֵת מִנְחָתָא קֳדָם יי וַיִּקְרִיב יֵתָּה לְמִדְבָּחָא:	25 וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת הַקִּנְיָנֹת וְהִנִּיף אֶת־ הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְהוָה וַהֲקִרִיב אֹתָהּ אֶל־הַמִּזְבֵּחַ:
26 And the priest shall take a handful of the meal-offering, as the memorial-part thereof, and make it smoke upon the altar, and afterward shall make the woman drink the water.	וַיִּקְמוֹץ כְּהֵנָּא מִן מִנְחָתָא יֵת אֲדָכְרָתָהּ וַיֹּסִיף לְמִדְבָּחָא וַיִּבְחַר כֹּן יִשְׁקִי יֵת אֶתְתָּא יֵת מִיָּא:	26 וְקִמֹּץ הַכֹּהֵן מִן־הַמִּנְחָה אֶת־ אֲדָכְרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ וְאַחֲרַיִם יִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־ הַמַּיִם:
27 And when he hath made her drink the water, then it shall come to pass, if she be defiled, and have acted unfaithfully against her husband, that the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter, and her belly shall swell, and her thigh shall fall away; and the woman shall be a curse among her people.	וַיִּשְׁקִינָהּ יֵת מִיָּא וְתִהְיֶי אִם אִסְתָּאבַת וְשִׁקְרָת שְׁקֵר כְּבַעֲלָה וַיַּעֲלוֹן בָּהּ מִיָּא מִלְטָטִיא לְלוֹט וַיִּפְחוּן מַעֲהָ וְתִתְמָסִי יֶרֶכָּהּ וְתִהְיֶי אֶתְתָּא לְלוֹטָא בְּגוֹ עַמָּה:	27 וְהִשְׁקָה אֶת־הַמַּיִם וְהִיָּתָה אִם־ נִטְמָאָה וְתִמְעַל מַעַל בְּאִישָׁהּ וְכָאוּ בָּהּ הַמַּיִם הַמֵּאֲרָרִים לְמָרִים וְצִבְתָּה בִטְנָהּ וּנְפִלָה יֶרֶכָּהּ וְהִיָּתָה הָאִשָּׁה לְאֵלֶּה בְּקֶרֶב עַמָּה:

(22) לצבובות בטן. כמו להכזות בטן זהו שמוש פתח שהלמד נקודה זו וכן (שמות יג, כא) לנחותם הדרכ (דברים א, לג) לראותם דרך אשר תלכו זה וכן לנפיל ירך להנפיל ירך שהמים מזכים את הצטון ומפילים את הירך: לצבובות בטן ולנפול ירך. בטנו וירכו של צועל או אינו אלא של נבעלת כשהוא אומר את ירכך נופלת ואת בטנך צבה הרי של נבעלת אמור (סוטה כה, א): אמן אמן. קבלת שבעה אמן על האלה אמן על השבעה אמן אס מאיש זה אמן אס מאיש אחר אמן שלא שטייתי ארוסה ונשואה שומרת יצם וכנוסה (שם יח, א):

(24) והשקה את האשה. אין זה סדר המעשה שהרי בתחלה הקריב מנחתה אלא הכתוב מצטרף שכשישקנה יצאו זה למרים לפי שנאמר בטן וירך מנין לשאר כל הגוף תלמוד לומר וצאו זה בכולה אס כן מה תלמוד לומר בטן וירך לפי שהן התחילו בעצירה תחלה לפיכך התחיל מהם הפורענות (שם ח, ז): למרים. להיות לה רעים ומרים:

(25) והניף. מוליך ומביא מעלה ומוריד ואף היא מניפה עמו שידה למעלה מידו של כהן (שם יט, א): והקריב אותה.

זו היא הגשמה בקרן דרומית מערבית של מזבח קודם קמיצה כשאר מנחות (שם יד, ז):

(26) אזכרתה. הוא הקומץ שעל ידי הקטרות המנחה צאה לזכרון לגבוה (ספרי נשא יז):

28	And if the woman be not defiled, but be clean; then she shall be cleared, and shall conceive seed.	וְאִם לֹא נִטְמָאָה הָאִשָּׁה וְנִקְיָהּ הָיָה וְתִפְּקָה זָכָאָה וְתַעֲדִי עֲדוּי:	וְאִם-לֹא נִטְמָאָה הָאִשָּׁה וְנִקְיָהּ הָיָה וְנִזְרָעָה זָרַע:	28
29	This is the law of jealousy, when a wife, being under her husband, goeth aside, and is defiled;	זֶה חֹק הַקְנָאָה אֲשֶׁר תִּשְׁטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִטְמָאָה:	זֶה חֹק הַקְנָאָה אֲשֶׁר תִּשְׁטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִטְמָאָה:	29
30	or when the spirit of jealousy cometh upon a man, and he be jealous over his wife; then shall he set the woman before the LORD, and the priest shall execute upon her all this law.	אוּ גְבֵר דִּתְעַבֵּר עַל-זֵוְהִי רוּחַ קְנָאָה וְיִקְנֵי יָת אֶתְתִּיהּ וְיָקִים יָת אֶתְתָּא קֳדָם יְיָ וְיַעֲבִיד לָהּ כִּהְנָא יָת כָּל אוֹרֵיתָא הָדָא:	אוּ אִישׁ אֲשֶׁר תִּעֲבֹר עָלָיו רוּחַ קְנָאָה וְקִנָּא אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהִעֲמִיד אֶת-הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה לָהּ כְּכֹל הַחֹק הַזֶּה הַזֶּה:	30
31	And the man shall be clear from iniquity, and that woman shall bear her iniquity.	וְיִהְיֶה זָכָא גּוֹבְרָא מִחוּבִין וְאֶתְתָּא הִיא תִּקְבִּיל יָת חוּבָהּ:	וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעֲוֹן וְהָאִשָּׁה תִּהְיֶה תִּשָּׂא אֶת-עֲוֹנָהּ: (פ)	31
VI	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֵר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	*ה
2	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When either man or woman shall clearly utter a vow, the vow of a Nazirite, to consecrate himself unto the LORD,	מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן גְּבֵר אוֹ אֶתָּא אֶרִי יִפְרִישׁ לְמַדַּר נָדָר נְזִיר לְמַדַּר קֳדָם יְיָ:	דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ-אִשָּׁה כִּי יִפְלֹא לְנָדָר נָדָר נְזִיר לְהַזִּיר לַיהוָה:	2
3	he shall abstain from wine and strong drink: he shall drink no vinegar of wine, or vinegar of strong drink, neither shall he drink any liquor of grapes, nor eat fresh grapes or dried.	מִחֲמַר חֲדָת וְעֵתִיק וְזָר חַל דְּחֲמַר חֲדָת וְחַל דְּחֲמַר עֵתִיק לֹא יִשְׁתִּי וְכָל מִתְרוּת עֲנָבִין לֹא יִשְׁתִּי וְעֲנָבִין רְטִיבִין וְיִבְיָשִׁין לֹא יִכּוֹל:	מִיָּין וְשִׁכָר וְזִיר חֲמֵץ גֵּין וְחֲמֵץ שִׁכָר לֹא יִשְׁתָּה וְכָל-מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתָּה וְעֲנָבִים לֶחִים וְיִבְשִׁים לֹא יֵאָכֵל:	3

(27) והשקה את המים. לרצות שאם אמרה איני שומה לאחר שנמחקה המגלה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחא אלא אם כן אמרה טמאה אני (סוטה כז): וצבתה בשנה וגו'. אף על פי שבקללה הזכיר ירך תחלה המים אינן בודקין אלא כדרך כניסתן זה: והיתה האשה לאלה. כמו שפירשתי שיהיו הכל אליו זה: בקרב עמה. הפרש יש בין אדם המתנוול במקום שניכר לאדם המתנוול במקום שאינו ניכר (ספרי יד):

(28) ואם לא נטמאה האשה. בסמירה זו: ושהורה היא. ממקום אחר: ונקתה. ממים המאחרים ולא עוד אלא וזרעה זרע אם היתה יולדת בצער תלד בריוח אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים (שם יט. סוטה כ, א):

(30) או איש. כמו (שמות כא, לו) או נודע כלומר אם איש קנאי הוא לכך והעמיד את האשה:

(31) ונקתה האיש מעון. אם בדקוה המים אל ידאג לומר חצתי במיתתה נקי הוא מן העונש. דבר אחר משיקנה תהא אללו בהיתר ונקתה מעון שהסוטה אסורה לצעלה (ספרי כא):

(2) כי יפלא. יפריש למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה בקלולה יזיר עצמו מן היין שהוא מציא לידי ניאוף (סוטה ג, א): נדר נזיר. אין נזירה בכל מקום אלא פרישה אף כאן שפירש מן היין: להזיר לה. להבדיל עצמו מן היין לשם שמים (נדרים ט, ב. ספרי כב):

(3) מיין ושכר. כתרגמו מחמר חדת ועתיק שהיין משכר כשהוא ישן: וכל משרת. לשון צביעה במים או בכל משקה ובלשון משנה יש הרבה אין שורין דיו וסממנים (שבת יז, ב) נזיר ששרה פתו ציין (נזיר לד, ב):

4	All the days of his Naziriteship shall he eat nothing that is made of the grape-vine, from the pressed grapes even to the grapestone.	כָּל יְמֵי נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן חֲזֵן מִחֲרָצִים וְעַד-זֶג לֹא יֹאכַל:	כָּל יְמֵי נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן חֲזֵן מִחֲרָצִים וְעַד-זֶג לֹא יֹאכַל:
5	All the days of his vow of Naziriteship there shall no razor come upon his head; until the days be fulfilled, in which he consecrateth himself unto the LORD, he shall be holy, he shall let the locks of the hair of his head grow long.	כָּל יְמֵי נִדָּר נִזְרוֹ מִסֹּפֶר לֹא יַעֲבֹר עַל-רִישוֹ עַד מִשְׁלֵם יוֹמָיו דְּנִזִּיר קֹדֶם יְיָ קֹדִישׁ יִהְיֶה יִרְבֵּי פִירֹעַ שְׁעַר רִישוֹ:	כָּל יְמֵי נִדָּר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל-רִאשׁוֹ עַד-מְלֵאת הַיָּמִם אֲשֶׁר-יִזְיֵר לִיהוָה קֹדֶשׁ יִהְיֶה גִדָּל פֶּרַע שְׁעַר רִאשׁוֹ:
6	All the days that he consecrateth himself unto the LORD he shall not come near to a dead body.	כָּל יְמֵי דְנִזִּיר קֹדֶם יְיָ עַל נִפְשֵׁת מִיָּתָא לֹא יֵיעוֹל:	כָּל-יְמֵי הַזִּיזָה לִיהוָה עַל-נִפְשׁ מֵת לֹא יִבֵּא:
7	He shall not make himself unclean for his father, or for his mother, for his brother, or for his sister, when they die; because his consecration unto God is upon his head.	לְאָבֹהִי וּלְאִמִּי וּלְאָחִיו וּלְאָחֹתוֹ לֹא יִסְתַּאֵב לְהוֹן בְּמוֹתָהוֹן אָרִי נִזְרָא דְאֵלֶיהָ עַל רִישוֹ:	לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאָחֹתוֹ לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמָתָם כִּי נִזֵּר אֵלֶיהֶם עַל-רִאשׁוֹ:
8	All the days of his Naziriteship he is holy unto the LORD.	כָּל יְמֵי נִזְרוֹ קֹדִישׁ הוּא קֹדֶם יְיָ:	כָּל יְמֵי נִזְרוֹ קֹדֶשׁ הוּא לִיהוָה:
9	And if any man die very suddenly beside him, and he defile his consecrated head, then he shall shave his head in the day of his cleansing, on the seventh day shall he shave it.	וְאִרִּי יָמוּת מִיָּתָא עֲלוֹהִי בְתַכְרָ שְׁלוֹ וְיִסְאִיב רִישׁ נִזְרוֹ וְיִגְלַח רִישוֹ בְּיוֹמָא דְדִכּוּתִיהָ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יִגְלַחֶיהָ:	וְכִי-יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפִתְעָ פְתָאָם וְטִמָּא רִאשׁ נִזְרוֹ וְיִגְלַח רִאשׁוֹ בַּיּוֹם טְהָרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִגְלַחֲנוּ:
10	And on the eighth day he shall bring two turtledoves, or two young pigeons, to the priest, to the door of the tent of meeting.	וּבְיוֹמָא תְּמִינָאָה יִתִּי תִרְיָן שְׁפָנִינִין אוֹ תִרְיָן בְּנֵי יוֹנָה לְוֹת כְּהֵנָא לְתַרַּע מִשְׁכָּן זְמָנָא:	וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבֵא שְׁתֵּי תִרְיָם אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה אֶל-הַפֶּתַח אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

- (4) חרצנים. הם הגרעינים. זג. הם הקליפות שמצחן שהחרצנים צחוכן כענבל צוג (ספרי כד. נזיר שם):
 (5) קדש יהיה. השער שלו לגדל הפרע של שער ראשו (ספרי): פרע. נקוד פתח קטן (סגול) לפי שהוא דבוק לשער ראשו פרע של שער ופירוש של פרע גידול של שער וכן (ויקרא כא, י) את ראשו לא יפרע ואין קרוי פרע פחות מלי יוס:
 (8) כל ימי נזרו קדוש הוא. זו קדושת הגוף (ספרי כז) מליטמא למתים:
 (9) פתע. זה אונס: פתאום. זה שוגג (ספרי כח) ויש אומרים פתע פתאום דבר אחד הוא מקרה של פתאום: וכי ימות מת עליו. צאה שהוא צו: ביום טהרתו. ציוס הזייתו או אינו אלא צשמיני שהוא טהור לגמרי תלמוד לומר ציוס השביעי אי שביעי יכול אפילו לא הזה תלמוד לומר ציוס טהרתו (שם):
 (10) וביום השמיני יבא שתי תרים. להוציא את השביעי או אינו אלא להוציא את השביעי קצב זמן לקרצין וקצב זמן למקריצין מה קרצין הכשיר שמיני ומשמיני והלאה (ויקרא כב, כז) אף מקריצין שמיני ומשמיני והלאה (ספרי כט):

- 11 And the priest shall prepare one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, and make atonement for him, for that he sinned by reason of the dead; and he shall hallow his head that same day.
- 12 And he shall consecrate unto the LORD the days of his Naziriteship, and shall bring a he-lamb of the first year for a guilt-offering; but the former days shall be void, because his consecration was defiled.
- 13 And this is the law of the Nazirite, when the days of his consecration are fulfilled: he shall abring it unto the door of the tent of meeting;
- 14 and he shall present his offering unto the LORD, one he-lamb of the first year without blemish for a burnt-offering, and one ewe-lamb of the first year without blemish for a sin-offering, and one ram without blemish for peace-offerings,
- 15 and a basket of unleavened bread, cakes of fine flour mingled with oil, and unleavened wafers spread with oil, and their meal-offering, and their drink-offerings.
- 16 And the priest shall bring them before the LORD, and shall offer his sin-offering, and his burnt-offering.
- 17 And he shall offer the ram for a sacrifice of peace-offerings unto the LORD, with the basket of unleavened bread; the priest shall offer also the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.
- 11 וַעֲשֵׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לַחֲטָאתָא וְיַעֲבִיד כֹּהֵנָא חֵד לַחֲטָאתָא וְאֶחָד לְעֹלָה וּכְפַר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל-הַנֶּפֶשׁ וּקִדַּשׁ אֶת-רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא:
- 12 וְהַזִּיר לַיהוָה אֶת-יָמָיו נִזְרוֹ וַהֲבִיא כֶבֶשׂ בֶּן-שָׁנָתוֹ לְאַשָׁם וְהַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוֹ:
- 13 וְזֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר בַּיּוֹם מְלֵאת יָמָיו נִזְרוֹ יָבִיא אֹתוֹ אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
- 14 וְהִקְרִיב אֶת-קָרְבָּנוֹ לַיהוָה כֶּבֶשׂ בֶּן-שָׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לְעֹלָה וּכְבֶּשֶׂה אַחַת בֶּת-שָׁנָתָהּ תַּמִּימָה לַחֲטָאתָא וְאֵיל-אֶחָד תָּמִים לְשָׁלָמִים:
- 15 וְסֹל מִצּוֹת סֹלֶת חֲלוֹת בְּלוּלֹת בְּשֶׁמֶן וּרְקִיקֵי מִצּוֹת מְשֻׁחִים בְּשֶׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם:
- 16 וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה וַעֲשֵׂה אֶת-חֲטָאתוֹ וְאֶת-עֹלָתוֹ:
- 17 וְאֶת-הָאֵיל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל סֹל מִצּוֹת וַעֲשֵׂה הַכֹּהֵן אֶת מִנְחָתוֹ וְאֶת-נִסְכּוֹ:
- 11 וְיַעֲבִיד כֹּהֵנָא חֵד לַחֲטָאתָא וְאֶחָד לְעֹלָתָא וּכְפַר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל מוֹתָא וּקִדַּשׁ יָת רֹשִׁיהּ בְּיוֹמָא הַהוּא:
- 12 וְיַזִּיר אֶת-יָמָיו נִזְרוֹ וְיַבִּיא כֶבֶשׂ בֶּן שְׁתַּיָּה לְאַשָׁמָא וְהַיָּמִים הָרִאשִׁינִים יִבְטְלוּן אֲרִי אִסְתָּאב נִזְרוֹ:
- 13 וְזֶה חֻקֵּי הַנָּזִיר בְּיוֹם מְלֵאת יָמָיו נִזְרוֹ יָבִיא אֹתָהּ יְתִיָּה לְפֶתַח מוֹעֵד:
- 14 וְהִקְרִיב יֵת קוֹרְבָּנֵיהּ קֶדֶם יְיָ אֶמֶר בֶּר שְׁתֵּיָה שְׁלָמִים חֵד לְעֹלָתָא וְאֶמְרָתָא חֵדָּא בֵּת שְׁתֵּה שְׁלָמָתָא לַחֲטָאתָא וּדְכַר חֵד שְׁלָמִים לְנִכְסֵת קוֹדֶשִׁיא:
- 15 וְסֹל פִּטִּיר סוּלֹת גְּרִיצָן דְּפִילָן בְּמִשְׁחָא וְאַסְפּוּגִין פִּטִּירִין דְּמִשְׁחִין בְּמִשְׁחָא וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן:
- 16 וְהִקְרִיב כֹּהֵנָא קֶדֶם יְיָ וַעֲבִיד יֵת חֲטָתִיהּ וְיֵת עֹלָתִיהּ:
- 17 וְיֵת דְּכָרָא יַעֲבִיד נִכְסֵת קוֹדֶשִׁיא קֶדֶם יְיָ עַל סֹלָא דְּפִטִּירִיא וְיַעֲבִיד כֹּהֵנָא יֵת מִנְחָתִיהּ וְיֵת נִסְכֵּיהּ:

- (11) מאשר חטא על הנפש. שלא נזהר מטומאת המת רצי אלעזר הקפדן אומר שזיער עצמו מן היין (שס ל): וקדש את ראשו. לחזור ולהתחיל מניין נזירותו (שס):
- (12) והזיר לה' את ימי נזרו. יחזור וימנה נזירותו כנחלתה: והימים הראשונים יפלו. לא יעלו מן המנין:
- (13) יביא אתו. יביא את עצמו וזה אחד משלשה אחרים שהיה רצי ישמעאל דורש כן כיולא צו (ויקרא כב, טז) והשיאו אותם עון אשמה את עצמם כיולא צו (דברים לז, ו) ויקצור אותו בגי הוא קצר את עצמו (ספרי לז):
- (15) ומנחתם ונסכיהם. של עולה ושלמים לפי שהיו צכלל ויאול לידון בדבר חדש שיטעינו לחם החזירן לכללן שיטעינו נסכים כדין עולה ושלמים (שס לד): חלות בלולות ורקיקי מצות. עשר מכל מין (מנחות עח, א):

- 18 And the Nazirite shall shave his consecrated head at the door of the tent of meeting, and shall take the hair of his consecrated head, and put it on the fire which is under the sacrifice of peace-offerings.
- 19 And the priest shall take the shoulder of the ram when it is sodden, and one unleavened cake out of the basket, and one unleavened wafer, and shall put them upon the hands of the Nazirite, after he hath shaven his consecrated head.
- 20 And the priest shall wave them for a wave-offering before the LORD; this is holy for the priest, together with the breast of waving and the thigh of heaving; and after that the Nazirite may drink wine.
- 21 This is the law of the Nazirite who voweth, and of his offering unto the LORD for his Naziriteship, beside that for which his means suffice; according to his vow which he voweth, so he must do after the law of his Naziriteship.
- 22 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 23 'Speak unto Aaron and unto his sons, saying: On this wise ye shall bless the children of Israel; ye shall say unto them:
- וַיִּגְלַח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת־שַׁעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר־תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים:
- וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־הַזֹּרֵעַ בְּשִׁלָּה מִן־הָאֵיל וְחֵלֶת מִצָּה אַחַת מִן־הַסֶּל וּרְקִיק מִצָּה אֶחָד וְנָתַן עַל־כַּפֵּי הַנָּזִיר אַחֲרֵי הַתְּגַלְתּוֹ אֶת־נִזְרוֹ:
- וְהִנִּיף אוֹתָם הַכֹּהֵן וְהַתְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ הוּא לַכֹּהֵן עַל חֻזה הַתְּנוּפָה וְעַל שׁוֹק הַתְּרוּמָה וְאַחֲרֵי יִשְׁתָּה הַנָּזִיר יַיִן:
- זֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר אֲשֶׁר יֵדֹר קִרְבָּנוֹ לַיהוָה עַל־נִזְרוֹ מִלֵּבד אֲשֶׁר־תִּשְׂגֶּי יָדוֹ כַּפֵּי נִדְרוֹ אֲשֶׁר יֵדֹר בֵּן יַעֲשֶׂה עַל תּוֹרַת נִזְרוֹ: (פ)
- וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
- דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְּבָרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם: (ס)
- וַיִּגְלַח הַנָּזִיר בִּתְרֵעַ מִשְׁכַּן זִמְנָא יֵת רִישׁ נִזְרִיהּ וַיִּסַּב יֵת שַׁעַר רִישׁ נִזְרִיהּ וַיִּתִּין עַל אִשְׁתָּא דְתַחֲתֵי דְיֹדָא דְנִכְסַת קוּדְשִׁיא:
- וַיִּסַּב כְּהֵנָא יֵת דְרַעָא בְּשִׁילָא מִן דְכָרָא וּגְרִיצָתָא פְטִירָתָא חֲדָא מִן סֵלָא וְאַסְפּוּג פְטִיר חֲדָ וַיִּתִּין עַל יְדֵי נִזְרָא בְּתֵר דִּיגְלַח יֵת נִזְרִיהּ:
- וַיִּרִים וַיִּתְּחוּן כְּהֵנָא אֲרָמָא קְדָם יְיָ קוּדְשָׁא הוּא לְכֵהֵנָא עַל חֲדָא דְאַרְמוּתָא וְעַל שְׂקָא דְאַפְרָשׁוּתָא וּבְתֵר כֵּן יִשְׁתִּי נִזְרָא חֲמָרָא:
- זֶה הוּא חֻקֵּי הַנָּזִיר אֲשֶׁר יִדְּוֹר קִרְבָּנוֹ לַיהוָה עַל־נִזְרוֹ מִלֵּבֶד אֲשֶׁר־תִּשְׂגֶּי יָדוֹ כַּפֵּי נִדְרוֹ אֲשֶׁר יִדְּוֹר בֶּן יַעֲשֶׂה עַל תּוֹרַת נִזְרוֹ:
- וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
- דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְּבָרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם: (ס)
- וַיִּגְלַח הַנָּזִיר בִּתְרֵעַ מִשְׁכַּן זִמְנָא יֵת רִישׁ נִזְרִיהּ וַיִּסַּב יֵת שַׁעַר רִישׁ נִזְרִיהּ וַיִּתִּין עַל אִשְׁתָּא דְתַחֲתֵי דְיֹדָא דְנִכְסַת קוּדְשִׁיא:
- וַיִּסַּב כְּהֵנָא יֵת דְרַעָא בְּשִׁילָא מִן דְכָרָא וּגְרִיצָתָא פְטִירָתָא חֲדָא מִן סֵלָא וְאַסְפּוּג פְטִיר חֲדָ וַיִּתִּין עַל יְדֵי נִזְרָא בְּתֵר דִּיגְלַח יֵת נִזְרִיהּ:
- וַיִּרִים וַיִּתְּחוּן כְּהֵנָא אֲרָמָא קְדָם יְיָ קוּדְשָׁא הוּא לְכֵהֵנָא עַל חֲדָא דְאַרְמוּתָא וְעַל שְׂקָא דְאַפְרָשׁוּתָא וּבְתֵר כֵּן יִשְׁתִּי נִזְרָא חֲמָרָא:
- זֶה הוּא חֻקֵּי הַנָּזִיר אֲשֶׁר יִדְּוֹר קִרְבָּנוֹ לַיהוָה עַל־נִזְרוֹ מִלֵּבֶד אֲשֶׁר־תִּשְׂגֶּי יָדוֹ כַּפֵּי נִדְרוֹ אֲשֶׁר יִדְּוֹר בֶּן יַעֲשֶׂה עַל תּוֹרַת נִזְרוֹ:
- וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶ�ה לֵאמֹר:
- דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְּבָרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם: (ס)

(17) זבח שלמים לה' על סל המצות. ישחט את השלמים על מנת לקדש את הלחם (שם מו, ז): את מנחתו ואת נסכו. של איל:

(18) וגלח הנזיר פתח אהל מועד. יכול יגלח בעזרה הרי זה דרך ציון אלא וגלח הנזיר לאחר שחיטת השלמים שכתוב בהן (ויקרא ג, ז) ושחטו פתח אהל מועד (ספרי לה): אשר תחת זבח השלמים. תחת הדוד שהוא מצשן צו לפי ששלמי נזיר היו מתצטלצט בעזרה שצריך ליעול הכהן הזרוע אחר שנתצטלצט ולהניף לפני ה':

(19) הזרוע בשלה. לאחר שנתצטלצט (שם לו):

(20) קדש הוא לכהן. החלה והרקיב והזרוע תרומה הן לכהן: על חזה התנופה. מלצד חזה ושוק הראוים לו מכל שלמים מוסף על שלמי נזיר הזרוע הזה לפי שהיו שלמי נזיר בכלל ויאלו לידון בדבר החדש להפרשת זרוע הוצרך להחזירן לכללן לידון אף בחזה ושוק (שם לו):

(21) מלבד אשר תשיג ידו. שאם אמר הריני נזיר על מנת לגלח על ק' עולות ועל ק' שלמים: כפי נדרו אשר ידר בן יעשה. מוסף על תורת נזיר (שם לח). על תורת הנזיר מוסף ולא יחסר שאם אמר הריני נזיר חמש נזירות על מנת לגלח על ג' בהמות הללו אין אני קורא צו כאשר ידור בן יעשה:

24	The LORD bless thee, and keep thee;	יְבָרְכֶךָ יְהוָה וַיִּשְׁמְרֶךָ: (ס)	יְבָרְכֶכָּךְ יי וַיִּשְׁמְרֶכָּךְ:	24
25	The LORD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee;	יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיְחַנּוּךָ: (ס)	יָאֵר יי שְׁכִינְתִּיהָ לְוַתְּךָ וַיִּרְחִים יְתָךְ:	25
26	The LORD lift up His countenance upon thee, and give thee peace.	וַיִּשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׁם לָךְ שָׁלוֹם: (ס)	וַיִּסַּב יי אַפְוָה לְוַתְּךָ וַיִּשְׁנֵי לָךְ שָׁלֹם:	26
27	So shall they put My name upon the children of Israel, and I will bless them.'	וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם: (ס)	וַיִּשְׂוּן ית בְּרַכַּת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶנּוּ:	27
VII	And it came to pass on the day that Moses had made an end of setting up the tabernacle, and had anointed it and sanctified it, and all the furniture thereof, and the altar and all the vessels thereof, and had anointed them and sanctified them;	וַיְהִי בַיּוֹם כְּלוּת מִשְׁחָה לְהֻקִּים אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ וַיִּקְדָּשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וַיִּמְשָׁחם וַיִּקְדָּשׁ אֹתָם:	וַיְהִי בַיּוֹם בְּיוֹמָא דְשִׁיבְי מִשְׁחָה לְאַקְמָא ית מִשְׁכְּנָא וְרַבִּי יְתִיהָ וְקֻדִּישׁ יְתִיהָ וַיִּתְּ כָּל מְנוּחֵי וַיִּתְּ מִדְּבָחָא וַיִּתְּ כָּל מְנוּחֵי וְרַבְּנוֹן וְקֻדִּישׁ יְתִיהוֹן:	חמישי
2	that the princes of Israel, the heads of their fathers' houses, offered—these were the princes of the tribes, these are they that were over them that were numbered.	וַיִּקְרִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל רֹאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם הֵם נְשִׂאֵי הַמִּטָּה הֵם הָעֹמְדִים עַל־הַפְּקָדִים:	וַיִּקְרִיבוּ רַבְּרֵי יִשְׂרָאֵל רֹשֵׁי בֵּית אֲבֹתָהוֹן אֲנֹן רַבְּרֵי שְׁבִטָּא אֲנֹן דְּקִימִין עַל מְנִינָא:	2

(23) אמור להם. כמו זכור שמור בלע"ז די שני"ט: אמור להם. שיהיו כולם שומעים (שם לט): אמור. מלא לא תזכרם בחפזן ובזהלות אלא בזונה ובלב שלם (במדרש רבה. תנחומא י):

(24) יברכך. שיתזכרו נכסיך (ספרי מ. תנחומא י): וישמרך. שלא יבאו עליך שודדים ליטול ממנוך שהנותן מתנה לעצמו אינו יכול לשמרו מכל אדם וכיון שצאים לסטים עליו ונוטלין אותה ממנו מה הנאה יש לו במתנה זו אבל הקצ"ה הוא הנותן הוא השומר (תנחומא י). והרבה מדרשים דרשו זו בספרי:

(25) יאר ה' פניו אליך. יראה לך פנים שחקות פנים להוצות (ספרי מא. תנחומא י): ויחנך. יתן לך חן (ספרי שם):

(26) ישא ה' פניו אליך. יכבד כעסו (במ"ר יא, ז):

(27) ושמו את שמי. יזכרו שם המפורש (ספרי מג). ואני אברכם. לישראל ואסכים עם הכהנים. דבר אחר ואני אברכם לכהנים (חולין מט, א):

(1) ויהי ביום כלות משה. כלות כתיב (ר"ל צפת"ח ולא כלות צש"א ודו"ק) יום הקמת המשכן היו ישראל כלה הנכנסת לחופה (במדרש רבה. תנחומא נשא כ): כלות כתיב. צלאל ואהליאז וכל חכם לב עשו את המשכן ותלאו הכתוב במשה לפי שמסר נפשו עליו לראות תבנית כל דבר ודבר כמו שהראהו זהר להורות לעושי המלאכה ולא טעה בתבנית אחת וכן מצאו דוד לפי שמסר נפשו על בנין בית המקדש שנאמר (תהלים קלב, א-צ) זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' וגו' לפיכך נקרא על שמו שנאמר (מלכים א יב, טז) ראה ביתך דוד (תנחומא נשא יג): ביום כלות משה להקים. ולא נאמר ביום הקים מלמד שכל שבעת ימי המלוכה היה משה מעמידו ומפרקו ובאותו היום העמידו ולא פרקו לכך נאמר ביום כלות משה להקים אותו היום כלו הקמותיו וראש חודש ניסן היה בשני גשרפה הפרה בשלישי הוזה ראשונה ובשביעי גלחו (ג'טין ס. ספרי מד):

(2) הם נשיאי המטת. שהיו שוטרים עליהם צמרים והיו מוכים עליהם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל וגו' (ספרי מה): הם העומדים על הפקודים. שעמדו עם משה ואהרן כשעמדו את ישראל שנאמר (במדבר א, ד) ואתכם יהיו וגו':

<p>3 And they brought their offering before the LORD, six covered wagons, and twelve oxen: a wagon for every two of the princes, and for each one an ox; and they presented them before the tabernacle.</p>	<p>וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ־עֲגֻלֹת צֹב וּשְׁנֵי עֶשֶׂר בָּקָר עֲגֻלָּה עַל־שְׁנֵי הַנָּשָׂאִים וְשׁוֹר לְאַחַד וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ:</p>	<p>3 וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ־עֲגֻלֹת צֹב וּשְׁנֵי עֶשֶׂר בָּקָר עֲגֻלָּה עַל־שְׁנֵי הַנָּשָׂאִים וְשׁוֹר לְאַחַד וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ:</p>
<p>4 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>	<p>4 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>5 'Take it of them, that they may be to do the service of the tent of meeting; and thou shalt give them unto the Levites, to every man according to his service.'</p>	<p>סָב מִנֶּהוֹן וַיְהִי לַמַּכְלָח יֵת פּוֹלְחֵן מִשְׁכַּן זְמָנָא וְתַתִּין יִתְהוֹן לְלִיּוּאֵי גִבֹר כְּמַסַּת פּוֹלְחָנִיה:</p>	<p>5 קַח מֵאֹתָם וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְנִתְּנָה אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי עֲבֹדָתוֹ:</p>
<p>6 And Moses took the wagons and the oxen, and gave them unto the Levites.</p>	<p>וַיִּסֹּב מֹשֶׁה יֵת עֲגֻלָּתָא וַיִּתְּ תוֹרֵי וַיֵּהֵב יִתְהוֹן לְלִיּוּאֵי:</p>	<p>6 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הָעֲגֻלֹת וְאֶת־הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם:</p>
<p>7 Two wagons and four oxen he gave unto the sons of Gershon, according to their service.</p>	<p>יֵת תְּרֵתִין עֲגֻלָּן וַיִּתְּ אַרְבַּעַת תוֹרֵין וַיֵּהֵב לְבְנֵי גֵרְשׁוֹן כְּמַסַּת פּוֹלְחָנֵהוֹן:</p>	<p>7 אֶת־שְׁתֵּי הָעֲגֻלֹת וְאֶת אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי גֵרְשׁוֹן כְּפִי עֲבֹדָתָם:</p>
<p>8 And four wagons and eight oxen he gave unto the sons of Merari, according unto their service, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.</p>	<p>וַיִּתְּ אַרְבַּע עֲגֻלָּן וַיִּתְּ תַּמְנֵיַת תוֹרֵין וַיֵּהֵב לְבְנֵי מֵרָרִי כְּמַסַּת פּוֹלְחָנֵהוֹן בִּידָא דְאִיתְמָר בֶּר אֶהֱרֹן כֹּהֵנָא:</p>	<p>8 וְאֶת־אַרְבַּע הָעֲגֻלֹת וְאֶת שְׁמֹנֶת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי מֵרָרִי כְּפִי עֲבֹדָתָם בְּיַד אִיתְמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן:</p>
<p>9 But unto the sons of Kohath he gave none, because the service of the holy things belonged unto them: they bore them upon their shoulders.</p>	<p>וּלְבְנֵי קָהָת לֹא יֵהֵב אֲרִי פּוֹלְחֵן קוֹדֶשָׁא עֲלֵיהֶוֹן בְּכַתְּפָא נָטְלִין:</p>	<p>9 וּלְבְנֵי קָהָת לֹא נָתַן כִּי־עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם בְּכַתְּף יִשְׂאוּ:</p>
<p>10 And the princes brought the dedication-offering of the altar in the day that it was anointed, even the princes brought their offering before the altar.</p>	<p>וַיִּקְרִיבוּ הַנָּשָׂאִים אֶת חֲנוּכַּת מִדְּבַחָא בְּיוֹמָא דְרַבִּיאוּ יִתְיָה וַיִּקְרִיבוּ רַבְרַבִּיָּא יֵת קוֹדֶשֶׁהוֹן לַקֹּדֶם מִדְּבַחָא:</p>	<p>10 וַיִּקְרִיבוּ הַנָּשָׂאִים אֶת חֲנוּכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ וַיִּקְרִיבוּ הַנָּשָׂאִים אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ:</p>

(3) שש עגלות צב. אין צב אלא מחופים וכן (ישעיה סו, כ) צבאים וצפרדים (ספרי שם) עגלות מכוסים קרוים צבים: ויקריבו אותם לפני המזבח. שלא קבל משה מידע עד שנאמר לו מפי המקום. אמר רבי נתן מה ראו הנשיאים להתנדב כאן במחלה ובמלאכת המשכן לא התנדבו מחלה אלא כך אמרו הנשיאים יתנדבו צבור מה שיתנדבו ומה שמחמקין אנו משלימין כיון שראו שהשלימו צבור את הכל שנאמר (שמות לו, ז) והמלאכה היתה דים אמרו מעתה מה לנו לעשות הביאו את אצני השוהם והמלוואים לאפוד ולחשן לכך המנדבו כאן מחלה (ספרי שם):

(7) כפי עבדתם. שהיה משא צני גרשון קל משל מררי שהיו נושאים הקרשים והעמודים והאדנים:

(9) כי עבדת הקדש עליהם. משא דבר הקדושה הארון והשלמן וגו' לפיכך צכתף ישאו:

- 11 And the LORD said unto Moses:
'They shall present their offering
each prince on his day, for the
dedication of the altar.'
- 11 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה נָשִׂיא
אֶחָד לַיּוֹם נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם
יִקְרִיבוּ אֶת-קָרְבָּנָם לַחֲנוּכַּת
הַמִּזְבֵּחַ: (ס)
- 12 And he that presented his offering
the first day was Nahshon the son of
Amminadab, of the tribe of Judah;
- 12 וַיְהִי הַמִּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן
אֶת-קָרְבָּנוֹ נַחֲשׁוֹן בֶּן-עַמִּינָדָב
לְמִטֵּה יְהוּדָה:
- 13 and his offering was one silver dish,
the weight thereof was a hundred
and thirty shekels, one silver basin
of seventy shekels, after the shekel
of the sanctuary; both of them full
of fine flour mingled with oil for a
meal-offering;
- 13 וְקָרְבָּנוֹ קַעֲרֵת-כֶּסֶף אַחַת
שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק
אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל
הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת
בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:
- 14 one golden pan of ten shekels, full
of incense;
- 14 כָּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה
קְטֹרֶת:
- 15 one young bullock, one ram, one
he-lamb of the first year, for a
burnt-offering;
- 15 פָּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד
כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:
- 16 one male of the goats for a
sin-offering;
- 16 שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:
- 17 and for the sacrifice of
peace-offerings, two oxen, five
rams, five he-goats, five he-lambs
of the first year. This was the
offering of Nahshon the son of
Amminadab.
- 17 וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנֵי
אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתוּדִים חֲמִשָּׁה
כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה
קָרְבַּן נַחֲשׁוֹן בֶּן-עַמִּינָדָב: (פ)

- (10) ויקריבו הנשאים את חנכת המזבח. לאחר שהתנדצו העגלות והזקק לשאת המשכן נשאלם לזכר להחנצו קרבנות המזבח לחנכו: ויקריבו הנשאים את קרבנם לפני המזבח. כי לא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי הגבורה (ספרי מ):
- (11) יקריבו את קרבנם לחנכת המזבח. ועדיין לא היה יודע משה האין יקריבו אס כסדר תולדותם אס כסדר המסעות עד שנאמר לו מפי הקד"ה יקריבו למסעות איש יומו (שס. זכחיס כא):
- (12) ביום הראשון. אותו היום נטל עשר עטרות ראשון למעשה זראשית אי' לנשיאים וכו' כדאיתא בקדר עולם (פ"ו): למטה יהודה. יחסו הכתוב על שצטו ולא שגזה משצטו והקריצו או אינו אומר למטה יהודה אלא שגזה משצטו והציא תלמוד לומר זה קרבן נחשון משלו הציא (ספרי מח):
- (13) שניהם מלאים סלת. למנחת נדבה (שס מט):
- (14) עשרה זהב. כתרגומו משקל עשר שקלי הקדש היה זה: מלאה קטרת. לא מצינו קטרת ליחיד ולא על מזבח החיטון אלא זו בלבד והוראת שעה הייתה (מנחות נ, ב):
- (15) פר אחד. מיוחד שצטו (ספרי נ):
- (16) שעיר עזים אחד לחטאת. לכפר על קדר המהוס (שס נא) (עיין זרא"ס) וטומאת ספק:

18	On the second day Nethanel the son of Zuar, prince of Issachar, did offer:	בְּיוֹם הַשֵּׁנִי הִקְרִיב נִתְנָאֵל בֶּן־צוּעַר נָשִׂיא יִשָּׁשְׁכָר:	בְּיוֹם הַשֵּׁנִי הִקְרִיב נִתְנָאֵל בֶּן־צוּעַר רֶבֶב שִׁבְטָא דִּישָּׁשְׁכָר:
19	he presented for his offering one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	הִקְרִיב אֶת־קֶרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מְשֻׁקֶּלֶת מִזְרֶק אֶחָד פָּסָף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לַמִּנְחָה:	קֶרִיב יֵת קוֹרְבָּנִיה מְגֻסָּתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָנוּ מִתְקַלָּה מִזְרֶקָא חֲדָא דְכֶסֶפָא מִתְקַלָּיָה שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא תְרוּיָהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לַמִּנְחָתָא:
20	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כָּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָפָא חֲדָא מִתְקַלָּה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵיאָ קִטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:
21	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֲדָא בֶּר תּוֹרֵי דְכָר חֲדָא אִמֶּר חֲדָא בֶּר שְׁתֵּיה לְעֹלָתָא:
22	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֲדָא לַחֲטָתָא:
23	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nethanel the son of Zuar.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן נִתְנָאֵל בֶּן־צוּעַר: (פ)	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשָׁא תּוֹרֵי תְרִין דְכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֶּרִין בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָּנָא דְנִתְנָאֵל בֶּר צוּעַר:

(18) הקריב נתנאל בן צוער. הקרב את קרבנו. מה תלמוד לומר הקריב צצטו של יששכר מה שלא נאמר ככל השצטים לפי שזא ראובן וערער ואמר די שקדמני יהודה אחי אקריב אני אחריי אמר לו משה מפני הגזורה נאמר לי שיקריבו כסדר מסען לדגליהם לכך אמר הקרב את קרבנו והוא חסר יו"ד שהוא משמש הקרב לשון זיווי שמפני הגזורה נטטוה הקרב ומהו הקריב הקריב צ' פעמים שצטביל צ' דברים זכה להקריב שני לשצטים אחת שהיו יודעים צמורה שנאמר (ד"ה א יב, לג) ומצני יששכר יודעי צינה לעתים ואחת שהם נתנו ענה לנשיאים להתנדב קרבנות הללו (ספרי נצ) וביסודו של רבי משה הדרשן מנאחי אמר רבי פנחס בן יאיר נתנאל בן צוער השיאן ענה זו:

(19) קערת כסף. מנין אותיותיו בגימטריא תתק"ל כנגד שנותיו של אדם הראשון: שלשים ומאה משקלה. על שם שכשהעמיד תולדות לקיום העולם בן מאה ול' שנה היה שנאמר (בראשית ה, ג) ויחי אדם שלשים ומאה שנה ויולד צדמותו וגו': מזרק אחד כסף. בגימטריא תתק"כ על שם נח שהעמיד תולדות בן ת"ק שנה ועל שם עשרים שנה שנגזרה גזירת המבול קודם תולדותיו כמו שפירשתי אלל (שם ו, ג) והיו ימייו מאה ועשרים שנה לפיכך נאמר מזרק אחד כסף ולא נאמר מזרק כסף אחד כמו שנאמר בקערה לומר שאף אותיות של אחד מטטרפות למנין: שבעים שקל. כנגד שצעים אומות שיאלו מצניו:

(20) כף אחת. כנגד התורה שנמנה מידו של הקצ"ה: עשרה זהב. כנגד עשרת הדברות: מלאה קטרת. גימטריא של קטרת תרי"ג מלות וצלצד שתחליף קו"ף צדלי"ת על ידי א"ת צ"ג ר"ד"ק (במדכ"ר יג, טז):

(21) פה אחד. כנגד אברהם שנאמר צו (בראשית יח, ז) ויקח בן צקר: איל אחד. כנגד יצחק (שם כב, יג) ויקח את האיל וגו': כבש אחד. כנגד יעקב (שם ל, מ) והכשבים הפריד יעקב:

(22) שעיר עזים. לכפר על מכירת יוסף שנאמר צו (שם לו, לא) וישחטו שעיר עזים:

(23) ולזבח השלמים בקר שנים. כנגד משה ואהרן שנמנו שלוש בנים ישראל לאציהם שצטמים: אילים עתודים כבשים. ג' מינים כנגד כהנים ולוים וישראלים וכנגד תורה נביאים וכתובים. שלש חמשות כנגד חמשה חומשין וחמשה הדברות הכתובין

24	On the third day Eliab the son of Helon, prince of the children of Zebulun:	בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי נָשִׂיא לְבִנִּי זְבוּלוֹן אֱלִיאָב בֶּן-חֵלֹן:	24
25	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קְעֶרֶת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	25
26	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהֵב מְלִיא קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:	26
27	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חֵד בַּר תּוֹרִי דְכַר חֵד אִמֵּר חֵד בַּר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָא:	27
28	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד לַחֲטָאתָא:	28
29	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliab the son of Helon.	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשֶׁיָא תּוֹרִי תְרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֵּרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְאֱלִיאָב בֶּר חֵלֹן:	29
30	On the fourth day Elizur the son of Shedeur, prince of the children of Reuben:	בְּיוֹם הָרְבִיעִי נָשִׂיא לְבִנִּי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּר-שְׁדִיאוּר:	30
31	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קְעֶרֶת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	31

על לוח אחד וחמש הכתובין על השני. עד כאן מיסודו של רבי משה הדרשן:

(24) ביום השלישי נשיא וגר. ביום השלישי היה נשיא המקריב לבני זבולון וכן כולם אבל צנתנאל שנאמר צו הקריב צנתנאל נופל אחריהם לשון לומר נשיא יששכר לפי שכבר הזכיר שמו והקרבנו וצנאר שלא נאמר צנאר נופל עליהם לשון זה נשיא לבני פלוני אותו היום היה הנשיא המקריב לשצט פלוני:

32	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כֶּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקֵלָה עֲשָׂר סְלַעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵיאָ קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:
33	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אִמֵּר חֵד בֶּר שְׁתִּיָּה לְעֹלְתָא:
34	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:	צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֵד לְחַטָּתָא:
35	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elizur the son of Shedeur.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדִיאוֹר: (פ)	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תְרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֵּרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְּאֱלִיצוּר בֶּר שְׁדִיאוֹר:
36	On the fifth day Shelumiel the son of Zurishaddai, prince of the children of Simeon:	בְּיוֹם הַחֲמִישִׁי נָשִׂיא לְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדַּי:	בְּיוֹמָא חֲמִישָׁא רַבָּא לְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרִישַׁדַּי:
37	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קָרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁמַל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לַמִּנְחָה:	קוֹרְבָנִיהּ מִגִּסְתָּא דְּכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הָוִי מִתְקֵלָה מִזֶּרְקָא חֵד דְּכֶסֶפָּא מִתְקֵלִיהּ שִׁבְעִין סְלַעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא תְרִוּיָּהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לַמִּנְחָתָא:
38	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כֶּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקֵלָה עֲשָׂר סְלַעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵיאָ קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:
39	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אִמֵּר חֵד בֶּר שְׁתִּיָּה לְעֹלְתָא:
40	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:	צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֵד לְחַטָּתָא:
41	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Shelumiel the son of Zurishaddai.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדַּי: (פ)	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תְרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֵּרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְּשְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרִישַׁדַּי:

42	On the sixth day Eliasaph the son of Deuel, prince of the children of Gad:	בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי נָשִׂיא לְבְנֵי גָד אֱלִיָּסָף בֶּן־דְּעוּאֵל:	ששי
43	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קְעֶרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	43
44	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כָּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	44
45	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	45
46	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	46
47	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliasaph the son of Deuel.	וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבַן אֱלִיָּסָף בֶּן־דְּעוּאֵל: (פ)	47
48	On the seventh day Elishama the son of Ammihud, prince of the children of Ephraim:	בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי נָשִׂיא לְבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד:	ז
49	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קְעֶרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	49
50	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כָּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	50
51	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	51

52	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתַת: צִפִּיר בַּר עִזִּין חֵד לַחֲטָאתַת:	52
53	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elishama the son of Ammihud.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד: (פ)	53
54	On the eighth day Gamaliel the son of Pedahzur, prince of the children of Manasseh:	בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי נָשִׂיא לְבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצֹר: בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה רַבָּא לְבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּר פְּדָהצֹר:	54
55	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנִיהּ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סָלְעִין הֵוִי מִתְקֻלָּה מְזֻרְקָא חֵד דְכֶסֶף מִתְקֻלָּה שְׁבַעִין סָלְעִין בְּסָלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוֵיהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתַת:	55
56	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלָאָה קִטְרֶת: בְּזָאָ חֲדָא מִתְקֻלָּה עֲשָׂר סָלְעִין הֵוִי דְדָהָב מְלָאָ קִטְרֶת בּוֹסְמִיָא:	56
57	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כִּבְש־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה: תּוֹר חֵד בַּר תּוֹרִי דְכַר חֵד אִמֵּר חֵד בַּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתַת:	57
58	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתַת: צִפִּיר בַּר עִזִּין חֵד לַחֲטָאתַת:	58
59	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lamb of the first year. This was the offering of Gamaliel the son of Pedahzur.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצֹר: (פ)	59
60	On the ninth day Abidan the son of Gideoni, prince of the children of Benjamin:	בְּיוֹם הַתְּשִׁיעִי נָשִׂיא לְבְנֵי בְנִימִן אֲבִידֹן בֶּן־גִּדְעוֹנִי: בְּיוֹמָא תְּשִׁיעָאָה רַבָּא לְבְנֵי בְנִימִן אֲבִידֹן בֶּר גִּדְעוֹנִי:	60

61	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קַעֲרֶת-כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קֹרְבָנֶיהָ מִגֹּסָתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָנִי מִתְקָלָה מִזֶּרְקָא חֵד דְכֶסֶפָא מִתְקָלֶיהָ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוֵיהוֹן מִלֵּן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לַמִּנְחָתָא:
62	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת בּוֹסְמִיָא:
63	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אִמֵּר חֵד בֶּר שְׁתֵּיהּ לְעֹלְתָא:
64	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עֲגִים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֶּר עֲזִין חֵד לַחֲטָתָא:
65	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Abidan the son of Gideon.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי: (פ)	וּלְנִכְסֹת קוּדְשָׁא תּוֹרֵי תַרְיִן דְכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֵּרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִין קוּדְבָנָא דְאַבִּידָן בֶּר גִּדְעוֹנִי:
66	On the tenth day Ahiezer the son of Ammishaddai, prince of the children of Dan:	בְּיוֹם הָעֲשִׂירִי נָשִׂיא לְבָנִי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי:	בְּיוֹמָא עֲשִׂירָאָה רְבָא לְבָנִי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:
67	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קַעֲרֶת-כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קֹרְבָנֶיהָ מִגֹּסָתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָנִי מִתְקָלָה מִזֶּרְקָא חֵד דְכֶסֶפָא מִתְקָלֶיהָ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוֵיהוֹן מִלֵּן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לַמִּנְחָתָא:
68	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת בּוֹסְמִיָא:
69	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אִמֵּר חֵד בֶּר שְׁתֵּיהּ לְעֹלְתָא:
70	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עֲגִים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֶּר עֲזִין חֵד לַחֲטָתָא:

71	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahiezer the son of Ammishaddai.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחִיעֶזֶר בֶּן־ עַמִּישַׁדַּי: (פ)	71 וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחִיעֶזֶר בֶּן־ עַמִּישַׁדַּי: (פ)
72	On the eleventh day Pagiel the son of Ochrán, prince of the children of Asher:	בְּיוֹם הַיּוֹם הַזֶּה עֶשֶׂר יוֹמִין רַבָּא לְבָנִי אֲשֶׁר פָּגַעִיאל בֶּן עֶכְרָן:	72 בְּיוֹם הַיּוֹם הַזֶּה עֶשֶׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנִי אֲשֶׁר פָּגַעִיאל בֶּן־עֶכְרָן:
73	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנִיה מִגֹּסֶתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הָנִי מִתְקֻלָּה מְזֻרְקָא חֲדָא דְכֶסֶף מִתְקֻלָּה שְׁבַעִין סְלַעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוִיחֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	73 קָרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אַחַד כֶּסֶף שְׁבַעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:
74	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בְּזָפָא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֶשֶׂר סְלַעִין הִיא דְדָהֵב מְלֵיא קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:	74 כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטוֹרֶת:
75	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חֲדָא בֶר תּוֹרֵי דְכֶר חֲדָא אֶמֶר חֲדָא בֶר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָא:	75 פֶּר אֶחָד בֶּן־בֶּקָר אֵיל אֶחָד כִּבְש־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:
76	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בֶר עֲזִין חֲדָא לְחַטָּאתָא:	76 שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאתָא:
77	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Pagiel the son of Ochrán.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם דְכָרֵי חֲמִשָּׁה גְדֵי חֲמִשָּׁה אֶמֶרִין בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה דִּין קוּרְבָנָא דְפָגַעִיאל בֶּר עֶכְרָן:	77 וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בֶּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן פָּגַעִיאל בֶּן־עֶכְרָן: (פ)
78	On the twelfth day Ahira the son of Enán, prince of the children of Naphtali:	בְּיוֹם תְּרֵי עֶסֶר יוֹמִין רַבָּא לְבָנִי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּר עֵינָן:	78 בְּיוֹם שְׁנַיִם עֶשֶׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנִי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן־עֵינָן:
79	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנִיה מִגֹּסֶתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הָנִי מִתְקֻלָּה מְזֻרְקָא חֲדָא דְכֶסֶף מִתְקֻלָּה שְׁבַעִין סְלַעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוִיחֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	79 קָרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אַחַד כֶּסֶף שְׁבַעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:

80	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת: בְּזָכָא חֲדָא מִתְקַלָּה עֲשָׂר סְלֵעִין הִיא דְּדָהָב מְלֵאָה קִטּוֹרֶת בּוֹסְמֵינָא:	80
81	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה: תּוֹר חֵד בַּר תּוֹרֵי דְכָר חֵד אָמַר חֵד בַּר שְׁתֵּיָה לְעֹלָתָא:	81
82	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָא: צִפִּיר בַּר עִזִּין חֵד לַחֲטָתָא:	82
83	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahira the son of Enan.	וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחִירָע בֶּן־עִנָּן: (פ) וּלְנִכְסֹת קוֹדֶשֶׁיָא תּוֹרֵי תִרְיָן דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֲמִרָן בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְאַחִירָע בַּר עִנָּן:	83
84	This was the dedication-offering of the altar, in the day when it was anointed, at the hands of the princes of Israel: twelve silver dishes, twelve silver basins, twelve golden pans;	זֹאתוֹ חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל קַעֲרֹת כֶּסֶף שְׁתֵּים עָשָׂר מִזְרָקֵי־כֶסֶף שְׁנַיִם עָשָׂר כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים עָשָׂר: דָּא חֲנוּכַּת מִדְּבָחָא בְּיוֹמָא דְּרַבִּיאָו יִתְיָה מִן רַבְרָבֵי יִשְׂרָאֵל מִגִּסֵּי כֶסֶף תִּרְתָּא עֲשָׂרֵי מִזְרָקֵי כֶסֶף תִּרֵּי עֲשָׂר בְּזִי דְדָהָב תִּרְתָּא עֲשָׂרֵי:	84
85	each silver dish weighing a hundred and thirty shekels, and each basin seventy; all the silver of the vessels two thousand and four hundred shekels, after the shekel of the sanctuary;	שְׁלִשִׁים וּמֵאָה הַקַּעֲרָה הָאֶחָת כֶּסֶף וְשִׁבְעִים הַמִּזְרָק הָאֶחָד כָּל כֶּסֶף הַכֵּלִים אֲלֵפִים וְאַרְבַּע־מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: מֵאָה וּתְלָתִין סְלֵעִין הָיִי מִתְקַלָּה דְּמִגִּסְתָּא חֲדָא דְּכֶסֶף וְשִׁבְעִין דְּמִזְרָקָא חֵד כָּל כֶּסֶף מִנֵּיָא תִרְיָן אֲלֵפִין וְאַרְבַּע מֵאָה בְּסֵלֵעֵי קוֹדֶשָׁא:	85
86	twelve golden pans, full of incense, weighing ten shekels apiece, after the shekel of the sanctuary; all the gold of the pans a hundred and twenty shekels;	כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים־עָשָׂר מְלֵאָת קִטְרֶת עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכָּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ כָּל־זָהָב הַכַּפּוֹת עֲשָׂרִים וּמֵאָה: בְּזִי דְדָהָב תִּרְתָּא תִרְתָּא עֲשָׂרֵי מְלֵין קִטּוֹרֶת בּוֹסְמֵינָא מִתְקַל עֲשָׂר סְלֵעִין הָיִי מִתְקַלָּה דְּבְּזָכָא בְּסֵלֵעֵי קוֹדֶשָׁא כָּל דְּהָב בְּזָכָא מֵאָה וְעֶשְׂרִין:	86

- (84) ביום המשח אותו. זו ציוס שנמשח הקריב ומה אני מקיים אחרי המשח שנמשח תחלה ואחר כך הקריב או אחרי המשח לאחר זמן ולא צא ללמד ציוס המשח אלא לומר שנמשח ציוס כשהוא אומר (ויקרא ז, לו) ציוס משחו אותם למדנו שנמשח ציוס ומה תלמוד לומר ציוס המשח אותו ציוס שנמשח הקריב (ספרי נג): קערת כסף שתיים עשרה. הם הם שהתנדבו ולא אירע זהם פסול (ספרי סס. צמ"ר):
- (85) שלשים ומאה הקערה האחת וגו'. מה תלמוד לומר לפי שנאמר שלשים ומאה משקלה ולא פירש באיזו שקל לכך חזר ושנאה כאן וכלל ציולו כל כסף הכלים בשקל הקדש (ספרי נד): כל כסף הכלים וגו'. למדך שהיו כלי המקדש מכוונים במשקלן שוקלן אחד אחד ושוקלן כולן כאחד לא ריבה ולא מיעט (ספרי סס):
- (86) כפות זהב שתיים עשרה. למה נאמר לפי שנאמר כף אחת עשרה זהב היא של זהב ומשקלה עשרה שקלים של כסף או אינו אלא כף אחת של כסף ומשקלה עשרה שקלי זהב ושקלי זהב אין משקלם שוה לשל כסף תלמוד לומר כפות זהב של זהב היו (ספרי נה):

87 all the oxen for the burnt-offering twelve bullocks, the rams twelve, the he-lambs of the first year twelve, and their meal-offering; and the males of the goats for a sin-offering twelve;

מפטיר

כָּל-הַבָּקָר לְעֹלָה שְׁנַיִם עֶשְׂרִי פָרִים אֵילָם שְׁנַיִם עֶשְׂרִי כִבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁנַיִם עֶשְׂרִי וּשְׁעִירֵי עֲזִים שְׁנַיִם עֶשְׂרִי לַחֲטָאתָ:

88 and all the oxen for the sacrifice of peace-offerings twenty and four bullocks, the rams sixty, the he-goats sixty, the he-lambs of the first year sixty. This was the dedication-offering of the altar, after that it was anointed.

88

וְכָל בָּקָרוֹ זֶבַח הַשְּׁלָמִים עֶשְׂרִים וָאַרְבָּעָה פָּרִים אֵילָם שְׁשִׁים עֶתְדִים שְׁשִׁים כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁשִׁים זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמָּשָׁח אָתּוֹ:

89 And when Moses went into the tent of meeting that He might speak with him, then he heard the Voice speaking unto him from above the ark-cover that was upon the ark of the testimony, from between the two cherubim; and He spoke unto him.

קע"ו

וּבָבֹא מֹשֶׁה אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל מִדִּבְרֵי אֱלֹוֵי מַעַל הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר-עַל-אֲרֹן הָעֵדֻת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִּים וַיְדַבֵּר אֵלָיו: (פ)

The Haftara is Judges 13:2 - 13:25 on page 189.

VIII And the LORD spoke unto Moses, saying:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

זעהלמן ח

2 'Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest the lamps, the seven lamps shall give light in front of the candlestick.'

דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת-הַנֵּרוֹת אֶל-מוֹל' פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יֵאָרוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת:

מִלִּיל עִם אַהֲרֹן וְתִימָר לֵיהֶ בְּאֲדָלְקוֹתֶיךָ יֵת בּוֹצִינִיָּא לְקַבִּיל אַפִּי מִנֶּרְתָּא יְהוֹן מְנַהֲרִין שִׁבְעָא בּוֹצִינִיָּא:

(89) ובבא משה. שני כתובים המכחישים זה את זה צא שלישי והכריע ציניהם כתוב אחד אומר (ויקרא א, ח) וידבר ה' אליו מאהל מועד והוא חוץ לפרכת וכתוב אחד אומר (שמות כה, כג) ודברתי אתך מעל הכפרת צא זה והכריע ציניהם משה צא אל אהל מועד ושם שומע את הקול הצא מעל הכפרת (ספרי ס): מבין שני הכרובים. הקול יוצא מן השמים לצין שני הכרובים ומשם יצא לאהל מועד: וישמע את הקול. יכול קול נמוך תלמוד לומר את הקול הוא הקול שנדבר עמו ציני וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל (במדבר רבה. ספרי ס): מדבר. כמו מתדבר כבודו של מעלה לומר כן מדבר צינו לצין עצמו ומשה שומע מאליו: וידבר אליו. למעט את אהרן מן הדברות (ספרי נח):

(2) בהעלתך. למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים. לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו כשלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שצטו אמר לו הקד"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות: בהעלתך. על שם שהלהצ עולה כתוב צהדלקתן לשון עליה שצריך להדליק עד שתהיה שלהצ עולה מאליה (שבת כא, א) ועוד דרשו רבותינו (ספרי נט) מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב: אל מול פני המנורה. אל מול נר האמנעי שאינו נקיים אלא צגוף של מנורה: יאירו שבעת הנרות. ששה שעל ששת הקנים שלשה המורחיים פונים למול האמנעי הפתילות

3 And Aaron did so: he lighted the lamps thereof so as to give light in front of the candlestick, as the LORD commanded Moses.

3 וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל־מֹולִי פָנָיו וַעֲבַד כֵּן אַהֲרֹן לְקַבִּיל אֹפִי הַמְנוּחָה הַעֹלָה נִרְתְּיָהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

4 And this was the work of the candlestick, beaten work of gold; unto the base thereof, and unto the flowers thereof, it was beaten work; according unto the pattern which the LORD had shown Moses, so he made the candlestick.

4 וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְנוּחָה מִקְשֵׁה זָהָב עַד־יְרִכָּה עַד־פְּרָחֶיהָ מִקְשֵׁה הוּא כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הִרְאָה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת־הַמְנוּחָה: (פ)

5 And the LORD spoke unto Moses, saying:

5 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

6 "Take the Levites from among the children of Israel, and cleanse them.

6 קַח אֶת־הַלְוִיִּים מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְטַהַרְתָּ אֹתָם: קָרִיב יֵת לִיֹּואִי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִתְדַכּוּ יִתְהוֹן:

7 And thus shalt thou do unto them, to cleanse them: sprinkle the water of purification upon them, and let them cause a razor to pass over all their flesh, and let them wash their clothes, and cleanse themselves.

7 וְכֹה־תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרֵם הַזֶּה עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאֹת וְהַעֲבִירוּ תַעֲר' עַל־כָּל־בְּשָׂרָם וְכִבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וְהִטְהָרוּ: וְכִדּוּן תַּעֲבִיד לְהוֹן לְדַכּוֹאֵיהוֹן אֲדִי עֲלֵיהוֹן מִיָּא דְחֲטָאֹת וַיַּעֲבִרוּן מִסְפָּר עַל כָּל בְּשָׂרָהוֹן וַיַּחֲוִרוּן לְבוֹשֵׂיהוֹן וַיִּדְכּוּן:

8 Then let them take a young bullock, and its meal-offering, fine flour mingled with oil, and another young bullock shalt thou take for a sin-offering.

8 וּלְקַחְוּ פָּר בֶּן־בָּקָר וּלְמִנְחָתוֹ סֹלֶת בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וּפָר־שֵׁנִי בֶּן־בָּקָר תִּקַּח לְחֲטָאֹת: וַיִּסְבּוּן תּוֹר בַּר תּוֹרִי וּמִנְחָתֶיהָ סוּלָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח וְתוֹר תִּנָּן בַּר תּוֹרִי תִסֵּב לְחֲטָאֹת:

שָׁזָהוּ וְכֵן שְׁלֹשֶׁה הַמַּעֲרֻבִּים רָאשֵׁי הַפְּתִילוֹת לַמּוֹל הָאֲמֻצְעִי וְלִמֵּה כַּדִּי שָׁלַח יִאֲמְרוּ לַאֲוֶרֶה הוּא צִרִיךְ (תַּנְחוּמָא זֶה־עֹלְמָךְ ה):

(3) וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן. לְהַגִּיד שְׁזָחוּ שֶׁל אַהֲרֹן שָׁלַח שִׁינָה (סְפָרִי זֶה־עֹלְמָךְ ס):

(4) וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְנוּחָה. שֶׁהִרְאָהוּ הַקִּדָּה בְּאִצְעָה לְפִי שְׁנִתְקַשֶּׁה זֶה לְכֵן נִאֲמַר וְזֶה (שֶׁסָּא): מִקְשֵׁה. צִטָּדִי"ץ זֶלַע"ו לְשׁוֹן דָּא לְדָא נִקְשָׁן (דְּנִיָּאל ה, 1) עָשַׂת שֶׁל כֹּכַר זֶה־זֶה הִיטָה וּמִקֵּשׁ צְקוֹרֶנֶס וְחוֹתֵךְ זֶכְשִׁיל לְפִשְׁט אִיזְרִיָּה כְּתוּקוֹן וְלֹא נַעֲשִׂית אִיזְרִיס אִיזְרִיס עַל יְדֵי חֲצוֹר: עַד יִרְכָּה עַד פְּרָחָה. יִרְכָּה הִיא הַשִּׂידָה שֶׁעַל הָרַגְלִים חֲלוּל כְּדָרֵךְ מִנּוֹרוֹת כֶּסֶף שֶׁלִּפְנֵי הַשְּׂרִיס: עַד יִרְכָּה עַד פְּרָחָה. כְּלוּמַר גּוֹפֶה שֶׁל מִנּוֹרָה כּוֹלֵה וְכָל הַמְלוּי זֶה: עַד יִרְכָּה. שֶׁהוּא אֲצֵר גְּדוֹל: עַד פְּרָחָה. שֶׁהוּא מַעֲשֵׂה דֶק שֶׁזֶה הַכֵּל מִקְשֵׁה וְדָרֵךְ עַד לְשִׁמַּשׁ זֶלַשׁוֹן זֶה כְּמוֹ (שׁוּפְטִים טו, ה) מִגְדִּישׁ וְעַד קָמָה וְעַד כְּרֵס זִית: כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הִרְאָה וְגו'. כַּמְצִנִּית אֲשֶׁר הִרְאָהוּ זֶה־כְּמוֹ שְׁנִאֲמַר (שְׁמוֹת כה, מ) וְרָאָה וְעָשָׂה צִמְצִינִית וְגו' (סְפָרִי שֶׁס): כֵּן עָשָׂה אֶת הַמְנוּחָה. מִי שֶׁעָשָׂה וּמִדְרַשׁ אֲגָדָה (תַּנְחוּמָא זֶה־עֹלְמָךְ ג) עַל יְדֵי הַקִּדָּה נַעֲשִׂית מֵאֲלִיָּה:

(6) קַח אֶת הַלְוִיִּים. קָחֵם דְּצִנְרִיס אֲשֶׁרִיסֵם שְׁתַּזְכּוּ לִהְיוֹת שְׁמִשִּׁים לְמִקְוֶה (מִדְרַשׁ אֲגָדָה):

(7) הַזֶּה עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאֹת. שֶׁל אֲפֶר הַפָּרָה מִפְּנֵי טְמֵאִי מִתִּים שֶׁזֶה־ס: וְהַעֲבִירוּ תַעֲר. מֵאֲחֵתִי דְּצִנְרִי רִצִּי מִשֶּׁה הַדְרָשָׁן לְפִי שְׁנִתְקַשֶּׁה עַל הַצְּקוֹרוֹת שֶׁעֲבָדוּ עֲצוּדַת אֲלִילִים וְהִיא קְרוּיָה זְחִי מִתִּים וְהַמְצוֹרֶע קְרוּי מֵת הַזִּקִּיקָם חֲגֻלָּתָם כַּמְצוֹרֶעִים:

(8) וּלְקַחְוּ פָּר בֶּן בָּקָר. וְהוּא עוֹלָה כְּמוֹ שְׁנִאֲמַר וְעָשָׂה אֶת הָאֲחָד עוֹלָה וְהוּא קָרֵבן צְבוֹר עֲצוּדַת אֲלִילִים: וּפָר שֵׁנִי. מֵהַתְּלָמוֹד לֹוֹמֵר שֶׁנִּי לֹוֹמֵר לֹוֹה לֹא נִאֲכַלְתָּ אֶף חֲטָאֹת לֹא נִאֲכַלְתָּ (עַד כֹּאן דְּצִנְרִי רִצִּי מֵאִיר) (הַרְוִית ה, 3) וְצוֹ יֵשׁ סִמְךָ לְדְּצִנְרִי זְחִינִית כֶּהֱנִים (וִיקְרָא חוּצָה פ"ג ד) וְאֹמַר אֲנִי שֶׁהוֹרַתְּ שֶׁעָשָׂה הִיטָה שֶׁשְׁעִיר הִיָּה לְהֵס לְהַצִּיא לְחֲטָאֹת עֲצוּדַת אֲלִילִים עַם פֶּר הָעוֹלָה:

9	And thou shalt present the Levites before the tent of meeting; and thou shalt assemble the whole congregation of the children of Israel.	והקרבת את־הלויים לפני אהל מועד והקהלת את־כָּל־עַדְת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	9
10	And thou shalt present the Levites before the LORD; and the children of Israel shall lay their hands upon the Levites.	והקרבת את־הלויים לפני יהוה וסמכו בני־יִשְׂרָאֵל את־יְדֵיהֶם על־הַלְוִיִּם:	ישראל
11	And Aaron shall offer the Levites before the LORD for a wave-offering from the children of Israel, that they may be to do the service of the LORD.	והניף אהרן את־הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לפני יהוה מאת בני יִשְׂרָאֵל והיו לעבד את־עֲבֹדַת יהוה:	11
12	And the Levites shall lay their hands upon the heads of the bullocks; and offer thou the one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, unto the LORD, to make atonement for the Levites.	והלויים יסמכו את־יְדֵיהֶם על ראש הפרים ועשה את־הָאֶחָד חטאת ואת־הָאֶחָד עלֹה ליהוה לכפר על־הַלְוִיִּם:	12
13	And thou shalt set the Levites before Aaron, and before his sons, and offer them for a wave-offering unto the LORD.	והעמדת את־הַלְוִיִּם לפני אהרן ולפני בניו ותנפת אתם תְּנוּפָה ליהוה:	13
14	Thus shalt thou separate the Levites from among the children of Israel; and the Levites shall be Mine.	והבדלת את־הַלְוִיִּם מתוך בני יִשְׂרָאֵל והיו לי הַלְוִיִּם:	14
15	And after that shall the Levites go in to do the service of the tent of meeting; and thou shalt cleanse them, and offer them for a wave-offering.	ואחר־כֵּן יבאו הַלְוִיִּם לעבד את־אֶהֱל מועד וטהרת אתם ותנפת אתם תְּנוּפָה:	שני
16	For they are wholly given unto Me from among the children of Israel; instead of all that openeth the womb, even the first-born of all the children of Israel, have I taken them unto Me.	כי נתנים נתנים הָמָּה לי מתוך בני יִשְׂרָאֵל תַּחַת פִּטְרֵת כָּל־רֶחֶם בְּכוֹר כָּל־מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לקחתי אתם לי:	16

(9) והקהלת את כל עדת. לפי שהלויים נתונים קרבן כפרה מחמתם יצאו ויעמדו על קרבנם ויסמכו את ידיהם עליהם (מדרש אגדה):

(11) והניף אהרן את הלויים תנופה. כדרך שאדם מורע טעון תנופה חי (ויקרא יד, ב). מדרש אגדה). שלש תנופות נאמרו בפרשה זו הראשונה לצני קהת לכך נאמר צם והיו לעבד את עבדתי' לפי שעבדות קדש הקדשים עליהם הארון והשלחן וגו'. השניה לצני גרשון לכך נאמר צם תנופה לה' שאף עליהם היטה עבדות הקודש ויריעות וקרשים (נריך) לומר וקרשים דאלו קרשים ציד משא בני מררי) הנראות צנית קודש הקדשים והשלישית לצני מררי (מדרש אגדה):

17	For all the first-born among the children of Israel are Mine, both man and beast; on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I sanctified them for Myself.	כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה בַּיּוֹם הַפֶּתִי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי אֹתָם לִי:	17
18	And I have taken the Levites instead of all the first-born among the children of Israel.	וְאָקַח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל:	18
19	And I have given the Levites— they are given to Aaron and to his sons from among the children of Israel, to do the service of the children of Israel in the tent of meeting, and to make atonement for the children of Israel, that there be no plague among the children of Israel, through the children of Israel coming nigh unto the sanctuary.'	וְאֶתְנָה אֶת־הַלְוִיִּם נְתָנִים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְהִי בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בְּגֹשֶׁת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֹּדֶשׁ:	19
20	Thus did Moses, and Aaron, and all the congregation of the children of Israel, unto the Levites; according unto all that the LORD commanded Moses touching the Levites, so did the children of Israel unto them.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל־עֵדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַלְוִיִּם כְּכָל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה לַלְוִיִּם כֵּן עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	20
21	And the Levites purified themselves, and they washed their clothes; and Aaron offered them for a sacred gift before the LORD; and Aaron made atonement for them to cleanse them.	וַיִּתְחַטְּאוּ הַלְוִיִּם וַיִּכְבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וַיִּנָּף אֶהֱרֹן אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וַיִּכַּפֵּר עֲלֵיהֶם אֶהֱרֹן לִטְהָרָם:	21
22	And after that went the Levites in to do their service in the tent of meeting before Aaron, and before his sons; as the LORD had commanded Moses concerning the Levites, so did they unto them.	וְאַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדָתָם בְּאַהֲל מוֹעֵד לִפְנֵי אֶהֱרֹן וּלִפְנֵי בָנָיו כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַל־הַלְוִיִּם כֵּן עָשׂוּ לָהֶם: (ס)	22

(16) נתונים נתנים. נתונים למשא נתונים לשיר (ס): פשרת. פתיחת:

(17) כי לי כל בכור. שלי היו הזכורות צקו הדין שהגנתי עליהם צין זכורי מזרים ולקחתי אותם לי עד שטעו בעגל ועכשיו ואקח את הלויים:

(19) ואתנה וגו'. ה' פעמים נאמר בני ישראל במקרא זה להודיע חזתן שנכפלו אזכרותיהן במקרא אחד כמנין ה' חומשי מורה וכן ראיתי צ"ר (ויק"ר ז, ד): ולא יהיה בבני ישראל נגף. שלא ינטרכו לגשת אל הקדש שאם יגשו יהיה נגף:

(20) ויעש משה ואהרן וכל עדת וגו'. משה העמידן ואהרן הניפס וישראל סמכו את ידיהם:

(22) כאשר צוה ה' וגו' כן עשו. להגיד שזכ העושים והנעשה צהם שאחד מהן לא עכז:

23	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:	23
24	'This is that which pertaineth unto the Levites: from twenty and five years old and upward they shall go in to perform the service in the work of the tent of meeting;	זֹאת אֲשֶׁר לְלוֹיִם מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה יָבוֹאוּ לַעֲבֹד צָבָא בַּעֲבֹדֶת אֹהֶל מוֹעֵד: דָּא דְלֵוִיָּאִי מִבֶּן עֲשָׂרִין וְחָמִישׁ שָׁנִין וּלְעִילָא יִיְתִי לַחֲיִילָא חֵילָא בְּפוֹלְחֹן מִשְׁכָּן זְמָנָא:	24
25	and from the age of fifty years they shall return from the service of the work, and shall serve no more;	וּמִבֶּן חָמֵשִׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצָּבָא וְהָעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד: וּמִבֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין יָתוּב מִחֵיל פּוֹלְחָנָא וְלֹא יִפְלַח עוֹד:	25
26	but shall minister with their brethren in the tent of meeting, to keep the charge, but they shall do no manner of service. Thus shalt thou do unto the Levites touching their charges.'	וְשָׂרְתָּ אֶת-אֶחָיו בְּאֹהֶל מוֹעֵד לְשֹׁמֵר מִשְׁמֶרֶת וְעֲבֹדָה לֹא יַעֲבֹד כִּכָּה תַעֲשֶׂה לְלוֹיִם בְּמִשְׁמֶרֶתָם: (פ) וְיִשְׁמִישׁ עִם אֶחָוִהּ בְּמִשְׁכָּן זְמָנָא לְמִטְרָא מִטְרָא וּפּוֹלְחָנָא לֹא יִפְלַח כְּדִין תַּעֲבִיד לְלֵוִיָּאִי בְּמִטְרָתָהוֹן:	26
IX	And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the first month of the second year after they were come out of the land of Egypt, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר-סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר דְּסִינַי בְּשָׁתָא תַּנְיִיתָא לְמַפְקָהוֹן מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם בִּירְחָא קְדָמָא לְמִימֹר:	שלישי
2	'Let the children of Israel keep the passover in its appointed season.	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ: וַיַּעֲבֹדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת פֶּסַח בְּזִמְנָהּ:	2
3	In the fourteenth day of this month, at dusk, ye shall keep it in its appointed season; according to all the statutes of it, and according to all the ordinances thereof, shall ye keep it.'	בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא בִּירְחָא הַדִּין בֵּין שְׁמֵשָׁא תַּעֲבֹדוּן יִתִּיה בְּזִמְנָהּ כִּכָּל גְּזִירָתֶיהָ וּכְכָל דְּחֻזִּי לִיהָ תַּעֲבֹדוּן יִתִּיה: בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעֶרְבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמוֹעֲדוֹ כִּכָּל-חֻקָּתוֹ וּכְכָל-מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ:	3

(24) זאת אשר ללוים. שנים פוסלים זהם ואין המומין פוסלים זהם (ספרי סג. חולין כד, א): מבין חמש ועשרים. ובמקום אחר אומר (במדבר ד, ג) מבין שלשים שנה הא כילד מבין כ"ה צא ללמוד הלכות עבודה ולומד חמש שנים ובין ל' עובד מכהן לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו בחמש שנים ששז אינו רואה (חולין שס):

(25) ולא יעבוד עוד. עבודת משא ככתף אבל חוזר הוא לנעילת שערים ולשיר ולטעון עגלות (ספרי סג) וזהו ושרת את אחיו עם אחוהי כתרגומו:

(26) לשומר משמרת. לחנות סביב לאהל ולהקים ולהוריד בשעת המסעות:

(1) בחדש הראשון. פרשה שזראש הספר (לעיל א, ה) לא נאמרה עד אייר למדת שאין סדר מוקדם ומאוחר בתורה (פסחים ו, ז) ולמה לא פתח בזה מפני שהוא גנותן של ישראל (ספרי סד) שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד:

(2) במועדו. אף בשנת במועדו אף בטומאה (שס):

(3) ככל חקתיו. אלו מצוות שגופו שה תמים וזכר בן שנה (פסחים נה, א): וככל משפטיו. אלו מצוות שעל גופו ממקום אחר כגון שבעת ימים למנה ולביעור חמץ. (ס"א מצוות שגופו. שה תמים וזכר בן שנה. שעל גופו. כלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו. שחץ לגופו. מנה וביעור חמץ):

4	And Moses spoke unto the children of Israel, that they should keep the passover.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח:	וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַמַּעֲבָד פֶּסַח:
5	And they kept the passover in the first month, on the fourteenth day of the month, at dusk, in the wilderness of Sinai; according to all that the LORD commanded Moses, so did the children of Israel.	וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרָבִים בַּמִּדְבָּר סִינַי כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עֹשֵׂי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַעֲבָדוּ יֵת פֶּסַח בְּנִיסָן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא בֵּין שְׁמַשְׁיָא בַּמִּדְבָּר דְּסִינַי כָּל־דְּפָקִיד יֵת מֹשֶׁה בֶּן עַבְדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
6	But there were certain men, who were unclean by the dead body of a man, so that they could not keep the passover on that day; and they came before Moses and before Aaron on that day.	וַיְהִי אַנְשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא:	וַהֲווּ גּוֹבְרִיָא דְּהוּוּ מִסְּאָבִין לְטַמֵּי נַפְשָׁא דְּאִנְשָׁא וְלֹא יָכִילוּ לַמַּעֲבָד פֶּסַח בַּיּוֹמָא הַהוּא וַקְרִיבוּ קֳדָם מֹשֶׁה וְקֳדָם אַהֲרֹן בַּיּוֹמָא הַהוּא:
7	And those men said unto him: 'We are unclean by the dead body of a man; wherefore are we to be kept back, so as not to bring the offering of the LORD in its appointed season among the children of Israel?'	וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרָע לְבַלְתִּי הַקְרִיב אֶת־קֶרְבֶּן יְהוָה בְּמַעַדוֹ בַּתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַאֲמָרוּ גּוֹבְרִיָא הָאֲנָוִן לִיה אֲנַחְנָא מִסְּאָבִין לְטַמֵּי נַפְשָׁא דְּאִנְשָׁא לָמָּה נִתְּמַנַּע בְּדִיל דְּלֹא לְקַרְבָּא יֵת קוֹרְבָנָא דִּי בְּזַמְנִיה בְּגוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
8	And Moses said unto them: 'Stay ye, that I may hear what the LORD will command concerning you.'	וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עֲמְדוּ וְאִשְׁמְעָה מִה־יִּצְוָה יְהוָה לָכֶם: (פ)	וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה אוֹרִיכוּ עַד דְּאִשְׁמַע מָא דְּאִתְּפַקֵּד מִן קֳדָם יְיָ עַל דִּילְכּוֹן:
9	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
10	'Speak unto the children of Israel, saying: If any man of you or of your generations shall be unclean by reason of a dead body, or be in a journey afar off, yet he shall keep the passover unto the LORD;	דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־יְהִי־טֵמֵא לְנֶפֶשׁ אוֹ בְּדֶרֶךְ רַחֲקָה לָכֶם אוֹ לְדַרְתִּיכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לַיהוָה:	מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר גְּבַר גְּבַר אֲרִי יְהִי מִסְּאָב לְטַמֵּי נַפְשָׁא דְּאִנְשָׁא אוֹ בְּאוֹרַח רַחֲקָא לְכוֹן אוֹ לְדַרְיִכוֹן וַיַּעֲבִיד פֶּסַח קֳדָם יְיָ:

(4) וידבר משה וגו'. מה תלמוד לומר והלא כבר נאמר (ויקרא כג, מד) וידבר משה את מועדי ה' אלא כששמע פרשת מועדים מסיני אמר להם וחזר והזהירם בשעת מעשה (ספרי טו):

(6) לפני משה ולפני אהרן. כששניהם יושבין בצנית המדבר צאו ושאלום ולא יתכן לומר זה אחר זה שאם משה לא היה יודע אהרן מנין לו (ספרי סח):

(7) למה נגרע. אמר להם אין קדשים קרבים בטומאה אמרו לו יזרק הדם עלינו וכהנים טהורים ויאכל הצפר לטמאים (ס"א לטהורים כן גירסת ר"ס) אמר להם עמדו ואשמעה כתלמיד המוצטח לשמוע מפי רבו. אשרי ילוד אשה שכן מוצטח שכל זמן שהיה רואה היה מדבר עם השכינה (סנהדרין פ"ק) וראויה היתה פרשה זו להאמר על ידי משה כשאר כל התורה כולה אלא שזכר אלו שתאמר על ידיהן שמגלגלין זכות על ידי זכאי (ספרי שס):

11	in the second month on the fourteenth day at dusk they shall keep it; they shall eat it with unleavened bread and bitter herbs;	בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעֶרְבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־ מִצּוֹת וּמֵרָרִים יֹאכְלֻהוּ:	11
12	they shall leave none of it unto the morning, nor break a bone thereof; according to all the statute of the passover they shall keep it.	לֹא יִשְׁאַירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּבוּ כָּכָל־ חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:	12
13	But the man that is clean, and is not on a journey, and forbeareth to keep the passover, that soul shall be cut off from his people; because he brought not the offering of the LORD in its appointed season, that man shall bear his sin.	וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־הוּא טָהוֹר וּבִדְרָךְ לֹא־הָיָה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֻּיָּה כִּי קָרְבַּן יָהוָה לֹא הִקְרִיב בְּמִעְדּוֹ חֲטָאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא:	13
14	And if a stranger shall sojourn among you, and will keep the passover unto the LORD: according to the statute of the passover, and according to the ordinance thereof, so shall he do; ye shall have one statute, both for the stranger, and for him that is born in the land.'	וְאִישׁ יִתְגִּיר עִמָּכֶם וְיִקְרָא וְיַעֲבִיד פֶּסַח קֹדֶם יְיָ כְּגִזְרַת פֶּסַח וּכְדִחוּי לֵיהּ כֵּן יַעֲבִיד קִמָּא חַד יִהְיֶה לָכֵן וּלְגִירָא וְלִצִּיבִיא דְּאַרְעָא:	14
15	And on the day that the tabernacle was reared up the cloud covered the tabernacle, even the tent of the testimony; and at even there was upon the tabernacle as it were the appearance of fire, until morning.	וּבְיוֹמָא דְּאַתְקֻם מִשְׁכְּנָא חָפָא עֲנָנָא יָת מִשְׁכְּנָא לְמִשְׁכְּנָא דְּסִתְדוּתָא וּבִרְמִשָּׂא הָוִי עַל מִשְׁכְּנָא כְּחִיזוֹ אִישְׁתָּא עַד צַפְרָא:	רביעי 15
16	So it was alway: the cloud covered it, and the appearance of fire by night.	כֵּן הָיָה תָמִיד הָעֲנָן יִכְסֶּנּוּ וּמִרְאֵה־אֵשׁ לַיְלָה:	16
17	And whenever the cloud was taken up from over the Tent, then after that the children of Israel journeyed; and in the place where the cloud abode, there the children of Israel encamped.	וּלְפִי הַעֲלֹת הָעֲנָן מֵעַל הָאֹהֶל וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן־שָׁם הָעֲנָן שָׁם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	17

- (10) או בדרך רחקה. נקוד עליו לומר לא שרחוקה ודאי אלא שהיה חוץ לאסקופת העזרה כל זמן שחיטה (פסחים נג, ב).
 ספרי טז). פסח שני מנחם עמו צדית ואין שם יוס טז ואין איסור חמץ אלא עמו צאכילתו (פסחים נה, א):
 (14) וכי יגור אתכם גר ועשה פסח. יכול כל המתגייר יעשה פסח מיד תלמוד לומר חקה אחת וגו' אלא כך משמעו וכי
 יגור אתכם גר וצא עת לעשות פסח עם חזיריו כחקה וכמשפט יעשה (פסחים נג, ב) ספרי עא):
 (15) המשכן לאהל העדות. המשכן העשוי להיות אהל ללוחות העדות: יהיה על המשכן. כמו הָיָה על המשכן וכן
 כל לשון הפרשה:
 (17) העלות הענן. כמרגמו אסתלקות וכן ונעלה הענן ולא יתכן לכחזר ולפי עלות הענן ועלה הענן שאין זה לשון סלוק

18	At the commandment of the LORD the children of Israel journeyed, and at the commandment of the LORD they encamped: as long as the cloud abode upon the tabernacle they remained encamped.	עַל־פִּי יְהוָה יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל־פִּי יְהוָה יִחַנוּ כָּל־יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן הָעֲנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן יִחַנוּ:	עַל מִימָרָא דִּי נְטָלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל מִימָרָא דִּי שָׁרֹן כָּל יוֹמִין דְּשָׂרִי עֲנָא עַל מִשְׁכְּנָא שָׁרֹן:
19	And when the cloud tarried upon the tabernacle many days, then the children of Israel kept the charge of the LORD, and journeyed not.	וּבַהֲאֲרִיךְ הָעֲנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא יִסְעוּ:	וּבְאַרְכּוּת עֲנָא עַל מִשְׁכְּנָא יוֹמִין סְגִיאִין וְיִשְׁרֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת מִטְּרַת מִימָרָא דִּי וְלֹא נְטָלִין:
20	And sometimes the cloud was a few days upon the tabernacle; according to the commandment of the LORD they remained encamped, and according to the commandment of the LORD they journeyed.	וְיֵשׁ אֲשֶׁר יְהִיָּה הָעֲנָן יָמִים מְסֹפֵר עַל־הַמִּשְׁכָּן עַל־פִּי יְהוָה יִחַנוּ וְעַל־פִּי יְהוָה יִסְעוּ:	וְאִית דְּהוּי עֲנָא יוֹמִין דְּמִנֵּן עַל מִשְׁכְּנָא עַל מִימָרָא דִּי שָׁרֹן וְעַל מִימָרָא דִּי נְטָלִין:
21	And sometimes the cloud was from evening until morning; and when the cloud was taken up in the morning, they journeyed; or if it continued by day and by night, when the cloud was taken up, they journeyed.	וְיֵשׁ אֲשֶׁר־יְהִיָּה הָעֲנָן מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר וְנִעְלָה הָעֲנָן בַּבֹּקֶר וְנִסְעוּ אִזּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה וְנִעְלָה הָעֲנָן וְנִסְעוּ:	וְאִית דְּהוּי עֲנָא מִרְמָשָׁא עַד צִפְרָא וּמִסְתַּלֵּק עֲנָא בְּצִפְרָא וְנְטָלִין אִזּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה וּמִסְתַּלֵּק עֲנָא וְנְטָלִין:
22	Whether it were two days, or a month, or a year, that the cloud tarried upon the tabernacle, abiding thereon, the children of Israel remained encamped, and journeyed not; but when it was taken up, they journeyed.	אִזּוֹ־יָמִים אִזּוֹ־חֹדֶשׁ אִזּוֹ־יָמִים בַּהֲאֲרִיךְ הָעֲנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן לִשְׁכֹּן עָלָיו יִחַנוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִסְעוּ וּבַהֲעֹלָתוֹ יִסְעוּ:	אִזּוֹ חֲרִין יוֹמִין אִזּוֹ יָרֵחָא אִזּוֹ עֵדָן בְּעֵדָן בְּאַרְכּוּת עֲנָא עַל מִשְׁכְּנָא לְמִשְׁרֵי עֲלוּהִי שָׁרֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא נְטָלִין וּבַאֲסַתְלֻקוּתִיהָ נְטָלִין:
23	At the commandment of the LORD they encamped, and at the commandment of the LORD they journeyed; they kept the charge of the LORD, at the commandment of the LORD by the hand of Moses.	עַל־פִּי יְהוָה יִחַנוּ וְעַל־פִּי יְהוָה יִסְעוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה שְׁמְרוּ עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: (פ)	עַל מִימָרָא דִּי שָׁרֹן וְעַל מִימָרָא דִּי נְטָלִין יֵת מִטְּרַת מִימָרָא דִּי נְטָרִין עַל מִימָרָא דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:
X	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	וּמַלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

אלא זמנא ועלייה כמו (מלכים"א יח, מד) והנה עב קטנה ככף איש עולה מים:
 (18) על פי ה' יסעו. שנינו זמלאכת המשכן (פי"ג) כיון שהיו ישראל נוסעים היה עמוד הענן מתקפל ונמשך על גבי בני יהודה כמין קורה תקעו והריעו ותקעו ולא היה מהלך עד שמשא אומר (להלן י, לה) קומה ה' ונסע דגל מחנה יהודה וז' בספרי (פד): ועל פי ה' יחנו. כיון שהיו ישראל חונים עמוד הענן מתמר ועולה ונמשך על גבי בני יהודה כמין סוכה ולא היה נפרש עד שמשא אומר (להלן י, לו) שובה ה' רצבות אלפי ישראל הוי אומר על פי ה' וציד משה (מלאכת המשכן פי"ד):
 (20) ויש. כלומר ופעמים: ימים מספר. ימים מועטים:
 (22) או ימים. שנה כמו (ויקרא כה, כט) ימים תהיה גאולתו:

<p>2 'Make thee two trumpets of silver; of beaten work shalt thou make them; and they shall be unto thee for the calling of the congregation, and for causing the camps to set forward.</p>	<p>עֲשֵׂה לָךְ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרֹת כֶּסֶף מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לָךְ לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמַסַּע אֶת־הַמַּחֲנֹת:</p>	<p>2 עֲשֵׂה לָךְ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרֹת כֶּסֶף מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לָךְ לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמַסַּע אֶת־הַמַּחֲנֹת:</p>
<p>3 And when they shall blow with them, all the congregation shall gather themselves unto thee at the door of the tent of meeting.</p>	<p>וַיִּתְקְעוּ בָהֶן וַיֵּדְמְנוּ לְוַתְּךָ כָּל כְּנִשְׁתָּא לְתַרְע מִשְׁכַּן זְמָנָא:</p>	<p>3 וַיִּתְקְעוּ בָהֶן וַיֵּדְמְנוּ לְוַתְּךָ כָּל כְּנִשְׁתָּא לְתַרְע מִשְׁכַּן זְמָנָא:</p>
<p>4 And if they blow but with one, then the princes, the heads of the thousands of Israel, shall gather themselves unto thee.</p>	<p>וְאִם בְּחֶדָּא יִתְקְעוּ וַיֵּדְמְנוּ לְוַתְּךָ רַבְרַבִּיא רִישֵׁי אֲלָפִיא דִּישְׂרָאֵל:</p>	<p>4 וְאִם בְּחֶדָּא יִתְקְעוּ וַיֵּדְמְנוּ לְוַתְּךָ רַבְרַבִּיא רִישֵׁי אֲלָפִיא דִּישְׂרָאֵל:</p>
<p>5 And when ye blow an alarm, the camps that lie on the east side shall take their journey.</p>	<p>וַיִּתְקְעוּ יִבְבְּתָא וַיִּשְׁלֹן מִשְׁרִיתָא דְשָׁרְיָן קְדוּמָא:</p>	<p>5 וַיִּתְקְעוּ תְרוּעָה וַיִּסְעוּ הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים קְדוּמָה:</p>
<p>6 And when ye blow an alarm the second time, the camps that lie on the south side shall set forward; they shall blow an alarm for their journeys.</p>	<p>וַיִּתְקְעוּ יִבְבְּתָא תַנְיָנֹת וַיִּשְׁלֹן מִשְׁרִיתָא דְשָׁרְיָן קְדוּמָא יִתְקְעוּ לְמַטְלֵיהוֹן:</p>	<p>6 וַיִּתְקְעוּ תְרוּעָה שְׁנִית וַיִּסְעוּ הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים תִּמְנָה תְרוּעָה יִתְקְעוּ לְמַסְעֵיהֶם:</p>
<p>7 But when the assembly is to be gathered together, ye shall blow, but ye shall not sound an alarm.</p>	<p>וּבְמִכְנַשׁ יִתְקְעוּ יִתְקְעוּ וְלֹא תִבְבֹּן:</p>	<p>7 וּבְהִקְהִיל אֶת־הַקָּהָל יִתְקְעוּ וְלֹא תִרְעוּ:</p>
<p>8 And the sons of Aaron, the priests, shall blow with the trumpets; and they shall be to you for a statute for ever throughout your generations.</p>	<p>וּבְנֵי אַהֲרֹן כְּהֲנָנִיא יִתְקְעוּ בְּחֲצוֹצְרֹתָא וַיְהִיו לָכֹון לְקָיָם עֹלָם לְדֹרֵיכֹון:</p>	<p>8 וּבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בְּחֲצוֹצְרוֹת וְהָיוּ לָכֶם לְחֻקַּת עֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:</p>

(2) עשה לך. (שיהיו תוקעין לפניך כמלך (דברים לג, ה) ויהי ציפורן מלך): עשה לך. משלך: עשה לך. (אמה עושה ומשתמש בזה ולא אחר) (שם): למקרא העדה. כשתמצא לדבר עם הסנהדרין ושאר העם ותקראם לאסוף אליך תקראם על ידי חצוצרות: ולמסע את המחנות. בשעת סלוק מסעות תתקעו בזה לסימן נמצאת אמה אומר על פי שלשה היו נוסעים על פי הקצ"ה ועל פי משה ועל פי חצוצרות (מלאכת המשכן פי"ג): מקשה. מהעשת תעשה בהקשת הקורנס (ספרי ע"ב):

(3) ותקעו בהן. בשמיעה והוא סימן למקרא העדה שנאמר ונועדו אליך כל העדה אל פתח אהל מועד:
(4) ואם באחת יתקעו. הוא סימן למקרא הנשיאים שנאמר ונועדו אליך הנשיאים ואף הן יעידתן אל פתח אהל מועד ומגזרה שזה הוא צא בספרי (ע"ג):
(5) ותקעתם תרועה. סימן מסע המחנות תקיעה תרועה ותקיעה כך הוא נדרש בספרי (שם) מן המקראות היתרים (ר"ה לה):

(7) ובהקהיל את הקהל וגו'. לפי שהוא אומר והיו לך למקרא העדה ולמסע את המחנות מה מקרא העדה תוקע בשני כהנים ובשתיים שנאמר ותקעו בהן וגו' אף מסע המחנות בשמיעה יכול מה מסע המחנות תוקע ומריע ותוקע אף מקרא העדה תוקע ומריע ותוקע ומעמדה אין חילוק בין מקרא העדה למסע את המחנות חלמוד לומר ובהקהיל את הקהל וגו' לומר שאין תרועה למקרא העדה והוא הדין לנשיאים הרי סימן לשלשם מקרא העדה בשמים ושל נשיאים באחת וזו וזו אין בזה תרועה ומסע המחנות בשמים על ידי תרועה ותקיעה (ספרי ע"ד):

(8) ובני אהרן יתקעו. במקראות ובמסעות הללו:

<p>9 And when ye go to war in your land against the adversary that oppresses you, then ye shall sound an alarm with the trumpets; and ye shall be remembered before the LORD your God, and ye shall be saved from your enemies.</p>	<p>וְאִרִי תִיעָלוּן לְאַמְחָא קִרְבָּא בְּאַרְעֲכֹן עַל מַעֲקֵי דְמַעֲקִין לְכֹון וּתְנַבְּבִין בְּחִצּוֹצְרֹתָא וַיִּיעוֹל דְּוִכְרָנְכֹון לְטָבָא קֳדָם יי אֱלֹהֲכֹון וְתִתְפָּרְקִין מִשְׁנֵאִיכֹון:</p>	<p>9 וְכִי־תִבָּאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל־הַצֹּר הַצֹּרֶר אֹתְכֶם וְהִרְעַתֶם בְּחִצְצֹרֹת וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבֵיכֶם:</p>
<p>10 Also in the day of your gladness, and in your appointed seasons, and in your new moons, ye shall blow with the trumpets over your burnt-offerings, and over the sacrifices of your peace-offerings; and they shall be to you for a memorial before your God: I am the LORD your God.'</p>	<p>וּבְיוֹם חֲדוֹתְכֹון וּבְמוֹעֲדֵיכֹון וּבְרִישֵׁי יִרְחִיכֹון וְתִתְקַעוּן בְּחִצּוֹצְרֹתָא עַל עֲלֹתְכֹון וְעַל נִכְסַת קוֹדְשִׁיכֹון וַיְהִיו לְכֹון לְדוִכְרָנָא קֳדָם אֱלֹהֲכֹון אֲנָא יי אֱלֹהֲכֹון:</p>	<p>10 וּבְיוֹם שְׂמִחְתְּכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבִרְאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם (בַּסֻּפְרֵי סִפְרָא וַאֲשַׁכְנוּ חֳדָשְׁכֶם) וְתִקְעֶתֶם בְּחִצְצֹרֹת עַל עֲלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)</p>
<p>11 And it came to pass in the second year, in the second month, on the twentieth day of the month, that the cloud was taken up from over the tabernacle of the testimony.</p>	<p>וְהָיָה בְּשָׁתָא תְּנִיחָא בִּירְחָא תְּנִינָא בְּעֶשְׂרִין בִּירְחָא אֶסְתַּלַּק עֲנָנָא מֵעָלְי מִשְׁכְּנָא דְסִתְרוֹתָא:</p>	<p>חמישי וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּעֶשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ נֶעְלָה הָעֶנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת:</p>
<p>12 And the children of Israel set forward by their stages out of the wilderness of Sinai; and the cloud abode in the wilderness of Paran.—</p>	<p>וַיִּסְעוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכֵּן הָעֶנָן בְּמִדְבַּר פָּאֶרָן:</p>	<p>12 וַיִּסְעוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכֵּן הָעֶנָן בְּמִדְבַּר פָּאֶרָן:</p>
<p>13 And they took their first journey, according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.</p>	<p>וַיִּסְעוּ בְּרֵאשִׁית עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:</p>	<p>13 וַיִּסְעוּ בְּרֵאשִׁית עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:</p>
<p>14 And in the first place the standard of the camp of the children of Judah set forward according to their hosts; and over his host was Nahshon the son of Amminadab.</p>	<p>וַיִּסֹּעַ דָּגֹל מַחֲנֵה בְּנֵי־יְהוּדָה בְּרֵאשִׁית לְצִבְאָתָם וְעַל־צִבְאָו נַחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב:</p>	<p>14 וַיִּסֹּעַ דָּגֹל מַחֲנֵה בְּנֵי־יְהוּדָה בְּרֵאשִׁית לְצִבְאָתָם וְעַל־צִבְאָו נַחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב:</p>
<p>15 And over the host of the tribe of the children of Issachar was Nethanel the son of Zuar.</p>	<p>וְעַל־צִבְאָ מַטֵּה בְּנֵי יִשָּׁשְׁכָר וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר נֹתָנָאל בֶּן־צוּעָר:</p>	<p>15 וְעַל־צִבְאָ מַטֵּה בְּנֵי יִשָּׁשְׁכָר וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר נֹתָנָאל בֶּן־צוּעָר:</p>

- (10) על עליהם. נקראו נצור הכחוז מדבר (ספרי עז. ערכין יא): אני ה' אלהיכם. מכאן למדנו מלכיות עם זכויות ושופרות שנאמר ותקעתם הרי שופרות לזכרון הרי זכויות אני ה' אלהיכם זו מלכיות וכו' (ספרי שם):
- (11) בחדש השני. נמצאת אמה אומר שנים עשר חודש חסר יימים עשו בחורז שהרי בראש חודש סיון חנו שם (שמות יט),
- (א) ולא נסעו עד עשרים באייר לשנה הזאה (סדר עולם פ"ח):
- (12) למסעיהם. כמשפט המפורש למסע דגליהם מי ראשון ומי אחרון: במדבר פארן. קצרות התאווה במדבר פארן
- היה ושם חנו ממעם זה:

16	And over the host of the tribe of the children of Zebulun was Eliab the son of Helon.	וְעַל־צִבְאָא מִטָּה בְנֵי זְבוּלֹן וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:	16
17	And the tabernacle was taken down; and the sons of Gershon and the sons of Merari, who bore the tabernacle, set forward.	וְהוּרַד הַמִּשְׁכָּן וְנִסְעוּ בְנֵי־גֶרְשׁוֹן וּבְנֵי מֶרָרִי נֹשְׂאֵי הַמִּשְׁכָּן וּמִתְפָּרֵק מִשְׁכְּנָא וְנִטְלִין בְּנֵי גֶרְשׁוֹן וּבְנֵי מֶרָרִי נֹטְלֵי מִשְׁכְּנָא:	17
18	And the standard of the camp of Reuben set forward according to their hosts; and over his host was Elizur the son of Shedeur.	וְנִסְעָה דָּגֹל מַחֲנֶה רְאוּבֵן לְצִבְאָתָם וְעַל־צִבְאֹו אֱלִיצֹור בֶּן־שְׁדֵיאוֹר:	18
19	And over the host of the tribe of the children of Simeon was Shelumiel the son of Zurishaddai.	וְעַל־צִבְאָא מִטָּה בְנֵי שִׁמְעוֹן וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדַּי:	19
20	And over the host of the tribe of the children of Gad was Eliasaph the son of Deuel.	וְעַל־צִבְאָא מִטָּה בְנֵי־גָד אֱלִיסָפָה בֶּן־דְּעוּאֵל:	20
21	And the Kohathites the bearers of the sanctuary set forward, that the tabernacle might be set up against their coming.	וְנִסְעוּ הַקֹּהֲתִים נֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהִקְיָמוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן עַד־בָּאָם:	21
22	And the standard of the camp of the children of Ephraim set forward according to their hosts; and over his host was Elishama the son of Ammihud.	וְנִסְעָה דָּגֹל מַחֲנֶה בְנֵי־אֶפְרַיִם לְצִבְאָתָם וְעַל־צִבְאֹו אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד:	22
23	And over the host of the tribe of the children of Manasseh was Gamaliel the son of Pedahzur.	וְעַל־צִבְאָא מִטָּה בְנֵי מְנַשֶּׁה וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי גַמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוֹר:	23
24	And over the host of the tribe of the children of Benjamin was Abidan the son of Gideoni.	וְעַל־צִבְאָא מִטָּה בְנֵי בִנְיָמִן וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי אַבִּידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי:	24

(17) והורד המשכן. כיון שנוסע דגל יהודה נכנסו אהרן וצניו ופרקו את הפרכת וכסו זה את הארון שנאמר (במדבר ז, ה) וזה אהרן וצניו וצנסוע המחנה וצני גרשון וצני מררי פורקין המשכן וטוענין אותו בעגלות והארון וכלי הקדש של משא בני קהת עומדים מכוסין ונחנין על המומות עד שנסע דגל מחנה ראובן ואחר כך ונסעו הקהתים (מלאכת המשכן פי"ג. תחומא במדבר יז):

(21) נשאי המקדש. נושאי דברים המקודשים: והקימו את המשכן. בני גרשון וצני מררי שהיו קודמים להם מסע שני דגלים היו מקימין את המשכן כשהיה הענן שוכן וסימן החנייה נראה בדגל מחנה יהודה והם חונים ועדיין בני קהת באים מאחריהם עס שני דגלים האחרונים היו בני גרשון וצני מררי מקימין את המשכן וכשצאים בני קהת מולאים אותו על מכונו ומכניסין בו הארון והשלחן והמנורה והמזבחות וזהו משמעות המקרא והקימו מקימי המשכן אותו עד טרם בואם של בני קהת:

25	And the standard of the camp of the children of Dan, which was the rearward of all the camps, set forward according to their hosts; and over his host was Ahiezer the son of Ammishaddai.	וְנָטִיל טִיקָס מִשְׁרֵית בְּנֵי דָן מִכְנִישׁ לְכָל מִשְׁרֵיתָא לְחִילֵיהוֹן וְעַל חִילֵיה אַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:	וְנֹסַע דָּגֵל מַחֲנֶה בְנֵי־דָן מֵאַסָּף לְכָל־הַמַּחֲנֹת לְצַבָּאתָם וְעַל־צָבָאוֹ אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:	25
26	And over the host of the tribe of the children of Asher was Pagiel the son of Ochran.	וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי אָשֶׁר פָּגִיעֵאל בֶּר עֶכְרָן:	וְעַל־צָבָא מַטֵּה בְנֵי אָשֶׁר פָּגִיעֵאל בֶּן־עֶכְרָן:	26
27	And over the host of the tribe of the children of Naphtali was Ahira the son of Enan.	וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּר עֵינָן:	וְעַל־צָבָא מַטֵּה בְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן־עֵינָן:	27
28	Thus were the journeyings of the children of Israel according to their hosts.—And they set forward.	אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְצַבָּאתָם וַיִּסְעוּ: (ס)	אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְצַבָּאתָם וַיִּסְעוּ: (ס)	28
29	And Moses said unto Hobab, the son of Reuel the Midianite, Moses' father-in-law: 'We are journeying unto the place of which the LORD said: I will give it you; come thou with us, and we will do thee good; for the LORD hath spoken good concerning Israel.'	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּר רְעוּאֵל מִדְיָנָא חֲמוּדִי דְמֹשֶׁה נָטִילִין אֲנַחְנָא לְאַתְרָא דְאָמַר יי יְהוָה אֲתִין לְכוּן אִיתָא עִמָּנָא וְנוֹטִיב לָךְ אַרְי יי מְלִיל לְאַיְתָאָה טָבְתָא עַל יִשְׂרָאֵל:	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּן־רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֲתָן מֹשֶׁה נֹסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֵתָּו אֲתָן לָכֶם לָכֶה אֲתָנּוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ כִּי־יְהוָה דִּבֶּר־טוֹב עַל־יִשְׂרָאֵל:	29
30	And he said unto him: 'I will not go; but I will depart to mine own land, and to my kindred.'	וַיֹּאמֶר לִיה לֹא אֵיזִיל אֵלֶּהִין לְאַרְעִי וּלְיַלְדוֹתַי אֵיזִיל:	וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלֶּךְ כִּי אִם־אֶל־אַרְצִי וְאֶל־מוֹלַדְתִּי אֵלֶּךְ:	30
31	And he said: 'Leave us not, I pray thee; forasmuch as thou knowest how we are to encamp in the wilderness, and thou shalt be to us instead of eyes.'	וַיֹּאמֶר לֹא כֻעַן תִּשְׁבּוּק יִתְנָא אַרְי עַל כֵּן יִדְעָתָא כִּד תּוֹינָא שָׂרֵן בְּמִדְבָּרָא וְגִבּוֹרֵן דְאַתְעִבִּידָא לָנָא חֲזִיתָא בְּעֵינֶךָ:	וַיֹּאמֶר אֶל־נָא תַעֲזֹב אֲתָנּוּ כִּי עַל־כֵּן יִדְעָתָּ חֲתָנְנוּ בְּמִדְבָּר וְהָיִיתָ לָנוּ לְעֵינָיִם:	31

(25) מאסף לכל המחנות. תלמוד ירושלמי (עירובין ה, א) לפי שהיה שצטו של דן מרוצה באוכלוסין היה נוסע באחרונה וכל מי שהיה מאחד דבר היה מחזירו לו. אחיא כמאן דאמר כתיבה היו מהלכין ומפיק לה מן (במדבר ז, יז) כאשר יחנו כן יסעו.

ואית דאמרי בקורה היו מהלכין ומפיק לה מן מאסף לכל המחנות:

(28) אלה מסעי. זה סדר מסעיהם: ויסעו. ציוס ההוא נסעו:

(29) חובב. הוא יתרו שנאמר (שופטים ד, יא) מבני חוצצ חותן משה ומה תלמוד לומר (שמות ז, יח) ותצאנה אל רעואל אציהן מלמד שהמינוקות קורין לאצי אציהן אצא ושמות הרצה היו לו יתרו על שם שיתר פרשה אחת בתורה חוצצ על שחצצ את התורה וכו' (ספרי עח): נסעים אנחנו אל המקום. מיד עד ג' ימים אנו נכנסין לארץ שבמסע זה הראשון נסעו על מנת להכנס לארץ ישראל אלא שחטאו במתאוננים ומפני מה שקף משה עמום שעדיין לא נגזרה גזרה עליו וכסבור שהוא נכנס (ספרי עס):

(30) אל ארצי ואל מולדתי. אם בשביל נכסי אם בשביל משפחתי (ספרי עט):

(31) אל נא תעזב. אין נא אלא לשון בקשה שלא יאמרו לא נחגייר יתרו מחצה סבור היה שיש לגרים חלק בארץ עכשי

32	And it shall be, if thou go with us, yea, it shall be, that what good soever the LORD shall do unto us, the same will we do unto thee.'	וְהָיָה כִּי־תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יַיִטִּיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יַיִטִּיב לְךָ:	32
33	And they set forward from the mount of the LORD three days' journey; and the ark of the covenant of the LORD went before them three days' journey, to seek out a resting-place for them.	וַיֵּשְׁלוּ מִטּוֹרָא דְּאַתְגְּלִי עֲלוֹהֵי יִקְרָא דִּי מַהֲלָךְ תִּלְתָּא יוֹמִין וְאַרְוֹן קִמָּא דִּי נָטִיל קְדָמִיהוֹן מַהֲלָךְ תִּלְתָּא יוֹמִין לְאַתְקָנָא לְהוֹן אֶתֶר בֵּית מִשְׁרֵי:	33
34	And the cloud of the LORD was over them by day, when they set forward from the camp.	וַעֲנַן יִקְרָא דִּי מִטְל עֲלִיָּהוֹן בֵּימָמָא בְּמִטְלָהוֹן מִן מִשְׁרֵיָתָא:	34
35	And it came to pass, when the ark set forward, that Moses said: 'Rise up, O LORD, and let Thine enemies be scattered; and let them that hate Thee flee before Thee.'	וְהָיָה בְּמִטְל אֲרֻנָּא וְאַמֵּר מֹשֶׁה אֶתְגְּלִי יְיָ וְיִתְפָּדְרוּן שְׂנְאֵיךָ וְיִעַרְקוּן בְּעַלֵּי דְבִקְדָךְ מִן קִדְמָךְ:	ששי
36	And when it rested, he said: 'Return, O LORD, unto the ten thousands of the families of Israel.'	וּבְמִשְׁרֻתֵי אָמַר תוֹב יְיָ שְׁרִי בִּיקְרָךְ בְּגוֹ רַבּוֹת אֶלְפֵי דִּישְׂרָאֵל:	36

שראה שאין להם חלק הניחם והלך לו (שס פ): כי על כן ידעת חנתנו במדבר. כי נאה לך לעשות זאת על אשר ידעת חנותנו במדבר וראית נסים וגבורות שנעשו לנו (שס): כי על כן ידעת. כמו על אשר ידעת כמו (בראשית לח, כו) כי על כן לא נתתיה לשלה בני (שס יח, ה) כי על כן עצרתם (שס יט, ח) כי על כן צאו (שס לג, י) כי על כן ראית פניך: והיית לנו לעינים. לשון עזר כתרומתו. דבר אחר לשון עמיד כל דבר ודבר שיתעלם מעיניו תהיה מאיר עיניו. דבר אחר שתהא חזיב עלינו כגלגל עינינו שנאמר (דברים י, יט) ואהבתם את הגר:

(32) והיה הטוב ההוא וגו'. מה טובה הטיבו לו אמרו כשהיו ישראל מחלקין את הארץ היה דושנה של יריחו ת"ק אמה על ת"ק אמה והניחוהו למחלוק אמרו מי שיצנה בית המקדש בחלקו הוא יטלנו וצין כך וצין כך נתנוהו לצני יתרו ליונדב בן רכב שנאמר (שופטים א, טו) ובני קני חותן משה עלו מעיר החמרים וגו' (ספרי פא):

(33) דרך שלשת ימים. מהלך שלשת ימים הלכו ציוס אחד שהיה הקצ"ה חפץ להכניסם לארץ מיד (שס פב): וארון ברית ה' נסע לפניהם דרך שלשת ימים. זה הארון היוצא עמהם למלחמה ובו שצרי לוחות מונחים ומקדים לפנייהם דרך שלשת ימים לתקן להם מקום חנייה (ספרי פג. ב"ב יד):

(34) וענן ה' עליהם יומם. שצעה עננים כחוצים במסעיהם ארבע מד' רוחות ואחד למעלה ואחד למטה ואחד לפנייהם מנמיך את הגבוה ומגביה את הנמוך והורג נחשים ועקרבים (ספרי שס): מן המחנה. ממקום חנייתו:

(35) ויהי בבסע הארץ. עשה לו סמניות מלפניו ומלאחריו לומר שאין זה מקומו ולמה נכתב כאן כדי להפסיק צין פורעניות לפורעניות וכו' כדאיתא בכל כחצי הקדש (שבת קטז, א). קומה ה'. לפי שהיה מקדים לפנייהם מהלך שלשת ימים היה משה אומר עמוד והמתן לנו ואל תחרקן יותר (תנחומא צויהל ז): ויפוצו אויבך. המכונסין (ספרי פד): וינסו משנאך. אלו הרודפים: משנאך. אלו שונאי ישראל שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם שנאמר (תהלים פג, ג"ד) ומשנאך נשאו ראש ומי הם על עמך יערימו סוד (ספרי שס):

(36) שובה ה'. מנחם תרגמו לשון מרגוע וכן (ישעיה ל, טו) בשובה ונחם תושעון: רבבות אלפי ישראל. מגיד שאין השכינה שורה בישראל פחותים משני אלפים ושתי רבבות (ספרי שס. יצמות סד, א):

XI	<p>And the people were as murmurers, speaking evil in the ears of the LORD; and when the LORD heard it, His anger was kindled; and the fire of the LORD burnt among them, and devoured in the uttermost part of the camp.</p>	<p>וַיְהִי הָעָם כַּמְתַּאנָּנִים רָע בְּאָזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר-בָּם אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל בְּקֶצֶה הַמַּחֲנֶה:</p> <p>וַהֲנֶה עָמָא כַּד מִסְתַּקְפִּין בִּישׁ קָדָם יְיָ וַיִּשְׁמַע קָדָם יְיָ וַתִּחַר אַפּוֹ וַיִּגְזֶה וַדְּלִיקַת בְּהוֹן אִישְׁתָּא מִן קָדָם יְיָ וַיִּצְיֵאֵת בְּסִיפֵי מִשְׁרִיתָא:</p>	<p>XI</p> <p>וַיְהִי הָעָם כַּמְתַּאנָּנִים רָע בְּאָזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר-בָּם אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל בְּקֶצֶה הַמַּחֲנֶה:</p>
2	<p>And the people cried unto Moses; and Moses prayed unto the LORD, and the fire abated.</p>	<p>וַיִּצְעַק הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ:</p> <p>וַצִּנַּח עָמָא עַל מֹשֶׁה וַצִּלִּי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ וַאֲשַׁתְּקַעַת אִישְׁתָּא:</p>	<p>2</p> <p>וַיִּצְעַק הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ:</p>
3	<p>And the name of that place was called Taberah, because the fire of the LORD burnt among them.</p>	<p>וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא תִבְעָרָה כִּי-בָעִרָה בָּם אֵשׁ יְהוָה:</p> <p>וַקְרָא שְׁמִיה דְּאַתְרָא הַהוּא דְּלִיקַתָּא אַרִי דְּלִיקַת בְּהוֹן אִישְׁתָּא מִן קָדָם יְיָ:</p>	<p>3</p> <p>וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא תִבְעָרָה כִּי-בָעִרָה בָּם אֵשׁ יְהוָה:</p>
4	<p>And the mixed multitude that was among them fell a lusting; and the children of Israel also wept on their part, and said: 'Would that we were given flesh to eat!'</p>	<p>וְהָאֶסְפָּסָף אֲשֶׁר בְּקֶרְבּוֹ הִתְאָוּוּ תֹאֲוָה וַיִּשְׁבּוּ וַיִּבְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר:</p> <p>וּרְבָרְבִין דְּבִינְהוֹן שְׁאִילוּ שְׁאִילָתָא וַתְּבוּ וַיִּבְכוּ אַף בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִן יוֹכִילֵנָא בָּשָׂרָא:</p>	<p>4</p> <p>וְהָאֶסְפָּסָף אֲשֶׁר בְּקֶרְבּוֹ הִתְאָוּוּ תֹאֲוָה וַיִּשְׁבּוּ וַיִּבְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר:</p>
5	<p>We remember the fish, which we were wont to eat in Egypt for nought; the cucumbers, and the melons, and the leeks, and the onions, and the garlic;</p>	<p>זָכַרְנוּ אֶת-הַדָּגָה אֲשֶׁר-נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטְחִיּוֹת וְאֶת-הַחֲצִיר וְאֶת-הַבָּצְלִים וְאֶת-הַשּׁוּמִיּוֹם:</p> <p>דְּכִרִין אֲנַחְנָא יְת נּוּנְיָא דְּתוּנְיָא אֲכָלִין בְּמִצְרַיִם מִגֵּן יְת בּוּצִינְיָא וְיֵת אֲבִטְחִיָּא וְכִרְתִּי וּבִצְלִי וְתוּמִי:</p>	<p>5</p> <p>זָכַרְנוּ אֶת-הַדָּגָה אֲשֶׁר-נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטְחִיּוֹת וְאֶת-הַחֲצִיר וְאֶת-הַבָּצְלִים וְאֶת-הַשּׁוּמִיּוֹם:</p>
6	<p>but now our soul is dried away; there is nothing at all; we have nought save this manna to look to.'</p>	<p>וַעֲתָה נַפְשֵׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כָּל בְּלִתִּי אֶל-הַמָּן עֵינֵינוּ:</p> <p>וְכַעַן נַפְשָׁנָא תֵּאִיבָא לִית כָּל מְדַעַם אֶלְהִין לְמֵנָּא עֵינָנָא:</p>	<p>6</p> <p>וַעֲתָה נַפְשֵׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כָּל בְּלִתִּי אֶל-הַמָּן עֵינֵינוּ:</p>

(1) ויהי העם כמתאננים. אין העם אלא רשעים וכן הוא אומר (שמות יז, ד) מה אעשה לעם הזה ואומר (ירמיה יג, י) העם הרע הזה. וכשהם כשרים קרואים עמי שנאמר (שמות ז, טז) שלח עמי (מיכה ו, ג) עמי מה עשיתי לך (ספרי פה): כמתאננים. אין מתאננים אלא לשון עלילה מצקשים עלילה הבין לפרוש מאחרי המקום וכן הוא אומר בשמשון (שופטים יד, ד) כי תואנה הוא מצקש (ספרי שם): רע באזני ה'. תואנה שהיא רעה באזני ה' שמתכוונים שתבא באזניו ויקניע אמרו אוי לנו כמה לזכרנו דרך הזה שלשה ימים שלא נחנו מענוי הדרך: ויחר אפּו. אני הייתי מתכוין לטובתכם שתכנסו לארץ מיד: בקצה המחנה. צומקין שזהם לשפלות אלו ערב רב רבי שמעון בן מנסיא אומר בקנינים שזהם ובגדולים: (2) ויצעק העם אל משה. משל למלך דבר ודס שכעס על זנו והלך הבן אצל אהבה של אביו ואמר לו לא ובקש עלי מאבא (ספרי פו): ותשקע האש. שקעה במקומה בארץ שאלו חזרה לאחת הרוחות היתה מקפלת והולכת כל אותו הרוח (שם): (4) והאספסוף. אלו ערב רב שנאספו אליהם צלחתם ממזרים (שם): וישבו. גם בני ישראל ויצבו עמהם (שם): מי יאכלנו בשר. וכי לא היה להם דבר והלא כבר נאמר (שמות יב, לח) וגם ערב רב עלה אתם ואלון ובקר וגו' ואם תאמר אכלום והלא צנניססם לארץ נאמר (במדבר לב, א) ומקנה רב היה לצני ראובן וגו' אלא שמצקשים עלילה (ספרי שם): (5) אשר נאכל במצרים חנם. אם תאמר שמצריים נותנים להם דגים חנם והלא כבר נאמר (שמות יח) ותצן לא ינתן לכם אם תצן לא היו נותנים להם חנם דגים היו נותנים להם חנם ומהו אומר חנם חנם מן המלכות (ספרי פז): את הקשאים. אמר רבי שמעון מפני מה המן משתנה לכל דבר חוץ מאלו מפני שהן קשים למניקות אומרים לאשה אל תאכלי שום וצלל מפני התינוק משל למלך כו' כדאיתא בספרי (שם): הקשאים. הם קוקומצרו"ש צלע"ז: אבטחים. צורק"ש: החציר. כרישין פוריל"ש ותרומות ית צוניניא וכו':

7	Now the manna was like coriander seed, and the appearance thereof as the appearance of bdellium.	והִמָּן כֹּזֶרֶע־גֹּד הוּא וְעֵינֹו כְּעֵין הַבְּדֵלָלָח׃	וּמָנָא כִּכְר זֶרַע גֹּדָא הוּא וְחִזּוּיָה כְּחִזּוּ בְדוּלְחָא׃
8	The people went about, and gathered it, and ground it in mills, or beat it in mortars, and seethed it in pots, and made cakes of it; and the taste of it was as the taste of a cake baked with oil.	שָׁטוּ הָעָם וּלְקָטוּ וּטְחָנוּ בְּרִחִים אֹו דָּכוּ בַּמִּדְכָּה וּבִשְׁלוּ בַּפָּרוֹר וְעָשׂוּ אֹתוֹ עֲגוֹת וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשָּׁמֶן׃	שִׁטּוּ עַמָּא וּלְקָטוּ דְּצִבִּי טָחִין בְּרִחָא וּדְצִבִּי דְּאִיד בַּמִּדּוּכְתָּא וּמִבְשָׁלִין לֵיהּ בַּקִּדְרָא וְעִבְדִּין יְתִיה גְּרִיצָן וְהָיוּ טַעְמִיהּ כְּטַעַם דְּלִישׁ בַּמִּשְׁחָא׃
9	And when the dew fell upon the camp in the night, the manna fell upon it.—	וּבִרְדַּת הַטֶּל עַל־הַמַּחֲנֶה לַיְלָה יִרַד הִמָּן עָלָיו׃	וְכַד נָחִית טֵלָא עַל מִשְׁרִיתָא בְּלִילְיָא נָחִית מָנָא עֲלוּהִי׃
10	And Moses heard the people weeping, family by family, every man at the door of his tent; and the anger of the LORD was kindled greatly; and Moses was displeased.	וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת־הָעָם בֹּכֶה לְמִשְׁפָּחֹתָיו אִישׁ לִפְתָּח אֹהֶלוֹ וַיִּחַר־אַף יְהוָה מְאֹד וּבְעֵינֵי מֹשֶׁה רָע׃	וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה ית עַמָּא בָּכֹן לְזַרְעֵיהֶון גְּבֵר בְּתַרְע מִשְׁכָּנִיהּ וּתְקִיף רוּגְזָא דִּיין לְחָדָא וּבְעֵינֵי מֹשֶׁה בִּישׁ׃
11	And Moses said unto the LORD: 'Wherefore hast Thou dealt ill with Thy servant? and wherefore have I not found favour in Thy sight, that Thou layest the burden of all this people upon me?	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לָמָּה הִרְעַתָּ לַעֲבָדְךָ וּלְמָה לֹא־מָצֵאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לָשׂוּם אֹתִי מִשָּׂא כָל־הָעָם תָּהָה עָלַי׃	וַאֲמַר מֹשֶׁה קִדָּם יְיָ לָמָּא אֲבֹאִישָׁתָא לְעַבְדְּךָ וּלְמָא לֹא אֲשַׁכַּחִית רַחֲמִין קִדְמְךָ לְשׂוּנָא ית מִטּוֹל כָּל עַמָּא הָדִין עָלַי׃
12	Have I conceived all this people? have I brought them forth, that Thou shouldst say unto me: Carry them in thy bosom, as a nursing-father carrieth the sucking child, unto the land which Thou didst swear unto their fathers?	הֲאֵנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל־הָעָם הַזֶּה אִם־אֲנֹכִי יִלְדֵיתִיו כִּי־תֹאמַר אֵלַי שְׂאֵהוּ בְּחִיקְךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאִמָּן אֶת־חֵינֶק עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתָיו׃	הֲאֵב אֲנָא לְכָל עַמָּא הָדִין אִם בְּנֵי אֲנִין דְּאִמְרַת לִי סוּבְרֵהִי בְּתוֹקְפֶךָ כְּמָא דְּמִסּוּבְר תוֹרְבִינָא ית יִנְקָא עַל אֶרְעָא דְּשִׁימָתָא לַאֲבֹתָהוּ׃

- (6) אל המן עיינו. מן צמח מן צערצ (שס):
 (7) והמן כזרע גד. מי שאמר זו לא אמר זו ישראל אומרים בלתי אל המן עיינו והקצ"ה הכתיב צמורה והמן כזרע גד וגו' כלומר ראו באי עולם על מה מתלוננים בני והמן כך וכך הוא חסוד (ספרי פח): כזרע גד. עגול כגידא זרע קוליינד"ר: בדלח. שם אבן טובה קריסט"ל:
 (8) שטו. אין שייט אלא לשון טיול איש צני"ר בלא עמל: וטחנו ברחים וגו'. לא ירד צריחים ולא בקדירה ולא במדוכה אלא משתנה היה טעמו לנטחני ולנדוכין ולמבושלין (שס פט): בפרור. קדרה: לשד השמן. לחלוט של שמן כך פירשו דונש ודומה לו (מהלים לב, ד) נהפך לשדי צמחוני קין והלמ"ד יסוד נהפך לחלוט צמחוני קין ורבותינו פרשוהו (ספרי פט) לשון שדים אך אין ענין שדים אלא שמן ואי אפשר לומר לשד השמן לשון (דברים לב, טו) וישמן ישורון שאם כן היה המ"ם נקוד קמ"ץ קטן וטעמו למטה תחת המ"ם עכשיו שהמ"ם נקוד פת"ח קטן (סגול) והטעם תחת הש"ן לשון שמן הוא והש"ן הנקודה בקמץ גדול ואינה נקודה בפתח קטן מפני שהוא סוף פסוק. דבר אחר לשד לשון נוטריקון ליש שמן דבש כעיסה הנלושה בשמן וקטופה דבש ותרגום של אוינקלום דמתרגם דליש צמחא נוטה לפתורו של דונש שהעיסה הנלושה בשמן לחלוטית שמן יש זה:
 (10) בכה למשפחתיו. משפחות משפחות נאספים וצוכים לפרסם תרעומתן בגלוי (ספרי ז) ורבותינו אמרו (שס). יומא עה, א) למשפחותיו על עסקי משפחות על עריות הנאסרות להם:

13	Whence should I have flesh to give unto all this people? for they trouble me with their weeping, saying: Give us flesh, that we may eat.	מֵאֵיִן לִי בָשָׂר לִתֵּת לְכָל־הָעָם הַזֶּה כִּי־יִבְכּוּ עָלַי לֵאמֹר תִּנְהַלְנוּ בָשָׂר וְנֹאכְלָהּ:	13
14	I am not able to bear all this people myself alone, because it is too heavy for me.	לֹא־אוּכַל אֲנֹכִי לִבְדִּי לִשְׂאת אֶת־כָּל־הָעָם הַזֶּה כִּי כָבֵד מִמֶּנִּי:	14
15	And if Thou deal thus with me, kill me, I pray Thee, out of hand, if I have found favour in Thy sight; and let me not look upon my wretchedness.'	וְאִם־כִּכֶּהוּ אֶת־עֲשֵׂה לִי הֲרֹגֵנִי נָא הָרֹג אִם־מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאִל־אַרְאֶה בְּרַעְיָי: (פ)	15
16	And the LORD said unto Moses: 'Gather unto Me seventy men of the elders of Israel, whom thou knowest to be the elders of the people, and officers over them; and bring them unto the tent of meeting, that they may stand there with thee.	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֲסַפְּהָ לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי־הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשִׁטְרֵיוֹ וְלָקַחְתָּ אִתָּם אֶל־אֶהֱל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ:	י
17	And I will come down and speak with thee there; and I will take of the spirit which is upon thee, and will put it upon them; and they shall bear the burden of the people with thee, that thou bear it not thyself alone.	וַיִּרְדֹּתִי וְדִבַּרְתִּי עִמָּךְ שָׁם וְאַצְלֵתִי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשָׁמַתִּי עֲלֵיהֶם וְנָשָׂאוּ אִתָּהּ בְּמִשָּׁא הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא אִתָּהּ לְבַדָּךְ:	17

(12) כי תאמר אלי. שאתה אומר אלי שאתה צחיקך והיכן אמר לו כן (שמות לז, לד) לך נחה את העם ואומר (שמות ו, יג) ויזום אל בני ישראל על מנת שיהיו סוקלים אתכם ומחריפים אתכם: על האדמה אשר נשבעת לאבותינו. אתה אומר לי לשאתם צחיקי:

(15) ואם ככה את עשה לי. תשש כחו של משה כנקצה כשהראהו הקב"ה הפורענות שהוא עמיד להביא עליהם על זאת אמר לפניו אם כן הרגני תחלה (ספרי זא): ואל אראה ברעתי. צרעתם היה לו לכחוצ אלא שכינה הכחוצ וזה אחד מתקוני סופרים צמורה לכינוי ולתקון לשון (מכילתא שירא פ"י. תנחומא בשלח טז):

(16) אספה לי. הרי תשובה לתלונתך שאמרת לא אוכל אנכי לצדי והזקנים הראשונים היכן היו והלא אף צמרים ישבו עמם שנאמר (שמות ג, טז) לך ואספת את זקני ישראל אלא באש תצברה מתו וראוים היו מסיני לכך דכתיב (שמות כד, יא) ויחזו את האלהים שנהגו קלות ראש כנושך פתו ומדבר צפני המלך וזהו (שם) ויאכלו וישתו ולא רצה הקב"ה ליתן אכלות במתן תורה ופרע להם כאן (תנחומא בהעלתך טז): אשר ידעת כי הם וגו'. אותן שאתה מכיר שנחמנו עליהם שוטרים צמרים צעזועת פרך והיו מרחמים עליהם ומוכים על ידם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל עתה יתמנו צגדולתן כדרך שנלעטו צרעתו (ספרי צג): ולקחת אותם. קחם דצורים אשר יכנס שנתמנית פרנסים על בניו של מקום: והתיצבו שם עמך. כדי שיראו ישראל וינהגו בהם גדולה וכבוד ויאמרו חזינן אלו שנכנסו עם משה לשמוע דבור מפי הקב"ה (ספרי שם):

(17) וירדתי. וזאת מעשר ירידות הכמוצות צמורה (שם לג): ודברתי עמך. ולא עמם (שם): ואצלתי. כתרגמו וארצי כמו (שמות כד, יא) ואל אצלי בני ישראל: ושמת עליהם. למה משה דומה באותה שעה לנר שמונת על גבי מנורה

<p>And say thou unto the people: Sanctify yourselves against 18 to-morrow, and ye shall eat flesh; for ye have wept in the ears of the LORD, saying: Would that we were given flesh to eat! for it was well with us in Egypt; therefore the LORD will give you flesh, and ye shall eat.</p>	<p>וְאֵל־הָעָם תֹּאמַר הַתְקַדְּשׁוּ לְמָחָר וְאָכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי בְכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וְאָכַלְתֶּם:</p>	<p>18 וְאֵל־הָעָם תֹּאמַר הַתְקַדְּשׁוּ לְמָחָר וְאָכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי בְכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וְאָכַלְתֶּם:</p>
<p>19 Ye shall not eat one day, nor two days, nor five days, neither ten days, nor twenty days;</p>	<p>לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּ וְלֹא תֵרִין יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִין יוֹמִים:</p>	<p>19 לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּ וְלֹא יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִין יוֹמִים:</p>
<p>20 but a whole month, until it come out at your nostrils, and it be loathsome unto you; because that ye have rejected the LORD who is among you, and have troubled Him with weeping, saying: Why, now, came we forth out of Egypt?</p>	<p>עַד יֵרֵחַ יוֹמִין עַד יִתְקַוֶּצֶן בִּיה וְיִהְיֶה לָכֶם לְזֹרָא חֲלָף דְּקִצְתוֹן בְּמִימְרָא דִּי דְּשִׁכְנִיתִיה שְׂרָא בִּינִיכּוֹן וּבְכִיתוֹן קְדָמוּהִי לְמִימְרָא לְמָא דָּנָן נִפְקָא מִמִּצְרַיִם:</p>	<p>20 עַד יֵרֵד שָׁמַיִם עַד אֲשֶׁר־ יֵצֵא מֵאַפְּכֶם וְיִהְיֶה לָכֶם לְזֹרָא זֶעַן כִּי־מֵאֲסַתֶּם אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וַתִּבְכוּ לִפְנֵי לֵאמֹר לָמָּה זֶה יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם:</p>
<p>21 And Moses said: "The people, among whom I am, are six hundred thousand men on foot; and yet Thou hast said: I will give them flesh, that they may eat a whole month!"</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֲלָף רִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְּקִרְבּוֹ וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָּשָׂר אֶתָּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:</p>	<p>21 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֲלָף רִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְּקִרְבּוֹ וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָּשָׂר אֶתָּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:</p>
<p>22 If flocks and herds be slain for them, will they suffice them? or if all the fish of the sea be gathered together for them, will they suffice them?"</p>	<p>הֲעֵאן וְתוֹרִין יִתְנַכְּסוּן לָהֶון הִסְפִּיקוּן לָהֶון אִם יֵת כָּל נוֹיֵי יָמָא יִתְכַנְּשׁוּן לָהֶון הִסְפִּיקוּן לָהֶון:</p>	<p>22 הֲצֹאן וּבִקֵּר יִשְׁחַט לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם אִם אֶת־כָּל־דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֶף לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם: (פ)</p>

והכל מדליקין הימנו ואין אורו חסר כלום (ספרי שם): ונשאו אחד. התנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם טורח בני שהם טרחנים וסרצנים (שם צג): ולא תשא אתה לבדך. הרי תשובה למה שאמרת לא אוכל אנכי לצדי (ספרי): (18) התקדשו. הזמינו עצמכם לפורענות וכן הוא אומר (ירמיה יב, ג) והקדישם ליום הריגה (ספרי צד): (20) עד חדש ימים. זו צבא שיש שמתמזין על מותיהן ואחר כך נשמתן יוצאה וצבא שיש (להלן לג) הצבא עודנו צין שניהם כך היא שניהם צבא (צד) אבל צבא (ויקע פ"ג. יומא עה, צ) שניהם חילוף הרשעים אוכלין ומטערים שלשים יום והצבא שיש עודנו צין שניהם: עד אשר יצא מאפכם. כחרגומו די תקולון ציה יהא דומה לכם כאילו אכלתם ממנו יותר מדאי עד שיוצא ונגעל לחון דרך האף: והיה לכם לזרע. שמהיו מרחקין אותו יותר ממה שקרבתם (ספרי שם) וצד צדי רבי משה הדרשן ראיתי שיש לשון שקורין למרצ זרע: את ד' אשר בקרבכם. אם לא שנטעתי שכניתי ציינים לא גצה לצבאם ליכנס לכל הדברים הללו (שם):

(21) שש מאות אלף רגלי. לא חש למנות את הפרט שלשת אלפים הימנים. ורבי משה הדרשן פירש שלא צוה אלא אותן שיצאו ממזרים:

(22) הצאן ובקר ישחט. זה אחד מארבעה דברים שהיה רבי עקיבא דורש ואין רבי שמעון דורש כמותו (ר"ה יח, צ) רבי עקיבא אומר שש מאות אלף רגלי ואחיה אמרת דבר אמן להם ואכלו חדש ימים האלף ובקר וגו' הכל כמשמעו מי יספיק להם כענין שנאמר (ויקרא כה, כו) ומנא כדי גאלתו ואיו קשה זו או (במדבר כ, י) שמעו נא המורים אלא לפי שלא אמר צבאים

23 And the LORD said unto Moses: 'Is the LORD's hand waxed short? now shalt thou see whether My word shall come to pass unto thee or not.'

יא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִיךְ יְהוָה תִּקְצֹר עֲתָה תִּרְאֶה הִיכִרְךָ דְּבָרִי אִם־לֹא: וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה הַמִּימָרָא דִּי מִתְעַכֵּב כְּעַן תַּחֲזִי הִיעָרְעַנְךָ מִתְגַּמֵּי אִם לֹא:

24 And Moses went out, and told the people the words of the LORD; and he gathered seventy men of the elders of the people, and set them round about the Tent.

24 וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל־הָעָם אֶת דְּבָרֵי יְהוָה וַיֹּאסֹף שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבֹת הָאֹהֶל:

25 And the LORD came down in the cloud, and spoke unto him, and took of the spirit that was upon him, and put it upon the seventy elders; and it came to pass, that, when the spirit rested upon them, they prophesied, but they did so no more.

25 וַיֵּרֶד יְהוָה בַּעֲנָן וַיְדַבֵּר אֵלָיו וַיֹּאצֵּל מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיָּתֵן עַל־שִׁבְעִים אִישׁ הַזִּקְנִים וַיְהִי כְּנֹחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יִסְפוּ:

26 But there remained two men in the camp, the name of the one was Eldad, and the name of the other Medad; and the spirit rested upon them; and they were of them that were recorded, but had not gone out unto the Tent; and they prophesied in the camp.

26 וַיֵּשְׂאָרוּ שְׁנֵי־אֲנָשִׁים בַּמַּחֲנֶה שֵׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מֵדָד וַתָּנַח עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וְהֵמָּה בְּכַתְּבִים וְלֹא יָצְאוּ הָאֹהֶל וַיִּתְנַבְּאוּ בַּמַּחֲנֶה:

חיסך לו הכתוב ולא נפרע ממנו וזו של מריצה היתה בגלוי לפיכך לא חיסך לו הכתוב. רבי שמעון אומר חס ושלום לא עלתה על דעתו של אותו נדיק כך מי שכתוב בו (שם יז, ז) בכל ביתי נאמן הוא יאמר אין המקום מספיק לנו אלא כך אמר שש מאות אלף רגלי וגו' ואתה אמרת דבר אחר שאתה נאמן וימים ואחר כך תהרוג אותה גדולה כזו הנאן וזכר ישחט להם כדי שיהרגו ותהא אכילה זו מספקת עד עולם וכי שכתב הוא זה אומרים לו לחמור טול כור שעורים ונחמך ראשך השיבו הקצ"ה ואם לא אתן יאמרו שקצרה ידי הטוב בעיניך שיד ה' תקצר בעיניהם יאכזרו הם ומאה כיוצא בהם ואל תהי ידי קצרה לפניהם אפילו שעה אחת (תוספתא סוטה ו, ד):

(23) עתה תראה היקרך דברי. רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר אי אפשר לעמוד על הטפל מאחר שאין מבקשים אלא עלילה לא תספיק להם סופן לדון אחריו אם אתה נותן להם דבר שבהמה גסה יאמרו דקה בקשנו ואם אתה נותן להם דקה יאמרו גסה בקשנו חיה ועוף בקשנו דגים וחגבים בקשנו אמר לו אם כן יאמרו שקצרה ידי (שם) אמר לפניו הריני הולך ומפייסן אמר לו עתה תראה היקרך דברי שלא ישמעו לך הלך משה לפייסן (זה קאי גם לרש"י לעיל) אמר להם היד ה' תקצר (תהלים עח, כ) הן הכה נור ויזובו מים וגו' הגם להם יוכלת אמרו פשרה היא זו אין צו כח למלאות שאלתנו וזהו שנאמר וינא משה וידבר אל העם כיון שלא שמעו לו ויאסף שבעים איש וגו' (ספרי נה):

(25) ולא יספו. לא נתנבאו אלא אותו היום לצדו כך מפורש בספרי (שם) ואונקלוס תרגם ולא פסקין שלא פסקה נבואה מהם:

(26) וישארו שני אנשים. מאותן שנבחרו אמרו אין לנו כדאין לגדולה זו (ספרי). תנחומא בהעלתך יצ: והמה בכתבים. במצוררים שבהם לסנהדרין ונכתבו כולם נקובים בשמות ועל ידי גורל לפי שהחשדון עולה ליי"צ שבעים ששה עשר לכל שבת ושבת חוץ משני שבעים שאין מגיע אליהם אלא חמשה חמשה אמר משה אין שבת שומע לי לפחות משבטו וזן אחד מה עשה נטל ע"צ פתקין וכתב על שבעים זקן ועל שנים חלק וזכר מכל שבת ושבת ששה והיו ע"צ אמר להם טלו פתקים מתוך קלפי מי שעלה בידו זקן נתקדם ומי שעלה בידו חלק אמר לו המקום לא חפץ בך (ספרי נה):

27	And there ran a young man, and told Moses, and said: 'Eldad and Medad are prophesying in the camp.'	וַיָּרֶץ הַנָּעַר וַיֵּגֵד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמִידָד מִתְנַבְּאִים בַּמַּחֲנֶה:	27
28	And Joshua the son of Nun, the minister of Moses from his youth up, answered and said: 'My lord Moses, shut them in.'	וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן מִשְׁרַת מֹשֶׁה מִבְּחָרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מֹשֶׁה כְּלָאֵם:	28
29	And Moses said unto him: 'Art thou jealous for my sake?' would that all the LORD's people were prophets, that the LORD would put His spirit upon them: '	וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הַמִּקְנָא אֶתָּה לִי וּמִי יֵאָן כָּל-עָם יִהְיֶה נְבִיאִים כִּי-יִתֵּן יְהוָה אֶת-רוּחוֹ עֲלֵיהֶם:	29
30	And Moses withdrew into the camp, he and the elders of Israel.	וַיִּאֲסָף מֹשֶׁה אֶל-הַמַּחֲנֶה הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:	סצעי
31	And there went forth a wind from the LORD, and brought across quails from the sea, and let them fall by the camp, about a day's journey on this side, and a day's journey on the other side, round about the camp, and about two cubits above the face of the earth.	וְרוּחַ נֹסַע מֵאֵת יְהוָה וַיָּגֵז שְׁלִיֹם מִן-הַיָּם וַיַּטֵּשׂ עַל-הַמַּחֲנֶה כִּדְרָךְ יוֹם כָּה וּכְדָרָךְ יוֹם כָּה סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה וּכְאֻמָּתָיִם עַל-פְּנֵי הָאָרֶץ:	31
32	And the people rose up all that day, and all the night, and all the next day, and gathered the quails; he that gathered least gathered ten heaps; and they spread them all abroad for themselves round about the camp.	וַיָּקֶם הָעָם כָּל-הַיּוֹם וְכָל-הַלַּיְלָה וְכָל-יּוֹם הַמַּחֲרָת וַיֹּאסְפוּ אֶת-הַשְּׁלִי וְהַמִּזְמָעִיט אֲסָף עֲשָׂרָה חֲמֻרִים וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שְׂפּוֹחַ סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה:	32

- (27) וירץ הנער. יש אומרים גרשום בן משה היה (תנחומא סס):
 (28) כלאם. הטל עליהם צור והם כלים מאלהים. דבר אחר תנס אל בית הכלא לפי שהיו מתנבאים משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ (סנהדרין יז, א. ספרי זר-ה):
 (29) המקנא אתה ל. הקנאי אתה לי הקנאתי אתה מקנא: ל. כמו בשבילי כל לשון קנאה אדם הנותן לב על הדבר או לנקום או לעזור אנפרמנ"ט בלע"ז אוהו בעובי המשא:
 (30) ויאסף משה. מפתח אהל מועד: אל המחנה. נכנסו איש לאהלו: ויאסף. לשון כניסה אל הבית כמו (דברים כב, ז) ואספתו אל תוך ביתך. ואז לכולם (תהלים לט, י) יצור ולא ידע מי אוספם מלמד שלא הביא עליהם פורענות עד שנכנסו הדיוקים איש לאהלו (ספרי לו):
 (31) ויגזו. ויפריחו וכן (תהלים נ, י) כי גז חיש וכן (נחום א, יב) נגזזו ועברו: וישש. ויפשוטו כמו (שמואל-א ל, טז) והנס נטושים על פני כל הארץ (יחזקאל כט, ה) ונטשתין המדברות: וכאמיתם. פורחות בגובה עד שהן כנגד לבו של אדם כדי שלא יאה טורח באסיפתן לא להגזיה ולא לשחות (ספרי לו):
 (32) הממעיט. מי שאסף פחות מכולם העללים והחגרים אסף עשרה חמרים: וישטחו. עשו אותן משטיחין משטיחין (שם נח):

33	While the flesh was yet between their teeth, ere it was chewed, the anger of the LORD was kindled against the people, and the LORD smote the people with a very great plague.	הַבָּשָׂר עוֹדְנוֹ בֵּין שְׁנֵיהֶם טָרֵם יִכְרֹת וְאִף יִהְיֶה חֲרָה בָּעָם וַיִּדֹּף יְהוָה בָּעָם מַכָּה רַבָּה מְאֹד:	בְּשָׂרָא עַד כְּעַן בֵּין שְׁנֵיהוֹן עַד לֹא פִסַּק וְרוּחָא דִּי תִקְרַף בְּעַמָּא וְקִטֵּל יִי בְּעַמָּא קְטוֹל סְגִי לַחֲדָא:
34	And the name of that place was called Kibroth-hattaavah, because there they buried the people that lusted.	וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא קִבְרוֹת הַתַּאֲוָה כִּי־שָׁם קָבְרוּ אֶת־הָעָם הַמִּתְאָוִים:	וְקָרָא יְת שְׁמִיה דְּאַתְרָא הַהוּא קִבְרֵי דְמִשְׁאַלֵי אַרִי תַמָּן קָבְרוּ יְת עַמָּא דְשְׂאִילוּ:
35	From Kibroth-hattaavah the people journeyed unto Hazeroth; and they abode at Hazeroth.	מִקִּבְרוֹת הַתַּאֲוָה נָסְעוּ הָעָם חֲצֵרוֹת וַיְהִי בְּחֲצֵרוֹת: (פ)	מִקִּבְרֵי דְמִשְׁאַלֵי נָטְלוּ עַמָּא לַחֲצֵרוֹת וְהוּוּ בְּחֲצֵרוֹת:
XII	And Miriam and Aaron spoke against Moses because of the Cushite woman whom he had married; for he had married a Cushite woman.	וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל־אֲדוֹת הָאִשָּׁה הַכְּשִׁית אֲשֶׁר לָקַח כִּי־אִשָּׁה כְּשִׁית לָקַח:	וּמְלִילַת מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל עֵיסַק אֶתְתָּא שְׁפִירְתָּא דְנָסִיב אַרִי אֶתְתָּא שְׁפִירְתָּא דְנָסִיב רַחִיק:
2	And they said: 'Hath the LORD indeed spoken only with Moses? hath He not spoken also with us?' And the LORD heard it.—	וַיֹּאמְרוּ הֲרָק אֲד־בְּמֹשֶׁה דִּבֶּר יְהוָה הֲלֹא גַם־בָּנוּ דִּבֶּר וַיִּשְׁמַע יְהוָה:	וְאָמְרוּ הֲלַחֲד בָּרַם עִם מֹשֶׁה מְלִיל יִי הֲלֹא אַף עִמָּנָא מְלִיל וְשָׁמִיעַ קִדָּם יִי:
3	Now the man Moses was very meek, above all the men that were upon the face of the earth.—	וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה: (ס)	וְגוּבְרָא מֹשֶׁה עָנוּתָן לַחֲדָא מִכָּל אֲנָשָׁא דְעַל אֲפִי אֲרֵעָא:
4	And the LORD spoke suddenly unto Moses, and unto Aaron, and unto Miriam: 'Come out ye three unto the tent of meeting.' And they three came out.	וַיֹּאמֶר יְהוָה פֶּתָאֵם אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן וְאַל־מִרְיָם צֵאוּ שְׁלֹשְׁתֵּכֶם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלֹשָׁתָם:	וְאָמַר יִי בְּתַבְיָף לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וּלְמִרְיָם פּוֹקוּ תִלְתִּיכוֹן לְמִשְׁכַּן זְמָנָא וַנִּפְקוּ תִלְתִּיהוֹן:

(33) טרם יכרת. כחרגומו עד לא פסק. דצר אחר אינו מספיק לפוסקו צשיניו עד שנשמחו יוצאה (שסז):
 (1) ותדבר. אין דבור בכל מקום אלא לשון קשה וכן הוא אומר (בראשית מז, ל) דצר האיש אדוני הארץ אתנו קשות ואין אמירה בכל מקום אלא לשון חסנונים וכן הוא אומר (בראשית יט, ז) ויאמר אל נא אחי תרעו (במדבר יב, ו) ויאמר שמעו נא דצרי (ספרי טז). כל נא לשון צקשה: ותדבר מרים ואהרן. היא פתחה דצבור מחלה לפיכך הקדימה הכחוז מחלה ומניין היתה יודעת מרים שפירש משה מן האשה רבי נתן אומר מרים היתה צדד צפורה בשעה שנאמר למשה אלדד ומידד מתנבאים במחנה כיון ששמעה צפורה אמרה אזי לנשותיהן של אלו אם הם נזקקים לנצואה שיהיו פורשין מנשותיהן כדרך שפירש בעלי ממני ומשם ידעה מרים והגידה לאהרן ומה מרים שלא נחכונה לגנותו כך נענשה ק"ו למספר בגנותו של חזירו (ספרי טז): האשה הכשית. מגיד שהכל מודים כיפה כשם שהכל מודים בשחרותו של כושי (שס): כושית. בגימטריא יפת מראה (תנחומא טז, יג): על אדות האשה. על אודות גירושה: כי אשה כשית לקח. מה תלמוד לומר אלא יש לך אשה נאה כיפיה ואינה נאה במעשה צמעשה ולא כיפיה אצל זאת נאה בכל: האשה הכשית. על שם נויה נקראת כושית כאדם הקורא את בנו נאה כושי כדי שלא תשלוט בו עין רעה (שס): כי אשה כשית לקח. ועמה גרשה (שס):
 (2) הרק אך. עמו לצדו דצר ה': הלא גם בנו דבר. ולא פירשנו מדרך ארץ (ספרי ק):
 (3) ענו. שפלו וסבלו:

<p>5 And the LORD came down in a pillar of cloud, and stood at the door of the Tent, and called Aaron and Miriam; and they both came forth.</p>	<p>וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֵד בַּתַּחַת הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אֶת־אֶהֱרֹן וּמִרְיָם וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם׃</p>
<p>6 And He said: 'Hear now My words: if there be a prophet among you, I the LORD do make Myself known unto him in a vision, I do speak with him in a dream.</p>	<p>וַיֹּאמֶר שְׁמַעְנוּנָא דְּבִרֵי אִם־יְהִי־נָבִיאֲכֶם יְהוָה בִּמְרָאָה אֵלָיו אֶתְנִידַע בְּחִלּוֹם אֲדַבֵּר־בּוֹ׃</p>
<p>7 My servant Moses is not so; he is trusted in all My house;</p>	<p>לֹא־כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל־בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא׃</p>
<p>8 with him do I speak mouth to mouth, even manifestly, and not in dark speeches; and the similitude of the LORD doth he behold; wherefore then were ye not afraid to speak against My servant, against Moses?</p>	<p>פֶּה אֶל־פֶּה אֲדַבֵּר־בּוֹ וּמְרָאָה וְלֹא בַחֲדִית וּתְמִנַת יְהוָה נִבִּיט וּמִדּוּעַ לֹא יֵרָאֶתֶם לְדַבֵּר בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה׃</p>
<p>9 And the anger of the LORD was kindled against them; and He departed.</p>	<p>וַתִּקְרוֹץ רִגְזָא דִּי בְּהוֹן וַאֲסִתְּלַק׃ וַיִּחַר־אַף יְהוָה בָּם וַיֵּלֶךְ׃</p>

- (4) פתאום. נגלה עליהם פתאום והם עומאים צדקן ארץ והיו נועקים מים מים להודיעם שיפה עשה משה שפירש מן האשה מאחר שנגלית עליו שכינה תדיר ואין עת קבועה לדבור (תנחומא שם): צאו שלשתכם. מגיד ששלשון נקראו צדבור אחד מה שאי אפשר לפה לומר ולזון לשמוע (ספרי קב):
- (5) בעמוד ענן. יא יחידי שלא כמדת צדק ודס מלך צדק ודס כשיוצא למלחמה יוצא צארכוסין וכשיוצא לשלום יוצא צמועטים ומדת הקצ"ה יוצא למלחמה יחידי שנאמר (שמות טו, ג) ה' איש מלחמה ויוצא לשלום צארכוסין שנאמר (תהלים סח, יח) רכב אלהים רבותים אלפי שנאן (ספרי שם): ויקרא אהרן ומרים. שיהיו נמשכין ויוצאין מן החצר לקראת הדבור (שם): ויצאו שניהם. ומפני מה משכן והפרידן ממשה לפי שאומרים מקצת שצחו של אדם צפניו וכולו של צפניו וכן מצניו צנח של צפניו נאמר (צראשית ו, ט) איש נדיק תמים וצפניו נאמר (שם ז, א) כי אותך ראיתי נדיק לפני. דבר אחר שלא ישמע צנופתו של אהרן (ספרי שם):
- (6) שמעו נא דברי. אין נא אלל לשון צקשה (ספרי קג): אם יהיה נביאכם. אם יהיו לכם נביאים: ה' במראה אליו אתודע. שכינת שמי אין נגלית עליו צאספקלריא המאירה אלל צחלוס וחזיון:
- (8) פה אל פה. אמרתי לו לפרוש מן האשה והיכן אמרתי לו צפני (דברים ה, כז) לך אמור להם שובו לכם לאלהיכם ואתה פה עמוד עמדי (ספרי תנחומא לו, יג): ומראה ולא בחידות. ומראה זה מראה דבור. שאני מפרש לו דבורי צמרצית פנים שבו ואיני סותמו לו בחידות כענין שנאמר ליחזקאל (יחזקאל יז, צ) חוד חידה וגו'. יכול מראה שכינה תלמוד לומר (שמות לג, כ) לא תוכל לראות את פני (ספרי קג): ותמנת ה' יביט. זה מראה אחרים כענין שנאמר (שמות לג, כג) וראית את אחרים (ספרי שם): בעבדי במושה. אינו אומר צעדי משה אלל צעדי צמשה צעדי אף על פי שאינו משה צמשה אפילו אינו צעדי כדאי הייתם לרא מופניו וכל שכן שהוא צעדי ועצד מלך מלך היה לכס לומר אין המלך אוהבו חסו ואם תאמרו איני מכיר צמעיו זו קשה מן הראשונה (שם. תנחומא שם):
- (9) ויחר אף ה' בם וילך. מאחר שהודיעם סרחונם גזר עליהם נדוי קל וחומר לצדק ודס שלא יכעסו על חזירו עד שיודיענו סרחונו (ספרי קד. תנחומא שם):

10	<p>And when the cloud was removed from over the Tent, behold, Miriam was leprous, as white as snow; and Aaron looked upon Miriam; and, behold, she was leprous.</p>	<p>וַהֲעֵנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וַהֲנֶה מִרְיָם מִצְרַעַת כַּשָּׁלֵג וַיִּפֹּן אֶהָרֹן אֶל־מִרְיָם וַהֲנֶה מִצְרַעַת: סִגִּירָא:</p>	10
11	<p>And Aaron said unto Moses: 'Oh my lord, lay not, I pray thee, sin upon us, for that we have done foolishly, and for that we have sinned.</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֶהָרֹן אֶל־מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנָי אֲלֵ־נָא תִשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נִוְאלְנוּ וְאֲשֶׁר חָטֵאנוּ:</p>	11
12	<p>Let her not, I pray, be as one dead, of whom the flesh is half consumed when he cometh out of his mother's womb.'</p>	<p>לֹא כֵּן תִּתְרַחֵק דָּא מִבֵּינָנָא אֲרִי אֶחָתָנָא הִיא צְלִי כֵּן עַל בִּשְׂרָא מִיֵּתָא הָדִין דְּבִה וַיִּתְּסִי:</p>	12
13	<p>And Moses cried unto the LORD, saying: 'Heal her now, O God, I beseech Thee.'</p>	<p>וַצִּלִּי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ לְמִימֶר אֱלֹהֵא בִּבְעוּ אִסִּי כֵּן יִתֵּה:</p>	13
14	<p>And the LORD said unto Moses: 'If her father had but spit in her face, should she not hide in shame seven days? let her be shut up without the camp seven days, and after that she shall be brought in again.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאֵלֹו אָבוּהָא מִנְזֶף נִזְף בִּה הֲלֹא תִתְכַּלִּים שִׁבְעָא יוֹמִין תִּסְתַּמֵּר שִׁבְעָא יוֹמִין מִבֵּרָא לְמִשְׁרִיתָא וּבִתֵּר כֵּן תִּתְכַּנְיִשׁ:</p>	מפטיר

(10) והענן סר. ואחר כך והנה מרים מצורעת כשלג משל למלך שאמר לפדגוג רדה את בני אצל לא תרדנו עד שאלך מאלכך שרחמי עלינו (ספרי קה. תנחומא שם):

(11) גואלנו. כתרנו לשון אויל:

(12) אל נא תדי. אחותו זו: כמות. שהמזרע חשוב כמות מה מת מטמא בציאה אף מזרע מטמא בציאה (גדרים סד, 3. ספרי שם. תנחומא שם): אשר בצאתו מרחם אמו. אמו היה לו לומר אלא שכנה הכתוב וכן חזי בשרו חזי בשרו היה לו לומר אלא שכנה הכתוב אשר מאחר שיצאה מרחם אמו היא לנו כאילו נאכל חזי בשרו כענין שנאמר (בראשית לז, כז) כי אחינו בשרנו הוא (ספרי שם. תנחומא שם) ולפי משמעו אף הוא נראה כן אין ראוי לאח להניח את אחותו להיות כמות: אשר בצאתו. מאחר שיצא זה מרחם אמו של זה שיש כח צידו לעזור ואינו עוזרו הרי נאכל חזי בשרו שאחיו בשרו הוא. דבר אחר אל נא תדי כמות אם אינך רופאה בתפלה מי מסגירה ומי מטירה אני אי אפשר לראותה שאני קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים וכהן אחר אין צעולם וזהו אשר בנאח מרחם אמו (תנחומא שם):

(13) אל נא רפא נא לה. בא הכתוב ללמדך דרך ארץ שהשואל דבר מחבירו צריך לומר שנים או שלשה דברי תחנונים ואחר כך יבקש שאלותיו (ספרי שם. תנחומא שם): לאמר. מה תלמוד לומר אמר לו השיבני אם אחת מרפא אותה אם לאו עד שהשיבו ואזיה ירק וגו' רבי אלעזר בן עזריה אומר ד' מקומות בקש משה מלפני הקב"ה להשיבו אם יעשה שאלותיו אם לאו. כיוצא בו (שמות ו, יב) וידבר משה לפני ה' לאמר וגו' מה תלמוד לומר לאמר השיבני אם גואלם אחת אם לאו עד שהשיבו עתה תראה וגו'. כיוצא בו (במדבר כז, טו) וידבר משה אל ה' לאמר יפקד ה' אלהי הרוחות לכל בשר. כיוצא בו (דברים ג, כג) ואחתני אל ה' בעת ההיא לאמר השיבו רב לך (ספרי שם): רפא נא לה. מפני מה לא האריך משה בתפלה שלא יהיו ישראל אומרים אחותו עומדת בצרה והוא עומד ומרבה בתפלה. (דבר אחר שלא יאמרו ישראל בשביל אחותו הוא מאריך בתפלה אצל שצבילנו אינו מאריך בתפלה) (ספרי שם. תנחומא שם):

(14) ואביה ירק ירק בפניה. ואם אציה הראה לה פנים וזעפות הלא תכלם שבעת ימים קל וחומר לשכינה י"ד יום אלא דיו לבא מן הדין להיות כנדון לפיכך אף בזיפתית תסגר שבעת ימים (ב"ק כה, א. ספרי קו): ואחר תאסף. אומר

15	And Miriam was shut up without the camp seven days; and the people journeyed not till Miriam was brought in again.	וַתִּסָּגֵר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים וְהָעָם לֹא נָסַע עַד־הָאֶסְף מִרְיָם:	וַאֲסִתְּגֵרֶת מִרְיָם מִבֶּרֶא לַמִּשְׁרֵיתָא שִׁבְעָא יוֹמִין וְעָמָא לֹא נָטַל עַד דְּאִתְכַּנִּישַׁת מִרְיָם:
16	And afterward the people journeyed from Hazeroth, and pitched in the wilderness of Paran.	וְאַחֵר נָסְעוּ הָעָם מִחֲצֵרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר פָּאֲרָן: (פ)	וּבְתֵר כֵּן נָטְלוּ עָמָא מִחֲצֵרוֹת וַיִּשְׂרוּ בְּמִדְבַּרָא דְּפָאֲרָן:

The Haftara is Zechariah 2:14 - 4:7 on page 191.

XIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמַלְּיֵל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:	שלח לך יב
2	'Send thou men, that they may spy out the land of Canaan, which I give unto the children of Israel; of every tribe of their fathers shall ye send a man, every one a prince among them.'	שְׁלַח־לְךָ אַנְשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלָחוּ כָל־נָשִׂא בָהֶם:	שְׁלַח לך גוֹבְרִין וַיֵּאֱלָלוּן יֵת אֶרְעָא דְּכְנַעַן דְּאֵנָא יְחִיב לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל גוֹבְרָא חַד גוֹבְרָא חַד לְשִׁבְטָא דְּאִבְהֵתוּהִי תִשְׁלָחוּן כָּל רַבָּא דְּבִהוּן:	2
3	And Moses sent them from the wilderness of Paran according to the commandment of the LORD; all of them men who were heads of the children of Israel.	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּאֲרָן עַל־פִּי יְהוָה כְּלָם אַנְשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הָמָּה:	וַיִּשְׁלַח יְהוָה מֹשֶׁה מִמִּדְבַּרָא דְּפָאֲרָן עַל מִימְרָא דִּי פוֹלְהוֹן גוֹבְרִין רִישֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנֹן:	3
4	And these were their names: of the tribe of Reuben, Shammua the son of Zaccur.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם לְמִטָּה רְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּן־זַכּוּר:	וְאֵלֶּין שְׁמֵהֶתְהוּן לְשִׁבְטָא דְּרְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּר זַכּוּר:	4
5	Of the tribe of Simeon, Shaphat the son of Hori.	לְמִטָּה שִׁמְעוֹן שָׁפַט בֶּן־חֹרִי:	לְשִׁבְטָא דְּשִׁמְעוֹן שָׁפַט בֶּר חֹרִי:	5
6	Of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh.	לְמִטָּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה:	לְשִׁבְטָא דְּיְהוּדָה כָּלֵב בֶּר יִפְנֶה:	6

אני כל האסיפות האמורות צמזרעים על שם שהוא משולח מחוץ למחנה וכשהוא נרפא נאסף אל המחנה כחוצו בו אסיפה לשון הכנסה: (15) והעם לא נסע. זה הכוזב חלק לה המקום צביל שעה אחת שנתעכזה למשה כשהושלך ליאור שנאמר (שמות 3, ד) ותחזק אחריו מרחוק וגו' (סוטה ט, 3):

(2) שלח לך אנשים. למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקחה על עסקי דצה שדברה באחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר (צמדבר רבה. תנחומא שלח ה): שלח לך. לדעתך אני איני מזהה לך אם תרצה שלח לפי שבאוי ישראל ואמרו (דברים א, כג) נשלחה אנשים לפנינו כמה שנאמר (שם) ותקרבון אלי כלכם וגו' ומשה נמלך בשכינה אמר אני אמרתי להם שהיא טובה שנאמר (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים וגו' חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוהו (צמדבר רבה. סוטה לד, 3. תנחומא שם):

(3) על פי ד'. צרשמו שלא עכז על ידו: כלם אנשים. כל אנשים שצמקרא לשון חשיבות ואותה שעה כשרים היו (צמר"ר טז, ה):

7	Of the tribe of Issachar, Igal the son of Joseph.	לְמַטֵּה יִשָּׁשכָר יִגָּאל בֶּן־יוֹסֵף: לְשִׁבְטָא דְיִשָּׁשכָר יִגָּאל בֶּר	7	
8	Of the tribe of Ephraim, Hoshea the son of Nun.	לְמַטֵּה אֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּן־נֹון: לְשִׁבְטָא דְאַפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּר	8	
9	Of the tribe of Benjamin, Palti the son of Raphu.	לְמַטֵּה בְנִימִן פִּלְטִי בֶן־רָפּוּא: לְשִׁבְטָא דְבְנִימִן פִּלְטִי בֶר	9	
10	Of the tribe of Zebulun, Gaddiel the son of Sodi.	לְמַטֵּה זְבֻלֹן גַּדִּיאל בֶּן־סוּדִי: לְשִׁבְטָא דְזְבֻלֹן גַּדִּיאל בֶּר	10	
11	Of the tribe of Joseph, namely, of the tribe of Manasseh, Gaddi the son of Susi.	לְמַטֵּה יוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶן־סוּסִי: לְשִׁבְטָא דְיוֹסֵף לְשִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶר סוּסִי:	11	
12	Of the tribe of Dan, Ammiel the son of Gemalli.	לְמַטֵּה דָן עַמִּיאל בֶּן־גַּמְלִי: לְשִׁבְטָא דְדָן עַמִּיאל בֶּר	12	
13	Of the tribe of Asher, Sethur the son of Michael.	לְמַטֵּה אָשֶׁר סֶתּוּר בֶּן־מִיכָאֵל: לְשִׁבְטָא דְאַשֶׁר סֶתּוּר בֶּר	13	
14	Of the tribe of Naphtali, Nahbi the son of Vophsi.	לְמַטֵּה נַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶן־וּפְסִי: לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶר	14	
15	Of the tribe of Gad, Geuel the son of Machi.	לְמַטֵּה גָד גְּאוּאֵל בֶּן־מָכִי: לְשִׁבְטָא דְגָד גְּאוּאֵל בֶּר מָכִי:	15	
16	These are the names of the men that Moses sent to spy out the land. And Moses called Hoshea the son of Nun Joshua.	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּן־נֹון יְהוֹשֻׁעַ: אֵלֶּין שְׁמֵהֶן גּוֹבְרִיא דְשָׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יֵת אֶרְעָא וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּר נֹון יְהוֹשֻׁעַ:	16	
17	And Moses sent them to spy out the land of Canaan, and said unto them: ‘Get you up here into the South, and go up into the mountains;	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עָלוּ זֶה בְּנֹגֵב וְעֲלִיתֶם אֶת־הָהָר: וַשְׁלַח יְתָהוּן מֹשֶׁה לְאַלְלָא יֵת אֶרְעָא דְכְנָעַן וַיֹּאמֶר לְהוֹן סְקוּ דָא בְּדְרוּמָא וְתַסְקוּן לְטוּרָא:	ישראל	17
18	and see the land, what it is; and the people that dwelleth therein, whether they are strong or weak, whether they are few or many;	וּרְאִיתֶם אֶת־הָאָרֶץ מַה־הִוא וְאֶת־הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הֲחֹזֵק הוּא הֲרַפָּה הֲמַעֲט הוּא אִם־רַב: וְתַחֲזוּן יֵת אֶרְעָא מָא הִיא וְיֵת עַמָּא דִּיתִיב עָלֶיהָ הֲתַקִּיף הוּא אִם חֲלָשׁ הֲזָעִיר הוּא אִם סְגִי:	18	

(16) ויקרא משה להושע וגו'. התפלל עליו יהוה וישמעך מעצת מרגלים (במ"ר. סוטה שס):

(17) עליו זה בנגב. הוא היה הפסולת של ארץ ישראל שכן דרך המגרים מראין את הפסולת תחלה ואחר כך מראין את השבט (תנחומא שלח ו):

(18) את הארץ מה היא. יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ מגדלת חלשים יש מגדלת אוכלוסין ויש ממעטת אוכלוסין

19	and what the land is that they dwell in, whether it is good or bad; and what cities they are that they dwell in, whether in camps, or in strongholds;	וּמָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה הִוא אִם־רָעָה וּמָה הָעָרִים אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בָּהֶנָּה הַבְּמִחְנִים אִם בְּמִבְצָרִים:	וּמָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה הִוא אִם־רָעָה וּמָה הָעָרִים אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בָּהֶנָּה הַבְּמִחְנִים אִם בְּמִבְצָרִים:
20	and what the land is, whether it is fat or lean, whether there is wood therein, or not. And be ye of good courage, and bring of the fruit of the land.'—Now the time was the time of the first-ripe grapes.—	וּמָה הָאָרֶץ הַשְּׂמֵנָה הִוא אִם־רָזָה הַיֶּשֶׁבֶת עַל אִם־אֵין וְהַתְּחִזְקָתָם וְלִקְחָתָם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהַיָּמִים יָמִי בְּכוּרֵי עֲנָבִים:	וּמָה הָאָרֶץ הַשְּׂמֵנָה הִוא אִם־רָזָה הַיֶּשֶׁבֶת עַל אִם־אֵין וְהַתְּחִזְקָתָם וְלִקְחָתָם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהַיָּמִים יָמִי בְּכוּרֵי עֲנָבִים:
21	So they went up, and spied out the land from the wilderness of Zin unto Rehob, at the entrance to Hamath.	וַיַּעֲלוּ וַיִּתְּרוּ אֶת־הָאָרֶץ מִמִּדְבַּר־צִין עַד־רְחֹב חֲמַת:	וַיַּעֲלוּ וַיִּתְּרוּ אֶת־הָאָרֶץ מִמִּדְבַּר־צִין עַד־רְחֹב חֲמַת:
22	And they went up into the South, and came unto Hebron; and Ahiman, Sheshai, and Talmai, the children of Anak, were there.—Now Hebron was built seven years before Zoan in Egypt.—	וַיַּעֲלוּ בְּנֵגֶב וַיָּבֹאוּ עַד־חֶבְרוֹן וְשֵׁם אַחִימָן שֹׁשַׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי הָעֵנָק וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֶעַן מִצְרַיִם:	וַיַּעֲלוּ בְּנֵגֶב וַיָּבֹאוּ עַד־חֶבְרוֹן וְשֵׁם אַחִימָן שֹׁשַׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי הָעֵנָק וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֶעַן מִצְרַיִם:
23	And they came unto the valley of Eshcol, and cut down from thence a branch with one cluster of grapes, and they bore it upon a pole between two; they took also of the pomegranates, and of the figs.—	וַיָּבֹאוּ עַד־נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זֶמֶרָה וְאֶשְׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשְׂאֶהוּ בְּמוֹט בִּשְׁנַיִם וּמִן־הָרִמָּנִים וּמִן־הַתְּאֵנִים:	וַיָּבֹאוּ עַד־נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זֶמֶרָה וְאֶשְׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשְׂאֶהוּ בְּמוֹט בִּשְׁנַיִם וּמִן־הָרִמָּנִים וּמִן־הַתְּאֵנִים:

(צמ"ר. תנחומא ס): החזק הוא הרפה. סימן מסר להם אם צפרזים יושצין חזקים הם שקומכין על גצורתם ואם צערים צלורות הם יושצין חלשים הם (צמ"ר. תנחומא ס):

(19) הבמחנים. תרגומו הצפצחין כרכין פלוחין ופתוחין מאין חומה: השוובה היא. צמעינות ותהומות טובים וצריאים:

(20) היש בה עץ. אם יש זהם אדם כשר שיגין עליהם בזכותו (צ"צ טו, א): בכורי ענבים. ימים שהענבים מתבצלין בצכור:

(21) ממדבר צן עד רחב לבא חמת. הלכו בגבוליה צאורך וצרוחצ כמין גאס הלכו רוח גבול דרומית ממקצוע מזרח עד מקצוע מערב כמו שזה משה עלו זה בנגב דרך גבול דרומית מזרחית עד היס שהים הוא גבול מערבי ומשם חזרו והלכו כל גבול מערבי על שפת הים עד לבא חמת שהוא אלל הר ההר במקצוע מערבית צפונית כמו שמפורש בגבולות הארץ בפרשת אלה מסעי (להלן לד, ז):

(22) ויבא עד חברון. כלצ לצדו הלך שם ונשתטח על קברי אבות שלא יהא ניסת לחצרו להיות צענתם וכן הוא אומר (דברים א, לו) ולו אתן את הארץ אשר דרך זה וכתיב (שופטים א, כ) ויתנו לכלצ את חברון (סוטה לד, ז): שבע שנים נבנתה. אפשר שנה חס את חברון לכנען בנו הקטן קודם שיבנה את צוען למצרים בנו הגדול אלל שהיתה מצונה בכל טוב על אחד משבעה צלוען וצא להודיען שצחה של ארץ ישראל שאין לך טרשין צארץ ישראל יותר מחברון לפיכך הקצה לקצרות מתים ואין לך מעולה בכל ארצות כמלרים שנאמר (צראשית יג, י) כגן ה' כארץ מצרים וצוען היא המעולה שצארץ מצרים ששם מושב המלכים שנאמר (ישעיה ל, ה) כי היו צלוען שריו והיתה חברון טובה ממנה שצעה חלקים (סוטה ס):

(23) זמורה. שוכת גפן ואשכול של ענבים תלוי צה: וישאדו במוט בשנים. ממשמע שנאמר וישאדו במוט איני יודע

24	למקום ההוא קרא נחל אשכול על אדות האשכול אשר-כרתו משם בני ישראל:	24
25	ואתה קרא ההוא קרא נחל ואתה קלא על עיסק אתה קלא דקצו מתמן בני ישראל:	25
26	ואתה קלא על עיסק אתה קלא דקצו מתמן בני ישראל: ואתה קלא על עיסק אתה קלא דקצו מתמן בני ישראל:	26
27	ואתה קלא על עיסק אתה קלא דקצו מתמן בני ישראל: ואתה קלא על עיסק אתה קלא דקצו מתמן בני ישראל:	27
28	ואתה קלא על עיסק אתה קלא דקצו מתמן בני ישראל: ואתה קלא על עיסק אתה קלא דקצו מתמן בני ישראל:	28
29	ואתה קלא על עיסק אתה קלא דקצו מתמן בני ישראל: ואתה קלא על עיסק אתה קלא דקצו מתמן בני ישראל:	29

שהוא בשנים מה תלמוד לומר בשנים בשני מוטות הא כיצד שמונה נטלו אשכול אחד נטל תאנה ואחד רמון יהושע וכלב לא נטלו כלום לפי שכל עצמם להוציא דבר נחכונו כשם שפרהיה משונה כך עמה משונה ואם חפץ אתה לידע כמה משאוי אחד מהם לא ולמד מאכזבים שהקימו בגלגל (יהושע ד, ה) הרימו להם איש אצן אחת מן הירדן על שכמו והקימוה בגלגל וסקלום רבותינו משקל כל אחת מ' סאה וגמירי טונא דמדלי אינש על כחפיה אינו אלא שליש משאוי ממשאוי שמסייעין אותו להרים (סוטה לד, א):

(25) וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום. והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה היא (מגילה ג, א) ומהלך אדם ציוני עשרה פרסאות ליום (פסחים נד, א) הרי מהלך ארבעים יום מן המזרח למערב והם הלכו ארכה ורחבה אלא שגלוי לפני הקצ"ה שיגזור עליהם יום לשנה קצר לפניהם את הדרך (תנחומא שלח ח):

(26) וילכו ויבאו. מהו וילכו להקיש הליכתן לציאתן מה ציאתן בעצה רעה אף הליכתן בעצה רעה (סוטה לה, א): וישבו אתם דבר. את משה ואת אהרן:

(27) זבת חלב ודבש היא. כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחלתו אין מתקיים בסופו (במדבר רבה. סוטה שס):

(28) בצרות. לשון חוזק ותרומתו כרכין לשון צירניות עגולות וכלשון ארמי כריך עגול:

(29) עמלק יושב וגו'. לפי שנכוו עמלק כזר הזכירוהו מרגלים כדי לייראם (תנחומא שלח ט): על יד הירדן. יד

30	And Caleb stilled the people toward Moses, and said: 'We should go up at once, and possess it; for we are well able to overcome it.'	וַיַּחֲסֵם כָּלֵב אֶת־הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עֲלֵה נַעֲלֶה וְיִרְשָׁנוּ אֹתָהּ כִּי־יָכוֹל נוֹכַח לָהּ:	30
31	But the men that went up with him said: 'We are not able to go up against the people; for they are stronger than we.'	וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַח לַעֲלֹת אֶל־הָעָם כִּי־חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ:	31
32	And they spread an evil report of the land which they had spied out unto the children of Israel, saying: 'The land, through which we have passed to spy it out, is a land that eateth up the inhabitants thereof; and all the people that we saw in it are men of great stature.	וַיִּצְיֵאוּ דִבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אָרֶץ אֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הוּא וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אֲנָשִׁי מְדֹדֹת:	32
33	And there we saw the Nephilim, the sons of Anak, who come of the Nephilim; and we were in our own sight as grasshoppers, and so we were in their sight.'	וְשָׁם רָאִינוּ אֶת־הַנְּפִלִים בְּנֵי עֲנָק מִן־הַנְּפִלִים וַנִּהְיֶה בְּעֵינֵינוּ כַּחַגְבִּיּוֹת וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם:	33
XIV	And all the congregation lifted up their voice, and cried; and the people wept that night.	וַתִּשָּׂא כָל־הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם בַּלַּיְלָה הַהוּא:	XIV
2	And all the children of Israel murmured against Moses and against Aaron; and the whole congregation said unto them: 'Would that we had died in the land of Egypt! or would we had died in this wilderness!	וַיִּלְלֵנוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם כָּל־הָעֵדָה לוֹ־מָתָנוּ בָּאָרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לוֹ־מָתָנוּ:	2

כמשמעו אלל הירדן ולא חוכלו לעבור: (30) ויהם כלב. השתיק את כולם: אל משה. לשמוע מה שידבר במשה לווח ואמר וכי זו בלצד עשה לנו צן עמרם השומע היה סבור שזא לספר בגנותו שהיה בלצם על משה בשזיל דברי המרגלים שחקו כולם לשמוע גנותו אמר והלא קרע לנו את היס והוריד לנו את המן והגיו לנו את השליו (במדבר רבה. סוטה שס): עלה נעלה. אפילו בשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם נלחם בכל דבריו (שס): ויהם. לשון שתיקה וכן (זכריה ז, יז) הם כל צער (עמוס ו, י) הם כי לא להזכיר. כן דרך בני אדם הרואה לשחק אגודת אנשים אומר ש"ט (ס"א הם):

(31) חזק הוא ממנו. כביכול כלפי מעלה אמרו (במדבר רבה. סוטה שס):

(32) אוכלת יושביה. בכל מקום שעברנו מלאנוס קוצרי מתים. והקצ"ה עשה לטובה כדי לטרדם באצלם ולא יתנו לזללו (שס): אנשי מדות. גדולים וגזוהים ונריך לחת להם מדה כגון גלית (שמואל"א יז, ד) גבהו שם אמות וזרת וכן (שמואל"א כ"א, כ) איש מדון (ד"ה"א יא, כג) איש מדה:

(33) הנפילים. ענקים מצני שמחואי ועזאל שנפלו מן השמים צימי דור אנוש (נדה סא, א. יומא סז, ב): וכן היינו בעיניהם. שמענו אומרים זה לזה נמלים (רא"ס ובס"א חגבים) יש צכרמים כאנשים (סוטה שס): ענק. שמעניקים חמה צקומתן (שס לד, ב):

(1) כל העדה. סנהדראות (תנחומא שלח יג):

<p>3 And wherefore doth the LORD bring us unto this land, to fall by the sword? Our wives and our little ones will be a prey; were it not better for us to return into Egypt?</p>	<p>וְלָמָּה יי מַעֲלִיל יִתֵּן אֶתְּכֶם אֶתְּהָא אֶתְּהָא לְמַפֵּל בְּחֶרֶב נִשְׁנָא וְטַפְלָנָא יִהְיוּ לְבִזָּא הָלֹא טָב לָנָא דְנִתּוּב לְמַצְרַיִם:</p>	<p>וְלָמָּה יִהְיֶה מְבִיא אֶתְּכֶם אֶתְּהָא אֶתְּהָא לְנִפֹּל בְּחֶרֶב נִשְׁנָא וְטַפְּכֶם יִהְיוּ לְבִזָּא הָלֹא טָב לָנוּ שׁוּב מִצְרָיִם:</p>
<p>4 And they said one to another: 'Let us make a captain, and let us return into Egypt.'</p>	<p>וַאֲמָרוּ גְבֵר לְאַחֵיהֶם נִמְנִי רִישָׁא וְנִתּוּב לְמַצְרַיִם:</p>	<p>4 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו נַתְנֶה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה מִצְרָיִם:</p>
<p>5 Then Moses and Aaron fell on their faces before all the assembly of the congregation of the children of Israel.</p>	<p>וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל אִפְיֵיהֶן קָדָם כָּל קְהֵל אֲשֶׁר־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>5 וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָל־קְהֵל עַדַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>6 And Joshua the son of Nun and Caleb the son of Jephunneh, who were of them that spied out the land, rent their clothes.</p>	<p>וַיַּחֲשֹׁעַ בֶּן־נֹון וְכַלֵּב בֶּן־יִפְנֶה מִן־הַחֹתָּרִים אֶת־הָאָרֶץ קָרְעוּ בְּגָדֵיהֶם:</p>	<p>6 וַיַּחֲשֹׁעַ בֶּן־נֹון וְכַלֵּב בֶּן־יִפְנֶה מִן־הַחֹתָּרִים אֶת־הָאָרֶץ קָרְעוּ בְּגָדֵיהֶם:</p>
<p>7 And they spoke unto all the congregation of the children of Israel, saying: 'The land, which we passed through to spy it out, is an exceeding good land.</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ לְכָל קְהֵל אֲשֶׁר־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵמֹר אֶרֶץ דֹּעֲבָרָנָא בְּהָ לְאֵלֶּלָא יִתֵּה טָבָא אֶרֶץ לְחָדָא לְחָדָא:</p>	<p>7 וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עַדַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֲתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד:</p>
<p>8 If the LORD delight in us, then He will bring us into this land, and give it unto us—a land which floweth with milk and honey.</p>	<p>אִם רַעְיָנָא בְּנָא מִן קָדָם יי וַיֵּעִיל יִתֵּן אֶתְּכֶם אֶתְּהָא וְיִתְּנָה לָנָא אֶרֶץ דְּהִיא עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבָשׁ:</p>	<p>שלישי 8 אִם־חֶפֶץ בְּנִי יִהְיֶה וְהִבִּיא אֶתְּכֶם אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וְנָתַנָּה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר־הִיא זָבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ:</p>
<p>9 Only rebel not against the LORD, neither fear ye the people of the land; for they are bread for us; their defence is removed from over them, and the LORD is with us; fear them not.'</p>	<p>בְּרִם בְּמִימָרָא דִּיין לֹא תִמְרְדוּן וְאַתְּחוּן לֹא תִדְחִלוּן מִן עַמָּא דְּאֶרֶץ אַרִי בִידְנָא מְסִירִין עֲדָא תּוֹקְפָהוּן מִנְּהוּן וּמִימָרָא דִּיין בְּסַעֲדָנָא לֹא תִדְחִלוּן מִנְּהוּן:</p>	<p>9 אַךְ בִּיהֲוֶה אֶל־תִּמְרְדוּ וְאַתֶּם אֶל־תִּירְאוּ אֶת־עַם הָאָרֶץ כִּי לַחֲמֹנֵי הֵם סֶר צִלָּם מֵעֲלֵיהֶם וַיִּהְיֶה אִתְּכֶם אֶל־תִּירָאֵם:</p>
<p>10 But all the congregation bade stone them with stones, when the glory of the LORD appeared in the tent of meeting unto all the children of Israel.</p>	<p>וַאֲמָרוּ כָּל קְהֵל אֲשֶׁר־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵמֹר אֶתְּכֶם אֶתְּהָא וְנָתַנָּה לָנוּ אֶרֶץ דְּהִיא עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבָשׁ:</p>	<p>10 וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעֵדָה לְרַגֹּם אֹתָם בְּאֲבָנִים וַיִּכְבֹּד יְהוָה נִרְאָה בְּאֵהָל מוֹעֵד אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)</p>

(2) לו מתנו. הלאי ומתנו:

(4) נתנה ראש. כמרגומו נמני רישא נשים עלינו מלך ורבותינו פירשו לשון עבודת אלילים (פסיקתא זוטרתא):

(9) אל תמרדו. ושוז ואמס אל תיראו: כי לחמנו הם. נאלס כלסם: סר צלם. מגינס ומזקס כשרים שזהם מתו איז שיהיה מגין עליהם (סוטה לז. ז"ט, ח) דבר אחר לנו של המקום סר מעליהם:

11	And the LORD said unto Moses: 'How long will this people despise Me? and how long will they not believe in Me, for all the signs which I have wrought among them?	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עַד-אַנְהוּ יִנְאַצְנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד-אַנְהוּ לֹא-יֵאֱמִינוּ בִּי בְּכָל הָאֲתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ:	יג
12	I will smite them with the pestilence, and destroy them, and will make of thee a nation greater and mightier than they.'	אֶכְנוּ בַדֶּבֶר וְאוֹרֶשְׁנֻה וְאַעֲשֶׂה אֶתְךָ לְגוֹי-גָדוֹל וְעַצוֹם מִמֶּנּוּ:	12
13	And Moses said unto the LORD: 'When the Egyptians shall hear—for Thou broughtest up this people in Thy might from among them—	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי-הֶעֱלִיתָ בְּכַחְךָ אֶת-הָעָם הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ:	13
14	they will say to the inhabitants of this land, who have heard that Thou LORD art in the midst of this people; inasmuch as Thou LORD art seen face to face, and Thy cloud standeth over them, and Thou goest before them, in a pillar of cloud by day, and in a pillar of fire by night;	וְאָמְרוּ אֶל-יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי-אַתָּה יְהוָה בְּקִרְבָּם הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר-עִין בְּעֵין נִרְאָהוּ אַתָּה יְהוָה וְעַנְנְךָ עִמָּד עֲלֵיהֶם וּבַעֲמֹד עָנָן אַתָּה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמֹד אֵשׁ לַיְלָה:	14
15	now if Thou shalt kill this people as one man, then the nations which have heard the fame of Thee will speak, saying:	וְהִמָּתָה אֶת-הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וְאָמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר-שָׁמְעוּ אֶת-שְׁמֶךָ לֵאמֹר:	15
16	Because the LORD was not able to bring this people into the land which He swore unto them, therefore He hath slain them in the wilderness.	מִבְּלָתִי יָכֹלֶת יְהוָה לְהָבִיא אֶת-הָעָם הַזֶּה אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר:	16

- (10) לרגום אותם. את יהושע וכלב: וכבוד ה'. העני ירד שם (במדבר רבה. סוטה לה, א):
- (11) עד אנה. עד היכן: 'נאצני. ירגיוני: בכל האתות. בשביל כל הנסים שעשית להם היה להם להאמין שהיכולת בידי לקיים הבטחתי:
- (12) כתרגמו לשון תרוכין ואם תאמר מה אעשה לשבועת אבות: ואעשה אתך לגוי גדול. שאתה מורעם (במדבר רבה):
- (13) ושמעו מצרים. ושמעו את אשר תהרגם: כי משמש כלשון אשר והם ראו אשר העלית בכתך הגדול אותם מקרצם וכשישמעו שאתה הורגם לא יאמרו שחטאו לך אלא יאמרו שכנגדם יכולת להלחם אבל כנגד יושבי הארץ לא יכולת להלחם. וזו היא:
- (14) ואמרו אל יושב הארץ הזאת. כמו על יושב הארץ הזאת ומה יאמרו עליהם מה שאמור בקוף הענין מצלתי יכולת ה' בשביל ששמעו כי אתה ה' שוכן בקרצם ועין בעין אתה ה' נראה להם והכל צדך חצה ולא הכירו כך שנמקה אהבתך מהם עד הנה (תנחומא שלח יג):
- (15) והמתה את העם הזה כאיש אחד. פתאום ומתוך כך יאמרו הגוים אשר שמעו את שמעך וגו':
- (16) מבילתי יכלת וגו'. לפי שיושבי הארץ חזקים וגבורים ואינו דומה פרעה לשלשים ואחד מלכים זאת יאמרו על יושב

17	And now, I pray Thee, let the power of the Lord be great, according as Thou hast spoken, saying:	וְעַתָּה יַגְדֵּל-נָא כַח אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דְּבַרְתָּ לֵאמֹר:	וְכַעַן סָגִי כְעַן חִילָא קְדָמָךְ יי כְּמָא דְּמִלִּילָתָא לְמִימַר:
18	The LORD is slow to anger, and plenteous in lovingkindness, forgiving iniquity and transgression, and that will by no means clear the guilty; visiting the iniquity of the fathers upon the children, upon the third and upon the fourth generation.	יְהוָה אַרְךָ אַפִּים וְרַב-חֶסֶד נָשָׂא עֲוֹן וּפָשַׁע וְנִקָּה לֹא יִנְקֶה פֶקֶד עֲוֹן אֲבוֹת עַל-בָּנִים עַל-שְׁלִשִׁים וְעַל-רִבְעִים:	יי מִרְחִיק רָגִז וּמִסְגִּי לְמַעַבְד טָבִיב שְׂבִיב לַעֲוֹן וּלְמַרְוֹד סֶלַח לְדַת־יָבִין לְאֹרִיתִיהָ וְלֹדֶלָה תִּיבִין לֹא מִזְכִּי מִסְעֵר חֹזֵבִי אֶבְהֶן עַל בָּנִין מִרְדִּין עַל דֶּר תְּלִיתָאֵי וְעַל דֶּר רְבִיעָאֵי:
19	Pardon, I pray Thee, the iniquity of this people according unto the greatness of Thy lovingkindness, and according as Thou hast forgiven this people, from Egypt even until now.	סֶלַח-נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה כְּגֹדֶל חֶסֶדְךָ וְכַאֲשֶׁר נָשָׂאתָהּ לָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד-הַנֶּהְיָה:	שְׂבוּק כְּעַן לְחֹזְבִי עֲמָא הָדִין פְּסִיאוֹת טָבוּחָךְ וְכְמָא דְּשִׁבְקָתָא לַעֲמָא הָדִין מִמִּצְרַיִם וְעַד כְּעַן:
20	And the LORD said: 'I have pardoned according to thy word'	וַיֹּאמֶר יְהוָה סֶלַחְתִּי כְּדְבָרְךָ:	וַיֹּאמֶר יי שְׂבִיבִית כְּפִתְגָמְךָ:
21	But in very deed, as I live—and all the earth shall be filled with the glory of the LORD—	וְאוֹלָם חַי-אֲנִי וְיִמְלֹא כְבוֹד-יְהוָה אֶת-כָּל-הָאָרֶץ:	וּבְרַם קַיִם אֲנָא וּמְלֵיא יִקְרָא דִּי יֵת כָּל אֶרֶעָא:
22	surely all those men that have seen My glory, and My signs, which I wrought in Egypt and in the wilderness, yet have put Me to proof these ten times, and have not hearkened to My voice;	כִּי כָל-הָאֲנָשִׁים הָרְאִים אֶת-כְּבֹדִי וְאֶת-אֲתֹתַי אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבְמִדְבָּר וַיִּנְסּוּ אֹתִי זֶה עֲשָׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי:	אֲרִי כָל גּוֹבְרִיא דְּחִזּוּ יֵת יִקְרִי וַיִּת אֲתֹתַי דְּעִבְדִּית בְּמִצְרַיִם וּבְמִדְבָּרָא וַיִּנְסִיאוּ קְדָמִי דִּין עֲשָׂר זְמַנִּין וְלֹא קִבִּילוּ לְמִימַרִּי:
23	surely they shall not see the land which I swore unto their fathers, neither shall any of them that despised Me see it.	אִם-יִרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבֹתָם וְכָל-מִנְאֲצֵי לֹא יִרְאוּהָ:	אִם יִחְזִוּ יֵת אֶרֶעָא דְּקִיַּמִּית לְאַבְהָתָהּ וְכָל דְּאֶרְגִּיזוּ קְדָמִי לֹא יִחְזוּנָהּ:

הארץ הזאת (צרכות לצ): מבלתי יכלת. מתוך שלא היה יכולת צידו להציאם שחטם: יכלת. שם דצר הוא:

(17) יגדל נא כח ה'. לעשות דבורך: כאשר דברת לאמר. ומהו הדבור:

(18) ה' ארך אפים. ללדיקים ולרשעים כשעלה משה למרום מלאו משה להקצ"ה שהיה יושב וכותב ה' ארך אפים אמר

לו ללדיקים אמר לו הקצ"ה אף לרשעים אמר לו רשעים יאצדו אמר לו הקצ"ה חייך שאתה צריך לדצר כשחטאו ישראל בעגל

וצמרגלים התפלל משה לפניו בדרך אפים אמר לו הקצ"ה והלא אמרת לי ללדיקים אמר לו והלא אמרת לי אף לרשעים (סנהדרין

ק"א, א): ונקה. לשנים: לא ינקה. לשאינן שנים (יומא פו, א):

(20) כדברך. כשציל מה שאמרת פן יאמרו מזלתי יכולת ה':

(21) ואולם. כמו אצל זאת אעשה להם: חי אני. לשון שבעה כשם שאני חי וכבודי ימלא את כל הארץ כך אקיים להם כי

כל האנשים הרואים וגו'. אם יראו את הארץ:

(22) וינסו. כמשמעו: זה עשר פעמים. שנים צים שנים זמן ושנים בשליו וכו' כדאיתא במסכת ערכין (טו, א-ב):

(23) אם יראו. לא יראו: (אם יראו את הארץ. הרי זה מקרא מסורס חי אני כי כל האנשים אם יראו את הארץ וכבודי

24	But My servant Caleb, because he had another spirit with him, and hath followed Me fully, him will I bring into the land whereinto he went; and his seed shall possess it.	וְעַבְדִּי כָלֵב הָיְתָה רוּחַ אַחֲרַת עִמּוֹ וַיִּמָּלֵא אַחֲרָי וְהִבִּיאֲתִיו אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־בָּא שָׁמָּה וְזָרְעוּ יוֹרְשֶׁנָּה:	24
25	Now the Amalekite and the Canaanite dwell in the Vale; tomorrow turn ye, and get you into the wilderness by the way to the Red Sea.'	וְהָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשְׁבֵי בְעֵמֶק מִחֹר פָּנּוּ וְסָעוּ לָכֶם הַמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יַם־סוּף: (פ)	25
26	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:	26
27	'How long shall I bear with this evil congregation, that keep murmuring against Me? I have heard the murmurings of the children of Israel, which they keep murmuring against Me.	עַד־מָתִי לַעֲדָה הָרָעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי אֶת־תִּלְוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי שְׁמַעְתִּי:	27
28	Say unto them: As I live, saith the LORD, surely as ye have spoken in Mine ears, so will I do to you:	אֹמֶר אֲלֵהֶם חִי־אֲנִי נְאֻם־יְהוָה אִם־לֹא כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנִי כֵן אַעֲשֶׂה לָכֶם:	28
29	your carcasses shall fall in this wilderness, and all that were numbered of you, according to your whole number, from twenty years old and upward, ye that have murmured against Me;	בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִפְּלוּ פְגָרֵיכֶם וְכָל־פְּקֻדֵיכֶם לְכָל־מִסְפָּרְכֶם מִזֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה אֲשֶׁר הִלִּיתֶם עָלַי:	29

ימלא את כל הארץ שלא יתחלל שמי במגפה הזאת לאמר מזלתי יכולת ה' להביאם שלא אמיתם פתאום כאיש אחד אלא באיחור ארבעים שנה מעט מעט: לא יראוה. לא יראו את הארץ:

(24) רוח אחרת. שתי רוחות אחת צפה ואחת בלז למרגלים אמר אני עמכם בעצה ובלבו היה לומר האמת ועל ידי כן היה צו להשתקם כמו שנאמר (לעיל יג, ל) ויהם כלב שהיו סבורים שיאמר כמותם זהו שנאמר בספר (יהושע יד, ז) ואשיב אותם דבר כאשר עש' לצדי ולא כאשר עש' פי (במדבר רבה): וימלא אחרי. וימלא את לבו אחרי זה מקרא קצר: אשר בא שמה. חזרון נתן לו: יורשנה. כתרנו יתרכינה יורשו את הענקים ואת העם אשר זה ואין לתרגמו יירתינה אלא במקום יירשנה:

(25) והעמלקי וגו'. אם תלכו שם יהרגו אתכם מאחר שאיני עמכם: מחר פנו. לאחוריים וסעו לכם וגו': (27) לעדה הרעה וגו'. אלו המרגלים מכאן לעדה שהיא עשרה (סנהדרין ז, א): אשר המה מלינים. את ישראל עלי: את תלנות בני ישראל אשר המה מלינים. המרגלים מלינים אותם עלי שמעת: (28) חי אני. לשון שבועה: אם לא וגו' כן אעשה. כזיכול איני חי: כאשר דברתם. שנקשתם ממני (לעיל ז) או במדבר הזה לו מתנו:

(29) וכל פקדיכם לכל מספרכם. כל הנמנה לכל מספר שאתם נמנים בו כגון לזאת ולזאת ולזאת שקלים כל המנויים לכל אותן מספרות ימותו ואלו הן מן כ' שנה וגו' להוציא שצטו של לוי שאין פקודיהם מן עשרים (ב"ב קכא, ז):

30	surely ye shall not come into the land, concerning which I lifted up My hand that I would make you dwell therein, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.	אִם־אַתֶּם תָּבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אִם אֶתּוֹן תִּיעָלוּן לָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת־יָדִי לְשַׁכֵּן אֹתְכֶם בָּהּ כִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון׃	30
31	But your little ones, that ye said would be a prey, them will I bring in, and they shall know the land which ye have rejected.	וְטַפְכֶּם אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם לְבָז יִהְיֶה וְהִבִּיאֹתִי אֹתָם וְיָדְעוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר מָאִסְתֶּם בָּהּ׃	31
32	But as for you, your carcasses shall fall in this wilderness.	וּפְגִרְיֶכֶם אַתֶּם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה׃	32
33	And your children shall be wanderers in the wilderness forty years, and shall bear your strayings, until your carcasses be consumed in the wilderness.	וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רְעִים בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאוּ אֶת־זִנְתֵיכֶם עִדְתָּם פְּגִרְיֶכֶם בַּמִּדְבָּר׃	33
34	After the number of the days in which ye spied out the land, even forty days, for every day a year, shall ye bear your iniquities, even forty years, and ye shall know My displeasure.	בְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר־תֵּרְתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם נֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה תִשָּׂאוּ אֶת־עֲוֹנֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וְיָדַעְתֶּם אֶת־הַנִּבְיָאָתִי׃	34
35	I the LORD have spoken, surely this will I do unto all this evil congregation, that are gathered together against Me; in this wilderness they shall be consumed, and there they shall die.'	אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי אִם־לֹא נָתַת אֶעֱשֶׂה לְכָל־הָעֵדָה הַרְעָה הַזֹּאת הַנוֹעֲדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתְּמוּ וְשָׁם יָמוּתוּ׃	35
36	And the men, whom Moses sent to spy out the land, and who, when they returned, made all the congregation to murmur against him, by bringing up an evil report against the land,	וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיָּשֻׁבוּ (כִּי וַיְלִינוּ) ק' וַיְלִינוּ עָלָיו אֶת־כָּל־הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָר עַל־הָאָרֶץ׃	36

(32) ופגריכם אתם. כתרומו (דילכון) לפי שדבר על הננים להכניסם לארץ וקש לומר ואחס תמותו נופל לשון זה כאן לומר אתם:

(33) ארבעים שנה. לא מת אחד מהם פחות מכן ס' לכן נגזר ארבעים כדי שיהיו אותם של בני עשרים מגיעין לכלל ששים ושנה ראשונה היתה בכלל ואף על פי שקדמה לשלוח המרגלים לפי שמשעשו את העגל עלתה גזירה זו במחשבה אלא שהמתין להם עד שתמלאם סאתם וזהו שנאמר (שמות לז, לד) וזיוס פקדי במרגלים ופקדתי עליהם חטאתם ואף כאן נאמר תשאו את עונותיכם ולא עונתכם שתי עונות של עגל ושל חלונה וחשב להם בזמני חייהם מקצת שנה ככולה וכשנכנסו לשנת ששים מתו אותם של בני עשרים (תנחומא שלה יג): ונשאו את זנותיכם. כתרומו ויקבלון ית חזיון:

(34) את הנאותי. שהניאותם את לבכם מאחרי. תנאה לשון הסרה כמו (במדבר ל, ו) כי הניא אציה אותה:

37	even those men that did bring up an evil report of the land, died by the plague before the LORD.	וּמִיתוּ גִּוְכַרְיָא דְּאַפִּיקוּ שׁוֹם בֵּישׁ עַל אֶרֶעָא בְּמוֹתָנָא קָדָם יְיָ: הָאֶרֶץ רָעָה בְּמַגֵּפָה לִפְנֵי יְהוָה:	37
38	But Joshua the son of Nun, and Caleb the son of Jephunneh, remained alive of those men that went to spy out the land.	וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וְכָלֵב בֶּן־יִפְנֶה יָפוּנָה אֶתְקִימוּ מִן גִּוְכַרְיָא הָאֲנֹן דְּאִזְלוּ לְאַלְלָא יְת אֶרֶעָא: וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וְכָלֵב בֶּן־יִפְנֶה חִיוּ מִן־הָאֲנָשִׁים הָהֵם הַהֲלָכִים לְתוֹר אֶת־הָאֶרֶץ:	38
39	And Moses told these words unto all the children of Israel; and the people mourned greatly.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד: וּמֹלִיל מֹשֶׁה יְת פְּתִימָא הָאֵלִין עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲתַאבְּלוּ עִמָּא לְחָדָא:	39
40	And they rose up early in the morning, and got them up to the top of the mountain, saying: 'Lo, we are here, and will go up unto the place which the LORD hath promised; for we have sinned.'	וַיִּשְׁכְּמוּ בִּפְקֹר וַיַּעֲלוּ אֶל־רֹאשׁ־ הַהָר לֵאמֹר הֲנִנוּ וְעֲלִינוּ אֶל־ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר יְהוָה כִּי חָטֵאנוּ: וַאֲקֻדִּימוּ בַצְּפָרָא וּסְלִיקוּ לְרִישׁ טוֹרָא לְמִימַר הָא אֲנַחְנָא סְלִקִין לְאַתְרָא דְּאָמַר יְיָ אֲרִי חֲבָנָא:	40
41	And Moses said: 'Wherefore now do ye transgress the commandment of the LORD, seeing it shall not prosper?	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָּמָּה זֶה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־פִּי יְהוָה וְהוּא לֹא תִצְלַח: וַאֲמַר מֹשֶׁה לָּמָּה דְּנֹן אַתּוֹן עֹבְרִין עַל גְּזִירַת מִימְרָא דִּי וְהִיא לֹא תִצְלַח:	41
42	Go not up, for the LORD is not among you; that ye be not smitten down before your enemies.	אַל־תַּעֲלוּ כִּי אֵין יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִגָּפוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם: לֹא תִסְקֹון אֲרִי לִית שְׂכִינְתָּא דִּי בִינִיכֹון וְלֹא תִתְבְּרוּן קָדָם בְּעֲלֵי דְבְּבִיכֹון:	42
43	For there the Amalekite and the Canaanite are before you, and ye shall fall by the sword; forasmuch as ye are turned back from following the LORD, and the LORD will not be with you.'	כִּי הָעַמְלָקִי וְהַכְנַעֲנִי שָׁם לִפְנֵיכֶם וְנִפְלֹתֶם בַּחֶרֶב כִּי־ עַל־כֵּן שִׁבְתֶּם מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְלֹא־יְהִי־יְהוָה עִמָּכֶם: אֲרִי עַמְלָקָא וְכְנַעְנָא תַּמָּן קְדָמִיכֹון וְחִפְלוּן בַּחֶרֶב אֲרִי עַל כֵּן תִּבְתִּין מִבֶּתֶר פּוֹלְחָנָא דִּי וְלֹא יְהִי מִימְרָא דִּי בְּסַעֲדִיכֹון:	43

(36) וישבו וילינו עליו. וכששצו מתור הארץ הרעימו עליו את כל העדה צהולאת דצה אותם אנשים וימותו. כל הוצאת דצה לשון חינוך דצרים שמלקיחים לשונם לאדם לדצרו כמו (שיר, ז, י) דוצצ שפתי ישנים וישנה לטובה וישנה לרעה לכך נאמר כאן מוציא דצת הארץ רעה שיש דצה שהיא טובה: דבה. פרליר"ש צלע"ז:
(37) במגפה לפני ה'. צאותה מיתה ההגונה להם מדה כנגד מדה הם חטאו צלשון וגשתרצצ לשונם עד טצורם ותולעים יוצאים מלשונם וצאין לתוך טצורם לכך נאמר צמגפה וזה לפני ה' צאותה הראויה להם על פי מדותיו של הקצ"ה שהוא מודד מדה כנגד מדה (סוטה לה, א):
(38) ויהושע וכלב חיו. מה תלמוד לומר חיו מן האנשים ההם אלא מלמד שנטלו חלקם של מרגלים צארץ וקמו תחתיהם לחיים (ב"ב קיח, ג):
(40) אל ראש ההר. והוא הדרך העולה לארץ ישראל: הננו ועלינו אל המקום. לארץ ישראל: אשר אמר ה'. לתת לנו שם נעלה: כי חטאנו. על אשר אמרנו (לעיל ג) הלא טוב לנו שוב מצרימה:
(41) והוא לא תצלח. זו שאתם עושין לא תצלח:

44

44

45

45

XV

T

2

2

3

3

4

4

5

§

6

6

(43) **כִּי עַל כֵּן שִׁבַּתְתֶּם. כְּלוֹמַר כִּי זֹאת תַּבְּא לָכֶם עַל אֲשֶׁר שָׁצַתֶּם וְגו':**

(44) ריעפער. לשון חזק וכן (חזקוק ב, ד) הנה עפלה. אינגרייטש צלע"ז לשון עזות וכן (מיהה ד, ח) עופל בת ציון (ישעיה לב, יד) עופל וצחן. ומדרש מנחומא (ישן שלח יט) מפרשו לשון אופל הלכו חשכים שלא ברשות:

(45) ויבחרום. כמו (דברים ט, כא) ואֵכֹות אוֹתוֹ טֶחֱוֹן מִכָּה אֲחֵר מִכָּה: עַד הַחֲרָמָה. שֶׁסֶּהמִּקּוֹם נִקְרָא עַל שֶׁסֶּהמֵאֹרֶעַ: (2) כִּי תִבְאוּ. צֶשֶׁר לֶהֱסֵיכְנֹסוּ לְאֶרֶץ:

(3) ועשיתם אשה. אין זה כוון אלא לשתבצא שם ומעלה על לבבכם לעשות אשה לה: ריח ניחח. שהיה נחת רוח לפני: לפלא נדר או הנדבה וגו'. או שמעשו האשה בשביל חובת מועדים שהייתה אחת לעשות במועד:

(4) והקריב המקריב. מקריבו נקדים ומנחה לכל בהמה המנחה כליל והשמן נבלל בתוכה והיין לספלים כמו ששנינו במסכת סוכה (מס', ה):

(5) לכבש האחד. על כל האמור למעלה הוא מוסב על המנחה ועל השמן ועל היין:

7	and for the drink-offering thou shalt present the third part of a hin of wine, of a sweet savour unto the LORD.	וַיִּנֵּן לַגִּסְדֹּף שְׁלִישִׁית הַהֵינָן תִּקְרִיב רֵיח־נִיחֹחַ לַיהוָה:	וְחִמְרָא לְנִסְכָּא תַלְתּוֹת הֵינָא תִקְרִיב לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְנָא קֳדָם יי:
8	And when thou preparest a bullock for a burnt-offering, or for a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or for peace-offerings unto the LORD;	וְכִי־תַעֲשֶׂה בֶן־בָּקָר עֹלָה אוֹ זֶבֶח לְפֶלֶא־גֹדֶר אוֹ־שְׁלָמִים לַיהוָה:	וְאִרִי תַעֲבִיד בֶּר תֹּרִי עֲלֵתָא אוֹ נִכְסַת קוּדְשִׁיא לְפָרָשָׁא נִדְרָא אוֹ נִכְסַת קוּדְשִׁיא קֳדָם יי:
9	then shall there be presented with the bullock a meal-offering of three tenth parts of an ephah of fine flour mingled with half a hin of oil.	וְהִקְרִיב עַל־בֶּן־הַבָּקָר מִנְחָה סֵלֶת שְׁלִשָּׁה עֶשְׂרִים בָּלוּל בְּשֶׁמֶן חֲצֵי הַהֵינָן:	וְיִקְרִיב עַל בֶּר תֹּרִי מִנְחָתָא סוּלְתָא תַלְתָּא עֶשְׂרוֹנִין דְּפִיל בְּמִשַּׁח פְּלִגּוֹת הֵינָא:
10	And thou shalt present for the drink-offering half a hin of wine, for an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	וַיִּנֵּן תִּקְרִיב לַגִּסְדֹּף חֲצֵי הַהֵינָן אֲשֶׁה רֵיח־נִיחֹחַ לַיהוָה:	וְחִמְרָא תִקְרִיב לְנִסְכָּא פְּלִגּוֹת הֵינָא קוּרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא קֳדָם יי:
11	Thus shall it be done for each bullock, or for each ram, or for each of the he-lambs, or of the kids.	כָּכָה יַעֲשֶׂה לְשׂוֹר הָאֶחָד אוֹ לְאַיִל הָאֶחָד אוֹ־לְשֶׁה בְּכָבָשִׁים אוֹ בְּעִזִּים:	כְּדִין יַתַּעֲבִיד לְתוֹרָא חַד אוֹ לְדִכְרָא חַד אוֹ לְאִמֹר בְּאִמְרִיא אוֹ בְּעִזָּא:
12	According to the number that ye may prepare, so shall ye do for every one according to their number.	כַּמִּסְפָּר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כָכָה תַעֲשׂוּ לְאֶחָד כַּמִּסְפָּרם:	כַּמִּנּוּן דְּתַעֲבִדוּן כְּדִין תַּעֲבִדוּן לְחַד כַּמִּנְיָהוֹן:
13	All that are home-born shall do these things after this manner, in presenting an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	כָּל־הָאֲזִיחִי יַעֲשֶׂה־כָכָה אֶת־אֵלֶּה לְהִקְרִיב אֲשֶׁה רֵיח־נִיחֹחַ לַיהוָה:	כָּל יִצִּיבָא יַעֲבִיד כְּדִין יֵת אֵלֵין לְקִרְבָּא קוּרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא קֳדָם יי:
14	And if a stranger sojourn with you, or whosoever may be among you, throughout your generations, and will offer an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; as ye do, so he shall do.	וְכִי־יִגּוֹר אִתְּכֶם גֵּר אוֹ אֲשֶׁר־בְּתוֹכְכֶם לְדִרְתִּיכֶם וַעֲשֶׂה אֲשֶׁה רֵיח־נִיחֹחַ לַיהוָה כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ בֶן יַעֲשֶׂה:	וְאִרִי יִתְגַּיֵּיר עִמָּכּוֹן גִּיּוֹרָא אוֹ דְּבִינִיכּוֹן לְדִרְיִכּוֹן וַיַּעֲבִיד קוּרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא קֳדָם יי כַּמָּא דְּתַעֲבִדוּן בֶּן יַעֲבִיד:
15	As for the congregation, there shall be one statute both for you, and for the stranger that sojourneth with you, a statute for ever throughout your generations; as ye are, so shall the stranger be before the LORD.	הַקָּהָל חֻקָּה אֶחָת לָכֶם וּלְגֵר הַגֵּר חֻקַת עוֹלָם לְדִרְתִּיכֶם כַּכֶּם בְּגֵר יִהְיֶה לִפְנֵי יְהוָה:	קָהָלָא קִימָא חַד לְכּוֹן וּלְגִיּוֹרֵיא דְּיִתְגַּיֵּירוּן קִיָּם עֲלֵם לְדִרְיִכּוֹן כְּתִיכּוֹן גִּיּוֹרָא יְהִי קֳדָם יי:

(6) או לאיל. ואם איל הוא. ורבותינו דרשו (מנחות נא. חולין כג, א) או לרבות את הפלגם לנסכי איל:

(10) אשה ריח. אינו מוסב אלא על המנחה והשמן אצל היין אינו אשה שאינו ניתן על האש:

(11) או לשח. זין שהוא בכזבים זין שהוא צעזעים כזש ושה קרוים בתוך שנחם: איל. בן י"ג חדש ויום אחד:

(12) כמספר אשר תעשו. כמספר הזהמות אשר תקריבו לקרבן ככה תעשו נסכים לכל אחד מהם: כמספרם של זהמות מספרם של נסכים:

16	One law and one ordinance shall be both for you, and for the stranger that sojourneth with you.	תֹּרַה אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר אִתְּכֶם: (פ)	אִזְרִיתָא חֲדָא וְדִינָא חֲדָא יְהִי לְכוּן וּלְגֵיזְרִיא דִּיתְגִּיירִון עִמְכוּן:
17	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
18	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land whither I bring you,	דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאְכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי מְבִיא אֹתְכֶם שָׁמָּה:	מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן בְּמִיעֲלִכוּן לְאֶרֶעָ דְּאָנָא מַעִיל יִתְכוּן לְתַמָּן:
19	then it shall be, that, when ye eat of the bread of the land, ye shall set apart a portion for a gift unto the LORD.	וְהָיָה בְּאֲכֹלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תְּרִימוּ תְרוּמָה לַיהוָה:	וְיְהִי בְּמִיכְלִכוּן מִלְחָמָא דְּאֶרֶעָ תְּפָרְשׁוּן אֶפְרָשׁוּתָא קֳדָם יִי:
20	Of the first of your dough ye shall set apart a cake for a gift; as that which is set apart of the threshing-floor, so shall ye set it apart.	רֹאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם חֻלָּה תְּרִימוּ תְרוּמָה כְּתְרוּמַת גֶּרֶן כֵּן תְּרִימוּ אֹתָהּ:	רִישׁ אֲצֻנְתְּכוּן חֻלָּתָא תְּפָרְשׁוּן אֶפְרָשׁוּתָא כְּמָא דְּמִפְרָשִׁין מִן אֲדָרָא כֵּן תְּפָרְשׁוּן יְתָהּ:
21	Of the first of your dough ye shall give unto the LORD a portion for a gift throughout your generations.	מִרְאשִׁית תַּתְּנוּ לַיהוָה לְדֹרֹתֵיכֶם: (ס)	מִרִישׁ אֲצֻנְתְּכוּן תַּתְּנוּן קֳדָם יִי אֶפְרָשׁוּתָא לְדִרְיִכוּן:
22	And when ye shall err, and not observe all these commandments, which the LORD hath spoken unto Moses,	וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה:	וְאִרִי תִשְׁתַּלְּחוּן וְלֹא תַעֲבֹדוּן יְתָ כָּל פְּקוּדֵיָא הָאֵלִין דְּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה:

- (15) ככם כגר. כמותכם כן גר וכן דרך לשון עצרית (זראשית יג, י) כגן ה' כארץ מזרים כן ארץ מזרים. (מ"א כב, ד) כמוני כמון כעמי כעמך:
- (18) בבאכם אל הארץ. משונה ביאה זו מכל ביאות שצטורה שכולן נאמר כי תבא כי תבא לפיכך כולן למדות זו מזו וכיון שפרט לך הכתוב באחת מהן שאינה אלא לאחר ירושה ושיצה אף כולן כן אצל זו נאמר זה בצואכם משכנכו זה ואכלו מלחמה נתחייבו צולה (ספרי קי. כתובות כה, א):
- (20) ראשית ערסותכם. כשתלושו כדי ערסותיכם שאתם רגילין ללוש צמדצר וכמה היא (שמות טו, יח טו) וימודו צעומר עומר לגלגלת (ושיעורו מ"ג צנים וחומש צינה) תרימו מראשיתה כלומר קודם שתאכלו ממנה ראשית חלקה חלה אחת תרומה לשם ה': חלה. טורטי"ל צלע"ז: כתרומת גורן. שלא נאמר זה שיעור ולא כתרומת מעשר שנאמר זה שיעור אצל חכמים נתנו שיעור לצעל הציט אחד מעשרים וארבעה ולנחתום אחד מארבעים ושמונה (חלה ז, ז):
- (21) מראשית ערסותיכם. למה נאמר לפי שנאמר ראשית ערסותיכם שומע אני ראשונה שצביקות תלמוד לומר מראשית מקצתה ולא כולה (ספרי קי): תתנו לה תרומה. לפי שלא שמענו שיעור לחלה נאמר תתנו שיהא זה כדי נתינה (סס):
- (22) וכי תשגו ולא תעשו. עזודת אלילים היתה בכלל כל המצות שהצבור מציאין עליהן פר והרי הכתוב מוציאה כאן מכללן לידון צפר לעולה ושעיר לחטאת (סס קיא): וכי תשגו וגו'. בעבודת אלילים מדבר או אינו אלא באחת מכל המצות תלמוד לומר את כל המצות האלה מצוה אחת שהיא ככל המצות מה העובר על כל המצות פורק עול ומפר ברית ומגלה פנים אף מצוה זו פורק זה עול ומפר ברית ומגלה פנים ואיזו זו עבודת אלילים (סס. כריתות ז. הוריות ח, א): אשר דבר ה' אל משה. אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו (תהלים סב, יב) אחת דבר אלהים שמים זו שמעתי (הוריות שס. ספרי שס):

23 even all that the LORD hath commanded you by the hand of Moses, from the day that the LORD gave commandment, and onward throughout your generations;

24 then it shall be, if it be done in error by the congregation, it being hid from their eyes, that all the congregation shall offer one young bullock for a burnt-offering, for a sweet savour unto the LORD—with the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof, according to the ordinance—and one he-goat for a sin-offering.

25 And the priest shall make atonement for all the congregation of the children of Israel, and they shall be forgiven; for it was an error, and they have brought their offering, an offering made by fire unto the LORD, and their sin-offering before the LORD, for their error.

26 And all the congregation of the children of Israel shall be forgiven, and the stranger that sojourneth among them; for in respect of all the people it was done in error.

27 And if one person sin through error, then he shall offer a she-goat of the first year for a sin-offering.

28 And the priest shall make atonement for the soul that erreth, when he sinneth through error, before the LORD, to make atonement for him; and he shall be forgiven,

23 אֶת־כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּיַד־מֹשֶׁה מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וְהָלַאָה לְדֹרֹתֵיכֶם:

24 וְהָיָה אִם־מַעֲיָנִי הָעֵדָה נַעֲשְׂתָה לְשִׁגְגָה וְעָשׂוּ כָל־הָעֵדָה פֶּרֶךְ־בֶּן־בָּקָר אֶחָד לַעֲלֹה לְרִיחַ־חֹלֶת לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וְשִׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָ:

25 וְכֹפֶר הַכֹּהֵן עַל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְלַח לָהֶם כִּי־שִׁגְגָה הָיָה וְהֵם הֵבִיאוּ אֶת־קֶרְבָּנָם אֲשֶׁה לַיהוָה וְחֲטָאתָם לִפְנֵי יְהוָה עַל־שִׁגְגָתָם:

26 וְנִסְלַח לְכָל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְרָם וְלַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל־הָעָם בְּשִׁגְגָה: (ס)

27 וְאִם־נִפְשׁ אַחַת תִּחַטָּא בְּשִׁגְגָה וְהִקְרִיבָה עִזֹּת שְׁנָתָהּ לַחֲטָאתָ:

28 וְכֹפֶר הַכֹּהֵן עַל־הַנֶּפֶשׁ הַשִּׁגְגָה בַּחֲטָאָה בְּשִׁגְגָה לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו וְנִסְלַח לוֹ:

(23) את כל אשר צוה וגו'. מגיד שכל המודה בעצודת אלילים ככופר בכל התורה כולה וזכל מה שנתנצחו הנציאים שנאמר למן היום אשר נזהר ויהלל (ספרי ס):

(24) אם מעיני העדה נעשתה עזירה זו על ידי שוגג כגון ששגגו והורו על אחת מן העצודות שהיא מותרת לעצוד עצודת אלילים כזך: לחטת. חסר אי' שאינו כשאר חטאות שכל חטאות שצמורה הצאות עם עולה החטאת קודמת לעולה שנאמר (ויקרא ה, י) ואת השני יעשה עולה וזו עולה קודמת לחטאת (הוריות יג, א. זכחיס נ):

(25) הביאו את קרבנם אשה לה'. זה האמור כפרשה הוא פר העולה שנאמר אשה לה' (ספרי. יצמות ט): וחטאתם. זה השעיר:

(27) תחטא בשגגה. בעצודת אלילים (ספרי קיז): עז בת שנתה. שאר עצירות יחיד מציא כשזה או שעירה וזו קצת לה שעירה (סס):

<p>29 both he that is home-born among the children of Israel, and the stranger that sojourneth among them: ye shall have one law for him that doeth aught in error.</p>	<p>וַיֵּצֵא בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיזְרֵיָא דִּיתְגִּירִין בִּינִיהֶון אוֹרֵיתָא חָדָא יְהִי לְכוֹן לְדִיעֲבִיד בְּשָׁלוּ:</p>	<p>29 הָאֲזָרַח בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגֵר הֶגֶר בְּתוֹכְכֶם תֹּזְרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לַעֲשֹׂה בְשָׁגָגָה:</p>
<p>30 But the soul that doeth aught with a high hand, whether he be home-born or a stranger, the same blasphemeth the LORD; and that soul shall be cut off from among his people.</p>	<p>וְאִנְשׁ דִּיעֲבִיד בְּרִישׁ גְּלִי מִן יֵצִיבֵיא וּמִן גִּיזְרֵיא קֳדָם יי הוּא מְרִגִּיז וְיִשְׁתִּיזֵי אִנְשָׁא הָהוּא מְגוֹ עֲמִידָה:</p>	<p>30 וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂהוּ בְיַד רָמָה מִן־הָאֲזָרַח וּמִן־הֶגֶר אֶת־יְהוָה הוּא מְרִגִּז וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוּהָ:</p>
<p>31 Because he hath despised the word of the LORD, and hath broken His commandment; that soul shall utterly be cut off, his iniquity shall be upon him.</p>	<p>אִרִי עַל פְּתֻמָּא דִּי בְסַר וְיַת פְּקוּדוּהִי אֲשֶׁנִּי אֲשְׁתִּיצָאָה יִשְׁתִּיזֵי אִנְשָׁא הָהוּא חוֹבִיָּה בִּיהָ:</p>	<p>31 כִּי דְבַר־יְהוָה בָּזָה וְאֶת־מִצְוֹתוֹ הִפְרָה הַכֶּכֶת וְתִפְרַת הַנֶּפֶשׁ הָהוּא עֹנְוָה בָּהּ: (פ)</p>
<p>32 And while the children of Israel were in the wilderness, they found a man gathering sticks upon the sabbath day.</p>	<p>וְהוּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּרָא וְאֲשַׁכּוּ גִבְרָא כַּד מְגַבִּיב אֵעִין בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא:</p>	<p>32 וַיִּהְיוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מְקַשֵּׁשׁ עֵצִים בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת:</p>
<p>33 And they that found him gathering sticks brought him unto Moses and Aaron, and unto all the congregation.</p>	<p>וּקְרִיבוּ יִתִּיה דְּאֲשַׁכּוּ יִתִּיה כַּד מְגַבִּיב אֵעִין לִזְת מֹשֶׁה וּלִזְת אַהֲרֹן וּלִזְת כָּל כְּנִשְׁתָּא:</p>	<p>33 וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמִּצְאִים אֹתוֹ מְקַשֵּׁשׁ עֵצִים אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־ אַהֲרֹן וְאֶל כָּל־הָעֵדָה:</p>
<p>34 And they put him in ward, because it had not been declared what should be done to him.</p>	<p>וְאָסְרוּ יִתִּיה בְּבֵית מִטְרָא אִרִי לֹא אֲתַפְּרֵשׁ לְהוֹן מָא דִּיעֲבִידוֹן לִיהָ:</p>	<p>34 וַיִּגְיִחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר כִּי לֹא פֹרֵשׁ מֵה־יַעֲשֶׂה לוֹ: (ס)</p>
<p>35 And the LORD said unto Moses: "The man shall surely be put to death; all the congregation shall stone him with stones without the camp."</p>	<p>וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה אֲתַקְטִּילָא יִתְקַטִּיל גּוֹבְרָא רְגוּמוֹ יִתִּיה בְּאִבְנֵיא כָּל כְּנִשְׁתָּא מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא:</p>	<p>35 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוּמָת הָאִישׁ רְגוּם אֹתוֹ בְּאִבְנִים כָּל־הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה:</p>

- (30) ביד רמה. צמיד: מגדף. מחרק כמו (יחזקאל ה, טו) והיתה חרפה וגדופה (ישעיה לז, ו) אשר גדפו נערי מלך אשור. ועוד דרשו רבותינו (כריתות ז, ב. סנהדרין ז) מכאן למדברך את השם שהוא זכרת: (31) דבר ה'. אזכרת עבודת אלילים מפיי הגזורה והשאר מפיי משה (ספרי שם): עונה בה. בזמן שעונה זה שלא עשה תשובה (שם): (32) ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו. צגנותן של ישראל דבר הכתוב שלא שמרו אלא שבת ראשונה וצניניה צא זה וחללה (כריתות ז. ספרי קיג): (33) המצאים אותו מקושש. שהתרו בו ולא הניח מלקושש אף משמאלא והתרו בו (ספרי שם. סנהדרין מא, א): (34) כי לא פרש מה יעשה לו. לא היו יודעים צאיז מיתה ימות אצל יודעים היו שהמחלל שבת צמיתה (ספרי קיד. סנהדרין עח, ב): (35) רגום. פשנ"ט צלע"ז וכן הלוח אלנ"ט וכן זכור ושמור:

36	And all the congregation brought him without the camp, and stoned him with stones, and he died, as the LORD commanded Moses.	וַיֵּצִיאוּ אוֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אוֹתוֹ בִּאֲבָנִים וַיָּמָת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)	36
37	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה לְמִימֹר:	מפטיר
38	'Speak unto the children of Israel, and bid them that they make them throughout their generations fringes in the corners of their garments, and that they put with the fringe of each corner a thread of blue.	דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל־כְּנָפֵי בְגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתַנּוּ עַל־צִיצִית הַכְּנָף פֶּתִיל תְּכֵלֶת:	38
39	And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the LORD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray;	וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתְּאוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:	39
40	that ye may remember and do all My commandments, and be holy unto your God.	לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם:	40
41	I am the LORD your God, who brought you out of the land of Egypt, to be your God: I am the LORD your God.'	אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהָיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)	קי"ט

(36) ויוציאו אותו. מכאן שבית הסקילה חוץ ורחוק מבית דין (ספרי שם. סנהדרין מז):
(38) ועשו להם ציצית. על שם הפתילים החלולים זה כמו (יחזקאל ח, ג) ויקחני ציצית ראשי. דבר אחר ציצית על שם וראיתם אותו כמו (שיר ז, ט) מציץ מן החרכים: תכלת. צבע ירוק של חלזון (מנחות מז):
(39) וזכרתם את כל מצוות ה'. שמנין גימטריא של ציצית שש מאות ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי"ג: ולא תתורו אחרי לבבכם. כמו (לעיל יג, כה) מתור הארץ. הלז והעינים הם מרגלים לגוף ומסרסרים לו את העצירות העין רואה והלז חומד והגוף עושה את העצירות (תנחומא שלח טו):
(41) אני ה'. נאמן לשלם שכר (ספרי קטו): אלהיכם. נאמן להפרע (שם): אשר הוצאתי אתכם. על מנת כן פדיתי אתכם שחקצלו עליכם גזרותי (שם): אני ה' אלהיכם. עוד למה נאמר כדי שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום לא שנעשה ונטול שכר אנו לא עושים ולא נוטלים שכר על כרחכם אני מלככם וכן הוא אומר (יחזקאל כ, לג) אם לא ביד חזקה וגו' אמלך עליכם (שבת פח. ספרי שם). דבר אחר למה נאמר יציאת מצרים אני הוא שהצנחתי צמרים בין טפה של זכור לשאינה של זכור אני הוא עמיד להצנחין ולהפרע מן התולה קלא אילן בצגדו ואומר תכלת הוא (צ"מ סא, צ) ומיסודו של רבי משה הדרשן העמקתי למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת עבודת אלילים לומר שהמחלל את השבת כעובד עבודת אלילים שאף היא שקולה

ככל המצות וכן הוא אומר בעזרא (נחמי' ט, יג'יד) ועל הר סיני ירדת ותתן לעמך תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם (חולין ה) ואף פרשת צינית לכך נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות שנאמר ועשיתם את כל מצותי: על כנפי בגדיהם. כנגד (שמות יט, ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים. על ארבע כנפות ולא בעלת שלש ולא בעלת חמש כנגד ד' לשונות של גאולה שנאמר במצרים (שמות ו, יז) והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי (זכריה יח, ג): פתיל תכלת. על שם שכול זכורות תרגום של שכול תכלת. ומכתם היתה צלילה וכן צבע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב ושמונה חוטים שבה כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משיצאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים:

(1) ויקח קרח. פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא: ויקח קרח. לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה וזהו שתרגם אונקלוס ואחפלאג נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת וכן (איוב טו, יז) מה יקח לצד לוקח אותך להפליגך משאר בני אדם. דבר אחר ויקח קרח משך ראשי סנהדראות שבהם דברים כמו שנאמר (במדבר כ, כה) קח את אהרן (הושע יד, ג) קחו עמכם דברים (תנחומא קרח א): בן יצהר בן קהת בן לוי. ולא הזכיר בן יעקב שצקס רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר (בראשית מט, ו) וצקס אל תחד כבודי והיכן נזכר שמו על קרח בהתיחסם על הדוכן בדברי הימים שנאמר (ד"ה א, ו, כצ"ג) בן אציאסף בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל (תנחומא ד): ודתן ואבירם. בשביל שהיה שבת ראובן שרוי בחנייתם תימנה (לעיל ז, י) שכן לקהת וצניו החונים תימנה (שם ג, כט) נשתתפו עם קרח במחלוקתו אוי לרשע אוי לשכנו (תנחומא ד). ומה ראה קרח לחלוק עם משה נתקנה על נשיאותו של אלישפן בן עוזאל שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור (שם א). אמר קרח אחי אבא ארבעה היו שנאמר (שמות ו, יח) ובני קהת וגו' עמרים הכבדו נטלו שני צניו גדולה אחד מלך ואחד כהן גדול מי ראוי ליטול את השניה לא אני שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם הריני חולק עליו ומצטל את דבריו. מה עשה עמד וכנס ר"ג ראשי סנהדראות רובן משבט ראובן שכיניו והם אליזר בן שדיאור וחזיריו וכיוצא בו שנאמר נשיאי עדה קריאי מועד ולהלן הוא אומר (במדבר א, טו) אלה קרואי העדה והלצישן טליחות שכולן תכלת באו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת צינית או פטורה אמר להם חייבת התחילו לשחק עליו אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פוטרה זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה (תנחומא ב): בני ראובן. דתן ואבירם ואון בן פלת:

(3) רב לבם. הרבה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה: כלם קדושים. כולם שמעו דברים צניני מפי הגבורה: ומדוע תתנשאו. אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לזכר לאחריך כהונה לא אתם לצדכם שמעתם צניני (שמות כ, ג) אנכי ה' אלהיך כל העדה שמעו (תנחומא ד):

84

7	and put fire therein, and put incense upon them before the LORD to-morrow; and it shall be that the man whom the LORD doth choose, he shall be holy; ye take too much upon you, ye sons of Levi.	וַתִּנֵּנוּ בָתָן אֵשׁ וְשִׁמּוֹ עֲלֵיהֶן וְקָטַרְתָּ לִפְנֵי יְהוָה מִחֹר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְחָר יְהוָה הוּא הַקָּדוֹשׁ רֵב-לָכֶם בְּנֵי לֵוִי:	7
8	And Moses said unto Korah: 'Hear now, ye sons of Levi:	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קָרַח שְׁמֵעוּ-נָא בְנֵי לֵוִי:	ישראל
9	is it but a small thing unto you, that the God of Israel hath separated you from the congregation of Israel, to bring you near to Himself, to do the service of the tabernacle of the LORD, and to stand before the congregation to minister unto them;	הַמַּעֲט מִכֶּם כִּי-הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֵדַת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת-עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יְהוָה וּלְעֹמֵד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם:	9
10	and that He hath brought thee near, and all thy brethren the sons of Levi with thee? and will ye seek the priesthood also?	וַיִּקְרַב אֶתְּךָ וְאֶת-כָּל-אֶחָיֶךָ בְּנֵי-לֵוִי אֶתְּךָ וּבִקְשֶׁתֶּם גַּם-כֹּהֲנָה:	10
11	Therefore thou and all thy company that are gathered together against the LORD—; and as to Aaron, what is he that ye murmur against him?	לָכֵן אַתָּה וְכָל-עֲדַתְךָ הַנִּעַדִים עַל-יְהוָה וְאַתָּה אֶתְּךָ מִיֵּהוּא כִּי (כ' תלוינו) [ק' תלוינו] עָלָיו:	11

וכומרים הרבה וכולם (ס"א ואין כולם) מתקצצים בבית אחד אנו אין לנו אלא ה' אחד ארון אחד ותורה אחת ומזבח אחד וכהן גדול אחד ואחסן ר"ן איש מבקשים כהונה גדולה אף אני רואה בך ה' לכם תשמיש חביב מכל היא הקטרת החביבה מכל הקרבנות וסם המות נתון בתוכו שזו נשרפו נדב ואזיהוא לפיכך התרה בהם והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש כבר הוא בקדושתו וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש אלא אמר להם משה הריני אומר לכם שלא תחזיבו מי שיבחר בו יאח חי וכולכם אוצדים (תנחומא ה'): מחתות. כלים שחוטין בהם גחלים ויש להם בית יד:

(7) רב לכם בני לוי. דבר גדול אמרתי לכם. ולא טפשים היו שכך התרה בהם וקבלו עליהם לקרב אלא הם חטאו על נפשותם שנאמר (להלן יז, ג) את מחתות החטאים האלה בנפשותם. וקרא שפקח היה מה ראה לשטות זה עינו הטעמו ראה שלשלת גדולה ויאלה ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן אמר בשבילו אני נמלט וכ"ד משמרות עומדות לבני בניו כולם מתנבאים ברוח הקודש שנאמר (ד"ה-א כה, ה) כל אלה נזים להימן אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום לך נשתחף לבוא לאותה חוקה ששמע מפי משה שכולם אוצדים ואחד נמלט. אשר יבחר ה' הוא הקדוש טעה ותלה בעצמו ולא ראה יפה לפי שצניו עשו תשובה ומשה היה רואה. (תנחומא ה'): רב לכם. דבר גדול נטלתם בעצמכם לחלוק על הקצ"ה:

(8) ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי. התחיל לדבר עמו דברים רכים כיון שראהו קשה עורף אמר עד שלא ישתחפו שאר השבטים ויאצדו עמו אדבר גם אל כולם התחיל לזרז בהם שמעו נא בני לוי (שסו):

(9) ולעמוד לפני העדה. לשיר על הדוכן:

(10) ויקרב אתך. לאותו שירות שהרחיק ממנו שאר עדת ישראל:

(11) לבן. בשביל כך אתה וכל עדתך הנועדים אתך על ה' כי בשליחותו עשיתי לתת כהונה לאהרן ולא לנו הוא המחלוקת הזו:

12 And Moses sent to call Dathan and Abiram, the sons of Eliab; and they said: 'We will not come up;	וישלח משה לקרא לדתן ואלאבירם בני אליאב ויאמרו לא נעלה: וישלח משה למקרי לדתן ואלאבירם בני אליאב ויאמרו לא נסק:	12 וישלח משה לקרא לדתן ואלאבירם בני אליאב ויאמרו לא נעלה:
13 is it a small thing that thou hast brought us up out of a land flowing with milk and honey, to kill us in the wilderness, but thou must needs make thyself also a prince over us?	הזעיר ארי אסיקתנא מארע עבדא חלב ודבש לקטלותנא במדברא ארי מתררבת עלנא אף אתרברבא:	13 המעט כי העליטנו מארץ זבת חלב ודבש להמיתנו במדבר כי תשתתר עלינו גם השתתר:
14 Moreover thou hast not brought us into a land flowing with milk and honey, nor given us inheritance of fields and vineyards; wilt thou put out the eyes of these men? we will not come up.'	אף לא לארע עבדא חלב ודבש אעילתנא ויהבת לנא אחסנת חקליו וכרמיו העיני גובריא האננו תשלח לעורא לא נסק:	שני אף לא אל-ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו ונתת לנו נחלת שדה וכרם העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה:
15 And Moses was very wroth, and said unto the LORD: 'Respect not thou their offering; I have not taken one ass from them, neither have I hurt one of them.'	ותקיף למשה לחדא ואמר קדם יי לא תקביל פרענא קורבנהון לא חמרא דחד מנהון שחרית ולא אכאישית לחד מנהון:	15 ויחר למשה מאד ויאמר אל-יהוה אל-תפן אל-מנחתם לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעתי את-אחד מהם:
16 And Moses said unto Korah: 'Be thou and all thy congregation before the LORD, thou, and they, and Aaron, to-morrow;	ואמר משה לקרח את וכל כנשתך הו ומינין לקדם יי את ואננו ואהרן מחר:	16 ויאמר משה אל-קרח אתה וכל-עדתך היו לפני יהוה אתה וזהם ואהרן מחר:
17 and take ye every man his fire-pan, and put incense upon them, and bring ye before the LORD every man his fire-pan, two hundred and fifty fire-pans; thou also, and Aaron, each his fire-pan.'	וסבו גבר מחתיתיה ותתנון עליהון קטורת בוסמין ותקרבון קדם יי גבר מחתיתיה מאתן וחמשין מחתין ואף ואהרן גבר מחתיתיה:	17 ויקחו איש מחתתו ונתתם עליהם קטרת והקרבתם לפני יהוה איש מחתתו חמשים ומאתים מחתת ואהרן ואיש מחתתו:

(12) וישלח משה וגו'. מכאן שאין מחזיקין במחלוקת שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם דדברי שלום (סנהדרין קי. תנחומא י): לא נעלה. פיהם הכשילם שאין להם אלא ירידה (שם ו):

(14) ותתן לנו. הדבר מוסב על לא האמור למעלה כלומר לא הביאותנו ולא נתת לנו נחלת שדה וכרם אמרת לנו (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ וגו' משם הוצאתנו ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו אלא גזרת עלינו להמיתנו במדבר שאמרת לנו (במדבר יד, כט) במדבר הזה יפלו פגריכם: העיני האנשים ההם תנקר וגו'. אפילו אתה שולח לנקר את עיינינו אם לא נעלה אליך לא נעלה: האנשים ההם. כאדם המולה קללתו בחצירו:

(15) ויחר למשה מאד. נטער עד למאד: אל תפן אל מנחתם. לפי פשוטו הקטרת שהם מקריצים לפניך מחר אל תפן אליהם והמדרש אומר (תנחומא ז) יודע אני שיש להם חלק בתמידי לצור אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון מניחנו האש ולא תאכלנו: לא חמור אחד מהם נשאתי. לא חמורו של אחד מהם נטלתי אפילו כשהלכתי ממדין למצרים והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור והיה לי ליטול אותו החמור משלהם לא נטלתי אלא משלי (תנחומא ז). ותרגם אונקלוס שחרית לשון ארמי כך נקראת אנגריא של מלך שחור (ב"מ עה, א. ב"ב מז, א):

(16) והם. עדתך:

18	And they took every man his fire-pan, and put fire in them, and laid incense thereon, and stood at the door of the tent of meeting with Moses and Aaron.	וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֲתָתוֹ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עֲלֵיהֶם קִטְרֶת וַיַּעֲמֵדוּ בַּתָּרֶע מִשְׁכַּן זִמְנָא וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:	18
19	And Korah assembled all the congregation against them unto the door of the tent of meeting; and the glory of the LORD appeared unto all the congregation.	וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קֹרַח אֶת-כָּל הָעֵדָה אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּרָא כְבוֹד-יְהוָה אֶל-כָּל הָעֵדָה: (ס)	19
20	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאַל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה וְלֹאֲהֲרֹן לְמִימֶר:	שלישי
21	'Separate yourselves from among this congregation, that I may consume them in a moment.'	הַבְּדִלּוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֶכְלָה אֹתָם כְּרֹגֶע: אֲתַפְּרְשׁוּ מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא הָדָא וְאַשְׁצִי יִתְהוֹן כְּשַׁעָה:	21
22	And they fell upon their faces, and said: 'O God, the God of the spirits of all flesh, shall one man sin, and wilt Thou be wroth with all the congregation?'	וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל-בָּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד יַחֲטֵא וְעַל כָּל-הָעֵדָה תִּקְצֹר: (ס)	22
23	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	23
24	'Speak unto the congregation, saying: Get you up from about the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram.'	דַּבֵּר אֶל-הָעֵדָה לֵאמֹר הֶעֱלוּ מִסָּבִיב לְמִשְׁכַּן-קֹרַח דָּתָן מִסְּחֹר מִסְּחֹר אֶסְתַּלְקוּ מִשְׁכַּנָּא דְקֹרַח דָּתָן וְאַבִּירָם:	24
25	And Moses rose up and went unto Dathan and Abiram; and the elders of Israel followed him.	וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל-דָּתָן וְאַבִּירָם וַיִּלְכוּ אַחֲרָיו זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:	25

- (17) והקרבתם וגר' איש מחתתו. החמשים ומאתים איש שזכרם:
- (19) ויקהל עליהם קרח. דדצרי ליזנות כל הלילה הוא הלך אלל השצטים ופתה אותם כסצורין אחס שעלי לצדי חני מקפיד איני מקפיד אלל שצציל כללם אלל צאין ונוטלין כל הגדולות לו המלכות ולאחיו הכהונה עד שנחפתו כלל (תנחומא ז): וירא כבוד ה'. צא צעמוד ענ:
- (22) אל אלהי הרוחות. יודע מחשבות אין מדתך כמדת צשר ודס מלך צשר ודס שסרחה עליו מקצת מדינה אינו יודע מי החוטא לפיכך כשהוא כועס נפרע מכולם אזל אחס לפניך גלויות כל המחשבות ויודע אחס מי החוטא: האי ש אחד. הוא החוטא ואחס על כל העדה תקצוף. אמר הקדוש צ"ה יפה אמרת חני יודע ומודיע מי חטא ומי לא חטא (שס):
- (24) העלו וגר'. כתרגמו אסתלקו מסציצות משכן קרח:
- (25) ויקם משה. כסצור שישאלו לו פנים ולא עשו (מד"ר. ש ס ח):

26	And he spoke unto the congregation, saying: 'Depart, I pray you, from the tents of these wicked men, and touch nothing of theirs, lest ye be swept away in all their sins.'	וּמִלִּיל עִם כְּנֻשָׁתָא לְמִימַר וּזְרוּ כְּעַן מֵעַלְי מִשְׁכְּנֵי גֹבְרִיא חִיבִיא הָאֲלִין וְלֹא תִקְרְבוּן בְּכָל דִּילְהוֹן דְּלִמָּא תִּלְקוּן בְּכָל חֻבִּיהוֹן:	וַיִּדְבֹר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר סֹרוּ נָא מֵעַל אֹהֲלֵי הָאֲנָשִׁים הָרָשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל־תִּגְעוּ בְּכֹל־אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן־תִּסָּפוּ בְּכֹל־חַטָּאתָם:	26
27	So they got them up from the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram, on every side; and Dathan and Abiram came out, and stood at the door of their tents, with their wives, and their sons, and their little ones.	וַאֲסִתְּלוּ מֵעַלְי מִשְׁכְּנָא דְּקִרְחָ דָּתָן וְאַבִּירָם מִסְּחוּר סְחוּר וְדָתָן וְאַבִּירָם נִפְקוּ קִימִין בְּתֵרַע מִשְׁכְּנֵיהוֹן וּנְשֵׁיהוֹן וּבְנֵיהוֹן וְטַפְלֵיהוֹן:	וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן־קִרְחָ דָּתָן וְאַבִּירָם מִסְּבִיב וְדָתָן וְאַבִּירָם יָצְאוּ נֹצְבִים פֶּתַח אֹהֲלֵיהֶם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם:	27
28	And Moses said: 'Hereby ye shall know that the LORD hath sent me to do all these works, and that I have not done them of mine own mind.	וַאֲמַר מֹשֶׁה בְּדָא תִדְעוּן אֲרִי יי שְׁלַחְנִי לַמַּעֲבָד יֵת כָּל עֹבְדֵי־אֵלִין אֲרִי לֹא מִרְעוּתִי:	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בּוֹאֵת תִּדְעוּן כִּי־ יְהוָה שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־ הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי־לֹא מִלְּבִי:	28
29	If these men die the common death of all men, and be visited after the visitation of all men, then the LORD hath not sent Me.	אִם כְּמוֹתָא דְכָל אָנְשָׁא יָמוּתוּן אֲלִין וְסְעוּרָא דְכָל אָנְשָׁא יִסְתַּעַר עֲלֵיהוֹן לֹא יי שְׁלַחְנִי:	אִם־כְּמוֹת כָּל־הָאָדָם יָמוּתוּן אֵלֶּה וּפִקְדַת כָּל־הָאָדָם יִפְקַד עֲלֵיהֶם לֹא יְהוָה שְׁלַחְנִי:	29
30	But if the LORD make a new thing, and the ground open her mouth, and swallow them up, with all that appertain unto them, and they go down alive into the pit, then ye shall understand that these men have despised the LORD.'	וְאִם בְּרִיאָה יִבְרִי יי וְתִפְתַּח אֲרַעָא יֵת פּוּמָה וְתִבְלַע יֵתְהוֹן וְיֵת כָּל דִּילְהוֹן וְיִיחַתוּן כַּד חִיִּין לִשְׂאוּל וְתִדְעוּן אֲרִי אֲרִיזוּ גֹבְרִיא הָאֲלִין קָדָם יי:	וְאִם־בְּרִיאָה יִבְרֵא יְהוָה וּפִצְתָּהּ הָאֲדָמָה אֶת־פִּיהָ וּבִלְעָה אֹתָם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וְיִרְדּוּ חַיִּים שְׂאֵלָה וַיִּדְעוּתָם כִּי נֶאֱצְוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת־יְהוָה:	30
31	And it came to pass, as he made an end of speaking all these words, that the ground did cleave asunder that was under them.	וַהֲוָה כַּד שִׁיְצִי לְמַלְלָא יֵת כָּל פְּתִימָיָא הָאֲלִין וְאֶתְבִּזְעַת אֲרַעָא דְתַחוּתֵיהוֹן:	וַיְהִי כְּכֹלְתּוֹ לְדַבֵּר אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּתְבַקַּע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם:	31

(27) יצאו נצבים. צקומה וקופה לחרף ולגדף כמו (שמואל"א יז, טז) ויתיצב ארבעים יום דגלית (תנחומא ח): ונשיהם ובניהם ושפם. זא וראה כמה קשה המחלוקת שהרי צית דין של מטה אין עונשין אלא עד שיציא שמי שערו וצית דין של מעלה עד כ' שנה וכאן אכזרו אף יונקי שדים (שס ג):

(28) לעשות את כל המעשים האלה. שעשיתי על פי הדבור למת לאהרן כהונה גדולה ובניו סגני כהונה ואליפז נשיא הקהה:

(29) לא ה' שלחני. אלא אני עשיתי הכל מדעתי וצדין הוא חולק עלי (שס ח):

(30) ואם בריאה. חדשה: יברא ה'. להמית אותם צמיחה שלא מת זה אדם עד הנה ומה היא הצריאה ופצתה האדמה את פיה ותבלעם אז וידעתם כי נאלצו הם את ה' ואני מפי הגבורה אמרתי ורצותינו פירשו (שס יא. סנהדרין קי, א) אם צריאה פה לארץ מששת ימי בראשית מוטב ואם לאו יצא ה':

<p>32 And the earth opened her mouth and swallowed them up, and their households, and all the men that appertained unto Korah, and all their goods.</p>	<p>וּתִפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וּתְבַלַּע אֹתָם וְאֶת־בְּתִיָּהֶם וְאֶת כָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֹרַח וְאֶת כָּל־הָרְכוּשׁ:</p>	<p>32 וּתִפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וּתְבַלַּע אֹתָם וְאֶת־בְּתִיָּהֶם וְאֶת כָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֹרַח וְאֶת כָּל־הָרְכוּשׁ:</p>
<p>33 So they, and all that appertained to them, went down alive into the pit; and the earth closed upon them, and they perished from among the assembly.</p>	<p>וַיִּרְדּוּ תָם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאֵלָה וַתִּכַּס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיִּאָּבְדוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל:</p>	<p>33 וַיִּרְדּוּ תָם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאֵלָה וַתִּכַּס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיִּאָּבְדוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל:</p>
<p>34 And all Israel that were round about them fled at the cry of them; for they said: 'Lest the earth swallow us up.'</p>	<p>וְכָל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סְבִיבֵתֵיהֶם נָסוּ לְקָלָם כִּי אָמְרוּ פֶּן־תִּבְלַעֵנוּ הָאָרֶץ:</p>	<p>34 וְכָל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סְבִיבֵתֵיהֶם נָסוּ לְקָלָם כִּי אָמְרוּ פֶּן־תִּבְלַעֵנוּ הָאָרֶץ:</p>
<p>35 And fire came forth from the LORD, and devoured the two hundred and fifty men that offered the incense.</p>	<p>וְאֵשׁ יֵצְאָה מֵאֵת יְהוָה וְתֹאכַל אֶת הַחֲמִשִּׁים וּמֵאֲתִים אִישׁ מִקְרִיבֵי הַקֶּטֶרֶת: (ס)</p>	<p>35 וְאֵשׁ יֵצְאָה מֵאֵת יְהוָה וְתֹאכַל אֶת הַחֲמִשִּׁים וּמֵאֲתִים אִישׁ מִקְרִיבֵי הַקֶּטֶרֶת: (ס)</p>
<p>XVII And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>	<p>XVII וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>2 'Speak unto Eleazar the son of Aaron the priest, that he take up the fire-pans out of the burning, and scatter thou the fire yonder; for they are become holy;</p>	<p>אָמַר אֶל־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיִּרֶם אֶת־הַמִּחֲתָתַיִם מִבֵּין הַשֹּׂרֶפֶת וְאֶת־הָאֵשׁ זָרָה־הַלֵּלָהּ כִּי קֹדֶשׁ:</p>	<p>2 אָמַר אֶל־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיִּרֶם אֶת־הַמִּחֲתָתַיִם מִבֵּין הַשֹּׂרֶפֶת וְאֶת־הָאֵשׁ זָרָה־הַלֵּלָהּ כִּי קֹדֶשׁ:</p>
<p>3 even the fire-pans of these men who have sinned at the cost of their lives, and let them be made beaten plates for a covering of the altar—for they are become holy, because they were offered before the LORD—that they may be a sign unto the children of Israel.'</p>	<p>אֵת מִחֲתֹתֵי הַחַטָּאִים הָאֵלֶּה בְּנִפְשָׁתָם וַעֲשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פָחִים צָפוּי לְמִזְבֵּחַ כִּי־הִקְרִיבָם לִפְנֵי־יְהוָה וַיִּקְדָּשׁוּ וַיְהִיו לְאוֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>3 אֵת מִחֲתֹתֵי הַחַטָּאִים הָאֵלֶּה בְּנִפְשָׁתָם וַעֲשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פָחִים צָפוּי לְמִזְבֵּחַ כִּי־הִקְרִיבָם לִפְנֵי־יְהוָה וַיִּקְדָּשׁוּ וַיְהִיו לְאוֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>4 And Eleazar the priest took the brazen fire-pans, which they that were burnt had offered; and they beat them out for a covering of the altar,</p>	<p>וַיִּקַּח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת מִחֲתֹתֵי הַשֹּׂרֶפֶת וַיִּרְקְעוּם צָפוּי לְמִזְבֵּחַ:</p>	<p>4 וַיִּקַּח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת מִחֲתֹתֵי הַשֹּׂרֶפֶת וַיִּרְקְעוּם צָפוּי לְמִזְבֵּחַ:</p>

- (34) נסו לקולם. נשזיל הקול היוצא על צליעתם:
 (2) ואת האש. שנתון המחתות: זרה הלאה. לארץ מעל המחתות: כי קדשו. המחתות ואסורין צהגאה שהרי עשאו כלי שרת:
 (3) החטאים האלה בנפשותם. שנעשו פושעים בנפשותם שנחלקו על הקצ"ה (יומא לו): רקעי. רדידן: פחים. טסין מרודדן טינצי"ש זלע"ז: צפוי למזבח. למזבח הנחשת: ויהיו לאות. לזכרון שיאמרו אלו היו מאותן שנחלקו על הכהונה ונשרפו:

<p>to be a memorial unto the children of Israel, to the end that no common man, that is not of the seed of Aaron, draw near to burn incense before the LORD; that he fare not as Korah, and as his company; as the LORD spoke unto him by the hand of Moses.</p>	<p>וְכָרֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא-יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרַע אַהֲרֹן הוּא לְהִקְטִיר קִטְוֶת לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא-יִהְיֶה כְּקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד-מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>	<p>זָכְרוֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא-יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרַע אַהֲרֹן הוּא לְהִקְטִיר קִטְוֶת לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא-יִהְיֶה כְּקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד-מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>But on the morrow all the congregation of the children of Israel murmured against Moses and against Aaron, saying: 'Ye have killed the people of the LORD.'</p>	<p>וַיִּלְנוּ כָּל-עַדַּת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וַתִּרְעֻמוּ כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא דְּבִתְרוּהִי עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן לְמִימַר אַתּוֹן גְּרַמְתוּן דְּמִית עֲמִיָּה דִּי:</p>	<p>וַיִּלְנוּ כָּל-עַדַּת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וַתִּרְעֻמוּ כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן לְאמֹר אַתֶּם הִמַּתֶּם אֶת-עַם יְהוָה:</p>
<p>And it came to pass, when the congregation was assembled against Moses and against Aaron, that they looked toward the tent of meeting; and, behold, the cloud covered it, and the glory of the LORD appeared.</p>	<p>וַיְהִי בַּהֲקָהֵל הָעֵדָה עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן וַיִּפְּנוּ אֶל-אַהֲלֵם מוֹעֵד וַהֲנִה כְּסֹהוּ הָעֲנָן וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה:</p>	<p>וַיְהִי בַּהֲקָהֵל הָעֵדָה עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן וַיִּפְּנוּ אֶל-אַהֲלֵם מוֹעֵד וַהֲנִה כְּסֹהוּ הָעֲנָן וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה:</p>
<p>And Moses and Aaron came to the front of the tent of meeting.</p>	<p>וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-פְּנֵי אַהֲלֵם מוֹעֵד: (ס)</p>	<p>וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-פְּנֵי אַהֲלֵם מוֹעֵד: (ס)</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לְאמֹר:</p>
<p>'Get you up from among this congregation, that I may consume them in a moment.' And they fell upon their faces.</p>	<p>אֲתַפְּרְשׁוּ מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא הָדָא וְאַשְׁצִי יַתְּהוֹן כְּשַׁעְה וְנִפְּלוּ עַל אֲפִיְהוֹן:</p>	<p>הֲרָמוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֶכְלֶה אֹתָם כְּרָגַע וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם:</p>
<p>And Moses said unto Aaron: 'Take thy fire-pan, and put fire therein from off the altar, and lay incense thereon, and carry it quickly unto the congregation, and make atonement for them; for there is wrath gone out from the LORD: the plague is begun.'</p>	<p>וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן סֵב יֵת מִחֲתִיתָא וְהֵב עֲלֶיהָ אִישְׁתָּא מִעֲלֵי מִדְּבָחָא וְשׁוּ קִטְוֶת בּוֹסְמִין וְאִיבִיל בְּפִרְיעַ לְכַנְשְׁתָּא וְכַפֵּר עֲלִיהוֹן אֲרִי נִפְק רֹוּחָא מִן קֳדָם יִי שְׁרִי מוֹתָנָא:</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קַח אֶת-הַמִּחֲתָה וְתֵן-עָלֶיהָ אֵשׁ מִעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים קִטְוֶת וְהוֹלֵךְ מִהֶרָה אֶל-הָעֵדָה וְכַפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי-יָצָא הַקֶּצֶף מִלִּפְנֵי יְהוָה הַחַל הַנֶּגֶף:</p>

(4) וירקעום. אינטיינדר"ש צלע"ז:

(5) ולא יהיה בקרח. כדי שלא יהיה בקרח: כאשר דבר ה' ביד משה לו. כמו עליו על אהרן דבר אל משה שיהיה הוא וזניו כהנים לפיכך לא יקרב אִישׁ זר אשר לא מורע אהרן וגו' וכן כל לי ולו ולהם הסמוכים אצל דבור פתרונו כמו על. ומדרשו (תנחומא לו, יא) על קרח ומדו זיד משה ולא כתב אל משה רמז לחולקים על הכהונה שלוקין בצרעת כמו שלקה משה זידו שנאמר (שמות 7, 1) ויוציאה והנה ידו מזרעם כשלג ועל כן לקה עוזה בצרעת (דעה"צ כו, כ):

(11) וכפר עליהם. רז זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע שהקטר עוור המגפה כדאיתא במסכת שבת (פט, א):

12	And Aaron took as Moses spoke, and ran into the midst of the assembly; and, behold, the plague was begun among the people; and he put on the incense, and made atonement for the people.	וַיָּקֵחַ אֶהָרֹן כַּאֲשֶׁר לוֹ דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיָּרָץ אֶל-תּוֹד הַקְהָל וַהֲנֵה הַחַל הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת-הַקְטֹרֶת וַיִּכַּפֵּר עַל-הָעָם:	12
13	And he stood between the dead and the living; and the plague was stayed.	וַיַּעֲמֵד בֵּין-הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתֵּעָצֹר הַמִּגֶּפֶה:	13
14	Now they that died by the plague were fourteen thousand and seven hundred, besides them that died about the matter of Korah.	וַיְהִיו הַמֵּתִים בַּמִּגֶּפֶה אַרְבָּעַת עָשָׂר אֲלָף וּשְׁבַע מֵאוֹת מִלֶּבֶד הַמֵּתִים עַל-דִּבְרֵי-קָרַח:	14
15	And Aaron returned unto Moses unto the door of the tent of meeting, and the plague was stayed.	וַיָּשָׁב אֶהָרֹן אֶל-מֹשֶׁה אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַהֲמִגֶּפֶה נִעְצָרָה: (פ)	15
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:	חמישי טז
17	'Speak unto the children of Israel, and take of them rods, one for each fathers' house, of all their princes according to their fathers' houses, twelve rods; thou shalt write every man's name upon his rod.	דִּבְרוּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאֲתָם מִטָּה מִטָּה לְבֵית אָב מֵאֵת כָּל-נְשִׂאֵהֶם לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת אִישׁ אֶת-שְׁמוֹ תִּכְתֹּב עַל-מִטָּהוּ:	17
18	And thou shalt write Aaron's name upon the rod of Levi, for there shall be one rod for the head of their fathers' houses.	וְאֵת שֵׁם אֶהָרֹן תִּכְתֹּב עַל-מִטָּה לֵוי כִּי מִטָּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם:	18
19	And thou shalt lay them up in the tent of meeting before the testimony, where I meet with you.	וְהִנַּחְתָּם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֶעֱד לָכֶם שָׁמָּה:	19

(13) ויעמוד בין המתים וגו'. אחז את המלאך והעמידו על כרחו אמר לו המלאך הנח לי לעשות שליחותי אמר לו משה זוני לעכב על ידך אמר לו אני שלוחו של מקום ואהיה שלוחו של משה אמר לו אין משה כלום מלצו אלא מפי הגבורה אם אין אהיה מאמין הרי הקב"ה ומשה אל פתח אהל מועד צא עמי ושאל וזהו שנאמר וישב אהרן אל משה (מכילתא). תנחומא תנז"ה (טו). דבר אחר למה בקטרת לפי שהיו ישראל מליזין ומרנגים אחר הקטרת לומר קם המות הוא על ידו מתו נדב ואביהוא על ידו נשרפו חמשים ומאתים איש אמר הקב"ה תראו שעור מגפה הוא והטעם הוא הממית (מכילתא ויסע פרשה ו. ברכות לג, א):

(18) כי מטה אחד. אף על פי שחלקתים לשתי משפחות משפחת כהונה לצד ולויה לצד מכל מקום שבט אחד הוא:

<p>And it shall come to pass, that the man whom I shall choose, his rod shall bud; and I will make to cease from Me the murmurings of the children of Israel, which they murmur against you.'</p>	<p>וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֶבְחַר-בּוֹ מִמֶּהוּ יִפְרָח וְהִשְׁכַּתִּי מֵעָלָי אֶת-תִּלְוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מְלִינִם עָלַיְכֶם:</p>	<p>וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֶבְחַר-בּוֹ מִמֶּהוּ יִפְרָח וְהִשְׁכַּתִּי מֵעָלָי אֶת-תִּלְוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מְלִינִם עָלַיְכֶם:</p>
<p>And Moses spoke unto the children of Israel; and all their princes gave him rods, for each prince one, according to their fathers' houses, even twelve rods; and the rod of Aaron was among their rods.</p>	<p>וּמִלֵּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּהֲבוּ לֵיהּ כָּל רֹבֵר בְּנֵיהוֹן חוֹטָא לְרֹבָא חֹד חוֹטָא לְרֹבָא חֹד לְבֵית אֲבֹהֵיהוֹן תְּרֵי עָשָׂר חוֹטָרִין וְחוֹטָא דְאַהֲרֹן בְּגוֹ חוֹטָרֵיהוֹן:</p>	<p>וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּתְנוּ אֵלָיו כָּל-נְשִׂאֵיהֶם מִטָּה לְנָשִׂא אֶחָד מִטָּה לְנָשִׂא אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת וּמִטָּה אֶהְרֹן בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם:</p>
<p>And Moses laid up the rods before the LORD in the tent of the testimony.</p>	<p>וַאֲצַנֵּעַ מֹשֶׁה יֵת חוֹטָרֵיָא קֳדָם יי בְּמִשְׁכְּנָא דְסִהְדוּתָא:</p>	<p>וַיִּנָּח מֹשֶׁה אֶת-הַמִּטָּת לִפְנֵי יְהוָה בְּאֹהֶל הָעֵדוּת:</p>
<p>And it came to pass on the morrow, that Moses went into the tent of the testimony; and, behold, the rod of Aaron for the house of Levi was budded, and put forth buds, and bloomed blossoms, and bore ripe almonds.</p>	<p>וַהֲנִיחָהּ בְּיוֹמָא דְבִתְרוּחָי וְעָאֵל מֹשֶׁה לְמִשְׁכְּנָא דְסִהְדוּתָא וְהָא יֵעָא חוֹטָא דְאַהֲרֹן לְבֵית לֵוִי וַאֲפִיק לְבָלְבִין וַאֲנִיץ נֶץ וּכְפִית שְׁגָדִין:</p>	<p>וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל-אֹהֶל הָעֵדוּת וַהֲנִיחָהּ מִטָּה-אֶהֲרֹן לְבֵית לֵוִי וַיֵּצֵא פֶרֶחַ וַיִּגְמַל שְׁקָדִים:</p>
<p>And Moses brought out all the rods from before the LORD unto all the children of Israel; and they looked, and took every man his rod.</p>	<p>וַאֲפִיק מֹשֶׁה יֵת כָּל חוֹטָרֵיָא מִן קֳדָם יי לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲשֶׁתְּמוּדְעוּ וַנְסִיבוּ גִבְרַח חוֹטָרֵיהָ:</p>	<p>וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת-כָּל-הַמִּטָּת מִלִּפְנֵי יְהוָה אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ מִטָּהוּ: (פ)</p>
<p>and the LORD said unto Moses: 'Put back the rod of Aaron before the testimony, to be kept there, for a token against the rebellious children; that there may be made an end of their murmurings against Me, that they die not.'</p>	<p>וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה אֲתִיב יֵת חוֹטָא דְאַהֲרֹן קֳדָם סִהְדוּתָא לְמִטָּרָא לְאֵת לְעִמָּא סָרְבְּנָא וַיִּסּוּפוּ תוֹרַעְמָתְהוֹן מִן קֳדָמִי וְלֹא יָמוּתוּן:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה הִשָּׁב אֶת-מִטָּה אֶהֲרֹן לִפְנֵי הָעֵדוּת לְמִשְׁמֶרֶת לְאוֹת לְבְנֵי-מִרִי וְתִכְּל תִּלְוֹנָתָם מֵעָלָי וְלֹא יָמוּתוּ:</p>

(20) והשכתי. כמו (בראשית ח, א) וישכו המים (אסתר ז, י) וחמת המלך שככה:

(21) בתוך מטותם. הניחו באמצע שלא יאמרו מפני שהניחו בצד שכניה פרח (תנחומא אחרי ח):

(23) ויצא פרח. כמשמעו: ציץ. הוא חנטת הפרי כשהפרח נופל: ויגמל שקדים. כשהוכר הפרי הוכר שהן שקדים

לשון (בראשית כא, ח) ויגדל הילד ויגמל ולשון זה מצוי בפרי האילן כמו (ישעיה יח, ה) וצוסר גומל יהיה נזה. ולמה שקדים,

הוא הפרי הממהר להפריח מכל הפירות אף המעורר על הכהונה פורענותו ממחרת ללא כמו שמצינו בעזויה (ד"ה צ כו, יט)

והנרעת ורחה במלחו (מדרש אגדה) ותרגומו וכפית שגדין כמין אשכול שקדים יחד כפותים זה על זה:

(25) למשמרת לאות. לזכרון שזמרתם צאהרן הכהן ולא ילוגו עוד על הכהונה: ותכל תלונתם. כמו ותכלה תלונתם

לשון זה שם מפעל יחיד לשון נקבה כמו תלונתם מרמורי"ש של צע"ז ויש חילוק בין תלונתם לתלונתם תלונה אחת תלונתם

שם דבר בלשון יחיד ואפילו הם תלונות הרבה:

26	Thus did Moses; as the LORD commanded him, so did he.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעַשׂ כֵּן עֲשָׂה: (פ)	26
27	And the children of Israel spoke unto Moses, saying: 'Behold, we perish, we are undone, we are all undone.	וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר הֵן גּוֹעֵנוּ אֲבֹדְנוּ כָּלֵנוּ אֲבֹדְנוּ: וַאֲמָרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֹשֶׁה לְמִימַר הֵא מִנָּנָא קְטִילַת חֶרֶבָא הֵא מִנָּנָא בְּלַעַת אֶרְעָא הֵא מִנָּנָא מִיתוּ בְּמוֹתָנָא:	27
28	Every one that cometh near, that cometh near unto the tabernacle of the LORD, is to die; shall we wholly perish?	כָּל הַקָּרֵב הַקָּרֵב אֶל-מִשְׁכַּן יְהוָה יָמוּת הָאֵם תָּמּוּנוּ לְגֹועַ: (ס)	28
XVIII	And the LORD said unto Aaron: 'Thou and thy sons and thy fathers' house with thee shall bear the iniquity of the sanctuary; and thou and thy sons with thee shall bear the iniquity of your priesthood.	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-אַהֲרֹן אַתָּה וּבְנֶיךָ וּבֵית-אָבִיךָ אִתְּךָ תִּשָּׂאוּ אֶת-עֲוֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אִתְּךָ תִּשָּׂאוּ אֶת-עֲוֹן כְּהֹנְתְּכֶם:	XVIII
2	And thy brethren also, the tribe of Levi, the tribe of thy father, bring thou near with thee, that they may be joined unto thee, and minister unto thee, thou and thy sons with thee being before the tent of the testimony.	וְגַם אֶת-אֶחָיְךָ מִטֵּה לְוִי שִׁבְטֵי אֲבִיךָ הַקָּרֵב אִתְּךָ וְיָלְלוּ עִלֶיךָ וַיִּשְׁרְתוּךָ וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אִתְּךָ לִפְנֵי אֹהֶל הָעֵדֻת:	2
3	And they shall keep thy charge, and the charge of all the Tent; only they shall not come nigh unto the holy furniture and unto the altar, that they die not, neither they, nor ye.	וְשָׁמְרוּ מִשְׁמֶרְתְּךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל-הָאֹהֶל אֶךְ אֶל-כָּלִי הַקֹּדֶשׁ וְאֶל-הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא יָמוּתוּ גַם-הֵם גַּם-אַתֶּם:	3
4	And they shall be joined unto thee, and keep the charge of the tent of meeting, whatsoever the service of the Tent may be; but a common man shall not draw nigh unto you.	וְנָלְלוּ עִלֶיךָ וְשָׁמְרוּ אֶת-מִשְׁמֶרֶת אֹהֶל מוֹעֵד לְכָל עֲבֹדַת הָאֹהֶל וְזָר לֹא יִקְרַב אֲלֵיכֶם:	4

(28) כל הקרב הקרב וגו'. אין לנו יכולין להיות זהירין ככך כולנו רשאים להכנס לחצר אהל מועד ואחד שיקריב עצמו יותר מחזריו ויכנס לתוך אהל מועד ימות: האם תמנו לגוע. שמה הופקרנו למיתה:

(1) ויאמר ה' אל אהרן. למשה אמר שיאמר לאהרן להזהירו על תקנת ישראל שלא יכנסו למקדש (ספרי קיז): אתה ובניך ובית אביך. הם בני קהת אזי עמרם (שם קטז): תשאו את עון המקדש. עליכם אני מטיל עונש הזרים שיחטאו בעסקי הדברים המקודשים המסורים לכם הוא האהל והארון והשלחן וכלי הקדש אחס משבו ותזהירו על כל זר הבא ליגע: ואתה ובניך. הכהנים: תשאו את עון כהונתכם. שאינה מסורה ללוים ותזהירו הלוים השוגגים שלא יגעו אליכם בעצודתכם:

(2) וגם את אחיך. בני גרשון ובני מררי: וילוו. ויתחזרו אליכם להזהיר גם את הזרים מלהתקרב אליהם: וישרתוך. בשמירת השערים ולמנוח מהם גזרין ואמרכלין (שם. זכח טז):

<p>5 And ye shall keep the charge of the holy things, and the charge of the altar, that there be wrath no more upon the children of Israel.</p>	<p>וְתִטְרוּן יֵת מִטְרַת קֹדֶשׁ וְיֵת מִטְרַת מִדְבָּחַא וְלֹא יִהְיֶה עוֹד רוּחַ אַף עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>5 וְשָׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא־יִהְיֶה עוֹד קֶצֶף עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>6 And I, behold, I have taken your brethren the Levites from among the children of Israel; for you they are given as a gift unto the LORD, to do the service of the tent of meeting.</p>	<p>וְאֲנִי הִנֵּה הָא קְרִיבִית יֵת אַחִיכֶם לְיוֹאֵי מִגֹּו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכוֹן מִתְּנָא יִהְיִין קָדָם יי לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחוֹן מִשְׁכַּן וּמִנָּא:</p>	<p>6 וְאֲנִי הִנֵּה לְקַחְתִּי אֶת־אֲחֵיכֶם הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֶם מִתְּנָה נְתָנִים לַיהוָה לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:</p>
<p>7 And thou and thy sons with thee shall keep your priesthood in everything that pertaineth to the altar, and to that within the veil; and ye shall serve; I give you the priesthood as a service of gift; and the common man that draweth nigh shall be put to death.'</p>	<p>וְאַתָּה וּבָנֶיךָ עִמָּךְ תִּטְרוּן יֵת כְּהֹנֵתְכוֹן לְכָל פִּתְגָם מִדְבָּחַא וּלְמִגְוֵי לְפָרוּכְתָא וְתַפְלָחוּן פּוֹלְחוֹן מִתְּנָא אֲתִין יֵת כְּהֹנֵתְכוֹן וְחִילוּנֵי דִיקָרֵב יִתְקַטֵּל:</p>	<p>7 וְאַתָּה וּבְנֵיךָ אִתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת־כְּהֹנֵתְכֶם לְכָל־דָּבָר הַמִּזְבֵּחַ וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעֲבַדְתֶּם עֲבֹדַת מִתְּנָה אֲתִין אֶת־כְּהֹנֵתְכֶם וְהַזֶּה הַקָּרֵב יוּמָת: (פ)</p>
<p>8 And the LORD spoke unto Aaron: 'And I, behold, I have given thee the charge of My heave-offerings; even of all the hallowed things of the children of Israel unto thee have I given them for a consecrated portion, and to thy sons, as a due for ever.</p>	<p>וּמִלִּיל יי עִם אֶהְרֹן וְאֲנִי הִנֵּה נָתַתִּי לָךְ אֶת־מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמָתִי לְכָל־קֹדֶשִׁי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לָךְ נְתָתִים לְמִשְׁחָה וּלְבִנֵיךָ לְחֶק־עוֹלָם:</p>	<p>8 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־אֶהְרֹן וְאֲנִי הִנֵּה נָתַתִּי לָךְ אֶת־מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמָתִי לְכָל־קֹדֶשִׁי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לָךְ נְתָתִים לְמִשְׁחָה וּלְבִנֵיךָ לְחֶק־עוֹלָם:</p>
<p>9 This shall be thine of the most holy things, reserved from the fire: every offering of theirs, even every meal-offering of theirs, and every sin-offering of theirs, and every guilt-offering of theirs, which they may render unto Me, shall be most holy for thee and for thy sons.</p>	<p>דִּין יִהְיֶה לָךְ מִקֹּדֶשׁ קֹדֶשִׁים מוֹתֵר מִן אִשְׁתָּא כָּל קוֹרְבָנֵהוֹן לְכָל מִנְחֹתֵהוֹן וּלְכָל חַטּוֹתֵהוֹן וּלְכָל אֲשָׁמֵהוֹן דִּיתִיבִין קִדְמֵי קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁין דִּילָךְ הוּא וְדִבְנֶיךָ:</p>	<p>9 זֶה־יִהְיֶה לָךְ מִקֹּדֶשׁ הַקִּדְשִׁים מִן־הָאֵשׁ כָּל־קָרְבָּנָם לְכָל־מִנְחָתָם וּלְכָל־חַטָּאתָם וּלְכָל־אֲשָׁמָם אֲשֶׁר יִשִּׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים לָךְ הוּא וּלְבָנֶיךָ:</p>

- (4) וזר לא יקרב אליכם. אחסם אני מזהיר על כך:
 (5) ולא יהיה עוד קצף. כמו שהיה כבר שנאמר (במדבר יז, יא) כי ילא הקצף (ספרי):
 (6) לכם מתנה נתנים. יכול לעצודתכם של הדיוט תלמוד לומר לה' כמו שמפורש למעלה לשמור משמרת גזרין ואמרכלין:
 (7) עבדת מתנה. צמחנה נתניה לכם:
 (8) ואני הנה נתתי לך. צמחה. לשון שמחה הוא זה כמו (שמות ז, יד) הנה הוא יואל לקראתך וראך ושמח בלבו משל למלך שנתן שדה לאויביו ולא כחז ולא חסם ולא העלה בערכאין צא אחד וערער (עליו) על השדה אמר לו המלך כל מי שירצה יבא ויערער לנגדך הריני כותב וחותם לך ומעלה בערכאין אף כאן לפי שצא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה צא הכחז ונתן לו כ"ד מתנות כהונה צדריה מלח עולם ולכך נסמכה פרשה זו לכאן (חולין קלג. ספרי קיז): משמרת תרומתי. שאתה צריך לשמרן צטורה: למשחה. לגדולה (ספרי שם):
 (9) מן האש. לאחר הקטרת האשם: כל קרבנם. כגון זבחי שלמי צבור (שם): מנחתם חטאתם ואשם. כמשמעו: אשר ישיבו לי. זה גזל הגר (שם):

10	In a most holy place shalt thou eat thereof; every male may eat thereof; it shall be holy unto thee.	בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָּל־ זָכָר יֹאכֵל אֹתוֹ קֹדֶשׁ יִהְיֶה־לָּךְ: יְהִי לָךְ:	10
11	And this is thine: the heave-offering of their gift, even all the wave-offerings of the children of Israel; I have given them unto thee, and to thy sons and to thy daughters with thee, as a due for ever; every one that is clean in thy house may eat thereof.	וְזֶה־לָּךְ תְּרוּמַת מִתְּנָם לְכָל־ תְּנוּפֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ נְתָתִים וּלְבָנֶיךָ וּלְבָנֹתֶיךָ אִתָּךְ לַחֲקֹ־ עוֹלָם כָּל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכֵל אֹתוֹ:	11
12	All the best of the oil, and all the best of the wine, and of the corn, the first part of them which they give unto the LORD, to thee have I given them.	כָּל חֵלֶב יִצְהָר וְכָל־חֵלֶב תִּירוֹשׁ וְדָגָן רִאשִׁיתָם אֲשֶׁר־ יִתְּנוּ לַיהוָה לָךְ נְתָתִים:	12
13	The first-ripe fruits of all that is in their land, which they bring unto the LORD, shall be thine; every one that is clean in thy house may eat thereof.	בְּכוֹרֵי כָל־אֲשֶׁר בְּאֶרֶצָם אֲשֶׁר־ יָבִיאוּ לַיהוָה לָךְ יִתְּנָה כָּל־ טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכְלֶנּוּ:	13
14	Every thing devoted in Israel shall be thine.	כָּל־חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לָךְ יִהְיֶה:	14
15	Every thing that openeth the womb, of all flesh which they offer unto the LORD, both of man and beast, shall be thine; howbeit the first-born of man shalt thou surely redeem, and the firstling of unclean beasts shalt thou redeem.	כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל־בֶּשָׂר אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לַיהוָה בְּאֶדָם וּבְבִהֶמָּה יִהְיֶה־לָּךְ אֵדוּ פָּדָה תִּפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר־הַבִּהֶמָּה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה:	15
16	And their redemption-money—from a month old shalt thou redeem them—shall be, according to thy valuation, five shekels of silver, after the shekel of the sanctuary—the same is twenty gerahs.	וּפְדוּיָם מִבְּיֶזֶק מִבֶּר יִרְחָא תִּפְדֶּה בְּפִזְרֵינִי כֶסֶף חֲמִישׁ סָלְעִין בְּסָלְעֵי קוֹדֶשׁא עֶשְׂרִין זֵעִין הוּא:	16

- (10) בקדש הקדשים תאכלנו וגו'. למד על קדשי קדשים שאין נאכלין אלא בעזרה ולזכרי כהונה (שם):
 (11) תרומת מתנם. המורס מן המודה ומהשלמים ואיל נזיר: לכל תנופות. שהרי אלו טעוין תנופה (שם): כל טהור. ולא טמאים (ספרי). דבר אחר כל טהור לרבות אשתו:
 (12) ראשיתם. היא תרומה גדולה:

17	<p>But the firstling of an ox, or the firstling of a sheep, or the firstling of a goat, thou shalt not redeem; they are holy: thou shalt dash their blood against the altar, and shalt make their fat smoke for an offering made by fire, for a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>בָּרֶם בּוֹכְרָא דְתוֹרָא אוֹ בּוֹכְרָא דְאִמְרָא אוֹ בּוֹכְרָא דְעִזָּא לֹא תַפְדֵּה קוּדְשָׁא אֲנֹן יַת דְּמֵהוֹן תִּזְרוֹק עַל מִדְבְּחָא וַיַּת תִּרְפְּהוֹן תַּסִּיק קוּרְבָּן לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְנָא קָדָם יי״:</p>	<p>אֵךְ בְּכוֹר־שׁוֹר אוֹ-בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ-בְכוֹר עִז לֹא תַפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת־דָּמָם תִּזְרֹק עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־חֵלְבֵם תִּקְטִיר אֵשָׁה לַיהוָה נִיחֹחַ לַיהוָה:</p>
18	<p>And the flesh of them shall be thine, as the wave-breast and as the right thigh, it shall be thine.</p>	<p>וּבִשְׂרָם וַיְהִי־לָךְ כַּחֲזֶה דְאַרְמוֹתָא וּכְשֹׁקַּא דִּימִינָא דִּילָךְ יְהִי:</p>	<p>וּבִשְׂרָם וַיְהִי־לָךְ כַּחֲזֶה הַתְּנוּפָה וּכְשֹׁק הַיְמִין לָךְ וַיְהִי:</p>
19	<p>All the heave-offerings of the holy things, which the children of Israel offer unto the LORD, have I given thee, and thy sons and thy daughters with thee, as a due for ever; it is an everlasting covenant of salt before the LORD unto thee and to thy seed with thee.</p>	<p>כָּל תְּרוּמַת הַקִּדְשִׁים אֲשֶׁר יִרְיֻמוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נָתַתִּי לָךְ וּלְבָנֶיךָ וּלְבָנֹתֶיךָ אִתְּךָ לְחֶק־עוֹלָם בְּרִית מֶלֶח עוֹלָם הוּא לִפְנֵי יְהוָה לָךְ וּלְיֹרְעֶהָ אִתְּךָ:</p>	<p>כָּל תְּרוּמַת הַקִּדְשִׁים אֲשֶׁר יִרְיֻמוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נָתַתִּי לָךְ וּלְבָנֶיךָ וּלְבָנֹתֶיךָ אִתְּךָ לְחֶק־עוֹלָם בְּרִית מֶלֶח עוֹלָם הוּא לִפְנֵי יְהוָה לָךְ וּלְיֹרְעֶהָ אִתְּךָ:</p>
20	<p>And the LORD said unto Aaron: 'Thou shalt have no inheritance in their land, neither shalt thou have any portion among them; I am thy portion and thine inheritance among the children of Israel.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יי״ לְאַהֲרֹן בְּאַרְעֵהוֹן לֹא תַחֲסִין וְחֹלֶק לֹא יְהִי לָךְ בֵּינֵיהֶן מִתֵּן דִּיהֲבִית לָךְ אֲנִין חֵילְקֶךָ וְאַחֲסִנְתָּךְ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן בְּאַרְצָם לֹא תִנְחֹל וְחֹלֶק לֹא־יִהְיֶה לָךְ בְּתוֹכָם אֲנִי חֵלְקֶךָ וְנִחְלַתְּךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ס)</p>
21	<p>And unto the children of Levi, behold, I have given all the tithe in Israel for an inheritance, in return for their service which they serve, even the service of the tent of meeting.</p>	<p>וּלְבָנֵי לֵוִי הָא יְהִי הָא יְהִיבִית כָּל מַעֲשֵׂא בִּישְׂרָאֵל לְנִחְלָה חֶלְף עֲבָדְתָם אֲשֶׁר־הֵם עֹבְדִים אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:</p>	<p>וּלְבָנֵי לֵוִי הִנֵּה נָתַתִּי כָל־מַעֲשֵׂר בִּישְׂרָאֵל לְנִחְלָה חֶלְף עֲבָדְתָם אֲשֶׁר־הֵם עֹבְדִים אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:</p>
22	<p>And henceforth the children of Israel shall not come nigh the tent of meeting, lest they bear sin, and die.</p>	<p>וְלֹא יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁכַּן זִמְנָא לְקַבְּלָא חוּבָא לְמָוֶת:</p>	<p>וְלֹא־יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְשֹׂאת חַטָּא לְמָוֶת:</p>

(18) כחזה התנופה וכשוק הימין. של שלמים שנאכלים לכהנים לגשיהם ולצניהם ולעצדיהם לשני ימים ולילה אחד אף הזכור נאכל לשני ימים ולילה אחד (זכחים נו. ספרי קיט): לך יהיה. צא רבי עקיבא ולמד הוסיף לך הכתוב הויה אחרת שלא תאמר כחזה ושוק של תודה שאינו נאכל ללילה וליום (ספרי שם):

(19) כל תרומות הקדשים. מחיצתה של פרשה זו כללה במחלה וכללה צסוף ופרט צאמצע (שם): ברית מלח עולם. כרת צרית עם אהרן צצר הצריא ומתקיים ומצריא את אחרים (שם): ברית מלח. כצרית הכרותה למלח שאינו מסריח לעולם:

(20) וחלק לא יהיה לך בתוכם. אף צציה (ספרי קיט):

23 But the Levites alone shall do the service of the tent of meeting, and they shall bear their iniquity; it shall be a statute for ever throughout your generations, and among the children of Israel they shall have no inheritance.

24 For the tithe of the children of Israel, which they set apart as a gift unto the LORD, I have given to the Levites for an inheritance; therefore I have said unto them: Among the children of Israel they shall have no inheritance.'

25 And the LORD spoke unto Moses, saying:

26 'Moreover thou shalt speak unto the Levites, and say unto them: When ye take of the children of Israel the tithe which I have given you from them for your inheritance, then ye shall set apart of it a gift for the LORD, even a tithe of the tithe.

27 And the gift which ye set apart shall be reckoned unto you, as though it were the corn of the threshing-floor, and as the fulness of the wine-press.

28 Thus ye also shall set apart a gift unto the LORD of all your tithes, which ye receive of the children of Israel; and thereof ye shall give the gift which is set apart unto the LORD to Aaron the priest.

וְעִבְדוּ הַלְוִי הוּא אֶת־עֲבֹדַת אֱהָל מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עֹנֶם חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבִתְוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחִלוּ נַחֲלָה: 23

כִּי אֶת־מַעֲשֵׂר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה תְּרוּמָה נָתַתִּי לַלְוִיִּם לְנַחֲלָה עַל־כֵּן אֶמְרָתִי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחִלוּ נַחֲלָה: (פ) 24

וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יז) 25

וְאֶל־הַלְוִיִּם תִּדְבֹר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֵׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאֲתָם בְּנַחֲלַתְכֶם וְהִרְמַתֶם מִמֶּנּוּ תְרוּמַת יְהוָה מֵעֵשֶׂר מִן־הַמַּעֲשֵׂר: 26

וְנִחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן־הַגֶּרֶן וְכַמְלֵאָה מִן־הַיֶּקֶב: 27

כֵּן תָּרִימוּ גַם־אֲתָם תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל מַעֲשֵׂרְתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן: 28

(23) והם. הלויים ישאו עונם של ישראל שעליהם להזהיר הזרים מגשת אליהם:

(24) אשר ירימו לה' תרומה. הכתוב קראו תרומה עד שיפריש ממנו תרומת מעשר (ספרי שם):

(27) ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן. תרומת מעשר שלכם אסורה לזרים ולטמאים וסייצין עליה מיתה וחומש

כתרומה גדולה שנקראת ראשית דגן מן הגרן: וכמלאה מן היקב. כתרומת תירוש וינער הניטלת מן היקבים: מלאה.

לשון צישול תצוה שנתמלאת: יקב. הוא הצור שלפני הגת שהיין יורד לתוכו וכל לשון יקב חפירת קרקע הוא וכן (זכריה

יד, י) יקב המלך הוא יס אוקיינוס חפירה שחפר מלכו של עולם:

(28) כן תרימו גם אתם. כמו שישאל מרימים מגרנס ומיקביהם תרימו גם אתם ממעשר שלכם כי הוא נחלתכם:

29	Out of all that is given you ye shall set apart all of that which is due unto the LORD, of all the best thereof, even the hallowed part thereof out of it.	מִכָּל מִתְּנֵיתֵיכֶם תִּרְיֵמוּ אֶת כָּל־תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל־חֶלְבֹו אֶת־מִקְדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ:	מִכָּל מִתְּנַחֲכֹן תִּפְרֹשׁוּן יֵת כָּל אֲפֻרְשׁוּתָא קֳדָם יי מִכָּל שׁוּפְרִיָה יֵת קוּדְשִׁיָה מְנִיָה:
30	Therefore thou shalt say unto them: When ye set apart the best thereof from it, then it shall be counted unto the Levites as the increase of the threshing-floor, and as the increase of the wine-press.	וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּהַרְיִמְכֶם אֶת־חֶלְבֹו מִמֶּנּוּ וְנָחֵשֶׁב לְלוֹיִם כְּתִבּוּאָת גֶּרֶן וְכְתִבּוּאָת יֵקֵב:	וְתִימַר לָהֶן בְּאֲפֻרְשׁוּתְכֹן יֵת שׁוּפְרִיָה מְנִיָה וְיִתְחַשֵּׁב לְלוֹיָאִי כְּעֵלְלַת אֲדָרָא וְכְעֵלְלַת מַעְצָרְתָא:
31	And ye may eat it in every place, ye and your households; for it is your reward in return for your service in the tent of meeting.	וְאָכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּכָל־מְקוֹם אַתֶּם וּבֵיתְכֶם כִּי־שָׂכָר הוּא לָכֶם חֶלֶף עֲבַדְתֶּם בְּאַהֲל מוֹעֵד:	וְתִיכְלוּן יֵתִיָה בְּכָל אֶתְר אַתֶּן וְאִנְשׁ בְּתִיכֹן אֲרִי אֲגִרָא הוּא לְכֹן חֶלֶף פּוֹלְחֲנִכֹן בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:
32	And ye shall bear no sin by reason of it, seeing that ye have set apart from it the best thereof; and ye shall not profane the holy things of the children of Israel, that ye die not.	וְלֹא־תִשְׂאוּ עָלֵי חֲטָא בְּהַרְיִמְכֶם אֶת־חֶלְבֹו מִמֶּנּוּ וְאֶת־קֳדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא תַחְלִלוּ וְלֹא תָמוּתוּ: (פ)	וְלֹא תִקְבְּלוּן עָלוֹהִי חוּבָא בְּאֲפֻרְשׁוּתְכֹן יֵת שׁוּפְרִיָה מְנִיָה וְיֵת קוּדְשִׁיָה דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא תַחְלִיוּ וְלֹא תָמוּתוּן:

The Haftara is I Samuel 11:14 – 12:22 on page 195. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 145 and Haftara on page 210.

XIX	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:	חֲקַת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר דִּבְרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פֶּהֶה אֲדָמָה תְּמוּמָה אֲשֶׁר אֵין־בָּהּ זָמֹם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ עַל־	וַיִּמְלִל יי עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמִימַר:	דָּא גִזְרֵת אֲוִרְתָא דְּפִקִּיד יי לְמִימַר מְלִיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְבּוּן לָד תּוֹרְתָא סְמוּקְתָא שְׁלֵמָתָא דְּלִית בָּהּ מוּמָא דְּלֹא סְלִיק עָלָה נִירָא:
2	This is the statute of the law which the LORD hath commanded, saying: Speak unto the children of Israel, that they bring thee a red heifer, faultless, wherein is no blemish, and upon which never came yoke.				

- (29) מכל מתנתיכם תרימו את כל תרומת ה'. צתומה גדולה הכתוב מדבר שאם הקדים לוי את הכהן צכרי וקבל מעשרותיו קודם שיטול כהן תרומה גדולה מן הכרי צריך להפריש הלוי מן המעשר תחלה אחד מחמשים לתרומה גדולה ויחזור ויפריש תרומת מעשר (ספרי קבא):
- (30) בהרימכם את חלבו ממנו. לאחר שתרמו תרומת מעשר ממנו: ונחשב. המותר ללוים חולין גמורין: כתבואת גרן. לישראל שלא תאמר הואיל וקראו הכתוב תרומה שנאמר כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה יכול יהא כולו אסור תלמוד לומר ונחשב ללוים כתבואת גרן מה של ישראל חולין אף של לוי חולין (שם קכז):
- (31) בכל מקום. אפילו צבית הקצרות (שם):
- (32) ולא תשאו עליו חטא וגו'. הא אם לא תרימו תשאו חטא (יצמות פט): ולא תמותו. הא אם תחללו תמותו (צבורות כו, 3):
- (2) זאת חקת התורה. לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב

3 And ye shall give her unto Eleazar the priest, and she shall be brought forth without the camp, and she shall be slain before his face.	וַנִּתֶּנָּהּ אֵלֶּה אֶל-אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל-מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה וְשָׁחַט אֹתָהּ לִפְנָיו:	3 וַנִּתֶּנָּהּ אֵלֶּה אֶל-אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל-מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה וְשָׁחַט אֹתָהּ לִפְנָיו:
4 And Eleazar the priest shall take of her blood with his finger, and sprinkle of her blood toward the front of the tent of meeting seven times.	וַיִּסֹּב אֶלְעָזָר כֹּהֵנָּה מִדָּמָהּ בְּאַצְבָּעָיו וַיִּדְּי לְקִבְלֵי אָפִי מִשְׁכַּן זִמְנָה מִדָּמָהּ שֶׁבַע זִמְנֵין:	4 וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאַצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל-זִכַּח פְּנֵי אֹהֶל-מוֹעֵד מִדָּמָהּ שֶׁבַע פְּעָמִים:
5 And the heifer shall be burnt in his sight; her skin, and her flesh, and her blood, with her dung, shall be burnt.	וַיִּקְרֵד יָת תּוֹרְתָא לְעִינוֹהִי יָת מִשְׁכָּה וְיָת בְּשָׂרָהּ וְיָת דָּמָהּ עַל אוֹכְלָהּ יִקְרֵד:	5 וְשָׂרָף אֶת-הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת-עֹרָהּ וְאֶת-בְּשָׂרָהּ וְאֶת-דָּמָהּ עַל-פְּרָשָׁהּ יִשָּׂרָף:
6 And the priest shall take cedar-wood, and hyssop, and scarlet, and cast it into the midst of the burning of the heifer.	וַיִּסֹּב כֹּהֵנָּה אֶעָא דְאַרְזָא וְאַיִזוּבָא וְצִבְעָה זְהוּרִי וְיִרְמִי לְגוֹ יְקִידַת תּוֹרְתָא:	6 וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֲרִזוֹ וְאַיִזוֹב וְשֵׁנִי תוֹלַעַת וְהַשְּׁלִיךְ אֶל-הַתּוֹף שְׂרַפַת הַפָּרָה:
7 Then the priest shall wash his clothes, and he shall bathe his flesh in water, and afterward he may come into the camp, and the priest shall be unclean until the even.	וַיִּצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי כֹהֵנָּה וַיִּסְחִי בְּשָׂרִיהָ בְּמֵיָא וּבְתַר כֵּן יִיעוֹל לְמִשְׁרִיתָא וַיְהִי מְסֻאֵב כֹּהֵנָּה עַד רְמֵשָׁא:	7 וְכַבֵּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וּרְחֹץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֵר יָבֹא אֶל-הַמַּחֲנֶה וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד-הָעֶרֶב:
8 And he that burneth her shall wash his clothes in water, and bathe his flesh in water, and shall be unclean until the even.	וְדַמְּוִקֵּיד יָתָה יִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי בְּמֵיָא וַיִּסְחִי בְּשָׂרִיהָ בְּמֵיָא וַיְהִי מְסֻאֵב עַד רְמֵשָׁא:	8 וְהַשָּׂרָף אֹתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו בַּמַּיִם וּרְחֹץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב:
9 And a man that is clean shall gather up the ashes of the heifer, and lay them up without the camp in a clean place, and it shall be kept for the congregation of the children of Israel for a water of sprinkling; it is a purification from sin.	וַיִּכְנֹשׁ גִּבְרָ דְּכִי יָת קִטְמָא דְּתוֹרְתָא וַיִּצְנַע מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא בְּאַתֵּר דְּכִי וְתַהִי לְכִנְשָׁתָא דְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִטְרָא לְמִי אֲדִיּוּתָא חֲטָאָהּ הִיא:	9 וְאַסְּפוּ אִישׁ טָהוֹר אֶת אֲפֶר הַפָּרָה וְהָנִית מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהִיתָה לְעֹדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמִי נִדָּה חֲטָאת הוּא:

זה חקה גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה (יומא סז, ז): ויקחו אליך. לעולם היא נקראת על שמך פרה שעשה משה צמדצר (צמדצר רצה): אדמה תמימה. שמהא תמימה צאדמימות שאם היו זה שתי שערות שחורות פסולה (ספרי קכג, פרה ז, ה):

(3) אלעזר. מותה צסגן (ספרי שס): אל מחוץ למחנה. חוץ לשלש מחנות (יומא סח, א. ספרי): ושחט אותה לפניו. זר שוחט ואלעזר רואה (יומא מז. ספרי קכג):

(4) אל נובח פני אהל מועד. עומד צמדצחו של ירושלים ומתכוין ורואה פתחו של היכל צשעת הזאת הדם (יומא סח, א. ספרי שס):

(7) אל המחנה. למחנה שכינה שאין טמא משולח חוץ לשתי מחנות אלא זו ובעל קרי ומזרע (פסחים סז, א): וטמא הכהן עד הערב. סרסו ודרשו וטמא עד הערב ואחר יבוא אל המחנה:

(9) והניח מחוץ למחנה. לשלשה חלקים מחלקת אחד נתן צהר המשחה ואחד מחלק לכל המשמרות ואחד נתן צחיל זה

10	<p>And he that gathereth the ashes of the heifer shall wash his clothes, and be unclean until the even; and it shall be unto the children of Israel, and unto the stranger that sojourneth among them, for a statute for ever.</p>	<p>וַיִּצְבֹּעַ דְּכִנִּישׁ יֵת קִטְמָא דְתוֹרְתָא יֵת לְבוֹשׁוֹהִי וַיְהִי מְסָאב עַד רְמֹשָׁא וְתֵהִי לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגִּירָא דִּיתְגִּירוֹן בֵּינֵיהוֹן לְקִים עָלֵם:</p>	<p>וְכִבֹּס הָאֶסָף אֶת־אֶפֶר הַפָּרָה אֶת־בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב וְהָיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכָם לְחֻקַּת עוֹלָם:</p>	ישראל
11	<p>He that toucheth the dead, even any man's dead body, shall be unclean seven days;</p>	<p>דִּיקְרַב בְּמִיתָא לְכָל נַפְשָׁא דְאַנְשָׁא וַיְהִי מְסָאב שְׁבַע יוֹמִין:</p>	<p>הִגָּע בְּמַת לְכָל־נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שְׁבַעַת יָמִים:</p>	11
12	<p>the same shall purify himself therewith on the third day and on the seventh day, and he shall be clean; but if he purify not himself the third day and the seventh day, he shall not be clean.</p>	<p>הוּא יְדִי עֲלוֹהִי בְיוֹמָא תְלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יְדִי וְאִם לֹא יְדִי עֲלוֹהִי בְיוֹמָא תְלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה לֹא יְדִי:</p>	<p>הוּא יִתְחַטֵּא־בּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִטְהַר וְאִם־לֹא יִתְחַטֵּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהַר:</p>	12
13	<p>Whosoever toucheth the dead, even the body of any man that is dead, and purifieth not himself—he hath defiled the tabernacle of the LORD—that soul shall be cut off from Israel; because the water of sprinkling was not dashed against him, he shall be unclean; his uncleanness is yet upon him.</p>	<p>כָּל דִּיקְרַב בְּמִיתָא בְּנַפְשָׁא דְאַנְשָׁא דִּימּוֹת וְלֹא יְדִי עֲלוֹהִי יֵת מְשַׁכְּנָא דִּי סָאִיב וַיִּשְׁתַּיְצִי אֲנִשָׁא הָהוּא מִיִּשְׂרָאֵל אֲרִי מִי אֲדִיחָא לֹא אֲזִדְרִיקוּ עֲלוֹהִי מְסָאב יְהִי עוֹד סְאוּבְתִיה בֵּיה:</p>	<p>כָּל־הִגָּע בְּמַת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר־יָמוּת וְלֹא יִתְחַטֵּא אֶת־מִשְׁכַּן יְהוָה טָמֵא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי נָדָה לֹא־זָרַק עָלָיו טָמֵא וְהָיָה עוֹד טָמֵאֲתוֹ בּוֹ:</p>	13
14	<p>This is the law: when a man dieth in a tent, every one that cometh into the tent, and every thing that is in the tent, shall be unclean seven days.</p>	<p>דָּא אורִיתָא אֲנִשׁ אֲרִי יָמוּת בְּמִשְׁכְּנָא כָּל דְּעָלִיל לְמִשְׁכְּנָא וְכָל דְּבְמִשְׁכְּנָא יְהִי מְסָאב שְׁבַע יוֹמִין:</p>	<p>זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי־יָמוּת בְּאֶהֱלָ כָּל־הַבָּא אֶל־הָאֶהֱלָ וְכָל־אֲשֶׁר בְּאֶהֱלָ וְטָמֵא שְׁבַעַת יָמִים:</p>	14
15	<p>And every open vessel, which hath no covering close-bound upon it, is unclean.</p>	<p>וְכָל מָאן דִּחְסַף פְּתִיחַ דְּלִית מְגוּפַת שְׂעֵי מְסָאב עֲלוֹהִי מְסָאב הוּא:</p>	<p>וְכָל כְּלִי פְתוּחַ אֲשֶׁר אֵין־צִמִּיד פְּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא:</p>	15

של משמרות היה חוץ לעזרה ליטול ממנו בני העיירות וכל הכריכין להטירה וזה שצהר המשה כהנים גדולים לפרות אחרות מקדשין הימנה וזה שצחיל נתון למשמרת מגזירת הכחז שגאמר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת (ספרי קכד. פרה ג, יא): למי נדה. למי הזייה כמו (איכה ג, נג) וידו אֶצֶן צִי (זכריה ג, ד) לידות את קרנות הגוים לשון זריקה: חטאת הוא. לשון חטוי כפשוטו ולפי הלכותיו קראה הכחז חטאת לומר שהיא כקדשים להאסר בהגאה (ספרי שם. מנחות נא, ג, ב): (12) הוא יתחטא בו. צאפר הפרה (ס"א הזה): (13) במות בנפש. ואי זה מת של נפש האדם להוציא נפש צהמה שאין טומאתה נריכה הזאה (ולא טומאת שבעה) דבר אחר צנפס זו רביעית דם (חולין עג, א): את משכן ה' טמא. אם נכנס לעזרה אפילו בטבילה צלא הזאת שלישי ושביעי: עוד טמאתו בו. אף על פי שטביל: (14) כל הבא אל האהל. צעוד שהמת צמוכו: (15) וכל כלי פתוח. כליו חרס הכחז מדבר שאין מקבל טומאה מגבו אלא מחוכו לפיכך אם אין מגופת צמידתו פתולה

16	And whosoever in the open field toucheth one that is slain with a sword, or one that dieth of himself, or a bone of a man, or a grave, shall be unclean seven days.	וְכָל אֲשֶׁר-יָגַע עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחַלְלֵ-חֶרֶב אוֹ בָמָת אוֹ-בַעֲצָם אָדָם אוֹ בְקֶבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים:	16
17	And for the unclean they shall take of the ashes of the burning of the purification from sin, and running water shall be put thereto in a vessel.	וְלָקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֹפֶר שְׂרָפַת הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מֵי־מַיִם וְהִתְנוּן עָלָיו מִי מִבוֹעַ לְמָאן:	17
18	And a clean person shall take hyssop, and dip it in the water, and sprinkle it upon the tent, and upon all the vessels, and upon the persons that were there, and upon him that touched the bone, or the slain, or the dead, or the grave.	וְלָקַח אֹזֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טָהוֹר וְהִזָּה עַל-הָאֹהֶל וְעַל-כָּל-הַכֵּלִים וְעַל-הַנַּפְשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ-שָׁם וְעַל-הַנֶּגֶע בַּעֲצָם אוֹ בְּחַלְלָל אוֹ בָמָת אוֹ בְקֶבֶר:	18
19	And the clean person shall sprinkle upon the unclean on the third day, and on the seventh day; and on the seventh day he shall purify him; and he shall wash his clothes, and bathe himself in water, and shall be clean at even.	וְהִזָּה הַטָּהוֹר עַל-הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחָטְאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַכִּבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהַר בָּעֶרֶב:	19
20	But the man that shall be unclean, and shall not purify himself, that soul shall be cut off from the midst of the assembly, because he hath defiled the sanctuary of the LORD; the water of sprinkling hath not been dashed against him: he is unclean.	וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקְהָל כִּי אֶת-מִקְדָּשׁ יְהוָה טָמָא מִי נִדָּה לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא הוּא:	20
21	And it shall be a perpetual statute unto them; and he that sprinkleth the water of sprinkling shall wash his clothes; and he that toucheth the water of sprinkling shall be unclean until even.	וְהִיְתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִנְחָה מִי-הַנֶּדָּה וַכִּבֵּס בְּגָדָיו וְהִנְגַּע בְּמִי הַנֶּדָּה יִטְמָא עַד-הָעֶרֶב:	21

עליו יפה צחצור טמא הוא האם יש צמיד פחיל עליו טהור (שם כח. ספרי קבו): פתיל. לשון מחוצר בלשון עצרי וכן (בראשית ל, ח) נפתולי אלהים נפתלתי נחצרתים עם אחותי:
 (16) על פני השדה. רבותינו דרשו (חולין עז, א. ספרי קבו) לרבות גולל ודופק ופשוטו על פני השדה שאין שם אהל מטמא המת שם צנגיעה:
 (19) וחטאו ביום השביעי. הוא גמר טהרתו (ספרי):
 (20) ואיש אשר יטמא וגו'. אם נאמר מקדש למה נאמר משכן כו' כדאיחא בשבועות (טז, ז):
 (21) ומזה מי הנדה. רבותינו אמרו (נדה ט. יומא יד, א) שהמזה טהור וזה צא ללמד שהנושא מי חטאת טמא טומאה חמורה לטמא בגדים שעליו מה שאין כן בנוגע וזה שהוציאו בלשון מזה לומר לך שאין מטמאין עד שיהא צהן שיעור הזאה:

22	And whatsoever the unclean person toucheth shall be unclean; and the soul that toucheth him shall be unclean until even.	וְכָל אֲשֶׁר יַגֵּעַ בּוֹ הַטֹּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנִּגַּעְתָּ תִּטְמָא עַד-הָעֶרֶב: (פ)	22
XX	And the children of Israel, even the whole congregation, came into the wilderness of Zin in the first month; and the people abode in Kadesh; and Miriam died there, and was buried there.	וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה מִדְּבַר-צֵן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשָׁב הָעָם בְּקִדְשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֶר שָׁם: וְאֵתוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל כְּנֻשָּׂא לַמִּדְבָּרָא דְצֵן בִּירְחָא קְדֻמָּאָה וַיְחִיב עִמָּא בְּרָקִם וַיִּמִּית תַּמָּן מֵרִים וַאֲתִקְבַּרַת תַּמָּן:	XX
2	And there was no water for the congregation; and they assembled themselves together against Moses and against Aaron.	וְלֹא-הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן: וְלֹא הָיָה מַיָּא לְכְנֻשָּׂא וַאֲתִקְנִישׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן:	2
3	And the people strove with Moses, and spoke, saying: 'Would that we had perished when our brethren perished before the LORD!	וַיִּרְבּוּ הָעָם עִם-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גִּנַּעְנוּ בְּגֹעַ אַחֲיֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה: וַנֵּצֵא עִמָּא עִם מֹשֶׁה וַאֲמָרוּ לְמִימַר לֵנוּ דְמִיתָנָא בְּמוֹתָא דְאַחֲנָא קָדָם יי:	3
4	And why have ye brought the assembly of the LORD into this wilderness, to die there, we and our cattle?	וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת-קְהָל יְהוָה אֶל-הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ: וְלָמָּה אָתִיתוּן יָת קְהָלָא דֵּי אֶל-הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שָׁם אֲנַחְנָא וּבְעִירָנָא:	4

והנגע וגו' יטמא. ואין טעון כזוס כגדים:

(22) וכל אשר יגע בו. הטמא הזה שנטמא צמת יטמא: והנפש הנגעת. צו צטמא מת: תטמא עד הערב. מכאן למדנו שהמת אבי אבות הטומאה והנוגע צו אב הטומאה ומטמא אדם זהו פירושה לפי משמעה והלכותיה. ומדרש אגדה העתקתי מיסודו של רבי משה הדרשן וזהו: ויקחו אליך. משלהם כשם שהם פרקו נזמי הזהב לעגל משלהם כך יציאו זו לכפרה משלהם: פרה אדמה. משל לזן שפחה שטיף פלטיין של מלך אמרו תצא אמו ותקנה הלוואה כך תצא פרה ותכפר על העגל (תנחומא חקת ח): אדמה. על שם (ישעיה א, יח) אם יאדימו כתולע שהחטא קרוי אדום: תמימה. על שם ישראל שהיו תמימים ונעשו צו בעלי מומין תצא זו ותכפר עליהם ויחזרו לתמותם: לא עלה עליה עול. כשם שפרקו מעליהם עול שמים: אל אלעזר הכהן. כשם שנקהלו על אהרן שהוא כהן לעשות העגל ולפי שאהרן עשה את העגל לא נעשית עבודה זו על ידו שאין קטיגור נעשה קטיגור (ר"ה כו, א): ושרף את הפרה. כשם ששרף העגל: עץ ארץ ואזוב ושני תולעת. ג' מינין הללו כנגד שלשת אלפי איש שנפלו בעגל וארז הוא הגבוה מכל האילנות ואזוב נמוך מכולם סימן שהגבוה שנתגאה וחטא ישפיל את עצמו כאזוב ותולעת ויתכפר לו: למשמרת. כמו שפשע העגל שמור לדורות לפורענות שאין לך פקודה שאין זה מפקודת העגל שנאמר (שמות לב, לד) וציוס פקדי ופקדתי וגו' (סנהדרין קז, א). וכשם שהעגל מטמא כל העוסקין צו כך פרה מטמאה כל העוסקין זה וכשם שנטהרו צאפרו שנאמר (שמות לב, כ) ויזר על פני המים וגו'. כך ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת וגו':

(1) כל העדה. עדה השלמה שכבר מתו מתי מדבר ואלו פרשו לחיים (תנחומא יד): ותמת שם מרים. למה נקמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדמה לומר לך מה קרצנות מכפרין (ס"א כמו שפרה אדומה מכפרת) אף מיתת לדיקים מכפרת (מ"ק כח, א): ותמת שם מרים. אף היא צנשיקה מתה ומפני מה לא נאמר זה על פי ה' שאינו דרך כבוד של מעלה (שם) ובאהרן נאמר (צמדבר לג, לח) על פי ה' צאלה מסעי:

(2) ולא היה מים לעדה. מכאן שכל מ' שנה היה להם הבאר בזכות מרים (תענית ט, א):

(3) ולו גוענו. הלאי שגוענו: בגוע אחינו. צמימת אחינו דדבר למד שמימת צמא מגונה ממנה: בגוע. שם דבר הוא כמו צמימת אחינו ולא יתכן לפרשו כשמתו אחינו שאם כן היה לו להנקד בגוע (צחולס):

5 And wherefore have ye made us to come up out of Egypt, to bring us in unto this evil place? it is no place of seed, or of figs, or of vines, or of pomegranates; neither is there any water to drink.'

6 And Moses and Aaron went from the presence of the assembly unto the door of the tent of meeting, and fell upon their faces; and the glory of the LORD appeared unto them.

7 And the LORD spoke unto Moses, saying:

8 'Take the rod, and assemble the congregation, thou, and Aaron thy brother, and speak ye unto the rock before their eyes, that it give forth its water; and thou shalt bring forth to them water out of the rock; so thou shalt give the congregation and their cattle drink.'

9 And Moses took the rod from before the LORD, as He commanded him.

10 And Moses and Aaron gathered the assembly together before the rock, and he said unto them: 'Hear now, ye rebels; are we to bring you forth water out of this rock?'

11 And Moses lifted up his hand, and smote the rock with his rod twice; and water came forth abundantly, and the congregation drank, and their cattle.

וּלְמָה הֵעֲלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם
לְהָבִיא אֹתָנוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה
הַזֶּה לֹא מָקוֹם זֶרַע וְתַאֲנָה
וְגִפְן וְרִמּוֹן וּמִיָּם אֵין לְשָׁתוֹת:
וְלָמָּה אִסְקִיתֵנוּא מִמִּצְרַיִם
לְאִיתָאָה יִתָּנָה לְאַתְרָא בִּישָׁא
הָדִין לֹא אֶתֶר כֶּשֶׁר לְבֵית
זֶרַע וְאֵף לֹא תִינִין וְגוֹפְנִין
וְרִמּוֹנִין וּמִיָּא לִית לְמִשְׁתֵּי:

וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקָּהֵל
אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ
עַל-פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְבוֹד-יְהוָה
אֲלֵיהֶם: (פ)

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

קַח אֶת-הַמִּטָּה וְהַקָּהֵל אֶת-
הָעֵדָה אִתָּה וְאַהֲרֹן אֲחִיךָ
וְדַבַּרְתֶּם אֶל-הַסֵּלַע לְעֵינֵיהֶם
וְנָתַן מִיָּמֹיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מִיָּם
מִן-הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת-הָעֵדָה
וְאֶת-בְּעִירָם:

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-הַמִּטָּה מִלִּפְנֵי
יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ:

וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת-הַקָּהֵל
אֶל-פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמֶר לָהֶם
שְׁמַעוּנָא הַמִּזְרִים הַמֵּן-הַסֵּלַע
הַזֶּה נוֹצִיא לָכֶם מִיָּם:

וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ וַיַּךְ אֶת-
הַסֵּלַע בְּמִטָּהוּ פַעַמִּים וַיֵּצְאוּ
מִיָּם רַבִּים וַתִּשְׁתַּה הָעֵדָה
וּבְעִירָם: (ס)

(8) ואת בעירים. מכאן שחס הקצ"ה על ממונס של ישראל (צמד"ר. תנחומא ט):

(10) ויקהלו וגו'. זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה (סס): המן הסלע הזה נוציא. לפי שלא היו מכירין אותו לפי שהלך הסלע וישב לו צין הסלעים כשנסחלק הצאר והיו ישראל אומרים להם מה לכם מאיזה סלע תוציאו לנו מים לכך אמר להם המורים סרזנים לשון יוני שוטים מורים את מוריהם המן הסלע הזה שלא נטוינו עליו נוציא לכם מים (סס):

(11) פעמים. לפי שצראשונה לא הוציא אלא טיפין לפי שלא צוה המקום להכותו אלא ודצרתם אל הסלע והמה דצרו אל סלע אחר ולא הוציא אמרו שמה צריך להכותו כצראשונה שנאמר (שמות יז, ו) והכית בצור ונודמן להם אותו סלע והכדו:

<p>12 And the LORD said unto Moses and Aaron: 'Because ye believed not in Me, to sanctify Me in the eyes of the children of Israel, therefore ye shall not bring this assembly into the land which I have given them.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן יֵעָן לֹא־הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקְהָל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם:</p>	<p>12 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן יֵעָן לֹא־הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקְהָל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם:</p>
<p>13 These are the waters of Meribah, where the children of Israel strove with the LORD, and He was sanctified in them.</p>	<p>הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקְדֹּשׁ בָּם: (ס)</p>	<p>13 הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקְדֹּשׁ בָּם: (ס)</p>
<p>14 And Moses sent messengers from Kadesh unto the king of Edom: 'Thus saith thy brother Israel: Thou knowest all the travail that hath befallen us;</p>	<p>וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקְדֵּשׁ אֶל־מֶלֶךְ אֲדָוִם כֹּה אָמַר אֲחִיךָ יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מָצָאתֵנוּ:</p>	<p>רביעי יח וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקְדֵּשׁ אֶל־מֶלֶךְ אֲדָוִם כֹּה אָמַר אֲחִיךָ יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מָצָאתֵנוּ:</p>
<p>15 how our fathers went down into Egypt, and we dwelt in Egypt a long time; and the Egyptians dealt ill with us, and our fathers;</p>	<p>וַיֵּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרַיִמָּה וַיָּגֶשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיַּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וּלְאֲבֹתֵינוּ:</p>	<p>15 וַיֵּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרַיִמָּה וַיָּגֶשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיַּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וּלְאֲבֹתֵינוּ:</p>
<p>16 and when we cried unto the LORD, He heard our voice, and sent an angel, and brought us forth out of Egypt; and, behold, we are in Kadesh, a city in the uttermost of thy border.</p>	<p>וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע קֹלֵנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיֹּצֵאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנִיחֵנוּ בְּקִדְשׁ עִיר קֶדֶשׁ גְּבוּלְךָ:</p>	<p>16 וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע קֹלֵנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיֹּצֵאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנִיחֵנוּ בְּקִדְשׁ עִיר קֶדֶשׁ גְּבוּלְךָ:</p>

(12) יען לא האמנחתם בי. גלה הכתוב שאלולי חטא זה צלצד היו נכנסין לארץ כדי שלא יאמרו עליהם כעון שאר דור המדבר שנגזר עליהם שלא יכנסו לארץ כך היה עון משה ואהרן. והלא (במדבר יא, כב) הנאין וזקן ישחט קשה מזו אלא לפי שנסחר חסן עליו הכתוב וכאן שזמעמד כל ישראל לא חסן עליו הכתוב מפני קדוש השם (תנחומא י): להקדישני. שאלו דברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום קל וחומר אנו (מדרש אגדה): לכן לא תביאו. שזבועה כמו (שמואל-א, ג, יד) לכן נשבעתי לצית עלי נשבע בקפיצה שלא ירצו בתפלה על כך (תנחומא וארא ז):

(13) המה מי מריבה. הם הנזכרים במקום אחר את אלו ראו אצטוגיניי פרעה שמושיען של ישראל לוקה צמים לכך גזרו (שמות א, כב) כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו (סוטה יב, ז): ויקדש בם. שמתו משה ואהרן על ידם. ששזקב"ה עושה דין במקדושו הוא יראוי ומתקדש על הצריות וכן הוא אומר (תהלים סח, לו) נורא אלהים ממקדשך וכן הוא אומר (ויקרא י, ג) בקרובי אקדש (זכריה סטו, ז):

(14) אחיך ישראל. מה ראה להזכיר כאן אחיה אלא אמר לו אחים אנחנו בני אברהם שנאמר לו (בראשית טו, יג) כי גר יהיה זרעך ועל שנינו היה אותו החוב לפורעו (תנחומא יב): אתה ידעת את כל התלאה. לפיכך פירש אציקם מעל אצינו (בראשית לו, ו) וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו השטר חוב המוטל עליהם והטילו על יעקב (בראשית רבה פז, יג):

(15) וירדו לנו. סבלנו צרות רבות: ולאבותינו. מכאן שהאבות מצטערים בקצר כשפורענות צאה על ישראל (תנחומא יב):

(16) וישמע קלנו. צרכה שזרכנו אצינו (בראשית כז, כב) הקול קול יעקב שאנו צועקים ונענים (תנחומא זשלח ט):

מלאך. זה משה מכאן שהנציאים קרואים מלאכים ואומר (ד"ה-ז לו, טז) ויהיו מלעיזים במלאכי האלהים (תנחומא ויקרא

17	Let us pass, I pray thee, through thy land; we will not pass through field or through vineyard, neither will we drink of the water of the wells; we will go along the king's highway, we will not turn aside to the right hand nor to the left, until we have passed thy border.'	נַעֲבְרָה־נָּא בְּאַרְצְךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלְךָ לֹא נִטֶּה יְמִין וּשְׂמֹאל עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ:	17
18	And Edom said unto him: 'Thou shalt not pass through me, lest I come out with the sword against thee.'	וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדֹם לֹא תַעֲבֹר בִּי כִּי־בַחֲרֵב אֵצֶא לִקְרֹאתְךָ:	18
19	And the children of Israel said unto him: 'We will go up by the highway; and if we drink of thy water, I and my cattle, then will I give the price thereof; let me only pass through on my feet; there is no hurt.'	וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמַסְלָה נַעֲלֶה וְאִם־מִיַּמֶּיךָ נִשְׁתֶּה אֲנִי וּמִקְנִי וְנָתַתִּי מַכְרָם רַק אִין־דָּבָר בְּרַגְלִי אֶעֱבֹר:	19
20	And he said: 'Thou shalt not pass through.' And Edom came out against him with much people, and with a strong hand.	וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֲדֹם לִקְרֹאתוֹ בָּעַם כָּבֵד וּבִיד חֲזָקָה:	20
21	Thus Edom refused to give Israel passage through his border; wherefore Israel turned away from him.	וַיִּמָּאֵן אֲדֹם נָתַן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֹבֵר בְּגִבְלוֹ וַיֵּט יִשְׂרָאֵל מֵעָלָיו: (פ)	21
22	And they journeyed from Kadesh; and the children of Israel, even the whole congregation, came unto mount Hor.	וַיֵּסְעוּ מִקֶּדֶשׁ וַיָּבֹאוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה הָהָר הַהָר:	חמישי (שלישי)

(א):

(17) נעברה נא בארצך. אין לך לעורר על הירושה של ארץ ישראל כשם שלא פרעת החוב. עשה לנו עזר מעט לעזור דרך ארצך: ולא נשתה מי באר. מי צורות היה צריך לומר אלא כך אמר משה אף על פי שיש צידינו מן לאכול ובאר לשמות לא נשתה ממנו אלא נקנה מכס אוכל ומים להנאתכם מכאן לכסנאי שאף על פי שיש צידו לאכול יקנה מן החנוני כדי להנות את אושפיו (צמדרש רצה. תנחומא יצ): דרך המלך נלך וגו'. אנו חוסמים את צהמתנו ולא יטו לכאן ולכאן לאכול (שם): (18) פן בחרב אצא לקראתך. אתם מתגאים בקול שהורשכם אצרכם ואמרתם ונעק אל ה' וישמע קולנו ואני אלא עליכם צמה שהורשני אצי (צראשית כז, מ) ועל חרבך תחיה (תנחומא צלח ט): (19) רק אין דבר. אין שום דבר מוסיף: (20) וביד חזקה. צהצטח וקנו (צראשית כז, כצ) והידיים ידי עשו (מדרש אגדה): (22) כל העדה. כלם שלמים ועומדים להכנס לארץ שלא היה צהן אחד מאותם שנגזרה גזירה עליהם שכבר כלו מתי מדבר ואלו מאותם שכתוב צהן (דברים ז, ד) חיים כלכם היום (תנחומא יד): הר ההר. הר על גבי הר כחפוח קטן על גבי חפוח גדול ואף על פי שהענן הולך לפנייהם ומשוה את ההרים שלשה נשארו צהן הר סיני לתורה והר נבו לקצרת משה והר ההר לקצרת אהרן (שם):

23	And the LORD spoke unto Moses and Aaron in mount Hor, by the border of the land of Edom, saying:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־ אַהֲרֹן בְּהַר הַהָרָה עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־עֲדוֹם לֵאמֹר:	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּהוֹר טוֹרָא עַל תְּחוּם אֶרֶץ עֲדוֹם לְמִימָר:
24	'Aaron shall be gathered unto his people; for he shall not enter into the land which I have given unto the children of Israel, because ye rebelled against My word at the waters of Meribah.	וַיֹּאסֶף אַהֲרֹן אֶל־עַמּוּי כִּי לֹא יָבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר־מָרִיתֶם אֹתִי כִּי לָמִי מָרִיבָה:	וַתִּכְנֹשׁ אַהֲרֹן לְעַמִּי אֲרִי לֹא יֵעוֹל לְאֶרֶץ דִּיהֲבִית לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל דִּסְרִיבְתוֹן עַל מִימָרִי לָמִי מִצּוֹתָא:
25	Take Aaron and Eleazar his son, and bring them up unto mount Hor.	קַח אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְהַעֲלֵא אֹתָם הָר הַהָרָה:	דַּבֵּר יְת אַהֲרֹן וְיֵת אֶלְעָזָר בְּרִיה וְתַסִּיק יְתֵהוּן לְהוֹר טוֹרָא:
26	And strip Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron shall be gathered unto his people, and shall die there.'	וְהַפְשֹׁט אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וְהַלְבִּשְׁתָּם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְאַהֲרֹן יֹאסֶף וּמָת שָׁם:	וְתַשְׁלַח יְת אַהֲרֹן יְת לְבוּשׁוֹהִי וְתַלְבִּישׁוּן יְת אֶלְעָזָר בְּרִיה וְאַהֲרֹן יִתְכַנֵּשׁ וַיָּמוּת תַּמָּן:
27	And Moses did as the LORD commanded; and they went up into mount Hor in the sight of all the congregation.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלוּ אֶל־הָר הַהָרָה לְעֵינֵי כָל־ הָעֵדָה:	וַעֲבַד מֹשֶׁה כַּמָּא דְּפַקִּיד יְיָ וּסְלִיקוּ לְהוֹר טוֹרָא לְעֵינֵי כָל כְּנֻשְׁתָּא:
28	And Moses stripped Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron died there in the top of the mount; and Moses and Eleazar came down from the mount.	וַיִּפְשֹׁט מֹשֶׁה אֶת־אַהֲרֹן אֶת־ בְּגָדָיו וַיַּלְבִּשׁ אֹתָם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וַיָּמָת אַהֲרֹן שָׁם בְּרֹאשׁ הָהָר וַיֵּרָד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן־ הָהָר:	וַאֲשַׁלַּח מֹשֶׁה יְת אַהֲרֹן יְת לְבוּשׁוֹהִי וְאֶלְבִּישׁ יְתֵהוּן יְת אֶלְעָזָר בְּרִיה וּמִית אַהֲרֹן תַּמָּן בְּרִישׁ טוֹרָא וַנַּחַת מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן טוֹרָא:
29	And when all the congregation saw that Aaron was dead, they wept for Aaron thirty days, even all the house of Israel.	וַיֵּרְאוּ כָל־תַּעֲדָה כִּי גוּעַ אַהֲרֹן וַיִּבְכּוּ אֶת־אַהֲרֹן שְׁלָשִׁים יוֹם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל: (ס)	וַחֲזוּ כָל כְּנֻשְׁתָּא אֲרִי מִית אַהֲרֹן וַיִּבְכוּ יְת אַהֲרֹן תְּלָתִין יוֹמִין כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל:

(23) על גבול ארץ עדום. מגיד שמפני שנחמזכרו כאן להמקרב לעשו הרשע נפרצו מעשיהם וחסרו הנדיק הזה וכן הנביא אומר ליהושפט (ד"ה צ כ, לו) צהמזכרן עם אחזיהו פרץ ה' את מעשיך (תנחומא יד):
(25) קח את אהרן. צדצרי נחומים אמור לו אשריך שתרצה כהן נתון לצנן מה שאין אני זכאי לכך (שם יז):
(26) את בגדיו. את צגדי כהונה גדולה הלבישו והפשיט מעליו לתת על בנו צפניו אמר לו הכנס למערה וכנס ראה מטה מוצעת ובר דלוק אמר לו עלה למטה ועלה פשוט ידך ופשט קמוץ פיך וקמן ערום עיניך ועל מיד חמד משה לאותה מיתה וזה שנאמר לו (דצריס לז, נ) כאשר מת אהרן אחיך מיתה שנתאווית לה (תנחומא ישן חקת הוספה ז):
(27) ויעש משה. אף על פי שהדבר קשה לו לא עבד (תנחומא יז):
(29) ויראו כל העדה וגו'. כשראו משה ואלעזר יורדים ואהרן לא ירד אמרו היכן הוא אהרן אמר להם מת אמרו אפשר מי שעמד כנגד המלאך ועצר את המגפה ישלוט בו מלאך המות מיד בקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל במטה ראו והאמינו (במד"ר): כל בית ישראל. האנשים והנשים לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו (אדר"פ י"ג): כי גוע. אמר אני שהמתרגס דהא מית טועה הוא אלא אם כן מתרגס ויראו ואתחזיאו שלא

XXI

And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South, heard tell that Israel came by the way of Atharim; and he fought against Israel, and took some of them captive.

וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ-עָרֹד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל בְּדֶרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב מִמֶּנּוּ שְׁבִי:

XXI

2

And Israel vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver this people into my hand, then I will utterly destroy their cities.'

וַיִּדָּר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם-נָתַן תִּתֵּן אֶת-הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וַהֲחַרְמֹתִי אֶת-עָרֵיהֶם:

2

3

And the LORD hearkened to the voice of Israel, and delivered up the Canaanites; and they utterly destroyed them and their cities; and the name of the place was called Hormah.

וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת-הַכְּנַעֲנִי וַיַּחֲרֶם אֹתָהֶם וְאֶת-עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שְׁם-הַמָּקוֹם חֶרְמָה: (פ)

3

4

And they journeyed from mount Hor by the way to the Red Sea, to compass the land of Edom; and the soul of the people became impatient because of the way.

וַיֵּטְלוּ מֵהוֹר מַהֲרָה טוֹרָא אֹרֶחַ יָמָא דְסוּף לְאַקְפָּא יֵת אֶרְעָא דְאָדוֹם וְעַקְתָּ נַפְשָׁא דְעַמָּא בְּאוֹרְחָא:

4

אמרו רבותינו ז"ל כי זה משמש בלשון דהא אלא על מדרש שנסתלקו ענני כבוד וכדאמר רבי אבהו (ר"ה ג, א) דאמר רבי אבהו אל תקרי ויראו אלא וייראו ועל לשון זה נופל לשון דהא לפי שהוא נתינת טעם למה שלמעלה הימנו למה וייראו לפי שהרי מת אהרן אבל על תרגום וחזו כל כנישתא אין לשון דהא נופל אלא לשון אשר שהוא מגזרת שמוש אי שמנינו אם משמש בלשון אשר כמו (איוב כא, ד) ואם מדוע לא תקצר רוחי והרבה מפורשים מזה הלשון (שם יד, ה) אם חרונים ימיו:

(1) וישמע הכנעני. שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד כו' כדאיתא בראש השנה (ג, א) ועמלק מעולם רצועה מרדות לישראל מוזמן בכל עת לפורענות (תנחומא יח): יושב הנגב. זה עמלק (שם) שנאמר (במדבר יג, כט) עמלק יושב בארץ הנגב ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים להקצ"ה לתת כנענים בידם והם אינן כנענים ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונם לשון כנען אמרו נתפלל סתם שנאמר אם נתון תתן את העם הזה בידי (מדרש אגדה): דרך האתרים. דרך הנגב שהלכו זה המרגלים שנאמר (לעיל יג, כב) ויעלו צננב. דבר אחר דרך האתרים דרך התייר הגדול הנוסע לפנייהם שנאמר (שם י, לג) דרך שלשת ימים לחור להם מנוחה (תנחומא יח): וישב ממנו שבי. אינה אלא שפחה אחת (ילקוט תשס"ד. מדרש אגדה):

(2) והחרמתי. אקדיש שללם לגזבה:

(3) ויחרם אתהם. זהריגה: ואת עריהם. חרמי גזבה:

(4) דרך ים סוף. כיון שמת אהרן וצאה עליהם מלחמה זו חזרו לאחוריהם דרך ים סוף הוא הדרך שחזרו להם כשנגזר עליהם גזירת מרגלים שנאמר (דברים א, מ) וסעו המדברה דרך ים סוף. וכאן חזרו לאחוריהם (עיין פרשת פנחס) שבע מסעות שנאמר (דברים י, ו) ובני ישראל נסעו מבצרות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן. וכי במוסרה מת והלא זהר ההר מת אלא שם חזרו והתאבלו עליו והספידוהו כאילו הוא צפניהם ולא בדוק במסעות ותמלא שבע מסעות מן מוסרה עד הר ההר (תנחומא חקת יח): לסבב את ארץ אדום. שלא נתנם לעזור בארצו: ותקצר נפש העם בדרך. צטורח הדרך שהוקשה להם אמרו עכשיו היינו קרובים להכנס לארץ ואנו חוזרים לאחורינו כך חזרו אבותינו ונשתחו שלשים ושמונה שנה עד היום לפיכך קצרה נפשם בעיני הדרך ובלשון לע"ז אנקרודלו"ר ולא יתכן לומר ותקצר נפש העם בדרך בהיותם בדרך ולא פירש בו צמה קצרה שכל מקום שתמלא קצור נפש במקרא מפורש שם צמה קצרה כגון (זכריה יא, ח) ותקצר נפשי צהם וכגון (שופטים י, טז) ותקצר נפשו צעמל ישראל וכל דבר הקשה על אדם נופל בו לשון קצור נפש כדאש שהטורח בא עליו ואין דעתו רחבה לקבל אותו הדבר ואין לו מקום בתוך לבו לגור שם אותו הנער ובדבר המטריח נופל לשון גדול שגדול הוא וכבד על האדם

And the people spoke against God,
and against Moses: 'Wherefore have
ye brought us up out of Egypt to die
in the wilderness? for there is no
bread, and there is no water; and
our soul loatheth this light bread.'

וַיִּדְבְּרִימוּ הָעָם עִמָּא קֳדָם יי וְעַם
מֹשֶׁה נִצְּוּ לֵמָּא אֲסִיקְתּוּנָא
מִמִּצְרַיִם לְמִמָּת בְּמִדְבָּרָא
אַרְי לִית לַחֲמָא וְלִית מֵיָא
וְנַפְשָׁנָא עֲקָת בְּמִנָּא הָדִין
דְּמִיכְלִיָּה קָלִיל:

וַיִּדְבְּרִימוּ הָעָם בְּאַל־הִים וּבְמֹשֶׁה
לֵמָּה הֵעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוֹת
בְּמִדְבָּר כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין מַיִם
וְנַפְשֵׁנוּ קֹצֶה בַלֶּחֶם הַקָּלֶקֶל:

And the LORD sent fiery serpents
among the people, and they bit the
people; and much people of Israel
died.

וַגִּרִי יי בְּעִמָּא ית חִיּוֹנָן קִלְן
וְנִכְתּוּ ית עִמָּא וּמִית עַם סְגִי
מִיִּשְׂרָאֵל:

וַיִּשְׁלַח יְהוָה בָּעָם אֶת הַנָּחָשִׁים
הַשָּׂרְפִים וַיִּנְשָׁכוּ אֶת־הָעָם וַיָּמָת
עִם־רַב מִיִּשְׂרָאֵל:

And the people came to Moses, and
said: 'We have sinned, because we
have spoken against the LORD, and
against thee; pray unto the LORD,
that He take away the serpents from
us.' And Moses prayed for the
people.

וַאֲתָא עִמָּא לְנֹת מֹשֶׁה וַאֲמָרוּ
חֲבִנָא אַרְי אֲתָרְעִמָּנָא קֳדָם יי
וְעַמָּךְ נִצְיָנָא צִלִּי קֳדָם יי וְיַעֲדִי
מִנָּא ית חֲוִיָּא וְצִלִּי מֹשֶׁה עַל
עִמָּא:

וַיָּבֹא הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ
חֲטָאנוּ כִּי־דִבַּרְנוּ בִּיהוָה וּבְךָ
הַתַּפִּלָּל אֶל־יְהוָה וְיִסַּר מֵעָלֵינוּ
אֶת־הַנָּחָשׁ וַיִּתְּפֹלֵל מֹשֶׁה בְּעַד
הָעָם:

And the LORD said unto Moses:
'Make thee a fiery serpent, and set it
upon a pole; and it shall come to
pass, that every one that is bitten,
when he seeth it, shall live.'

וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה עֲבִיד לִךְ
קִלְיָא וְשׁוּ יִתִּיה עַל אֵת
וַיְהִי כָל דִּיתַנְכִּית וַיַּחֲזִי יִתִּיה
וַיִּתְקַיֵּם:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲשֵׂה לָךְ
שָׂרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל־גֹּסֶס וְהָיָה
כָּל־הַנִּשְׁוָף וַרְאָה אֹתוֹ וְחָיָה:

And Moses made a serpent of brass,
and set it upon the pole; and it
came to pass, that if a serpent had
bitten any man, when he looked
unto the serpent of brass, he lived.

וַעֲבַד מֹשֶׁה חֲוִיָּא דְנִחָשָׁא
וְשׁוּיָה עַל אֵת וְהָיָה כִּד
נִכְיִית חֲוִיָּא ית גּוֹבְרָא וּמִסְתַּכַּל
בְּחֲוִיָּא דְנִחָשָׁא וּמִתְקַיֵּם:

וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נָחָשׁ נִחָשֶׁת וַיִּשְׁמְהוּ
עַל־הַגֹּסֶס וְהָיָה אִם־נִשְׁוָף הַנִּחָשׁ
אֶת־אִישׁ וְהִבִּיט אֶל־נִחָשׁ
הַנִּחָשֶׁת וְחָיָה:

כגון (זכריה שם) וגם נפשו בחלה צי גדלה עלי (איוצ י, טז) ויגאה כשחל תלודני כללו של פירושו כל לשון קלור נפש דדבר לשון שאין יכול לסובלו הוא שאין הדעת סובלתו:

(5) באלהים ובמשה. השוו עזד לקונו (צמ"ר. תנחומא יט): למדה העלייתו. שניהם שוים: ונפשנו קצה. אף זה לשון קלור נפש ומאוס: בלחם הקלוקל. לפי שהמן נבלע באיברים קראוהו קלוקל אמרו עתיד המן הזה שיתפח צמעינו כלום יש ללוד אשה שמכנים ואינו מוציא (ע"ה. יומא עה, א):

(6) את הנחשים השרפים. שורפים את האדם בארס שיניהם (צמ"ר): וינשכו את העם. יצא נחש שלקה על הוואח דצה ויפרע ממוציא דצה יצא נחש שכל המינין נטעמין לו טעם אחד (טעם עפר) ויפרע מכפוי טובה שדבר אחד משתנה להם לכמה טעמים (תנחומא יט):

(7) ויתפלל משה. מכאן למי שמבקשים ממנו מחילה שלא יהא אכזרי מלמחול (שם. צ"ק צב, א):

(8) על נס. על כלונס שקורין פירק"א בלע"ז וכן (ישעי' ל, יז) וכנס על הגבעה (שם מט, כב) ארים נסי (שם יג, צ) שאו נס ולפי שהוא גבוה לאות ולראיה קוראו נס: כל הנשך. אפילו כלב או חמור נושכו היה נזק ומתנונה והולך אלא שגזיכת הנחש ממחרת להמית לכך נאמר כאן וראה אותו ראה בעלמא ובגזיכת הנחש נאמר והביט והיה אס נשך הנחש את איש והביט וגו' שלא היה ממחרת נשך הנחש להתרפאות אלא אס כן מביט צו צוונה (צמדבר רבה) ואמרו רבותינו (ר"ה כט, א) וכי נחש ממית או מחיה אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאציהם שבשמים היו מתרפאים ואס לא היו נמוקים (נוסח אחר ניזוקים):

(9) נחש נחשת. לא נאמר לו לעשותו של נחשת אלא אמר משה הקצ"ה קוראו נחש ואני אעשנו של נחשת לשון נופל על לשון

10	And the children of Israel journeyed, and pitched in Oboth.	וַיָּסֻעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּאֹבוֹת:	שסי
11	And they journeyed from Oboth, and pitched at Ije-abarim, in the wilderness which is in front of Moab, toward the sun-rising.	וַיָּסֻעוּ מֵאֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעֵינֵי הָעֲבָרִים בְּמִדְבַּר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ:	11
12	From thence they journeyed, and pitched in the valley of Zered.	מִשָּׁם נָסָעוּ וַיַּחֲנוּ בְּנַחַל זֶרֶד:	12
13	From thence they journeyed, and pitched on the other side of the Arnon, which is in the wilderness, that cometh out of the border of the Amorites.—For Arnon is the border of Moab, between Moab and the Amorites;	מִשָּׁם נָסָעוּ וַיַּחֲנוּ מֵעֵבֶר אַרְנוֹן אֲשֶׁר בְּמִדְבַּר הַיָּצָא מִגְבֹּל הָאֲמֹרִי כִּי אַרְנוֹן גְּבוּל מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין הָאֲמֹרִי:	13
14	wherefore it is said in the book of the Wars of the LORD: Vaheb in Suphah, And the valleys of Arnon,	עַל־כֵּן יֵאמָר בְּסֵפֶר מִלְחָמֹת יְהוָה אֶת־נַחֲבֵה בְּסוּפָה וְאֶת־הַנַּחְלִים אַרְנוֹן:	14
15	And the slope of the valleys That inclineth toward the seat of Ar, And leaneth upon the border of Moab.—	וְאֲשֶׁר הַנַּחְלִים אֲשֶׁר נָטָה לְשִׁבְתָּ עָר וַיִּנָּשֶׁן לְגְבוּל מוֹאָב:	15

(ב"ר לא, ח):

(11) בעיי העברים. לא ידעתי למה נקרא שם עיי ועי לשון חורבה הוא דבר הטאטא ומטאטא והעיי"ן צו יסוד לצדה והוא מלשון יעים (ישעי"ה, יז) ויעה צרד: העברים. דרך מעבר העוזרים שם את הר נבו אל ארץ כנען שהוא מפסיק בין ארץ מואב לארץ אמורי: על פני מואב ממזרח השמש. צמורה של ארץ מואב:

(13) מגבול האמורי. תחום סוף מזה שלהם וכן (דברים, ז, יח) גבול מואב לשון קצה וסוף: מעבר ארנון. הקיפו ארץ מואב כל דרומה ומזרחה עד שבאו מעבר השני לארנון בתוך ארץ האמורי בצפונה של ארץ מואב: היוצא מגבול האמורי. רצועה יוצאת מגבול האמורי והיא של אמוריים ונכנסת לגבול מואב עד ארנון שהוא גבול מואב ושם חנו ישראל ולא באו לגבול מואב (כי ארנון גבול מואב והם לא נתנו להם רשות לעבור בראשם ואף על פי שלא פירשה משה פירשה יפתח) כמו שאמר יפתח (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אצה. ומשה רמזה (דברים, ז, כט) כאשר עשו לי בני עשו היושבים בשעיר והמואבים היושבים בצר מה אלו לא נתנום לעבור בתוך ארצם אלא הקיפוס סביב אף מואב כן:

(14) על כן יאמר. על חניה זו ונסים שנעשו זה יאמר בספר מלחמות ה'. כשמספרים נסים שנעשו לאבותינו יספרו את זה וגו': את זה. כמו את יחזקאל כמו שיאמר מן יעד ועד כן יאמר מן יחזקאל והו"י יסוד הוא כלומר את אשר יחזקאל להם והרבה נסים בים סוף: ואת הנחלים ארנון. כשם שמספרים נסים בים סוף כך יש לספר נסים בנחלי ארנון שאף כאן נעשו נסים גדולים (נחומא כ). ומה הם הנסים:

(15) ואשר הנחלים. תרגום של שפך אשד שפך הנחלים שנשפך שם דם אמוריים שהיו נחצאים שם לפי שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק וקצר וההרים סמוכים זה לזה אדם עומד על ההר מזה ומדבר עם חבירו זהר מזה והדרך עובר בתוך הנחל אמרו אמוריים כשיכנסו ישראל [לארץ] לתוך הנחל לעבור נצא מן המערות בהרים שלמעלה מהם ונהרגם בחצים ואבני בליסטראות והיו אותן הנקעים בהר של נד מואב ובהר של נד אמוריים היו כנגד אותן נקעים כמין קרנות ושדים בולטין לתוך כיון שבאו ישראל לעבור נודעו ההר של ארץ ישראל כשפחה היוצאת להקביל פני גבירתה ונתקרב לזה הר של מואב וכנסו

16	And from thence to Beer; that is the well whereof the LORD said unto Moses: 'Gather the people together, and I will give them water.'	וּמִתַּמֶּן אֶתִּיהִיבַת לְהוֹן בִּירָא הִיא בִּירָא דְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּנוֹשׁ יֵת עִמָּא וְאַתִּין לְהוֹן מִיָּא:	וּמִשָּׁם בְּאֶרֶה הוּא הַבְּאֵר אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה אֲסַף אֶת־ הָעָם וְאַתַּנָּה לָהֶם מַיִם: (ס)	16
17	Then sang Israel this song: Spring up, O well—sing ye unto it—	בִּכִּין שָׁבַח יִשְׂרָאֵל יֵת תוֹשְׁבֵיחָתָא הָדָא סְקִי בִּירָא שְׁבַחוּ לָהּ:	אֲזַי יִשְׁרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלֵי בְאֵר עֲנוּלָהּ:	17
18	The well, which the princes digged, Which the nobles of the people delved, With the sceptre, and with their staves. And from the wilderness to Mattanah;	בִּירָא דְחִפְרוּהָא רַבְרָבִיָּא כְּרוּהָא רִישֵׁי עִמָּא סְפָרִיָּא בְּחוּטְרֵיהוֹן וּמִמְדְּבָרָא אֶתִּיהִיבַת לְהוֹן:	בְּאֵר חִפְרוּהָ שָׁרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמַחֲקָה בְּמִשְׁעֵנָתָם וּמִמְדְּבָר מַתָּנָה:	18
19	and from Mattanah to Nahaliel; and from Nahaliel to Bamoth;	וּמִדְאֶתִּיהִיבַת לְהוֹן נַחְתָּא עִמְהוֹן לְנַחֲלִיָּא וּמִנַּחֲלִיָּא סְלָקָא עִמְהוֹן לְרַמְתָּא:	וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיָּאֵל וּמִנַּחֲלִיָּאֵל בָּמוֹת:	19
20	and from Bamoth to the valley that is in the field of Moab, by the top of Pisgah, which looketh down upon the desert.	וּמִרַמְתָּא לְחִלְיָא דְבַחְקֵלִי מוֹאָב רִישׁ רַמְתָּא וּמִסִּתְכִּיָּא עַל אֲפִי בֵית יִשְׁמוּן:	וּמִבָּמוֹת הַגִּיָּא אֲשֶׁר בְּשִׁדָּה מוֹאָב רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְנִשְׁקָפָה עַל־פְּנֵי הַיַּשְׁמִין: (פ)	20
21	And Israel sent messengers unto Sihon king of the Amorites, saying:	וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֲזַגְדִּין לְנֹת סִיחוֹן מֶלֶכָא אַמּוֹרָאָה לְמִימַר:	וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֵל־ סִיחוֹן מֶלֶךְ־הָאֲמֹרִי לֵאמֹר:	שביעי (רביעי)

אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום וזהו אשר נטה לשבת ער שההר נטה ממקומו ונתקרב לצד גבול מואב ונדבק בו וזהו ונשען לגבול מואב (צס"א אינו) (ועברו ישראל על ההרים ולא ידעו הנסים האלו אלא על ידי הצאר שנכנס לשם) (שס):
(16) ומשם בארדה. משם בא האשד אל הצאר כיצד אמר הקצ"ה מי מודיע לבני הנסים הללו המשל אומר (שצט י, ז) נתת פת לתינוק הודיע לאמו לאחר שעברו חזרו ההרים למקומם והצאר ירדה לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרוגים וזרועות ואיברים ומוליכתן סביב המחנה וישראל ראו ואמרו שירה (תנחומא כ):
(17) עלי באר. מתוך הנחל והעלי מה שאת מעלה ומנין שהצאר הודיעה להם שנאמר ומשם צארה וכי משם היתה והלא מתחלת ארבעים שנה היתה עמהם אלא שירדה לפרסם את הנסים וכן אז ישיר ישראל. השירה הזאת נאמרה בסוף ארבעים והצאר נתנה להם מתחלת מ' ומה ראה ליכתב כאן אלא הענין הזה נדרש למעלה הימנו (שצט לה. צמ"ר. תנחומא כ):
(18) באר חפרודה. זאת היא הצאר אשר חפרוה שרים משה ואהרן: במשענותם. צמטה: וממדבר. נתנה להם:
(19) וממתנה נחליאל. כתרנומו:
(20) ומבמות הגיא אשר בשדה מואב. כי שם מת משה ושם צטלה הצאר. דבר אחר כרוה נדיבי העם כל נשיא ונשיא כשהיו חונים נוטל מקלו ומושך אלל דגלו ומחנהו ומי הצאר נמשכין דרך אותו סימן וצאין לפני חניית כל שצט ושצט (תנחומא כא): במחקק. על פי משה שנקרא מחוקק שנאמר (דברים לג, כא) כי שם חלקת מחוקק ספון ולמה לא נזכר משה בשירה זו לפי שלקה על ידי הצאר וכיון שלא נזכר שמו של משה לא נזכר שמו של הקצ"ה משל למלך שהיו מזמנין אותו לסעודה אמר אם אוהבי שם אני שם ואם לאו איני הולך (תנחומא כא): ראש הפסגה. כתרנומו ריש רמתא: פסגה. לשון גובה וכן (תהלים מח, יד) פסגו ארמנותיה הגציהו ארמנותיה: ונשקפה. אותה הפסגה על פני המקום ששמו ישימון והוא לשון מדבר שהוא שמש. דבר אחר ונשקפה הצאר על פני הישימון שנגזרה צימה של טבירה והעומד על הישימון מציט ורואה כמין כצרה צים והיא הצאר כך דרש רבי תנחומא (תנחומא כא. שצט לה, א):
(21) וישלח ישראל מלאכים. וצמקום אחר תולה השליחות צמשה שנאמר (דברים ז, כו) ואשלח מלאכים ממדבר קדמות

22	<p>'Let me pass through thy land; we will not turn aside into field, or into vineyard; we will not drink of the water of the wells; we will go by the king's highway, until we have passed thy border.'</p>	<p>אֶעְבְּרָה בְּאַרְצְךָ לֹא נִשְׁתֶּה בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם לֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֶרֶץ מִלְכָּה נִלְךָ עַד אֲשֶׁר-נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ:</p>	22
23	<p>And Sihon would not suffer Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and went out against Israel into the wilderness, and came to Jahaz; and he fought against Israel.</p>	<p>וְלֹא-נָתַן סִיחֹן אֶת-יִשְׂרָאֵל לָעֹבֵר בְּגֻבְלוֹ וַיֵּאַסֶּף סִיחֹן אֶת-כָּל-עַמּוֹ וַיֵּצֵא לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל הַמִּדְבָּרָה וַיָּבֹא יַהֲזָה וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל:</p>	23
24	<p>And Israel smote him with the edge of the sword, and possessed his land from the Arnon unto the Jabbok, even unto the children of Ammon; for the border of the children of Ammon was strong.</p>	<p>וַיַּכּוּ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי-חֶרֶב וַיִּירָשׁ אֶת-אַרְצוֹ מֵאֲרֹנוֹן עַד-בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עֹז גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן:</p>	24
25	<p>And Israel took all these cities; and Israel dwelt in all the cities of the Amorites, in Heshbon, and in all the towns thereof.</p>	<p>וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל-הָעָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל-עָרֵי הָאֱמֹרִי בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכָל-בְּנֵיהֶּ:</p>	25
26	<p>For Heshbon was the city of Sihon the king of the Amorites, who had fought against the former king of Moab, and taken all his land out of his hand, even unto the Arnon.</p>	<p>כִּי חֶשְׁבּוֹן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הוּא וְהוּא נִלָּחֵם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרִאשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת-כָּל-אַרְצוֹ מִיַּדוֹ עַד-אֲרֹנוֹן:</p>	26

וכן (צמדזכר כ, יד) וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום וציפתח הוא אומר (שופטים יא, יז) וישלח ישראל מלאכים אל מלך אדום וגו' הכתובים הללו צריכים זה לזה זה נועל וזה פותח שמה הוא ישראל וישראל הם משה לומר לך שנשיא הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל (תנחומא כז):

(22) אעברה בארצך. אף על פי שלא נטוו לפתוח להם בשלום נקשו מהם שלום (שם):

(23) ולא נתן סיחון וגו'. לפי שכל מלכי כנען היו מעלין לו מס שהיה שומרם שלא יעברו עליהם גייסות כיון שאמרו לו ישראל אעברה בארצך אמר להם כל עממי איני יושב כאן אלא לשמרם מפניהם ואחם אומרים כך (שם כג): ויצא לקראת ישראל. אילו היתה חשבון מלאה יתושין אין כל צריה יכולה לכבשה ואם היה סיחון בכפר חלש אין כל אדם יכול לכבשו וכל שכן אלו שהיה בחשבון. אמר הקד"ה מה אני מטריח על בני כל זאת לצור על כל עיר ועיר נתן כלב כל אנשי המלחמה לזאת מן העיירות ונתקצו כולם למקום אחד ושם נפלו ומשם הלכו ישראל אל הערים ואין עומד לנגדם כי אין שם איש אלא נשים וטף (שם):

(24) כי עז. ומהו חזקו התראתו של הקד"ה שאמר להם (דברים כ, יט) אל תאורסו וגו':

(25) בנתיח. כפרים הסמוכים לה:

(26) והוא נלחם. למה הוטרף להכתב לפי שנאמר (שם ט) אל תזר את מואב וחשבון משל מואב היתה כתב לנו שסיחון לקחה מהם ועל ידו טהרה לישראל (חולין ס, ב): מידו. מרשמו (ב"מ מו, ב):

27	Wherefore they that speak in parables say: Come ye to Heshbon! Let the city of Sihon be built and established!	על־כן יאמרו המשלים באו חשבון תבנה ותבונן עיר סיחון: על פן יימרון מתלִיא עולו לחשבון תתבני ותשתכלל קרֶתא דסיחון:	27
28	For a fire is gone out of Heshbon, A flame from the city of Sihon; It hath devoured Ar of Moab, The lords of the high places of Arnon.	כִּי־אש יצאה מחשבון להבה מקרֶית סיחון אכלה ער מואב בעלי במות ארֶנן: ארי קדום תקיף כאיש נפק מחשבון עבדי קרבא פשלהביתא מקרֶתא דסיחון קטילו עמא דשרו בלחית מואב כּוּמְרִיא דפלחין בית דחלת רמתא דארֶנן:	28
29	Woe to thee, Moab! Thou art undone, O people of Chemosh; He hath given his sons as fugitives, And his daughters into captivity, Unto Sihon king of the Amorites.	אוי־לך מואב אבדת עם־כמוש נתן בניו פליטם ובנתיו בשבית למלך אמרי סיחון: וי לכון מואבאי אבדתיו עמא דפלחין לכמוש מסר בנוהי צירין ובנתיה בשביא למלכא אמורקא סיחון:	29
30	We have shot at them—Heshbon is perished—even unto Dibon, And we have laid waste even unto Nophah, Which reacheth unto Medeba.	ונירם אבד חשבון עד־דיבן ונשים עד־נפח אשר עד מידבא: פסקת מלכו מחשבון עדא שולטן מדיבון וצדיאו עד נופח דסמיד על מידבא:	30
31	Thus Israel dwelt in the land of the Amorites.	וישב ישראל בארץ האמרי: וייתב ישראל בארע אמורקא:	31
32	And Moses sent to spy out Jazer, and they took the towns thereof, and drove out the Amorites that were there.	וישלח משה לרגל את־יעזר וילכדו בנתיה (כי ויירש) קי ויורש את־האמרי אשר־שם: ושלח משה לאלקא ית יעזר וקבשו כפרנהא ותריד ית אמורקא דתמן:	32
33	And they turned and went up by the way of Bashan; and Og the king of Bashan went out against them, he and all his people, to battle at Edrei.	ויפנו ויעלו דרך הבשן ויצא עוג מלך־הבשן לקראתם הוא וכל־עמו למלחמה אדרעי: ואתפניאו וסליקו לאורח מתנן ונפק עוג מלכא דמתנן לקדמותהון הוא וכל עמיה לאגחא קרבא לאדרעי:	33

(27) על כן. על אותה מלחמה שנלחם סיחון צמואב: יאמרו המשלים. צלעם שנאמר צו (צמדצר כג, ו) וישא משלו: המשלים. צלעם ובעור והם אמרו: באו חשבון. שלא היה סיחון יכול לכנשה והלך ושכר את צלעם לקללו וזהו שאמר לו צלק (שם כז, ו) כי ידעתי את אשר תצרך מצורך וגו' (תנחומא כד): חשבון צלעם סיחון להיות עירו: (28) כי אש יצאה מחשבון. משכנשה סיחון: אכלה ער מואב. שם אותה המדינה קרוי ער צלשון עברי ולחייט צלשון ארמי: ער מואב. ער של מואב: (29) אוי לך מואב. שקללו את מואב שימסרו זידו (שם): כמוש. שם אלהי מואב (שופטים יא, סד): נתן. הנותן את בניו של מואב: פליטם. נסים ופליטים מחרצ ואת צנותיו בשבית וגו': (30) ונירם אבד. מלכות שלהם: אבד חשבון עד דיבון. מלכות ועול שהיה למואב צחשבון אצד משם וכן עד דיבון מרגום של סר עד, כלומר סר ניר מדיבון. ניר לשון מלכות ועול וממשלת איש כמו (מלכים א יא, לו) למען היות ניר לדוד עבדי: ונשים. ש"ן דגושה לשון שממה כך יאמרו המושלים ונשים אותם: עד נפח. השימונוס עד נפח: (32) וישלח משה לרגל את יעזר. המרגלים לכדוה אמרו לא נעשה כראשונים צטוחים אנו צכח תפלחו של משה להלחם (תנחומא כד):

34	And the LORD said unto Moses: 'Fear him not; for I have delivered him into thy hand, and all his people, and his land; and thou shalt do to him as thou didst unto Sihon king of the Amorites, who dwelt at Heshbon.'	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לֹא תַדְחֵל מִנִּי אֲרִי בִידְךָ מִסְרִית יִתִּי וְיָת כָּל עַמִּי וְיָת אֶרְעִי וְתַעֲבִיד לִי כִּמָּא דְעַבְדָּתָא לְסִיחֹן מֶלֶכָא אַמּוֹרֵא דִיתִיב בְּחֶשְׁבֹן:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֵל־תִּירָא אֹתוֹ כִּי בִידְךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וְאֶת־אֶרְצוֹ וְעָשִׂיתָ לוֹ כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבֹן:	מפטיר
35	So they smote him, and his sons, and all his people, until there was none left him remaining; and they possessed his land.	וּמָחוּ יִתִּי וְיָת בְּנוֹהֵי וְיָת כָּל עַמִּי עַד דְּלֹא אֲשַׁתָּאֵר לִי מְשִׁיב וִירִיתוֹ יָת אֶרְעִי:	וַיַּכּוּ אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־לוֹ שְׂרִיד וַיִּירְשׁוּ אֶת־אֶרְצוֹ:	35
XXII	And the children of Israel journeyed, and pitched in the plains of Moab beyond the Jordan at Jericho.	וַנִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּשְׂרוּ בְּמִישְׁרָא דְּמוֹאָב מַעְבְּרָא לִירְדֵּנָא דִירְחוֹ:	וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבֹת מוֹאָב מַעְבַּר לִירְדֵן יֶרֶחוֹ: (ס)	פ"ו
2	And Balak the son of Zippor saw all that Israel had done to the Amorites.	וַחֲזָא בָלָק בֶּן צִפּוֹר יָת כָּל דְּעַבְד יִשְׂרָאֵל לְאַמּוֹרֵא:	וַיֵּרָא בָלָק בֶּן־צִפּוֹר אֶת כָּל־אֲשֶׁר־עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמְרִי:	גלק יט
3	And Moab was sore afraid of the people, because they were many; and Moab was overcome with dread because of the children of Israel.	וּדְחִיל מוֹאָבָא מִן קָדָם עַמָּא לַחֲדָא אֲרִי סְגִי הוּא וְעַתָּה לְמוֹאָבָא מִן קָדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַיִּגַּר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב־הָיָא וַיִּקָּץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	3
4	And Moab said unto the elders of Midian: 'Now will this multitude lick up all that is round about us, as the ox licketh up the grass of the field.'—And Balak the son of Zippor was king of Moab at that time.—	וַאֲמַר מוֹאָב לְסַבֵּי מִדְיָן כְּעַן יִשְׁבְּצוּן קַהֲלָא יָת כָּל סַחְרִינָא כִּמָּא דְּמִלְחִיד תוֹרָא יָת יְרוֹקָא דְּחִקְלָא וּבָלָק בֶּן צִפּוֹר מֶלֶכָא לְמוֹאָב בְּעַדְנָא הָהוּא:	וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל־זִקְנֵי מִדְיָן עֹתָהּ יִלְחָכוּ הַקָּהָל אֶת־כָּל־סַבִּיבֵינוּ כְּלַתֵּךְ הַשּׁוֹר אֶת־יֶרֶק הַשָּׂדֶה וּבָלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעִת הַהוּא:	4

The Haftara is Judges 11:1 – 11:33 on page 198. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 145 and Haftara on page 210.

(34) אל תירא אותו. שהיה משה ירא להלחם שמה תעמוד לו זכותו של אזרהם שנאמר (בראשית יד, יג) ויצא הפליט הוא עוג שפלט מן הרפאים שהכו כדלעומר וחזיריו צעשחרות קרנים שנאמר (דברים ג, יא) כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיחר הרפאים (נדה סא):

(35) ויכו אותו. משה הרגו כדאיחא בצרכות (נד, ז) צהרואה עקר טורא צר תלתא פרסי וכו':

(2) וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי. אמר אלו שני מלכים שהיינו בטוחים עליהם לא עמדו בפניהם אנו על אחת כמה וכמה לפיכך ויגר מואב (תנחומא בלק ז):

(3) ויגר. לשון מורא כמו (איוב יט, כט) גורו לכם: ויקץ מואב. קצו צחייהם (כמו קצתי צחיי והוא מקרא קצר):

(4) אל זקני מדין. והלא מעולם היו שונאים זה את זה שנאמר (בראשית לו, לה) המכה את מדין בשדה מואב. שצאו מדין על מואב למלחמה. אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ביניהם. ומה ראה מואב ליטול ענה ממדין כיון שראו את ישראל נואסים

And he sent messengers unto Balaam the son of Beor, to Pethor, which is by the River, to the land of the children of his people, to call him, saying: 'Behold, there is a people come out from Egypt; behold, they cover the face of the earth, and they abide over against me.

וַיִּשְׁלַח מִלְאָכִים אֶל-בִּלְעָם בֶּן-בְּעֹר (בספרי ספרד ואשכנז בעור) פֶּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל-הַנָּהָר אֲרֶץ בְּנֵי-עַמּוֹ לְקַרְאֵלָו לֵאמֹר הִנֵּה עַם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כֹסֶה אֶת-עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יוֹשֵׁב מִמְּלִי:

וַיִּשְׁלַח אֲנֹדִין לֹת בִּלְעָם בְּעֹר לִפְתּוֹר אֶרֶם דְּעַל פֶּתַח אֶרֶץ בְּנֵי עַמִּיה לְמִקְרֵי לִיה לְמִימַר הֵא עַמָּא נִפְק מִמִּצְרַיִם הֵא חָפֵא יֵת עֵין שְׁמַשָּׁא דְאַרְעָא וְהוּא שְׂרִי מְלִקְבֵּלִי:

Come now therefore, I pray thee, curse me this people; for they are too mighty for me; peradventure I shall prevail, that we may smite them, and that I may drive them out of the land; for I know that he whom thou blessest is blessed, and he whom thou cursest is cursed.'

וְעַתָּה לְכֶה-נָּא אָרְהָלִי אֶת-הָעָם הַזֶּה כִּי-עֲצוּם הוּא מִמֶּנִּי אוֹלִי אוֹכֵל נֶכֶח-בּוֹ וְאֶגְרֹשֶׁנּוּ מִן-הָאָרֶץ כִּי יָדַעְתִּי אֶת אֲשֶׁר-תְּבָרֵךְ מְבָרֵךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאָר:

וְכַעַן אֵיתָא כַּעַן לוֹט לִי יֵת עַמָּא דְדִין אֲרִי תִקְרִי הוּא מִנִּי מָאם אִכּוֹל לְאִנְחָא בִּיה קָרֵב וְאַתְרִכְנִיה מִן אֲרֶעָא אֲרִי יָדַעְנָא יֵת דְּתִבְרִיד מְבָרֵךְ וְדִתְלוֹט לִישׁ:

And the elders of Moab and the elders of Midian departed with the rewards of divination in their hand; and they came unto Balaam, and spoke unto him the words of Balak.

וַיָּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וְקִסְמִים בְּיָדָם וַיָּבֹאוּ אֶל-בִּלְעָם וַיַּדְבֵּרוּ אֵלָיו דְּבָרֵי בָלָק:

וַיֵּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵינּוּ פֹה הַלְיָלָה וְהִשְׁבַּתִּי אֶתְכֶם דְּבָר כַּאֲשֶׁר יִדְבֹּר יְהוָה אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי-מוֹאָב עִם-בִּלְעָם:

And he said unto them: 'Lodge here this night, and I will bring you back word, as the LORD may speak unto me'; and the princes of Moab abode with Balaam.

וַיֵּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵינּוּ פֹה הַלְיָלָה וְהִשְׁבַּתִּי אֶתְכֶם דְּבָר כַּאֲשֶׁר יִדְבֹּר יְהוָה אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי-מוֹאָב עִם-בִּלְעָם:

וַיֵּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵינּוּ פֹה הַלְיָלָה וְהִשְׁבַּתִּי אֶתְכֶם דְּבָר כַּאֲשֶׁר יִדְבֹּר יְהוָה אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי-מוֹאָב עִם-בִּלְעָם:

שלא כמנהג העולם אמרו מנהיגים של אלו צמדין נחגדל נשאל מהם מה מדתו אמרו לו אין כחו אלא צפיו אמרו אף אנו נבוא עליהם צאדם שכתבו צפיו (תנחומא ג): בלחוך השור. כל מה שהשור מלחך אין צו סימן צרכה (צמדבר רבה. תנחומא ג): בעת ההוא. לא היה ראוי למלכות מנסיכי מדין היה וכיון שמת סיחון מנוהו עליהם לצורך שעה:

(5) פתורה. כשולחני הזה שהכל מריצין לו מעות כך כל המלכים מריצין לו אגריותיהם (צמד"ר. תנחומא ד) ולפי פשוטו של מקרא כך שם המקום: ארץ בני עמו. של צלק (צמד"ר. תנחומא ד). משם היה וזה היה מתנבא ואומר לו עתיד אתה למלוך. ואם תאמר מפני מה השרה הקצ"ה שכינתו על גוי רשע כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר אלו היו לנו נביאים חזרנו למוטצ העמיד להם נביאים והם פרצו גדר העולם שצחלה היו גדורים צעירות וזה נתן להם ענה להפקיר עצמן לזנות (שם 6): לקרא לו. הקריאה שלו היתה ולהנאחו שהיה פוסק לו ממון הרבה (שם ד): עם יצא ממצרים. ואם תאמר מה מוזיקר: הנה כסה את עין הארץ. סיחון ועוג שהיו שומרים אותנו עמדו עליהם והרגום (שם): והוא יושב ממלי.

חסר כתיב קרובים הם להכריתני כמו (תהלים קיט, י) כי אמילם (תנחומא ד):

(6) נבה בו. אני ועמי נכה צהם. דבר אחר לשון משנה הוא (צ"מ קה, צ) מנכה לו מן הדמים לחסר מהם מעט (צמד"ר).

תנחומא ד: כי ידעתי וגו'. על ידי מלחמת סיחון שעורתו להכות את מואב (שם חקת כד):

(7) וקסמים בידם. כל מיני קסמים שלא יאמר אין כלי תשמישי עמי (צמד"ר). דבר אחר קסם זה נטלו צידם זקני מדין אמרו אם יצא עמנו בפעם הזאת יש צו ממש ואם ידחנו אין צו תועלת לפיכך כשאמר להם לינו פה הלילה אמרו אין צו תקוה הניחוהו והלכו להם שנאמר וישבו שרי מואב עם צלעם אצל זקני מדין הלכו להם (שם. תנחומא ה):

(8) לינו פה הלילה. אין רוח הקודש שורה עליו אלא צלילה וכן לכל נביאי אומות העולם וכן לצן צלולם הלילה שנאמר

9	And God came unto Balaam, and said: 'What men are these with thee?'	וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בִּלְעָם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ׃ וַאֲתָא מִימַר מִן קֳדָם יי לֹת בִּלְעָם וַאֲמַר מִן גּוֹבְרִיאָהָאֵלִין דְּעַמָּךְ׃
10	And Balaam said unto God: 'Balak the son of Zippor, king of Moab, hath sent unto me [saying]:	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-הָאֱלֹהִים בִּלְק בֶּן-צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח אֵלַי׃ וַאֲמַר בִּלְעָם קֳדָם יי בִּלְק בֶּר צַפּוֹר מֶלֶכָא דְמוֹאָב שָׁלַח לֹתִי׃
11	Behold the people that is come out of Egypt, it covereth the face of the earth; now, come curse me them; peradventure I shall be able to fight against them, and shall drive them out.'	הִנֵּה הָעָם הַיֵּצֵא מִמִּצְרַיִם וַיִּכֹּס אֶת-עֵינֵי הָאָרֶץ עֹתָהּ לִבָּה קָבֹה-לִי אֲתוֹ אוּלִי אוּכַל לְהִלָּחֵם בּוֹ וְגִרְשָׁתִּיו׃ הָא עָמָא דְנִפְק מִמִּצְרַיִם וַחֲפָא יָת עֵין שְׁמַשָּׁא דְאַרְעָא כְּעַן אִיתָא לֹשֵׁת לִי יִתִּיה מָאָם אָבוּל לְאַגָּחָא בֵּיתָא קָרִב וַאֲתִרְכִּינִיה׃
12	And God said unto Balaam: 'Thou shalt not go with them; thou shalt not curse the people; for they are blessed.'	וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-בִּלְעָם לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם לֹא תֹאֵר אֶת-הָעָם כִּי בָרוּךְ הוּא׃ וַאֲמַר יי לְבִלְעָם לֹא תִיּוּל עִמָּהוֹן לֹא תִלוּשֵׁת יָת עָמָא אַרִי בְרִידָא הוּא׃
13	And Balaam rose up in the morning, and said unto the princes of Balak: 'Get you into your land; for the LORD refuseth to give me leave to go with you.'	וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיֹּאמֶר אֶל-שָׂרֵי בִלְק לְכוּ אֶל-אַרְצְכֶם כִּי מֵאֵן יִהְיֶה לִתְתִּי לְהֵלֵךְ עִמָּכֶם׃ וְקָם בִּלְעָם בַּצֹּפְרָא וַאֲמַר לְרַבְרָבִי בִלְק אִיזִילוּ לְאַרְעֲכוֹן אַרִי רַעְוָא קֳדָם יי דְּלֹא לְמַשְׁבְּקִי לְמִיּוּל עִמָּכוֹן׃
14	And the princes of Moab rose up, and they went unto Balak, and said: 'Balaam refuseth to come with us.'	וַיָּקוּמוּ שָׂרֵי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל-בִּלְק וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בִּלְעָם הֵלֵךְ עִמָּנּוּ׃ וְקָמוּ רַבְרָבִי מוֹאָב וַאֲתוּ לֹת בִּלְק וַאֲמָרוּ סָרִיב בִּלְעָם לְמִיתִי עִמָּנָא׃
15	And Balak sent yet again princes, more, and more honourable than they.	וַיִּסַּף עוֹד בִּלְק שְׂרָיִם רַבְרָבִין סְגִיָּאִין וַיִּקְרִין מֵאֲלִין׃ וַיִּסַּף עוֹד בִּלְק שְׂרָיִם רַבִּים וְנִכְבָּדִים מֵאֲלֵהָ׃

(צראשית לא, כד) ויצא אלהים אל לזן הארמי בחלום הלילה. כאדם ההולך אלל פלגשו צהצבא (ויק"ר א, יג): כאשר ידבר ה' אלי. אם ימליכני ללכת עם בני אדם כמוחכם אלך עמכם שמא אין כבודו לחתי להלון אלא עם שרים גדולים מכס: וישבו. לשון עכזה:

(9) מי האנשים האלה עמך. להטעותו צא אמר פעמים שאין הכלל גלוי לפניו אין דעתו שזה עליו אף אני אראה עת שאוכל לקלל ולא יצין (תנחומא ה):

(10) בלק בן צפור וגו'. אף על פי שאיני חשוד בעיניך חשוד אני בעיני המלכים (שם):

(11) קבה לי. זו קשה מארה לי שהוא נוקדומפרש (צמדצר רבה. שם): וגרשתי. מן העולם ובלק לא אמר אלא ואגרשנו מן הארץ איני מבקש אלא להסיעם מעלי ובלעם היה שונאם יותר מבלק (צמד"ר. תנחומא ה):

(12) לא תלך עמהם. אמר לו אם כן אקללם במקומי אמר לו לא תאור את העם אמר לו אם כן אצרכם אמר לו אינם צריכין לצרכתך כי צרוך הוא משל אומרים לצרעה (ס"א לדבורה) לא מדובשיך ולא מעוקצך (צמד"ר. תנחומא ו):

(13) להלך עמכם. אלא עם שרים גדולים מכס למדנו שרועה גבוה ולא רצה להגות שהוא צרועו של מקום אלא בלשון גסות לפיכך ויוסף עוד בלק:

16	And they came to Balaam, and said to him: 'Thus saith Balak the son of Zippor: Let nothing, I pray thee, hinder thee from coming unto me;	וַיָּבֹאוּ אֶל-בִּלְעָם וַיֹּאמְרוּ לוֹ כֹּה אָמַר בָּלַק בֶּן-צִפּוֹר אֶל-נָא תִמְנַע מִהֲלֹךְ אֵלַי:	16
17	for I will promote thee unto very great honour, and whatsoever thou sayest unto me I will do; come therefore, I pray thee, curse me this people.'	כִּי-כַבֵּד אֲכַבְדֶּךָ מְאֹד וְכָל אֲשֶׁר-תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה וּלְכֶה-נָּא קִבְּהָ-לִי אֶת הָעָם הַזֶּה:	17
18	And Balaam answered and said unto the servants of Balak: 'If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD my God, to do any thing, small or great.	וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל-עֲבָדָיו בָּלַק אִם-יִתֶּן-לִי בָלַק מִלֵּא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוֹכַל לַעֲבֹר אֶת-פִּי וַהֲנִי אֶלְהִי לַעֲשׂוֹת כִּסְּנָה אוֹ גְדוּלָּה:	18
19	Now therefore, I pray you, tarry ye also here this night, that I may know what the LORD will speak unto me more.'	וְעַתָּה שִׁבּוּ נָא בָּזֶה גַם-אַתֶּם הַלַּיְלָה וְאִדְעָה מַה-יֹּסֵף יְהוָה דִּבֵּר עִמִּי:	19
20	And God came unto Balaam at night, and said unto him: 'If the men are come to call thee, rise up, go with them; but only the word which I speak unto thee, that shalt thou do.'	וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בִּלְעָם לַיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם-לִקְרָא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לֵךְ אִתָּם וְאֵךְ אֶת-הַדָּבָר אֲשֶׁר-אָדָּבָר אֵלַיךְ אֹתוֹ תַעֲשֶׂה:	20
21	And Balaam rose up in the morning, and saddled his ass, and went with the princes of Moab.	וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת-אֲתָנּוֹ וַיֵּלֶךְ עִם-שָׂרֵי מוֹאָב:	שלישי 21

(17) כי כבד אכבדך מאד. יותר ממה שהיית נוטל לשעבר (רואה לומר במלחמת סיוחן) אני נותן לך (במדבר רבה. נחומא 1):

(18) מלא ביתו כסף וזהב. למדנו שנפשו רחבה ומחמד ממון אחרים אמר ראו לו ליתן לי כל כסף וזהב שלו שהרי נריך לשכור חיילות רצות ספק נזח ספק אינו נזח ואני ודאי נזח (שם): לא אוכל לעבור. על כרחו גלה שהוא ברשות אחרים ונחנא כחן שאינו יכול לבטל הצרכות שנתצרכו האצות מפי השכינה (שם):

(19) גם אתם. פיו הכשילו גם אתם סופכם לילך צפחי נפש כראשונים (שם): מזה יסף. לא ישנה דבריו מצרכה לקללה הלאי שלא יוסיף לצרכן כחן נחנא שעתיד להוסיף להם צרכות על ידו (שם):

(20) אם לקרא לך. אם הקריאה שלך וסבור אמה לטוול עליה שכר קוס לך אתם: ואך. על כרחך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה ואף על פי כן וילך בלעם אמר שמא אפתנו ויתרצה:

(21) ויחבש את אתנו. מכאן שהנאה מקלקלת את השורה שחבש הוא בעצמו. אמר הקצ"ה רשע כבר קדמך אצרהם אציהם שנאמר (בראשית כב, ג) וישכם אצרהם בצקר ויחבש את חמורו (נחומא ח): עם שרי מואב. לכו כלכם שוה (במדבר רבה. שם):

22	And God's anger was kindled because he went; and the angel of the LORD placed himself in the way for an adversary against him.—Now he was riding upon his ass, and his two servants were with him.—	וַתִּקְרַח רֹגְזָא דִּי אַרִי אֲזִיל הוּא וְאַתְעַתֵּד מִלְּאָכָא דִּי בְּאוֹרְחָא לְשֹׁטֵן לִיהּ וְהוּא רָכִיב עַל אֲתֻנְיָהּ וּתְרִין עוֹלִימוֹהִי עִמָּיהּ:	וַיַּחֲרֹאֲף אֱלֹהִים כִּי־הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְנַצֵּב מִלְּאָךְ יְהוָה בַּדֶּרֶךְ לְשֹׁטֵן לוֹ וְהוּא רָכַב עַל־אֲתוֹנוֹ וּשְׁנֵי נַעֲרָיו עִמּוֹ:	22
23	And the ass saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and the ass turned aside out of the way, and went into the field; and Balaam smote the ass, to turn her into the way.	וַחֲזַת אֲתֻנָּא ית מִלְּאָכָא דִּי מַעַתֵּד בְּאוֹרְחָא וְחִרְבִּיהּ שְׁלִיפָא בִידֵיהּ וּסְטַת אֲתֻנָּא מִן אוֹרְחָא וַאֲזַלַת בַּחֲקֵלָא וּמַחָא בְּלָעָם ית אֲתֻנָּא לְאַסְטִיוֹתָהּ לְאוֹרְחָא:	וַתִּרְא הָאֲתוֹן אֶת־מִלְּאָךְ יְהוָה נֹצֵב בַּדֶּרֶךְ וְחִרְבּוֹ שְׁלֹפָה בְּיָדוֹ וַתֵּט הָאֲתוֹן מִן־הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה נִגַּד בְּלָעָם אֶת־ הָאֲתוֹן לְהַפְתָּהּ הַדֶּרֶךְ:	23
24	Then the angel of the LORD stood in a hollow way between the vineyards, a fence being on this side, and a fence on that side.	וְקָם מִלְּאָכָא דִּי בְּשָׁבִיל פְּרָמְיָא אֲתֻרָּא דִּגְדִירָא מִפָּא וְגְדִירָא מִפָּא:	וַיַּעֲמֹד מִלְּאָךְ יְהוָה בְּמִשְׁעוֹל הַפְּרָמִים גֹּדֶר מִזֶּה וְגֹדֶר מִזֶּה:	24
25	And the ass saw the angel of the LORD, and she thrust herself unto the wall, and crushed Balaam's foot against the wall; and he smote her again.	וַחֲזַת אֲתֻנָּא ית מִלְּאָכָא דִּי וְאַדְחִיקַת עִם כּוּתֵּלָא וַדְחַקַת ית רֹגְלָא דְּבִלְעָם לְכוּתֵּלָא וְאוֹסִיף לְמַמַּחָה:	וַתִּרְא הָאֲתוֹן אֶת־מִלְּאָךְ יְהוָה וַתִּלְחֹץ אֶל־הַקִּיר וַתִּלְחֹץ אֶת־ רֹגֶל בְּלָעָם אֶל־הַקִּיר וַיֹּסֶף לְהַכֹּתָהּ:	25
26	And the angel of the LORD went further, and stood in a narrow place, where was no way to turn either to the right hand or to the left.	וְאוֹסִיף מִלְּאָכָא דִּי עֵבֶר וְקָם בְּאַתֵּר עָק דְּלִית אוֹרַח לְמַסְטִי לְיֻמִּנָא וּלְשִׁמְאֹלָא:	וַיֹּסֶף מִלְּאָךְ־יְהוָה עֲבוּר וַיַּעֲמֹד בְּמָקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין־ דֶּרֶךְ לְנִטּוֹת יָמִין וּשְׁמָאוֹל:	26
27	And the ass saw the angel of the LORD, and she lay down under Balaam; and Balaam's anger was kindled, and he smote the ass with his staff.	וַחֲזַת אֲתֻנָּא ית מִלְּאָכָא דִּי וּרְבַעַת וַתִּחַוֹת בְּלָעָם וַתִּקְרַח רֹגְזָא דְּבִלְעָם וּמַחָא ית אֲתֻנָּא בְּחוּטָרָא:	וַתִּרְא הָאֲתוֹן אֶת־מִלְּאָךְ יְהוָה וַתִּרְבֹּץ תַּחַת בְּלָעָם וַיַּחֲרֹאֲף בְּלָעָם נִגַּד אֶת־הָאֲתוֹן בַּמִּקְלָא:	27

- (22) כי הולך הוא. ראה שהדבר רע צעירי המקום ונתאווה לילך: לשטן לו. מלאך של רחמים היה והיה רוצה למנעו מלחטוא שלא יחטא ויאבד (במד"ר. תנחומא ח): ושני נערי עמו. מכאן לאדם חשוב היוצא לדרך יוליך עמו שני אנשים לשמשו וחוזרים ומשמים זה את זה (שם):
- (23) ותרא האתון. והוא לא ראה שנתן הקד"ה רשות לזהמה לראות יותר מן האדם שמתוך שיש בו דעת מתקד דעמו כשיראה מזיקין (מדרש אגדה): וחרבו שלופה בידו. אמר רשע זה הניח כלי אומנותו שכלי זיין של אומות העולם בחרב והוא בא עליהם צפוי שהיא אומנות שלהם אף אני אתפוש את שלו ואצוא עליו באומנותו (תנחומא ח) וכן היה סופו (במדבר לא, ח) ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב:
- (24) במשעול. כתרומתו בשביל. וכן (מ"א כ, י) אם ישפוק עפר שומרון לשעלים. עפר הנדבק בכפות הרגלים צלוחין וכן (ישעיה מ, יצ) מי מדד בשעלו מים. צרגליו וצהלכו: גדר מזה וגדר מזה. סתם גדר של אבנים הוא:
- (25) ותלחץ. היא ענמה: ותלחץ. את אחרים את רגל בלעם:
- (26) ויסף מלאך ה' עבדו. לעצור עוד לפניו להלן להיות לפניו במקום אחר כמו (צראשית לג, ג) והוא עזר לפניו. ומדרש אגדה יש בתנחומא (ח) מה ראה לעמוד בשלשה מקומות סימני אבות הראהו:

<p>28 And the LORD opened the mouth of the ass, and she said unto Balaam: 'What have I done unto thee, that thou hast smitten me these three times?'</p>	<p>וַיִּפְתָּח יְיָ ית פּוֹמָא דְאַתְנָא וַאֲמַרְתָּ לְבַלְעָם מָא עֲבַדִּית לָךְ אַרִי מַחִיתִנִי דְנָן תִּלְתָּ זְמַנִּין:</p>	<p>28 וַיִּפְתָּח יְהוָה אֶת־פִּי הָאֲתוֹן וַתֹּאמֶר לְבַלְעָם מִה־עֲשִׂיתִי לָךְ כִּי הִכִּיתִנִי זֶה שְׁלֹשׁ רִגְלִים:</p>
<p>29 And Balaam said unto the ass: 'Because thou hast mocked me; I would there were a sword in my hand, for now I had killed thee.'</p>	<p>וַאֲמַר בַּלְעָם לְאַתְנָן אַרִי חַיִּיכָת בִּי אֵלּוּ פּוֹן אֵית חֶרֶבָא בִּידֵי אַרִי כֶעַן קַטְלִיתִךְ:</p>	<p>29 וַיֹּאמֶר בַּלְעָם לְאַתְנָן כִּי הִתְעַלְלָת בִּי לֹא יִשְׁחָרֵב בְּיָדִי כִּי עָתָה חֲרָגְתִּיךְ:</p>
<p>30 And the ass said unto Balaam: 'Am not I thine ass, upon which thou hast ridden all thy life long unto this day? was I ever wont to do so unto thee?' And he said: 'Nay.'</p>	<p>וַאֲמַרְתָּ אַתְנָא לְבַלְעָם הֲלֹא אֲנָא אַתְנָךְ דְּרִכִּיכָת עָלִי מִדְּאִיתִךְ עַד יוֹמָא הַדִּין הַמִּילָךְ אֲלִיפָנָא לְמַעֲבַד לָךְ כְּדִין וַאֲמַר לֹא:</p>	<p>30 וַתֹּאמֶר הָאֲתוֹן אֶל־בַּלְעָם הֲלוֹא אֲנֹכִי אֲתֶנְךָ אֲשֶׁר־רִכַּכְתָּ עָלַי מִעוֹדְךָ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה הֲהִסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לָךְ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא:</p>
<p>31 Then the LORD opened the eyes of Balaam, and he saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and he bowed his head, and fell on his face.</p>	<p>וַיִּגַּל יְיָ ית עֵינֵי בַלְעָם וַחֲזָא ית מַלְאַכָא דִּי מַעַתַּד בְּאוֹרְחָא וַחֲרָבִיָּה שְׁלִפָא בִּידֵיהּ וּכְרַע וּסְגִיד לְאַפּוּהֵי:</p>	<p>31 וַיִּגַּל יְהוָה אֶת־עֵינֵי בַלְעָם וַיֵּרָא אֶת־מַלְאַךְ יְהוָה נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וַחֲרָבּוֹ שְׁלֶפֶה בְּיָדּוֹ וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפָּיו:</p>
<p>32 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore hast thou smitten thine ass these three times? behold, I am come forth for an adversary, because thy way is contrary unto me;</p>	<p>וַאֲמַר לִיה מַלְאַכָא דִּי עַל מָא מַחִיתָא ית אַתְנָךְ דְּנָן תִּלְתָּ זְמַנִּין הָא אֲנָא נִפְקִית לְשַׁטָּן אַרִי גָלִי קְדָמִי דָּאתָ רְעִי לְמִיזַל בְּאוֹרְחָא לְקַבְלִי:</p>	<p>32 וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאַךְ יְהוָה עַל־ מִה הִכִּיתָ אֶת־אֲתֶנְךָ זֶה שְׁלוֹשׁ רִגְלִים הִנֵּה אֲנֹכִי יֹצֵאתִי לְשַׁטָּן כִּי־יָרַט הַדֶּרֶךְ לְנִגְדִי:</p>
<p>33 and the ass saw me, and turned aside before me these three times; unless she had turned aside from me, surely now I had even slain thee, and saved her alive.'</p>	<p>וַחֲזָתִי אַתְנָא וּסְטַת מִן קְדָמִי דְּנָן תִּלְתָּ זְמַנִּין אֵלּוּ פּוֹן לֹא סְטַת מִן קְדָמִי אַרִי כֶעַן אֲךָ יִתְךָ קַטְלִית וְיִתָּה קַיִמִית:</p>	<p>33 וַתִּרְאֵנִי הָאֲתוֹן וַתֹּטֵט לְפָנַי זֶה שְׁלֹשׁ רִגְלִים אוֹלִי נִטְתָּה מִפָּנַי כִּי עָתָה גַם־אֲתַכָּה הַרְגֵתִי וְאוֹתָהּ הַחַיִּיתִי:</p>

(28) זה שלש רגלים. רמז לו אתה מצקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה (תנחומא ט):
(29) התעללת. כתרוממו לשון גנאי וציון: לו יש חרב בידו. גנות גדולה היה לו דבר זה עיני השרים זה הולך להרוג אומה שלמה בפיו ולאחזן זו צריך לכלי זין (סס):
(30) ההסכן הסכנתי. כתרוממו וכן (איוב כז, 3) הלאל יסכן גבר. ורבותינו דרשו מקרא זה בגמרא אמרו ליה מאי טעמא לא רכבת אסוסא אמר להון ברטיבא שדאי ליה כו' כדאיאת במסכת עבודה זרה (ד, 3):
(32) כי ירט הדרך לנגדי. רבותינו חכמי המשנה דרשוהו (שבת קה, א) נוטריקון יראה ראתה נטתה שציל שהדרך לנגדי כלומר לקנאתי ולהקניטני. ולפי משמעו כי חרד הדרך לנגדי לשון רטט כי ראיתי צעל הדרך שחרד ומהר הדרך שהוא לבעסי ולהמרותי ומקרא קצר הוא כמו (ש"צ יג, לט) ותכל דוד לישנא אחרינא ירט לשון רצון וכן (איוב טז, יא) ועל ידי רשעים ירטני מפייס ומנחם אותי על ידי רשעים שאינן אלא מקניטים:
(33) אולי נטתה. כמו לולא פעמים שאולי משמש כלשון לולא: גם אתכה הרגתי. הרי זה מקרא מסורס והוא כמו גם הרגתי אותך כלומר לא העכזה כלבד קראתיך על ידי כי גם ההריגה: ואותה החייתי. ועמה מפני שדברה והוכיחתך ולא

34 And Balaam said unto the angel of the LORD: 'I have sinned; for I knew not that thou stoodest in the way against me; now therefore, if it displease thee, I will get me back.'

וַיֹּאמֶר בַּלְעָם אֶל־מַלְאָךְ יְהוָה חָטָאתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה נֹכַח לְקִרְאָתִי בַדֶּרֶךְ וְעַתָּה אִם־רָע בְּעֵינֶיךָ אֲשׁוּבָה לִי:

35 And the angel of the LORD said unto Balaam: 'Go with the men; but only the word that I shall speak unto thee, that thou shalt speak.' So Balaam went with the princes of Balak.

וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ יְהוָה אֶל־בַּלְעָם לֵךְ עִם־הָאֲנָשִׁים וְאַפֶּס אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אַתָּה תְּדַבֵּר וַיֵּלֶךְ בַּלְעָם עִם־שָׂרֵי בָלָק:

36 And when Balak heard that Balaam was come, he went out to meet him unto Ir-moab, which is on the border of Arnon, which is in the utmost part of the border.

וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא בַלְעָם וַיֵּצֵא לְקִרְאָתוֹ אֶל־עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־גְּבוּל אֲרָנֹן אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַגְּבוּל:

37 And Balak said unto Balaam: 'Did I not earnestly send unto thee to call thee? wherefore camest thou not unto me? am I not able indeed to promote thee to honour?'

וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בַּלְעָם הֲלֹא שָׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לְקִרְאָתְךָ לָמָּה לֹא הֵלַכְתָּ אֵלַי הָאֲמָנָם לֹא אוּכַל בְּבִדְךָ:

38 And Balaam said unto Balak: 'Lo, I am come unto thee; have I now any power at all to speak any thing? the word that God putteth in my mouth, that shall I speak.'

וַיֹּאמֶר בַּלְעָם אֶל־בָּלָק הִנֵּה־בָאתִי אֵלֶיךָ עַתָּה הֵיכָל אוּכַל דַּבֵּר מֵאוֹמָה הַדָּבָר אֲשֶׁר יִשִּׁים אֱלֹהִים בְּפִי אַתָּה אֲדַבֵּר:

39 And Balaam went with Balak, and they came unto Kiriath-huzoth.

וַיֵּלֶךְ בַּלְעָם עִם־בָּלָק וַיָּבֹאוּ קִרְיַת חֻצוֹת:

רביעי (ששי)

יכולת לעמוד בתוכחה כמו שכתוב ויאמר לא. הרגתה שלא יאמרו זו היא שסלקה את בלעם בתוכחה ולא יכול להשיב שחם המקום על כבוד הצריות וכן (ויקרא כ, טו) ואת הבהמה תהרגו וכן (שם טו) והרגת את האשה ואת הבהמה (צמ"ר): (34) כי לא ידעתי. גם זה גנותו ועל כרחו הודה שהוא היה משחצח שידוע דעת עליון ופיו העיד לא ידעתי (תנחומא י): אם רע בעיניך אשובה ל. להתריס נגד המקום היא תשובה זו. אמר לו הוא בעצמו זוני ללכת ואחיה מלאך מבטל את דבריו למוד הוא בכך שאומר דבר ומלאך מחזירו אמר לאברהם (צראשית כב, ז) קח נא את בנך וגוי ועל ידי מלאך בטל את דברו אף אני אם רע בעיניך צריך אני לשו (תנחומא י):

(35) לך עם האנשים. דרך שאדם רוצה לילך זה מוליכין אותו (צמ"ר. מכות י, ז): ואפס. על כרחך את הדבר אשר אדבר וגוי: לך עם האנשים. כי חלקך עמהם וסופך להאזד מן העולם: עם שרי בלק. שמח לקללם כמותם (שם):

(36) וישמע בלק. שלח שלוחים לבשרו (שם): אל עיר מואב. אל מטרפולין שלו עיר החסוזה שלו לומר ראה מה אלו מבקשים לעקור (צמ"ר. שם):

(37) האמנם לא אוכל כבדך. נתנחם שסופו לנחם מעמו בקלון (שם):

40	And Balak sacrificed oxen and sheep, and sent to Balaam, and to the princes that were with him.	וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וְצֹאֵן וַיִּשְׁלַח לְבָלְעָם וּלְשָׂרָיו אֲשֶׁר אִתּוֹ: וַיִּכַּסּ בָּלָק תּוֹרִין וְעֹאֵן וְשָׁלַח לְבָלְעָם וּלְרַבְרְבֵי־אֲדָמָיָה:	40
41	And it came to pass in the morning that Balak took Balaam, and brought him up into Bamoth-baal, and he saw from thence the utmost part of the people.	וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת־בָּלְעָם וַיַּעֲלֵהוּ בְּמֹוֹת בָּעַל וַיֵּרָא מִשָּׁם קֵצֵה הָעָם: וְהָיָה בְּצַפְרָא וַדְּבַר בָּלָק יַת בָּלְעָם וְאַסְקִיָּה לְרֵמֶת דַּחֲלִיתָיָה וַחֲזָא מִתַּמָּן קֶצֶת מִן עַמָּא:	41
XXIII	And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'	וַיֹּאמֶר בָּלְעָם אֶל־בָּלָק בְּנֵה־לִּי בָזָה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהָכֵן לִּי בָזָה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים: וַיֹּאמֶר בָּלְעָם אֶל־בָּלָק בְּנֵה־לִּי הָכָא שִׁבְעָא מִדְּבָחִין וְאַחֲקִין לִי הָכָא שִׁבְעָא תּוֹרִין וְשִׁבְעָא דְכָרִין:	XXIII
2	And Balak did as Balaam had spoken; and Balak and Balaam offered on every altar a bullock and a ram.	וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בָּלְעָם וַיַּעַל בָּלָק וּבָלְעָם פֶּר וְאֵיל בְּמִזְבְּחָה: וַעֲבַד בָּלָק כְּמָא דְמַלְלִיל בָּלְעָם וְאַסְקִי בָלָק וּבָלְעָם תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל מִדְּבָחָה:	2
3	And Balaam said unto Balak: 'Stand by thy burnt-offering, and I will go; peradventure the LORD will come to meet me; and whatsoever He sheweth me I will tell thee.' And he went to a bare height.	וַיֹּאמֶר בָּלְעָם לְבָלָק הֲתִינָצֵב עַל־עֲלִיתָךְ וְאַלְכָּה אוֹלֵי יִקְרָה יְהוָה לִקְרָאתִי וְדִבֶּר מִה־יִּרְאֵנִי וְהִגַּדְתִּי לָךְ וַיֵּלֶךְ שָׁפִי: וַיֹּאמֶר בָּלְעָם לְבָלָק הֲתִינָצֵב עַל עֲלִיתָךְ וְאַחֲדָה מָאָם יַעֲרַע מִימַר מִן קָדָם יִי לְקַדְמוֹתֵי וּפְתָגְמָא דִּיחֲזִינֵנִי וְאַחֲוִי לָךְ וְאַזֵּל יַחֲדִי:	3
4	And God met Balaam; and he said unto Him: 'I have prepared the seven altars, and I have offered up a bullock and a ram on every altar.'	וַיַּעֲרַע מִימַר מִן קָדָם יִי וַיִּקְרַע אֱלֹהִים אֶל־בָּלְעָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶת־שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחֹת עָרַכְתִּי וְאַעֲלֶה פֶּר וְאֵיל בְּמִזְבְּחָה: וַיַּעֲרַע מִימַר מִן קָדָם יִי בְּבָלְעָם וַיֹּאמֶר קַדְמוֹתֵי יַת שִׁבְעָא מִדְּבָחִין סִדְרִית וְאַסְקִית תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל מִדְּבָחָה:	4
5	And the LORD put a word in Balaam's mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus thou shalt speak.'	וַיִּשֶׁם יְהוָה דְּבַר בְּפִי בָלְעָם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל־בָּלָק וְכַה תִּדְבֹּר: וְשׁוּי יִי פְתָגְמָא בְּפּוּמָא דְּבָלְעָם וַיֹּאמֶר תּוֹב לָתֵת בָּלָק וּכְדִין תִּמְלִיל:	5

(39) קרית חצות. עיר מלאה שווקים אנשים ונשים וטף בחצותיה לומר ראה ורחם שלא יעקרו אלו:

(40) בקר וצאן. דבר מועט בקר אחד ואין אחד בלכד (במד"ר):

(41) במות בעל. כתרנומו לרמת דחלמיה שם עבודת אלילים:

(3) אולי יקרה ה' לקראתי. אינו רגיל לדבר עמי כיום: וילך שפי. כתרנומו יחידי לשון שופי ושקט שאין עמו אלא שתיקה:

(4) ויקר. לשון עראי לשון גנאי לשון טומאת קרי כלומר בקושי וצדיון ולא היה נגלה עליו כיום אלא שצביל להראות חצותן של ישראל (צ"ר נצ, צ): את שבעת המזבחות. שבעה מזבחות ערכתי אין כתיב כאן אלא את שבעת המזבחות אמר לפניו אצותיהם של אלו בנו לפניך שבעה מזבחות ואני ערכתי כנגד כולן אצורה צנה ארבעה (בראשית יב, ז) ויבן שם מזבח לה' הגרסה אליו (שם ח) ויעתק משם ההרה וגו' (שם יג, יח) ויאהל אצרים וגו' ואחד צנה המוריה (שם כב, ט). ויחנק צנה אחד (שם כו, כה) ויבן שם מזבח וגו' ויכרו שם עזדי יחנק צאר. ויעקב צנה שמים אחד בשכם (שם לג, כ) ואחד צבית אל (שם לה, ז): ואעל פר ואיל במזבח. ואצורה לא העלה אלא חיל אחד:

6	וַיָּשָׁב אֵלָיו וַהֲגֵה נֶאֱבָב עַל-עֲלָתוֹ הוא וְכָל-שָׂרֵי מוֹאָב: וְתָב לְנִתְיָה וְהָא מַעֲתַד עַל עֲלָתִיהָ הוּא וְכָל רִבְרֵי מוֹאָב:	6
7	וַיִּשָּׂא מִשְׁלֹו וַיֹּאמֶר מִן- אֲרָם יִנְחֵנִי בָלָק מֶלֶךְ-מוֹאָב מִהַרְרֵי-קָדֶם לָכֶּה אֶרְהֶ-לִּי יַעֲקֹב וּלְכֶה זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל: וַיִּגְשֶׁה מִן-אֲרָם וַיֹּאמֶר מִן- אֲרָם יִנְחֵנִי בָלָק מֶלֶךְ-מוֹאָב מִהַרְרֵי-קָדֶם לָכֶּה אֶרְהֶ-לִּי יַעֲקֹב וּלְכֶה זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל:	7
8	מָה אֶקְבֹּל לֹא קִבְּהָ אֵל וּמָה אֶזְעַם לֹא זַעַם יְהוָה: מָה אֶלּוּטִיָּה דִּלָּא לְטִיָּה אֵל וּמָה אֶתְרִכִּיָּה דִּלָּא תְרִכִּיָּה יי:	8
9	אֲרִי מְרִישׁ טוֹרֵיָא חַוִּיתִּיהָ וּמִרְמָתָא סְכִיתִּיהָ הָא עֲמָא בְּלַחֲוִידִיהוֹן עֲתִידִין דִּיחֻסְנֹון עַלְמָא וּבְעַמְמִיָּא לֹא יִתְדַנֹּון גְּמִירָא: כִּי-מִרְאשׁ צָרִים אֶרְאֹנוּ וּמִגְבָּעוֹת אֲשׁוּרֵנוּ הֵן-עַם לְבַדָּד יִשְׁכֹּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב:	9
10	מִן יִכּוֹל לְמַמְנֵי דְעַדְקִיָּא דְּבֵית יַעֲקֹב דְּאֲמִיר עֲלִיהוֹן יִסְגֹּון כְּעַפְרָא דְּאַרְעָא אוּ חֲדָא מֵאֲרַבַּע מִשְׁרֵיָתָא דִּישְׂרָאֵל תְּמוֹת נַפְשֵׁי מוֹתָא דְקִשְׁיִטוּהִי וַיְהִי סוֹפִי כְּנֻתְהוֹן: מִי מִנְהָ עֶפְרַיִם יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת- רְבַע יִשְׂרָאֵל תְּמוֹת נַפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתִהְיֶי אַחֲרֵיתִי כְּמֹהוּ:	ב

(7) ארה לי יעקב ולכה זעמה ישראל. זשני שמותיס אמר לו לקלסלם שמה אחד מהם אינו מוזק:
(8) מה אקב לא קבה אל. כשהיו ראויס להקלל לא נתקללו כשהזכיר אזיהס את עונס כי באפס הרגו איש. לא קלל
אלא אפס שנאמר (בראשית מט, ז) ארור אפס (צמ"ר. תנחומא ויחי י) כשנכנס אזיהס בצרמה אלל אזיו היה ראוי להקלל
מה נאמר שם (בראשית כז, לג) גס ברוך יהיה. צמצרכיס נאמר (דברים כז, יז) אלה יעמדו לצרך את העס. צמקללס לא נאמר
ואלה יעמדו לקלל את העס אלל על הקללה לא רצה להזכיר עליהס שם קללה (תנחומא צלק יז): לא זעם ד'. אני אין כחי
אלל שאני יודע לכוון השעה שהקצ"ה כועס זה והוא לא כעס כל הימים הללו שצאחי אליך וזהו שנאמר (מיכה ו, ה) עמי זכר נא
מה יעז וגו' ומה ענה אותו צלעס וגו' למען דעת צדקות ה' (צרכות ז, א. סנהדרין קד, ז):
(9) כי מראש צרים אראנו. אני מסתכל צראשיתס וצתחלת שרשיהס ואני רואה אותס מיוסדים וחזקיס כזורים וגזעות
הללו על ידי אצות ואמהות (תנחומא יז): הן עם לבדד ישכון. הוא אשר זכו לו אצותיו לשכון צדד כמרגומו: ובגויס
לא יתחשב. כמרגומו לא יהיו נעשין כלה עס שאר האומות עוצדי גילוליס שנאמר (ירמיה ל, יא) כי אעשה כלה ככל הגויס
וגו' אינן נמנין עס השאר. דבר אחר כשהן שמחין אין אומה שמחה עמהס שנאמר (דברים לז, יז) ה' צדד ינחנו (תנחומא יז).
וכשהאומות עוצדי גילוליס צטוצה הם אוכלין עס כל אחד ואחד ואין עולה להם מן החשבון וזהו ובגויס לא יתחשב:
(10) מי מנה עפר יעקב וגו'. כמרגומו דעדקיא דצית יעקב וכו' מארבע משריתא ארבע דגלס. דבר אחר עפר יעקב אין
חשבון צמאות שהס מקיימין בעפר (דברים כז, י) לא תחרוש צפור וצחמור (ויקרא יט, יט) לא תזרע כלאים. אפר פרה ועפר
סועה וכיוצא צהס (תנחומא יז): ומספר את רבע ישראל. רציעותיהן. זרע היוצא מן התשמיס שלהס: תמות נפשי
מות ישרים. שזהס:

11	And Balak said unto Balaam: 'What hast thou done unto me? I took thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast blessed them altogether.'	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם מַה עָשִׂיתָ לִּי לְקַבֵּל אֹבִי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בִרְכִיתָ בְּרַךְ:	וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם מָה לִּי לְמַלֵּט שְׂנְאֵי דְבָרְתֶּךָ וְהִנֵּה בִרְכָא מְבָרִיכְתָּ לְהוֹן:
12	And he answered and said: 'Must I not take heed to speak that which the LORD putteth in my mouth?'	וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר יֹשִׁים יְהוָה בְּפִי אֶתּוֹ אֲשַׁמֵּר לְדַבֵּר:	וְאֶתִּיב וַאֲמַר הֲלֹא יְת דִּישְׁנֵי יִי בְּפִי וְיִתִּיה אֲטַר לְמַלְלָא:
13	And Balak said unto him: 'Come, I pray thee, with me unto another place, from whence thou mayest see them; thou shalt see but the utmost part of them, and shalt not see them all; and curse me them from thence.'	וַיֹּאמֶר אֵלָיו בָּלָק (כִּי לֹד) [ק] לְכֹה-] אֲתִי אֶל-מְקוֹם אַחֵר אֲשֶׁר תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם אֶפְסֵי קִצְהוֹ תִרְאֶה וְכָלּוּ לֹא תִרְאֶה וְקִבְנוֹ לִי מִשָּׁם:	וַאֲמַר לִיה בָּלָק אֵיתָא כְּעַן עֲמִי לְאַתֵּר אַחֲרֵן דְּתַחְזִינִיה מִתַּמָּן לְחוּד קִצְתִּיה תַּחְזִי וְכוּלִּיהָ לֹא תַחְזִי וְתִלוּשִׁיה לִי מִתַּמָּן:
14	And he took him into the field of Zophim, to the top of Pisgah, and built seven altars, and offered up a bullock and a ram on every altar.	וַיִּקְחֵהוּ שָׂדֶה צִפִּים אֶל-רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וַיִּבֶן שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וַיַּעֲלֶה פָּר וְאִיל בְּמִזְבֵּחַ:	וַדְּבָרִיה לְחַסֵּל סְכוּתָא לְרִישׁ רְמָחָא וּבָנָא שִׁבְעָא מִדְּבָחִין וְאָסִיק תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל מִדְּבַח:
15	And he said unto Balak: 'Stand here by thy burnt-offering, while I go toward a meeting yonder.'	וַיֹּאמֶר אֶל-בָּלָק הִתְיַצֵּב כֹּה עַל-עֲלִיתְךָ וְאֹנְכִי אֶקְרָה כֹּה:	וַאֲמַר לְבָלָק אֲתַעֲתֵד הָכָא עַל עֲלִיתְךָ וְאֹנָא אֲתַמְשִׁי עַד כָּא:
16	And the LORD met Balaam, and put a word in his mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus shalt thou speak.'	וַיִּקְרַע יְהוָה אֶל-בִּלְעָם וַיִּשֶׁם דְּבָר בְּפִיו וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל-בָּלָק וְכַה תְּדַבֵּר:	וְעָרַע מִימַר מִן קֳדָם יִי בְּבִלְעָם וְשׁוּי פִתְגָמָא בְּפִימִיה וַאֲמַר תּוֹב לְוֹת בָּלָק וּכְדִין תַּמְלִיל:
17	And he came to him, and, lo, he stood by his burnt-offering, and the princes of Moab with him. And Balak said unto him: 'What hath the LORD spoken?'	וַיָּבֹא אֵלָיו וְהִנֵּה נִצָּב עַל-עֲלִיתּוֹ וְשָׂרֵי מוֹאָב אִתּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ בָּלָק מַה דְּבָר יְהוָה:	וְאֵתָא לְוִתִּיה וְהֵא מַעֲתֵד עַל עֲלִיתִיה וְרַבְרָבִי מוֹאָב עֲמִיה וַאֲמַר לִיה בָּלָק מָה מַלִּיל יִי:
18	And he took up his parable, and said: Arise, Balak, and hear; Give ear unto me, thou son of Zippor:	וַיִּשָּׂא מִשְׁלֹו וַיֹּאמֶר קוֹם בָּלָק וּשְׁמַע הָאֲזִינָה עַדִּי בְּנֹו צִפּוֹר:	וַיִּשָּׂא מִתְלִיה וַאֲמַר קוֹם בָּלָק וּשְׁמַע אֲצִית לְמִימְרֵי בֵּר צִפּוֹר:

(13) וקבנו לִי. לשון זוי קללה לִי:

(14) שדה צופים. מקום גבוה היה שם הצופה עומד לשמור אם יבא חיל על העיר. ראש הפסגה. צלעם לא היה קוסם כזלק ראה בלק שעמידה פרעה להפרץ בישראל משם שם מת משה. כסבור שם תחול עליהם הקללה וזו היא הפרעה שאני רואה (שם יג):

(15) אקרה כה. מאת הקצ"ה: אקרה. לשון תפעל:

(16) וישם דבר בפיו. ומה היא השימה הזאת ומה חסר המקרא באמרו שוב אל בלק וכה תדבר אלך כשהיה שומע שאינו נרעה לקלל אמר מה אני חוזר אלך בלק לנערו ונתן לו הקצ"ה רסן וחכה בפיו כאדם הפוקס בהמה בחכה להוליכה אל אשר ירצה אמר לו על כרחך תשוב אל בלק (שם):

(17) ושרי מואב אתו. ולמעלה הוא אומר וכל שרי מואב כיון שראו שאין צו תקוה הלכו להם מקצתם ולא נשארו אלא מקצתם (שם): מה דבר ה'. לשון נחוק הוא זה כלומר אינך נרשוקן (צמ"ר. שם):

19	God is not a man, that He should lie; Neither the son of man, that He should repent: When He hath said, will He not do it? Or when He hath spoken, will He not make it good?	לֹא אִישׁ אֵל וְיִכָּזֵב וּבֶן-אָדָם וַיִּתְּנָחֶם הֵהוּא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדַבֵּר וְלֹא יְקִימֶנָה:	לֹא כְמֹלִי בְנִי אֲנִשָּׂא מִימָר אֱלֹהָא בְנִי אֲנִשָּׂא אֲמַרִין וּמְכַדְבִין וְאַף לֹא כְעוֹבְדֵי בְנֵי בְשָׂרָא דְאַנּוּן גְּזָרִין לְמַעַבְדַּ וְתִבִּין וּמִתְמַלְכִין הוּא אָמַר וְעָבִיד וְכָל מִימְרֵיהּ מִתְקַיִּים:
20	Behold, I am bidden to bless; And when He hath blessed, I cannot call it back.	הִנֵּה בִרְךָ לְקַחְתִּי וּבִרְךָ וְלֹא אֲשִׁיבָנָה:	הָא בִּרְכָאן קְבִילִית אֲבִרְכְנִיהּ לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא אֶתִיב בִּרְכָתִי מִנִּיהּ:
21	None hath beheld iniquity in Jacob, Neither hath one seen perverseness in Israel; The LORD his God is with him, And the shouting for the King is among them.	לֹא-הִבִּיט אִוֵּן בִּיעֲקֹב וְלֹא-רָאָה עֲמָל בִּישְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ:	אִסְתַּכְּפִלִית וְלִית פְּלַחִי גְלוּלִין בְּדָבִית יַעֲקֹב וְאַף לֹא עָבְדִי לִיאֻת שָׂקַר בִּישְׂרָאֵל מִימְרָא דִּי אֱלֹהֵהוּן בְּסַעֲדָהוּן וּשְׂכִינָת מְלָכֵהוּן בִּינִיהוּן:
22	God who brought them forth out of Egypt Is for them like the lofty horns of the wild-ox.	אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעֶפֶת רֹאם לֹ:	אֵל דְּאַפִּיקִנּוּן מִמִּצְרַיִם תּוֹקְפָא וְרוּמָא דִּילֵיהּ:
23	For there is no enchantment with Jacob, Neither is there any divination with Israel; Now is it said of Jacob and of Israel: 'What hath God wrought!'	כִּי לֹא-נִחַשׁ בִּיעֲקֹב וְלֹא-קָסַם בִּישְׂרָאֵל כַּעַת יֹאמַר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה-פָּעַל אֵל:	אַרִי לֹא נִחְשִׂיא צָבֻן דִּיִּיטֵב לְדָבִית יַעֲקֹב וְאַף לֹא קְסָמִיא רַעַן בְּרִבּוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל כַּעֲדָן וְתֹאמַר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מָא עָבַד אֱלֹהָא:

(18) קום בלק. כיון שראהו מנחם צו נתכוון לזערו עמוד על רגליך אינך רשאי לישב ואני שלוח אליך בשליחותו של מקום (שם): בנו צפר. לשון מקרא הוא זה כמו (תהלים נ, י) חיתו יער (צראשית א, כד) וחיתו ארץ (תהלים קיד, ח) למענו מיס: (19) לא איש אל וגו'. כבר נשע להם להציאם ולהורישם ארץ שצעה אומות ואתה סבור להמיתם במדבר (תנחומא מסעי ז): ההוא אמר וגו'. כלשון תימה ותרגומו תייבין ומתמלכין חוזרים וגמלכין לחזור בהם: (20) הנה ברך לקחתי. אתה שואלני מה דבר ה' קבלתי ממנו לצרך אותם (ס"א צרך כמו לצרך): וברך ולא אשיבנה. הוא צרך אותם ואני לא אשיב את ברכתו: וברך. כמו וצרך וכן הוא גזרת רי"ש כמו (תהלים עד, יח) אויב חרף כמו חרף וכן (שם י, ג) וצונו צרך המהלל ומצרך את הגוול ואומר אל תירא כי לא תענש שלום יהיה לך מרגיז הוא להקצ"ה. ואין לומר צרך שם דבר שאם כן היה נקוד בפתח קטן (רואה לומר סגול תחת הרי"ש) וטעמו למעלה אצל לפי שהוא לשון פעל הוא נקוד קמץ קטן (צרי) וטעמו למטה: (21) לא הביט און וגו'. כתרגומו. דבר אחר אחרי פשוטו הוא נדרש מדרש נאה: לא הביט הקצ"ה און שציעקב שכשהן עוזרין על דבריו אינו מדקדק אחריהם להתבונן בצוניהם שלהם ובעמלן שהם עוזרים על דתו: עמל. לשון עבירה כמו (שם ז, טו) הרה עמל (שם י, יד) כי אתה עמל וכעס תציט. לפי שהעצירה היא עמל לפני המקום: ה' אלדיו עמו. אפילו מכעיסין וממרים לפניו אינו זז מתוכן: ותרועת מלך בו. לשון חבה ורעות כמו (שמואל ב טו, לו) רעה דוד אהב דוד (שופטים טו, ו) ויתנה למרעהו. וכן תרגום אונקלוס ושכינת מלכוהו ביניהו: (22) אל מוציאם ממצרים. אתה אמרת (לעיל כז, ה) הנה עס יצא ממצרים לא יצא מעצמו אלא האלהים הוציאם (תנחומא יד): כתועפות ראם לו. כחוקף רוס וגובה שלו וכן (איוב כז, כה) וכסף תועפות לשון מעוז המה. ואומר אני שהוא לשון (צראשית א, כ) ועוף יעופף. המעופף ברום וגובה וחוקף רב הוא זה: דבר אחר תועפות ראם. חוקף ראמים ואמר רבותינו (גיטין סח, ב) אלו השדים:

24	Behold a people that riseth up as a lioness, And as a lion doth he lift himself up; He shall not lie down until he eat of the prey, And drink the blood of the slain.	הָאֵם עֲמָא כְּלִיתָא שְׂרִי וּכְאֲרִיא יִתְנַשֵּׁל לֹא יִשְׁכַּב עַד-יֵאכַל דִּיקְטוּל קְטוּל וְנִכְסֵי עֲמָיָא יִירֶת:	הַיּוֹנֵס כְּלִבִּיא יָקוּם וּכְאֲרִי יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד-יֵאכַל שָׂרֵף וְדַם-חַלְלִים יִשְׁתֶּה:	24
25	And Balak said unto Balaam: 'Neither curse them at all, nor bless them at all.'	וַיֹּאמֶר בֶּלָק אֶל-בִּלְעָם גַּם- קֵב לֹא תִקְבְּנֵנִי גַם-בִּרְךָ לֹא תִבְרַכְנִי:	וַיֹּאמֶר בֶּלָק אֶל-בִּלְעָם גַּם- קֵב לֹא תִקְבְּנֵנִי גַם-בִּרְךָ לֹא תִבְרַכְנִי:	25
26	But Balaam answered and said unto Balak: 'Told not I thee, saying: All that the LORD speaketh, that I must do?'	וַיַּעֲנֶה בִּלְעָם וַיֹּאמֶר לְבֶלָק הֲלֹא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר-יִדְבֹּר יְהוָה אֵתוֹ אֶעֱשֶׂה:	וַיַּעֲנֶה בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל-בֶּלָק הֲלֹא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר-יִדְבֹּר יְהוָה אֵתוֹ אֶעֱשֶׂה:	26
27	And Balak said unto Balaam: 'Come now, I will take thee unto another place; peradventure it will please God that thou mayest curse me them from thence.'	וַיֹּאמֶר בֶּלָק לְבִלְעָם אֵיתָא כְּעַן אֲדַבְּרֶנּוּךָ לְאַחַר אַחֲרֵן מָאָם תְּהִי רַעְוָא מִן קֶדֶם יְיָ וְתִלוּשִׁיָּה לִי מִתַּמָּן:	וַיֹּאמֶר בֶּלָק אֶל-בִּלְעָם לְכֵה- נָא אֶקְחֶנּוּךָ אֶל-מָקוֹם אַחֵר אוּלִי יִישַׁר בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים וְקִבְּתוּ לִי מִזֶּשֶׁם:	ששי (שציעי)
28	And Balak took Balaam unto the top of Peor, that looketh down upon the desert.	וַיְדַבֵּר בֶּלָק יְת בִּלְעָם רִישׁ רְמָתָא דְּמִסְתְּכִיא עַל אֲפִי בֵית יִשְׁמִזִּין:	וַיִּקַּח בֶּלָק אֶת-בִּלְעָם רֹאשׁ הַפְּעוֹר הַנִּשְׁקָף עַל-פְּנֵי הַיַּשְׁמִיזִין:	28
29	And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בֶּלָק בְּנֵה- לִי בָזָה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהָכֵן לִי בָזָה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִם:	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בֶּלָק בְּנֵה- לִי בָזָה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהָכֵן לִי בָזָה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִם:	29

(23) כי לא נחש ביעקב. כי ראויים הם לצרכה שאין צהם מנחשים וקוסמים: כעת יאמר ליעקב וגו'. עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תגלה חמתן לעין כל שהן יושבין לפניו ולומדים תורה מפיו ומחיתן לפניו ממלאכי השרת והם ישאלו להם מה פעל אל זהו שנאמר (ישעיה ל, כ) והיו עיניך רואות את מוריך. דבר אחר יאמר ליעקב אינו לשון עתיד אלא לשון הווה אינן צריכים למנחש וקוסם כי בכל עת שצריך להאמר ליעקב ולישראל מה פעל הקב"ה ומה גזרותיו צמרום אינן מנחשים וקוסמים אלא נמסר להם על פי נביאיהם מה היא גזרת המקום או אורים ותומים מגידים להם (תנחומא יד). ואונקלוס לא תרגם כן:

(24) הן עם כלביא יקום וגו'. כשהן עומדין משינתם שחרית הן מתגזרים כלביא וכארי לחטוף את המצות ללבוש צינית לקרוא את שמע ולהניח תפילין (שם): לא ישכב. צלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטרפו כיצד קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ביד המקום בא מחנה וגויים להזיקם הקב"ה שומרים ונלחם מלחמותם ומפילם חללים (שם) דבר אחר הן עם כלביא יקום וגו'. כתרגמו: ודם חללים ישתה. נתנצח שאין משה מת עד שפיל מלכי מדין חללים ויהרג הוא עמהם שנאמר (יהושע יג, כג) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל צחרצ אל חלליהם (צמ"ר. תנחומא יד):

(25) גם קב לא תקבנו. גם ראשון מוסף על גס השני וגם שני על גס ראשון וכן (מ"א ג, כו) גס לי גס לך לא יהיה וכן (דברים לז, כה) גס בחור גס בחולה:

(27) וקבורתו לי. אין זה לשון צווי כמו וקבנו אלא לשון עמיד אולי יישר בעיניו ותקבנו לי משם. מלדיר"ש בלע"ז:

(28) ראש הפעור. קוסם היה בלק וראה שהן עמידין ללקות על ידי פעור ולא היה יודע במה אמר שמא הקללה מחול עליהם משם וכן כל החוזים בזכוכים רואים ואין יודעים מה רואים (מדרש אגדה):

30	And Balak did as Balaam had said, and offered up a bullock and a ram on every altar.	וַיַּעַבְדַּ בְּלָק כְּמֵא דְאָמַר בְּלָעַם וְאָסִיק תּוֹר וּדְכָר עַל כָּל מִדְבָּח:	וַיַּעַשׂ בְּלָק כַּאֲשֶׁר אָמַר בְּלָעַם וַיַּעַל פָּר וְאֵיל בְּמִזְבֵּחַ:	30
XXIV	And when Balaam saw that it pleased the LORD to bless Israel, he went not, as at the other times, to meet with enchantments, but he set his face toward the wilderness.	וַיַּחַז בְּלָעַם אֲרֵי תָקִין קֳדָם יי לְבָרְכָא יִתְּ יִשְׂרָאֵל וְלֹא הִלִּיף בְּפִעִם-בְּפִעִם לְקִרְאָת נַחֲשִׁים וַיִּשֶׁת אֶל-הַמִּדְבָּר פָּנָיו:	וַיֵּרָא בְּלָעַם כִּי טוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה לְבָרְכָה אֶת-יִשְׂרָאֵל וְלֹא-הִלִּיף כְּפִעִם-בְּפִעִם לְקִרְאָת נַחֲשִׁים וַיִּשֶׁת אֶל-הַמִּדְבָּר פָּנָיו:	XXIV
2	And Balaam lifted up his eyes, and he saw Israel dwelling tribe by tribe; and the spirit of God came upon him.	וַיִּזְקַף בְּלָעַם יָת עֵינָוְהִי וַיַּחַז יִתְּ יִשְׂרָאֵל שְׂרֵי לְשִׁבְטֵיהֶן וַשְׂרָאָת עָלוּהִי רוּחַ מִן קֳדָם יְי:	וַיִּשָּׂא בְלָעַם אֶת-עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת-יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים:	2
3	And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened;	וַיִּגְטַל מִתְּלִיה וַאֲמַר אִימַר בְּלָעַם בַּר בְּעוֹר וְאִימַר גּוֹבְרָא דְּשַׁפִּיר חֲזִי:	וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאִם בְּלָעַם בְּנִי בְּעוֹר וַנָּאִם הַגִּבֹּר שִׁתָּם הָעֵיִן:	3
4	The saying of him who heareth the words of God, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes:	אִימַר דְּשִׁמְעַ מִימַר מִן קֳדָם אֵל דְּחִיזוּ מִן קֳדָם שְׂדֵי חֲזִי שְׂכִיב וּמִתְגַּלִּי לִיה:	נָאִם שִׁמְעַ אִמְרֵי-אֵל אֲשֶׁר מִחֻזָּה שְׂדֵי יַחֲזִיה נָפַל וּגְלוֹי עֵינָיִם:	4
5	How goodly are thy tents, O Jacob, Thy dwellings, O Israel!	מָא טָבָא אֲרַעְךָ יַעֲקֹב בֵּית מִשְׁכַּנְךָ יִשְׂרָאֵל:	מַה-טָּבוּ אֹהֲלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל:	5

(1) וירא בלעם כי טוב וגו'. אמר איני צריך לצדוק בהקצ"ה כי לא יחפון לקללם: ולא הלך בפעם בפעם. כאשר עשה צ' פעמים: לקראת נחשים. לנחש אולי יקרה ה' לקראתו כדרכו אמר רוצה ולא רוצה לקללם אזכיר עונותיהם והקללה על הזכרת עונותיהם מחול: וישת אל המדבר פניו. כתרומו:

(2) וישא בלעם את עיניו. צקש להכניס בהם עין רעה והרי יש ג' מדותיו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחצה האמורים למעלה (אצות פ"ה): שכן לשבטיו. ראה כל שצט ושצט שוכן לעצמו ואין מעורצין ראה שאין פתחיהם מכוונין זה כנגד זה שלא יצין לתוך אהל חצירו (צ"צ ס, א): ותהי עליו רוח אלהים. עלה בלבו שלא יקללם:

(3) בנו בעור. כמו (תהלים קיד, ח) למעיני מים. ומדרש אגדה (תנחומא יג) שניהם היו גדולים מאצותיהם בלק בנו צפור אצו בנו הוא במלכות ובלעם גדול מאצו בנציאות מנה בן פרס היה: שחם העין. עינו נקורה ומוצאת לחוך וחור שלה נראה פתוח ולשון משנה הוא (ע"ז סט, א) כדי שישחם ויסחם ויגז. ורבותינו אמרו (נדה לא, א) לפי שאמר (לעיל כג, י) ומספר את רובע ישראל שהקצ"ה יושב ומונה רציעותיהן של ישראל מתי תצא טפה שנוולד הנדיק ממנה. אמר בלבו מי שהוא קדוש ומשרתו קדושים יסתכל בדברים הללו ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם. ויש מפרשים שחם העין פתוח העין, כמו שתרם אונקלוס ועל שאמר שחם העין ולא אמר שחם העינים למדנו שסומא באת מעיניו היה:

(4) נפל וגלוי עינים. פשוטו כתרומו שאין נראה עליו אלא בליה כשהוא שוכב. ומדרשו כשהיה נגלה עליו לא היה צו כח לעמוד על רגליו ונפל על פניו לפי שהיה ערל ומאוס להיות נגלה עליו בקומה זקופה לפניו:

(5) מה טבו אהליך. על שראה פתחיהם שאין מכוונין זה מול זה (צ"צ ס, א): משכנתך. חנייתך כתרומו. דבר אחר מה טובו אהליך מה טובו אהל וצית עולמים ביוצן שמקריצין בהן קרצנות לכפר עליהם: משכנתך. אף כשהן חרצין לפי שהן משכון עליהם וחרצן כפרה על הנפשות שנאמר (איכה ד, יא) כלה ה' את חמתו וצמה כלה וצית אש בציין (תנחומא פקודי ה):

6	6	6
7	7	7
8	8	8
9	9	9
10	10	10

(6) כנחלים נשיו. שנארכו ונמשכו לנטות למרחוק. אמרו רבותינו מזרכותיו של אותו רשע אנו למדים מה היה צלצו לקלס כשאמר להשית אל המדבר פניו וכשהפך המקום את פיו צרכם מעין אותם קללות שצקש לומר כו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קה, ז): באהלים. כתרומתו לשון (תהלים מה, כ) מור וזהלית: נשע ד'. בגן עדן. לשון אחר כאהלים נטע ה' כשמים המתוחין כאהל שנאמר (ישעיה מ) וימתחם כאהל לשבת (ולשון זה אינו דאס כן היה לו לנקוד כאהלים הא' בחול'ס): נשע ד'. לשון נטיעה מנינו צאהלים שנאמר (דניאל יא, מה) ויטע אהלי אפדנו:

(7) מדליו. מצארותיו ופירושו כתרומתו: וזרעו במים רבים. לשון הצלחה הוא זרעו כזרע הזרוע על פני המים: וירם מאג מלכו. מלך ראשון שלהם יכבוש את אג מלך עמלק: ותנשא מלכתו. של יעקב יותר ויותר שיצא אחריו דוד ושלמה:

(8) אל מוציא ממצרים. מי גורם להם הגדולה הזאת. אל המוציא ממצרים בחוק ורום שלו יאכל את הגוים שהם צרי: ועצמותיהם. של צרים: יגרם. מנחם פתר צו לשון שצירה וכן (צפניה ג, ג) לא גרמו לבקר וכן (יחזקאל כג, לד) ואת חרשיה חגרמי. ואני אומר לשון עזש שמגרר הצער בשניו מסצי והמות שצפנים ומעמיד העזש על ערמימותו: וחציו ימוחק. אונקלוס תרגם חציו של צרים חלוקה שלהם כמו (צראשית מט, כג) בעלי חיים מרי פלגותא (ס"א לשון חלוקה וחציה) וכן ימוחק לשון (שופטים ה, כו) ומחצה וחלפה רקתו שיחלו את ארצם ויש לפתור לשון חיים ממש חציו של הקצ"ה ימוחק צדמם של צרים יטבול ויטבע צדמם כמו (תהלים סח, כד) למען תמחק רגלך צדס ואינו זו מלשון מכה כמו (דברים לב, לט) מחצתי שהצדוע צדס נראה כאילו מחוץ ונגוע:

(9) כרע שכב כארי. כתרומתו. יתשבו צארכס צכס וצגזורה:

(10) ויספוק. הכה זו על זו:

11	Therefore now flee thou to thy place; I thought to promote thee unto great honour; but, lo, the LORD hath kept thee back from honour.'	11 ועתה ברח-לך אל-מקומך וכען איזיל לך לאתריך אמרתי כבוד אכבדך והנה מנעך יהוה מכבוד: 11
12	And Balaam said unto Balak: 'Spoke I not also to thy messengers that thou didst send unto me, saying:	12 ויאמר בלעם אל-בלק הלא גם אל-מלאכיה אשר-שלחת אלי דברתי לאמר: 12
13	If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD, to do either good or bad of mine own mind; what the LORD speaketh, that will I speak?	13 אם יתן-לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבר את-פי יהוה לעשות טובה או רעה מלבי אשר-ידבר יהוה אתו אדבר: 13
14	And now, behold, I go unto my people; come, and I will announce to thee what this people shall do to thy people in the end of days.'	14 ועתה הנני הולך לעמי לכה איעצך אשר יעשה העם הזה לעמו באחרית הימים: שביעי 14
15	And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened;	15 וישא משלו ויאמר נאם בלעם בנו בער ונאם הגבר שתם העין: 15
16	The saying of him who heareth the words of God, And knoweth the knowledge of the Most High, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes:	16 נאם שמע אמרי-אל וידע דעת עליון מחזה שדי יחזה גפל וגלוי עינים: 16
17	I see him, but not now; I behold him, but not nigh; There shall step forth a star out of Jacob, And a scepter shall rise out of Israel, And shall smite through the corners of Moab, And break down all the sons of Seth.	17 אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב דרך פוכב מיעקב וקם שבט מישראל ומחץ פאתי מואב וקרקר כל-בני-שת: 17

- (13) לעבור את פי ה'. כאן לא נאמר אלהי כמו שאמר בראשונה (לעיל כז, יח) לפי שידע שנאשם בזהק"ה ונטרד:
 (14) הולך לעמי. מעתה הרניי כשאר עמי שנסתלק הקצ"ה מעלי: לכה איעצך. מה לך לעשות ומה היא העצה אלהים של אלו שונא ומה הוא כו' כדאימא בחלק (סנהדרין קו, א) מדע שבלעם השיא ענה זו להכשילם בזמה שהרי נאמר (במדבר לא, טז) הן הנה היו לצניי ישראל צדצר צלעם: אשר יעשה העם הזה לעמך. מקרא קצר הוא זה. איעצך להכשילם ואומר לך מה שהן עתידין להרע למואב באחרית הימים ומחץ פאתי מואב. המרגום מפרש קוצר העצבי ויקטול וכו':
 (16) וידוע דעת עליון. לכיוון השעה שכוונתו (ברכות א, ח):

18	And Edom shall be a possession, Seir also, even his enemies, shall be a possession; While Israel doeth valiantly.	וְהָיָה אֶדוֹם יְרֵשָׁה וְהָיָה יִרְשָׁה שְׂעִיר אֹיְבָיו וְיִשְׂרָאֵל עָשָׂה חֵיל: וְהָיָה אֶדוֹם יְרֵשָׁה וְהָיָה יִרְשָׁה שְׂעִיר אֹיְבָיו וְיִשְׂרָאֵל עָשָׂה חֵיל:
19	And out of Jacob shall one have dominion, And shall destroy the remnant from the city.	וַיֵּרֶד מִיַּעֲקֹב וְהָאֲבִיד שָׁרִיד מִיִּזְבִּיד מְשִׁיב מִקְרִית עַמּוּנָא:
20	And he looked on Amalek, and took up his parable, and said: Amalek was the first of the nations; But his end shall come to destruction.	וַיֵּרָא אֶת־עַמְלֵק וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר רֵאשִׁית גּוֹיִם עַמְלֵק וְאַחֲרֵיתוֹ עַד־אֲבָד: וַיֵּרָא אֶת־עַמְלֵק וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר רֵאשִׁית גּוֹיִם עַמְלֵק וְאַחֲרֵיתוֹ עַד־אֲבָד:
21	And he looked on the Kenite, and took up his parable, and said: Though firm be thy dwelling-place, And though thy nest be set in the rock;	וַיֵּרָא אֶת־הַקֵּינִי וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשְׁבֶךָ וְשִׁים בְּסֹלֶעַ קִנְךָ: וַיֵּרָא אֶת־הַקֵּינִי וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשְׁבֶךָ וְשִׁים בְּסֹלֶעַ קִנְךָ:
22	Nevertheless Kain shall be wasted; How long? Asshur shall carry thee away captive. .	כִּי אִם־יִהְיֶה לְבַעַר קֵין עַד־מָה אֲשׁוּר תִּשְׁבֶּךָ: אֲרִי אִם יְהִי לְשִׁיזָאָה שְׁלֵמָא עַד מָה אֲתוֹרָאָה יִשְׁבִּינָךְ:
23	And he took up his parable, and said: Alas, who shall live after God hath appointed him?	וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֹי מִי יִחִיָּה מִשְׁמוֹ אֵל: וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֹי מִי יִחִיָּה מִשְׁמוֹ אֵל:

(17) אראנו. רואה אני שצחו של יעקב וגדולתו אך לא עתה הוא אלא לאחר זמן: דרך כוכב. כתרומתו לשון (איכה 3, ד) דרך קשמו. שהכוכב עוזר כחך. ובלע"ז דישטיני"ט כלומר יקום מזל: וקם שבט. רודה ומושל: ומחץ פאתי מואב. זה דוד שנאמר צו (שמואל"א 3, ח, ז) השכח אותם ארצה וימדד שני חבלים להמית וגו' (מדרש אגדה): וקרקר. לשון קורה כמו (מ"ז יט, כד) אני קרתי (ישעיה נא, א) מקצת צור נקרתם (משלי, יז) יקרוה עורצי נחל. פורוי"ר צלע": כל בני שת. כל האומות שכולם ילאו מן שם צנו של אדם הראשון: (18) והיה ירשה שער איביו. לאויציו ישראל: (19) וירד מיעקב. ועוד יהיה מושל אחר מיעקב: והאביד שריד מעיר. מעיר החסודה של אדום והיא רומי ועל מלך המשיח אומר כן שנאמר צו (תהלים עז, ח) וירד מים עד ים (עוצדיה א, יח) ולא יהיה שריד לצית עשו: (20) וירא את עמלק. נסתכל צפורענותו של עמלק: ראשית גוים עמלק. הוא קדם את כולם להלחם בישראל וכן תרגם אונקלוס. ואחריתו להאצד בידם שנאמר (דברים כה, יט) תמחה את זכר עמלק: (21) וירא את הקיני. לפי שהיה קיני תקוע אלל עמלק כענין שנאמר (שמואל"א טו, ו) ויאמר שאול אל הקיני וגו' הזכירו אחר עמלק נסתכל בגדולתם של בני יתרו שנאמר צה"א (נה) תרעמים שמעמים שוכתים (ספרי דהלתך עח): איתן מושבך. תמה אני מהיכן זכית לכך הלא אתה עמי היית צעה (שמות א, י) הבה נתחכמה לו ועתה נתישבת צאיתן ומעוז של ישראל (סנהדרין קו, א): (22) כי אם יהיה לבער קין וגו'. אשריך שנתקעת לתוקף זה שאינך נטרד עוד מן העולם כי אף אם אתה עתיד לגלות עם עשרת השבטים ותהיה לצער ממקום שנתישבת שם מה צרך: עד מה אשור תשבך. עד היכן הוא מגלה אותך שמה לחלח וחצור אין זה טרוד מן העולם אלא טלטול ממקום למקום ותשוב עם שאר הגליות: (23) וישא משלו וגו'. כיון שהזכיר את שציית אשור אמר: אוי מי יחיה משמו אל. מי יכול להחיות את עצמו משמו את אלה שלא ישים עליו הגוזר את אלה שיעמוד כנחריצ ויצלל את כל האומות ועוד יצואו לים מיד כתיים ויעברו כתיים שהן ארמיים בצירניות גדולות על אשור:

24	But ships shall come from the coast of Kittim, And they shall afflict Asshur, and shall afflict Eber, And he also shall come to destruction.	וְצִים מִיַּד כִּתִּים וְעֲנֹ אַשּׁוּר וְעֲנֹ-עֵבֶר וְגַם-הוּא עָדִי אָבֹד: וְאֵף אֲנֹן לְעֵלְמָא יִבְדּוּן:	24
25	And Balaam rose up, and went and returned to his place; and Balak also went his way.	וַיָּקָם בַּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לְמִקְוֹוֹ וְגַם-בָּלָק הָלַךְ לְדַרְכּוֹ: (פ)	25
XXV	And Israel abode in Shittim, and the people began to commit harlotry with the daughters of Moab.	וַיָּשָׁב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּים וַיַּחֲלֵהוּ הָעָם לְזִנוֹת אֶל-בָּנוֹת מוֹאָב: וַיִּתֵּיב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּין וְשָׂרֵי עָמָא לְמַטְעֵי בָתָר בְּנֵת מוֹאָב:	כא
2	And they called the people unto the sacrifices of their gods; and the people did eat, and bowed down to their gods.	וַתִּקְרְאוּן לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֵּאָכְלוּ הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְאֱלֹהֵיהֶן: וַקְרָאָה לְעָמָא לְדַבְּחֵי טַעֲוֹתָהוֹן וַאֲכָל עָמָא וַסְגִּידוּ לְטַעֲוֹתָהוֹן:	2
3	And Israel joined himself unto the Baal of Peor; and the anger of the LORD was kindled against Israel.	וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר וַיִּחַר-אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל: וַאֲתַחֲבַר יִשְׂרָאֵל לְבַעֲלָא פְעוֹר וַתִּקְיַף רוּגְזָא דִּי בִישְׂרָאֵל:	3
4	And the LORD said unto Moses: 'Take all the chiefs of the people, and hang them up unto the LORD in face of the sun, that the fierce anger of the LORD may turn away from Israel.'	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה קַח אֶת כָּל-רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם לִפְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ וַיָּשָׁב חֲרוֹן אַף-יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה דַּבֵּר יֵת כָּל רִישֵׁי עָמָא וְדוֹן וְקַטּוּל דְּחִיב קַטּוּל קְדָם יְיָ לְקַבִּיל שְׂמֵשׁא וְיִתּוּב תְּקוּף רוּגְזָא דִּי מִיִּשְׂרָאֵל:	4
5	And Moses said unto the judges of Israel: 'Slay ye every one his men that have joined themselves unto the Baal of Peor.'	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל הֲרֹגוּ אִישׁ אֶנְשָׁיו הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעוֹר: וַאֲמַר מֹשֶׁה לְדִיּוּנֵי יִשְׂרָאֵל קַטּוּלוּ גְבֵר גּוֹבְרוֹהֵי דְאַתַּחֲבָרוּ לְבַעֲלָא פְעוֹר:	5

(24) וענו אשור וענו עבר. וענו אותם שזעזר הנהר: וגם הוא עדי אובד. וכן פירש (דניאל ז, יא) עד דקטילת חיותא והוצד גשמה: וצים. ספינות גדולות כדכתיב (ישעיה לג, כא) וזי אדיר וזורני רצתא:

(1) בשטים. כן שמה (סנהדרין קו, א): לזנות אל בנות מואב. על ידי זאת בלעם כדאיחא בחלק (שם):

(2) וישתחווי לאלהיהן. כשתקף יצרו עליו ואומר לה השמע לי והיא מוציאה לו דמות פעור מחיקה ואומרת לו השתחוה לזה (תנחומא יח):

(3) פעור. על שם שפוערין לפניו פי הטבעת ומוציאין רעי וזו היא עבודתו: ויחר אף ה' בישראל. שלח זהם מגפה:

(4) קח את כל ראשי העם. לשפוט את העוצדים לפעור (סנהדרין לה, א): והוקע אותם. את העוצדים. והוקע. היא תלייה (שם לד, ז) כמו שמצינו בצני שאל (שמואל ב כא, ו) והוקענוס לה' ושם תלייה מפורשת. עוצדי עבודת אלילים צסקילה וכל הנסקלים נתלן (סנהדרין מה, א): נגד השמש. לעין כל ומדרש אגדה (תנחומא יט) השמש מודיע את החוטאים העין נקפל מכנגדו והחמה זורחת עליו:

(5) הרגו איש אנשיו. כל אחד ואחד מדייני ישראל היה הורג שנים ודייני ישראל ח' רצוא ושמונת אלפים כדאיחא בסנהדרין (ית, א):

6	And, behold, one of the children of Israel came and brought unto his brethren a Midianitish woman in the sight of Moses, and in the sight of all the congregation of the children of Israel, while they were weeping at the door of the tent of meeting.	והנה איש מבני ישראל בא ויגרב אל אחיו את המדינית לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל והמה בכים פתח אהל מועד:	6
7	And when Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, saw it, he rose up from the midst of the congregation, and took a spear in his hand.	והוא פינחס בר אלעזר בר אהרן כהנא וקם מגו כנשתא ונסיב רומחא בידיה:	מפטיר
8	And he went after the man of Israel into the chamber, and thrust both of them through, the man of Israel, and the woman through her belly. So the plague was stayed from the children of Israel.	ויבא אחר איש ישראל אל הקבה וידקר את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קבתה ותעצר המגפה מעל בני ישראל:	8
9	And those that died by the plague were twenty and four thousand.	ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף: (פ)	ק"ד

The Haftara is Micah 5:6 – 6:8 on page 201.

10	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וידבר יהוה אל משה לאמר: ומליל יי עם משה למימר:	פינחס כב
11	'Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, hath turned My wrath away from the children of Israel, in that he was very jealous for My sake among them, so that I consumed not the children of Israel in My jealousy.	פינחס (בספרי ספרד ואשכנז נהוג לכתוב פינחס ביר"ד זעירא) בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי:	11

(6) והנה איש וגו'. נתקצו שצטו של שמעון אלז זמרי שהיה נשיא שלהם ואמרו לו אנו נדונין צמיתה ואתה יושב וכו' כדאיתא צאלו הן הנשרפין (שם פז, א): את המדינית. כזי צת זור: לעיני משה. אמרו לו. משה. זו אסורה או מותרת אם תאמר אסורה צת יתרו מי המירה לך וכו' כדאיתא התם (שם): והמה בכים. נתעלמה ממנו הלכה (כל הצועל ארמית קנאין פוגעין צו) געו כולם צצכיה. צעגל עמד משה כנגד ששים רצוא שנאמר (שמות לב, כ) ויטחן עד אשר דק וגו'. וכאן רפו ידיו. אלז כדי שיצא פינחס ויטול את הראוי לו (סנהדרין שם. תנחומא כ):

(7) וירא פינחס. ראה מעשה וזכר הלכה אמר לו למשה מקוצלני ממך הצועל ארמית קנאין פוגעין צו. אמר לו קריינא דאגרתא איהו ליהוי פרוונקא מיד ויקח רומח צידו וגו' (סנהדרין שם):

(8) אל הקבה. אל האהל: אל קבתה. כמו (דברים יא, ג) הלחיים (ס"א אל הקיצה) והקיצה. כוון צתוך זכרות של זמרי ונקצות שלה וראו כולם שלא לחנם הרגם והרצה נסים נעשו לו כו' כדאיתא התם (סנהדרין פז, כ. ספרי קלא):

12	Wherefore say: Behold, I give unto him My covenant of peace;	לָכֵן אֲמַר הַנְּנִי נָתַן לּוֹ אֶת־ בְּרִיתִי שְׁלֹמֹם: (בספרי ספרד ואשכנז ויר"ו קטיעא)	12
13	and it shall be unto him, and to his seed after him, the covenant of an everlasting priesthood; because he was jealous for his God, and made atonement for the children of Israel.'	וְהָיְתָה לּוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנָּה עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאֱלֹהָיו וַיִּכַּפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	לוי
14	Now the name of the man of Israel that was slain, who was slain with the Midianitish woman, was Zimri, the son of Salu, a prince of a fathers' house among the Simeonites.	וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמּוֹכָה אֲשֶׁר הָכָה אֶת־הַמְּדִינִית זִמְרִי בֶן־ סָלוּא נָשִׂיא בֵּית־אָב לְשִׁמְעוֹנִי:	14
15	And the name of the Midianitish woman that was slain was Cozbi, the daughter of Zur; he was head of the people of a fathers' house in Midian.	וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמּוֹכָה הַמְּדִינִית קֹזִבִּי בַת־צֹר צֹר רִישׁ אֹמֵי בֵּית אָבָא בְּמִדְיָן הוּא:	15
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	ישראל
17	'Harass the Midianites, and smite them;	צָרֹר אֶת־הַמְּדִינִים וְהַכִּיתֶם אוֹתָם:	17

(11) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. לפי שהיו השצטים מצוים אותו הראיתם בן פוטי זה שפיטס אזי אמו עגלים לעבודת אלילים והרג נשיא שצט מִיִּשְׂרָאֵל לִפְיֶכֶךְ צֹא הַכְּמוֹצ ויחסו אחר אהרן (סנהדרין פג, ב. סוטה מז): בקנאו את קנאתי. צנקמו את נקמתי. צקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף. כל לשון קנאה הוא המתחרה לנקום נקמת דבר אנפרטמנ"ט בלע"ז:

(12) את בריתי שלום. שתהא לו לצרית שלום כדאם המחזיק טובה וחנות למי שעושה עמו טובה אף כאן פירש לו הקב"ה שלומותיו (סנהדרין עט):

(13) והיתה לו. צריתי זאת: ברית כהנת עולם. שאף על פי שכבר נתנה כהונה לזרעו של אהרן לא נתנה אלא לאהרן ולצניו שנמשחו עמו ולתולדותיהם שילידו אחר המשחתן אצל פינחס שנולד קודם לכן ולא נמשך לא בא לכלל כהונה עד כאן. וכן שנינו בזבחים (קא, ב) לא נחכה פינחס עד שהרגו לזמרי: לאלהיו. צשציל אלהיו. כמו (במדבר יא, כט) המקנא אתה לי (זכריה ח, ב) וקנאתי לזיון. צשציל זיון:

(14) ושם איש ישראל וגר. כשם שייחס את הצדיק לשבח ייחס את הרשע לגנאי (תנחומא פנחס ב): נשיא בית אב לשמעני. לאחד מחמשת צתי אבות שהיו לשצט שמעון. דבר אחר להודיע שצחו של פינחס שאף על פי שזה היה נשיא לא מנע את עצמו מלקנא לחילול השם לכן הודיעך הכתוב מי הוא המוכה:

(15) ושם האשה המוכה וגר. להודיעך שנחתן של מדיניים שהפקירו צת מלך לזנות כדי להחטיא את ישראל (שם): ראש אומות. אחד מחמשת (במדבר לא, ח) מלכי מדין את אוי ואת רקס ואת צור וגו' והוא היה חשוב מכולם שנאמר ראש אמות ולפי שנהג בזיון בעצמו להפקיר צמו מנאו שלישי (תנחומא שם): בית אב. חמשת צתי אבות היו למדין. (בראשית כה, ד) עיפה ועפר וחונון ואצידע ואלדעה וזה היה מלך לאחד מהם:

(17) צרור. כמו זכור שמור לשון הווה. עליכם לאייב אותם:

18	for they harass you, by their wives wherewith they have beguiled you in the matter of Peor, and in the matter of Cozbi, the daughter of the prince of Midian, their sister, who was slain on the day of the plague in the matter of Peor.'	כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלִיהֶם אֲשֶׁר-נִכְלּוּ לָכֶם עַל-דִּבְר־פְּעֹר וְעַל-דִּבְר־כִּזְבִּי בִתּוֹ נִשָּׂא מִדִּין אַחֲתָם הַמִּכָּה בְּיוֹם-הַמִּגַּפָּה עַל-דִּבְר־פְּעֹר:	18
XXVI	And it came to pass after the plague, that the LORD spoke unto Moses and unto Eleazar the son of Aaron the priest, saying:	וַיְהִי אַחֲרֵי הַמִּגַּפָּה (פ) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַלְעָזָר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר:	XXVI
2	'Take the sum of all the congregation of the children of Israel, from twenty years old and upward, by their fathers' houses, all that are able to go forth to war in Israel.'	שְׂאוּ אֶת-רֹאשׁוֹ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה לְבֵית אָבִתָּם כָּל-יֹצֵא צֶבָא בְּיִשְׂרָאֵל:	2
3	And Moses and Eleazar the priest spoke with them in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן אִתָּם בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יְרִחוֹ לֵאמֹר:	3
4	'[Take the sum of the people,] from twenty years old and upward, as the LORD commanded Moses and the children of Israel, that came forth out of the land of Egypt.'	מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּצְאִים מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:	4
5	Reuben, the first-born of Israel: the sons of Reuben: of Hanoch, the family of the Hanochites; of Pallu, the family of the Palluites;	רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי לְפָלֹא מִשְׁפַּחַת הַפְּלֹאִי:	5

- (18) כי צוררים הם לכם וגו' על דבר פעור. שהפקירו צנותיהם לזנות כדי להטעותכם אחר פעור. ואת מואב לא לזה להשמיד מפני רות שהיתה עתידה ללדת מהם כדאמרין (בבבא קמא לח, ז):
- (1) ויהי אחרי המגפה וגו'. משל לרועה שנכנסו זאבים לחמך עדורו והרגו בהן והוא מונה אותן לידע מנין הנותרות. דבר אחר כשיצאו ממצרים ונמסרו למשה נמסרו לו צמנין עכשיו שקרב למות ולהחזיר לאנו מחזירם צמנין (תנחומא יד):
- (2) לבית אבתם. על שצט האז יתיחסו ולא אחר האם (ב"ב קט, ז):
- (3) וידבר משה ואלעזר הכהן איתם. דברו עמם על זאת שזה המקום למנותם: לאמר. אמרו להם לריכים אתם להמנות:
- (4) מבן עשרים שנה ומועלה כאשר צוה וגו'. שיהא מנינם מבן עשרים שנה ומועלה שנאמר (שמות ל, יג) כל העובר על הפקודים וגו':
- (5) משפחת החנכי. לפי שהיו האומות מצוין אותם ואומרים מה אלו מתיחסין על שבטיהם סבורין הם שלא שלטו המצריים באומותיהם אם בגופם היו מושלים קל ותומר צנעותיהם לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם ה"א מלד זה ויו"ד מלד זה לומר מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם וזה הוא שמפורש על ידי דוד (תהלים קכב, ד) שבטיה עדות לישראל (שה"ש ד, יב). השם הזה

6	of Hezron, the family of the Hezronites; of Carmi, the family of the Carmites.	לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרֹנִי לְכַרְמִי מִשְׁפַּחַת הַכַּרְמִי:	לְחֶצְרֹן זְרַעִית חֶצְרֹן לְכַרְמִי זְרַעִית כַּרְמִי:
7	These are the families of the Reubenites; and they that were numbered of them were forty and three thousand and seven hundred and thirty.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הָרֵאוּבֵנִי וַיְהִי פְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וָאַרְבָּעִים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:	אֵלֶּין זְרַעִית רְאוּבֵן וַיְהִי מִנְיַיְהוֹן אַרְבַּעִין וּתְלָתָא אֶלְפִין וּשְׁבַע מֵאָה וּתְלָתִין:
8	And the sons of Pallu: Eliab.	וּבְנֵי פָלוּא אֱלִיאָב:	וּבְנֵי פָלוּא אֱלִיאָב:
9	And the sons of Eliab: Nemuel, and Dathan, and Abiram. These are that Dathan and Abiram, the elect of the congregation, who strove against Moses and against Aaron in the company of Korah, when they strove against the LORD;	וּבְנֵי אֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וְאַבִּירָם הוּא דָתָן וְאַבִּירָם (כ' קרואי) ק' קריאין הַעֲדָה אֲשֶׁר הִצּוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן בַּעֲדַת־קֹרַח בְּהִצָּתָם עַל־יְהוָה:	וּבְנֵי אֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וְאַבִּירָם הוּא דָתָן וְאַבִּירָם (כ' קרואי) ק' קריאין הַעֲדָה אֲשֶׁר הִצּוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן בַּעֲדַת־קֹרַח בְּהִצָּתָם עַל־יְהוָה:
10	and the earth opened her mouth, and swallowed them up together with Korah, when that company died; what time the fire devoured two hundred and fifty men, and they became a sign.	וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־קֹרַח בְּמֹות הַעֲדָה בְּאֶכְלֵי הָאֵשׁ אֶת חֲמִשִּׁים וּמֵאוֹתָיִם אִישׁ וַיְהִי לְנֹס:	וַתִּפְתַּח אֶרְעָא יָת פּוּמָה וּבְלַעַת יְתַהוֹן וְיָת קֹרַח בְּמֹותָא דְכִנְשָׁתָא כַּד אֶכְלַת אִישָׁתָא יָת מֵאתָן וַחֲמִשִּׁין גּוּבְרָא וַהּוּ לְאֵת:
11	Notwithstanding the sons of Korah died not.	וּבְנֵי־קֹרַח לֹא־מָתוּ: (ס)	וּבְנֵי קֹרַח לֹא מִיתוּ:
12	The sons of Simeon after their families: of Nemuel, the family of the Nemuelites; of Jamin, the family of the Jaminites; of Jachin, the family of the Jachinites;	בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפַּחַתָּם לְנְמוּאֵל מִשְׁפַּחַת הַנְּמוּאֵלִי לְיָמִין מִשְׁפַּחַת הַיָּמִינִי לְיָכִין מִשְׁפַּחַת הַיָּכִינִי:	בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפַּחַתָּם לְנְמוּאֵל לְנְמוּאֵל זְרַעִית נְמוּאֵל לְיָמִין זְרַעִית יָמִין לְיָכִין זְרַעִית יָכִין:
13	of Zerah, the family of the Zerahites; of Shaul, the family of the Shaulites.	לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזֶּרַחִי לְשָׁאוּל מִשְׁפַּחַת הַשָּׁאוּלִי:	לְזֶרַח זְרַעִית זֶרַח לְשָׁאוּל זְרַעִית שָׁאוּל:

מעיד עליהם לשטניהם לפיכך כולם כחיצ החנכי הפלאי אצל צימנה (להלן מד) לא הוצרך לומר משפחת הימני לפי שהם קבוע צו יו"ד בראש ו"א בסוף:

(9) אשר הצו. את ישראל על משה: בהצתם. את העם על ה': הצו. השיאו את ישראל לריב על משה לשון הפעילו:

(10) ויהיו לנס. לאות ולזכרון (צמד צר יו, ה) למען אשר לא יקרב איש זר לחלוק עוד על הכהונה:

(11) ובני קרח לא מתו. הם היו צעזעה תחלה. ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלצם לפיכך נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם וישבו שם (צמ"ר):

(13) לזרח. הוא צוחר (שמות ו, טו). לשון צוהר. אצל משפחת אהרן צטלה וכן חמש משבט צנימין שהרי צעזעה צנים ירד למצרים (צראשית מו, כא) וכאן לא מנה אלא חמשה וכן אצבון לגד הרי שבע משפחות ומצאתי בגמרא ירושלמית (סוטה א, י) שכשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד וצאו הכנענים להלחם בישראל ונתנו לב לחזור למצרים וחזרו לאחוריהם ח' מסעות מהר ההר למוסרה שנאמר (דברים י, ו) ובני ישראל נסעו מבצרות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן והלא צהר ההר מת וממוסרה עד הר

14	These are the families of the Simeonites, twenty and two thousand and two hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַשִּׁמְעוֹנִי שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וּמֵאתַיִם: (ס) וּתְרֵין אֲלָפִין וּמֵאתַן:	14
15	The sons of Gad after their families: of Zephon, the family of the Zephonites; of Haggi, the family of the Haggites; of Shuni, the family of the Shunites;	בְּנֵי גָד לְמִשְׁפַּחְתָּם לְצִפּוֹן מִשְׁפַּחַת הַצִּפּוֹנִי לְחָגִי מִשְׁפַּחַת הַחֲגִי לְשׁוּנֵי מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּנִי: בְּנֵי גָד לְזִרְעֵיהֶן לְצִפּוֹן זִרְעִית צִפּוֹן לְחָגִי זִרְעִית חָגִי לְשׁוּנֵי זִרְעִית שׁוּנִי:	15
16	of Ozni, the family of the Oznites; of Eri, the family of the Erites;	לְאֹזְנֵי מִשְׁפַּחַת הָאֹזְנִי לְעֵרִי מִשְׁפַּחַת הָעֵרִי: לְאֹזְנֵי זִרְעִית אֹזְנִי לְעֵרִי זִרְעִית עֵרִי:	16
17	of Arod, the family of the Arodites; of Areli, the family of the Arelites.	לְאַרְוֹד מִשְׁפַּחַת הָאֲרֹדִי לְאַרְאֵלִי מִשְׁפַּחַת הָאֲרֵאֵלִי: לְאַרְוֹד זִרְעִית אֲרֹד לְאַרְאֵלִי זִרְעִית אֲרֵאֵלִי:	17
18	These are the families of the sons of Gad according to those that were numbered of them, forty thousand and five hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־גָד לְפָקְדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשָּׁה מֵאוֹת: (ס) אֵלֶּה זִרְעֵית בְּנֵי גָד לְמִנְיֵיהֶן אַרְבָּעִין אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:	18
19	The sons of Judah: Er and Onan; and Er and Onan died in the land of Canaan.	בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְוֹנָן וְעֵר וְוֹנָן בָּאָרֶץ כְּנָעַן וּמֵת עֵר וּמֵת וֹנָן: בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְוֹנָן וְנִמְתָּ עֵר וְנִמְתָּ וֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:	19
20	And the sons of Judah after their families were: of Shelah, the family of the Shelanites; of Perez, the family of the Perezites; of Zerah, the family of the Zerahites.	וַיְהִי בְנֵי־יְהוּדָה לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשִׁלָּה מִשְׁפַּחַת הַשִּׁלְנִי לְפֶרֶץ מִשְׁפַּחַת הַפְּרָצִי לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזֶּרַחִי: וַהּוּ בְנֵי יְהוּדָה לְזִרְעֵיהֶן לְשִׁלָּה זִרְעִית שִׁלָּה לְפֶרֶץ זִרְעִית פֶּרֶץ לְזֶרַח זִרְעִית זֶרַח:	20
21	And the sons of Perez were: of Hezron, the family of the Hezronites; of Hamul, the family of the Hamulites.	וַיְהִי בְנֵי־פֶרֶץ לְחֶצְרוֹן מִשְׁפַּחַת הַחֲצֹרָנִי לְחַמוּל מִשְׁפַּחַת הַחַמּוּלִי: וַהּוּ בְנֵי פֶרֶץ לְחֶצְרוֹן זִרְעִית חֲצֹרוֹן לְחַמוּל זִרְעִית חַמוּל:	21
22	These are the families of Judah according to those that were numbered of them, threescore and sixteen thousand and five hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת יְהוּדָה לְפָקְדֵיהֶם שְׁשָׁה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וַחֲמִשָּׁה מֵאוֹת: (ס) אֵלֶּה זִרְעֵית יְהוּדָה לְמִנְיֵיהֶן שִׁבְעִין וְשָׁשָׁה אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:	22

ההר שמונה מסעות יש למפרע אלא שחזרו לאחוריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם והרגו מהם שבע משפחות ומצני לוי נפלו ארבע משפחות משפחת שמעי ועזיאל ומצני יסהר לא נמנו כאן אלא משפחת הקרחי והרביעית לא ידעתי מה היא. ורבי חנחמא (ויחי י) דרש שמתו במגפה דצדק בלעם אבל לפי החסרון שחסר משצט שמעון במנין זה ממנין הראשון שבמדבר סיני נראה שכל כ"ד אלק נפלו משצטו של שמעון:
(16) לאזני. אומר אני שזו משפחת אלכזון (בראשית מו, טז) ואיני יודע למה לא נקראת משפחתו על שמו:

23	The sons of Issachar after their families: of Tola, the family of the Tolaite; of Puvah, the family of the Punites;	בְּנֵי יִשָּׁשכָר לְמִשְׁפַּחְתָּם תּוֹלָע מִשְׁפַּחַת הַתּוֹלָעִי לְפִנָּה זָרְעִית תּוֹלָע לְפִנָּה זָרְעִית פִּנָּה:	23
24	of Jashub, the family of the Jashubites; of Shimron, the family of the Shimronites.	לְיִשׁוּב זָרְעִית יִשׁוּב לְשִׁמְרוֹן זָרְעִית שִׁמְרוֹן:	24
25	These are the families of Issachar according to those that were numbered of them, threescore and four thousand and three hundred.	אֵלֶּין זָרְעִית יִשָּׁשכָר לְמִנְיָנֵיהוֹן שְׁתֵּין וְאַרְבַּעַּא אֶלְפִין וְתֹלַת מֵאָה:	25
26	The sons of Zebulun after their families: of Sered, the family of the Seredites; of Elon, the family of the Elonites; of Jahleel, the family of the Jahleelites.	בְּנֵי זְבוּלֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְסֶרֶד מִשְׁפַּחַת הַסֶּרְדִּי לְאֵלֹן זָרְעִית סֶרֶד זָרְעִית אֵלֹן זָרְעִית אֵלֹן לְיַחֲלֵאל זָרְעִית יַחֲלֵאל:	26
27	These are the families of the Zebulunites according to those that were numbered of them, threescore thousand and five hundred.	אֵלֶּין זָרְעִית זְבוּלֹן לְמִנְיָנֵיהוֹן שְׁתֵּין אֶלְפִין וְחֲמִישׁ מֵאָה:	27
28	The sons of Joseph after their families: Manasseh and Ephraim.	בְּנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחְתָּם מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם:	28
29	The sons of Manasseh: of Machir, the family of the Machirites—and Machir begot Gilead; of Gilead, the family of the Gileadites.	בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת הַמַּכִּירִי וּמַכִּיר הוֹלִיד אֶת־גִּלְעָד וּמַכִּיר אֶת־גִּלְעָד גִּלְעָד זָרְעִית גִּלְעָד:	29
30	These are the sons of Gilead: of Iezer, the family of the Iezerites; of Helek, the family of the Helekites;	אֵלֶּין בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר זָרְעִית הָאִיעֶזְרִי לְחֵלֶק מִשְׁפַּחַת הָחֵלְקִי:	30

(24) לִישׁוּב. הוא יוצ האמור ציורדי מִזְרֵים (שם יג) כי כל המשפחות נקראו על שם יורדי מִזְרֵים. והנולדו משם והלכה לא נקראו המשפחות על שם חוץ ממשפחות אפרים ומנשה שנולדו כולם במִזְרֵים וארד ונעמן בני בלע בן בנימין ומנחם בן יסודו של רבי משה הדרשן שירדה אמן למִזְרֵים כשהיתה מעוברת מהם לכן נחלקו למשפחות כחֲזָרוֹן וחמול שהיו בני צנים ליהודה וחבר ומלכיאל שהיו בני צנים של אשר. ואם אגדה היא הרי טוֹבֵאֵם לאוֹ אומר אני שהיו לבלע בני צנים הרבה ומשנים הללו ארד ונעמן יצאה מכל א' משפחה רבה ונקראו תולדות שאר הצנים על שם בלע ותולדות השנים הללו נקראו על שם. וכן אני אומר בצני מכיר שנחלקו לז' משפחות אחת נקראת על שמו ואחת נקראת על שם גלעד בנו. ה' משפחות חסרו מבניו של בנימין כאן נתקיימה מקצת נבואת אמו שקראתו בן אוני (שם לה, יח) בן אנינוי ובפלגש בצבצה (שופטים כ) נתקיימה כולה. זו מנחם בן יסודו של רבי משה הדרשן:

31	and of Asriel, the family of the Asrielites; and of Shechem, the family of the Shechemites;	וְאַשְׁרֵיאל מִשְׁפַּחַת הָאֲשְׁרֵאֲלִי וְשִׁכֶם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁכְמִי: וְאַשְׁרֵיאל זְרַעִית אֲשְׁרֵיאל וְשִׁכֶם זְרַעִית שִׁכֶם:	31
32	and of Shemida, the family of the Shemidaite; and of Hephher, the family of the Hephherites.	וְשִׁמְיָדָע מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְיָדָעִי וְחֶפְרִי מִשְׁפַּחַת הַחֶפְרִי: וְשִׁמְיָדָע זְרַעִית שְׁמִידָע וְחֶפְרִי זְרַעִית חֶפֶר:	32
33	And Zelophehad the son of Hephher had no sons, but daughters; and the names of the daughters of Zelophehad were Mahlah, and Noah, Hoglah, Milcah, and Tirzah.	וְזִלְפֶּחֶד בֶּן־חֶפֶר לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְשֵׁם בָּנוֹת זִלְפֶּחֶד מַחֲלָה וְנוֹעַה חֲגִלָּה מִלְכָּה וְתִרְצָה: וְזִלְפֶּחֶד בֶּרֶךְ חֶפֶר לֹא הָיוּ לִיה בָּנִין אֱלֹהִין בָּנִין וְשֵׁם בָּנוֹת זִלְפֶּחֶד מַחֲלָה וְנוֹעַה חֲגִלָּה מִלְכָּה וְתִרְצָה:	33
34	These are the families of Manasseh; and they that were numbered of them were fifty and two thousand and seven hundred.'	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְחֲמִשִּׁים אָלֶף וְשֶׁבַע מֵאוֹת: (ס) אֵלֶּין זְרַעִית מְנַשֶּׁה וּמִנְיֵיהֶן חֲמִשִּׁין וְתַרְיִין אֲלָפִין וְשֶׁבַע מֵאוֹת:	34
35	These are the sons of Ephraim after their families: of Shuthelah, the family of the Shuthelahites; of Becher, the family of the Becherites; of Tahan, the family of the Tahanites.	אֵלֶּה בְנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפַּחָתָם לְשׁוֹתְלָח מִשְׁפַּחַת הַשְּׁתַּלְחִי לְבֶכֶר מִשְׁפַּחַת הַבְּכָרִי לְתַחַן מִשְׁפַּחַת הַתַּחְנִי: אֵלֶּין בְּנֵי אֶפְרַיִם לְזְרַעֲיָתָהוֹן לְשׁוֹתְלָח זְרַעִית שׁוֹתְלָח לְבֶכֶר זְרַעִית בְּכָר לְתַחַן זְרַעִית תַּחַן:	35
36	And these are the sons of Shuthelah: of Eran, the family of the Eranites.	וְאֵלֶּה בְּנֵי שׁוֹתְלָח לְעֶרָן מִשְׁפַּחַת הָעֶרְנִי: וְאֵלֶּין בְּנֵי שׁוֹתְלָח לְעֶרָן זְרַעִית עֶרָן:	36
37	These are the families of the sons of Ephraim according to those that were numbered of them, thirty and two thousand and five hundred. These are the sons of Joseph after their families.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְשָׁלֹשִׁים אָלֶף וְחֲמִשָּׁה מֵאוֹת אֵלֶּה בְנֵי־יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחָתָם: (ס) אֵלֶּין זְרַעִית בְּנֵי אֶפְרַיִם לְמִנְיֵיהֶן תְּלָתִין וְתַרְיִין אֲלָפִין וְחֲמִישׁ מֵאוֹת אֵלֶּין בְּנֵי יוֹסֵף לְזְרַעֲיָתָהוֹן:	37
38	The sons of Benjamin after their families: of Bela, the family of the Belaites; of Ashbel, the family of the Ashbelites; of Ahiram, the family of the Ahiramites;	בְּנֵי בְנִימֵן לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֶלַע מִשְׁפַּחַת הַבְּלָעִי לְאַשְׁבֵּל מִשְׁפַּחַת הָאֲשְׁבֵּלִי לְאַחִירָם מִשְׁפַּחַת הָאֲחִירָמִי: בְּנֵי בְנִימֵן לְזְרַעֲיָתָהוֹן לְבֶלַע זְרַעִית בְּלַע לְאַשְׁבֵּל זְרַעִית אֲשָׁבֵל לְאַחִירָם זְרַעִית אֲחִירָם:	38
39	of Shephupham, the family of the Shuphamites; of Hupham, the family of the Huphamites.	לְשׁוּפָם מִשְׁפַּחַת הַשׁוּפָמִי לְחוּפָם מִשְׁפַּחַת הַחוּפָמִי: זְרַעִית שׁוּפָם לְחוּפָם זְרַעִית חוּפָם:	39

(36) ואלה בני שותלח וגו'. שאר בני שותלח נקראו תולדותיהם על שם שותלח ומערן יצאה משפחה רבה ונקראת על שמו ונחשבו בני שותלח לשתי משפחות לא וחשוב ותמנא צפרשה זו חמשים ושבע משפחות ומבני לוי שמונה הרי ששים וחמש וזהו שנאמר (דברים 1, 1) כי אחת המעט וגו' ה"א מעט חמשה אחס חסרים ממשפחות כל העמים שהן שבעים אף זה הצנתי מיסודו של רבי משה הדורשן. אף הוצרכתי לפחות ולהוסיף צדדיו:

(38) לאחירם. הוא אחי (צראשית מו, כא) שירד למצרים ולפי שנקרא על שם יוסף שהיה אחיו ורם ממנו נקרא אחירם:

40	And the sons of Bela were Ard and Naaman; [of Ard,] the family of the Ardites; of Naaman, the family of the Naamites.	וַיְהִיו בְּנֵי-בֶלַע אֲרָד וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הָאֲרָדִי לְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמִי:	40
41	These are the sons of Benjamin after their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and six hundred.	אֵלֶּה בְּנֵי-בִנְיָמִן לְמִשְׁפַּחֹתָם וּמִנִּגְדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וָאַרְבָּעִים אַלֶּף וָשֵׁשׁ מֵאוֹת: (ס)	41
42	These are the sons of Dan after their families: of Shuham, the family of the Shuhamites. These are the families of Dan after their families.	אֵלֶּה בְּנֵי-דָן לְמִשְׁפַּחֹתָם לְשׁוֹחֵם מִשְׁפַּחַת הַשׁוֹחָמִי אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת דָּן לְמִשְׁפַּחֹתָם:	42
43	All the families of the Shuhamites, according to those that were numbered of them, were threescore and four thousand and four hundred. .	כָּל-מִשְׁפַּחַת הַשׁוֹחָמִי לִפְקֻדֵיהֶם אַרְבַּעַה וָשִׁשִּׁים אַלֶּף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (ס)	43
44	The sons of Asher after their families: of Imnah, the family of the Imnites; of Ishvi, the family of the Ishvites; of Beriah, the family of the Beriites.	בְּנֵי אָשֶׁר לְמִשְׁפַּחֹתָם לִיִּמְנָה מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה לִישְׁוִי מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁוִי לְבִרְיָעָה מִשְׁפַּחַת הַבִּרְיָעִי:	44
45	Of the sons of Beriah: of Heber, the family of the Heberites; of Malchiel, the family of the Malchielites.	לְבִנֵי בִרְיָעָה לְחֶבֶר מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרִי לְמַלְכִּיָּאל מִשְׁפַּחַת הַמַּלְכִּיָּאֵלִי:	45
46	And the name of the daughter of Asher was Serah.	וְשֵׁם בֵּת-אָשֶׁר שֶׁרָח:	46
47	These are the families of the sons of Asher according to those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי-אָשֶׁר לִפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אַלֶּף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (ס)	47
48	The sons of Naphtali after their families: of Jahzeel, the family of the Jahzeelites; of Guni, the family of the Gunites;	בְּנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפַּחֹתָם לְיַחְצָאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחְצָאֵלִי לְגֻנִי מִשְׁפַּחַת הַגֻּנִי:	48
49	of Jezer, the family of the Jezerites; of Shillem, the family of the Shillemites.	לְיֶזֶר מִשְׁפַּחַת הַיֶּזְרִי לְשִׁלֵּם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁלְמִי:	49

(39) שפופם. הוא מופיע (נראשית שס) על שם שהיה יוסף שפוף צין האומות:

(42) לשוחם. הוא חושים (שס כג):

(46) ושם בת אשר שרח. לפי שהיתה קיימת צחיים מנאה כאן (סוטה יג, א):

50	These are the families of Naphtali according to their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and four hundred.	אלה משפחות נפתלי אליו זרעית נפתלי למשפחתם ופקדיהם חמשה וארבעים אלף וארבע מאות: וארבע אלפין וארבע מאה:	50
51	These are they that were numbered of the children of Israel, six hundred thousand and a thousand and seven hundred and thirty.	אלה פקודי בני ישראל שש מאות אלף ואלף שבע מאות ושלשים: (פ) אליו מניני בני ישראל שית מאה וחד אלפין שבע מאה ותלתין:	51
52	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וידבר יהוה אל משה לאמר: ומליל יי עם משה למימר:	שלישי כג
53	'Unto these the land shall be divided for an inheritance according to the number of names.	לאלה תחלק הארץ בנחלה במספר שמות: לאליו תתפליג ארעא באחסנא במנין שמון:	53
54	To the more thou shalt give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; to each one according to those that were numbered of it shall its inheritance be given.	לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעט נחלתו איש לפי פקדיו יתן נחלתו: לסגיא תסגון אחסנתהון ולזעירי תזערון אחסנתהון גבר לפום מנינהו תתיהב אחסנתיה:	54
55	Notwithstanding the land shall be divided by lot; according to the names of the tribes of their fathers they shall inherit.	אך בגורל יחלק את הארץ לשמות משות אבותם ינחלו: ברם בעדבא תתפליג ארעא לשמהת שבטי אבותהון יחסגון:	55
56	According to the lot shall their inheritance be divided between the more and the fewer.	על פי הגורל תחלק נחלתו בין רב למעט: (ס) אליו סגיא לזעירי: אחסנתהון בין סגיא לזעירי:	56

(53) לאלה תחלק הארץ. ולא לפחותים מן עשרים אף על פי שבאו לכלל עשרים בטרם חלוק הארץ שהרי שבע שנים כשזו ושבע חלקו לא נטלו חלק בארץ אלא אלו שש מאות אלף ואלף ואם היה לאחד מהם ששה בנים לא נטלו אלא חלק אחיהם לבדו (ספרי קלז. ז"צ קיז, ח):

(54) לרב תרבה נחלתו. לשבט שהיה מרובה באוכלוסין נתנו חלק רב ואף על פי שלא היו החלקים שוים שהרי הכל לפי רצוי השבט חלקו החלקים לא עשו אלא על ידי גורל והגורל היה על פי רוח הקודש כמו שמפורש בצבא בתרא (קכב, ח) אלעזר הכהן היה מלוש צאורים ותומים ואומר ברוח הקודש אם שבט פלוני עולה תחום פלוני עולה עמו והשבטים היו כתוצים ז"צ פתקין וי"צ גבולים ז"צ פתקין וכללו בקלפי והנשיא מכניס ידו לתוכה ונוטל שני פתקין עולה זידו פתק של שם שבטו ופתק של גבול המפורש לו והגורל עצמו היה צווח ואומר אני הגורל עליתי לגבול פלוני לשבט פלוני שנאמר על פי הגורל ולא נחלקה הארץ צמדה לפי שיש גבול משובח מחברו אלא בשומא בית כור רע כנגד בית סאה טוב הכל לפי הדמים (תנחומא ו):

(55) לשמות משות אבותם. אלו יוצאי מצרים (ז"צ קיז, ח) שנה הכתוב נחלה זו מכל הנחלות שבתורה שכל הנחלות החיים יורשים את המתים וכאן מתים יורשים את החיים. כיצד שני אחים מיוצאי מצרים שהיו להם בנים צבאי הארץ לזה אחד ולזה שלשה. האחד נטל חלק אחד והשלשה נטלו שלשה שנאמר לאלה תחלק הארץ חזרה נחלתן אצל אחי אביהן וחלקו הכל בשוה. וזה שנאמר לשמות משות אבותם ינחלו. שאחר שנטלו הבנים חלקיה לפי האצות שיצאו ממצרים ואלו מתחלה חלקיה למנין יוצאי מצרים לא היו נוטלין אלו הד' אלא שני חלקים עכשיו נטלו ד' חלקים: אך בגורל. יצאו יהושע וכלב וכן הוא אומר (שופטים א, כ) ויתנו לכלב את חזרון כאשר דבר משה ואומר (יהושע יט, ג) על פי ה' נתנו לו את העיר אשר שאל (ז"צ קכב, ח): משות אבותם. יצאו גרים ועבדים (ספרי קלז):

57	And these are they that were numbered of the Levites after their families: of Gershon, the family of the Gershonites; of Kohath, the family of the Kohathites; of Merari, the family of the Merarites.	וְאֵלֶּה פְּקוּדֵי הַלְוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַגִּרְשֹׁנִי לְקָהָת מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי לְמֶרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמֶּרָרִי:	57
58	These are the families of Levi: the family of the Libnites, the family of the Hebronites, the family of the Mahlites, the family of the Mushites, the family of the Korahites. And Kohath begot Amram.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת לְוִי מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלִי מִשְׁפַּחַת הַמוּשִׁי מִשְׁפַּחַת הַקֹּרְחִי וְקָהָת הוֹלִיד אֶת־עַמְרָם:	58
59	And the name of Amram's wife was Jochebed, the daughter of Levi, who was born to Levi in Egypt; and she bore unto Amram Aaron and Moses, and Miriam their sister.	וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ עַמְרָם יוֹכְבֵד בַּת לְוִי אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵוִי בְּמִצְרַיִם וְתָלַד לְעַמְרָם אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־מִרְיָם אֲחֹתָם:	59
60	And unto Aaron were born Nadab and Abihu, Eleazar and Ithamar.	וַיִּלְדוּ לְאַהֲרֹן אֶת־נָדָב וְאֶת־אֲבִיהוּא אֶת־אֶלְעָזָר וְאֶת־אִיתָמָר:	60
61	And Nadab and Abihu died, when they offered strange fire before the LORD.	וַיָּמָת נָדָב וְאֲבִיהוּא בְּהִקְרִיבָם אֶש־זָרָה לִפְנֵי יְהוָה:	61
62	And they that were numbered of them were twenty and three thousand, every male from a month old and upward; for they were not numbered among the children of Israel, because there was no inheritance given them among the children of Israel.	וַיְהִי פְּקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעְלָה כִּי לֹא הִתְּפַקְדּוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־נָתַן לָהֶם נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	62
63	These are they that were numbered by Moses and Eleazar the priest, who numbered the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדּוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרִיחוֹ:	63

(56) על פי הגורל. הגורל היה מדבר כמו שפירשתי. מגיד שנתחלקה צרוח הקודש. לכן נאמר על פי ה':

(58) אלה משפחת לוי. חסר כאן משפחת השמעוני והעזראלי וקצת מן היזרי:

(59) אשר ילדה אתה ללוי. אשמו ילדה במצרים [ילדה במצרים] ואין הורחה במצרים. כשנכנסו לתוך החומה ילדה והיא השלימה מנין השבעים. שהרי בפרטן אי אתה מוצא אלא ששים ותשע (סוטה יב, א):

(62) כי לא התפקדו בתוך בני ישראל. להיות נמנין בני עשרים שנה ומה טעם: כי לא נתן להם נחלה. והנמנין מנין עשרים שנה היו בני נחלה שנאמר איש לפי פקודיו יותן נחלתו:

64	<p>But among these there was not a man of them that were numbered by Moses and Aaron the priest, who numbered the children of Israel in the wilderness of Sinai.</p>	<p>ובאלה לא היה איש מפקודי משה ואהרן הכהן אשר פקדו את בני ישראל במדבר סיני:</p>	64
65	<p>For the LORD had said of them: 'They shall surely die in the wilderness.' And there was not left a man of them, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.</p>	<p>כִּי־אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת יָמוּתוּ בַּמִּדְבָּר וְלֹא־נֹתַר מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־כָּלָב בֶּן־יִפְנֶה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון:</p>	65
XXVII	<p>Then drew near the daughters of Zelophehad, the son of Hepher, the son of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of Manasseh the son of Joseph; and these are the names of his daughters: Mahlah, Noah, and Hoglah, and Milcah, and Tirzah.</p>	<p>וַתִּקְרְבֵנָה בָנוֹת צִלְפָּחַד בֶּן־חֶפֶר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לְזִרְעֵי מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף וְאֵלֶּיּוֹן שְׁמֹת בָנוֹתָיו מַחֲלָה נָעֳה וְחֹגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה:</p>	XXVII
2	<p>And they stood before Moses, and before Eleazar the priest, and before the princes and all the congregation, at the door of the tent of meeting, saying:</p>	<p>וַתַּעֲמִדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי הַנְּשִׂאִים וְכָל־הָעֵדָה פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לֵאמֹר:</p>	2
3	<p>'Our father died in the wilderness, and he was not among the company of them that gathered themselves together against the LORD in the company of Korah, but he died in his own sin; and he had no sons.</p>	<p>אֲבִינוֹ מָת בַּמִּדְבָּר וְהוּא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנוֹעֲדִים עַל־יְהוָה בַּעֲדַת־קֹרַח כִּי־בָחַטְאוּ מֵת וּבָנִים לֹא־הָיוּ לוֹ:</p>	3

(64) ובאלה לא היה איש וגו'. אבל על הנשים לא נגזרה גזרת המרגלים. לפי שהן היו מחזקות את הארץ. האנשים אומרים (במדבר יד, ד) נתנה ראש ונשובה מצרימה. והנשים אומרות (להלן כז, ד) תנה לנו אחוזה. לכך נסמכה פרשת צנות ללפחד לכאן:

(1) למשפחת מנשה בן יוסף. למה נאמר והלא כבר נאמר בן מנשה אלא לומר לך יוסף חזב את הארץ שנאמר (צראשית ג, כה) והעליתם את עצמותי וגו' וצבותיו חזבו את הארץ שנאמר תנה לנו אחוזה. וללמדך שהיו כולם זדיקים שכל מי שמעשיו ומעשה אבותיו ופרט לך הכתוב באחד מהם ליחסו לשבח הרי זה זדיק בן זדיק. ואם יחסו לגנאי כגון (מ"ב כה, כה) בא ישמעאל בן נתניה בן אלישמע בידוע שכל הנזכרים עמו רשעים היו (ספרי שם): מחלה בעה וגו'. ולהלן הוא אומר (במדבר לו, יא) ותהינה מחלה תרצה. מגיד שכולן שקולות זו כזו לפיכך שנה את סדרן (ספרי שם):

(2) לפני משה ולפני אלעזר. מגיד שלא עמדו לפניו אלא בשנת הארבעים אחר שמת אהרן (שם): לפני משה. ואחר כך לפני אלעזר אפשר אם משה לא ידע אלעזר יודע אלא סרס המקרא ודרשהו דברי רבי יאשיה אבא חנן משום רבי אלעזר אומר צבית המדרש היו יושבים ועמדו לפני כולם (ב"ב קיט, ב. ספרי שם):

(3) והוא לא היה וגו'. לפי שהיו צאות לומר בחטאו מת נזקקו לומר לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח שהיו על הקב"ה אלא בחטאו לצדו מת ולא החטיא את אחרים עמו רבי עקיבא אומר מקושש עזים היה ורבי שמעון אומר מן המעפילים היה (ב"ב קיט, ב. ספרי שם. שבת לו, ב. לו, א):

- 4 Why should the name of our father be done away from among his family, because he had no son? Give unto us a possession among the brethren of our father.
- 4 לָמָּה יִגְרַע שֵׁם־אֲבִינוֹ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תְּנֶה־לָּנוּ אֲחִיָּה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִינוֹ: לָמָּה יִתְמַנַּע שְׁמָא דְאַבְינָא מִגּוֹ זְרַעִיתִיה אַרִי לִית לִיה בֶּר תֵּב לָנָא אַחְסָנָא בְּגוֹ אֲחֵי אֲבִינָא:
- 5 And Moses brought their cause before the LORD.
- 5 וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְהוָה: (פ)
- 5 וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְהוָה: (פ)
- 6 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 6 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:
- 7 "The daughters of Zelophehad speak right: thou shalt surely give them a possession of an inheritance among their father's brethren; and thou shalt cause the inheritance of their father to pass unto them.
- 7 כֹּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבִרְתִּי נָתַן תַּתָּן לָהֶם אֲחֻזַּת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶם וְהִעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן:
- 7 יֵאוֹת בָּנוֹת צִלְפַּחַד מִמִּלְלָן מִתָּן תַּתָּן לָהֶן אֲחֻזַּת אַחְסָנָא בְּגוֹ אֲחֵי אֲבִיהֶן וְהִעֲבַר יֵת אַחְסָנָת אֲבִיהֶן לָהֶן:
- 8 And thou shalt speak unto the children of Israel, saying: If a man die, and have no son, then ye shall cause his inheritance to pass unto his daughter.
- 8 וְאַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבַּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי־יָמוּת וּבֶן אֵין לוֹ וְהִעֲבַרְתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבָתּוֹ:
- 8 וְעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּמַלִּיל לְמִימַר גְּבֵר אַרִי יָמוּת וְבֵר לִית לִיה וְהִעֲבִירוֹן יֵת אַחְסָנִיתִיה לְבִרְתִּיה:
- 9 And if he have no daughter, then ye shall give his inheritance unto his brethren.
- 9 וְאִם־אֵין לוֹ בֵּת וְנָתַתֶּם אֹת־נַחֲלָתוֹ לְאֲחָיו:
- 9 וְאִם לִית לִיה בִּרְתָּא וְתַתָּנוֹן יֵת אַחְסָנִיתִיה לְאֲחֹהֵי:
- 10 And if he have no brethren, then ye shall give his inheritance unto his father's brethren.
- 10 וְאִם־אֵין לוֹ אֲחִים וְנָתַתֶּם אֹת־נַחֲלָתוֹ לְאֲחֵי אֲבִיו:
- 10 וְאִם לִית לִיה אֲחִין וְתַתָּנוֹן יֵת אַחְסָנִיתִיה לְאֲחֵי אֲבִיהֵי:

(4) לָמָּה יִגְרַע שֵׁם אֲבִינוֹ. אֲנוּ צִמְקוֹס בֶּן עֹמֵדוֹת וְאִם אֵין הַנִּקְצוֹת חֲשׂוֹצוֹת זֶרַע תַּחֲסֹס אֲמִנוּ לִיצֵס (צ"צ קיט, ז): כִּי אֵין לוֹ בֶּן. הֵא אִם הִיָּה לוֹ בֶּן לֹא הִיָּה חֲשׂוֹצוֹת כְּלוּם. מַגִּיד שְׁחֻמִּיּוֹת הִיָּה:

(5) וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטָן. נִתְעַלְמָה הַלְכָה מִמֶּנּוּ וְכֹאן נִפְרַע עַל שְׁנֵטֶל עֵטְרָה לֹמֵר (דְּצִרִים א, יז) וְהַדְּבָר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּסֶם תִּקְרִיבֹן אֵלַי. דְּבָר אַחֵר רֹאיוֹהִי הִיָּתָה פִּרְשָׁה זֹו לְהַכְתִּיב עַל יְדֵי מֹשֶׁה אֲלֵא שֹׁכֵי צְנוּת לְפַחַד וּנְחֻצָּה עַל יֶדֶן (סְנֵה דְרִין ח, א):

(7) כֹּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבִרְתִּי. כְּתֻבָּה פִּרְשָׁה זֹו לְפָנֵי צִמְרוֹס (סְפָרִי קֶלֶד) מַגִּיד שְׁרָאֲתָה עֵינִן מֵה שְׁלֹא רֹאֲתָה עֵינֵי שֶׁל מֹשֶׁה: כֹּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבִרְתִּי. יִפֶּה תִּצְעוּ. אֲשֶׁרִי אֲדַם שְׁהַקְצִיָּה מוֹדֵה לְדְצִרִיו (שס): נָתַן תַּתָּן. שְׁנֵי חֲלָקִים, חֲלָק אֲצִיָּהֵן שֶׁהִיָּה מִיּוֹאֲצִי מִזְרִים וְחֲלָקוֹ עִם אֲחֵיו צִנְכָסִי חֲפֵר (צ"צ קיח, ז. סְפָרִי שס): וְהִעֲבַרְתָּ. לְשׁוֹן הִעֲבַרְתָּ (ס"א עֲבָרָה) הוּא צִמִּי שֶׁאֵינוֹ מִנִּיחַ בֶּן לְיֹורְשׁוֹ (צ"צ קטז, א). דְּבָר אַחֵר עַל שֶׁם שֶׁהָיָה מִעֲבָרָה נִחְלָה מִשְׁבָּט לְשִׁבְט שְׁנֵה וְעֵלָה יֹורְשִׁין אֹתָהּ. שְׁלֹא תִּסְבֹּב נִחְלָה לֹא נִטְוֶה אֲלֵא לְאוֹתוֹ הַדּוֹר צִלְצֵד (שס קכ, א) וְכֵן וְהִעֲבַרְתָּם אֶת נִחְלָתוֹ לְבָתּוֹ. כְּכֹלֵן הוּא אֹמֵר וְנִתְחַס וְצִבָּת הוּא אֹמֵר וְהִעֲבַרְתָּם (שס קמז, א):

<p>And if his father have no brethren, then ye shall give his inheritance unto his kinsman that is next to him of his family, and he shall possess it. And it shall be unto the children of Israel a statute of judgment, as the LORD commanded Moses.</p>	<p>וְאִם־אֵין אֲחִים לְאָבִיו וַיִּנְתְּתֶם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְשֹׂאֲרֵי הַקָּרֵב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וַיִּרְשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־ מֹשֶׁה: (ב)</p>	<p>11</p>
<p>And the LORD said unto Moses: 'Get thee up into this mountain of Abarim, and behold the land which I have given unto the children of Israel.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֶה אֶל־הָר הָעֲבָרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>12</p>
<p>And when thou hast seen it, thou also shalt be gathered unto thy people, as Aaron thy brother was gathered;</p>	<p>וּרְאִיתָהּ אֹתָהּ וְנֹאסַפְתָּ אֶל־ עַמִּיךָ גַּם־אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר נֹאסַף אַהֲרֹן אָחִיד:</p>	<p>13</p>
<p>because ye rebelled against My commandment in the wilderness of Zin, in the strife of the congregation, to sanctify Me at the waters before their eyes.'—These are the waters of Meribath-kadesh in the wilderness of Zin.—</p>	<p>כַּאֲשֶׁר מָרִיתֶם פִּי בַּמִּדְבָּר־ צֵן בַּמְרִיבָת הַעֵדָה לְהַקְדִּישָׁנִי בַּמַּיִם לְעֵינֵיהֶם הֵם מִי־מְרִיבָת קָדֵשׁ מִדְבָּר־צֵן: (ג)</p>	<p>14</p>
<p>And Moses spoke unto the LORD, saying:</p>	<p>וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר:</p>	<p>כד</p>
<p>'Let the LORD, the God of the spirits of all flesh, set a man over the congregation,</p>	<p>וַיִּפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי הָרוּחַת לְכָל־בָּשָׂר אִישׁ עַל־הָעֵדָה:</p>	<p>16</p>

- (11) לשארו הקרב אליו ממשפחתו. ואין משפחה קרויה אלא משפחת האב (ספרי שם. ז"ב קט, ז):
- (12) עלה אל הר העברים. למה נסמכה לכאן כיון שאמר הקב"ה נתן חתן להם אמר אותי זה המקום להנחיל שמה הותרה הגזירה ואכנס לארץ אמר לו הקב"ה גזרתי במקומה עומדת (במדבר רבה. תנחומא ט) דבר אחר כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן שמה ואמר כמדומה שהותר לי נדרי משל למלך שגזר על בניו שלא יכנס לפתח פלטין שלו נכנס לשער והוא אחרי לחר והוא אחרי לטרקלין והוא אחרי כיון שצא ליכנס לקיטון אמר לו בני מכאן ואילך אחת אסור ליכנס (ספרי שם):
- (13) כאשר נאסף אהרן אחיד. מכאן שנתאווה משה למיתתו של אהרן (שם קלו). דבר אחר אין אחת טוב ממנו. (דברים לב, נא) על אשר לא קדשתם. הא אם קדשתם אותי עדיין לא הגיע זמנכם להפטור (תנחומא ט. ספרי קלו). ככל מקום שכתב מיתתם כתב סרחונם לפי שגזירה גזרה על דור המדבר למות במדבר צעון שלא האמינו לכך בקש משה שיכתב סרחונו שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה משל לשתי נשים שלוקות צבית דין אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית וכו' אף כאן ככל מקום שהזכיר מיתתו הזכיר סרחונם להודיע שלא היתה צהא אלא זו בלבד (יומא פ. ספרי שם):
- (14) הם מי מריבת קדש. הם לזכרם אין צהא עון אחר. דבר אחר הם שהמרו במרה הם היו שהמרו צים סוף הם עצמם שהמרו במדבר קן:
- (15) וידבר משה אל ה' וגו'. להודיע שזכרן של נדיקים שכשנפטרו מן העולם מניחין לרכון ועוסקין בצרכי נצור (ספרי קלח). לאמר. אמר לו השיבני אם אחת ממנה להם פרנס אם לאו (שם):

17	who may go out before them, and who may come in before them, and who may lead them out, and who may bring them in; that the congregation of the LORD be not as sheep which have no shepherd.	אֲשֶׁר־יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יְבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֵדֶת יְהוָה כְּצֹאן אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם רֹעֶה:	17
18	And the LORD said unto Moses: "Take thee Joshua the son of Nun, a man in whom is spirit, and lay thy hand upon him;	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה סֹב לְךָ יְתָּ וְהוֹשֵׁעַ בֶּר נֹון גִּבֹּר דְּרוּחַ נְבוּאָה בֵּיה וְתַסְמוּךְ יְתָּ יָדְךָ עָלָיו:	18
19	and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation; and give him a charge in their sight.	וְהַעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי כָל־הָעֵדָה וְצִוִּיתָהוּ אֹתוֹ לְעִיְיָהֶם:	19
20	And thou shalt put of thy honour upon him, that all the congregation of the children of Israel may hearken.	וְנָתַתָּה מִהוֹדְךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָל־עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	20
21	And he shall stand before Eleazar the priest, who shall inquire for him by the judgment of the Urim before the LORD; at his word shall they go out, and at his word they shall come in, both he, and all the children of Israel with him, even all the congregation.	וּלְפָנֵי אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׁאֵל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לִפְנֵי יְהוָה עַל־פִּיו יֵצְאוּ וְעַל־פִּיו יָבֹאוּ הוּא וְכָל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל־הָעֵדָה:	21

(16) יפקד ה'. כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת ללפחד לבנותיו אמר הגיע שעה שאתצע כרכי שיירשו בני את גדולתי. אמר לו הקד"ה לא כך עלתה במחשבה לפני. כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל. וזהו שאמר שלמה (משלי כז, יח) נוצר תאנה יאכל פריה (במ"ר. תנחומא יא): אלהי הרוחות. למה נאמר אמר לפניו רצונו של עולם גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד ואינן דומין זה לזה מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו (שם י):

(17) אשר יצא לפניהם. לא כדרך מלכי האומות שיושבים בצתיים ומשלחין את חיילותיהם למלחמה אלא כמו שעשיתי אני שנלחמתי בסיוחן ועוג שנאמר (במדבר כא, לד) אל תירא אותם. וכדרך שעשה יהושע שנאמר (יהושע ה, יג) וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה וגו'. וכן דוד הוא אומר (ש"א יח, טז) כי הוא יוצא וצא לפניו. יוצא צראש ונכנס צראש (ספרי קלט): ואשר יוציאם. צוכיותיו: ואשר יביאם. צוכיותיו (שם). דבר אחר שלא תעשה לו כדרך שאתה עושה לי. שאיני מכניסן לארץ (במ"ר כא, טו):

(18) קח לך. קחנו דבצרים אשריך שזכית להנהיג בניו של מקום (ספרי קמא): לך. את שצדוק לך את זה אתה מכיר (שם קמ): אשר רוח בו. כאשר שאלת שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד (שם): וסמכת את ירך עליו. תן לו מתורגמן שידרוש בחיין. שלא יאמרו עליו לא היה לו להרים ראש צימי משה (שם):

(19) וצויתיה אותו. על ישראל דע שטרנחין הם סרצנים הם על מנת שתקבל עליך (שם בהעלתך זא):

(20) ונתתה מהודך עליו. זה קירון עור פנים: מהודך. ולא כל הודך נמנינו למדין פני משה כחמה פני יהושע כלבנה (ספרי קמ. ז"צ עה, א): למען ישמעו כל עדת בני ישראל. שיהיו נוהגין צו כבוד ויראה כדרך שנוהגין צך:

(21) ולפני אלעזר הכהן יעמד. הרי שאלתך שאלת שאין הכבוד הזה זו (ס"א נוטל) מצית אצבך שאף יהושע יאה צריך לאלעזר (במ"ר כא, טו): ושאל לו. כשיטערך לזאת למלחמה: על פיו. של אלעזר: וכל העדה. סנהדרין (יומא עג. סנהדרין טז, א):

22	And Moses did as the LORD commanded him; and he took Joshua, and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֵדְהוּ לִפְנֵי אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי כָל־הָעֵדָה:	22
23	And he laid his hands upon him, and gave him a charge, as the LORD spoke by the hand of Moses.	וַיִּסְמְךָ אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיְצַוְהוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:	23
XXVIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	חמישי
2	Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season.	צֹו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קֹרְבָנִי לַחֲמִי לַאֲשִׁי רִיחַ נִיחֹחַי תִּשְׁמְרוּ לִהְקָרִיב לִי בְמוֹעָדוֹ:	2
3	And thou shalt say unto them: This is the offering made by fire which ye shall bring unto the LORD: he-lambs of the first year without blemish, two day by day, for a continual burnt-offering.	וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאֹשֶׁה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַיהוָה כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עַל־הַתָּמִיד:	3
4	The one lamb shalt thou offer in the morning, and the other lamb shalt thou offer at dusk;	אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֹּקֶר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין־הָעֶרְבִים:	4
5	and the tenth part of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with the fourth part of a hin of beaten oil.	וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֶלֶת לַמִּנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כֶּתִית רְבִיעִית הֶהָיִן:	5

- (22) ויקח את יהושע. לקחו צדצרים והודיעו מתן שכר פרנסי ישראל לעולם הצא (ספרי קמא):
- (23) ויסמך את ידיו. צעין יפה יותר ויותר ממה שננטווה. שהקצ"ה אמר לו וסמכת את ידך והוא עשה צשתי ידיו ועשאו ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמתו צעין יפה (שם): כאשר דבר ה'. אף לענין ההוד נתן מהודו עליו:
- (2) צו את בני ישראל. מה אמור למעלה יפקוד ה'. אמר לו הקצ"ה עד שאתה מזוני על בני צוה את בני עלי. משל לצת מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיתה מפקדת לצעלה על צניה וכו' כדאיתא בספרי (קמז): קרבני. זה הדם (שם): לחמי. אלו אימורין וכן הוא אומר (ויקרא ג, טז) והקטירם הכהן המזבחה לחם אשה: לאשי. הנתנין לאשי מזבחי: תשמרו. שיהיו כהנים ולוים וישראלים עומדין על גציו מכאן למדו וסקנו מעמדות (ספרי שם. תענית כז, א): במועדו. בכל יום הוא מועד התמידים:
- (3) ואמרת להם. אזהרה לבית דין (ספרי שם): שנים ליום. כפשוטו ועיקרו צא ללמד שיהיו נשחטין כנגד היום תמיד של שחר צמערצ ושל צין הערצים צמורחן של טבעות (שם. יומא סז):
- (4) את הכבש אחד. אף על פי שכבר נאמר צפרשת ואחת תלואה (שמות כט, לח) וזה אשר תעשה וגו' היא היתה אזהרה לימי המלוואים וכאן צוה לדורות:
- (5) סלת למנחה. מנחת נסכים:

<p>6 It is a continual burnt-offering, which was offered in mount Sinai, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.</p>	<p>עֶלֶת תָּמִיד הָעֲשִׂיָה בְּתֹר סִינַי בְּשִׁוְרָא דְּסִינַי לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קוֹרְבָנָא קָדָם יי:</p>	<p>6 עֶלֶת תָּמִיד הָעֲשִׂיָה בְּתֹר סִינַי לְרִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה:</p>
<p>7 And the drink-offering thereof shall be the fourth part of a hin for the one lamb; in the holy place shalt thou pour out a drink-offering of strong drink unto the LORD.</p>	<p>וְנִסְכָּהּ רְבִיעִתָּהּ הִינָּה לְאַמְרָא חֹד בְּקוֹדֶשׁ אֵתְנִסְךָ נִסְךָ דְּחִמְרָא עֵתִיק קָדָם יי:</p>	<p>7 וְנִסְכּוֹ רְבִיעִתַּת הַחֵיִן לִכְבֶּשֶׁת הָאֶחָד בְּקֹדֶשׁ הַסֵּךְ נִסְךְ שֶׁכֶר לַיהוָה:</p>
<p>8 And the other lamb shalt thou present at dusk; as the meal-offering of the morning, and as the drink-offering thereof, thou shalt present it, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>וְיֵת אֲמָרָא תִּנְיָנָא תַעֲבִיד בֵּין שְׁמַשְׁיָא כְּמִנְחַת צִפְרָא וְכִנְסָכֶיהָ תַעֲבִיד קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי:</p>	<p>8 וְאֵת הַכְּבֶשֶׁת הַשְּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֵבִים כְּמִנְחַת הַבֶּקָר וְכִנְסָכֹהּ תַעֲשֶׂה אֲשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: (פ)</p>
<p>9 And on the sabbath day two he-lambs of the first year without blemish, and two tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, and the drink-offering thereof.</p>	<p>וּבְיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא תִּרְיִן אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁלָמִין וְתִרְיִן עֲשָׂרוֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח וְנִסְכָּהּ:</p>	<p>9 וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי-כְבָשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה תָּמִימִם וּשְׁנֵי עֲשָׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וְנִסְכּוֹ:</p>
<p>10 This is the burnt-offering of every sabbath, beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.</p>	<p>עֶלֶת שַׁבָּת תַּתְּעִבִיד בְּשַׁבָּא עַל עֶלֶת תְּדִירָא וְנִסְכָּהּ:</p>	<p>10 עֶלֶת שַׁבָּת בְּשַׁבְּתוֹ עַל-עֶלֶת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ: (פ)</p>
<p>11 And in your new moons ye shall present a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;</p>	<p>וּבְרִישֵׁי יָרְחִיכּוֹן תִּקְרִיבוּ עֲלֵתָא קָדָם יי תוֹרֵי בְנֵי תוֹרֵי תִרְיִן וְדָכֵר חֹד אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁבַע שְׁלָמִין:</p>	<p>11 וּבִרְאשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בֶקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תָּמִימִם:</p>
<p>12 and three tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for each bullock; and two tenth parts of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for the one ram;</p>	<p>וּתְלָתָא עֲשָׂרוֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְתוֹרָא חֹד וְתִרְיִן עֲשָׂרוֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְדָכֵרָא חֹד:</p>	<p>12 וּשְׁלֹשָׁה עֲשָׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לִפְרָא הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֲשָׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְאֵיל הָאֶחָד:</p>

- (6) העשיה בהר סיני. כמותן שנעשו צימי המלוואים. דבר אחר העשויה זהר סיני הקיס עולת תמיד לעולת הר סיני אותה שנתקדשה לפני מתן תורה שכתוב זה (שמות כד, 1) וישם באגנות מלמד שטעונה כלי (תו"כ לו פי"ח, ה):
- (7) ונסכו. יין: בקדש הסך. על המזבח יתנסכו (ספרי): נסך שכר. יין המשכר פרט ליין מגתו (ז"ז, א):
- (8) ריח ניחח. נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני (ספרי קמג):
- (10) עלת שבת בשבתו. ולא עולת שבת אחרת הרי שלא הקריב בשבת זו שומע אני יקריב שתיים לשבת הבאה תלמוד לומר בשבתו מגיד שאם עבר יומו בטל קרבנו (שם קמד): על עלת התמיד. אלו מוספין לצד אותן שני כבשים של עולת התמיד ומגיד שאין קרבין אלא בין שני התמידין וכן בכל המוספין נאמר על עולת התמיד לתלמוד זה (ספרי שם):

13	and a several tenth part of fine flour mingled with oil for a meal-offering unto every lamb; for a burnt-offering of a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.	וְעֹשְׂרֹן עֶשְׂרֹן סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לִפְּשֵׁי הָאֶחָד עָלֶיהָ רֵיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה:	וְעֹשְׂרֹן עֶשְׂרֹן סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לִפְּשֵׁי הָאֶחָד עָלֶיהָ רֵיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה:
14	And their drink-offerings shall be half a hin of wine for a bullock, and the third part of a hin for the ram, and the fourth part of a hin for a lamb. This is the burnt-offering of every new moon throughout the months of the year.	וְנִסְכֵיהֶם חֲצִי הַהֵין יִהְיֶה לַפָּר וּשְׁלִישֵׁת הַהֵין לְאִיל וּרְבִיעֵת הַהֵין לִפְּשֵׁי יָן זֹאת עֹלֹת חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה:	וְנִסְכֵיהֶם חֲצִי הַהֵין יִהְיֶה לַפָּר וּשְׁלִישֵׁת הַהֵין לְאִיל וּרְבִיעֵת הַהֵין לִפְּשֵׁי יָן זֹאת עֹלֹת חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה:
15	And one he-goat for a sin-offering unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.	וְשֹׁעִיר עֲזִים אֶחָד לַחֲטָאת לַיהוָה עַל-עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: (ס)	וְשֹׁעִיר עֲזִים אֶחָד לַחֲטָאת לַיהוָה עַל-עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: (ס)
16	And in the first month, on the fourteenth day of the month, is the LORD's passover.	וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא פִּסְחָא קָדָם יְיָ:	וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ פִּסַּח לַיהוָה:
17	And on the fifteenth day of this month shall be a feast; seven days shall unleavened bread be eaten.	וּבַחֲמִישֶׁת עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא הַדִּין חֲגָא שִׁבְעָא יוֹמִין פִּטִּירָא יִתְאַכִּיל:	וּבַחֲמִישֶׁת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חֲגַ שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת יֹאכַל:
18	In the first day shall be a holy convocation; ye shall do no manner of servile work;	בְּיוֹמָא קְדָמָה מְעַרְע קֳדִישׁ כָּל עֲבִידַת פּוּלְחָן לָא תַעֲבֹדוּן:	בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן מְקַרְא-קֳדֶשׁ כָּל-מְלָאכַת עֲבֹדָה לָא תַעֲשׂוּ:
19	but ye shall present an offering made by fire, a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, and seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;	וּתְקַרְבּוּן קֳדָם קָדָם יְיָ תֹרֵי בְּנֵי תֹרֵי תֹרֵי וְאִיל חֹד וּשְׁבַע אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁלָמִין יִהְיוּ לָכֵן:	וּתְקַרְבּוּם אֲשֶׁה עָלֶיהָ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנָיִם וְאִיל אֶחָד וּשְׁבַע כִּבְשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תָּמִידָם יִהְיוּ לָכֶם:

- (12) ושלשה עשרונים. כמשפט נסכי פר שכן הן קצוצין צפרשת נסכים (לעיל טו, ט"י):
- (14) זאת עלת חודש בחדשו. שאם עבר יומו בטל קרבנו ושוב אין לו תשלומין (ספרי קמה):
- (15) ושעיר עזים וגו'. כל שעירי המוספין צאין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו הכל כמו שמפורש במסכת שזועות (ט, א) ונשתנה שעיר ראש חדש שנאמר זו לה' ללמדך שמכפר על שאין בו ידיעה לא בחילה ולא בסוף שאין מכיר בחטא אלא הקב"ה בלצד ושאר השעירין למדין ממנו ומדרשו באגדה (שם. חולין ס) אמר הקב"ה הציאו כפרה עלי על שמעטתי את הירח: על עלת התמיד יעשה. כל הקרבן הזה: ונסכו. אין ונסכו מוסב על השעיר שאין נסכים לחטאת:
- (18) כל מלאכת עבודה. אפילו מלאכה הנריכה לנס. כגון דבר האצד המותרת בחולו של מועד אסורה ציום טוב:
- (19) פרים. כנגד אצרה שנאמר (צראשית יא, ו) ואל הנקר רץ אצרה: אילים. כנגד אילו של יצחק: כבשים. כנגד יעקב (צראשית ל, מ) והכשנים הפריד יעקב. ציסודו של רבי משה הדרשן ראיתי זאת:

20	and their meal-offering, fine flour mingled with oil; three tenth parts shall ye offer for a bullock, and two tenth parts for the ram;	וּמִנְחָתָהֶן סֶלֶת בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עָשָׂרִים לָפָר וּשְׁנֵי עָשָׂרִים לָאֵיל תַּעֲשׂוּ: וּמִנְחַתָּהֶן סֶלֶתָּא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתֹרָא וּתְרִין עֶשְׂרֹנִין לְדִכְרָא תַעֲבֹדוּן:	20
21	a several tenth part shalt thou offer for every lamb of the seven lambs;	עֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן תַעֲשֶׂה לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֶּבֶשִׁים: עֶשְׂרֹנָא עֶשְׂרֹנָא תַעֲבִיד לְאַמְרָא חַד כֶּן לְשִׁבְעָא אַמְרִין:	21
22	and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you.	וְשִׁעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: וְצִפְרִיא דְּחַטָּאתָא חַד לְכַפֵּרָא עֲלֵיכוֹן:	22
23	Ye shall offer these beside the burnt-offering of the morning, which is for a continual burnt-offering.	מִלְבַּד עֲלֵת הַפֶּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלֹת הַתָּמִיד תַעֲשׂוּ אֶת־אֹלֶה: כֶּר מַעֲלַת צִפְרִיא דְּהִיא עֲלֵת תְּדִירָא תַעֲבֹדוּן יְת אֵלִין:	23
24	After this manner ye shall offer daily, for seven days, the food of the offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.	כָּאֵלֶּה תַעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לֶחֶם אִשָּׁה רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה עַל־עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: כָּאֵלִין תַעֲבֹדוּן לַיּוֹמָא שִׁבְעָא יוֹמִין לַחִים קוֹרְבַן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא קֳדָם יְיָ עַל עֲלֵת תְּדִירָא וְתַעֲבִיד וְנִסְכֵּיהָ:	24
25	And on the seventh day ye shall have a holy convocation; ye shall do no manner of servile work.	וּבַיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה מְעֵרַע קֳדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת הוֹלָחַן לֹא תַעֲבֹדוּן: וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יְהִיֶּה לָכֶם כָּל־מְלָאכַת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ: (ס)	25
26	Also in the day of the first-fruits, when ye bring a new meal-offering unto the LORD in your feast of weeks, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work;	וּבַיּוֹמָא דְּבִפְרִיא בְּקֹרְבִיכוֹן מִנְחָתָא חֲדָתָא קֳדָם יְיָ בְּעֲצֵרְתְּכוֹן מְעֵרַע קֳדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת הוֹלָחַן לֹא תַעֲבֹדוּן: וּבְיוֹם הַבְּכוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה בְּשִׁבְעַתִּיכֶם מִקְרָא־קֹדֶשׁ יְהִיֶּה לָכֶם כָּל־מְלָאכַת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ:	כה
27	but ye shall present a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: two young bullocks, one ram, seven he-lambs of the first year;	וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לְרִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם אֵיל אֶחָד שִׁבְעָה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי שָׁנָה: וְתִקְרְבוּן עֲלֵתָא לְאַתְקַבֵּלָא בְּרַעְנָא קֳדָם יְיָ תֹרֵי בְּנֵי תֹרֵי תְרִין דְּכֶר חַד שִׁבְעָא אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא:	27

(24) כאלה תעשו ליום. שלא יהיו פוחתין והולכין כפרי החג (ספרי קמז):

(26) וביום הבכורים. חג השזועות קרוי זכורי קליר חטים על שם שמי הלחם שהם ראשונים למנחת חטים הזאה מן החדש (מנחות פד, ב):

28	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for each bullock, two tenth parts for the one ram,	וּמִנְחָתָהֶן סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן בְּמִשַּׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתֹרֶא חֵד תְּרִין עֶשְׂרֹנִין לְדִכְרָא חֵד:	28	וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפָר הָאֶחָד שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאַיִל הָאֶחָד:	28
29	a several tenth part for every lamb of the seven lambs;	עֶשְׂרֹנָא עֶשְׂרֹנָא עֶשְׂרֹנָא חֵד כֵּן לְשִׁבְעָא אֹמְרִין:	29	עֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֹּבָשִׁים:	29
30	one he-goat, to make atonement for you.	צִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	30	שְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	30
31	Beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, ye shall offer them—they shall be unto you without blemish—and their drink-offerings.	כֹּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתֶיהָ תַּעֲבֹדוּן שְׁלָמִין יְהוֹן לְכוּן וְנִסְכֶּיהוֹן:	31	מִלְכָּד עֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַּעֲשׂוּ תָמִידִם יְהוּ-לְכֶם וְנִסְכֵּיהֶם: (פ)	31
XXIX	And in the seventh month, on the first day of the month, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work; it is a day of blowing the horn unto you.	וּבִרְחָא שְׁבִיעָאָה בְּחֵד לִירְחָא מְעָרַע קַדִּישׁ יְהִי לְכוּן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן יוֹם יִבְבָּא יְהִי לְכוּן:	XXIX	וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל- מְלָאכַת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם:	XXIX
2	And ye shall prepare a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וְתַעֲבֹדוּן עֲלֵתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדִים יִי תֹר בַּר תֹּרִי חֵד דְּכַר חֵד אֹמְרִין בְּנֵי שְׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין:	2	וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה לְרִיחַ נִיחָח לְיְהוָה פֶּר בֶּן-בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כֹּבָשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תָּמִידִם:	2
3	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth part for the ram,	וּמִנְחָתָהֶן סֹלֶתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתֹרֶא תְּרִין עֶשְׂרֹנִין לְדִכְרָא:	3	וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפָר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאַיִל:	3
4	and one tenth part for every lamb of the seven lambs;	וְעֶשְׂרֹנָא חֵד לְאֹמְרָא חֵד כֵּן לְשִׁבְעָא אֹמְרִין:	4	וְעֶשְׂרֹן אֶחָד לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֹּבָשִׁים:	4
5	and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you;	וְצִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד חֲטָאתָא לְכַפֵּרָא עֲלֵיכֶם:	5	וְשְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד חֲטָאתָא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	5

(31) תמימים יהיו לכם ונסכיהם. אף הנסכים יהיו תמימים. למדו רצותינו (מנחות פז, א) מכאן שהעלה קמחין פסול לנסכים:

6	beside the burnt-offering of the new moon, and the meal-offering thereof, and the continual burnt-offering and the meal-offering thereof, and their drink-offerings, according unto their ordinance, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.	מִלְבָּד עֹלֹת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנֹסְכֵיהֶם כַּמִּשְׁפָּט לְרִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה: (ס)	בַּר מַעֲלֹת יִרְחָא וּמִנְחָתָהּ וְעֹלֹת תִּדְרִיא וּמִנְחָתָהּ וְנֹסְכֵיהוֹן כְּדָחוּי לְהוֹן לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קוֹרְבָנָא קָדָם יי:
7	And on the tenth day of this seventh month ye shall have a holy convocation; and ye shall afflict your souls; ye shall do no manner of work;	וּבַעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעָנִיתֶם אֶת-נַפְשֵׁיכֶם כָּל-מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ:	וּבַעֲשָׂרָא לִירְחָא שְׁבִיעָאָה הַדִּין מְעַרַע קַדִּישׁ יְהִי לְכוֹן וְתַעֲנוּן יֵת נַפְשָׁתְכוֹן כָּל עֲבִידָא לֹא תַעֲבֹדוּן:
8	but ye shall present a burnt-offering unto the LORD for a sweet savour: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;	וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיהוָה הֵיטֵב נִיחֹחַ פֶּר בֶּן-בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:	וְתִקְרְבוּן עֹלָתָא קָדָם יי לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא תוֹר בֶּר תוֹרֵי חַד דְּכֹר חַד אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין יִהְיוּ לְכוֹן:
9	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth parts for the one ram,	וּמִנְחָתָם סֵלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עָשָׂרִים לֶפָר שְׁנֵי עָשָׂרִים לְאֵיל הָאֶחָד:	וּמִנְחָתְהוֹן סוּלְתָא דְּפִילָא בַּמֶּשַׁח תִּלְתָּא עָשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא תִרִין עָשְׂרוֹנִין לְדְכָרָא חַד:
10	a several tenth part for every lamb of the seven lambs;	עָשְׂרוֹן עָשְׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים:	עָשְׂרוֹנָא עָשְׂרוֹנָא לְאַמְרָא חַד כֵּן לְשִׁבְעָה אִמְרִין:
11	one he-goat for a sin-offering; beside the sin-offering of atonement, and the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.	שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד חֲטָאת מִלְבָּד חֲטָאת הַכִּפָּרִים וְעֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנֹסְכֵיהֶם: (ס)	צִפִּיר בֶּר עֲזִין חַד חֲטָתָא בֶּר מַחֲטַת כְּפֹרִיא וְעֹלֹת תִּדְרִיא וּמִנְחָתָהּ וְנֹסְכֵיהוֹן:
12	And on the fifteenth day of the seventh month ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work, and ye shall keep a feast unto the LORD seven days;	וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלָאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגְתֶּם חֹג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים:	וּבַחֲמִישָׁת עָשָׂרָא יוֹמָא לִירְחָא שְׁבִיעָאָה מְעַרַע קַדִּישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחֵן לֹא תַעֲבֹדוּן וְתִיחַמוּן חֲנָא קָדָם יי שִׁבְעָא יוֹמִין:

(6) מלכד עלת החדש. מוספי ראש חדש שהוא ציוס ראש השנה:
 (11) מלכד חטאת הכפרים. שעיר הנעשה צפנים האמור באחרי מות (ויקרא טז, ט) שגם הוא חטאת: ועלת התמיד.
 ומלכד עולת התמיד תעשו עולות הללו: ונסכיהם. מוסד על המוספין הכתובים ועל תעשו והוא לשון ציוס מלכד עולת
 התמיד ומנחתה תעשו את אלה ונסכיהם. וכן כל ונסכיהם האמורים בכל המועדות חוץ משל קרבנות החג שכל ונסכה ונסכיהם
 ונסכיה שבהם מוסכים על התמיד ואין לשון ציוס. שהרי נסכיהם של מוספין כתובין לעומן בכל יום ויום:

13	and ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD: thirteen young bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year; they shall be without blemish;	והקרבבתם עלה אשה ריח ניחוח ליהוה פרים בני-בקר שלשה עשר אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים יהיו: ותקרבון עלתא קורבן דמתקבל ברענא קדם יי תורי בני תורי תלת עשר דכרין תרין אמרין בני שנה ארבעת עשר שלמין יהיו:	13
14	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for every bullock of the thirteen bullocks, two tenth parts for each ram of the two rams,	ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים לפר האחד לשלשה עשר פרים שני עשרנים לאיל האחד לשני האילים: ומנחתהון סולתא דפילא במשח תלתא עשרונים לתורא חד לתלת עשר תורין תרין עשרונים לדכרא חד לתרין דכרין:	14
15	and a several tenth part for every lamb of the fourteen lambs;	ועשרון עשרון לכבש האחד לארבעה עשר כבשים: ועשרונא עשרונא לאמרא חד פן לארבעת עשר אמרין:	15
16	and one he-goat for a sin-offering beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	ושעיר-עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד מנחתה ונספיה: וצפיר בר עזין חד חטאת בר מעלת תדירא מנחתה ונספיה:	16
17	And on the second day ye shall present twelve young bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וביום השני פרים בני-בקר שנים עשר אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים: וביומא תנינא תורי בני תורי תרי עשר דכרין תרין אמרין בני שנה ארבעת עשר שלמין:	17
18	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמנשפט: ומנחתהון ונספיהון לתורי לדכרי ולאמרי במנניהון כדחוי:	18
19	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.	ושעיר-עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: וצפיר בר עזין חד חטאת בר מעלת תדירא ומנחתה ונספיהון:	19
20	And on the third day eleven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וביום השלישי פרים עשתי-עשר אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים: וביומא תליתאה תורי חד עשר דכרין תרין אמרין בני שנה ארבעת עשר שלמין:	20

(18) ומנחתם ונספיהם לפרים. פרי החג ע'הס. כנגד ע' אומות עוצדי גילולים שמחמעטים והולכים סימן כליה הם וזימי המקדש היו מגינין עליהם מן היסורין (סוכה נה, ז). ולכבשים. כנגד ישראל שנקראו (ירמיה נ, יז) שה פזורה והם קצועים ומנינים חשעים ושמונה לנלות מהם חשעים ושמונה קללות שזמשה תורה (מדרש אגדה). בשני נאמר ונספיהם על שני תמידי היום ולא שינה הלשון אלא לדרוש כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בשני ונספיהם בשני ונספיהם בשני כמנשפט מ"ס י"ד מ"ס הרי כאן מים רמז לנסוך המים מן התורה צוה (תענית ז, ג):

21	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט: וּנְסִיחָהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתֹרֵי לְדָכְרִי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיָהוּן כְּדָחוּי:	21
22	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּזְבִירָא דְחֻטָּאת חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	22
23	And on the fourth day ten bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבְיוֹמָא רְבִיעָא תֹרֵי עֲשָׂרָא דְּכִרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלֵמִין:	23
24	their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט: וּנְסִיחָהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתֹרֵי לְדָכְרִי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיָהוּן כְּדָחוּי:	24
25	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּזְבִירָא בְּרַעְיָן חַד חֻטָּאת בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד חֻטָּאת מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	25
26	And on the fifth day nine bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבְיוֹמָא חֲמִישָׁא תֹרֵי תִשְׁעָא דְּכִרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלֵמִין:	26
27	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט: וּנְסִיחָהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתֹרֵי לְדָכְרִי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיָהוּן כְּדָחוּי:	27
28	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּזְבִירָא דְחֻטָּאת חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	28
29	And on the sixth day eight bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבְיוֹמָא שְׁתִּיתָא תֹרֵי תִמְנִיָּא דְּכִרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלֵמִין:	29
30	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט: וּנְסִיחָהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתֹרֵי לְדָכְרִי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיָהוּן כְּדָחוּי:	30

31	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offerings thereof.	וַצִּירָא דְחֻטָּאתָא חֵד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וְשִׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֵּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּיהָ: (ס)	31
32	And on the seventh day seven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תּוֹרֵי שְׁבַע דְּכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עָשָׂר שְׁלָמִין:	וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי פָּרִים שִׁבְעָה אֵילִם שְׁנָיִם כָּבָשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה אַרְבַּעַת עָשָׂר תָּמִימִם:	32
33	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּיהּ לְתוֹרֵי לְדָכְרִי וְלְאַמְרֵי בְּמִנְיָנֵיהֶן כְּדָחִזִּי לְהֶן:	וּמִנְחָתָם וְנִסְכָּהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם:	33
34	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וַצִּירָא דְחֻטָּאתָא חֵד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וְשִׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֵּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	34
35	On the eighth day ye shall have a solemn assembly: ye shall do no manner of servile work;	בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה כְּנִישִׁין תְּהֶן לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחֵן לָא תַּעֲבֹדוּן:	בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלָאכַת עֲבָדָה לָא תַעֲשׂוּ:	מפטייר 35
36	but ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD: one bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וְתִקְרְבוּן עֹלָתָא קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא קָדָם יי תּוֹר חֵד דְּכָר חֵד אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁבַע שְׁלָמִין:	וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשָּׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד כָּבָשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁבַע תָּמִימִם:	36
37	their meal-offering and their drink-offerings for the bullock, for the ram, and for the lambs, shall be according to their number, after the ordinance;	מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּיהּ לְתוֹרָא לְדָכְרָא וְלְאַמְרֵי בְּמִנְיָנֵיהֶן כְּדָחִזִּי:	מִנְחָתָם וְנִסְכָּיהֶם לְפָר לְאֵיל וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט:	37
38	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וַצִּירָא דְחֻטָּאתָא חֵד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וְשִׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֵּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	38

(35) עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם. עֲשׂוּרִים זַעֲשִׁיית מִלֵּאכָה (חֲגִיגָה יח, א). דָּבָר אַחֵר עֲזַרְתָּ עֲזָרוּ מִלֵּאכָה. מִלְּמַד שְׁטַעוֹן לִינָה (סַפְרֵי קִנָּא). וּמִדְּרָשׁ זֶאֱגָדָה (סוּכָה שס) לִפִּי שְׁכַל יְמוֹת הַרְגֵּל הַקְרִיבֻ כִּנְגַד ע' אֲוִמוֹת וְכַשְׂצִין לֵלְכַת אִמֵּר לֵהֶם הַמִּקּוֹס זִבְקָה מִכֶּסַּע עָשׂוּ לִי סַעוּדָה קִטְנָה כְּדִי שֶׁאֵהֵנָה מִכֶּסַּע:

(36) פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד. אֵיל (אֵלֹ) כִּנְגַד יִשְׂרָאֵל הַתַּעֲבֹדָה לִי מִעַט עוֹד. וְלִשׁוֹן חֲזָה הוּא זֶה כְּזִנִּים הַנִּפְטָרִים מֵאֲזִיָּה וְהוּא אֹמֵר לֵהֶם קִשָּׁה עָלֵי פְרִידַתְכֶם עֲבָדוּ עוֹד יוֹם אֶחָד. מִשָּׁל לְמִלְכָּ שֶׁעָשָׂה סַעוּדָה וְכו' כְּדֹאִיתָא זִבְקָה סוּכָה (שס) וְזִמְדָּרֶשׁ רַבִּי תַנְחוּמָא (יז) לְמַדָּה תּוֹרָה דְּרַךְ אֶרֶץ שָׂמִי שִׁישׁ לוֹ אֲכַסְנָאֵי יוֹם רִאשׁוֹן מֵאֲכִילוּ פְטוּמוֹת לְמַחֵר מֵאֲכִילוּ דְגִים לְמַחֵר מֵאֲכִילוּ זֶשֶׁר זֶה־מָה לְמַחֵר מֵאֲכִילוּ קִטְנִיּוֹת לְמַחֵר מֵאֲכִילוּ יֶרֶק פּוֹחַת וְהוֹלֵךְ כְּפִרֵי הַחֵג:

<p>These ye shall offer unto the LORD in your appointed seasons, beside 39 your vows, and your freewill-offerings, whether they be your burnt-offerings, or your meal-offerings, or your drink-offerings, or your peace-offerings.</p>	<p>אֵלֶּיךָ תִּשְׁלַח בְּמוֹעֲדֶיךָ לִפְנֵי לִבְּךָ מִנְדְּרֶיךָ וּנְדָבָתְךָ וְלִמְנוּחֶיךָ וְלִנְסֻכֶּיךָ וְלִשְׁלָמֶיךָ:</p>	<p>אֵלֶּה תַעֲשׂוּ לַיהוָה בְּמוֹעֲדֵיכֶם לִבְּד מִנְדְּרֵיכֶם וְנְדָבָתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וְלִמְנוּחֹתֵיכֶם וְלִנְסֻכֵיכֶם וְלִשְׁלָמֵיכֶם:</p>
<p>And Moses told the children of Israel according to all that the LORD commanded Moses.</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דִּפְקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־ מֹשֶׁה: (פ)</p>

The Haftara is I Kings 18:46 – 19:21 on page 202. If it is after the 17th of Tammuz, read the Haftara on page 205 instead.

<p>And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the LORD hath commanded.</p>	<p>וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם רִישֵׁי שְׁבֻטֵי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵמִירַם דִּין פְּתֻמָּה דִּפְקִיד יְיָ:</p>	<p>וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־רָאשֵׁי הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה:</p>
<p>When a man voweth a vow unto the LORD, or sweareth an oath to bind his soul with a bond, he shall not break his word; he shall do according to all that proceedeth out of his mouth.</p>	<p>גִּבֹר אָרִי יִדֹר נֶדֶר קֶדֶם יְיָ אוֹ יָמִים קִיָּם לְמִסֵּר אֶסֶר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יִבְטִיל פְּתֻמָּה כָּכָל דִּיפּוּק מִפְּתֻמָּה יַעֲבִיד:</p>	<p>אִישׁ כִּי־יִדֹר נֶדֶר לַיהוָה אוֹ־ הַשָּׁבַע שְׁבַעַה לְאַסֵּר אֶסֶר עַל־ נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרוֹ כָּכָל־ הַיָּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה:</p>
<p>Also when a woman voweth a vow unto the LORD, and bindeth herself by a bond, being in her father's house, in her youth,</p>	<p>וְאִתָּא אָרִי תִדֹר נֶדֶר קֶדֶם יְיָ וְתִסֵּר אֶסֶר בְּבֵית אָבִיהָ בְּרִבּוּתָהּ:</p>	<p>וְאִשָּׁה כִּי־תִדֹר נֶדֶר לַיהוָה וְאֶסֶר אֶסֶר בְּבֵית אָבִיהָ בְּנַעֲרֶיהָ:</p>

(39) אלה תעשו לה' במועדיכם. דבר הקצוצ לחוצה: לבד מנדריכם. אם צאתם לידור קרצנות צרגל מזה היא צידכם או נדרים או נדבות שנדרתם כל השנה תקריצו צרגל שמה יקשה לו לחזור ולעלות לירושלים ולהקריב נדריו ונמצא עובר צל תאחר (ספרי קנז):

(1) ויאמר משה אל בני ישראל. להפסיק הענין דצרי רצי ישמעאל לפי שעד כאן דצרי של מקום ופרשת נדרים מתחלת בדבורו של משה הוצרך להפסיק תחלה ולומר שחזר משה ואמר פרשה זו לישראל שאם לא כן יש צמסמע שלא אמר להם זו אלא צפרשת נדרים התחיל דצרי (ס):

(2) ראשי המטות. חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחלה ואחר כך לכל בני ישראל ומנין שאף שאר הדצרות כן תלמוד לומר (שמות לד, לא-לז) וישבו אליהם וכל הנשיאים צעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן נגשו כל בני ישראל. ומה ראה לאומרה כאן למד שהפרת נדרים ביחיד מומחה ואם אין יחיד מומחה מפר צלשה הדיוטות או יכול שלא אמר משה פרשה זו אלא לנשיאים צלזד נאמר כאן זה הדבר ונאמר צשחוטיו חוץ (ויקרא יז, צ) זה הדבר מה להלן נאמרה לאהרן ולצניו ולכל בני ישראל שנאמר דבר אל אהרן וגו' אף זו נאמרה לכוין (ספרי מטות קנז). נדרים עה, א. צ"צ (ק): זה הדבר. משה נמצא (שמות יא, ד) צכה אמר ה' כחצות הלילה. והנציאים נמצאו צכה אמר ה' מוסף עליהם משה שנמצא צלשון זה הדבר. דבר אחר זה הדבר מיעוט הוא לומר שהחכם צלשון התרה וצעל (ואצ) צלשון הפרה כלשון הכתוב כאן ואם חלפו אין מותר ואין מופר (ספרי שם. נדרים שם):

(3) נדר. האומר הרי עלי קונם שלא אוכל או שלא אעשה דבר פלוני יכול אפילו נשבע שיאכל נבלות אני קורא עליו ככל היוצא מפיו יעשה תלמוד לומר לאסור אסר לאסור את המותר ולא להחיר את האסור (ספרי שם): לא יחל דברו. כמו לא יחלל דברו לא יעשה דצרי חולין (שם):

5 and her father heareth her vow, or her bond wherewith she hath bound her soul, and her father holdeth his peace at her, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she hath bound her soul shall stand.	וַיִּשְׁמַע אָבוּהָא ית נְדָרָהּ וְאִשְׁרָא אֶסְרָהּ עַל-נַפְשָׁהּ וְהַחֲרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָל-נְדָרֶיהָ וְכָל-אֶסְרָא אֲשֶׁר-אֶסְרָהּ עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם:	וַיִּשְׁמַע אָבִיהָ אֶת-נְדָרָהּ וְאִסְרָהּ אֲשֶׁר אֶסְרָהּ עַל-נַפְשָׁהּ וְהַחֲרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָל-נְדָרֶיהָ וְכָל-אֶסְרָא אֲשֶׁר-אֶסְרָהּ עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם:
6 But if her father disallow her in the day that he heareth, none of her vows, or of her bonds wherewith she hath bound her soul, shall stand; and the LORD will forgive her, because her father disallowed her.	וְאִם אֲעֲדִי אָבוּהָא יתְהוֹן בְּיוֹמָא דְשָׁמַע כָּל נְדָרָהּ וְאִסְרָהּ דְּאֶסְרָתָּהּ עַל נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּמוּן וּמִן קָדָם יִי יִשְׁתַּבֵּיךְ לָהּ אֲרִי אֲעֲדִי אָבוּהָא יתְהוֹן:	וְאִם-הִלִּיא אָבִיהָ אֹתָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל-נְדָרֶיהָ וְאִסְרֶיהָ אֲשֶׁר-אֶסְרָהּ עַל-נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם וַיְהִי וְיִסְלַח-לָהּ כִּי-הִנִּיא אָבִיהָ אֹתָהּ:
7 And if she be married to a husband, while her vows are upon her, or the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul;	וְאִם מִהֵנָּה תִּהְיִי לְגִבֵּר וְנִדְרָהּ עָלֶיהָ אוֹ פִּירוּשׁ שְׁפוֹתָהּ דְּאֶסְרָתָּהּ עַל נַפְשָׁהּ:	וְאִם-הָיוּ תִּהְיֶיהָ לְאִישׁ וְנִדְרֶיהָ עָלֶיהָ אוֹ מִבֵּטָא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר אֶסְרָהּ עַל-נַפְשָׁהּ:
8 and her husband hear it, whatsoever day it be that he heareth it, and hold his peace at her; then her vows shall stand, and her bonds wherewith she hath bound her soul shall stand.	וַיִּשְׁמַע בְּעֵלָהּ בְּיוֹמָא דְשָׁמַע וַיִּשְׁתַּבֵּי לָהּ וַיִּקְוִמוּן נְדָרָהּ וְאִסְרָהּ דְּאֶסְרָתָּהּ עַל נַפְשָׁהּ יָקוּמוּן:	וַיִּשְׁמַע אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ וְהַחֲרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נְדָרֶיהָ וְאִסְרֶיהָ אֲשֶׁר-אֶסְרָהּ עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּמוּ:
9 But if her husband disallow her in the day that he heareth it, then he shall make void her vow which is upon her, and the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul; and the LORD will forgive her.	וְאִם בְּיוֹם דְשָׁמַע בְּעֵלָהּ אֲעֲדִי יתְהוֹן וּבִטִּיל ית נְדָרָהּ דְּעָלָהּ וְיִת פִּירוּשׁ שְׁפוֹתָהּ דְּאֶסְרָתָּהּ עַל נַפְשָׁהּ וּמִן קָדָם יִי יִשְׁתַּבֵּיךְ לָהּ:	וְאִם בְּיוֹם שָׁמַע אִישָׁהּ יִנִּיא אוֹתָהּ וְהִפֵּר אֶת-נְדָרָהּ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֵת מִבֵּטָא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר אֶסְרָהּ עַל-נַפְשָׁהּ וַיְהִי וְיִסְלַח-לָהּ:

(4) בבית אביה. צרשות אציה ואפילו אינה צציתו (שס): בנעוריה. ולא קטנה ולא צוגרת שהקטנה אין נדרה נדר והצוגרת אינה צרשותו של אציה להפר נדרה ואי זו היא קטנה אמרו רבותינו (נדה מה, ז) צת י"א שנה ויום אחד נדרה נצדקין. אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה נדרה נדר. צת י"ב שנה ויום אחד אינה צריכה להצדק:

(6) ואם הניא אביה אותה. אם מנע אותה מן הנדר כלומר שהפר לה. הנאה זו איני יודע מה היא כשהוא אומר ואם ציוס שמוע אישה יניא אותה והפר הוא אומר הנאה זו הפרה (ספרי שס) ופשוטו לשון מניעה והסרה וכן (במדבר לז, ז) ולמה תניאון וכן (תהלים קמא, ה) שמן ראש אל יני ראשי וכן (במדבר יד, לד) וידעתם את תנואחי. את אשר קרתם מעלי: ודי יסלח לה. צמה הכתוב מדבר צאשה שנדרה צנויר ושמה צעלה והפר לה והיא לא ידעה ועוצרת על נדרה ושומה יין ומעמאה למתים זו היא שצריכה סליחה ואף על פי שהוא מופר ואם המופרים צריכים סליחה קל וחומר לשאינן מופרים (ספרי):

(7) ואם היו תהיה לאיש. זו ארוסה או אינו אלף נשואה כשהוא אומר ואם צית אישה נדרה הרי נשואה אמור וכאן צארוסה וצא לחלוק צה שצאשה וצעלה מפירין נדרה הפר האצ ולא הפר הצעל או הפר הצעל ולא הפר האצ הרי זה אינו מופר ואין צריך לומר אם קיים אחד מהם (שס. נדרים קז): ונדרה עליה. שנדרה צצית אציה ולא שמע צהן אציה ולא הופרו ולא הוקמו (ספרי שס):

(8) ושמע אישה וגו'. הרי לך שאם קיים הצעל שהוא קיים (שס):

(9) והפר את נדרה אשר עליה. יכול אפילו לא הפר האצ תלמוד לומר צנעוריה צית אציה כל צנעוריה צרשות אציה

10	But the vow of a widow, or of her that is divorced, even every thing wherewith she hath bound her soul, shall stand against her.	וְנָדָר אֶלְמָנָה וְגִרוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר־ אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ: וְנָדָר אֶרְמְלָא וּמְתָרְכָא כָּל דְּאָסְרַת עַל נַפְשָׁהּ קַיִים עָלֶיהָ:	לוי
11	And if a woman vowed in her husband's house, or bound her soul by a bond with an oath,	וְאִם־בֵּית אִישָׁה נִדְרָה אֹז־ אָסְרָה אָסֵר עַל־נַפְשָׁהּ בִּשְׁבָעָה: וְאִם בֵּית אִישָׁה נִדְרָה אוֹ אָסְרַת אָסֵר עַל נַפְשָׁהּ בְּקִיּוּם:	11
12	and her husband heard it, and held his peace at her, and disallowed her not, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she bound her soul shall stand.	וְשָׁמַע אִישָׁה וְהִחָרַשׁ לָהּ לֹא הִנִּיא אֶתָּה וְקָמוּ כָּל־נִדְרֶיהָ וְכָל־אָסֵר אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם: וְשָׁמַע בַּעֲלָהּ וְיִשְׁתַּוּק לָהּ לֹא אַעֲדִי יְתֵהוּן וְיִקְוִמוּן כָּל נִדְרֶיהָ וְכָל אָסְרֵי דְּאָסְרַת עַל נַפְשָׁהּ יִקְוִמוּן:	12
13	But if her husband make them null and void in the day that he heareth them, then whatsoever proceeded out of her lips, whether it were her vows, or the bond of her soul, shall not stand: her husband hath made them void; and the LORD will forgive her.	וְאִם־הִפְקֹד יִפְר אֶתָּם וְאִישָׁה בְּיוֹם שָׁמְעָהּ כָּל־מוֹצֵא שְׂפָתֶיהָ לְנִדְרֶיהָ וּלְאָסֵר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם אִישָׁה תִּפְרֹם וַיְהִי וְיִסְלַח־לָהּ: וְאִם בִּטְלָא יִבְטִיל יְתֵהוּן בַּעֲלָהּ בְּיוֹמָא דְּשָׁמַע כָּל אִפְקוּת שְׂפּוֹתֶיהָ לְנִדְרֶיהָ וּלְאָסֵר נַפְשָׁהּ לֹא יִקְוִמוּן בַּעֲלָהּ בִּטְלִינוּן וּמִן קֳדָם יְיָ יִשְׁתַּבֵּיךְ לָהּ:	13
14	Every vow, and every binding oath to afflict the soul, her husband may let it stand, or her husband may make it void.	כָּל־נִדָּר וְכָל־שְׁבָעַת אָסֵר לְעֵזַת נַפְשׁ אִישָׁה יִקְיָמֶנּוּ וְאִישָׁה יִפְקֹדֶנּוּ: כָּל נִדָּר וְכָל קִיּוּמַת אָסֵר לְסַגְפָּא נַפְשׁ בַּעֲלָהּ יִקְיָמֶנּוּ וּבַעֲלָהּ יִבְטִילֶנּוּן:	ישראל
15	But if her husband altogether hold his peace at her from day to day, then he causeth all her vows to stand, or all her bonds, which are upon her; he hath let them stand, because he held his peace at her in the day that he heard them.	וְאִם־תִּחָרַשׁ יְחִרִישׁ לָהּ אִישָׁה מִיוֹם אֶל־יוֹם וְהָקִים אֶת־כָּל־נִדְרֶיהָ אוֹ אֶת־כָּל־אָסְרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הָקִים אֶתָּם כִּי־תִחָרַשׁ לָהּ בְּיוֹם שָׁמְעָהּ: וְאִם מִשְׁתַּק וְיִשְׁתַּוּק לָהּ בַּעֲלָהּ מִיוֹם לְיוֹם וְיִקְיָם יֵת כָּל נִדְרֶיהָ אוֹ יֵת כָּל אָסְרֶיהָ דְּעָלָה קַיִים יְתֵהוּן אַרְי שְׁתִּיק לָהּ בְּיוֹמָא דְּשָׁמַע:	15
16	But if he shall make them null and void after that he hath heard them, then he shall bear her iniquity.	וְאִם־הִפְקֹד יִפְר אֶתָּם אַחֲרֵי שָׁמְעָה וְנָשָׂא אֶת־עֲוֹנָהּ: וְאִם בִּטְלָא יִבְטִיל יְתֵהוּן בְּתֵר דְּשָׁמַע וְיִקְבִּיל יֵת חֻבָּה:	16

היא (קידושין יג. כתובות מו, ב):

- (10) כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה. לפי שאינה לא צרעות אב ולא צרעות זעל וצאלמנה מן הנשואין הכתוב מדבר. אצל אלמנה מן האירוסין מת הצעל נחרקנה וחזרה לרשות האב (ספרי קנד. נדרים סח, א):
- (11) ואם בית אישה נדרה. צנשואה הכתוב מדבר (ספרי סס):
- (14) כל נדר וכל שבועת אסר וגו'. לפי שאמר שהצעל מפר יכול כל נדרים צמשמע תלמוד לומר לענות נפש אינו מפר אלא נדרי ענוי נפש צלצד. והם מפורשים צמסכת נדרים (עט, א):
- (15) מיום אל יום. שלא תאמר מעת לעת לכך נאמר מיום אל יום ללמדך שאין מפר אלא עד שתחשך (שם עו, ב):
- (16) אחרי שמעו. אחרי ששמעו וקיים שאמר אפשי צו וחזר והפך לה אפילו צו ציוס (ספרי קנו): ונשא את עונה. הוא נכנס תחתיה. למדנו מכאן שהגורס תקלה לחזירו הוא נכנס תחתיו לכל עונשין:

17	These are the statutes, which the LORD commanded Moses, between a man and his wife, between a father and his daughter, being in her youth, in her father's house.	אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶלֶּיִן קִימֵיָא דְּפִקִּיד יְיָ יֵת אֶת־מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין־אָב לְבִתּוֹ בְּנַעֲרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ: (פ)	17
XXXI	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:	שני כז
2	'Avenge the children of Israel of the Midianites; afterward shalt thou be gathered unto thy people.'	נָקֵם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחֲרֵי תֹאסֶּף אֶל־עַמֶּיךָ:	2
3	And Moses spoke unto the people, saying: 'Arm ye men from among you for the war, that they may go against Midian, to execute the LORD's vengeance on Midian.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר הִחַלְצוּ מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים לְצָבָא וַיְהִיו עַל־מִדְיָן לְתֵת נִקְמַת־יְהוָה בְּמִדְיָן:	3
4	Of every tribe a thousand, throughout all the tribes of Israel, shall ye send to the war.'	אֶלֶף לַמַּטֵּה אֶלֶף לַמַּטֵּה לְכָל־מִטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלְחוּ לְצָבָא:	4
5	So there were delivered, out of the thousands of Israel, a thousand of every tribe, twelve thousand armed for war.	וַיִּמְסְרוּ מֵאֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל אֶלֶף לַמַּטֵּה שְׁנַיִם־עָשָׂר אֶלֶף חֲלוּצֵי צָבָא:	5
6	And Moses sent them, a thousand of every tribe, to the war, them and Phinehas the son of Eleazar the priest, to the war, with the holy vessels and the trumpets for the alarm in his hand.	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֶלֶף לַמַּטֵּה לְצָבָא אֹתָם וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן לְצָבָא וְכָל־הַקֳּדָשׁ וְחֻצְצֹרוֹת הַתְּרוּעָה בְיָדוֹ:	6

- (2) מאת המדינים. ולא מאת המואבים שהמואבים נכנסו לדבר מחמת יראה שהיו יראים מהם שיהיו שוללים אותם שלא נאמר אלא (דברים ז, ט) אל תתגר בם מלחמה. אבל מדינים נתעצרו על ריב לא להם. דבר אחר מפני צ' פרידות טובות שיש לי להוציא מהם רות המואבית ונעמה העמונית (צ"ק לח, ז):
- (3) וידבר משה וגר. אף על פי שמע שמיתתו תלויה בדבר עשה בשמחה ולא איחר (ספרי קנו): החלצו. כתרגומו לשון חלוצי צבא מזויינים: אנשים. נדיקים וכן (שמות יז, ט) צחר לנו אנשים וכן (דברים א, טו) אנשים חכמים וידועים (תנחומא מטות ג). בקמת ד'. שהעומד כנגד ישראל כאלו עומד כנגד הקצ"ה (שם):
- (4) לכל מטות ישראל. לרצות שצט לוי (ספרי שם):
- (5) וימסרו. להודיעך שצחק של רועי ישראל כמה הם חציצים על ישראל עד שלא שמעו צמיתתו מה הוא אומר (שמות יז, ד) עוד מעט וסקלוני ומשמעו שמיתת משה תלויה בנקמת מדין לא רצו ללכת עד שנמסרו על כרחן (ספרי שם):
- (6) אותם ואת פינחס. מגיד שהיה פינחס שקול כנגד כולם. ומפני מה הלך פינחס ולא הלך אלעזר אמר הקצ"ה מי שהתחיל במלואו שהרג כזבי צח נור יגמור (תנחומא שם). דבר אחר שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו שנאמר (בראשית לז, לו) והמדינים מכרו אותו (ספרי שם) ומנין שהיה אמו של פנחס משל יוסף שנאמר (שמות ו, כה) מצנות פוטיאל מזרע יתרו שפיטס עגלים

- 7 And they warred against Midian, as the LORD commanded Moses; and they slew every male. 7 וַיִּצְבְּאוּ עַל-מִדְיָן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וַיַּהַרְגוּ כָּל-זָכָר:
- 8 And they slew the kings of Midian with the rest of their slain: Evi, and Rekem, and Zur, and Hur, and Reba, the five kings of Midian; Balaam also the son of Beor they slew with the sword. 8 וְאֶת-מְלָכֵי מִדְיָן הָרְגוּ עַל-חֳלָלֵיהֶם אֶת-אֹנִי וְאֶת-רֶקֶם וְאֶת-צֹר וְאֶת-חֹר וְאֶת-רַבֵּעַ חֲמִשָּׁת מְלָכֵי מִדְיָן וְאֵת בִּלְעָם בֶּן-בְּעֹר הָרְגוּ בַחֶרֶב:
- 9 And the children of Israel took captive the women of Midian and their little ones; and all their cattle, and all their flocks, and all their goods, they took for a prey. 9 וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-נְשֵׁי מִדְיָן וְאֶת-טַפָּם וְאֵת כָּל-בְּהֶמְתָּם וְאֶת-כָּל-מִקְנֵהֶם וְאֶת-כָּל-חֵילָם בְּזָזוּ:
- 10 And all their cities in the places wherein they dwelt, and all their encampments, they burnt with fire. 10 וְאֵת כָּל-עָרֵיהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם וְאֵת כָּל-טִירֹתָם שָׂרְפוּ בָאֵשׁ:
- 11 And they took all the spoil, and all the prey, both of man and of beast. 11 וַיִּקְחוּ אֶת-כָּל-הַשָּׁלָל וְאֵת כָּל-הַמָּלְקוֹחַ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה:

לעבודת אלילים ומזרע יוסף שפטפט צינרו. דבר אחר שהיה משוח מלחמה (סוטה מג, א): וכלי הקדש. זה הארון והציץ שהיה בלעם עמהם ומפריח מלכי מדין ככשפים והוא עצמו פורח עמהם הראה להם את הציץ שהשם חקוק בו והם נופלים לכך נאמר על חלליהם במלכי מדין שנופלים על החללים מן האויר וכן בצלעם כתיב (צספר יהושע יג, כב) אל חלליהם (תנחומא ד): בידו. צרשותו וכן (במדבר כא, כ) ויקח את כל ארצו מידו (ספרי קנז):

(8) חמשת מלכי מדין. וכי איני רואה שחמשה מנה הכתוב למה הוזקק לומר חמשת אלא ללמדך ששור כולם בענה והשוו כולם צפורהנות. בלעם הלך שם ליטול שכר עשרים וארבעה אלף שהפיל מישראל בעצמו ויצא ממדין לקראת ישראל ומשיאן ענה רעה אמר להם אם כשהייתם ששים רבוא לא יכולתם להם. ועכשיו צ"צ אלף אחס צאים להלם. נתנו לו שכרו משלם ולא קפחוהו (ס): בחרב. הוא בא על ישראל והחליף אומנתו באומנותם שאין נושעים אלא צפיהם על ידי תפלה ובקשה. וזא הוא ותפש אומנותם לקללם צפיו אף הם באו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות שצאין בחרב שנאמר (צראשית כז, מ) ועל חרבך תחיה:

(10) טירתם. מקום פלטרין שלהם (ספרי שם) שהוא לשון מושב כומרים יודעי חוקיהם. דבר אחר לשון מושב שריהם כמו שמחורגם (ש"א ו, ח) סרני פלשתיים טורני פלשתיא:

(11) ויקחו את כל השלל וגו'. מגיד שהיו כשרים ודיקים ולא נחשדו על הגזל לשלוח יד בצוה שלא צרשות שנאמר את כל השלל וגו' ועליהם מפורש בקבלה (שה"ש ו, ו) שניך כעדר הרחלים וגו'. אף אנשי המלחמה שצין כולם נדיקים (ספרי שם): שלל. הן מטלטלין של מלבוש ותכשיטין: בז. הוא ציז מטלטלין שאינם תכשיטין: מלקוח. אדם ובהמה. ובמקום שכתוב שזי אלל מלקוח שזי באדם ומלקוח צבהמה:

<p>12 And they brought the captives, and the prey, and the spoil, unto Moses, and unto Eleazar the priest, and unto the congregation of the children of Israel, unto the camp, unto the plains of Moab, which are by the Jordan at Jericho.</p>	<p>וַיָּבִיאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-עֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשְּׁבִי וְאֶת-הַמִּלְקוֹחַ וְאֶת-הַשְּׁלָל אֶל-הַמַּחֲנֶה אֶל-עֵרְבַת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-יַרְדֵּן יֵרֵחוֹ: (ס)</p>	<p>12 וַיָּבִיאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-עֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשְּׁבִי וְאֶת-הַמִּלְקוֹחַ וְאֶת-הַשְּׁלָל אֶל-הַמַּחֲנֶה אֶל-עֵרְבַת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-יַרְדֵּן יֵרֵחוֹ: (ס)</p>
<p>13 And Moses, and Eleazar the priest, and all the princes of the congregation, went forth to meet them without the camp.</p>	<p>וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל-נְשִׂאֵי הָעֵדָה לִקְרֹאתָם אֶל-מַחֲוֶיז לַמַּחֲנֶה:</p>	<p>13 וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל-נְשִׂאֵי הָעֵדָה לִקְרֹאתָם אֶל-מַחֲוֶיז לַמַּחֲנֶה: שלישי (שני)</p>
<p>14 And Moses was wroth with the officers of the host, the captains of thousands and the captains of hundreds, who came from the service of the war.</p>	<p>וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיִל שְׂרֵי הָאֲלָפִים וְשְׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצִּבְאָה הַמִּלְחָמָה:</p>	<p>14 וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיִל שְׂרֵי הָאֲלָפִים וְשְׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצִּבְאָה הַמִּלְחָמָה:</p>
<p>15 And Moses said unto them: 'Have ye saved all the women alive?</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הֲחַיִּיתֶם כָּל-נָקְבָה:</p>	<p>15 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הֲחַיִּיתֶם כָּל-נָקְבָה:</p>
<p>16 Behold, these caused the children of Israel, through the counsel of Balaam, to revolt so as to break faith with the LORD in the matter of Peor, and so the plague was among the congregation of the LORD.</p>	<p>הֵן הִנֵּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַבָּר בִּלְעָם לְמִסְר־מַעַל בִּיהִנֵּה עַל-דְּבַר-פְּעֹזֹר וַתְּהִי הַמִּגֶּפֶה בְּעֵדַת יְהוָה:</p>	<p>16 הֵן הִנֵּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַבָּר בִּלְעָם לְמִסְר־מַעַל בִּיהִנֵּה עַל-דְּבַר-פְּעֹזֹר וַתְּהִי הַמִּגֶּפֶה בְּעֵדַת יְהוָה:</p>
<p>17 Now therefore kill every male among the little ones, and kill every woman that hath known man by lying with him.</p>	<p>וַעֲתָה הֲרֹגוּ כָּל-זָכָר בֶּטָן וְכָל-אִשָּׁה יָדְעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הֲרֹגוּ:</p>	<p>17 וַעֲתָה הֲרֹגוּ כָּל-זָכָר בֶּטָן וְכָל-אִשָּׁה יָדְעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הֲרֹגוּ:</p>
<p>18 But all the women children, that have not known man by lying with him, keep alive for yourselves.</p>	<p>וְכָל טַפְּלֵי בְנֵי-אִשָּׁה דֹּלָא יָדְעָא מִשְׁכַּבֵּי דְּכֹרָא קִיִּימוּ לְכוּן:</p>	<p>18 וְכָל טַפְּלֵי בְנֵי-אִשָּׁה דֹּלָא יָדְעָא מִשְׁכַּבֵּי דְּכֹרָא קִיִּימוּ לְכוּן:</p>

(13) ויצאו משה ואלעזר הכהן. לפי שראו את נערי ישראל יואכים לחטוף מן הצוה (שם):
(14) ויקצף משה על פקודי החיל. ממונים על החיל ללמדך שכל סרחון הדור תלוי בגדולים שיש כח בידם למחות (שם):

(16) הן הנדה. מגיד שהיו מכינים אותן. זו היא שנכשל פלוני זה (ספרי וטא): בדבר בלעם. אמר להם אפילו אתם מכניסים כל המונות (ס"א האומות) שבעולם אין אתם יכולים להם שמא מרובים אתם מן המזרים שהיו שם מאות רכב צחור צווא ואשיאכם ענה. אלהיהם של אלו שונא ומה הוא וכו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קו, א) ובספרי (שם):
(17) וכל אשה יודעת איש. ראויה להבעל אף על פי שלא נבעלה ולפני הנזק העבירות והראויה להבעל פניה מוריקות (יצמות ט, ב): הרגו. למה חזר ואמר להפסיק הענין דברי רבי ישמעאל שאם אני קורא הרגו כל זכר בטף וכל אשה יודעת איש וכל הטף בנשים וגו' איני יודע אם להרוג (וכל אשה יודעת) עם הזכרים או להחיות עם הטף לכך נאמר הרגו (ספרי קנו):

19 And encamp ye without the camp
seven days; whosoever hath killed
any person, and whosoever hath
touched any slain, purify yourselves
on the third day and on the seventh
day, ye and your captives.

וְאַתֶּם חָנוּ מִחוּץ לַמִּחְנָה שְׁבַעַת יָמִים כֹּל הָרֹג נָפֶשׁ וְכֹל גִּנֵּעַ בַּחֲלָל תִּתְחַטֵּא בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם וּשְׂבִיכֵם:

20 And as to every garment, and all that is made of skin, and all work of goats' hair, and all things made of wood, ye shall purify.'

וְכָל-בֶּגֶד וְכָל-פְּלִי-עוֹר וְכָל-
מַעֲשֵׂה עֵזִים וְכָל-פְּלִי-עֵץ
תִּתְחַטֵּאוּ: (ס)

21 And Eleazar the priest said unto the men of war that went to the battle: 'This is the statute of the law which the LORD hath commanded Moses:

וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל־אֲנָשֵׁי
הַצֹּבָא הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה זֹאת
חֻקַּת הַתּוֹלָה אֲשֶׁר־צִוְּתָה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה:

22 Howbeit the gold, and the silver,
the brass, the iron, the tin, and the
lead,

אֲדָא אֶת־הַזֶּהב וְאֶת־הַכֶּסֶף בָּרַם ית דִּהְבָּא וְיִת כֶּסֶף ית
 אֶת־הַנְּחֹשֶׁת אֶת־הַבְּרָז אֶת־
 הַבַּדִּיל וְאֶת־הָעֶפְרָת:

every thing that may abide the fire,
ye shall make to go through the
23 fire, and it shall be clean;
nevertheless it shall be purified with
the water of sprinkling; and all that
abideth not the fire ye shall make
to go through the water.

כָּל־מִדָּעַם דְּמִתְעַל בְּנוֹרָא
תַּעֲבְרוּנִיָּה בְּנוֹרָא וַיִּדְכִּי בָרִם
בְּמִי אֲדִיוֹתָא יִתְדִי וְכֹל דְּלֹא
מִתְעַל בְּנוֹרָא תַּעֲבְרוּנִיָּה
בְּמִיָּא:

(19) מחוץ למחנה. שלא יכנסו לעזרה: כל הורג נפש. רבי מאיר אומר זהורג דדבר המקבל טומאה הכתוב מדבר ולמדך הכתוב שהכלי מטמא אדם בחצורי המת כאלו נוגע בדם עמו או יכול אפילו זרק בו חץ והרגו תלמוד לומר וכל הנוגע בחלל מקיש הורג לנוגע מה נוגע על ידי חצוריו אף הורג על ידי חצוריו (ספרי חקת קנו): תתחטאו. במי נדה כדן שאר טמאי מתים שאף לדברי האומרים (יצמות ס, ב. סא, א) קברי עובדי גילולים אינן מטמאין בזהל שנאמר (יחזקאל לד, לא) ואתן לאני לאן מרעיתי אדם אתם אדם אדם ואין עובדי גילולים קרוין אדם. מודה הוא שהעובדי גילולים מטמאין בזמג ובמשא שלא נאמר אדם אלא אכל טומאת אהלים שנאמר (במדבר יט, יד) אדם כי ימות בזהל: אתם ושביכם. לא שהנכרים מקבלין טומאה וזריכין הזאה אלא מה אתם בני ברית אף שביכם כשיצאו לברית ויטמאו זריכין הזאה (ספרי קנו): (20) וכל מעשה עזים. להציא כלי הקרנים והטלפים והעצמות (ת"כ. חולין כה, ב):

(21) ויאמר אלעזר הכהן וגר'. לפי שצא משה לכלל כעס צא לכלל טעות שנחשעלמו ממנו הלכות גיעולי נכרים וכן אחת מוצא בשמיני למלואים שנאמר (ויקרא י, יז) ויקנזף (משה) על אלעזר ועל איחמר צא לכלל כעס צא לכלל טעות וכן (במדבר כ, יא) בשמעו נא המורים ויך את הסלע על ידי הכעס טעה (ספרי שם): אשר צוה ה' וגר'. חלה ההוראה ברצו (שם):

(22) אך את הזהב וגר'. אף על פי שלא הזהיר לכם משה חלא על הלכות טומאה עוד יש להזהיר לכם על הלכות גיעול. ואף לשון מיעוט כלומר ממועטין אתם מלהשחמש בכלים אפילו לאחר טהרתן מטומאת המת עד שיטהרו מבליעת איסור נבלות. ורבותינו אמרו (יל"ש תשפ"ה) אך את הזהב לומר שצריך להעביר חלודה שלו קודם שיגעילנו וזהו לשון אך שלא יהא שם חלודה אך המתכת יהיה כמות שהוא:

(23) כל דבר אשר יבא באש. לנצל זו כלום: תעבירו באש. כדרך משמישו הגעלמו מה ששמישו על ידי חמין יגיעלנו צחמין ומה ששמישו על ידי עלי כגון השפוד והאסכלה ליכנו צחור (ע"ז עה, 3): אך במי נדה יתחשא. לפי

24	And ye shall wash your clothes on the seventh day, and ye shall be clean, and afterward ye may come into the camp.	וְכַבְּסֶתֶם בְּגֵדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְטַהַרְתֶּם וְאַחֵר תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה: (ס)	וְתַחֲוִינוּ לְבוּשֵׁיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְטַהַרְתֶּם וְאַחֵר תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה: (ס)
25	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:
26	'Take the sum of the prey that was taken, both of man and of beast, thou, and Eleazar the priest, and the heads of the fathers' houses of the congregation;	שָׂא אֶת רֹאשׁ מִלְקוֹת הַשָּׂבִי בָאָדָם וּבַבְּהֵמָה אֹתָהּ וְאַלְעֹזֶר הַכֹּהֵן וְרָאשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדָה:	קְבִיל יֵת חֹשֶׁבֶן דְּבֵרַת שָׂבִי בָאָדָם וּבַבְּהֵמָה אֹתָהּ וְאַלְעֹזֶר כֹּהֵן וְרָאשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדָה:
27	and divide the prey into two parts: between the men skilled in war, that went out to battle, and all the congregation;	וְחִצִּיתָ אֶת־הַמִּלְקוֹת בֵּין תַּפְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיְצְאִים לְצָבָא וּבֵין כָּל־הָעֵדָה:	וְתַפְלִיג יֵת דְּבֵרַתָּא בֵּין גּוֹבְרֵי מְגִיחֵי קֶרְבָּא דְנִפְקוּ לְחִילָא וּבֵין כָּל כְּנִשְׁתָּא:
28	and levy a tribute unto the LORD of the men of war that went out to battle: one soul of five hundred, both of the persons, and of the beeves, and of the asses, and of the flocks;	וְהִרְמַתְּ מִכֶּסֶּ לַיהוָה מֵאֵת אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיְצְאִים לְצָבָא אֶתְּךָ נֶפֶשׁ מִחֲמֵשׁ הַמֵּאוֹת מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבָּקָר וּמִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן:	וְתַפְרִישׁ נְסִיבָא קֳדָם יְיָ מִן גּוֹבְרֵי מְגִיחֵי קֶרְבָּא דְנִפְקוּ לְחִילָא חֲדָא נֶפֶשׁ מִחֲמֵשׁ מֵאָה מִן אֲנָשָׁא וּמִן תּוֹרֵי וּמִן חֲמֹרֵי וּמִן עֲנָא:
29	take it of their half, and give it unto Eleazar the priest, as a portion set apart for the LORD.	מִמַּחֲצִיתָם תִּקְחוּ וְנִתְּתָה לְאַלְעֹזֶר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת יְהוָה:	מִפְּלִגוּתְהוֹן תִּסְבוּן וְתַתְּנוּן לְאַלְעֹזֶר כֹּהֵן אֶפְרָשִׁיתָא קֳדָם יְיָ:
30	And of the children of Israel's half, thou shalt take one drawn out of every fifty, of the persons, of the beeves, of the asses, and of the flocks, even of all the cattle, and give them unto the Levites, that keep the charge of the tabernacle of the LORD.'	וּמִמַּחֲצִית בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּקְחוּ אֶתְּדוֹ אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם מִן־הַבָּקָר מִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן וְנִתְּתָה אֹתָם לְלוִיִּם שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה:	וּמִפְּלִגוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּסְבּ חֲדָא דִּיתְּחֵד מִן חֲמִשִּׁין מִן אֲנָשָׁא מִן תּוֹרֵי מִן חֲמֹרֵי וּמִן עֲנָא מִכָּל בְּעִירָא וְתַתִּין יִתְהוֹן לְלוִיָּאֵי נְטָרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכָּנָא דִּי:
31	And Moses and Eleazar the priest did as the LORD commanded Moses.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַלְעֹזֶר הַכֹּהֵן כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאַלְעֹזֶר כֹּהֵן כְּמָא דְפִקִּיד יְיָ יֵת מֹשֶׁה:

פשוטו חטוי זה לטהרו מטומאת מת אמר להם צריכין הכלים גיעול לטהרם מן האיסור וחטוי לטהרן מן הטומאה. ורבותינו דרשו (שס) מכאן שאף להכשירן מן האיסור הטעין טבילה לכלי מתכות ומי נדה הכתובים כאן דרשו מים הראויים לטבול צהם נדה. וכמה הם מ' סאה: וכל אשר לא יבא באש. כל דצר שאין תשמישו על ידי האור כגון כוסות וכלויות שתשמישן צונן ולא צלעו איסור: העבירו במים. מטבילו ודיו ודוקא כלי מתכות (שס):

(24) אל המחנה. למחנה שכניה שאין טמא מת טעון שילוח ממחנה לויה וממחנה ישראל (פסחים סו, ב):

(26) שא את ראש. קח את הששון:

(27) וחצית את המלקוח בין תפשי המלחמה וגו'. חציו לחלו וחציו לחלו:

32	Now the prey, over and above the booty which the men of war took, was six hundred thousand and seventy thousand and five thousand sheep,	וַיְהִי הַמִּלְקוֹחַ יְתֵר אֲשֶׁר בָּזְזוּ עִם הַצֹּבָא צֹאן שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וְשִׁבְעִים אֶלֶף וַחֲמִשָּׁת אֶלְפִים:	וְהָיָה דְּבִרְתָּא שְׂאָר בְּזָא דְּבִזּוּ עִמָּא דִּנְפְקוּ לְחִילָא עֲנָא שִׁית מֵאָה וְשִׁבְעִין וַחֲמִשָּׁא אֶלְפִין:
33	and threescore and twelve thousand beeves,	וּבִקָּר שָׁנִים וְשִׁבְעִים אֶלֶף:	וְתוֹרֵי שִׁבְעִין וְתֵרִין אֶלְפִין:
34	and threescore and one thousand asses,	וַחֲמֹרִים אֶחָד וְשָׁשִׁים אֶלֶף:	וַחֲמֹרֵי שְׁתֵּין וְחָד אֶלְפִין:
35	and thirty and two thousand persons in all, of the women that had not known man by lying with him.	וַנִּפְשׁ אָדָם מִן־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכָּב זָכָר כָּל־נֶפֶשׁ שָׁנִים וְשָׁלָשִׁים אֶלֶף:	וַנִּפְשָׁא דְּאִנְשָׁא מִן נְשִׂיא דְּלֹא יָדְעָא מִשְׁכָּבֵי דְּכּוֹרָא כָּל נִפְשָׁתָא תַּלְתִּין וְתֵרִין אֶלְפִין:
36	And the half, which was the portion of them that went out to war, was in number three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep.	וַתְּהִי הַמִּחְצָה חֶלֶק הַיְצְאִים בַּצֹּבָא מִסִּפֶּר הַצֹּאן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וְשָׁלָשִׁים אֶלֶף וְשִׁבְעַת אֶלְפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	וְהָיָה פְּלִגּוּתָא חוּלְק גּוֹבְרִיא דִּנְפְקוּ לְחִילָא מִנֵּין עֲנָא תַּלַּת מֵאָה וְתַלְתִּין וְשִׁבְעָא אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:
37	And the LORD's tribute of the sheep was six hundred and threescore and fifteen.	וַיְהִי הַמֶּכֶס לַיהוָה מִן־הַצֹּאן שֵׁשׁ מֵאוֹת חֲמִשׁ וְשִׁבְעִים:	וְהָיָה נְסִיבָא קָדָם יְיָ מִן עֲנָא שִׁית מֵאָה וְשִׁבְעִין וַחֲמִישׁ:
38	And the beeves were thirty and six thousand, of which the LORD's tribute was threescore and twelve.	וּבִקָּר שִׁשָּׁה וְשָׁלָשִׁים אֶלֶף וּמִכְסָם לַיהוָה שָׁנִים וְשִׁבְעִים:	וְתוֹרֵי תַּלְתִּין וְשִׁתָּא אֶלְפִין וַנְּסִיבֵהוּן קָדָם יְיָ שִׁבְעִין וְתֵרִין:
39	And the asses were thirty thousand and five hundred, of which the LORD's tribute was threescore and one.	וַחֲמֹרִים שְׁלָשִׁים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וּמִכְסָם לַיהוָה אֶחָד וְשָׁשִׁים:	וַחֲמֹרֵי תַּלְתִּין אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה וַנְּסִיבֵהוּן קָדָם יְיָ שְׁתֵּין וְחָד:
40	And the persons were sixteen thousand, of whom the LORD's tribute was thirty and two persons.	וַנִּפְשׁ אָדָם שִׁשָּׁה עָשָׂר אֶלֶף וּמִכְסָם לַיהוָה שָׁנִים וְשָׁלָשִׁים נֶפֶשׁ:	וַנִּפְשָׁא דְּאִנְשָׁא שְׁתַּת עָשָׂר אֶלְפִין וַנְּסִיבֵהוּן קָדָם יְיָ תַּלְתִּין וְתֵרִין נֶפֶשׁ:
41	And Moses gave the tribute, which was set apart for the LORD, unto Eleazar the priest, as the LORD commanded Moses.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־מִכְסֵי תְּרוּמַת יְהוָה לְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	וַיִּחַב מֹשֶׁה יָת נְסִיב אֶפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ לְאַלְעָזָר כֹּהֵנָא כְּמָא דְּפָקִיד יְיָ יָת מֹשֶׁה:

(32) ויהי המלקוח יתר הבז. לפי שלא נטוו להריס מכס מן המטלטלין אלא מן המלקוח כתב את הלשון הזה ויהי המלקוח שצא לכלל חלוקה ולכלל מכס שהיה עודף על צו המטלטלין אשר בזו עש הנצא איש לו ולא צא לכלל חלוקה מספר הנאון וגו':

162

And we have brought the LORD's offering, what every man hath gotten, of jewels of gold, armlets, and bracelets, signet-rings, ear-rings, and girdles, to make atonement for our souls before the LORD.'

וּנְקִיבְךָ אֶת-קָרְבֶּן יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְּלִי-זָהָב אֲצַעְדָה וְצִמִּיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל-נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה:

וּנְקִיבְךָ אֶת-קָרְבֶּן יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְּלִי-זָהָב אֲצַעְדָה וְצִמִּיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל-נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה:

And Moses and Eleazar the priest took the gold of them, even all wrought jewels.

וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת-הַזָּהָב מֵאַתֶּם כָּל כְּלִי מַעֲשֶׂה: דְּעוּבָדָא:

וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת-הַזָּהָב מֵאַתֶּם כָּל כְּלִי מַעֲשֶׂה:

And all the gold of the gift that they set apart for the LORD, of the captains of thousands, and of the captains of hundreds, was sixteen thousand seven hundred and fifty shekels.—

וַיְהִי כָל-זָהָב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הָרִימוּ לַיהוָה שֵׁשֶׁה עָשָׂר אֶלֶף שֶׁבַע-מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת:

וַיְהִי כָל-זָהָב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הָרִימוּ לַיהוָה שֵׁשֶׁה עָשָׂר אֶלֶף שֶׁבַע-מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת:

For the men of war had taken booty, every man for himself.—

גּוֹבֶרֶן דְּחִילָא בְּזוּ גִבֹר לְנַפְשֵׁיהּ:

אֲנָשֵׁי הַצָּבָא בְּזָזוּ אִישׁ לוֹ:

And Moses and Eleazar the priest took the gold of the captains of thousands and of hundreds, and brought it into the tent of meeting, for a memorial for the children of Israel before the LORD.

וַיִּסֹּב מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת-דְּהָבָא מִן רַבְּנֵי אֲלָפִי וּמֵאוֹתָא וַאֲחֵיאוּ יְתִיה לְמַשְׁכַּן זִמְנָא דְּיֻכְרָנָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל קָדָם יי:

וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת-הַזָּהָב מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וַיָּקְרוּן לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי יְהוָה: (פ)

Now the children of Reuben and the children of Gad had a very great multitude of cattle; and when they saw the land of Jazer, and the land of Gilead, that, behold, the place was a place for cattle,

וּבְעִיר סְגִי הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי גָד תַּקִּיף לְחֻדָּא וַחֲזוּ יֵת אֶרֶע יַעֲזֹר וְיֵת אֶרֶע גִּלְעָד וְהָא אַתְרָא אַתְר כְּשֶׁר לְבֵית בְּעִיר:

וּמִקְנֵהוּ רַב הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי-גָד עֲצוּם מְאֹד וַיֵּרְאוּ אֶת-אֶרֶץ יַעֲזֹר וְאֶת-אֶרֶץ גִּלְעָד וַהֲגִה הַמָּקוֹם מְקוֹם מִקְנֵה:

ששי (שלישי)
כט

the children of Gad and the children of Reuben came and spoke unto Moses, and to Eleazar the priest, and unto the princes of the congregation, saying:

וַאֲחֵי בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַאֲמָרוּ לְמֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וּלְרַבְרָבֵי כְנִסְתָּא לְמִימַר:

וַיָּבִאוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַאֲמָרוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-נְשִׂאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר:

2

'Ataroth, and Dibon, and Jazer, and Nimrah, and Heshbon, and Elealeh, and Sebam, and Nebo, and Beon,

עֲטָרוֹת וְדִיבֹן וַיַּעֲזֹר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלָה וְשֶׁבַם וְנֵבּוֹ וּבְעֹן:

עֲטָרוֹת וְדִיבֹן וַיַּעֲזֹר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלָה וְשֶׁבַם וְנֵבּוֹ וּבְעֹן:

3

(50) אצעדה. אלו צמידים של רגל: וצמיד. של יד: עגיל. זמיראון: וכומז. דפוס של בית הרחם לכפר על ההרור הלז של צנות מדין:

4	the land which the LORD smote before the congregation of Israel, is a land for cattle, and thy servants have cattle. ⁷	4	הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה לִפְנֵי עַדְתִּי יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִקְנֶה הִוא וּלְעֶבְדֶּיךָ מִקְנֶה: (ס)
5	And they said: 'If we have found favour in thy sight, let this land be given unto thy servants for a possession; bring us not over the Jordan.'	5	וַיֹּאמְרוּ אֶם-מִצָּאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יִתֵּן אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְעֶבְדֶּיךָ לְאֻחֻזָּה אַל-תַּעֲבִרֵנוּ אֶת-הַיַּרְדֵּן:
6	And Moses said unto the children of Gad and to the children of Reuben: 'Shall your brethren go to the war, and shall ye sit here?	6	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יֵבְאוּ לְמַלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה:
7	And wherefore will ye turn away the heart of the children of Israel from going over into the land which the LORD hath given them?	7	וְלָמָּה (כ' תנואון) [ק' תניאון] אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֲבֹר אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:
8	Thus did your fathers, when I sent them from Kadesh-barnea to see the land.	8	כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְחִי אֹתָם מִקְדָּשׁ בְּרַנֵּעַ לִרְאוֹת אֶת-הָאָרֶץ:
9	For when they went up unto the valley of Eshcol, and saw the land, they turned away the heart of the children of Israel, that they should not go into the land which the LORD had given them.	9	וַיַּעֲלוּ עַד-נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיֵּרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ וַיִּנְיֵאוּ אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִבְלֹתִי-בָא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:
10	And the LORD's anger was kindled in that day, and He swore, saying:	10	וַיִּחַר-אַף יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר:
11	Surely none of the men that came up out of Egypt, from twenty years old and upward, shall see the land which I swore unto Abraham, unto Isaac, and unto Jacob; because they have not wholly followed Me;	11	אִם-יֵרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֲלִים מִמִּצְרַיִם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְיָמָעְלָה אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב כִּי לֹא-מָלְאוּ אַחֲרַי:

(3) עטרות ודיבון וגו'. מארץ סיחון ועוג היו:

(6) האחיהם. לשון תמיהה הוא:

(7) ולמה תניאון. תסירו ותמניעו לצם מעזור שיהיו סבורים שאתם יראים לעזור מפני המלחמה וחזק הערים והעם:

(8) מקדש ברנע. כך שמה ושני קדש היו:

- 12 save Caleb the son of Jephunneh the Kenizzite, and Joshua the son of Nun; because they have wholly followed the LORD. 12 בלְתִי כָלֵב בֶּן־יִפְנֶה הַקֵּנִזִּי וְיִהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון כִּי מָלְאוּ אַחֲרָי וַיְהוָה:
- 13 And the LORD's anger was kindled against Israel, and He made them wander to and fro in the wilderness forty years, until all the generation, that had done evil in the sight of the LORD, was consumed. 13 וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנָּעֻם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־תָּם כָּל־הַדּוֹר הַעֲשֵׂה הָרָע בְּעֵינֵי יְהוָה:
- 14 And, behold, ye are risen up in your fathers' stead, a brood of sinful men, to augment yet the fierce anger of the LORD toward Israel. 14 וְהִנֵּה קָמְתָם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תִּרְבּוּת אֲנָשִׁים חַטָּאִים לְסַפּוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַף־יְהוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל:
- 15 For if ye turn away from after Him, He will yet again leave them in the wilderness; and so ye will destroy all this people.' 15 כִּי תִשׁוּבוּ מֵאַחֲרָיו וְיָסַף עוֹד לְהַנִּיחוֹ בַּמִּדְבָּר וְשַׁחַתְתֶּם לְכָל־הָעָם הַזֶּה: (ס)
- 16 And they came near unto him, and said: 'We will build sheepfolds here for our cattle, and cities for our little ones; 16 וַיָּגִשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גִדְרֹת צֹאן נִבְנֶה לְמִקְנֵנוּ פָּה וְעָרִים לְטַפְּנוּ:
- 17 but we ourselves will be ready armed to go before the children of Israel, until we have brought them unto their place; and our little ones shall dwell in the fortified cities because of the inhabitants of the land. 17 וְאִנְחֲנוּ נַחֲלָץ חֲשִׁים לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם־הִבִּיאֲנֵם אֶל־מְקוֹמָם וְיָשֵׁב טַפְּנוּ בְּעָרֵי הַמְּבָצָר מִפְּנֵי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:
- 18 We will not return unto our houses, until the children of Israel have inherited every man his inheritance. 18 לֹא נָשׁוּב אֶל־בְּתֻלֵינוּ עַד הִתְנַחֲל' בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ:

(12) הקנזי. חורגו של קנו היה וילדה לו אמו של כלז את עתניאל (סוטה יא, ז):

(13) וינעם. ויטלטלם. מן נע ונד (ס"א וטלטלם צנע ונד):

(14) לספוח. כמו (ישעיה כט, ה) ספו שנה על שנה (ירמיה ז, כא) עולותיכם ספו וגו' לשון חוספת:

(16) נבנה למקננו פה. חסים היו על ממונם יותר מצניהם וצנותיהם שהקדימו מקניהם לטפם. אמר להם לא כן עשו

העיקר עיקר והטפל טפל צנו לכם מחלה ערים לטפכם ואחר כך גדרות לנאנכם (תנחומא ז):

(17) ואנחנו נחלץ חשים. מזדיין מהירים כמו (ישעיה ח, ה) מהר שלל חש צו (שם ה, יט) ימהר יחשה: לפני בני

ישראל. צראשי גייסות. מתוך שגבורים היו. שכן נאמר צגד (דברים לג, כ) וטרף זרוע אף קדקד ואף משה חזר ופירש להם

צאלה הדברים (שם ג, יח) ואלו אחכם צעת ההיא וגו' חלוצים תעצרו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל. וציריחו כתיב (יהושע

ו, יג) והחלוץ הולך לפניו זה ראובן וגד שקיימו תנאם: וישב טפנו. צעודנו אלל אחינו: בערי המבצר. שנצנה

עכשיו:

19	For we will not inherit with them on the other side of the Jordan, and forward, because our inheritance is fallen to us on this side of the Jordan eastward.'	אָרִי לֹא נַחֲסִין עִמָּהֶן מֵעֲבָרָא לִירְדֵּנָא וְלַהֲלָאָה אָרִי קַבִּילָנָא אַחֲסַנְתָּנָא לָנָא מֵעֲבָרָא לִירְדֵּנָא מִדְּנַחָא:	כִּי לֹא נַחֲל' אַתֶּם מֵעֲבָר לִירְדֵּן וְלַהֲלָאָה כִּי בָאָה נַחֲלָנֹהוּ אֵלֵינוּ מֵעֲבָר הִירְדֵּן מִזְרָחָה: (פ)	19
20	And Moses said unto them: 'If ye will do this thing: if ye will arm yourselves to go before the LORD to the war,	וַאֲמַר לָהֶן מֹשֶׁה אִם תַּעֲבֹדוּן יֵת פִּתְגָמָא הָדִין אִם תִּזְדָּרְיוּן קֳדָם עָמָא דִּי לִקְרָבָא:	וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם-תַּעֲשׂוּן אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה אִם-תִּתְחַלְצוּ לִפְנֵי יְהוָה לְמַלְחָמָה:	שְׂנֵיעִי (רַצִּיעִי)
21	and every armed man of you will pass over the Jordan before the LORD, until He hath driven out His enemies from before Him,	וַיַּעֲבֹר לָכוֹן כָּל דְּמִזְרֵי יֵת יִרְדֵּנָא קֳדָם עָמָא דִּי עַד דִּיתְרִיד יֵת בְּעָלֵי דְבִבּוּהִי מִן קֳדָמוּהִי:	וְעֹבֵר לָכֶם כָּל-חַלּוּץ אֶת-הִירְדֵּן לִפְנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוּ אֶת-אֹיְבֵיו מִפְּנֵיו:	21
22	and the land be subdued before the LORD, and ye return afterward; then ye shall be clear before the LORD, and before Israel, and this land shall be unto you for a possession before the LORD.	וְתִתְּכַבֵּישׁ אֶרְעָא קֳדָם עָמָא דִּי וּבְתֵר כֵּן תִּתּוּבּוּן וְתִהְיוּן זָכָאִין קֳדָם יי וּמִיִּשְׂרָאֵל וְתִהְיוּ אֶרְעָא הָדָא לָכוֹן לְאַחֲסָנָא קֳדָם יי:	וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחֲרֵי תִשְׁבּוּ וְהִיִּיתֶם נְקִיִּים מִיְּהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהִיִּיתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לְאַחֲזָה לִפְנֵי יְהוָה:	22
23	But if ye will not do so, behold, ye have sinned against the LORD; and know ye your sin which will find you.	וְאִם לֹא תַעֲבֹדוּן כֵּן הָאֵל חֲבַתּוּן קֳדָם יי וְדַעוּ חֹבְתְכוֹן דִּתְשַׁכַּח יִתְכוֹן:	וְאִם-לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן הִנֵּה חֲטָאתֶם לַיהוָה וְדַעוּ חֲטָאתְכֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם:	23
24	Build you cities for your little ones, and folds for your sheep; and do that which hath proceeded out of your mouth.'	בְּנוּ לָכוֹן קְרוּוִין לְטַפְלְכוֹן וְחֻטְרִין לְעֹנְכוֹן וְדִיפּוֹק מִפּוּמְכוֹן תַּעֲבֹדוּן:	בְּנוּ-לָכֶם עָרִים לְטַפְלְכֶם וּגְדֹרֹת לְצֹנְאֲכֶם וְהִיצָא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ:	24
25	And the children of Gad and the children of Reuben spoke unto Moses, saying: 'Thy servants will do as my lord commandeth.	וַאֲמַר בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמֹשֶׁה לְמִימַר עֲבָדְךָ יַעֲבֹדוּן כְּמָא דְרַבּוּנֵי מִפְּקִיד:	וַיֹּאמֶר בְּנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ יַעֲשׂוּ כַאֲשֶׁר אָדָנִי מִצְוָה:	25
26	Our little ones, our wives, our flocks, and all our cattle, shall be there in the cities of Gilead;	טַפְלָנָא נְשָׂאָה וְכָל בְּהֵמָתָנֹה בְּעִירָנָא יִהְיוּן תַּמָּן בְּקִרְוֵי גִלְעָד:	טַפְּנוּ נְשֵׁינוּ מִקְנֵנוּ וְכָל-בְּהֵמָתָנוּ יִהְיוּ-שָׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד:	26

(19) מעבר לירדן וגו'. צעזר המערצי: כי באה נחלחנו. כזר קצלונו צעזר המזרחי: (24) לצנאכם. תיזה 12 מגזרת (תהליס ח, ח) זנה ואלפים כלס. שאין זו אל"ף מפסיק בין נו"ן לזד"י ואל"ף שזא כאן אחר הנו"ן במקום ה"א של זנה הוא. מיסודו של רבי משה הדרשן למדתי כן: והיצא מפיכם תעשו. לגזרה. שקצלתם עליכם לעבור למלחמה עד כזו וחלוק שמה לא בקש מהם אלא ונכזשה ואחר תשובו והם קצלו עליהם עד התחל הרי הוסיפו להמכזש שזע שחלקו וכן עשו: (25) ויאמר בני גד. כולס כאיש אחד:

27	but thy servants will pass over, every man that is armed for war, before the LORD to battle, as my lord saith.'	וְעַבְדֶּיךָ יַעֲבֹרוּ כָל־חֲלוּץ צָבָא לִפְנֵי יְהוָה לְמַלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אֲדַנִּי דָּבָר:	27
28	So Moses gave charge concerning them to Eleazar the priest, and to Joshua the son of Nun, and to the heads of the fathers' houses of the tribes of the children of Israel.	וַיִּצַו לָהֶם מֹשֶׁה אֶת אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וְאֶת רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמִּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	28
29	And Moses said unto them: 'If the children of Gad and the children of Reuben will pass with you over the Jordan, every man that is armed to battle, before the LORD, and the land shall be subdued before you, then ye shall give them the land of Gilead for a possession;	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם־יַעֲבֹרוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי־רְאוּבֵן אִתְּכֶם אֶת־הַיַּרְדֵּן כָּל־חֲלוּץ לְמַלְחָמָה לִפְנֵי יְהוָה וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וְנָתַתֶּם לָהֶם אֶת־אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאֻחֻזָּה:	29
30	but if they will not pass over with you armed, they shall have possessions among you in the land of Canaan.'	וְאִם־לֹא יַעֲבֹרוּ חֲלוּצִים אִתְּכֶם וְנִאֲחֲזוּ בְּתֻכְכֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:	30
31	And the children of Gad and the children of Reuben answered, saying: 'As the LORD hath said unto thy servants, so will we do.	וַיַּעֲנוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דָּבָר יְהוָה אֶל־עַבְדֶּיךָ כֹּן נַעֲשֶׂה:	31
32	We will pass over armed before the LORD into the land of Canaan, and the possession of our inheritance shall remain with us beyond the Jordan.'	נַחֲנוּ נַעֲבֹר חֲלוּצִים לִפְנֵי יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאֲחֻזַּת אֲחֻזַּת נַחֲלָתָנוּ מֵעַבְרָ לַיַּרְדֵּן:	32
33	And Moses gave unto them, even to the children of Gad, and to the children of Reuben, and unto the half-tribe of Manasseh the son of Joseph, the kingdom of Sihon king of the Amorites, and the kingdom of Og king of Bashan, the land, according to the cities thereof with their borders, even the cities of the land round about.	וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לִבְנֵי־גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְחֻצֵּי שִׁבְטֵי מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף אֶת־מַמְלַכַּת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי וְאֶת־מַמְלַכַּת עֹוג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאָרֶץ לְעִרְיָהּ בְּגִבְלֹת עָרֵי הָאָרֶץ סָבִיב:	33
34	And the children of Gad built Dibon, and Ataroth, and Aroer;	וַיְבִנּוּ בְנֵי־גָד אֶת־דִּיבּוֹן וְאֶת־עֲטָרוֹת וְאֶת עֲרֹעֵר:	34

(28) ויצו להם. כמו עליהם ועל תנאם מינה אלעזר ויהושע. כמו (שמות יד, יד) ה' ילחם לכם:

(32) ואחזנו אחזת נחלתנו. כלומר צידנו וצרותנו מהי אחזת נחלתנו מעבר הזה:

35	and Atroth-shophan, and Jazer, and Jogbehah;	וְאֶת־עֲטֹרֶת שׁוֹפָן וְאֶת־יַעְזֹר וְיִגְבֵּהָהּ:	וְיֵת עֲטֹרוֹת שׁוֹפָן וְיֵת יַעְזֹר וְיִגְבֵּהָהּ:
36	and Beth-nimrah, and Beth-haran; fortified cities, and folds for sheep.	וְאֶת־בֵּית נִמְרָה וְאֶת־בֵּית הָרָן עָרֵי מִבְצָר וּגְדֵלֹת צֹאן:	וְיֵת בֵּית נִמְרָה וְיֵת בֵּית הָרָן קְרוֹיִן כְּרִיכָן וְחֲטָרִיִן דְּעֹאֵן:
37	And the children of Reuben built Heshbon, and Elealeh, and Kiriathaim;	וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ אֶת־חֶשְׁבּוֹן וְאֶת־אֶלְעָלָא וְאֶת־קִרְיַתַּיִם:	וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ יֵת חֶשְׁבּוֹן וְיֵת אֶלְעָלָא וְיֵת קִרְיַתַּיִם:
38	and Nebo, and Baal-meon—their names being changed—and Sibmah; and gave their names unto the cities which they builded.	וְאֶת־נְבוֹ וְאֶת־בַּעַל מְעוֹן מוֹסֶבֶת שֵׁם וְאֶת־שִׁבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁמֹת הָעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ:	וְיֵת נְבוֹ וְיֵת בַּעַל מְעוֹן מִקְפָן שְׁמָהֶן וְיֵת שִׁבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁמָהֶן יֵת שְׁמָהֶת קְרוֹיָא דְּבָנוּ:
39	And the children of Machir the son of Manasseh went to Gilead, and took it, and dispossessed the Amorites that were therein.	וַיֵּלְכוּ בְנֵי מַכִּיר בֶּן־מְנַשֶּׁה גִלְעָדָה וַיִּלְכְּדָהּ וַיּוֹרֶשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־בָּהּ:	וַאֲזָלוּ בְנֵי מַכִּיר בֶּר מְנַשֶּׁה לְגִלְעָד וַיִּכְבְּשׁוּהָ וַתְּרִיֵּךְ יֵת אֱמֹרָאָה דְּבָהּ:
40	And Moses gave Gilead unto Machir the son of Manasseh; and he dwelt therein.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־גִּלְעָד לְמַכִּיר בֶּן־מְנַשֶּׁה וַיָּשֶׁב בָּהּ:	וַיֵּהֱב מֹשֶׁה יֵת גִּלְעָד לְמַכִּיר בֶּר מְנַשֶּׁה וַיִּתֵּיב בָּהּ:
41	And Jair the son of Manasseh went and took the villages thereof, and called them Havvoth-jair.	וַיֵּאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה הַלֵּךְ וַיִּלְכְּדֵם וַיִּקְרָא אֹתָהֶן חֹת וַיֵּאִיר:	וַיֵּאִיר בֶּר מְנַשֶּׁה אֲזָל וַיִּכְבֹּשׁ יֵת כְּפָרְנִיָּהוּן וַיִּקְרָא יְתָהוּן כְּפָרְנִיָּהוּן וַיֵּאִיר:
42	And Nobah went and took Kenath, and the villages thereof, and called it Nobah, after his own name.	וַנְּבַח הַלֵּךְ וַיִּלְכְּדֵם וַיִּקְרָא לָהּ נֹבַח בְּשֵׁמוֹ (פ)	וַנְּבַח אֲזָל וַיִּכְבֹּשׁ יֵת קִנְת וַיֵּת כְּפָרְנִיָּהוּ וַיִּקְרָא לָהּ נֹבַח בְּשֵׁמִיהּ:

The Haftara is Jeremiah 1:1 – 2:3 on page 205. This Haftara is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

(36) ערי מבצר וגדרות צאן. זה סוף הפסוק מוסב על תחלת הענין ויצנו בני גד את הערים הללו להיות ערי מצור וגדרות לאן:

(38) ואת נבו ואת בעל מעון מוסבת שם. נבו ובעל מעון שמות עבודת אלילים הם והיו האמוריים קורים עריהם על שם עבודת אלילים שלהם וצני ראובן הסב את שמות אחרים וזהו מוסבות שם נבו ובעל מעון מוסבות לשם אחר: ואת שבמה. צנו שבמה והיא שצם האמורה למעלה (לעיל ג):

(39) ויורש. כתר גומו ותרין. שתיצת רי"ש משמשת שתי חלוקות לשון ירושה ולשון הורשה שהוא טירוד ותרין:

(41) חותיהם. כפרניהם: ויקרא אתהן חות יאיר. לפי שלא היו לו צנים קראם בשמו לזכרון:

(42) ויקרא לה נבחה. לה אינו מפיק ה"א וראיתי ציסודו של רבי משה הדורשן לפי שלא נתקיים לה שם זה לפיכך הוא רפה. שמשמע מדרשו כמו לא. ותמהני מה ידרוש בשתי חצות הדומות לה (רות ג, יד) ויאמר בועז (זכריה ה, יא) לצנות לה בית:

XXXIII

These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron.

אלֵּין מִטְּלֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְנִפְקוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
לְחִילֵיהֶן בְּיַד מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן:

מִסְעֵי אֱלֹהֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאָתָם
בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

מסעי
ל

And Moses wrote their goings forth, stage by stage, by the commandment of the LORD; and these are their stages at their goings forth.

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם
לְמִסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה
מִסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם
לְמִסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה
מִסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:

2

And they journeyed from Rameses in the first month, on the fifteenth day of the first month; on the morrow after the passover the children of Israel went out with a high hand in the sight of all the Egyptians,

וַיֵּצְאוּ מֵרַעַמְסֵס בַּחֹדֶשׁ
הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִישֶׁת עֶשְׂרִי יוֹם
לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמַּחֲרַת
הַפֶּסַח יָצְאוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיַד
רָמָה לְעֵינֵי כָּל־מִצְרַיִם:

וַיֵּצְאוּ מֵרַעַמְסֵס בַּחֹדֶשׁ
הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִישֶׁת עֶשְׂרִי יוֹם
לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמַּחֲרַת
הַפֶּסַח יָצְאוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיַד
רָמָה לְעֵינֵי כָּל־מִצְרַיִם:

3

while the Egyptians were burying them that the LORD had smitten among them, even all their first-born; upon their gods also the LORD executed judgments.

וּמִצְרַיִם מִקְבְּרֵיהֶם אֲשֶׁר
הִכָּה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר
עַבְדֵי יְיָ דִּינִין:

וּמִצְרַיִם מִקְבְּרֵיהֶם אֲשֶׁר
הִכָּה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר
עַבְדֵי יְיָ דִּינִין:

לוי

And the children of Israel journeyed from Rameses, and pitched in Succoth.

וַיֵּצְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעַמְסֵס
וַיִּחַנוּ בְּסֻכּוֹת:

וַיֵּצְאוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעַמְסֵס
וַיִּחַנוּ בְּסֻכּוֹת:

5

And they journeyed from Succoth, and pitched in Etham, which is in the edge of the wilderness.

וַיֵּצְאוּ מִסֻּכּוֹת וַיִּשְׁרוּ בְּאֵיתָם
דְּבַסְטֵר מִדְּבָרָא:

וַיֵּצְאוּ מִסֻּכּוֹת וַיִּחַנוּ בְּאֵיתָם אֲשֶׁר
בְּקֶצֶה הַמִּדְבָּר:

6

And they journeyed from Etham, and turned back unto Pihahiroth, which is before Baal-zephon; and they pitched before Migdol.

וַיֵּצְאוּ מֵאֵיתָם וַיָּשֻׁבּ עַל־פִּי
חִירָתָא אֲשֶׁר עַל־צִפּוֹן
וַיִּחַנוּ לִפְנֵי מִגְדֹּל:

וַיֵּצְאוּ מֵאֵיתָם וַיָּשֻׁבּ עַל־פִּי
חִירָתָא אֲשֶׁר עַל־צִפּוֹן
וַיִּחַנוּ לִפְנֵי מִגְדֹּל:

ישראל

(1) אלה מסעי. למה נכתבו המסעות הללו. להודיע חסדיו של מקום. שאף על פי שגור עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר לא תאמר שהיו נעים ומטולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה. שהרי אין כאן אלא ארבעים ושנים מסעות. לא מהם י"ד שכולם היו בשנה ראשונה קודם גזירה. משנסעו מרעמסס עד שצאו לרתמה. שמשם נשתלחו המרגלים שנאמר (במדבר יב, טז) ואחר נסעו העם מחצרות וגו' (שם יג, ז) שלח לך אנשים וגו'. וכאן הוא אומר ויסעו מחצרות ויחנו ברתמה למדת שהוא במדבר פארן ועוד הוא משם ח' מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן מהר ההר עד ערבות מואב בשנת הארבעים נמצא שכל שמנה ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות. זה מיסודו של רבי משה הדרשן. ורבי תנחומא (מסעי ג. במדבר רבה) דרש צו דרשה אחרת משל למלך שהיה בנו חולה והוליכו למקום רחוק לרפאותו כיון שהיו חוזרין תחיל אצלו מונה כל המסעות אמר לו כאן ישננו כאן הוקרנו כאן חששת את ראשך וכו'.

(4) ומצרים מקברים. טרודים באבלם:

8	And they journeyed from Penhahiroth, and passed through the midst of the sea into the wilderness; and they went three days' journey in the wilderness of Etham, and pitched in Marah.	וַיֵּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירֹת וַיַּעֲבְרוּ בְּתוֹךְ-הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלְכוּ דֶרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר אֹתָם וַיַּחֲנוּ בְּמַרָּה:	וַיָּטְלוּ מִן קֶדֶם חִירֹתָ וַעֲבְרוּ בְּגוֹ יָמָא לַמִּדְבָּרָא וַאֲזָלוּ מִהַלָּךְ תְּלָתָא יוֹמִין בַּמִּדְבָּרָא דְּאִיתָם וַשְּׂרוּ בְּמַרָּה:
9	And they journeyed from Marah, and came unto Elim; and in Elim were twelve springs of water, and threescore and ten palm-trees; and they pitched there.	וַיֵּסְעוּ מִמַּרָּה וַיָּבֹאוּ אֶלְיִמָּה וּבְאֵילָם שְׁתֵּים עָשָׂרָה עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ-שָׁם:	וַיָּטְלוּ מִמַּרָּה וַאֲתוּ לְאֵילִים וּבְאֵילִים תְּרֵי עֶשֶׂר מִבּוּעִין דְּמִיין וְשִׁבְעִין דְּקָלִין וַשְּׂרוּ תַּמָּן:
10	And they journeyed from Elim, and pitched by the Red Sea.	וַיֵּסְעוּ מֵאֵילָם וַיַּחֲנוּ עַל-יָם-סוּף:	וַיָּטְלוּ מֵאֵילִים וַשְּׂרוּ עַל יָמָא דְּסוּף:
11	And they journeyed from the Red Sea, and pitched in the wilderness of Sin.	וַיֵּסְעוּ מִיָּם-סוּף וַיַּחֲנוּ בַּמִּדְבָּר-סִין:	וַיָּטְלוּ מִיָּמָא דְּסוּף וַשְּׂרוּ בַּמִּדְבָּרָא דְּסִין:
12	And they journeyed from the wilderness of Sin, and pitched in Dophkah.	וַיֵּסְעוּ מִבַּמִּדְבָּר-סִין וַיַּחֲנוּ בְּדֹפְקָה:	וַיָּטְלוּ מִבַּמִּדְבָּרָא דְּסִין וַשְּׂרוּ בְּדֹפְקָה:
13	And they journeyed from Dophkah, and pitched in Alush.	וַיֵּסְעוּ מִבְּדֹפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאַלּוּשׁ:	וַיָּטְלוּ מִבְּדֹפְקָה וַשְּׂרוּ בְּאַלּוּשׁ:
14	And they journeyed from Alush, and pitched in Rephidim, where was no water for the people to drink.	וַיֵּסְעוּ מֵאַלּוּשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרִפְדִּים וְלֹא-הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם לְשִׁתּוֹת:	וַיָּטְלוּ מֵאַלּוּשׁ וַשְּׂרוּ בְּרִפְדִּים וְלֹא הָיָה תַּמָּן מַיָּא לְעָמָא לְמִשְׁתֵּי:
15	And they journeyed from Rephidim, and pitched in the wilderness of Sinai.	וַיֵּסְעוּ מִרִּפְדִּים וַיַּחֲנוּ בַּמִּדְבָּר-סִינַי:	וַיָּטְלוּ מִרִּפְדִּים וַשְּׂרוּ בַּמִּדְבָּרָא דְּסִינַי:
16	And they journeyed from the wilderness of Sinai, and pitched in Kibroth-hattaavah.	וַיֵּסְעוּ מִבַּמִּדְבָּר סִינַי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרֹת הַתַּאֲוָה:	וַיָּטְלוּ מִבַּמִּדְבָּרָא דְּסִינַי וַשְּׂרוּ בְּקִבְרֵי דְּמִשְׁאֲלֵי:
17	And they journeyed from Kibroth-hattaavah, and pitched in Hazeroth.	וַיֵּסְעוּ מִבְּקִבְרֹת הַתַּאֲוָה וַיַּחֲנוּ בְּחֲצֹרֹת:	וַיָּטְלוּ מִבְּקִבְרֵי דְּמִשְׁאֲלֵי וַשְּׂרוּ בְּחֲצֹרֹת:
18	And they journeyed from Hazeroth, and pitched in Rithmah.	וַיֵּסְעוּ מִבְּחֲצֹרֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה:	וַיָּטְלוּ מִבְּחֲצֹרֹת וַשְּׂרוּ בְּרִתְמָה:
19	And they journeyed from Rithmah, and pitched in Rimmon-perez.	וַיֵּסְעוּ מִרִּתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמּוֹן-פֶּרֶץ:	וַיָּטְלוּ מִרִּתְמָה וַשְּׂרוּ בְּרִמּוֹן פֶּרֶץ:

(18) ויחנו ברתמה. על שם לשון הרע של מרגלים שנאמר (תהלים קכ, ד) מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה חזי גבור שונאים עם גחלי רתמים:

20	And they journeyed from Rimmon-perez, and pitched in Libnah.	וַיָּסֻעוּ מִרְמֹן פֶּרֶץ וַיַּחֲנוּ וַיִּנָּטְלוּ מִרְמֹן פֶּרֶץ וַיִּשְׂרוּ בְּלִבְנָה:	20
21	And they journeyed from Libnah, and pitched in Rissah.	וַיָּסֻעוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרִסָּה: וַיִּנָּטְלוּ מִלִּבְנָה וַיִּשְׂרוּ בְּרִסָּה:	21
22	And they journeyed from Rissah, and pitched in Kehelah.	וַיָּסֻעוּ מִרִּסָּה וַיַּחֲנוּ בְּקַהֲלָתָה: וַיִּנָּטְלוּ מִרִּסָּה וַיִּשְׂרוּ בְּקַהֲלָתָה:	22
23	And they journeyed from Kehelah, and pitched in mount Shepher.	וַיָּסֻעוּ מִקַּהֲלָתָה וַיַּחֲנוּ בְּהַר־שֹׁפֵר: וַיִּנָּטְלוּ מִקַּהֲלָתָה וַיִּשְׂרוּ בְּטוֹרָא דְשֹׁפֵר:	23
24	And they journeyed from mount Shepher, and pitched in Haradah.	וַיָּסֻעוּ מִהַר־שֹׁפֵר וַיַּחֲנוּ בְּחָרָדָה: וַיִּנָּטְלוּ מִטוֹרָא דְשֹׁפֵר וַיִּשְׂרוּ בְּחָרָדָה:	24
25	And they journeyed from Haradah, and pitched in Makheloth.	וַיָּסֻעוּ מִחָרָדָה וַיַּחֲנוּ בְּמַקְהֵלוֹת: וַיִּנָּטְלוּ מִחָרָדָה וַיִּשְׂרוּ בְּמַקְהֵלוֹת:	25
26	And they journeyed from Makheloth, and pitched in Tahath.	וַיָּסֻעוּ מִמַּקְהֵלוֹת וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת: וַיִּנָּטְלוּ מִמַּקְהֵלוֹת וַיִּשְׂרוּ בְּתַחַת:	26
27	And they journeyed from Tahath, and pitched in Terah.	וַיָּסֻעוּ מִתַּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתֶרַח: וַיִּנָּטְלוּ מִתַּחַת וַיִּשְׂרוּ בְּתֶרַח:	27
28	And they journeyed from Terah, and pitched in Mithkah.	וַיָּסֻעוּ מִתֶּרַח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה: וַיִּנָּטְלוּ מִתֶּרַח וַיִּשְׂרוּ בְּמִתְקָה:	28
29	And they journeyed from Mithkah, and pitched in Hashmonah.	וַיָּסֻעוּ מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ בְּחַשְׁמוֹנָה: וַיִּנָּטְלוּ מִמִּתְקָה וַיִּשְׂרוּ בְּחַשְׁמוֹנָה:	29
30	And they journeyed from Hashmonah, and pitched in Moseroth.	וַיָּסֻעוּ מִחַשְׁמוֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּמוֹסְרוֹת: וַיִּנָּטְלוּ מִחַשְׁמוֹנָה וַיִּשְׂרוּ בְּמוֹסְרוֹת:	30
31	And they journeyed from Moseroth, and pitched in Bene-jaakan.	וַיָּסֻעוּ מִמוֹסְרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּבְנֵי יַעֲקֹן: וַיִּנָּטְלוּ מִמוֹסְרוֹת וַיִּשְׂרוּ בְּבְנֵי יַעֲקֹן:	31
32	And they journeyed from Bene-jaakan, and pitched in Hor-haggidgad.	וַיָּסֻעוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹן וַיַּחֲנוּ בְּחֹר הַגִּידְגָּד: וַיִּנָּטְלוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹן וַיִּשְׂרוּ בְּחֹר הַגִּידְגָּד:	32
33	And they journeyed from Hor-haggidgad, and pitched in Jotbah.	וַיָּסֻעוּ מִחֹר הַגִּידְגָּד וַיַּחֲנוּ בְּיֹטְבָה: וַיִּנָּטְלוּ מִחֹר הַגִּידְגָּד וַיִּשְׂרוּ בְּיֹטְבָה:	33
34	And they journeyed from Jotbah, and pitched in Abronah.	וַיָּסֻעוּ מִיֹּטְבָה וַיַּחֲנוּ בְּעִבְרֹנָה: וַיִּנָּטְלוּ מִיֹּטְבָה וַיִּשְׂרוּ בְּעִבְרֹנָה:	34
35	And they journeyed from Abronah, and pitched in Ezion-geber.	וַיָּסֻעוּ מִעִבְרֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּעִזְיוֹן גִּבֹּר: וַיִּנָּטְלוּ מִעִבְרֹנָה וַיִּשְׂרוּ בְּעִזְיוֹן גִּבֹּר:	35

36	And they journeyed from Ezion-geber, and pitched in the wilderness of Zin—the same is Kadesh.	וַיֵּסְעוּ מֵעִזִּיּוֹן גִּבְרָ וַיַּחֲנוּ וַיִּנָּטְלוּ מִמַּעֲצִיּוֹן גִּבְרָ וַיִּשְׁרוּ בְּמִדְבַּר-צִין הוּא קָדֵשׁ: בְּמִדְבַּר צִין הָיָא קָדֵשׁ:	36
37	And they journeyed from Kadesh, and pitched in mount Hor, in the edge of the land of Edom.—	וַיֵּסְעוּ מִקָּדֵשׁ וַיַּחֲנוּ בְּהַר הָהָר וַיִּנָּטְלוּ מִרְקָם וַיִּשְׁרוּ בְּהוֹר בְּקֶצֶה אֶרֶץ אֲדוֹם: טוֹרָא בְּסִפֵּי אֶרֶץ אֲדָדוֹם:	37
38	And Aaron the priest went up into mount Hor at the commandment of the LORD, and died there, in the fortieth year after the children of Israel were come out of the land of Egypt, in the fifth month, on the first day of the month.	וַיַּעַל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֶל-הַר הָהָר וְסָלִיף אַהֲרֹן כַּהֲנָא לְהוֹר עַל-פִּי יְהוָה וַיָּמָת שָׁם בְּשָׁנָת הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בַּאֲחָד לַחֹדֶשׁ: וְסָלִיף אַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי וַיָּמָת תַּמָּן בְּשָׁנָת אַרְבָּעִין לְמַפֵּק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בִּירוּחָא חֲמִישָׁא בַּחֹד לִירוּחָא:	38
39	And Aaron was a hundred and twenty and three years old when he died in mount Hor.	וְאַהֲרֹן בֶּן-שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה וַאֲהֲרֹן בַּר מֵאָה וְעֶשְׂרִין וְתֵלָת שָׁנָה בָּמָתוֹ בְּהַר הָהָר: (ס)	39
40	And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South in the land of Canaan, heard of the coming of the children of Israel.—	וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרָד וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרָד וְהוּא יָשֵׁב בְּנֹגֵב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בָּבֶא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְהוּא יָשֵׁב בְּנֹגֵב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְהוּא יָשֵׁב בְּנֹגֵב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְהוּא יָשֵׁב בְּנֹגֵב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: וְהוּא יָשֵׁב בְּנֹגֵב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:	40
41	And they journeyed from mount Hor, and pitched in Zalmonah.	וַיֵּסְעוּ מִהָר הָהָר וַיַּחֲנוּ וַיִּנָּטְלוּ מִהָר טוֹרָא וַיִּשְׁרוּ בְּצִלְמֹנָה: בְּצִלְמֹנָה:	41
42	And they journeyed from Zalmonah, and pitched in Punon.	וַיֵּסְעוּ מִצִּלְמֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּפוֹנוֹן: וַיִּנָּטְלוּ מִצִּלְמֹנָה וַיִּשְׁרוּ בְּפוֹנוֹן:	42
43	And they journeyed from Punon, and pitched in Oboth.	וַיֵּסְעוּ מִפוֹנוֹן וַיַּחֲנוּ בְּאוֹבוֹת: וַיִּנָּטְלוּ מִפוֹנוֹן וַיִּשְׁרוּ בְּאוֹבוֹת:	43
44	And they journeyed from Oboth, and pitched in Ije-abarim, in the border of Moab.	וַיֵּסְעוּ מֵאוֹבוֹת וַיַּחֲנוּ בְּעִי וַיִּנָּטְלוּ מֵאוֹבוֹת וַיִּשְׁרוּ בְּמִגְזָת עֵבְרָאִי בְּתַחֲוִים מוֹאָב: עֵבְרָאִי בְּתַחֲוִים מוֹאָב:	44
45	And they journeyed from Ijim, and pitched in Dibon-gad.	וַיֵּסְעוּ מֵעִיִּים וַיַּחֲנוּ בְּדִיבֹן גָּד: וַיִּנָּטְלוּ מִמִּגְזָתָא וַיִּשְׁרוּ בְּדִיבֹן גָּד:	45
46	And they journeyed from Dibon-gad, and pitched in Almon-diblathaim.	וַיֵּסְעוּ מִדִּיבֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמוֹן דְּבִלְתַּיִם: וַיִּנָּטְלוּ מִדִּיבֹן גָּד וַיִּשְׁרוּ בְּעֵלְמוֹן דְּבִלְתַּיִם:	46

(38) על פי ד'. מלמד שמת דנשיקה (צ"ז יז, א):

(40) וישמע הכנעני. כאן למדך שמימת אהרן היא השמועה שנסחלקו ענני כבוד וכסוד שנתנה רשות להלחם בישראל

לפיכך חזר וכמה (ר"ה ג, א):

(44) בעיי העברים. לשון חרבות וגלים כמו (מיכה א, ו) לעי השדה (תהלים עט, א) שמו את ירושלים לעיים:

47	And they journeyed from Almon-diblathaim, and pitched in the mountains of Abarim, in front of Nebo.	וַיֵּסְעוּ מֵעֵלְמָן דְּבִלְתַּיִם וַיַּחֲנוּ בְּהַרֵּי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נֶבֹ: וַיָּטְלוּ מִטּוֹרֵי דְּבִלְתַּיִם וּשְׂרוּ בְּטוֹרֵי דְּעִבְרָא דְקָדָם נֶבֹ:	47
48	And they journeyed from the mountains of Abarim, and pitched in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.	וַיֵּסְעוּ מִהַרֵּי הָעֲבָרִים וַיַּחֲנוּ בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ: וַיָּטְלוּ מִטּוֹרֵי דְּעִבְרָא וּשְׂרוּ בְּמִישְׁרֵי דְמוֹאָב עַל יַרְדֵּן דִּירִיחוֹ:	48
49	And they pitched by the Jordan, from Beth-jeshimoth even unto Abel-shittim in the plains of Moab.	וַיַּחֲנוּ עַל-הַיַּרְדֵּן מִבֵּית תִּשְׁמֹת עַד אֶבֶל הַשִּׁטִּים בְּעֶרְבַת מוֹאָב: (ס)	49
50	And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ לֵאמֹר: וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה בְּמִישְׁרֵי דְמוֹאָב עַל יַרְדֵּן דִּירִיחוֹ לְמִימֵר:	שלישי (חמישי)
51	'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶל-אֶרֶץ כְּנָעַן:	51
52	then ye shall drive out all the inhabitants of the land from before you, and destroy all their figured stones, and destroy all their molten images, and demolish all their high places.	וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת-כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאַבְדֶתֶם אֶת כָּל-מִשְׁכֵּי־תָם וְאֶת כָּל-צִלְמֵי מַסְכֹתָם תִּאֲבְדוּ וְאֶת כָּל-בְּמוֹתָם תִּשְׁמִידוּ:	52
53	And ye shall drive out the inhabitants of the land, and dwell therein; for unto you have I given the land to possess it.	וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת-הָאָרֶץ וַיִּשְׁבְּתֶם-בָּהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּהּ אֹתָהּ:	53

(49) מבית הישמת עד אבל השטים. כאן למדך שיעור מחנה ישראל י"צ מיל. דאמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי ההוא אמר וכו' (עירובין נה, ב): אבל השטים. מישור של שטים אזל שמו:
(51) כי אתם עוברים את הירדן וגו' והורשתם וגו'. והלא כמה פעמים הוזכרו על כך אלא כך אמר להם משה כשאתם עוברים צירדן ציבשה על מנת כן תעצרו. ואם לאו מים צאין ושוטפין אתכם וכן מצינו שאמר להם יהושע צעודם צירדן (סוטה לז, א. תוספתא סוטה ט, ה):
(52) והורשתם. וגרשתם. משכיתם. כתרומו בית סגדתהון על שם שהיו מסכנין את הקרקע ברצפת אבנים של שיש להשתחוות עליהם כפי שוט ידים ורגלים כדכתיב (ויקרא כו, א) ואנן משכית לא תחנו צארכם להשתחוות עליה: מסכתם. כתרומו מתכתהון:
(53) והורשתם את הארץ. והורשתם אותה מיושביה ואז וישבתם זה תוכלו להתקיים זה ואם לאו לא תוכלו להתקיים זה:

54	<p>And ye shall inherit the land by lot according to your families—to the more ye shall give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; wheresoever the lot falleth to any man, that shall be his; according to the tribes of your fathers shall ye inherit.</p>	<p>והתנחלתם את־הארץ בגורל למשפחתכם לרוב תרבו את־נחלתו ולמעט תמעט את־נחלתו אל אשר־יצא לו שמה הגורל לו יהיה למטות אבותיכם תתנחלו:</p>	54
55	<p>But if ye will not drive out the inhabitants of the land from before you, then shall those that ye let remain of them be as thorns in your eyes, and as pricks in your sides, and they shall harass you in the land wherein ye dwell.</p>	<p>ואם לא תתרכו את־יבשי הארץ מפניהם והיה אשר תותירו מהם לשבים בעיניכם ולצנינם בצדיכם וצדרי אתכם על־הארץ אשר אתם יושבים בה:</p>	55
56	<p>And it shall come to pass, that as I thought to do unto them, so will I do unto you.</p>	<p>והיה כאשר דמיתי לעשות להם אעשה לכם: (פ)</p>	56
XXXIV	<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>ויקרא יהוה אל־משה לאמר:</p>	לא
2	<p>'Command the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land of Canaan, this shall be the land that shall fall unto you for an inheritance, even the land of Canaan according to the borders thereof.</p>	<p>צו את־בני ישראל ואמרת אליהם כִּי־אתם באים אל־הארץ כנען זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנען לגבלתיה:</p>	2
3	<p>Thus your south side shall be from the wilderness of Zin close by the side of Edom, and your south border shall begin at the end of the Salt Sea eastward;</p>	<p>והיה לכם פאת־נגב ממדבר־צן על־יבדי אדום והיה לכם גבול נגב מקצה ים־המלח קדמה:</p>	3

(54) אל אשר יצא לו שמה. מקרא קצר הוא זה אל מקום אשר יאל לו שמה הגורל לו יהיה: למטות אבותיכם. לפי חשבון יוצאי מנרים (ב"צ קיז, ה). דבר אחר בשנים עשר גבולין כמנין השבטים:

(55) והיה אשר תותירו מהם. יהיו לכם לרעה: לשבים בעיניכם. ליתדות המנקרות עיניכם תרגום של יתדות שיכא: ולצנינם. פותרים זו הפותרים לשון מסוכת קוצים הסוכת אתכם לסגור ולכלוא אתכם מאין יוצא וזא: וצדרי אתכם. כתרומה:

(2) זאת הארץ אשר תפול לכם וגו'. לפי שהרצה מלות נוהגות צאריך ואין נוהגות בחוצה לארץ הוצרך לכתוב מנרי גבולי רוחמיה סביב. לומר לך מן הגבולים הללו ולפנים המצות נוהגות: תפול לכם. על שם שנתחלקה בגורל נקראת חלוקה לשון נפילה. ומדרש אגדה אומר (תנחומא ד) על ידי שהפיל הקב"ה שריהם של ע' אומות מן השמים וכפתן לפני משה אמר לו ראה אין זה עוד כח:

(3) והיה לכם פאת נגב. רוח דרומית אשר מן המזרח למערב: ממדבר צן. אשר אלל אדום מתחלת מקצוע דרומית

4	and your border shall turn about southward of the ascent of Akkrabbim, and pass along to Zin; and the goings out thereof shall be southward of Kadesh-barnea; and it shall go forth to Hazar-addar, and pass along to Azmon;	וְיִסְחָר לְכוֹן תַּחֲנוּמָא מִדְּרוֹמָא לְמַעְלָה עֲקָרְבִים וְעֵבֶר צִנָּה (כ' וְהָיָה) [ק' וְהָיָה] תּוֹצְאָתָיו מִנְּגֹב לְקֹדֶשׁ בְּרִנֶּעַ וַיֵּצֵא חֲצֵר-אֲדָר וְעֵבֶר עֲצֻמָּנָה:	4
5	and the border shall turn about from Azmon unto the Brook of Egypt, and the goings out thereof shall be at the Sea.	וְיִסְחָר תַּחֲנוּמָא מִעֲצֻמֹּן לְנַחְלָא דְּמִצְרַיִם וְהָיָה מִפְּקֻדְהֵי לַיָּמָא:	5
6	And for the western border, ye shall have the Great Sea for a border; this shall be your west border.	וְתַחֲנוּם מִמֶּרְבָּא וְהָיָה לְכוֹן יָמָא רַבָּא וְתַחֲנוּמֶיהָ דִּין וְהָיָה לְכוֹן תַּחֲנוּם מִמֶּרְבָּא:	6
7	And this shall be your north border: from the Great Sea ye shall mark out your line unto mount Hor;	וְדִין וְהָיָה לְכוֹן תַּחֲנוּם צִפּוֹנָא מִן הַיָּם הַגָּדוֹל תִּתְּאוּ לָכֶם הָרַ שְׁוֵרָא:	7

מזרחית של ארץ חששת המטות. כיצד שלש ארצות יושבות בדרומה של ארץ ישראל זו אלז זו קצת ארץ מצרים וארץ אדום כולה וארץ מואב כולה. ארץ מצרים במקצוע דרומית מערבית שנאמר בפרשה זו מעצמון נחלה מצרים והיו תוצאותיו הימה. ונחל מצרים היה מהלך על פני כל ארץ מצרים שנאמר (יהושע יג, ג) מן השיחור אשר על פני מצרים. ומפסיק בין ארץ מצרים לארץ ישראל וארץ אדום אלזל לזד המזרח וארץ מואב אלזל ארץ אדום בסוף הדרום למזרח וכשיאלו ישראל ממזרים אם רצה המקום לקרב את כניסתם לארץ היה מעבירם את הנילוס לזד צפון ובאין לארץ ישראל ולא עשה כן וזהו שנאמר (שמות יג, יז) ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים שהם יושבים על הים במערכה של ארץ כנען כענין שנאמר בפלשתים (כפניה ב, ה) יושבי חבל הים גוי כרתים. ולא נחם אותו הדרך אלא הסיבן והוויאם דרך דרומה אל המדבר והוא שקראו יחזקאל (יחזקאל כ, לה) מדבר העמים לפי שהיו כמה אומות יושבות בצדו והולכין אלזל דרומה מן המערב כלפי מזרח תמיד עד שבאו לדרומה של ארץ אדום ובקשו ממלך אדום שיניחם לעבור דרך ארצו ולהכנס לארץ דרך רחבה ולא רצה והוצרכו לסבוב את כל דרומה של אדום עד בואם לדרומה של ארץ מואב שנאמר (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה. והלכו כל דרומה של מואב עד סופה ומשם הפכו פניהם לצפון עד שבצדו כל מצר מזרחי שלה לרחבה וכשכלו את מזרחת מואב את ארץ סיחון ועגו שהיו יושבין במזרחת של ארץ כנען והירדן מפסיק ביניהם וזהו שנאמר ציפתח (שם יח) וילך במדבר ויבא את ארץ אדום ואת ארץ מואב ויצא ממזרח שמש לארץ מואב. וכבשו את ארץ סיחון ועגו שהיתה בצפונה של ארץ מואב. וקרב עד הירדן והוא כנגד מקצוע צפונית מערבית של ארץ מואב נמצא שארץ כנען שבעבר הירדן למערב היה מקצוע דרומית מזרחית שלה אלזל אדום:

(4) ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבים. כל מקום שנאמר ונסב או ויאל מלמד שלא היה המצר שזה אלזל הולך ויואל לחוץ יואל המצר ועוקס לזד צפונה של עולם באלכסון למערב ועובר המצר בדרומה של מעלה עקרבים נמצא מעלה עקרבים לפנים מן המצר: ועבר צנח. אל צין כמו מצרימה: והיו תוצאותיו. קצותיו. בדרומה של קדש ברנע: ויצא חצר אדר. מתפשט המצר ומרחיב לזד צפון של עולם ונמשך עוד באלכסון למערב וצא לו לחצר אדר ומשם לעצמון ומשם לנחל מצרים. ולשון ונסב האמור כאן לפי שכתב ויאל חצר אדר שהתחיל להרחיב משעבר את קדש ברנע ורוחב אותה רצועה שבצטתה לזד צפון היתה מקדש ברנע עד עצמון ומשם והלאה נתקצר המצר ונסב לזד הדרום וצא לו לנחל מצרים ומשם לזד המערב אל הים הגדול שהוא מצר מערכה של כל ארץ ישראל. נמצא שנחל מצרים במקצוע מערבית דרומית:

(5) והיו תוצאותיו הימה. אל מצר המערב שאין עוד גבול נגב מאריך לזד המערב משם והלאה:

(6) וגבול ים. ומצר מערבי מהו: והיה לכם הים הגדול. למצר: וגבול. הנסין שצמחן הים אף הם מן הגבול והם איים שקורין אינזול"ם (גיטין ט, א):

(7) גבול צפון. מצר צפון: מן הים הגדול תתאו לכם הר ההר. שהוא במקצוע צפונית מערבית. וראשו משפיע

8	from mount Hor ye shall mark out a line unto the entrance to Hamath; and the goings out of the border shall be at Zedad;	מֵהוֹר הָהָר תַּתְּאוּ לְבֹא חֲמַת וְהָיוּ תוֹצְאוֹת הַגִּבּוֹל צֶדָדָה:	מֵהוֹר הָהָר תַּתְּאוּ לְבֹא חֲמַת וְהָיוּ תוֹצְאוֹת הַגִּבּוֹל צֶדָדָה:
9	and the border shall go forth to Ziphron, and the goings out thereof shall be at Hazar-enan; this shall be your north border.	וַיֵּצֵא הַגִּבּוֹל זִפְרֹנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו חֲצֵר עֵינָן זֶה־יְהִי לָכֶם גִּבּוֹל צָפוֹן:	וַיֵּצֵא הַגִּבּוֹל זִפְרֹנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו חֲצֵר עֵינָן זֶה־יְהִי לָכֶם גִּבּוֹל צָפוֹן:
10	And ye shall mark out your line for the east border from Hazar-enan to Shepham;	וְהָתְּאוּיָתֶם לָכֶם לְגִבּוֹל קִדְמָה מִחֲצֵר עֵינָן שִׁפְמָה:	וְהָתְּאוּיָתֶם לָכֶם לְגִבּוֹל קִדְמָה מִחֲצֵר עֵינָן שִׁפְמָה:
11	and the border shall go down from Shepham to Riblah, on the east side of Ain; and the border shall go down, and shall strike upon the slope of the sea of Chinnereth eastward;	וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל מִשִּׁפְמָה הָרִבְלָה מִקְדָּם לְעֵין וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל וּמָחָה עַל־כֶּתֶף יָם־כִּנְרֶת קִדְמָה:	וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל מִשִּׁפְמָה הָרִבְלָה מִקְדָּם לְעֵין וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל וּמָחָה עַל־כֶּתֶף יָם־כִּנְרֶת קִדְמָה:
12	and the border shall go down to the Jordan, and the goings out thereof shall be at the Salt Sea; this shall be your land according to the borders thereof round about.	וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל הַיַּרְדֵּנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו יָם הַמֶּלַח זֹאת תְּהִיָּה לָכֶם הָאָרֶץ לְגִבּוֹלֶיהָ סָבִיב:	וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל הַיַּרְדֵּנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו יָם הַמֶּלַח זֹאת תְּהִיָּה לָכֶם הָאָרֶץ לְגִבּוֹלֶיהָ סָבִיב:
13	And Moses commanded the children of Israel, saying: 'This is the land wherein ye shall receive inheritance by lot, which the LORD hath commanded to give unto the nine tribes, and to the half-tribe;	וַיִּצְו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנוּלּוּ אֹתָהּ בְּגוּרָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתִשְׁעַת הַמִּטּוֹת וְחֶצִי הַמִּטָּה:	וַיִּצְו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנוּלּוּ אֹתָהּ בְּגוּרָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתִשְׁעַת הַמִּטּוֹת וְחֶצִי הַמִּטָּה:

ונכנס לתוך הים ויש מרוחצ הים לפנים הימנו וחוצה הימנו (שס): תתאו. תשפיעו לכם לנאות ממערב לצפון אל הר ההר: תתאו. לשון סיבה כמו (ד"ה"ז יב, יא) אל תא הרצים (יחזקאל מ, י) ותאי השער היגיע שקורין אפנדי"ן שהוא מוסב ומשופע: (8) מזהר ההר. תסצו ותלכו אל מנר הנפון לנר המזרח ותפגעו בלצא חמת זו אנטוכיא: תוצאות הגבול. סופי הגבול. כל מקום שנאמר תוצאות הגבול או המנר כלה שם לגמרי ואינו עובר להלן כלל או משם מתפשט ומרחיב ויוצא לאחוריו להמשיך להלן באלכסון יותר מן הרוחצ הראשון ולענין רוחצ המדה הראשון קראו תוצאות ששם כלתה אותה מדה: (9) והיו תוצאותיו חצר עינן. הוא היה סוף המנר הכפוני. ונמצאת חצר עינן במקצוע כפוניות מזרחית. ומשם והתאויסם לכם אל מנר המזרחי: (10) והתאויסם. לשון הסבה ונטיה כמו תתאו: שפמה. במנר המזרחי ומשם הרצלה: (11) מקדם לעין. שם מקום והמנר הולך במזרחו נמצא העין לפנים מן המנר ומארץ ישראל הוא: וירד הגבול. כל שהגבול הולך מצפון לדרום הוא יורד והולך: ומחה על כתר. ענר: ים כנרת קדמה. שיהא ים כנרת מוך לגבול במערב והגבול במזרח ים כנרת ומשם יורד אל הירדן והירדן מושך וצא מן הנפון לדרום באלכסון נוטה לנר מזרח ומתקרב לנר ארץ כנען כנגד ים כנרת ומושך לנר מזרח של ארץ ישראל כנגד ים כנרת עד שנופל ציס המלח ומשם כלה הגבול בתוצאותיו אל ים המלח שממנו התחלת מנר מקצוע דרומית מזרחית הרי סובבת אותה לארבע רוחותיה:

14	for the tribe of the children of Reuben according to their fathers' houses, and the tribe of the children of Gad according to their fathers' houses, have received, and the half-tribe of Manasseh have received, their inheritance;	כִּי לָקְחוּ מִטָּה בְּנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבֵית אֲבֹתָם וּמִטָּה בְּנֵי-הַגָּדִי לְבֵית אֲבֹתָם וַחֲצִי מִטָּה מִנַּשֶּׁשֶׁה לָּקְחוּ נַחֲלָתָם:	אֲרִי קִבְּלוּ שְׂבָטָא דְּבְנֵי רְאוּבֵן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן וְשְׂבָטָא דְּבְנֵי גָד לְבֵית אֲבֹתָהוֹן וּפְלָגוֹת שְׂבָטָא דְּמִנַּשֶּׁשֶׁה קִבְּלוּ אַחְסָנָתָהוֹן:
15	the two tribes and the half-tribe have received their inheritance beyond the Jordan at Jericho eastward, toward the sun-rising.'	שְׁנֵי הַמִּטּוֹת וַחֲצִי הַמִּטָּה לָקְחוּ נַחֲלָתָם מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן יֵרֵחוֹ קִדְמָה מִזְרָחָה: (פ)	תְּרִין שְׂבָטִין וּפְלָגוֹת שְׂבָטָא קִבְּלוּ אַחְסָנָתָהוֹן מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן קִדְמָה מִדְּנֶחָא:
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
17	'These are the names of the men that shall take possession of the land for you: Eleazar the priest, and Joshua the son of Nun.	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-יִנְחִלוּ לָכֶם אֶת-הָאָרֶץ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן:	אֵלִין שְׁמַהַת גּוֹבְרִיא דִּיחֶסְנוֹן לְכוֹן יֵת אֶרְעָא אֶלְעָזָר כְּהֵנָא וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּר נון:
18	And ye shall take one prince of every tribe, to take possession of the land.	וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמִּטָּה תִּקְחוּ לִנְחֹל אֶת-הָאָרֶץ:	וּרְבָא חַד רְבָא חַד מִשְׂבָּטָא תִּדְבְּרוּן לְאַחְסָנָא יֵת אֶרְעָא:
19	And these are the names of the men: of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לְמִטָּה יְהוֹדָה כָּלָב בֶּן-יִפְנֶה:	וְאֵלִין שְׁמַהַת גּוֹבְרִיא לְשְׂבָטָא דִּיהוּדָה כָּלָב בֶּר יִפְנֶה:
20	And of the tribe of the children of Simeon, Shemuel the son of Ammihud.	וּלְמִטָּה בְּנֵי שִׁמְעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּן-עַמִּיהוּד:	וּלְשְׂבָטָא דְּבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּר עַמִּיהוּד:
21	Of the tribe of Benjamin, Elidad the son of Chislon.	לְמִטָּה בְּנִימִן אֱלִידָד בֶּן-כְּסִלּוֹן:	לְשְׂבָטָא דְּבְנִימִן אֱלִידָד בֶּר כְּסִלּוֹן:
22	And of the tribe of the children of Dan a prince, Bukki the son of Jogli.	וּלְמִטָּה בְּנֵי-דָן נָשִׂיא בָקִי בֶן-יֹגְלִי:	וּלְשְׂבָטָא דְּבְנֵי דָן רְבָא בָקִי בֶר יֹגְלִי:
23	Of the children of Joseph: of the tribe of the children of Manasseh a prince, Hanniel the son of Ephod;	לְבְנֵי יוֹסֵף לְמִטָּה בְּנֵי-מְנַשֶּׁה נָשִׂיא חֲנִיאל בֶּן-אֶפְדֹּ:	לְבְנֵי יוֹסֵף לְשְׂבָטָא דְּבְנֵי מְנַשֶּׁה רְבָא חֲנִיאל בֶּר אֶפְדֹּ:

(15) קדמה מזרחה. אל פני העולם שהם צמורה שרוח מזרחית קרויה פנים ומערבית קרויה אחר לפיכך דרום לימין וספון לשמאל:

(17) אשר ינחלו לכם. צעזילכם כל נשיא ונשיא אפטרופוס לשצטו ומחלק נחלת השצט למשפחות ולגזרים וצורר לכל אחד ואחד חלק הגון. ומה שהם עושין יהיה עשוי כאלו עשאים שלוחים. ולא יתכן לפרש לכם זה ככל לכם שצמקרא שאם כן היה לו לכחצו ינחילו לכם ינחלו משמע שהם נוחלים לכם צעזילכם וצמקומכם כמו (שמות יד, יד) ה' ילחם לכם:

(18) לנחול את הארץ. שיהא נחול ונחולק אותה צמקומכם:

24	and of the tribe of the children of Ephraim a prince, Kemuel the son of Shiptan.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־אֶפְרַיִם נָשִׂיא וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי אֶפְרַיִם רָבָא קְמוּאֵל בֶּן־שִׁפְטָן:	24
25	And of the tribe of the children of Zebulun a prince, Eli-zaphan the son of Parnach.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־זְבוּלֹן נָשִׂיא וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי זְבוּלֹן רָבָא אֱלִיצָפָן בֶּן־פָּרְנַח:	25
26	And of the tribe of the children of Issachar a prince, Paltiel the son of Azzan.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־יִשָּׁשְׁכָר נָשִׂיא וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר רָבָא פִּלְטִיאֵל בֶּן־עֲזָן:	26
27	And of the tribe of the children of Asher a prince, Ahihud the son of Shelomi.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־אָשֶׁר נָשִׂיא אַחִיהוּד וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי אָשֶׁר רָבָא בֶּן־שְׁלֹמִי:	27
28	And of the tribe of the children of Naphtali a prince, Pedahel the son of Ammihud.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־נַפְתָּלִי נָשִׂיא פְּדָהאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי נַפְתָּלִי רָבָא פְּדָהאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד:	28
29	These are they whom the LORD commanded to divide the inheritance unto the children of Israel in the land of Canaan.'	אֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לְנַחֵל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: (פ)	29
XXXV	And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרִיחוֹ לֵאמֹר:	חמישי
2	'Command the children of Israel, that they give unto the Levites of the inheritance of their possession cities to dwell in; and open land round about the cities shall ye give unto the Levites.	צוֹ־אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַנוּ לְלוֹוִים מִנְּחֻלַּת אֲחֻזָּתָם עָרִים לְשִׁבְתָּ וּמִגְרָשׁ לָעָרִים סְבִיבֹתֵיהֶם תִּתְּנוּ לְלוֹוִים:	2
3	And the cities shall they have to dwell in; and their open land shall be for their cattle, and for their substance, and for all their beasts.	וְהָיוּ הָעָרִים לָהֶם לְשִׁבְתָּ וּמִגְרָשֵׁיהֶם יִהְיוּ לִבְהֶמָתָם וּלְרֹכֶשָׁם וּלְכָל חֵיתָם:	3
4	And the open land about the cities, which ye shall give unto the Levites, shall be from the wall of the city and outward a thousand cubits round about.	וּמִגְרָשֵׁי הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹוִים מִקִּיר הָעִיר וְחוּצָה אֵלָּה אֲמֹה סְבִיב:	4

- (29) לנחל את בני ישראל. שהם ינחילו אותה להם למחלקותיה:
 (2) ומגרש. ריוח מקום חלק חוץ לעיר סביב להיות לנוי לעיר ואין ראשין לצנות שם בית ולא לנטוע כרם ולא לזרוע זריעה (ערכין לג, ב);
 (3) ולכל חיתם. לכל זריהם (גדרים פא, ח);
 (4) אלף אמה סביב. ואחריו הוא אומר אלפים באמה הא כיצד אלפים הוא נותן להם סביב ומהם אלף הפנימים למגרש

<p>And ye shall measure without the city for the east side two thousand cubits, and for the south side two thousand cubits, and for the west side two thousand cubits, and for the north side two thousand cubits, the city being in the midst. This shall be to them the open land about the cities.</p>	<p>וּמִדַּתָּם מִחוּץ לָעִיר אֶת־פֶּאֶת־קִדְמָה אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאֶת־נֶגֶב אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאֶת־יָם אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאֶת־צָפוֹן אֶלְפִים בָּאַמָּה וְהָעִיר בְּתוֹךְ זֶה וְהָיָה לָהֶם מִגְרָשׁ הָעָרִים:</p>	<p>וּמִדַּתָּם מִחוּץ לָעִיר אֶת־פֶּאֶת־קִדְמָה אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאֶת־נֶגֶב אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאֶת־יָם אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאֶת־צָפוֹן אֶלְפִים בָּאַמָּה וְהָעִיר בְּתוֹךְ זֶה וְהָיָה לָהֶם מִגְרָשׁ הָעָרִים:</p>
<p>And the cities which ye shall give unto the Levites, they shall be the six cities of refuge, which ye shall give for the manslayer to flee thither; and beside them ye shall give forty and two cities.</p>	<p>וְיֵת קְרוּיָא דִּתְתַּנּוּן לְלִיּוֹאִי יֵת שֵׁית קְרוּיָא שְׁיֻבוֹתָא דִּתְתַּנּוּן לְמַעַרְק לְתַמָּן קְטוּלָא וְעַלִּיהוֹן תְּתַנּוּן אַרְבַּעַין וְתַרְתִּין קְרוּיָא:</p>	<p>וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלִוִּים אֵת שֵׁשׁ־עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְגֵס שָׂמָּה הַרְצָח וְעַלִּיתָם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עִיר:</p>
<p>All the cities which ye shall give to the Levites shall be forty and eight cities: them shall ye give with the open land about them.</p>	<p>כָּל קְרוּיָא דִּתְתַּנּוּן לְלִיּוֹאִי אַרְבַּעַין וְתַמְנֵי קְרוּיָא יִתְּהוֹן וְיֵת רוֹחֵיהוֹן:</p>	<p>כָּל־הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלִוִּים אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה עִיר אֶתְּהֶן וְאֶת־מִגְרָשֵׁיהֶן:</p>
<p>And concerning the cities which ye shall give of the possession of the children of Israel, from the many ye shall take many, and from the few ye shall take few; each tribe according to its inheritance which it inheriteth shall give of its cities unto the Levites.</p>	<p>וְקְרוּיָא דִּתְתַּנּוּן מֵאַחַד־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן סִגְיָא תִּסְגֹּן וּמִן זְעִירֵי תִזְעֹרֹן גְּבַר כְּפֹם אַחֲסָנְתִּיהָ דִּיחֲסָנֹן יִתִּין מִקְרוּוֹהֵי לְלִיּוֹאִי:</p>	<p>וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ מֵאַחַד־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הָרֹב תִּרְבּוּ וּמֵאֵת הַמְעַט תִּמְעִיטוּ אִישׁ כְּפִי נִחְלָתוֹ אֲשֶׁר יִנְחָלוּ יִתֵּן מֵעָרֵי לְלִוִּים: (פ)</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>וַיֹּדְבֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:</p>
<p>'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,</p>	<p>מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לָהֶן אָרִי אֲתוֹן עֹבְרִין יֵת יִרְדְּנָא לָאֶרֶץ דְּכַנְעָן:</p>	<p>דְּבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶרְצָה כְּנָעַן:</p>
<p>then ye shall appoint you cities to be cities of refuge for you, that the manslayer that killeth any person through error may flee thither.</p>	<p>וְתִזְמְנוּ לָכֹן קְרוּיָא שְׁיֻבוֹתָא יְהוֹיָן לָכֹן וְיִעְרֹק לְתַמָּן קְטוּלָא דִּיקְטוּל נַפְשָׁא בְּשָׁלוֹ:</p>	<p>וְהִקְרִיתֶם לָכֶם עָרִים עָרֵי מִקְלָט תִּתְּיִינָה לָכֶם וְגַס שָׂמָּה רָצַח מִכַּף־נַפֶּשׁ בְּשֹׁגְגָה:</p>

ששי
(שניעי)
לב

והמיונים לשדות וכרמים (עירוזין כא. סוטה כז, 3):
(11) והקרייתם. אין הקרייה אלא לשון הזמנה וכן הוא אומר (צראשית כז, כ) כי הקרה ה' אלהיך לפני (ספרי קנט):

- 12 And the cities shall be unto you for refuge from the avenger, that the manslayer die not, until he stand before the congregation for judgment. וְהָיוּ לָכֶם הָעָרִים לְמִקְלָט מִגֹּאֵל וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד-עָמְדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לְמִשְׁפָּט: וַיְהִיוּ לָכֹן קְרֹנִיָּא לְשִׁיזְבָּא מִגֹּאֵל וְלֹא יָמוּת דְּמָא וְלֹא יָמוּת קְטוּלָא עַד דִּיקוּם קָדָם כְּנִשְׁתָּא לְדִינָא:
- 13 And as to the cities which ye shall give, there shall be for you six cities of refuge. וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ שֵׁשׁ-עָרִי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם: וְקְרֹנִיָּא דִּתְתַּנּוּ שִׁית קְרֹנִי שִׁיזְבוּתָא יְהִיוּ לָכֹן:
- 14 Ye shall give three cities beyond the Jordan, and three cities shall ye give in the land of Canaan; they shall be cities of refuge. אֶת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְאֶת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ בָאָרֶץ כְּנָעַן עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה: יֵת תְּלַת קְרֹנִיָּא תִתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְיֵת תְּלַת קְרֹנִיָּא תִתְּנוּ בָאָרֶץ דְּכְנָעַן קְרֹנִי שִׁיזְבוּתָא יְהִיוּ:
- 15 For the children of Israel, and for the stranger and for the settler among them, shall these six cities be for refuge, that every one that killeth any person through error may flee thither. לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְיּוּרִיָּא וּלְתוֹשְׁבֵי בְתוּכָם תִּהְיֶינָה שֵׁשׁ-הָעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט לְנוֹס שָׁמָּה כָּל-מִכָּה-נֶפֶשׁ בְּשֹׁגְגָה: לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְיּוּרִיָּא וּלְתוֹשְׁבֵי בְתוּכָם יְהִיוּ דְּבִינִיהוֹן יְהִיוּ שִׁית קְרֹנִיָּא הָאֵלֶּין לְשִׁיזְבָּא לְמַעַרְק לְתַמּוֹן כָּל דִּיקְטוּל נִפְשָׁא בְּשָׁלוּ:
- 16 But if he smote him with an instrument of iron, so that he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death. וְאִם-בְּכֵלִי בְרִזָּל הִכָּהוּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ: וְאִם בְּמָאן דְּבְרִזָּל מַחָהוּ וְקִטְלִיהּ קְטוּלָא הוּא אִתְקַטְּלָא יִתְקַטֵּיל קְטוּלָא:
- 17 And if he smote him with a stone in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death. וְאִם בְּאֶבֶן יָד אֲשֶׁר-יָמוּת בָּהּ הִכָּהוּ וַיָּמָת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ: וְאִם בְּאֶבֶן דְּמַתְּנִסְבָּא בִּיד דְּהוּא כְּמַסַּת דִּימוֹת בָּהּ מַחָהוּ וְקִטְלִיהּ קְטוּלָא הוּא אִתְקַטְּלָא יִתְקַטֵּיל קְטוּלָא:
- 18 Or if he smote him with a weapon of wood in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death. אֹו בְּמָאן דְּאֵע דְּמַתְּנִסִּיב בִּיד דְּהוּא כְּמַסַּת דִּימוֹת בָּיָה מַחָהוּ וְקִטְלִיהּ קְטוּלָא הוּא אִתְקַטְּלָא יִתְקַטֵּיל קְטוּלָא:

(12) מגאל. מפני גואל הדם שהוא קרוב לנרצח (מכות יב, א):
 (13) שש ערי מקלט. מגיד שאף על פי שהבדיל משה בחייו ג' ערים בעבר הירדן (דברים ז, מא) לא היו קולטות עד שנבחרו שלש שנתן יהושע בארץ כנען (מכות ט, ג. ספרי):
 (14) את שלש הערים וגו'. אף על פי שבארץ כנען ט' שבטים וכאן אינן אלא שנים וחצי השוה מניין ערי מקלט שלהם משום דגלעד נפיש רוחמים דכתיב (הושע ו, ח) גלעד קרית פועלי און עקובה מדם (מכות סס):
 (16) ואם בכלי ברזל הכהו. אין זה מדבר בהורג בשוגג הסמוך לו אלא בהורג במזיד וצא ללמד שההורג בכל דבר צריך שיהא בו שיעור כדי להמית שנאמר וכולם אשר ימות בו דמתרגמינן דהיא כמסת דיימות זה חוץ מן הצרול שגלוי וידוע לפני הקצ"ה שהצרול ממית בכל שהוא אפילו מחט לפיכך לא נחנה בו תורה שיעור לכחוב בו אשר ימות בו ואם תאמר בהורג בשוגג הכתוב מדבר הרי הוא אומר למטה או בכל אבן אשר ימות זה בלא ראות וגו' למד על האמורים למעלה שבהורג במזיד הכתוב מדבר (ספרי קס. סנהדרין עו, ג):
 (17) באבן יד. שיש זה מלא יד (ספרי קס): אשר ימות בה. שיש זה שיעור להמית כתרגומו לפי שנאמר (שמות כא, יח) והכה איש את רעהו באבן ולא נתן זה שיעור יכול כל שהוא לכך נאמר אשר ימות זה (ספרי קס):

19	The avenger of blood shall himself put the murderer to death; when he meeteth him, he shall put him to death.	גָּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת-הַרָצָח בְּפָגְעוֹ-בּוֹ הוּא יִמְתּוֹנוּ: גָּאֵל דָּמָא הוּא יְקַטֹּל יֵת קְטוּלָא כִּד אֶתְחַיֵּיב לִיה מִן דִּינָא הוּא יְקַטֹּלֵיהּ:	19
20	And if he thrust him of hatred, or hurled at him any thing, lying in wait, so that he died;	וְאִם-בְּשִׂנְאָה יִהְדָּפְנוּ אוֹ-הַשְּׁלִיךְ עָלָיו בְּצִדָּה וַיָּמָת:	20
21	or in enmity smote him with his hand, that he died; he that smote him shall surely be put to death: he is a murderer; the avenger of blood shall put the murderer to death when he meeteth him.	אוֹ בְּאֵיבָה הִכְהוּ בִידּוֹ וַיָּמָת מוֹת-יוּמָת הַמִּכָּה רָצַח הוּא גָּאֵל הַדָּם יָמִית אֶת-הַרָצָח בְּפָגְעוֹ-בּוֹ: אוֹ בִּדְבָבוּ מִחֲהִי בִידֵיהּ וְקַטְלֵיהּ אֶתְקַטֵּל מִחֲהִי קְטוּלָא הוּא גָּאֵל דָּמָא יְקַטֹּל יֵת קְטוּלָא כִּד אֶתְחַיֵּיב לִיה:	21
22	But if he thrust him suddenly without enmity, or hurled upon him any thing without lying in wait,	וְאִם-בְּתַכְיֹף בִּלְא דְבָבוּ דְחָהִי אוֹ-הַשְּׁלִיךְ עָלָיו כָּל-כְּלִי בִּלְא צִדָּה:	22
23	or with any stone, whereby a man may die, seeing him not, and cast it upon him, so that he died, and he was not his enemy, neither sought his harm;	אוֹ בְּכָל-אֶבֶן אֲשֶׁר-יָמוּת בָּהּ בִּלְא רְאוּת וַיִּפֹּל עָלָיו וַיָּמָת וְהוּא לֹא-אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מִבְקֵשׁ רָעָתוֹ:	23
24	then the congregation shall judge between the smiter and the avenger of blood according to these ordinances;	וְשִׁפְטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמִּכָּה וּבֵין גָּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה:	24
25	and the congregation shall deliver the manslayer out of the hand of the avenger of blood, and the congregation shall restore him to his city of refuge, whither he was fled; and he shall dwell therein until the death of the high priest, who was anointed with the holy oil.	וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת-הַרָצָח מִיַּד גָּאֵל הַדָּם וְהָשִׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל-עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר-נָס שָׁמָּה וַיֵּשֶׁב בָּהּ עַד-מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֲשֶׁר-מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ: וַיִּשְׁיִיבוּן בְּנִשְׁפָּא יֵת קְטוּלָא מִיַּד גָּאֵל דָּמָא וְיִתְיָבוּן יְתִיה בְּנִשְׁפָּא לְקָרִית שְׁיִיבֻתִיהּ דְּעָרַק לְתַמָּן וְיִתְיָב בָּהּ עַד דִּימוֹת כְּהֵנָּה רַבָּא דְרַבִּי יְתִיה בְּמִשַּׁח קוֹדֶשָׁא:	25

- (18) או בכלי עץ יד. לפי שנאמר (שמות כא, כ) וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט יכול כל שהוא לכך נאמר בעץ אשר ימות בו שיהא בו כדי להמית (ספרי קס):
 (19) בפגעו בו. אפילו בחוץ ערי מקלט:
 (20) בצדוה. כחגומו צמנא. צמאצ:
 (22) בפתח. צאונס. וחגומו צמניף שהיה סמוך לו ולא היה לו שהות להזהר עליו:
 (23) או בכל אבן אשר ימות בה. הכהו: בלא ראות. שלא ראהו: ויפל עליו. מכאן אמרו ההורג דרך ירידה גולה דרך עלייה אינו גולה (מכות ז, ב):
 (25) עד מות הכהן הגדול. שהוא צא להשרות שכינה בישראל ולהאריך ימיהם והרוח צא לסלק את השכינה מישראל ומקרא את ימי החיים. אינו כדאי שיהא לפני כהן גדול (ספרי קס). דבר אחר לפי שהיה לו לכהן גדול להחפול שלא תארו תקלה

26	But if the manslayer shall at any time go beyond the border of his city of refuge, whither he fleeth;	וְאִם-יֵצֵא יֵצֵא הָרָצָח אֶת-גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה; וְיֵעָרֹק לְתֹמֶן:	26
27	and the avenger of blood find him without the border of his city of refuge, and the avenger of blood slay the manslayer; there shall be no bloodguiltiness for him;	וּמֵצֵא אֹתוֹ גֹּאֵל הַדָּם מִחוּץ לְגְבוּל עִיר מִקְלָטוֹ וְרָצַח גֹּאֵל הָדָם אֶת-הָרָצָח אֵין לוֹ דָּם:	27
28	because he must remain in his city of refuge until the death of the high priest; but after the death of the high priest the manslayer may return into the land of his possession.	כִּי בְעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד-מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרָצָח אֶל-אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ:	28
29	And these things shall be for a statute of judgment unto you throughout your generations in all your dwellings.	וְהָיוּ אֵלֶּה לָכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם:	29
30	Whoso killeth any person, the murderer shall be slain at the mouth of witnesses; but one witness shall not testify against any person that he die.	כָּל-מִמְכֵּה-נֶפֶשׁ לְפִי עֵדִים יִרְצֶה אֶת-הָרָצָח וְעַד אֶחָד לֹא-יֵעֲנֶה בְּנֶפֶשׁ לְמוֹת:	30
31	Moreover ye shall take no ransom for the life of a murderer, that is guilty of death; but he shall surely be put to death.	וְלֹא-תִקְחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רָצָח אֲשֶׁר-הוּא רָשָׁע לְמוֹת כִּי-מוֹת יוֹמָת:	31
32	And ye shall take no ransom for him that is fled to his city of refuge, that he should come again to dwell in the land, until the death of the priest.	וְלֹא-תִקְחוּ כֹפֶר לָנוּס אֶל-עִיר מִקְלָטוֹ לְשׁוּב לְשִׁבְתוֹ בְּאֶרֶץ עַד-מוֹת הַכֹּהֵן:	32

זו לישראל צהיו: אשר משח אותו בשמן הקדש. לפי פשוטו מן המקראות הקצרים הוא שלא פירש מי משחו אלא כמו אשר משחו המושח אותו בשמן הקדש. ורבותינו דרשוהו במסכת מכות (יא, ב) לראיית דבר ללמד שאם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומנו אחר תחתיו ולאחר מכאן נגמר דינו חוזר צמיחתו של שני שנאמר אשר משח אותו וכי הוא משחו לכהן או הכהן משח אותו אלא להציא את הנמשח צימיו שמחזירו צמיחתו:

(27) אין לו דם. הרי הוא כהורג את המת שאין לו דם (מכות יב):

(29) בכל מושבותיכם. למד שהאם סנהדרין [קטנה] נוהגת בחוזה לארץ כל זמן שנוהגת בארץ ישראל (שם ז, א):

(30) כל מכה נפש וגו'. הצא להרגו על שהכה את הנפש: לפי עדים ירצח. שיעידו שצמיד וזההרה הרגו (ספרי קסא):

(31) ולא תקחו כופר. לא יפטור צממון (כחצות לו. ספרי שם):

(32) ולא תקחו כפר לנוס אל עיר מקלטו. למי שנס אל עיר מקלטו שהרג בשוגג אינו נפטור מגלות צממון ליתן כופר לשוץ לשנת בארץ צטרס ימות הכהן (ספרי שם): לנוס. כמו לָקַח כמו (מיכה ב, ח) שובי מלחמה ששבו מן המלחמה

<p>33 So ye shall not pollute the land wherein ye are; for blood, it polluteth the land; and no expiation can be made for the land for the blood that is shed therein, but by the blood of him that shed it.</p>	<p>וְלֹא־תַחֲנִיפוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הַדָּם הוּא יַחֲנִיף אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא־יִכָּפֵר לַדָּם אֲשֶׁר שָׁפַךְ־בָּהּ כִּי־אֵם בְּדָם שִׁפְכוּ:</p>	<p>33 וְלֹא־תַחֲנִיפוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הַדָּם הוּא יַחֲנִיף אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא־יִכָּפֵר לַדָּם אֲשֶׁר שָׁפַךְ־בָּהּ כִּי־אֵם בְּדָם שִׁפְכוּ:</p>
<p>34 And thou shalt not defile the land which ye inhabit, in the midst of which I dwell; for I the LORD dwell in the midst of the children of Israel.'</p>	<p>וְלֹא תִטְמֵא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שָׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יְהוָה שָׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>34 וְלֹא תִטְמֵא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שָׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יְהוָה שָׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)</p>
<p>XXXVI And the heads of the fathers' houses of the family of the children of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of the sons of Joseph, came near, and spoke before Moses, and before the princes, the heads of the fathers' houses of the children of Israel;</p>	<p>וַיָּקִיבוּ רִישֵׁי אֲבֹתָהּא לְזִרְעֵית בְּנֵי גִלְעָד בֶּרֶךְ מְכִיר בֶּרֶךְ מְנַשֶּׁה מְזִרְעֵית בְּנֵי יוֹסֵף וּמְלִילֹי קָדָם מֹשֶׁה וְקָדָם רַבְרָבִיא רִישֵׁי אֲבֹתָהּא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>סביעי וַיָּקִיבוּ רִישֵׁי הָאֲבוֹת לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גִלְעָד בֶּרֶךְ מְכִיר בֶּרֶךְ מְנַשֶּׁה מְזִרְעֵית בְּנֵי יוֹסֵף וַיֵּדְבָרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי הַנְּשָׂאִים רִאשֵׁי אֲבוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>2 and they said: 'The LORD commanded my lord to give the land for inheritance by lot to the children of Israel; and my lord was commanded by the LORD to give the inheritance of Zelophehad our brother unto his daughters.</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ יְת רַבּוֹנִי פָקִיד יְיָ לְמַתָּן יְת אֶרֶץא בְּאַחְסָנָא בְּעֶדְבָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְרַבּוֹנִי אֶתְפָּקֵד בְּמִימְרָא דִּי לְמַתָּן יְת אַחְסָנָא צְלָפְחָד אַחוּנָא לְבָנֵיהּ:</p>	<p>2 וַיֹּאמְרוּ אֶת־אֲדֹנִי צִנְה יְהוָה לָתֵת אֶת־הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּגוֹרָל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲדֹנִי צִנְה בִּיהוָה לָתֵת אֶת־נַחֲלַת צְלָפְחָד אָחִינוּ לְבָנֵיהּ:</p>
<p>3 And if they be married to any of the sons of the other tribes of the children of Israel, then will their inheritance be taken away from the inheritance of our fathers, and will be added to the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will it be taken away from the lot of our inheritance.</p>	<p>וַיְהִיוֹן לְחַד מִבְּנֵי שְׁבֻטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁין וְתִתְּמַנַּע אַחְסָנָהוֹן מֵאַחְסָנָת אֲבֹתָהּנָא וְתִתּוּסַף עַל אַחְסָנָת שְׁבֻטָא דִּיהִיוֹן לְהוֹן וַיַּעֲדֵב אַחְסָנָתָא יְתִתְּמַנַּע:</p>	<p>3 וְהָיוּ לְאַחֶד מִבְּנֵי שְׁבֻטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים וְנִגְרַעָה נַחֲלָתָן מִנַּחֲלַת אֲבֹתֵינוּ וְנוֹסָף עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִגֹּרָל נַחֲלָתָנוּ יִגָּרַע:</p>

וכן (פניה ג, יח) נוגי ממועד וכן (יהושע ה, ה) כי מולים היו כאשר תאמר שז על מי ששז כבר ומול על מי שמל כבר כן תאמר לנוס על מי שנס כבר וקורוהו נוס כלומר מוצר. ואם תאמר לנוס לצרוח ותפרשהו לא תקחו כופר למי שיש לו לצרוח לפטרו מן הגלות לא ידעתי היאך יאמר לשז לשזת בארץ הרי עדיין לא נס ומהיכן ישז: (33) ולא תחניפו. ולא תרשעו. כתרומו ולא תחייבו: (34) אשר אני שכן בתוכה. שלא תשכינו אותי צטומאמה: כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל. אף צומן שהם טמאים שכינה (שרויה) ציניהם: (3) ונוסף על נחלת המטה. שהרי צנה יורשה והנן מתיחס על שצט אציו:

<p>And when the jubilee of the children of Israel shall be, then will their inheritance be added unto the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will their inheritance be taken away from the inheritance of the tribe of our fathers.'</p>	<p>וְאִם־יְהִינָה הַיּוֹבֵל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסְפָה נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מִטָּה אֲבֹתֵינוּ יִגָּרַע נַחֲלָתָן:</p>	<p>וְאִם־יְהִינָה הַיּוֹבֵל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסְפָה נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מִטָּה אֲבֹתֵינוּ יִגָּרַע נַחֲלָתָן:</p>
<p>And Moses commanded the children of Israel according to the word of the LORD, saying: 'The tribe of the sons of Joseph speaketh right.</p>	<p>וַיִּצַּו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־יְהוָה לֵאמֹר כֹּן מִטָּה בְנֵי־יוֹסֵף דְּבָרִים:</p>	<p>וַיִּצַּו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־יְהוָה לֵאמֹר כֹּן מִטָּה בְנֵי־יוֹסֵף דְּבָרִים:</p>
<p>This is the thing which the LORD hath commanded concerning the daughters of Zelophehad, saying: Let them be married to whom they think best; only into the family of the tribe of their father shall they be married.</p>	<p>זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לְבָנוֹת צִלְפַּחַד לֵאמֹר לָטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֲדָם לְמִשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים:</p>	<p>זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לְבָנוֹת צִלְפַּחַד לֵאמֹר לָטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֲדָם לְמִשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים:</p>
<p>So shall no inheritance of the children of Israel remove from tribe to tribe; for the children of Israel shall cleave every one to the inheritance of the tribe of his fathers.</p>	<p>וְלֹא תִסָּב נַחֲלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּטָּה אֶל־מִטָּה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מִטָּה אֲבֹתָיו יִדְּבֹקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וְלֹא־תִסָּב נַחֲלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּטָּה אֶל־מִטָּה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מִטָּה אֲבֹתָיו יִדְּבֹקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>And every daughter, that possesseth an inheritance in any tribe of the children of Israel, shall be wife unto one of the family of the tribe of her father, that the children of Israel may possess every man the inheritance of his fathers.</p>	<p>וְכָל־בֵּת יִרְשֶׁת נַחֲלָה מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחַד מִמִּשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבִיהָ תִּהְיֶינָה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו:</p>	<p>וְכָל־בֵּת יִרְשֶׁת נַחֲלָה מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחַד מִמִּשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבִיהָ תִּהְיֶינָה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו:</p>
<p>So shall no inheritance remove from one tribe to another tribe; for the tribes of the children of Israel shall cleave each one to its own inheritance.'</p>	<p>וְלֹא תִסָּב נַחֲלָה מִמִּטָּה לְמִטָּה אַחֶר כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְּבֹקוּ מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וְלֹא־תִסָּב נַחֲלָה מִמִּטָּה לְמִטָּה אַחֶר כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְּבֹקוּ מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>Even as the LORD commanded Moses, so did the daughters of Zelophehad.</p>	<p>כַּמָּא דְּפָסִיד יְיָ יַת מֹשֶׁה כֹּן עֲשׂוּ בָנוֹת צִלְפַּחַד:</p>	<p>כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֹּן עֲשׂוּ בָנוֹת צִלְפַּחַד:</p>

(4) ואם יהיה היובל. מכאן היה רצי יהודה אומר עמיד היוצל שיפסוק (ת"כ ויקרא פרשתא יג, א): ואם יהיה היובל. כלומר אין זו מכירה שחוזרת ויוצל שהירושה אינה חוזרת. ואפילו אם יהיה היוצל לא תחזור הנחלה לשצטו וגמלא שנוספה על נחלת המטה אשר מהיינה להם: (8) וכל בת ירשת נחלה. שלא היה בן לאציה:

11	For Mahlah, Tirzah, and Hoglah, and Milcah, and Noah, the daughters of Zelophehad, were married unto their father's brothers' sons.	וַתְּהִינָה מַחֲלָה תִרְצָה וְהוֹגֵלָה וּמִלְכָּה וְנוֹעָה בָּנוֹת זִלְפֶּחֶד לְבָנֵי אָחִי אֲבוֹהֵן לְנָשִׁים:	וַתְּהִינָה מַחֲלָה תִרְצָה וְהוֹגֵלָה וּמִלְכָּה וְנוֹעָה בָּנוֹת זִלְפֶּחֶד לְבָנֵי דִידֵיהֶן לְנָשִׁים:	מפטיר
12	They were married into the families of the sons of Manasseh the son of Joseph, and their inheritance remained in the tribe of the family of their father.	מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי-מְנַשֶּׁה בֶן-יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל-מִטַּה מִשְׁפַּחַת אֲבוֹהֵן:	מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי-מְנַשֶּׁה בֶן-יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל-מִטַּה מִשְׁפַּחַת אֲבוֹהֵן:	12
13	These are the commandments and the ordinances, which the LORD commanded by the hand of Moses unto the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.	אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמְשָׁפָטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד-מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ:	אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמְשָׁפָטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד-מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ:	קל"ג

The Haftara is Jeremiah 2:4 - 2:28 & 3:4 - 3:4 on page 207. Sepharadim read Jeremiah 2:4 - 2:28 & 4:1 - 4:2. Read this Haftara even on Rosh Hodesh. The Rosh Hodesh Maftir, Numbers 28:9 - 15 is still read, on page 145.

(11) מחלה תרצה וגר. כאן מנאן לפי גדולתן זו מזו בשנים ונשאו כסדר תולדותן וכל המקרא מנאן לפי חכמתן ומגיד ששקולות זו כזו (ב"ב קכ):

אָלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-כָּל-
יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּמִדְבַּר בְּעֶרְבָה
מִזֶּל סוּף בֵּין-פָּאֲרָן וּבֵין-תֹּפֶל וְלָבָן
וְחֶזְרֹת וְדִי-זָהָב:

אֶחָד עָשָׂר יוֹם מַחֲלָב דֶּרֶךְ הַר-שֵׁעִיר
עַד קָדֵשׁ-בַּרְנֵעַ:

וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעֶשְׂתֵּי-עָשָׂר חֹדֶשׁ
בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כָּכָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֱלֹהִים:

אֲחֵרֵי הַכֹּתוֹ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן וְאֶת עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אֲשֶׁר-
יוֹשֵׁב בְּעַשְׂתָּרֹת בְּאֶדְרֵי:

בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ מוֹאָב הוֹאִיל מֹשֶׁה
בְּיָד אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת לֵאמֹר:

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחָרֵב לֵאמֹר
רַב-לָכֶם שְׁבַת בְּהָר הַזֶּה:

פְּנוּ וּסַעוּ לָכֶם וּבֹאוּ הָרָאֲמָרִי וְאֶל-
כָּל-שְׁכֵנֵי בְּעֶרְבָה בְּהָר וּבְשִׁפְלָה וּבְנֶגֶב
וּבְחוֹף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַלְבָּנוֹן עַד-
הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר-פָּרָת:

רְאֵה נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם אֶת-הָאָרֶץ בָּאוּ וּרְשׁוּ
אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאֲבֹתֵיכֶם
לְאֲבֹרָהֶם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם
וּלְזֶרְעָם אַחֲרֵיהֶם:

וְאָמַר אֲלֵכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר לֹא-אוּכָל
לְבַדִּי שָׂאת אֶתְכֶם:

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנֵּכֶם הַיּוֹם
כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרַב:

יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתְכֶם יִסֶּף עֲלֵיכֶם כָּכֶם
אֲלֵף פַּעַמַּיִם וַיְבָרֶךְ אֶתְכֶם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר
לָכֶם:

דברים

THESE ARE the words which Moses spoke unto all Israel beyond the Jordan; in the wilderness, in the Arabah, over against Suph, between Paran and Tophel, and Laban, and Hazeroth, and Di-zahab.

2

It is eleven days journey from Horeb unto Kadesh-barnea by the way of mount Seir.

3

And it came to pass in the fortieth year, in the eleventh month, on the first day of the month, that Moses spoke unto the children of Israel, according unto all that the LORD had given him in commandment unto them;

ו

after he had smitten Sihon the king of the Amorites, who dwelt in Heshbon, and Og the king of Bashan, who dwelt in Ashtaroth, at Edrei;

5

beyond the Jordan, in the land of Moab, took Moses upon him to expound this law, saying:

6

The LORD our God spoke unto us in Horeb, saying: 'Ye have dwelt long enough in this mountain;

7

turn you, and take your journey, and go to the hill-country of the Amorites and unto all the places nigh thereunto, in the Arabah, in the hill-country, and in the Lowland, and in the South, and by the sea-shore; the land of the Canaanites, and Lebanon, as far as the great river, the river Euphrates.

ישראל

Behold, I have set the land before you: go in and possess the land which the LORD swore unto your fathers, to Abraham, to Isaac, and to Jacob, to give unto them and to their seed after them.'

9

And I spoke unto you at that time, saying: 'I am not able to bear you myself alone;

10

the LORD your God hath multiplied you, and, behold, ye are this day as the stars of heaven for multitude.—

11

The LORD, the God of your fathers, make you a thousand times so many more as ye are, and bless you, as He hath promised you!

הפטרות

הפטרות במדבר

The Haftarah is Hosea 2:1 – 2:22. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftarah on page 212.

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר
לֹא־יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמִקְוֵם אֲשֶׁר־
יֹאמַר לָהֶם לֹא־עַמִּי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי
אֱלֹהִים:

II:1

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living God.'

וְנִקְבְּצוּ בְנֵי־יְהוּדָה וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל יִחָדְדוּ
וְשָׁמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי
גָדוֹל יוֹם יִזְרְעֵאל:

2

And the children of Judah and the children of Israel shall be gathered together, and they shall appoint themselves one head, and shall go up out of the land; for great shall be the day of Jezreel.

אָמְרוּ לְאֶחֱיָכֶם עַמִּי וּלְאֶחָוִיתְכֶם רַחֲמָה:

3

Say ye unto your brethren: 'Ammi'; and to your sisters, 'Ruhamah.'

רִיבוּ בְּאִמְכֶם רִיבוּ כִּי־הִיא לֹא אִשְׁתִּי
וְאֲנִכִּי לֹא אִישָׁה וְתָסֵר זְנוּנֶיהָ מִפָּנֶיהָ
וְנִאֲפֹפֶיהָ מִבֵּין שָׁדֶיהָ:

4

Plead with your mother, plead; For she is not My wife, neither am I her husband; And let her put away her harlotries from her face, And her adulteries from between her breasts;

כִּן־אֶפְשִׁיטָנָה עֲרֹמָה וְהִצַּגְתִּיהָ כַּיּוֹם
הַיּוֹלְדָהּ וְשִׁמְתִּיהָ כַּמִּדְבָּר וְשִׁתְּהָ כְּאֶרֶץ
צָיָה וְתִמְתִּיהָ בְּצָמָא:

5

Lest I strip her naked, And set her as in the day that she was born, And make her as a wilderness, And set her like a dry land, And slay her with thirst.

וְאֶת־בְּנֶיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי־בְנֵי זְנוּנִים הֵמָּה:

6

And I will not have compassion upon her children; For they are children of harlotry.

כִּי זָנְתָה אִמָּם הִבִּישָׁה הוֹרְתָם כִּי אִמָּה
אֵלֶכָה אַחֲרֵי מֵאֲהָבִי נִתְּנִי לַחֲמִי וּמִימִי
צִמְרִי וּפִשְׁתִּי שִׁמְנִי וְשִׁקּוּנִי:

7

For their mother hath played the harlot, She that conceived them hath done shamefully; For she said: 'I will go after my lovers, That give me my bread and my water, My wool and my flax, mine oil and my drink.'

לִכְן הִנְנִי־שֹׁךְ אֶת־דַּרְכָּךְ בְּסִרְיִים
וְגִדְרֹתַי אֶת־גְּדִרָה וְנִתְּיבוֹתֶיהָ לֹא תִמְצָא:

8

Therefore, behold, I will hedge up thy way with thorns, And I will make a wall against her, That she shall not find her paths.

וְרָדְפָה אֶת־מֵאֲהָבֶיהָ וְלֹא־תִשָּׁג אֹתָם
וּבְקִשְׁתָּם וְלֹא תִמְצָא וְאִמָּהּ אֵלֶכָה
וְאֲשׁוּבָה אֶל־אִשִּׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אִזְּ
מֵעַתָּה:

9

And she shall run after her lovers, but she shall not overtake them, And she shall seek them, but shall not find them; Then shall she say: 'I will go and return to my first husband; For then was it better with me than now.'

וְהִיא לֹא יָדְעָה כִּי אֲנִכִּי נִתְּנִי לָהּ
הַדָּגָן וְהַתִּירֹשׁ וְהַיֵּצֶהָר וְכֶסֶף הַרְבִּיתִּי
לָהּ וְזָהָב עָשׂוּ לְבַעַל:

10

For she did not know that it was I that gave her The corn, and the wine, and the oil, And multiplied unto her silver and gold, Which they used for Baal.

לִכְנָן אֲשׁוּב וְלִקְחֹתִי דִגְנִי בְּעֵתוֹ וְתִירוֹשִׁי
בְּמוֹעֲדוֹ וְהִצַּלְתִּי צֹמְרִי וּפִשְׁתִּי לְכִסּוֹת
אֶת־עֲרֹוֹתָהּ:

11 Therefore will I take back My corn in the time thereof, And My wine in the season thereof, And will snatch away My wool and My flax Given to cover her nakedness.

וְעַתָּה אֲגַלֶּה אֶת־נִבְלָתָהּ לְעֵינֵי מְאֹהָבֶיהָ
וְאִישׁ לֹא־יִצִּילֶנָּה מִיָּדִי:

12 And now will I uncover her shame in the sight of her lovers, And none shall deliver her out of My hand.

וְהִשְׁבַּתִּי כָל־מְשׁוֹשָׁהּ חֲגֵה חֹדֶשָׁה וְשַׁבָּתָהּ
וְכָל־מוֹעֲדָהּ:

13 I will also cause all her mirth to cease, Her feasts, her new moons, and her sabbaths, And all her appointed seasons.

וְהִשְׁמַתִּי גִפְנֶיהָ וּתְאֵנֶיהָ אֲשֶׁר אָמְרָה אֶתְנָה
הֶמָּה לִּי אֲשֶׁר נָתַנּוּ־לִי מְאֹהָבָי וְשִׁמְתִּים
לְיֹעַר וְאָכְלָתָם חֵיטַת הַשָּׂדֶה:

14 And I will lay waste her vines and her fig-trees, Whereof she hath said: 'These are my hire That my lovers have given me'; And I will make them a forest, And the beasts of the field shall eat them.

וּפָקַדְתִּי עָלֶיהָ אֶת־יְמֵי הַבַּעֲלִים אֲשֶׁר
תִּקְטִיר לָהֶם וַתַּעַד נִזְמָה וְחָלִיתָה וַתֵּלֶךְ
אֲחֵרַי מְאֹהָבֶיהָ וְאֵתִי שָׁכַחָה נֶאֱמַר־
יְהוָה: (ס)

15 And I will visit upon her the days of the Baalim, Wherein she offered unto them, And decked herself with her ear-rings and her jewels, And went after her lovers, And forgot Me, saith the LORD.

לִכְן הִנֵּה אֲנֹכִי מִפְתִּיחַ וְהִלַּכְתִּיהָ הַמִּדְבָּר
וְדִבַּרְתִּי עַל־לִבָּהּ:

16 Therefore, behold, I will allure her, And bring her into the wilderness, And speak tenderly unto her.

וְנָתַתִּי לָהּ אֶת־כְּרָמֶיהָ מִשֵּׁם וְאֶת־עֵמֶק
עֶכוֹר לְפֶתַח תִּקְוָהּ וְעַנְתָּה שְׁמָהּ כִּי־מִי
נְעוּרֶיהָ וְכִיּוֹם עֲלוֹתָהּ מֵאֶרֶץ־מִצְרָיִם:

17 And I will give her her vineyards from thence, And the valley of Achor for a door of hope; And she shall respond there, as in the days of her youth, And as in the day when she came up out of the land of Egypt.

וְהָיָה בַּיּוֹם־הַהוּא נֶאֱמַר־יְהוָה תִּקְרָאֵי אִשִּׁי
וְלֹא־תִקְרָאֵי־לִי עוֹד בַּעֲלִי:

18 And it shall be at that day, saith the LORD, That thou shalt call Me Ishi, And shalt call Me no more Baali.

וְהִסַּרְתִּי אֶת־שְׁמוֹת הַבַּעֲלִים מִפִּיהָ וְלֹא־
יִזְכְּרוּ עוֹד בְּשֵׁמָם:

19 For I will take away the names of the Baalim out of her mouth, And they shall no more be mentioned by their name.

וְכִרְתִּי לָהֶם בְּרִית בַּיּוֹם הַהוּא עִם־חֵית
הַשָּׂדֶה וְעִם־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְרֶמֶשׂ הָאָדָמָה
וְקִשְׁת וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה אֲשַׁבֵּר מִן־הָאָרֶץ
וְהִשְׁכַּבְתִּים לְבֶטֶח:

20 And in that day will I make a covenant for them With the beasts of the field, and with the fowls of heaven, And with the creeping things of the ground; And I will break the bow and the sword and the battle out of the land, And will make them to lie down safely.

וְאֲרֻשְׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם וְאֲרֻשְׁתִּיךָ לִי בְצַדִּיק
וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים:

21 And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will betroth thee unto Me in righteousness, and in justice, And in lovingkindness, and in compassion.

וְאֲרֻשְׁתִּיךָ לִי בְּאֵמוּנָה וְיָדַעַת אֶת־
יְהוָה: (פ)

22 And I will betroth thee unto Me in faithfulness; And thou shalt know the LORD.

הפטרת נשא

The Haftarah is Judges 13:2 – 13:25.

וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִצֹּרָעָה מִמִּשְׁפַּחַת הַדָּנִי
וּשְׁמוֹ מְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ עָקְרָה וְלֹא יָלְדָה:

XIII:2

And there was a certain man of Zorah, of the family of the Danites, whose name was Manoah; and his wife was barren, and bore not.

וַיָּרָא מְלֹאכֵי-יְהוָה אֶל-הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר
אֵלֶיהָ הִנֵּה-נָא אִתִּי-עֹקְרָה וְלֹא יָלְדָה
וְהָרִית וְיָלְדָה בֵּן:

3

And the angel of the LORD appeared unto the woman, and said unto her: 'Behold now, thou art barren, and hast not borne; but thou shalt conceive, and bear a son.

וְעַתָּה הִשָּׁמְרִי נָא וְאַל-תִּשְׁתִּי גֵין וְשֹׁכֶר
וְאַל-תֹּאכְלִי כָל-טָמֵא:

4

Now therefore beware, I pray thee, and drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing.

כִּי הִנֵּךְ הָרָה וְיָלְדָה בֵּן וּמוֹרָה לֹא-יֵעָלֶה
עַל-רֹאשׁוֹ כִּי-נָזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעַר
מִן-הַבֶּטֶן וְהוּא יַחֲלֶה לְהוֹשִׁיעַ אֶת-יִשְׂרָאֵל
מִיַּד פְּלִשְׁתִּים:

5

For, lo, thou shalt conceive, and bear a son; and no razor shall come upon his head; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb; and he shall begin to save Israel out of the hand of the Philistines.'

וַתָּבֹא הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר לְאִישָׁהּ לֵאמֹר אִישׁ
הָאֱלֹהִים בָּא אֵלַי וּמְרֹאֵהוּ כְּמֹרָאֵה מְלֹאכֵי
הָאֱלֹהִים נֹרָא מְאֹד וְלֹא שָׁאֵלְתִּיהוּ אֵי-
מִנָּה הוּא וְאֶת-שְׁמוֹ לֹא-הִגִּיד לִי:

6

Then the woman came and told her husband, saying: 'A man of God came unto me, and his countenance was like the countenance of the angel of God, very terrible; and I asked him not whence he was, neither told he me his name;

וַיֹּאמֶר לִי הִנֵּךְ הָרָה וְיָלְדָה בֵּן וְעַתָּה
אַל-תִּשְׁתִּי גֵין וְשֹׁכֶר וְאַל-תֹּאכְלִי כָל-
טָמֵא כִּי-נָזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעַר מִן-
הַבֶּטֶן עַד-יוֹם מוֹתוֹ: (פ)

7

but he said unto me: Behold, thou shalt conceive, and bear a son; and now drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb to the day of his death.'

וַיַּעֲתַר מְנוּחַ אֶל-יְהוָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי
אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּ יְבוֹא-נָא עֹד
אֵלֵינוּ וַיֹּרֶנּוּ מַה-נַּעֲשֶׂה לְנֶעַר הַיּוֹלֵד:

8

Then Manoah entreated the LORD, and said: 'Oh, LORD, I pray Thee, let the man of God whom Thou didst send come again unto us, and teach us what we shall do unto the child that shall be born.'

וַיִּשְׁמַע הָאֱלֹהִים בְּקוֹל מְנוּחַ וַיָּבֹא מְלֹאכֵי
הָאֱלֹהִים עֹד אֶל-הָאִשָּׁה וְהִיא יוֹשֶׁבֶת
בַּשָּׂדֶה וּמְנוּחַ אִישָׁהּ אֵין עִמָּה:

9

And God hearkened to the voice of Manoah; and the angel of God came again unto the woman as she sat in the field; but Manoah her husband was not with her.

וַתַּמְהַר הָאִשָּׁה וַתָּרֵץ וַתִּגֵּד לְאִישָׁהּ
וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נֹרָאֵה אֵלַי הָאִישׁ אֲשֶׁר-
בָּא בְיוֹם אֵלַי:

10

And the woman made haste, and ran, and told her husband, and said unto him: 'Behold, the man hath appeared unto me, that came unto me that day.'

וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ מְנוּחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא
אֶל-הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲאֵתָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-
דִּבַּרְתָּ אֶל-הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנִי:

11 And Manoah arose, and went after his wife, and came to the man, and said unto him: 'Art thou the man that spakest unto the woman?' And he said: 'I am.'

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ עֵתָּה יָבֹא דְבָרֶיךָ מִה-יְהוָה
מִשְׁפַּט-הַנֶּעֱר וּמַעֲשָׂהוּ:

12 And Manoah said: 'Now when thy word cometh to pass, what shall be the rule for the child, and what shall be done with him?'

וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ יְהוָה אֶל-מְנוּחַ מִכָּל אֲשֶׁר-
אָמַרְתִּי אֶל-הָאִשָּׁה תִּשְׁמָר:

13 And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Of all that I said unto the woman let her beware.

מִכָּל אֲשֶׁר-יֵצֵא מִגֶּפֶן הַזֵּין לֹא תֹאכַל וְיֵין
וְשִׁכָר אֶל-תִּשְׁתַּי וְכָל-טָמֵא אֶל-תֹּאכַל
כָּל אֲשֶׁר-צִוִּיתִי תִשְׁמָר: (ס)

14 She may not eat of any thing that cometh of the grapevine, neither let her drink wine or strong drink, nor eat any unclean thing; all that I commanded her let her observe.'

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-מַלְאָךְ יְהוָה נַעֲזְרֶה-נָּא
אוֹתְךָ וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדִי עֲזִים:

15 And Manoah said unto the angel of the LORD: 'I pray thee, let us detain thee, that we may make ready a kid for thee.'

וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ יְהוָה אֶל-מְנוּחַ אִם-
תַּעֲזְרֵנִי לֹא אֹכַל בְּלַחְמְךָ וְאִם-תַּעֲשֶׂה
עֲלֶיהָ לִיהוָה תַּעֲלֶנָּה כִּי לֹא יִדְעַע מְנוּחַ כִּי-
מַלְאָךְ יְהוָה הוּא:

16 And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Though thou detain me, I will not eat of thy bread; and if thou wilt make ready a burnt-offering, thou must offer it unto the LORD.' For Manoah knew not that he was the angel of the LORD.

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-מַלְאָךְ יְהוָה מִי שְׁמֶךָ
כִּי-יָבֹא (כ' דבריד) [ק' דברך] וּבְכַדְנִיךָ:

17 And Manoah said unto the angel of the LORD: 'What is thy name, that when thy words come to pass we may do thee honour?'

וַיֹּאמֶר לוֹ מַלְאָךְ יְהוָה לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל
לְשְׁמִי וְהוּא-פָּלֵא: (פ)

18 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore askest thou after my name, seeing it is hidden?'

וַיִּקַּח מְנוּחַ אֶת-גְּדִי הָעֲזִים וְאֶת-הַמִּנְחָה
וַיַּעַל עַל-הַצֹּר לִיהוָה וּמִפְּלֹא לַעֲשׂוֹת
וּמְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאוּם:

19 So Manoah took the kid with the meal-offering, and offered it upon the rock unto the LORD; and [the angel] did wondrously, and Manoah and his wife looked on.

וַיְהִי בַעֲלוֹת הַלֶּהֶב מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ
הַשָּׁמַיְמָה וַיַּעַל מַלְאָךְ-יְהוָה בְּלֶהֶב
הַמִּזְבֵּחַ וּמְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאוּם וַיִּפְּלוּ עַל-
פְּנֵיהֶם אֲרָצָה:

20 For it came to pass, when the flame went up toward heaven from off the altar, that the angel of the LORD ascended in the flame of the altar; and Manoah and his wife looked on; and they fell on their faces to the ground.

וְלֹא-יָסַף עוֹד מַלְאָךְ יְהוָה לִהְרָאָה אֶל-
מְנוּחַ וְאֶל-אִשְׁתּוֹ אַזּוֹ יָדַע מְנוּחַ כִּי-מַלְאָךְ
יְהוָה הוּא:

21 But the angel of the LORD did no more appear to Manoah or to his wife. Then Manoah knew that he was the angel of the LORD.

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי
אֵלֵהֶם רָאינוּ:

22 And Manoah said unto his wife: 'We shall surely die, because we have seen God.'

וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ לֹא חָפֵץ יְהוָה לְהַמִּיתָנוּ
לֹא-לָקַח מִיָּדֵנוּ עֹלָה וּמִנְחָה וְלֹא הִרְאָנוּ
אֶת-כָּל-אֱלֹהִים וְכַעַת לֹא הִשְׁמִיעֵנוּ כְּזֹאת:

וַתֵּלֶד הָאִשָּׁה בֶּן וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שַׁמְשֹׁן
וַיִּגְדַּל הַנַּעַר וַיִּבְרַכְהוּ יְהוָה:

וַתַּחַל רִוח יְהוָה לִפְעָמוֹ בְּמַחֲנֵה-דָן בֵּין
צֹרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאֹל: (פ)

23 But his wife said unto him: 'If the LORD were pleased to kill us, He would not have received a burnt-offering and a meal-offering at our hand, neither would He have shown us all these things, nor would at this time have told such things as these.'

24 And the woman bore a son, and called his name Samson; and the child grew, and the LORD blessed him.

25 And the spirit of the LORD began to move him in Mahaneh-dan, between Zorah and Eshtaol.

הפטר בהעלתך

The Haftarah is Zechariah 2:14 - 4:7.

רְנִי וְשִׂמְחִי בַת-צִיּוֹן כִּי הִנְנִי-בָא וְשָׁכַנְתִּי
בְּתוֹכְךָ נָא-יְהוָה:

וְנִלְווּ גוֹיִם רַבִּים אֶל-יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
וְהָיוּ לִי לְעָם וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכְךָ וַיְדַעַת כִּי-
יְהוָה צָבָאוֹת שְׁלַחַנִי אֵלֶיךָ:

וְנָחַל יְהוָה אֶת-יְהוּדָה חֶלְקוֹ עַל אֲדָמַת
הַקֹּדֶשׁ וּבָחַר עוֹד בִּירוּשָׁלַם:

הִס כָּל-בָּשָׂר מִפְּנֵי יְהוָה כִּי נִעֹזֵר מִמֶּעוֹן
קִדְשׁוֹ: (פ)

וַיִּרְאֵנִי אֶת-יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד
לִפְנֵי מַלְאָךְ יְהוָה וְהַשָּׁטָן עֹמֵד עַל-יְמִינוֹ
לְשׂוֹנוֹ:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-הַשָּׁטָן יִגְעַר יְהוָה בָּךְ
הַשָּׁטָן וַיִּגְעַר יְהוָה בָּךְ הַבָּחַר בִּירוּשָׁלַם
הַלֹּא זֶה אֹד מִצֵּל מֵאֵשׁ:

וַיְהוֹשֻׁעַ הָיָה לְבָשׁ בְּגָדִים צוּאִים וְעֹמֵד
לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ:

II:14 'Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I will dwell in the midst of thee, saith the LORD.

15 And many nations shall join themselves to the LORD in that day, and shall be My people, and I will dwell in the midst of thee'; and thou shalt know that the LORD of hosts hath sent me unto thee.

16 And the LORD shall inherit Judah as His portion in the holy land, and shall choose Jerusalem again.

17 Be silent, all flesh, before the LORD; for He is aroused out of His holy habitation.

III:1 And he showed me Joshua the high priest standing before the angel of the LORD, and Satan standing at his right hand to accuse him.

2 And the LORD said unto Satan: 'The LORD rebuke thee, O Satan, yea, the LORD that hath chosen Jerusalem rebuke thee; is not this man a brand plucked out of the fire?'

3 Now Joshua was clothed with filthy garments, and stood before the angel.

וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֶל-הָעֹמְדִים לִפְנָיו לֵאמֹר
הִסִּירוּ הַבְּגָדִים הַזֵּאִים מֵעָלָיו וַיֹּאמֶר
אֵלָיו רְאֵה הֵעֲבַרְתִּי מֵעָלֶיךָ עֲוֹנָךְ וְהִלְבַּשׁ
אֶתְךָ מַחֲלָצוֹת:

4 And he answered and spoke unto those that stood before him, saying: 'Take the filthy garments from off him.' And unto him he said: 'Behold, I cause thine iniquity to pass from thee, and I will clothe thee with robes.'

וַאֲמַר יוֹשִׁימוּ צָנִיף טָהוֹר עַל-רֹאשׁוֹ
וַיִּשְׁימוּ הַצָּנִיף הַטָּהוֹר עַל-רֹאשׁוֹ
וַיִּלְבַּשְׁהוּ בְּגָדִים וּמְלָאֲךָ יְהוָה עֲמִד:

5 And I said: 'Let them set a fair mitre upon his head.' So they set a fair mitre upon his head, and clothed him with garments; and the angel of the LORD stood by.

וַיַּעַד מְלָאֲךָ יְהוָה בִּיהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר:

6 And the angel of the LORD forewarned Joshua, saying:

כֹּה-אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אִם-בְּדַרְכֵי תֵלֵךְ
וְאִם אֶת-מִשְׁמַרְתִּי תִשְׁמֹר וְגַם-אֶתְּחַלְּתִין
אֶת-בֵּיתִי וְגַם תִּשְׁמֹר אֶת-חֲצָרִי וְנָתַתִּי לְךָ
מַחֲלָכִים בֵּין הָעֹמְדִים הָאֵלֶּה:

7 'Thus saith the LORD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

שָׁמַע-נָא יְהוֹשֻׁעַ וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶתְּחַלְּתִין
וְרַעְיָךְ הַיֹּשְׁבִים לִפְנֶיךָ כִּי-אֲנֹשִׁי מוֹפֵת
הֵמָּה כִּי-הִנֵּנִי מֵבִיא אֶת-עֲבֹדֵי צָמַח:

8 Hear now, O Joshua the high priest, thou and thy fellows that sit before thee; for they are men that are a sign; for, behold, I will bring forth My servant the Shoot.

כִּי הִנֵּה הָאֶבֶן אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵי יְהוֹשֻׁעַ
עַל-אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינָיִם הִנֵּנִי מִפְתָּח
פֶּתָחָהּ נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת וּמִשְׁתִּי אֶת-עֵינֵן
הָאֶרֶץ-הַזֹּאת בְּיוֹם אֶחָד:

9 For behold the stone that I have laid before Joshua; upon one stone are seven facets; behold, I will engrave the graving thereof, saith the LORD of hosts: And I will remove the iniquity of that land in one day.

בְּיוֹם הַהוּא נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת תִּקְרְאוּ
אִישׁ לְרֵעֵהוּ אֶל-תַּחַת גֶּפֶן וְאֶל-תַּחַת
הַתְּאֵנָה:

10 In that day, saith the LORD of hosts, shall ye call every man his neighbour under the vine and under the fig-tree.

וַיָּשָׁב הַמְּלָאֲךָ הַדֹּבֵר בִּי וַיַּעֲרֵנִי כְּאִישׁ
אֲשֶׁר-יַעֲזוֹר מִשְׁנָתוֹ:

IV:1 And the angel that spoke with me returned, and waked me, as a man that is wakened out of his sleep.

וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה (כ' וַיֹּאמֶר) [ק'
וַאֲמַר] רָאִיתִי ׀ וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה
וְגִלְגָּה עַל-רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נִרְתִּיחָה עָלֶיהָ
שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת לְנֹרוֹת אֲשֶׁר עַל-
רֹאשָׁהּ:

2 And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

וּשְׁנַיִם זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיְמִין הַגִּלְגָּה
וְאֶחָד עַל-שְׂמֹאלָהּ:

3 and two olive-trees by it, one upon the right side of the bowl, and the other upon the left side thereof.'

הפטרת שלח לך

וַאֲנִי וְאָמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי לֵאמֹר
מַה־אֵלֶּה אֲדֹנָי:

4

And I answered and spoke to the angel that spoke with me, saying: 'What are these, my lord?'

וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲלוֹא
יָדַעְתָּ מַה־הֵמָּה אֵלֶּה וְאָמַר לֹא אֲדֹנָי:

5

Then the angel that spoke with me answered and said unto me: 'Knowest thou not what these are?' And I said: 'No, my lord.'

וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְּבַר־יְהוָה
אֶל־זְרַבְבָּדֶל לֵאמֹר לֹא בַחֲזֶק וְלֹא בְכֹחַ
כִּי אִם־בְּרוּחִי אֲמַר יְהוָה צְבָאוֹת:

6

Then he answered and spoke unto me, saying: 'This is the word of the LORD unto Zerubbabel, saying: Not by might, nor by power, but by My spirit, saith the LORD of hosts.

מִי־אַתָּה הֶרֶם־הַגָּדוֹל לִפְנֵי זְרַבְבָּדֶל
לְמִישֹׁר וְהוֹצִיא אֶת־הָאֶבֶן הָרֹאשָׁה
תִּשְׁאוֹת תֵּן חֵן לָהּ: (פ)

7

Who art thou, O great mountain before Zerubbabel? thou shalt become a plain; and he shall bring forth the top stone with shoutings of Grace, grace, unto it.'

הפטרת שלח לך

The Haftarah is Joshua 2:1 - 2:24.

וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון מִן־הַשְּׁטִיִּים שְׁנַיִם־
אֲנָשִׁים מְרַגְלִים חֲרַשׁ לֵאמֹר לְכוּ רְאוּ
אֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־יְרִיחוֹ וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית־
אִשָּׁה זֹנָה וּשְׁמָהּ רַחַב וַיִּשְׁכְּבוּ־שָׁמָּה:

II:1

And Joshua the son of Nun sent out of Shittim two spies secretly, saying: 'Go view the land, and Jericho.' And they went, and came into the house of a harlot whose name was Rahab, and lay there.

וַיֹּאמֶר לַמֶּלֶךְ יְרִיחוֹ לֵאמֹר הִנֵּה אֲנָשִׁים
בָּאוּ הֵנָּה הַלַּיְלָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַחְפֹּר
אֶת־הָאָרֶץ:

2

And it was told the king of Jericho, saying: 'Behold, there came men in hither to-night of the children of Israel to search out the land.'

וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ יְרִיחוֹ אֶל־רַחַב לֵאמֹר
הוֹצִיאִי הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלַיךְ אֲשֶׁר־בָּאוּ
לְבֵיתְךָ כִּי לַחְפֹּר אֶת־כָּל־הָאָרֶץ בָּאוּ:

3

And the king of Jericho sent unto Rahab, saying: 'Bring forth the men that are come to thee, that are entered into thy house; for they are come to search out all the land.'

וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת־שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתַּצְפֵּנּוּ
וַתֹּאמֶר כֵּן בָּאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים וְלֹא יָדַעְתִּי
מֵאֵין הֵמָּה:

4

And the woman took the two men, and hid them; and she said: 'Yea, the men came unto me, but I knew not whence they were;

וַיְהִי הַשַּׁעַר לִסְגֹּר בַּחֲשֹׁךְ וְהָאֲנָשִׁים יָצְאוּ
לֹא יָדַעְתִּי אָנָּה הָלְכוּ הָאֲנָשִׁים רִדְפוּ מִתֵּר
אֲחֵרֵיהֶם כִּי תִשְׁיֹגּוּם:

5

and it came to pass about the time of the shutting of the gate, when it was dark, that the men went out; whither the men went I know not; pursue after them quickly; for ye shall overtake them.'

וְהָיָה הָעֵלְתָם הַגָּגָה וַתַּטְמִנֵּם בַּפְּשְׁתֵּי הָעֵץ
הָעֹרְכוֹת לָהּ עַל־הַגָּג:

6

But she had brought them up to the roof, and hid them with the stalks of flax, which she had spread out upon the roof.

והַאֲנָשִׁים רָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם בְּרֶדֶךְ הַיַּרְדֵּן
עַל הַמַּעְבְּרוֹת וַהֲשֹׁעַר סָגְרוּ אַחֲרֵי פֶאֶשֶׁר
יֵצְאוּ הָרֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם:

7 And the men pursued after them the way to the Jordan unto the fords; and as soon as they that pursued after them were gone out, the gate was shut.

וְהָמָּה טָרְם יִשְׁכְּבוּן וְהִיא עָלְתָה עֲלֵיהֶם
עַל-הַגֹּג:

8 And before they were laid down, she came up unto them upon the roof;

וַתֹּאמֶר אֶל-הָאֲנָשִׁים יָדַעְתִּי כִּי-נָתַן
יְהוָה לָכֶם אֶת-הָאָרֶץ וְכִי-נִפְלָה אִמְתְּכֶם
עָלֵינוּ וְכִי נִמְגּוּ כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם:

9 and she said unto the men: 'I know that the LORD hath given you the land, and that your terror is fallen upon us, and that all the inhabitants of the land melt away before you.

כִּי שָׁמַעְנוּ אֶת אֲשֶׁר-הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת-מִי
יַם-סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם
וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לְשְׁנֵי מְלָכֵי הָאֲמֹרִי
אֲשֶׁר בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיתָן וּלְעוֹג אֲשֶׁר
הִחָרַמְתֶּם אוֹתָם:

10 For we have heard how the LORD dried up the water of the Red Sea before you, when ye came out of Egypt; and what ye did unto the two kings of the Amorites, that were beyond the Jordan, unto Sihon and to Og, whom ye utterly destroyed.

וּנְשַׁמַּע נִימָס לְבַבְנוּ וְלֹא-קָמָה עוֹד
רוּחַ בָּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
הוּא אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל-הָאָרֶץ
מִתַּחַת:

11 And as soon as we had heard it, our hearts did melt, neither did there remain any more spirit in any man, because of you; for the LORD your God, He is God in heaven above, and on earth beneath.

וְעַתָּה הִשָּׁבְעוּ-נָא לִי בִיהוָה כִּי-עָשִׂיתִי
עִמָּכֶם חֶסֶד וְעָשִׂיתֶם גַּם-אִתָּם עִם-בֵּית
אָבִי חֶסֶד וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֱמֻת:

12 Now therefore, I pray you, swear unto me by the LORD, since I have dealt kindly with you, that ye also will deal kindly with my father's house—and give me a true token—

וְהַחַיִּיתֶם אֶת-אָבִי וְאֶת-אִמִּי וְאֶת-אֶחָי
וְאֶת-(כ' אַחֻוֹתִי) [ק' אַחֻוֹתַי] וְאֶת כָּל-
אֲשֶׁר לָהֶם וְהִצַּלְתֶּם אֶת-נַפְשֵׁינוּ מִמָּוֶת:

13 and save alive my father, and my mother, and my brethren, and my sisters, and all that they have, and deliver our lives from death.'

וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ תַחְתִּיכֶם
לְמוֹת אִם לֹא תִגִּידוּ אֶת-דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיָה
בְּתַת-יְהוָה לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ וְעָשִׂינוּ עִמָּךְ
חֶסֶד וְאֱמֻת:

14 And the men said unto her: 'Our life for yours, if ye tell not this our business; and it shall be, when the LORD giveth us the land, that we will deal kindly and truly with thee.'

וַתוֹרְדֵם בַּחֲבֵל בְּעֵד תַּחֲלוֹן כִּי בֵיתָהּ
בְּקִיר הַחוֹמָה וּבְחוֹמָה הִיא יוֹשֶׁבֶת:

15 Then she let them down by a cord through the window; for her house was upon the side of the wall, and she dwelt upon the wall.

וַתֹּאמֶר לָהֶם הִתְרַח לָכֵן פֶּן-יִפְּגְעוּ בָכֶם
הָרֹדְפִים וְנִחַבְתֶּם שְׁמָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד
שׁוּב הָרֹדְפִים וְאַחֲרָיִם תִּלְכּוּ לְדַרְכְּכֶם:

16 And she said unto them: 'Get you to the mountain, lest the pursuers light upon you; and hide yourselves there three days, until the pursuers be returned; and afterward may ye go your way.'

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיָהּ הָאֲנָשִׁים נָקִים אֲנַחְנוּ
מִשְׁבַּעְתְּךָ הַזֶּה אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ:

17

And the men said unto her: 'We will be guiltless of this thine oath which thou hast made us to swear.

הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים בָּאָרֶץ אֶת־תְּקוּנַת חוּטִי
הַשָּׁנִי הַזֶּה תִּקְשְׁרִי בַחֲלוֹן אֲשֶׁר הוֹרַדְתָּנוּ
בּוֹ וְאֶת־אֲבִיךָ וְאֶת־אִמְךָ וְאֶת־אֲחִיךָ וְאֶת־
כָּל־בֵּית אֲבִיךָ תֹאסְפִי אֵלָיֶךָ הַבַּיִתָּה:

18

Behold, when we come into the land, thou shalt bind this line of scarlet thread in the window which thou didst let us down by; and thou shalt gather unto thee into the house thy father, and thy mother, and thy brethren, and all thy father's household.

וְהָיָה כָּל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִדֹּלְתֵי בֵיתְךָ
תִּחַוְצָה דָּמּוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְאֲנַחְנוּ נָקִים וְכָל
אֲשֶׁר יִהְיֶה אִתְּךָ בַּבַּיִת דָּמּוֹ בְּרֹאשׁוֹ אִם־
יָד תִּהְיֶה־בּוֹ:

19

And it shall be, that whosoever shall go out of the doors of thy house into the street, his blood shall be upon his head, and we will be guiltless; and whosoever shall be with thee in the house, his blood shall be on our head, if any hand be upon him.

וְאִם־תִּגִּידִי אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהִינֵנִי נָקִים
מִשְׁבַּעְתְּךָ אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ:

20

But if thou utter this our business, then we will be guiltless of thine oath which thou hast made us to swear.'

וַתֹּאמֶר כְּדִבְרֵיכֶם כֹּן־הוּא וַתִּשְׁלַח
וַיֵּלְכוּ וַתִּקְשֹׁר אֶת־תְּקֻנַּת הַשָּׁנִי בַחֲלוֹן:

21

And she said: 'According unto your words, so be it.' And she sent them away, and they departed; and she bound the scarlet line in the window.

וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הָהָרָה וַיֵּשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשֶׁת
יָמִים עַד־שָׁבוּ הָרֹדְפִים וַיִּבְקְשׂוּ הָרֹדְפִים
בְּכָל־הַדֶּרֶךְ וְלֹא מָצְאוּ:

22

And they went, and came unto the mountain, and abode there three days, until the pursuers were returned; and the pursuers sought them throughout all the way, but found them not.

וַיָּשְׁבוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיֵּרְדּוּ מִהָהָר וַיַּעֲבְרוּ
וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן וַיְסַפְּרוּ־לּוֹ אֵת
כָּל־הַמַּצָּאוֹת אוֹתָם:

23

Then the two men returned, and descended from the mountain, and passed over, and came to Joshua the son of Nun; and they told him all that had befallen them.

וַיֹּאמְרוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ כִּי־נָתַן יְהוָה בְּיָדֵנוּ
אֶת־כָּל־הָאָרֶץ וְגַם־נִמְגּוּ כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
מִפְּנֵינוּ: (ס)

24

And they said unto Joshua: 'Truly the LORD hath delivered into our hands all the land; and moreover all the inhabitants of the land do melt away before us.'

הפטר קורח

The Haftarah is I Samuel 11:14 – 12:22. On *Rosh Hodesh*, *Maftir* is Numbers 28:9 – 15 on page 145 and Haftarah on page 210.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם לְכוּ וְגִלְגָּה
הַגִּלְגָּל וְנִחַדְתֶּם שָׁם הַמְּלוּכָה:

XI:14

Then said Samuel to the people: 'Come and let us go to Gilgal, and renew the kingdom there.'

וַיֵּלְכוּ כָל-הָעָם הַגִּלְגָל וַיַּמְלִכוּ שָׁם
אֶת-שָׁאוּל לִפְנֵי יְהוָה בַּגִּלְגָל וַיִּזְבְּחוּ-שָׁם
זִבְחִים שְׁלָמִים לִפְנֵי יְהוָה וַיִּשְׂמַח שָׁם
שָׁאוּל וְכָל-אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל עַד-מָאד: (פ)

15

And all the people went to Gilgal; and there they made Saul king before the LORD in Gilgal; and there they sacrificed sacrifices of peace-offerings before the LORD; and there Saul and all the men of Israel rejoiced greatly.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל הִנֵּה
שָׁמַעְתִּי בְקִלְכֶּם לְכָל אֲשֶׁר-אָמַרְתֶּם לִי
וְאִמְלִיךְ עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ:

XII:1

And Samuel said unto all Israel: 'Behold, I have hearkened unto your voice in all that ye said unto me, and have made a king over you.

וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ מִתְהַלֵּךְ לִפְנֵיכֶם
וְאֲנִי זָקֵנִי וְשֵׁבִי וּבְנֵי הַנֶּחֱם אִתְּכֶם
וְאֲנִי הִתְהַלַּכְתִּי לִפְנֵיכֶם מִנְעָרִי עַד-הַיּוֹם
הַזֶּה:

2

And now, behold, the king walketh before you; and I am old and grayheaded; and, behold, my sons are with you; and I have walked before you from my youth unto this day.

הֲנִנִי עָנִי בִּי נָגַד יְהוָה וְנִגַּד מִשִּׁיחוֹ אֶת-
שׁוּר׃ מִי לָקַחְתִּי וְחִמּוֹר מִי לָקַחְתִּי וְאֶת-
מִי עֲשָׂקְתִּי אֶת-מִי רִצּוֹתִי וּמִי לָקַחְתִּי
כֶּפֶר וְאֲעֵלִים עֵינֵי בּוֹ וְאָשִׁיב לָכֶם:

3

Here I am; witness against me before the LORD, and before His anointed: whose ox have I taken? or whose ass have I taken? or whom have I defrauded? or whom have I oppressed? or of whose hand have I taken a ransom to blind mine eyes therewith? and I will restore it you.'

וַיֹּאמְרוּ לֹא עֲשָׂקְתָנוּ וְלֹא רִצּוֹתָנוּ וְלֹא-
לָקַחְתָּ מִיֵּד-אִישׁ מֵאֻמָּה:

4

And they said: 'Thou hast not defrauded us, nor oppressed us, neither hast thou taken aught of any man's hand.'

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עַד יְהוָה בְּכֶם וְעַד מִשִּׁיחוֹ
הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מָצָאתֶם בְּיָדִי מֵאֻמָּה
וַיֹּאמֶר עַד: (פ)

5

And he said unto them: 'The LORD is witness against you, and His anointed is witness this day, that ye have not found aught in my hand.' And they said: 'He is witness.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-הָעָם יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה
אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן וְאֲשֶׁר הֵעֲלָה אֶת-
אֲבֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:

6

And Samuel said unto the people: 'It is the LORD that made Moses and Aaron, and that brought your fathers up out of the land of Egypt.

וְעַתָּה הִתְיַצְּבוּ וְאֲשַׁפְּטָה אֶתְכֶם לִפְנֵי
יְהוָה אֶת כָּל-צְדָקוֹת יְהוָה אֲשֶׁר-עָשָׂה
אִתְּכֶם וְאֶת-אֲבוֹתֵיכֶם:

7

Now therefore stand still, that I may plead with you before the LORD concerning all the righteous acts of the LORD, which He did to you and to your fathers.

כַּאֲשֶׁר-בָּא יַעֲקֹב מִצְרָיִם וַיִּזְעַקוּ
אֲבוֹתֵיכֶם אֶל-יְהוָה וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-
מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן וַיֹּצִיאוּ אֶת-אֲבוֹתֵיכֶם
מִמִּצְרָיִם וַיַּשְׁבִּיחֵם בְּמָקוֹם הַזֶּה:

8

When Jacob was come into Egypt, then your fathers cried unto the LORD, and the LORD sent Moses and Aaron, who brought forth your fathers out of Egypt, and they were made to dwell in this place.

וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיַּמְכֹּר
אֹתָם בְּיַד סִיסְרָא שַׂר-צָבָא חֲצוֹר וּבְיַד-
פִּלְשֹׁתִים וּבְיַד מֶלֶךְ מוֹאָב וַיִּלָּחֲמוּ בָּם:

9

But they forgot the LORD their God, and He gave them over into the hand of Sisera, captain of the host of Hazor, and into the hand of the Philistines, and into the hand of the king of Moab, and they fought against them.

וַיִּזְעֻקוּ אֶל־יְהוָה (כ' ויאמר) [ק' וַיֹּאמְרוּ]
חַטָּאנוּ כִּי עֲזַבְנוּ אֶת־יְהוָה וְנִעַבְדָּה אֶת־
הַבְּעָלִים וְאֶת־הַעֲשָׁתָרוֹת וְעַתָּה הַצִּילֵנוּ
מִיַּד אֹיְבֵינוּ וְנִעַבְדֶּךָ:

10 And they cried unto the LORD, and said: We have sinned, because we have forsaken the LORD, and have served the Baalim and the Ashtaroth; but now deliver us out of the hand of our enemies, and we will serve Thee.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יִרְבָּעֵל וְאֶת־בְּדַן וְאֶת־
יִפְתָּח וְאֶת־שָׁמוּאֵל וַיַּצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד
אֹיְבֵיכֶם מִסְּכִיב וּתְשֻׁבוּ בְּטָח:

11 And the LORD sent Jerubbaal, and Bedan, and Jephthah, and Samuel, and delivered you out of the hand of your enemies on every side, and ye dwelt in safety.

וּתְרֹאוּ כִּי־נָחַשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן בָּא
עֲלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ לִי לֹא כִּי־מֶלֶךְ יִמְלֹךְ
עָלֵינוּ וַיְהִי אֱלֹהֵיכֶם מֶלֶכְכֶם:

12 And when ye saw that Nahash the king of the children of Ammon came against you, ye said unto me: Nay, but a king shall reign over us; when the LORD your God was your king.

וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בָּחַרְתֶּם אֲשֶׁר
שָׁאַלְתֶּם וַהֲנֵה נָתַן יְהוָה עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ:

13 Now therefore behold the king whom ye have chosen, and whom ye have asked for; and, behold, the LORD hath set a king over you.

אִם־תִּירְאוּ אֶת־יְהוָה וְעַבַדְתֶּם אֹתוֹ
וּשְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ וְלֹא תִמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה
וְהִיתֶם גַּם־אַתֶּם וְגַם־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מֶלֶךְ
עֲלֵיכֶם אַחֵר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

14 If ye will fear the LORD, and serve Him, and hearken unto His voice, and not rebel against the commandment of the LORD, and both ye and also the king that reigneth over you be followers of the LORD your God—;

וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה וּמְרִיתֶם
אֶת־פִּי יְהוָה וְהִיתָה יַד־יְהוָה בָּכֶם
וּבְאֲבֹתֵיכֶם:

15 but if ye will not hearken unto the voice of the LORD, but rebel against the commandment of the LORD, then shall the hand of the LORD be against you, and against your fathers.

גַּם־עַתָּה הִנֵּה עֹשֶׂה אֲשֶׁר יְהוָה עָשָׂה לְעֵינֵיכֶם:
הַגָּדוֹל הַזֶּה אֲשֶׁר יְהוָה עָשָׂה לְעֵינֵיכֶם:

16 Now therefore stand still and see this great thing, which the LORD will do before your eyes.

הֲלֹא קִצִּיר־חִטִּים הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל־יְהוָה
וְיִתֵּן קִלּוֹת וּמָטָר וְדַעוּ וּרְאוּ כִּי־רַעַתְכֶם
רַבָּה אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם בְּעֵינֵי יְהוָה לִשְׁאוֹל
לָכֶם מֶלֶךְ: (ס)

17 Is it not wheat harvest to-day? I will call unto the LORD, that He may send thunder and rain; and ye shall know and see that your wickedness is great, which ye have done in the sight of the LORD, in asking you a king.'

וַיִּקְרָא שָׁמוּאֵל אֶל־יְהוָה וַיִּתֵּן יְהוָה קִלּוֹת
וּמָטָר בַּיּוֹם הַהוּא וַיֵּירָא כָּל־הָעָם מְאֹד
אֶת־יְהוָה וְאֶת־שָׁמוּאֵל:

18 So Samuel called unto the LORD; and the LORD sent thunder and rain that day; and all the people greatly feared the LORD and Samuel.

וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעָם אֶל־שָׁמוּאֵל הַתְּפַלֵּל
בְּעַד־עַבְדֶּיךָ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאַל־נָמוּת
כִּי־יִסָּפְנוּ עַל־כָּל־חַטֹּאתֵינוּ רָעָה לִשְׁאֹל
לָנוּ מֶלֶךְ:

19 And all the people said unto Samuel: 'Pray for thy servants unto the LORD thy God, that we die not; for we have added unto all our sins this evil, to ask us a king.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-הָעָם אֶל-תִּירְאוּ אֹתָם
עֲשִׂיתֶם אֵת כָּל-הַרְעָה הַזֹּאת אֲדָּא-
תְּסוּרוּ מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְעַבַדְתֶּם אֶת-יְהוָה
בְּכָל-לִבְבְּכֶם:

וְלֹא תִסּוּרוּ כִּי אַחֲרַי תִּהְיוּ אֲשֶׁר לֹא-
יִעִילוּ וְלֹא יִצְּלוּ כִּי-תִהְיוּ חֲמָה:

כִּי לֹא-יִטֹּשׁ יְהוָה אֶת-עַמּוֹ בְּעַבְדוֹ שְׁמוּ
הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם לֹא
לָעָם:

20 And Samuel said unto the people: 'Fear not; ye have indeed done all this evil; yet turn not aside from following the LORD, but serve the LORD with all your heart;

21 and turn ye not aside; for then should ye go after vain things which cannot profit nor deliver, for they are vain.

22 For the LORD will not forsake His people for His great name's sake; because it hath pleased the LORD to make you a people unto Himself.

הפסרת חקת

The Haftarah is Judges 11:1 – 11:33. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 145 and Haftarah on page 210.

וַיִּפְתַּח הַגִּלְעָדִי הִיא גִבּוֹר חָיִל וְהוּא בֶן-
אִשָּׁה זִוְגָה וַיּוֹלֵד גִּלְעָד אֶת-יִפְתָּח:

וַתֵּלֶד אִשְׁת-גִּלְעָד לּוֹ בָנִים וַיִּגְדְּלוּ בְנֵי-
הָאִשָּׁה וַיַּגְרִשׁוּ אֶת-יִפְתָּח וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא-
תִנָּחַל בְּבֵית-אָבִינוּ כִּי בֶן-אִשָּׁה אַחֲרֵת
אָתָּה:

וַיִּבְרַח יִפְתָּח מִפָּנָיו אֲחִיו וַיָּשֶׁב בְּאֶרֶץ טוֹב
וַיִּתְּלַקְטוּ אֶל-יִפְתָּח אַנְשִׁים רִיקִים וַיֵּצְאוּ
עִמּוֹ: (פ)

וַיְהִי מִיָּמִים וַיִּלָּחֲמוּ בְנֵי-עַמּוֹן עִם-
יִשְׂרָאֵל:

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר-נִלְחָמוּ בְנֵי-עַמּוֹן עִם-יִשְׂרָאֵל
וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי גִלְעָד לִקְחַת אֶת-יִפְתָּח מֵאֶרֶץ
טוֹב:

וַיֹּאמְרוּ לְיִפְתָּח לָכֵה וְהָיִיתָ לָּנוּ לְקַצִּין
וְנִלָּחֲמָה בְּבְנֵי עַמּוֹן:

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח לְזִקְנֵי גִלְעָד הֲלֹא אֲתֶם
שָׂנֵאתֶם אוֹתִי וְתִגְרִשׁוּנִי מִבֵּית אָבִי וּמִדֹּעַ
בְּאֵתֶם אֵלַי עַתָּה כַּאֲשֶׁר צָר לָכֶם:

XI:1 Now Jephthah the Gileadite was a mighty man of valour, and he was the son of a harlot; and Gilead begot Jephthah.

2 And Gilead's wife bore him sons; and when his wife's sons grew up, they drove out Jephthah, and said unto him: 'Thou shalt not inherit in our father's house; for thou art the son of another woman.'

3 Then Jephthah fled from his brethren, and dwelt in the land of Tob; and there were gathered vain fellows to Jephthah, and they went out with him.

4 And it came to pass after a while, that the children of Ammon made war against Israel.

5 And it was so, that when the children of Ammon made war against Israel, the elders of Gilead went to fetch Jephthah out of the land of Tob.

6 And they said unto Jephthah: 'Come and be our chief, that we may fight with the children of Ammon.'

7 And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'Did not ye hate me, and drive me out of my father's house? and why are ye come unto me now when ye are in distress?'

וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי גִלְעָד אֶל־יִפְתָּח לְכֵן עֲתָה
שָׁבְנוּ אֵלֶיךָ וְהָלַכְתָּ עִמָּנוּ וְנִלְחַמְתָּ בְּבָנֵי
עַמּוֹן וְהָיִיתָ לָּנוּ לְרֹאשׁ לְכָל יֹשְׁבֵי גִלְעָד:

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח אֶל־זִקְנֵי גִלְעָד אִם־מְשִׁיבִים
אַתֶּם אוֹתִי לְהִלָּחֵם בְּבָנֵי עַמּוֹן וְנָתַן יְהוָה
אוֹתָם לִפְנֵי אֲנֹכִי אֶתְּנֶה לָכֶם לְרֹאשׁ:

וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי־גִלְעָד אֶל־יִפְתָּח יְהוָה יְהִיָּה
שְׁמֵעַ בֵּינוֹתֵינוּ אִם־לֹא כְדַבְּרְךָ כֵּן נַעֲשֶׂה:

וַיֵּלֶךְ יִפְתָּח עִם־זִקְנֵי גִלְעָד וַיְשִׁימוּ הָעָם
אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְרֹאשׁ וּלְקָצִין וַיְדַבֵּר יִפְתָּח
אֶת־כָּל־דְּבָרָיו לִפְנֵי יְהוָה בְּמִצְפָּה: (פ)

וַיִּשְׁלַח יִפְתָּח מַלְאָכִים אֶל־מֶלֶךְ בְּנֵי־
עַמּוֹן לֵאמֹר מַה־לִּי וְלָךְ כִּי־בָאתָ אֵלַי
לְהִלָּחֵם בְּאַרְצִי:

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן אֶל־מַלְאָכָיו
יִפְתָּח כִּי־לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת־אַרְצִי בְּעִלּוֹתָיו
מִמִּצְרַיִם מֵאַרְנוֹן וְעַד־חִיבְקָה וְעַד־הַיַּרְדֵּן
וְעַתָּה הָשִׁיבָה אֹתָהֶן בְּשָׁלוֹם:

וַיּוֹסֶף עוֹד יִפְתָּח וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־
מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן:

וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר יִפְתָּח לֹא־לָקַח
יִשְׂרָאֵל אֶת־אַרְצְךָ מוֹאָב וְאֶת־אַרְצְךָ בְּנֵי
עַמּוֹן:

כִּי בְּעִלּוֹתָם מִמִּצְרַיִם וַיֵּלֶךְ יִשְׂרָאֵל
בְּמִדְבַּר עַד־יַם־סוּף וַיָּבֹא קָדֶשׁ:

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל־מֶלֶךְ־
אֱדוֹם לֵאמֹר אֶעֱבְרָה־נָּא בְּאַרְצְךָ וְלֹא
שְׁמַע מֶלֶךְ אֱדוֹם וְגַם אֶל־מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח
וְלֹא אָבָה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּקָדֶשׁ:

8 And the elders of Gilead said unto Jephthah:
'Therefore are we returned to thee now, that thou
mayest go with us, and fight with the children of
Ammon, and thou shalt be our head over all the
inhabitants of Gilead.'

9 And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'If ye
bring me back home to fight with the children of
Ammon, and the LORD deliver them before me, I
will be your head.'

10 And the elders of Gilead said unto Jephthah: 'The
LORD shall be witness between us; surely according to
thy word so will we do.'

11 Then Jephthah went with the elders of Gilead, and
the people made him head and chief over them; and
Jephthah spoke all his words before the LORD in
Mizpah.

12 And Jephthah sent messengers unto the king of the
children of Ammon, saying: 'What hast thou to do
with me, that thou art come unto me to fight against
my land?'

13 And the king of the children of Ammon answered
unto the messengers of Jephthah: 'Because Israel took
away my land, when he came up out of Egypt, from
the Arnon even unto the Jabbok, and unto the
Jordan; now therefore restore those cities peaceably.'

14 And Jephthah sent messengers again unto the king of
the children of Ammon;

15 and he said unto him: 'Thus saith Jephthah: Israel
took not away the land of Moab, nor the land of the
children of Ammon.

16 But when they came up from Egypt, and Israel walked
through the wilderness unto the Red Sea, and came to
Kadesh;

17 then Israel sent messengers unto the king of Edom,
saying: Let me, I pray thee, pass through thy land; but
the king of Edom hearkened not. And in like
manner he sent unto the king of Moab; but he would
not; and Israel abode in Kadesh.

וַיֵּלֶךְ בַּמִּדְבָּר וַיָּסֹב אֶת־אֶרֶץ אֲדוֹם וְאֶת־
אֶרֶץ מוֹאָב וַיָּבֹא מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ לְאֶרֶץ
מוֹאָב וַיַּחֲנוּ בְּעֵבֶר אֲרֹנוֹן וְלֹא־בָּאוּ
בְּגִבּוֹל מוֹאָב כִּי אֲרֹנוֹן גְּבוּל מוֹאָב:

18

Then he walked through the wilderness, and compassed the land of Edom, and the land of Moab, and came by the east side of the land of Moab, and they pitched on the other side of the Arnon; but they came not within the border of Moab, for the Arnon was the border of Moab.

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל־סִיחֹן מֶלֶךְ־
הָאֱמֹרִי מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן וַיֹּאמֶר לוֹ יִשְׂרָאֵל
נַעֲבְרָה־נָּא בָּאֶרֶץְךָ עַד־מְקוֹמִי:

19

And Israel sent messengers unto Sihon king of the Amorites, the king of Heshbon; and Israel said unto him: Let us pass, we pray thee, through thy land unto my place.

וְלֹא־הֶאֱמִין סִיחֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֲבַר
בְּגִבּוֹלוֹ וַיֵּאסֶף סִיחֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיַּחֲנוּ
בְּיַהֲזָה וַיִּלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל:

20

But Sihon trusted not Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and pitched in Jahaz, and fought against Israel.

וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־סִיחֹן וְאֶת־
כָּל־עַמּוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיָּכּוּם וַיִּירֶשׁ יִשְׂרָאֵל
אֶת כָּל־אֶרֶץ הָאֱמֹרִי וַיָּשֶׁב הָאָרֶץ הַהִיא:

21

And the LORD, the God of Israel, delivered Sihon and all his people into the hand of Israel, and they smote them; so Israel possessed all the land of the Amorites, the inhabitants of that country.

וַיִּירֶשׁוּ אֶת כָּל־גְּבוּל הָאֱמֹרִי מֵאֲרֹנוֹן
וְעַד־הַיַּבֹּק וּמִן־הַמִּדְבָּר וְעַד־הַיַּרְדֵּן:

22

And they possessed all the border of the Amorites, from the Arnon even unto the Jabbok, and from the wilderness even unto the Jordan.

וַעֲתָה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ אֶת־
הָאֱמֹרִי מִפְּנֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּירָשָׁנּוּ:

23

So now the LORD, the God of Israel, hath dispossessed the Amorites from before His people Israel, and shouldst thou possess them?

הֲלֹא אַתָּה אֲשֶׁר יוֹרִישֶׁךָ כְּמוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ
אוֹתוֹ תִּירָשׁ וְאַתָּה כָּל־אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ מִפְּנֵינוּ אוֹתוֹ נִירָשׁ:

24

Wilt not thou possess that which Chemosh thy god giveth thee to possess? So whomsoever the LORD our God hath dispossessed from before us, them will we possess.

וַעֲתָה הַטּוֹב טוֹב אַתָּה מִבָּלָק בֶּן־צִפּוֹר
מֶלֶךְ מוֹאָב הָרוֹב רָב עִם־יִשְׂרָאֵל אִם־
נִלָּחֶם נִלָּחֶם בָּם:

25

And now art thou any thing better than Balak the son of Zippor, king of Moab? did he ever strive against Israel, or did he ever fight against them?

בְּשֵׁבֶת יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבּוֹן וּבִבְנוֹתֶיהָ
וּבְעָרֶעוֹר וּבִבְנוֹתֶיהָ וּבְכָל־הָעָרִים אֲשֶׁר
עַל־יְדֵי אֲרֹנוֹן שָׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וּמִדּוֹעַ
לֹא־הִצִּלְתֶּם בְּעֵת הַהִיא:

26

While Israel dwelt in Heshbon and its towns, and in Aroer and its towns, and in all the cities that are along by the side of the Arnon, three hundred years; wherefore did ye not recover them within that time?

וְאֵנֹכִי לֹא־חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה עָשִׂה אֵתִי
רָעָה לְהִלָּחֶם בִּי יִשְׁפֹּט יְהוָה הַשֹּׁפֵט הַיּוֹם
בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עַמּוֹן:

27

I therefore have not sinned against thee, but thou doest me wrong to war against me; the LORD, the Judge, be judge this day between the children of Israel and the children of Ammon.

וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן אֶל־דְּבַרִּי וַיִּפְתָּח
אֲשֶׁר שָׁלַח אֵלָיו: (פ)

28

Howbeit the king of the children of Ammon hearkened not unto the words of Jephthah which he sent him.

וַתְּהִי עַל־יִפְתָּח רוּחַ יְהוָה וַיַּעֲבֹר אֶת־
הַגִּלְעָד וְאֶת־מְנַשֶּׁה וַיַּעֲבֹר אֶת־מִצְפֵּה
גִלְעָד וּמִמִּצְפֵּה גִלְעָד עָבַר בְּנֵי עַמּוֹן:

וַיִּדְרֹךְ יִפְתָּח נֶדֶר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם־נָתַן
תִּתֶּן אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן בְּיָדִי:

וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדְלָתִי בֵּיתִי
לִקְרָאתִי בְּשׁוּבִי בְּשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה
לַיהוָה וְהַעֲלִיתִהוּ עֹלָה: (פ)

וַיַּעֲבֹר יִפְתָּח אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן לְהִלָּחֵם בָּם
וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיָדוֹ:

וַיִּכֹּם מֵעֲרוֹעֵר וְעַד־בְּאֵר מִנִּית עֲשָׂרִים
עִיר וְעַד אָבֵל כְּרָמִים מְכָה גְדוֹלָה מְאֹד
וַיִּכְנְעוּ בְּנֵי עַמּוֹן מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)

29 Then the spirit of the LORD came upon Jephthah, and he passed over Gilead and Manasseh, and passed over Mizpeh of Gilead, and from Mizpeh of Gilead he passed over unto the children of Ammon.

30 And Jephthah vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver the children of Ammon into my hand,

31 then it shall be, that whatsoever cometh forth of the doors of my house to meet me, when I return in peace from the children of Ammon, it shall be the LORD'S, and I will offer it up for a burnt-offering.'

32 So Jephthah passed over unto the children of Ammon to fight against them; and the LORD delivered them into his hand.

And he smote them from Aroer until thou come to Minnith, even twenty cities, and unto Abel-cheramim, with a very great slaughter. So the children of Ammon were subdued before the children of Israel.

הפסטר בלק

The Haftarah is Micah 5:6 – 6:8.

וְהָיָה שְׂאֵרִית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים
כְּטֹל מֵאֵת יְהוָה כְּרִבִּיבִים עַל־יַעֲשֹׁב
אֲשֶׁר לֹא־יִקְנֶה לְאִישׁ וְלֹא יִחַל לִבְנֵי
אָדָם: (פ)

וְהָיָה שְׂאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים
רַבִּים כְּאַרְיֵה בְּבִחְמוֹת יָעַר כְּכֹפִיר
בְּעִדְרֵי־צֹאן אֲשֶׁר אִם־עָבַר וְרָמַס וְטָרַף
וְאֵין מַצִּיל:

תָּרַם יָדָךְ עַל־צָרֶיךָ וְכָל־אֹיְבֶיךָ יִכְרְתוּ:

וְהָיָה בַּיּוֹם־הַהוּא נֹאֵם־יְהוָה וְהִכְרַתִּי
סוּסֶיךָ מִקְרָבְךָ וְהִאֲבִדְתִּי מִרְכָּבְתֶּיךָ:

וְהִכְרַתִּי עָרֵי אֲרָצְךָ וְהִרְסֹתִי כָל־
מִבְצָרֶיךָ:

וְהִכְרַתִּי כְשָׁפִים מִיָּדְךָ וּמַעֲוֲנָנִים לֹא־
יִהְיוּ־לְךָ:

V:6 And the remnant of Jacob shall be in the midst of many peoples, As dew from the LORD, as showers upon the grass, That are not looked for from man, Nor awaited at the hands of the sons of men.

7 And the remnant of Jacob shall be among the nations, in the midst of many peoples, As a lion among the beasts of the forest, As a young lion among the flocks of sheep, Who, if he go through, treadeth down and teareth in pieces, And there is none to deliver.

8 Let Thy hand be lifted up above Thine adversaries, And let all Thine enemies be cut off. .

9 And it shall come to pass in that day, saith the LORD, That I will cut off thy horses out of the midst of thee, And will destroy thy chariots;

10 And I will cut off the cities of thy land, And will throw down all thy strongholds;

11 And I will cut off witchcrafts out of thy hand; And thou shalt have no more soothsayers;

וְהִכַּרְתִּי פְסִילֶיךָ וּמִצְבֹּתֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ
וְלֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה עוֹד לַמַּעֲשֵׂה יָדֶיךָ:

12 And I will cut off thy graven images and thy pillars out of the midst of thee; And thou shalt no more worship the work of thy hands.

וְנִתְּשֵׁתִי אֲשֵׁרֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ וְהִשְׁמַדְתִּי
עָרֶיךָ:

13 And I will pluck up thy Asherim out of the midst of thee; And I will destroy thine enemies.

וְעָשִׂיתִי בְּאַף וּבְחֵמָה נֶקֶם אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
לֹא שָׁמְעוּ: (פ)

14 And I will execute vengeance in anger and fury upon the nations, Because they hearkened not.

שָׁמְעוּ־נָא אֶת אֲשֶׁר־יְהוָה אָמַר קוֹם רִיב
אֶת־הַהָרִים וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוֹלֶךָ:

VI:1 Hear ye now what the LORD saith: Arise, contend thou before the mountains, And let the hills hear thy voice.

שָׁמְעוּ הָרִים אֶת־רִיב יְהוָה וְהָאֲתָנִים
מוֹסְדֵי אָרֶץ כִּי רִיב לִיהוָה עַם־עַמּוֹ וְעַם־
יִשְׂרָאֵל יִתְנַכַּח:

2 Hear, O ye mountains, the LORD'S controversy, And ye enduring rocks, the foundations of the earth; For the LORD hath a controversy with His people, And He will plead with Israel.

עַמִּי מַה־עָשִׂיתִי לָךְ וּמַה הִלַּאתִיךָ עֲנֵה
בִּי:

3 O My people, what have I done unto thee? And wherein have I wearied thee? Testify against Me.

כִּי הֵעֲלִיתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִבֵּית
עַבְדִּים פָּדִיתִיךָ וְאֶשְׁלַח לְפָנֶיךָ אֶת־מֹשֶׁה
אַהֲרֹן וּמִרְיָם:

4 For I brought thee up out of the land of Egypt, And redeemed thee out of the house of bondage, And I sent before thee Moses, Aaron, and Miriam.

עַמִּי זְכַר־נָא מַה־יַּעַץ בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב
וּמַה־עָנָה אֹתוֹ בִּלְעָם בֶּן־בְּעֹזַר מִן־
הַשֹּׁטִים עַד־הַגִּלְגָּל לְמַעַן דַּעַת צְדָקוֹת
יְהוָה:

5 O My people, remember now what Balak king of Moab devised, And what Balaam the son of Beor answered him; From Shittim unto Gilgal, That ye may know the righteous acts of the LORD.

בְּמַה אֶקְדֶּם יְהוָה אֲכַף לֹאלֹהֵי מְרוֹם
הָאֶקְדַּמְנוּ בְּעוֹלוֹת בַּעֲגֻלִים בְּגִי שָׁנָה:

6 'Wherewith shall I come before the LORD, And bow myself before God on high? Shall I come before Him with burnt-offerings, With calves of a year old?

הֲיִרְצֶה יְהוָה בְּאַלְפֵי אֵילִים בִּרְבָבוֹת
נִחְלִי־שָׁמֶן הָאֵתָן בְּכוֹרֵי פִשְׁעֵי פָרִי בִטְנִי
חֲטֹאת נַפְשִׁי:

7 Will the LORD be pleased with thousands of rams, With ten thousands of rivers of oil? Shall I give my first-born for my transgression, The fruit of my body for the sin of my soul?

הֲגִיד לָךְ אָדָם מַה־טוֹב וּמַה־יְהוָה דוֹרֵשׁ
מִמֶּךָ כִּי אִם־עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד
וְהִצָּנֶע לִכְת עִם־אֱלֹהֶיךָ: (ס)

8 It hath been told thee, O man, what is good, And what the LORD doth require of thee: Only to do justly, and to love mercy, and to walk humbly with thy God.

הפסרת פינחס

The Haftarah is I Kings 18: 46 – 19: 21. If it is after the 17th of Tammuz, read the Haftarah on page 205 instead.

וַיִּדְ-יְהוָה הַיָּתֵהּ אֶל-אַלְיָהוּ וַיִּשְׁנֶם מִתְּנִיּוֹ
וַיִּרְץ לִפְנֵי אַחָאב עַד-בִּצְאָה יוֹרְעָאֵלָהּ:

XVIII:46

And the hand of the LORD was on Elijah; and he girded up his loins, and ran before Ahab to the entrance of Jezreel.

וַיַּגֵּד אַחָאב לַאֲיִזֵּבֵל אֵת כָּל-אֲשֶׁר
עָשָׂה אֲלֵיהֶם וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר הָרַג אֶת-כָּל-
הַנְּבִיאִים בַּחֶרֶב:

XIX:1

And Ahab told Jezebel all that Elijah had done, and withal how he had slain all the prophets with the sword.

וַתִּשְׁלַח אֲיִזֵּבֵל מַלְאָךְ אֶל-אַלְיָהוּ לֵאמֹר
כֹּה-יַעֲשׂוּן אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִפּוֹן כִּי-כַעַת
מִחֵר אֲשִׁים אֶת-נַפְשְׁךָ כְּנַפֵּשׁ אֶחָד מֵהֶם:

2

Then Jezebel sent a messenger unto Elijah, saying: 'So let the gods do [to me], and more also, if I make not thy life as the life of one of them by to-morrow about this time.'

וַיָּרָא וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל-נַפְשׁוֹ וַיָּבֹא בְּאֵר
שֶׁבַע אֲשֶׁר לַיהוּדָה וַיֵּנַח אֶת-נַעֲרֹ שָׁם:

3

And when he saw that, he arose, and went for his life, and came to Beer-sheba, which belongeth to Judah, and left his servant there.

וְהוּא-הֵלֵךְ בַּמִּדְבָּר הַרְדֵּי יוֹם וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב
תַּחַת רֵתֶם (כ' אחת) [ק' אחד] וַיִּשְׁאַל אֶת-
נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמְרוּ רַב עֲתָה יִהְיֶה קֶח
נַפְשִׁי כִּי-לֹא-טוֹב אֲנִי מֵאֲבֹתַי:

4

But he himself went a day's journey into the wilderness, and came and sat down under a broom-tree; and he requested for himself that he might die; and said: 'It is enough; now, O LORD, take away my life; for I am not better than my fathers.'

וַיִּשְׁכַּב וַיִּישָׁן תַּחַת רֵתֶם אֶחָד וַהֲנִיחָהּ
מַלְאָךְ נֹגֵעַ בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם אֲכֹל:

5

And he lay down and slept under a broom-tree; and, behold, an angel touched him, and said unto him: 'Arise and eat.'

וַיִּבְטֹ וַהֲנִיחָ מִרְאשֵׁתָיו עֵגֶת רֻצָּפִים וְצַפְחַת
מִים וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֵּי וַיִּשָּׁב וַיִּשְׁכַּב:

6

And he looked, and, behold, there was at his head a cake baked on the hot stones, and a cruse of water. And he did eat and drink, and laid him down again.

וַיָּשֶׁב מַלְאָךְ יְהוָה | שְׁנִית וַיִּנְעֵ-בּוֹ וַיֹּאמֶר
קוּם אֲכֹל כִּי רַב מַמְדֵּי הַדֶּרֶךְ:

7

And the angel of the LORD came again the second time, and touched him, and said: 'Arise and eat; because the journey is too great for thee.'

וַיָּקָם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֵּי וַיֵּלֶךְ בְּכַחַּי הָאֲכִילָה
הַחַי אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עַד
הָר הָאֱלֹהִים חֶרֶב:

8

And he arose, and did eat and drink, and went in the strength of that meal forty days and forty nights unto Horeb the mount of God.

וַיָּבֹא-שָׁם אֶל-הַמַּעֲרָה וַיִּלֵּן שָׁם וַהֲנִיחָ
דְּבַר-יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מַה-לָּךְ פֹּה
אַלְיָהוּ:

9

And he came thither unto a cave, and lodged there; and, behold, the word of the LORD came to him, and He said unto him: 'What doest thou here, Elijah?'

וַיֹּאמֶר קָנָא קִנְאָתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת כִּי-עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת-מִזְבְּחֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת-נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ
בַּחֶרֶב וְאֹתָר אֲנִי לְבַדִּי וַיִּבְקְשׁוּ אֶת-נַפְשִׁי
לְקַחְתָּהּ:

10

And he said: 'I have been very jealous for the LORD, the God of hosts; for the children of Israel have forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars, and slain Thy prophets with the sword; and I, even I only, am left; and they seek my life, to take it away.'

וַיֹּאמֶר צֵא וְעֲמַדְתָּ בְּהָרֹא לִפְנֵי יְהוָה
וְהִנֵּה יְהוָה עֹבֵר וְרוּחַ גְּדוֹלָה וְחֹזֶק מִפָּרֶק
הָרִים וּמִשִּׁבְרֵי סָלְעִים לִפְנֵי יְהוָה לֹא
בְּרוּחַ יְהוָה וְאַחֲרֵי הָרוּחַ רָעַשׁ לֹא בְּרָעַשׁ
יְהוָה:

וְאַחֲרֵי הָרָעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאָה וְהוּא וְאַחֲרֵי
הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דָּקָה:

וַיְהִי כַשֵּׁמֶעַ אֵלָיו וַיִּלְט פָּנָיו בְּאַדְרָתוֹ
וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הַמְּעָרָה וְהִנֵּה אֵלָיו קוֹל
וַיֹּאמֶר מִה־לָּךְ פֹּה אֵלָיו:

וַיֹּאמֶר קִנְאָה קִנְאָתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת פִּי־עֲזָבוּ בְּרִיתִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת־מִזְבְּחֵי הָרֶסֶס וְאֶת־נְבִיאֵי הָרְגוּ
בְּחֶרֶב וְאַחֲרָיו אֲנִי לְבַדִּי וַיִּבְקְשׁוּ אֶת־נַפְשִׁי
לְקַחְתָּהּ: (ס)

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לֵךְ שׁוּב לְדָרְכְּךָ
מִדְּבָרָה דַּמֶּשֶׂק וּבֹאָה וּמַשְׁחָה אֶת־חֲזָאֵל
לְמֶלֶךְ עַל־אַרָּם:

וְאֵת יְהוּא בֶן־נִמְשִׁי תִמְשַׁח לְמֶלֶךְ
עַל־יִשְׂרָאֵל וְאֶת־אֵלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטַי מֵאֲבֵל
מְחֻלָּה תִמְשַׁח לְנָבִיא תַחְתָּיו:

וְהָיָה הַנִּמְלָט מִחֶרֶב חֲזָאֵל יָמִית יְהוּא
וְהַנִּמְלָט מִחֶרֶב יְהוּא יָמִית אֵלִישָׁע:

וְהִשְׁאֲרֵתִי בְּיִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים כָּל־
הַבְּרָכִים אֲשֶׁר לֹא־כָרְעוּ לְבָעַל וְכָל־
הַפֶּה אֲשֶׁר לֹא־נָשָׁק לוֹ:

וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וַיִּמְצָא אֶת־אֵלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטַי
וְהוּא חֹרֵשׁ שְׁנַיִם־עָשָׂר צְמֻדִים לִפְנָיו וְהוּא
בְּשָׁנִים הָעֲשָׂר וַיַּעֲבֵר אֵלָיו וַיִּשְׁלַךְ
אֶדְרָתוֹ אֵלָיו:

And He said: 'Go forth, and stand upon the mount
before the LORD.' And, behold, the LORD passed by,
and a great and strong wind rent the mountains, and
broke in pieces the rocks before the LORD; but the
LORD was not in the wind; and after the wind an
earthquake; but the LORD was not in the earthquake;

and after the earthquake a fire; but the LORD was not
in the fire; and after the fire a still small voice.

And it was so, when Elijah heard it, that he wrapped
his face in his mantle, and went out, and stood in the
entrance of the cave. And, behold, there came a voice
unto him, and said: 'What doest thou here, Elijah?'

And he said: 'I have been very jealous for the LORD,
the God of hosts; for the children of Israel have
forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars,
and slain Thy prophets with the sword; and I, even I
only, am left; and they seek my life, to take it away.'

And the LORD said unto him: 'Go, return on thy way
to the wilderness of Damascus; and when thou comest,
thou shalt anoint Hazael to be king over Aram;

and Jehu the son of Nimshi shalt thou anoint to be
king over Israel; and Elisha the son of Shaphat of
Abel-meholah shalt thou anoint to be prophet in thy
room.

And it shall come to pass, that him that escapeth from
the sword of Hazael shall Jehu slay; and him that
escapeth from the sword of Jehu shall Elisha slay.

Yet will I leave seven thousand in Israel, all the knees
which have not bowed unto Baal, and every mouth
which hath not kissed him.'

So he departed thence, and found Elisha the son of
Shaphat, who was plowing, with twelve yoke of oxen
before him, and he with the twelfth; and Elijah
passed over unto him, and cast his mantle upon him.

וַיַּעֲזֹב אֶת-הַבָּקָר וַיִּרְצַץ אַחֲרָי אֱלֹהָיו
וַיֹּאמֶר אֲשַׁקֶּה-נָּא לְאָבִי וּלְאִמִּי וְאֶלְכָה
אַחֲרָיָה וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ שׁוּב כִּי מַה-עָשִׂיתִי
לָךְ:

20

And he left the oxen, and ran after Elijah, and said:
'Let me, I pray thee, kiss my father and my mother,
and then I will follow thee.' And he said unto him:
'Go back; for what have I done to thee?'

וַיָּשָׁב מֵאַחֲרָיו וַיִּקַּח אֶת-צִמְד הַבָּקָר
וַיִּזְבְּחֵהוּ וּבִכְלֵי הַבָּקָר בִּשְׁלָם הַבָּשָׂר וַיִּתֵּן
לָעָם וַיֹּאכְלוּ וַיָּקֶם וַיֵּלֶךְ אַחֲרָי אֱלֹהָיו
וַיִּשְׁרָתֵהוּ: (פ)

21

And he returned from following him, and took the
yoke of oxen, and slew them, and boiled their flesh
with the instruments of the oxen, and gave unto the
people, and they did eat. Then he arose, and went
after Elijah, and ministered unto him.

הפטרת משות

The Haftarah is Jeremiah 1:1 - 2:3. This Haftarah is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

דְּבָרֵי יִרְמְיָהוּ בֶן-חִלְקִיָּהוּ מִן-הַכֹּהֲנִים
אֲשֶׁר בַּעֲנֻתוֹת בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן:

11

THE WORDS of Jeremiah the son of Hilkiah, of the
priests that were in Anathoth in the land of
Benjamin,

אֲשֶׁר הָיָה דְּבַר-יְהוָה אֵלָיו בִּימֵי יֹאשִׁיָּהוּ
בֶן-אֲמוֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה בִּשְׁלֹשׁ-עֶשְׂרֵה שָׁנָה
לְמַלְכוֹ:

2

to whom the word of the LORD came in the days of
Josiah the son of Amon, king of Judah, in the
thirteenth year of his reign.

וַיְהִי בִימֵי יְהוֹיָקִים בֶּן-יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה עַד-תָּם עֶשְׂתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה
לְצִדְקִיָּהוּ בֶן-יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד-
גָּלוּת יְרוּשָׁלַם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי: (פ)

3

It came also in the days of Jehoiakim the son of
Josiah, king of Judah, unto the end of the eleventh
year of Zedekiah the son of Josiah, king of Judah,
unto the carrying away of Jerusalem captive in the
fifth month.

וַיְהִי דְּבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

4

And the word of the LORD came unto me, saying:

בְּטֶרֶם (כ' אֲצוּרְךָ) [ק' אֲצִרְךָ] בִּבְטֶן
יִדְעִיתִיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מִרֶחֶם הַקִּדְשִׁיתִיךָ
נָבִיא לְגוֹיִם נִתְּתִיךָ:

5

Before I formed thee in the belly I knew thee, And
before thou camest forth out of the womb I sanctified
thee; I have appointed thee a prophet unto the
nations.

וַאֲמַר אֶהְיֶה אֲדֹנָי יְהוָה הִנֵּה לֹא-יָדַעְתִּי
דְּבַר כִּי-נָעַר אָנֹכִי: (ס)

6

Then said I: 'Ah, Lord GOD! behold, I cannot speak;
for I am a child.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל-תֹּאמַר נָעַר אָנֹכִי
כִּי עַל-כָּל-אֲשֶׁר אֲשַׁלְּחֶךָ תֵּלֶךְ וְאֵת כָּל-
אֲשֶׁר אֲצִוְּךָ תִּדְבָּר:

7

But the LORD said unto me: Say not: I am a child; For
to whomsoever I shall send thee thou shalt go, And
whatsoever I shall command thee thou shalt speak.

אַל-תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי-אֶתָּה אֲנִי לְהַצִּילְךָ
נְאֻם-יְהוָה:

8

Be not afraid of them; For I am with thee to deliver
thee, Saith the LORD.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יָדוֹ וַיַּגַּע עַל־פִּי וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלַי הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרִי בְּפִיךָ:

9

Then the LORD put forth His hand, and touched my mouth; and the LORD said unto me: Behold, I have put My words in thy mouth;

רְאֵה הַפְקֹד־תִּידָו הַיּוֹם הַזֶּה עַל־הַגּוֹיִם
וְעַל־הַמַּמְלָכוֹת לְנָתוּשׁ וּלְנָתוּץ וּלְהַאֲבִיד
וּלְהַרְוֹס לְבָנוֹת וּלְנָשׁוּעַ: (פ)

10

See, I have this day set thee over the nations and over the kingdoms, To root out and to pull down, And to destroy and to overthrow; To build, and to plant.

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר מָה־אַתָּה
רֹאֶה וַיִּמְיָהוּ וַאֲמַר מִקַּל שָׁקֵד אֲנִי רֹאֶה:

11

Moreover the word of the LORD came unto me, saying: 'Jeremiah, what seest thou?' And I said: 'I see a rod of an almond-tree.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִיטַבְתָּ לְרֹאוֹת כִּי־
שָׁקֵד אֲנִי עַל־דְּבָרִי לַעֲשׂוֹתוֹ: (ס)

12

Then said the LORD unto me: 'Thou hast well seen; for I watch over My word to perform it.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי שֵׁנִית לֵאמֹר מָה
אַתָּה רֹאֶה וַאֲמַר סִיר נְפוּחַ אֲנִי רֹאֶה וּפָנָיו
מִפְּנֵי צָפוֹנָה:

13

And the word of the LORD came unto me the second time, saying: 'What seest thou?' And I said: 'I see a seething pot; and the face thereof is from the north.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מִצָּפוֹן תִּפְתַּח הָרָעָה
עַל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:

14

Then the LORD said unto me: 'Out of the north the evil shall break forth upon all the inhabitants of the land.

כִּי הִנְנִי קֹרָא לְכָל־מִשְׁפָּחוֹת מַמְלָכוֹת
צָפוֹנָה נֹאֲם־יְהוָה וּבָאוּ וַנִּתְּנוּ אִישׁ כְּסֹאוֹ
פֶתַח וּשְׁעָרֵי יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל־חוֹמֹתֶיהָ
סָבִיב וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה:

15

For, lo, I will call all the families of the kingdoms of the north, saith the LORD; and they shall come, and they shall set every one his throne at the entrance of the gates of Jerusalem, and against all the walls thereof round about, and against all the cities of Judah.

וּדְבַרְתִּי מִשְׁפָּטֵי אוֹתָם עַל כָּל־רָעָתָם
אֲשֶׁר עָזְבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַמַּעֲשֵׂי יְדֵיהֶם:

16

And I will utter My judgments against them touching all their wickedness; in that they have forsaken me, and have offered unto other gods, and worshipped the work of their own hands.

וְאַתָּה תִּאָּזֵר מִתְּנִיד וּמִמָּתָ וּדְבַרְתָּ
אֲלֵיהֶם אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲנִי אֶצְוֶה אֶל־
תַּחַת מַפְּנֵיהֶם פֶּן־אֲחַתָּה לְפָנֵיהֶם:

17

Thou therefore gird up thy loins, and arise, and speak unto them all that I command thee; be not dismayed at them, lest I dismay thee before them.

וְאֲנִי הִנֵּה נִתְּנִיד הַיּוֹם לְעִיר מִבְּצָר
וּלְעִמּוּד בְּרִזָּל וּלְחֻמּוֹת נְחֹשֶׁת עַל־כָּל־
הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֶיהָ לְכַהֲנֶיהָ
וּלְעַם הָאָרֶץ:

18

For, behold, I have made thee this day a fortified city, and an iron pillar, and brazen walls, against the whole land, against the kings of Judah, against the princes thereof, against the priests thereof, and against the people of the land.

וְנִלְחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא־יִנְקְלוּ לָךְ כִּי־אַתָּה
אֲנִי נֹאֲם־יְהוָה לְהַצִּילָךְ: (פ)

19

And they shall fight against thee; but they shall not prevail against thee; For I am with thee, saith the LORD, to deliver thee.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

II:1

And the word of the LORD came to me, saying:

הָלֵךְ וְקִרְאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה
אָמַר יְהוָה זָכַרְתִּי לְךָ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבַת
כָּלֹל תֵּינִיךְ לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי בְּמִדְבָּר בְּאַרְץ
לֹא זְרוּעָה:

2 Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the LORD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown.

קָדֵשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ
כָּל-אֲכָלֶיךָ יִאֲשָׁמוּ רָעָה תִּבָּא אֲלֵיהֶם
נָאִם-יְהוָה: (פ)

3 Israel is the LORD'S hallowed portion, His first-fruits of the increase; all that devour him shall be held guilty, evil shall come upon them, saith the LORD.

הפטרת מסעי

The Haftarah is Jeremiah 2:4 – 2:28 & 3:4 – 3:4. Read this Haftarah even on Rosh Hodesh. The Rosh Hodesh Maftir, Numbers 28:9 – 15 is still read, on page 145.

שְׁמַעוּ דְּבַר-יְהוָה בֵּית יַעֲקֹב וְכָל-
מִשְׁפַּחֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל:

II:4 Hear ye the word of the LORD, O house of Jacob, and all the families of the house of Israel;

כֹּה אָמַר יְהוָה מַה-מָּצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי
עוֹל כִּי רָחֲקוּ מֵעָלַי וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל
וַיִּהְיֶה בָלֹו:

5 Thus saith the LORD: What unrighteousness have your fathers found in Me, that they are gone far from Me, and have walked after things of nought, and are become nought?

וְלֹא אָמְרוּ אֵינָהּ יְהוָה הַמַּעֲלֶה אֶתְנוּ מִמִּצְרָיִם
מִצְרָיִם הַמּוֹלִיד אֶתְנוּ בְּמִדְבָּר בְּאַרְץ
עֲרִבָה וְשׁוֹחַח בְּאַרְץ צִיָּה וְצִלְמוֹת בְּאַרְץ
לֹא-עָבַר בָּהּ אִישׁ וְלֹא-יָשַׁב אָדָם שָׁם:

6 Neither said they: 'Where is the LORD that brought us up Out of the land of Egypt; that led us through the wilderness, through a land of deserts and of pits, through a land of drought and of the shadow of death, through a land that no man passed through, and where no man dwelt?'

וְאָבִיא אֶתְכֶם אֶל-אֶרֶץ הַפְּרִמָּל לֶאֱכֹל
פְּרִיָּה וְטוֹבָה וּתְבָאוּ וּתְטַמְּאוּ אֶת-אֶרְצִי
וְנִחַלְתִּי שְׁמִיתָם לְתוֹעֵבָה:

7 And I brought you into a land of fruitful fields, to eat the fruit thereof and the good thereof; but when ye entered, ye defiled My land, and made My heritage an abomination.

הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אֵינָהּ יְהוָה וְהַנְּבִיאִים
הַתּוֹרָה לֹא יָדְעוּנִי וְהָרָעִים פָּשְׁעוּ בִּי
וְהַנְּבִיאִים נִבְּאוּ בַּפֶּעַל וְאַחֲרֵי לֹא-יֹעִלוּ
הֵלְכוּ:

8 The priests said not: 'Where is the LORD?' And they that handle the law knew Me not, and the rulers transgressed against Me; the prophets also prophesied by Baal, and walked after things that do not profit.

לְכֵן עַד אָרִיב אֶתְכֶם נָאִם-יְהוָה וְאֶת-בְּנֵי
בְּנֵיכֶם אָרִיב:

9 Wherefore I will yet plead with you, saith the LORD, and with your children's children will I plead.

כִּי עָבְרוּ אֵינִי כְּתִימִים וְרָאוּ וְקָדַר שְׁלָחוּ
וְהִתְבּוֹנְנוּ מֵאֵד וְרָאוּ הֵן הִיָּתָה כְּזֹאת:

10 For pass over to the isles of the Kittites, and see, and send unto Kedar, and consider diligently, and see if there hath been such a thing.

הַהִימִיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהִמָּה לֹא אֱלֹהִים
וְעַמִּי הִמִּיר כְּבוֹדוֹ בְּלוֹא יוֹעִיל:

11 Hath a nation changed its gods, which yet are no gods? But My people hath changed its glory For that which doth not profit.

שָׁמוּ שָׁמַיִם עַל־זֹאת וְשָׁעֲרוּ חֲרָבוּ מְאֹד
נֶאֱמַר יְהוָה:

12 Be astonished, O ye heavens, at this, and be horribly afraid, be ye exceeding amazed, saith the LORD.

כִּי־שְׁתִּים רָעוֹת עָשָׂה עַמִּי אֵתִי עֲזָבוּ
מְקוֹרוֹ מַיִם חַיִּים לַחֲצֹב לָהֶם בְּאֵרוֹת
בְּאֵרֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא־יִכְלוּ הַמַּיִם:

13 For My people have committed two evils: They have forsaken Me, the fountain of living waters, and hewed them out cisterns, broken cisterns, That can hold no water.

הֲעֶבֶד יִשְׂרָאֵל אִם־יְלִיד בֵּית הוּא מִדּוֹעַ
הִיָּה לְבָז:

14 Is Israel a servant? Is he a home-born slave? Why is he become a prey?

עָלְיוּ יִשְׁאַגּוּ כִפְרִים נִתְּנוּ קוֹלָם וַיִּשְׁתִּי
אֶרְצוֹ לְשִׁמָּה עָרָיו (כ' נצתה) [ק' נצתו]
מִבְּלִי יָשָׁב:

15 The young lions have roared upon him, and let their voice resound; and they have made his land desolate, his cities are laid waste, without inhabitant.

גַּם־בְּנֵי־נֹף (כ' ותחפנס) [ק' ותחפנחס]
יִרְעוּ קֶדְקֵד:

16 The children also of Noph and Tahpanhes feed upon the crown of thy head.

הֲלוֹא־זֹאת תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בַּעַת מוֹלֶכְךָ בְּדַרְךָ:

17 Is it not this that doth cause it unto thee, that thou hast forsaken the LORD thy God, when He led thee by the way?

וְעַתָּה מַה־לָּךְ לְדַרְךָ מִצְרַיִם לְשִׁתּוֹת מַיִ
שְׁחֹר וּמַה־לָּךְ לְדַרְךָ אֲשׁוּר לְשִׁתּוֹת מַיִ
נָהָר:

18 And now what hast thou to do in the way to Egypt, to drink the waters of Shihor? Or what hast thou to do in the way to Assyria, to drink the waters of the River?

תִּסְכַּךְ רָעֲתְךָ וּמִשְׁבוֹתֶיךָ תִּזְכַּךְ
וְדָעִי וּרְאִי כִי־רָע וְמָר עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְלֹא פָחַדְתִּי אֱלֹהֶיךָ נֶאֱמַר־אֲדֹנִי
יְהוָה צְבָאוֹת:

19 Thine own wickedness shall correct thee, and thy backslidings shall reprove thee: Know therefore and see that it is an evil and a bitter thing, that thou hast forsaken the LORD thy God, neither is My fear in thee, Saith the Lord GOD of hosts.

כִּי מֵעוֹלָם שָׁבַרְתִּי עֲלֶיךָ נִתְקַתִּי
מוֹסְרוֹתֶיךָ וְנִתְאֲמַרְתִּי לֹא (כ' אעבור) [ק'
אעבור] כִּי עַל־כָּל־גִּבְעָה גִבְהָה וְתַחַת
כָּל־עֵץ רַעֲנָן אֶת־צִעָה זָנָה:

20 For of old time I have broken thy yoke, and burst thy bands, and thou saidst: 'I will not transgress'; upon every high hill And under every leafy tree Thou didst recline, playing the harlot.

וְאֲנֹכִי נִטְעַתִּיךָ שׂוֹרֵק כָּלָה זָרַע אֲמַת
וְאִיךָ נִהַפְכָתִי לִי סוּרִי הִגָּפְנִי נִכְרִיָּה:

21 Yet I had planted thee a noble vine, Wholly a right seed; How then art thou turned into the degenerate plant Of a strange vine unto Me?

כִּי אִם־תִּכְבְּסִי בְּנִתָּר וְתִרְבִּי־לָךְ בְּרִית
נִכְתָּם עֲוֹנְךָ לִפְנֵי נֶאֱמַר אֲדֹנִי יְהוָה:

22 For though thou wash thee with nitre, and take thee much soap, yet thine iniquity is marked before Me, saith the Lord GOD.

אֵיךְ תֹאמַרְי לֹא נִטְמַאתִי אַחֲרֵי הַבְּעָלִים
לֹא הִלַכְתִּי רְאֵי דְרָכֶיךָ בְּגֵיָא דְעֵי מָה
עָשִׂית בְּכֶרֶךָ קָלָה מִשְׁרַכֶּת דְּרָכֶיךָ:

23 How canst thou say: 'I am not defiled, I have not gone after the Baalim'? See thy way in the valley, know what thou hast done; thou art a swift young camel traversing her ways;

פָּרָהוּ לְמַד מִדְּבַר בָּאוֹת (כ' נפשו) [ק'
נפשה] שְׁאֶפָה רוּחַ תִּתְּנָתָה מִי יִשְׁבְּנָה
כָּל-מִבְקָשֶׁיהָ לֹא יִיעָפוּ בְּחֹדֶשָׁה
יִמְצְאוּנָה:

24 A wild ass used to the wilderness, that snuffeth up the wind in her desire; her lust, who can hinder it? All they that seek her will not weary themselves; in her month they shall find her.

מִנְעֵי רִגְלֶיךָ מִיִּחְף (כ' וגורנד) [ק' וגרונד]
מִצְמָאָה וְתֹאמַרְי נֹאֵשׁ לֹא פִי-אֶתְבִּיתִי
זָרִים וְאַחֲרֵיהֶם אֵלֶיךָ:

25 Withhold thy foot from being unshod, and thy throat from thirst; but thou saidst: 'There is no hope; No, for I have loved strangers, and after them will I go.'

כְּכֶשֶׁת גִּנְבִּי כִּי יִמָּצָא כֵּן הִבִּישׁוּ בֵּית
יִשְׂרָאֵל הֵמָּה מַלְכֵיהֶם שְׂרִיָּהֶם וְכֹהֲנֵיהֶם
וְנִבְיָאֵיהֶם:

26 As the thief is ashamed when he is found, so is the house of Israel ashamed; they, their kings, their princes, and their priests, and their prophets;

אֲמָרִים לַעֲץ אָבִי אֶתָּה וְלָאֶבֶן אֶתָּה (כ'
ילדתני) [ק' ילדתנו] כִּי-פָנּוּ אֵלַי עָרַף
וְלֹא פָנִים וּבִעַת רַעְתָּם יֹאמְרוּ קוּמָה
וְהוֹשִׁיעֵנו:

27 Who say to a stock: 'Thou art my father', and to a stone: 'Thou hast brought us forth', for they have turned their back unto Me, and not their face; but in the time of their trouble they will say: 'Arise, and save us.'

וְאִיָּה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָּךְ יִקְוּמוּ אִם-
יֹשִׁיעוּךָ בְּעֵת רַעְתָּךְ בִּי מִסֶּפֶר עָרֶיךָ הֵיוּ
אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה: (ס)

28 But where are thy gods that thou hast made thee? Let them arise, if they can save thee in the time of thy trouble; for according to the number of thy cities Are thy gods, O Judah.

הֲלֹא מֵעַתָּה (כ' קראתי) [ק' קראת] לִי
אָבִי אֵלֹהֶיךָ נַעֲרִי אֶתָּה:

III:4 Didst thou not just now cry unto Me: 'My father, Thou art the friend of my youth.'

הפטרת שבת ראש חודש

The Maftir for Shabbat 'Rosh Hodesh is Numbers 28:9 – 15. The Haftarah is Isaiah 66:1 – 24.

כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ
הַיָּם רִגְלִי אֵיזָה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ-לִי
וְאֵיזָה מְקוֹם מְנוּחָתִי:

LXVI:1 Thus saith the LORD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place?

וְאֵת-כָּל-אֵלֶּה יָדֵי עֲשֵׂתָהּ נִיחֵנוּ כָּל-אֵלֶּה
נֶאֱמַר-יְהוָה וְאֵלֶּזֶה אֲבִיט אֶל-עֲנִי
וְנִכְבֶּה-רוּחַ וְתָרַד עַל-דְּבָרִי:

2 For all these things hath My hand made, and so all these things came to be, saith the LORD; but on this man will I look, even on him that is poor and of a contrite spirit, and trembleth at My word.

שׁוֹחֵט הַשּׁוֹר מִכֶּה-אִישׁ זֹבֵחַ תִּשָּׂה עֶרְפָּה
כְּלָב מֵעֹלָה מִנְחָה דֹם-תִּזְרֹק מִזִּכְרִי לִבְנֵה
מִבְרֶךְ אֲנִי גַם-הֵמָּה בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם
וּבִשְׁקוּצֵיהֶם נִפְשָׁם חָפְצָה:

3 He that killeth an ox is as if he slew a man; he that sacrificeth a lamb, as if he broke a dog's neck; He that offereth a meal-offering, as if he offered swine's blood; he that maketh a memorial-offering of frankincense, as if he blessed an idol; according as they have chosen their own ways, and their soul delighteth in their abominations;

גַּם-אֲנִי אֶבְחַר בַּתַּעֲלָלֵיהֶם וּמִגִּוְרָתָם
אָבִיא לָהֶם יַעַן קִרְאתִי וְאֵין עֹנֶה דְּבַרְתִּי
וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינֵי וּבִאֲשֶׁר
לֹא-חָפְצָתִי בָּחֲרוּ: (ס)

4 Even so I will choose their mockings, And will bring their fears upon them; Because when I called, none did answer; When I spoke, they did not hear, But they did that which was evil in Mine eyes, And chose that in which I delighted not.

שָׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה הַחֲרָדִים אֶל-דְּבָרִי
אָמְרוּ אַחֲיֵיכֶם שְׂנֵאִיכֶם מִנְדִּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי
יִכְבֵּד יְהוָה וְנִרְאָה בְּשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יִבְשׁוּ:

5 Hear the word of the LORD, Ye that tremble at His word: Your brethren that hate you, that cast you out for My name's sake, have said: 'Let the LORD be glorified, That we may gaze upon your joy', But they shall be ashamed.

קוֹל שֹׁאֵן מֵעִיר קוֹל מִהִיכָל קוֹל יְהוָה
מִשְׁלֵם גְּמוּל לְאֵיבָיו:

6 Hark! an uproar from the city, Hark! it cometh from the temple, Hark! the LORD rendereth recompense to His enemies.

בְּטָרֶם תִּחִיל יִלְדָה בְּטָרֶם יִבּוֹא תֶּכֶל לָהּ
וְהִמְלִיטָה זָכָר:

7 Before she travailed, she brought forth; Before her pain came, She was delivered of a man-child.

מִי-שָׁמַע כְּזֹאת מִי רָאָה כְּאֵלֶּה הִיחִיל
אֶרֶץ בְּיוֹם אֶחָד אִם-יִלְדָה גּוֹי פֶּעַם אַחַת
כִּי-תִלְדָה גַּם-יִלְדָה צֵיִן אֶת-בְּנֵיהָ:

8 Who hath heard such a thing? Who hath seen such things? Is a land born in one day? Is a nation brought forth at once? For as soon as Zion travailed, She brought forth her children.

הֲאֲנִי אֲשַׁבֵּיר וְלֹא אוֹלִיד יֹאמַר יְהוָה
אִם-אֲנִי הַמוֹלִיד וְעָצַרְתִּי אֲמַר אֱלֹהִים: (ס)

9 Shall I bring to the birth, and not cause to bring forth? Saith the LORD; Shall I that cause to bring forth shut the womb? Saith thy God.

שִׂמְחוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָּהּ כָּל־אֹהֲבֶיהָ שִׂישׂוּ אִתָּהּ מְשׁוֹשׁ כָּל־הַמְתַּאבְּלִים עָלֶיהָ:	10	Rejoice ye with Jerusalem, And be glad with her, all ye that love her; Rejoice for joy with her, All ye that mourn for her;
לְמַעַן תִּינָקוּ וּשְׂבַעְתֶּם מִשָּׂד תִּנְחַמֶּיהָ לְמַעַן תִּמְצְוּ וְהִתְעַנְּגֶתֶם מִזֵּיז כְּבוֹדָהּ:	11	That ye may suck, and be satisfied With the breast of her consolations; That ye may drink deeply with delight Of the abundance of her glory.
(ס) כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹטֶה־אֲלֶיהָ כְּנָהָר שָׁלוֹם וּכְנַחַל שׁוֹטֵף כְּבוֹד גּוֹיִם וַיִּנְקֶתֶם עַל־צֵד' תִּנָּשְׂאוּ וְעַל־בְּרָכִים תִּשְׁעָשְׂעוּ:	12	For thus saith the LORD: Behold, I will extend peace to her like a river. And the wealth of the nations like an overflowing stream, and ye shall suck thereof: Ye shall be borne upon the side, and shall be dandled upon the knees.
כְּאִישׁ אֲשֶׁר אָמוּ תִנְחַמְנוּ בֶּן אֶזְכִּי אֲנַחֲמֶכֶם וּבִירוּשָׁלַם תִּנְחַמְנוּ:	13	As one whom his mother comforteth, So will I comfort you; and ye shall be comforted in Jerusalem.
וּרְאִיתֶם וְשִׂשׁ לְבָבְכֶם וְעֲצְמוֹתֵיכֶם כִּדְשָׁא תִּפְרַחְנָה וְנוֹדַעַה יַד־יְהוָה אֶת־עַבְדּוֹ וְזַעַם אֶת־אֹיְבָיו: (ס)	14	And when ye see this, your heart shall rejoice, and your bones shall flourish like young grass; and the hand of the LORD shall be known toward His servants, and He will have indignation against His enemies.
כִּי־הִנֵּה יְהוָה בָּאֵשׁ יָבוֹא וְכִסּוּפָה מִרְכַּבְתָּיו לְהַשִּׁיב בַּחֲמָה אָפוּ וְגַעַרְתּוֹ בְּלֹה־בִי־אֵשׁ:	15	For, behold, the LORD will come in fire, And His chariots shall be like the whirlwind; to render His anger with fury, And His rebuke with flames of fire.
כִּי בָאֵשׁ יְהוָה נִשְׁפָּט וּבְחַרְבּוֹ אֶת־כָּל־בָּשָׂר וּרְבּוֹ חָלָלִי יְהוָה:	16	For by fire will the LORD contend, And by His sword with all flesh; And the slain of the LORD shall be many.
הַמְתַּקְדָּשִׁים וְהַמְטַהֲרִים אֶל־הַגִּזְוֹת אַחֵר (כ' אַחַד) [ק' אַחַת] בַּתּוֹךְ אֶכְלִי בָשָׂר הַחֲזִיר וְהַשֶּׁקֶץ וְהָעֶכְבֵּר יַחְדָּו יִסְפוּ נַאֲם־יְהוָה:	17	They that sanctify themselves and purify themselves to go unto the gardens, behind one in the midst, Eating swine's flesh, and the detestable thing, and the mouse, Shall be consumed together, saith the LORD.
וְאֶנְכִי מַעֲשִׂיהֶם וּמַחְשַׁבְתֵּיהֶם בָּאָה לְקַבֵּץ אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהַלְשֹׁנוֹת וּבָאוּ וּרְאוּ אֶת־כְּבוֹדִי:	18	For I [know] their works and their thoughts; [the time] cometh, that I will gather all nations and tongues; and they shall come, and shall see My glory.
וְשַׁמְתִּי בָהֶם אוֹת וּשְׁלַחְתִּי מִתָּם וּפְלִיטִים אֶל־חֲגוּזִים תַּרְשִׁישׁ פּוּל וְלֹד מִשְׁכֵּי קֶשֶׁת תִּבְל וַיּוֹן הָאִיִּים הָרְחָקִים אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ אֶת־שְׁמִעִי וְלֹא־רָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי וְהִגִּידוּ אֶת־כְּבוֹדִי בְּגוֹיִם:	19	And I will work a sign among them, and I will send such as escape of them unto the nations, to Tarshish, Pul and Lud, that draw the bow, to Tubal and Javan, to the isles afar off, that have not heard My fame, neither have seen My glory; and they shall declare My glory among the nations.

והביאו את־כל־אֲחֵיכֶם מִכָּל־הַגּוֹיִם׃
מִנְחָה׃ לַיהוָה בַּסּוּסִים וּבַרְכָב וּבַצִּבִּיִּם
וּבַפָּרָדִים וּבַכְּרֹת עַל הַר קָדְשִׁי
יְרוּשָׁלַם אָמַר יְהוָה כֹּאֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמִּנְחָה בְּכֵלִי טָהוֹר בֵּית
יְהוָה׃

20

And they shall bring all your brethren out of all the nations for an offering unto the LORD, upon horses, and in chariots, and in fitters, and upon mules, and upon swift beasts, to My holy mountain Jerusalem, saith the LORD, as the children of Israel bring their offering in a clean vessel into the house of the LORD.

וְגַם־מֵהֶם אֶקַּח לַכֹּהֲנִים לְלוֹיִם אָמַר
יְהוָה׃

21

And of them also will I take for the priests and for the Levites, saith the LORD.

כִּי כֹאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ
הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּדִים לִפְנֵי
נַאֲם־יְהוָה כֵּן יַעֲמִד זַרְעְכֶם וְשִׁמְכֶם׃

22

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the LORD, so shall your seed and your name remain.

וְהָיָה מִדֵּי־חֹדֶשׁ בַּחֲדָשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת
בְּשַׁבָּתוֹ יָבֹא כָל־בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי
אָמַר יְהוָה׃

23

And it shall come to pass, that from one new moon to another, and from one sabbath to another, shall all flesh come to worship before Me, Saith the LORD.

וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בַּפִּגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים בִּי
כִּי תוֹלַעֲתָם לֹא תָמוּת וְאֵשׁם לֹא תִכָּבֶה
וְהָיוּ דְרָאוֹן לְכָל־בָּשָׂר׃ וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ
בַּחֲדָשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבָּתוֹ יָבֹא כָל בָּשָׂר
לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי יְהוָה

24

And they shall go forth, and look Upon the carcasses of the men that have rebelled against Me; For their worm shall not die, Neither shall their fire be quenched; And they shall be an abhorring unto all flesh.

הפטרת שבת מחר חודש

The Haftarah for Shabbat Mahar Hodesh is I Samuel 20:18 – 42.

וַיֹּאמֶר־לוֹ יְהוֹנָתָן מָחָר חֹדֶשׁ וְנִפְקְדָתָ כִּי
יִפְקֹד מוֹשְׁבֶדָ׃

XX:18

And Jonathan said unto him: "To-morrow is the new moon; and thou wilt be missed, thy seat will be empty.

וְשַׁלַּשְׁתָּ תִּכְרֹד מְאֹד וּבֵאתָ אֶל־הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר־נִסְתַּרְתָּ שָׁם בְּיוֹם הַמַּעֲשֶׂה וַיִּשְׁבֶּתָּ
אֶצְלֵי הָאֵבֶן הָאֵזֶל׃

19

And in the third day thou shalt hide thyself well, and come to the place where thou didst hide thyself in the day of work, and shalt remain by the stone Ezel.

וְאֲנִי שְׁלַשֶּׁת חֲצִצִּים צִדָּה אוֹרָה
לְשַׁלַּח־לִי לַמִּטְרָה׃

20

And I will shoot three arrows to the side-ward, as though I shot at a mark.

וְהִנֵּה אֲשַׁלַּח אֶת־הַנֶּעֱר לְךָ מֵצֵא
אֶת־הַחֲצִיצִים אִם־אָמַר אָמַר לַנֶּעֱר הִנֵּה
הַחֲצִיצִים מִמֶּנִּי וְהִנֵּה קָחְנוּ וְנִבְאָה כִּי־שָׁלוֹם
לְךָ וְאֵין דָּבָר מִי־יְהוָה:

וְאִם־כֵּה אָמַר לְעֵלָם הִנֵּה הַחֲצִיצִים מִמֶּנִּי
וְהִלָּאָה לְךָ כִּי שָׁלַחְךָ יְהוָה:

וְהַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי וְאַתָּה הִנֵּה יְהוָה
בֵּינִי וּבֵינְךָ עַד־עוֹלָם: (ס)

וַיִּסְתֵּר דָּוִד בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ וַיָּשֶׁב
הַמֶּלֶךְ (כ' ע"ל) [ק' אֶל־] לֶאֱכֹל:

וַיָּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשְׁבֹו כַּפְעַם בַּפְעַם
אֶל־מוֹשֵׁב הַקִּיר וַיָּקֶם יְהוֹנָתָן וַיָּשֶׁב אֲבִנֶר
מֵצֵד שְׂאוּל וַיִּפְקֹד מְקוֹם דָּוִד:

וְלֹא־דִבֶּר שְׂאוּל מֵאוֹמָה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי
אָמַר מִקֶּרֶה הוּא בִלְתִּי טָהוֹר הוּא כִּי־לֹא
טָהוֹר: (ס)

וַיְהִי מִמָּחָרֵת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּפְקֹד מְקוֹם
דָּוִד (פ) וַיֹּאמֶר שְׂאוּל אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנוֹ
מָדוּעַ לֹא־בָא בֶן־יִשִּׁי גַם־תָּמוּל גַּם־חַיִּים
אֶל־הַלְחָם:

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוּל נִשְׁאֵל נִשְׁאֵל דָּוִד
מֵעַמָּדִי עַד־בֵּית לָחֶם:

וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי גָא כִּי זָבַח מִשְׁפָּחָה
לָנוּ בָּעִיר וְהוּא צִוָּה־לִּי אֲחִי וְעַתָּה
אִם־מֵצָאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אֲמַלְטָה גָא וְאַרְאֶה
אֶת־אֲחִי עַל־כֵּן לֹא־בָא אֶל־שֻׁלְחַן
הַמֶּלֶךְ: (ס)

וַיַּחַר־אַף שְׂאוּל בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ
בֶּן־נְעוּת הַמְּרִדּוֹת הֲלֹא יָדַעְתִּי כִּי־בַחֲרָה
אַתָּה לְבֶן־יִשִּׁי לְבִשְׁתָּךְ וּלְבִשְׁתַּת עֲרֹנְתָה
אִמָּךְ:

And, behold, I will send the lad: Go, find the arrows.
If I say unto the lad: Behold, the arrows are on this
side of thee; take them, and come; for there is peace
to thee and no hurt, as the LORD liveth.

But if I say thus unto the boy: Behold, the arrows are
beyond thee; go thy way; for the LORD hath sent thee
away.

And as touching the matter which I and thou have
spoken of, behold, the LORD is between me and thee
for ever.'

So David hid himself in the field; and when the new
moon was come, the king sat him down to the meal
to eat.

And the king sat upon his seat, as at other times, even
upon the seat by the wall; and Jonathan stood up, and
Abner sat by Saul's side; but David's place was empty.

Nevertheless Saul spoke not any thing that day; for he
thought: 'Something hath befallen him, he is
unclean; surely he is not clean.'

And it came to pass on the morrow after the new
moon, which was the second day, that David's place
was empty; and Saul said unto Jonathan his son:
'Wherefore cometh not the son of Jesse to the meal,
neither yesterday, nor to-day?'

And Jonathan answered Saul: 'David earnestly asked
leave of me to go to Beth-lehem;

and he said: Let me go, I pray thee; for our family
hath a sacrifice in the city; and my brother, he hath
commanded me; and now, if I have found favour in
thine eyes, let me get away, I pray thee, and see my
brethren. Therefore he is not come unto the king's
table.'

Then Saul's anger was kindled against Jonathan, and
he said unto him: 'Thou son of perverse rebellion, do
not I know that thou hast chosen the son of Jesse to
thine own shame, and unto the shame of thy
mother's nakedness?

כִּי כָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן־יִשִׁי תִּי
עַל־הָאָדָמָה לֹא תִכּוֹן אֶתָּה וּמַלְכוּתְךָ
וְעַתָּה שְׁלַח וְקַח אֹתוֹ אֵלַי כִּי בֶן־מָוֶת
הוא: (ס)

31 For as long as the son of Jesse liveth upon the earth,
thou shalt not be established, nor thy kingdom.
Wherefore now send and fetch him unto me, for he
deserveth to die.'

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שָׁאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו
לָמָּה יוֹמָת מָה עָשָׂה:

32 And Jonathan answered Saul his father, and said unto
him: 'Wherefore should he be put to death? what
hath he done?'

וַיִּטֵּל שָׁאוּל אֶת־הַחֲנִית עָלָיו לְהַכּוֹתוֹ
וַיָּדַע יְהוֹנָתָן כִּי־כָלָה הָיָא מֵעַם אָבִיו
לְהָמִית אֶת־דָּוִד: (ס)

33 And Saul cast his spear at him to smite him; whereby
Jonathan knew that it was determined of his father to
put David to death.

וַיָּקָם יְהוֹנָתָן מֵעַם הַשִּׁלְחָן בְּחַר־אָף
וְלֹא־אָכַל בַּיּוֹם־הַהוּא הַשְּׁנִי לֶחֶם כִּי
נִעְצַב אֶל־דָּוִד כִּי הִכְלִמוֹ אָבִיו: (ס)

34 So Jonathan arose from the table in fierce anger, and
did eat no food the second day of the month; for he
was grieved for David, and because his father had put
him to shame.

וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשֶּׁדֶה לְמוֹעֵד
דָּוִד וְנָעַר קָטָן עִמּוֹ:

35 And it came to pass in the morning, that Jonathan
went out into the field at the time appointed with
David, and a little lad with him.

וַיֹּאמֶר לְנָעָרוֹ רֵץ מֵצֵא נָא אֶת־הַחֲצִיִּים
אֲשֶׁר אֲנִי מוֹרֶה הַנָּעַר רֵץ וְהוא־יָרָה
הַחֲצִי לְהַעֲבֹרוֹ:

36 And he said unto his lad: 'Run, find now the arrows
which I shoot.' And as the lad ran, he shot an arrow
beyond him.

וַיָּבֹא הַנָּעַר עַד־מָקוֹם הַחֲצִי אֲשֶׁר יָרָה
יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרָי הַנָּעַר וַיֹּאמֶר
הֲלוֹא הַחֲצִי מִמֶּנּוּ וְהִלָּאָה:

37 And when the lad was come to the place of the arrow
which Jonathan had shot, Jonathan cried after the
lad, and said: 'Is not the arrow beyond thee?'

וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרָי הַנָּעַר מְהֵרָה חֲזָה
אֶל־תַּעֲמֹד וַיִּלָּקֵט נָעַר יְהוֹנָתָן אֶת־(כ)
הַחֲצִי] (ק' תַּחֲצִיִּים) וַיָּבֹא אֶל־אֲדֹנָיו:

38 And Jonathan cried after the lad: 'Make speed, hasten,
stay not.' And Jonathan's lad gathered up the arrows,
and came to his master.

וְהַנָּעַר לֹא־יָדָע מְאוּמָה אֵךְ יְהוֹנָתָן וְדָוִד
יָדְעוּ אֶת־הַדָּבָר: (ס)

39 But the lad knew not any thing; only Jonathan and
David knew the matter.

וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן אֶת־כְּלָיו אֶל־הַנָּעַר אֲשֶׁר־לוֹ
וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ הִבֵּיָה עִיר:

40 And Jonathan gave his weapons unto his lad, and said
unto him: 'Go, carry them to the city.'

הַנָּעַר בָּא וְדָוִד קָם מֵאֲצַל הַגִּבּוֹר וַיִּפֹּל
לְאַפָּיו אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים
וַיִּשְׁקֻוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וַיִּכְּבוּ אִישׁ
אֶת־רֵעֵהוּ עַד־דָּוִד הִגְדִּיל:

41 And as soon as the lad was gone, David arose out of a
place toward the South, and fell on his face to the
ground, and bowed down three times; and they kissed
one another, and wept one with another, until David
exceeded.

וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנִי וְאַתָּה בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר
יְהוָה יִהְיֶה בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין זֵרְעִי וּבֵין
זֵרְעֶךָ עַד-עוֹלָם: (פ)

42

And Jonathan said to David: 'Go in peace, forasmuch as we have sworn both of us in the name of the LORD, saying: The LORD shall be between me and thee, and Between my seed and thy seed, for ever.'